BIBLIOTHECA
HISTORICA

INSTRUCTA

A

B. BURCARDO GOTTHELF STRUVIO

AUCTA

A

B. CHRISTI. GOTTLIEB BUDERO

NUNC VERO

A

IOANNE GEORGIO MEUSELIO

ITA DIGESTA, AMPLIFICATA ET EMENDATA,

UT PAENE NOVUM OPUS

VIDERI POSSIT.

Voluminis I Pars I.

LIPSIAE,

APUD HEREDES WEIDMANNI ET REICHIUM.

MDCCLXXXII.

I. G. MEUSEL
LECTORI BENEVOLO S.

Quod b. Buder paullo ſerius, cum plures iamiam plagulae editionis bibliothecae hiſtoricae Struvianae a. MDCCXL a ſe paratae typis excuſae eſſent, animo conceperat; id ego, cum novam operis editionem ante aliquot annos ſuſcepiſſem, quantum pro virium tenuitate fieri poſſet, perſequi atque conficere ſtudui. Placuit enim, cancellos, quibus b. Struvius immenſam paeneque infinitam litteraturae hiſtoricae copiam nimis arcte circumſcripſerat, acri animo perfringere, latiores campi fertiliſſimi fines, quibus paullo liberius pabulatoris in colligendo induſtria evagari poſſet, deſcribere, adeoque plane novum, quo meſſis uberioris proventus recto iuſtove ordine collocari queant, horreum exſtruere. Alias certe litterarum iſtarum partes et Struvius et Buderus colere penitus neglexerunt, alias tantummodo attigere, alias ſine ullo ordine elaborarunt; plagulae inſuper fere omnes foeda mendorum typographicorum multitudine

 detur-

BIBLIOTHECA HISTORICA

INSTRUCTA
A
B. BURCARDO GOTTHELF STRUVIO
AUCTA
A
B. CHRISTI. GOTTLIEB BUDERO
NUNC VERO
A
IOANNE GEORGIO MEUSELIO
ITA DIGESTA, AMPLIFICATA ET EMENDATA,
UT PAENE NOVUM OPUS
VIDERI POSSIT.

Voluminis I Pars I.

LIPSIAE,
APUD HEREDES WEIDMANNI ET REICHIUM.
MDCCLXXXII.

I. G. MEUSEL
LECTORI BENEVOLO S.

Quod b. Buder paullo ſerius, cum plures iamiam plagulae editionis bibliothecae hiſtoricae Struvianae a. MDCCXL a ſe paratae typis excuſae eſſent, animo conceperat; id ego, cum novam operis editionem ante aliquot annos ſuscepiſſem, quantum pro virium tenuitate fieri poſſet, perſequi atque conficere ſtudui. Placuit enim, cancellos, quibus b. Struvius immenſam paeneque infinitam litteraturae hiſtoricae copiam nimis arcte circumſcripſerat, acri animo perfringere, latiores campi fertiliſſimi fines, quibus paullo liberius pabulatoris in colligendo induſtria evagari poſſet, deſcribere, adeoque plane novum, quo meſſis uberioris proventus recto iuſtove ordine collocari queant, horreum exſtruere. Alias certe litterarum iſtarum partes et Struvius et Buderus colere penitus neglexerunt, alias tantummodo attigere, alias ſine ullo ordine elaborarunt; plagulae inſuper fere omnes foeda mendorum typographicorum multitudine

deturpatae. Ne vero nihil mali abeſſet, praetermiſſi ſunt ſaepius alto ſilentio libri praeſtantiſſimi, mali vero atque inutiles paſſim adſcripti, quid? quod praeconiis condecorati. Quam ob rem opus titulum *ſelectae* bibliothecae hiſtoricae iure ſuo haud ſuſtinere potuit; ideoque et nos vocabulum iſtud in libri fronte abeſſe iuſſimus. Delectus enim in libris hiſtoricis cum per ſe difficilis, paucaque diſciplinae noſtrae ſcripta tam prava ſint, quin aliqua ratione iis uti poſſis; id praecipue cavendum videtur, ne plane abiectos peſſimosque libros, piperi vendendo deſtinatos, excitemus. His igitur exceptis, omnes alios ſcriptores hiſtoricos, quantum fieri poterit, conſignare atque enumerare liceat. Rarum enim propemodum fuerit, offendere in illo genere auctorem, qui errores, nonnunquam ſatis graves, atque peccata hinc inde commiſſa, non inſigniore quadam dote compenſet. *In poëtis*, ait Cicero, *non Homero ſoli locus eſt, aut Sophocli, aut Pindaro: ſed horum vel ſecundis, vel etiam infra ſecundos.* Tanto minus hiſtoricae litterae dedecoris conſequentur, quod viris conſpicuis et in orcheſtra eminentibus humiles, ex ultima cavea nonnulli homines interponuntur: querelae potius et accuſationis non poteris

teris

teris non plurimum excitare, ſi in contrarium tuopte arbitratu iveris. Neque enim in ſylvis arbores natura facit ad eandem proceritatem excreſcere; quid? quod earundem ſub umbra luxuriantes perſaepe frutices, virgultaque internata, et myricae humiles obſervantur. Facit ad hortorum amoenitatem, quod non idem ubique nitor conſpiciatur in floribus, quippe quorum multiplex varietas diverſique pulchritudinis gradus multo magis blandiuntur oculis. Ne pluribus morer; eadem librorum hiſtoricorum ratio, ac metallorum eſt numorumque. Quis enim vel plumbum abiiceret, tanti in aedificiis et ad varia in vita communi inſtrumenta uſus? quis numorum avidus, etiamſi ex auro fabricatos pluris aeſtimat, idcirco non aereos ſuo relinquat pretio, aut carere iis velit gratuito? Libri adeo interdum peiores, cum adulterini etiam numi, iique iure ſuo, notentur, curioſius paullo atque apertius notandi omnino ſunt, monendique lectores, ut ſibi ab eorum lectione aut uſu caveant, vel ſaltem iis caute utantur.

Erunt quidem, de quo nullum nobis eſt dubium, quibus nimium hoc putetur, neque tam ſingulare, quam parum viro ſapiente dignum,

 in

in huiusmodi ſcriptione partem aetatis humanae magnam conterere, atque adeo in coacervandis iis omnibus, quae ſcriptorum arguunt virtutes vel peccata; et in triſti catalogorum conficiendorum ſtudio quaſi conſeneſcere. Sed hi erunt, quibus haud ſatis hiſtoria litteraria perſpecta, eiusque utilitas explorata eſt; qui ingentes, quibus premitur, difficultates non intelligunt, qui ad vaſtos cognitionis iſtius ambitus nunquam adverterunt animum, qui denique iſtud genus ſcriptionis, non ſapientiae regulà, ſed ſuo ingenio metiuntur, nihil habentes penſi, quid ex properatis laboribus ſuis verae utilitatis emergat; modo ſibi quaeſtus paretur et gloriola. Vidimus olim a pluribus, qui diſciplinam ſapientiae profeſſi ſunt, diſputationes conſcriptas, *de eo quod nimium eſt* in hoc vel illo ſtudio; quorum ut inſtituta et rationes neutiquam reprehendimus — multa enim commode ab iis diſci poſſe, quis negaverit?.— ita ſi qui illud *nimium* cogitent ad litterarum hiſtoricarum ſtudium applicare, nempe ut huic fines mediocris induſtriae praeſcribantur, habeant ſibi elegantem philoſophiam ſuam, et ignaviae, quam commendatum eunt, laudem reportent, quam merentur.

Aliis

Aliis contra minime laborasse, nimium videbimur. Omissa potius a nobis multa, praeclara adeo atque utilia, desiderabunt, graviterque forte reprehendent. Quod quidem licet non sine iniuria plane faciant — quis enim mortalium oceanum exhaurire audeat? — tamen, si fieri potest, humanitatis iure ab illis postulamus, ut non prius damnent, quam universa cognoverint, neque de hoc opere pronuncient prius, quam cum bibliotheca selecta historica Struvio-Buderiana, a. MDCCXL in lucem edita, id ipsum contulerint. Interim negare nolumus, inceptum viribus nostris maius esse, et ad illud multa, quae in nobis non sint, desiderari: sed vicit ardens a pueris, historiam litterariam penitius cognoscendi, cupido de eaque promerendi studium, cui dum consuleremus, temerarii quam ingrati haberi maluimus. A multis certe inde annis, vel aliis occupati negotiis litterariis, subinde auximus et emendavimus bibliothecam istam historicam; et cum *Reichius*, vir honestissimus, novam eius editionem a nobis peteret, omnes paene intendinus nervos, ut bibliotheca ista plenior et instructior evaderet. Consuluimus insuper, viribus auxiliisque minime confisi, viros litteratissimos, v. c. SIEBEN-

 KEE-

KEESIUM (qui, pro ſingulari ſua humanitate, omnes fere huius partis plagulas, antequam praelo committebantur, diligenter perluſtravit, auxit, emendavit), WILLIUM, IAEGERUM, SCHWARZIUM, HUMMELIUM, Altorfinos, atque EKKARDUM, Bibliothecae Goettingenſis inſtructiſſimae cuſtodem intelligentiſſimum. HARLESIUS quoque, collega nobis coniunctiſſimus, liberaliter e bibliotheca, quam poſſidet, exquiſita plura nobis ſuggeſſit ad hoc opus elaborandum ſubſidia. Quos praeclariſſimos viros condignis proſequi praeconiis gratiarumque actionibus, ut iubet vehementerque cupit noſtra pietas, ita ſevere prohibet inuſitata eorum, et laudis publicae prorſus impatiens, modeſtia.

Hos igitur, aliosque Muſarum ſacerdotes, extra Germaniam noſtram etiam viventes, rogamus atque obteſtamur, ut non ſolum, quae in hac prima operis parte, manca aut minus recte ſcripta videant, *benevole* nobis indicent, ut ea in poſterum, Analectorum forma, ad maiorem bibliothecae perfectionem publico uſui offerre poſſimus; ſed etiam conſilia ſubſidiaque ad futuram eius continuationem *humaniter* nobiscum communicent.

Caete-

Caeterum prima hac parte, quae ad histo-iae litteraturam in universum spectant, consi-navimus, specialia ad partes sequentes reserva-iri. Scriptores historiae populorum antiquio-um sequentur recentiorum historici, in quibus s locus erit postremus, qui Germanorum res iarrant vel illustrant, ut scilicet plus eo tempo-is in locupletanda et elaboranda hac operis arte lucremur. Agmen claudent scriptores eographici, genealogici, diplomatici, heral-lici, numismatici, itinerariorum etc. universa-es nimirum, quos capitibus praecedentibus, ubi le singularum gentium historicis dicetur, recen-ere haud conveniet. Lectorum commoditati t in posterum consulemus, adhibita non solum ura, ut nomina locorum verbaque non Latina liverso a caeteris charactere, quem *cursivum* vo-ant, scriptorum vero nomina maiusculis typis exprimantur, ut argumenta et auctorum nomi-na non tantum singulos libros, sectiones arti-culosque praecedant, verum etiam ad marginem legantur, utque emendate, quantum in hac im-mensa nominum numerorumque segete fieri potest, typisque recentibus nec detritis descri-batur opus; sed etiam indicibus accuratissimis ac locupletissimis, vel volumini unicuique, vel ope-

ri integro abſoluto addendis, et a nobis ipſis elaborandis.

Tu igitur, humaniſſime lector, noſtram tui iuvandi propenſam et paratam voluntatem in optimam partem intellige; et in his interea quieſce, dum illa in conſpectum tuum, Deo bene iuvante, prodibunt; quorum ſpem tibi eo magis confirmamus, quo plus quotidie amicorum cohortatione propriaque voluntate exſtimulamur. Vale, benevole lector, et ſtudiis noſtris fave! *Scribeb.* ERLANGAE, *in Academia Friderico-Alexandrina* a. d. XII m. Martii cIɔIɔCCLXXXII.

B. STRU-

B. STRUVII
P R A E F A T I O,
EDITIONI BIBLIOTHECAE HISTORICAE PRIMAE (*IENAE* 1705. 8.) PRAEFIXA.

L. B.

Proponitur in praesenti Bibliotheca Historica, quam nuperius promisi. Latius eandem deduxi, eo quod studiis meis magis conveniret. Conatus sui, ut digererem in eandem non libros quoscunque, sed selectiores saltim et qui aliis praestarent: ubi forsan alii intermixti, vel defectus scriptorum, vel communis alias usus in causa fuit. Historiarum diversitas et regnorum multitudo plura capita postulavit, ita ut uno supra trigesimum integra Bibliotheca absolvatur. Caput primum quidem recenset scriptores Bibliothecae Historicae et de methodo legendi cognoscendique historias. Secundum et tertium fontes historiarum, Scriptores antiquos et recentiores Monarchiae Assyriorum et Persarum, Graecorum et Regnorum Asiaticorum absolvit. Quartum Scriptores Historiae Romanae in statu libero; Quintum Scriptores Historiae Augustae, sive Imperatorum Romanorum comprehendit. Sextum de Scriptoribus Historiae Byzantinae agit, Septimum Scri-

ptores

ptores Historiae Imperatorum Germanicorum continet. Octavum de Scriptoribus Historiae universalis tractat. Nonum Scriptores Historiae Gothorum, Longobardorum aliarumque gentium Barbararum persequitur. Decimum Scriptores rerum Hebraicarum; Undecimum Scriptores Rerum Orientalium. Duodecimum Scriptores Rerum Africanarum et Americanarum enumerat. Caput Decimum Tertium Scriptores rerum Portugallicarum et Hispanicarum; Decimum Quartum Scriptores Regni Gallicani et Navarreni. Decimum Quintum Scriptores rerum Belgicarum; Decimum Sextum Scriptores rerum Britannicarum inducit. Prolixius deducuntur Scriptores Historiae Germanicae, qui varia capita constituunt. Caput Decimum Septimum quidem considerat Scriptores Historiae Germanicae Generalis, Archiepiscopatuum, Episcopatuum, Abbatiarum et Monasteriorum: Decimum Octavum Scriptores Rerum Austriacarum cum adnexis provinciis: Decimum Nonum Scriptores rerum Ungaricarum, Bohemicarum et Silesiacarum. Caput Vigesimum examinat Scriptores rerum Borussicarum et Brandenburgicarum cum provinciis: Vigesimum Primum Scriptores Historiae Bavaricae et Palatinae; Vigesimum Secundum Scriptores Historiae Saxonicae; Vigesimum Tertium Scriptores Historiae Brunsuicensis et Lüneburgensis: Vigesimum Quartum Scriptores Historiae Principum Germaniae; Vigesimum Quintum Scriptores Historiae Comitum, Civi-

tatum Imperialium, Circulorum et Provinciarum Imperii Romano-Germanici declarat. Ex Germania progressus fit per Helvetos, quorum Scriptores caput Vigesimum Sextum constituunt, in Italiam, de qua Scriptores in capite Vigesimo Septimo referuntur. Supersunt adhuc regna septentrionalia, et quidem Scriptores Historiae Danicae et Norwegicae in capite Vigesimo Octavo, Scriptores Historiae Suecicae in capite Vigesimo Nono, Scriptores Historiae Polonicae, Lithuanicae atque Moscoviticae in capite Trigesimo proponuntur. Ultimum est caput Trigesimum Primum, quod agit de scriptoribus, qui Introductionem in Historiam Regnorum dederunt, Geographicis, Chronologicis, Heraldicis, de Ordinibus equestribus, Calendariis et Dictionariis Historicis. In Monarchiarum descriptione antiquiores a recentioribus distinxi; Scriptores historiae universalis secundum secula. Inter regnorum particularium Scriptores praemisi semper, qui chorographiam, statum regionis vel naturam incolarum exposuerunt. His subiunxi illos, qui originem gentis, historiam vel universalem regni vel secundum pericopas Regum deductam, vel denique particulares eventus et bella descripserunt. Sequuntur demum, qui ad politicam faciunt, tum formam regiminis, ministros praecipuos, interesse publicum, et quae his adnexa; tum etiam statum ecclesiasticum, rem nummariam, insignia atque alia explicantes. Extantiores Scriptores et qui maxime considerationis digni sunt, non

sine

ſine iudicio praetermiſi: reliquos, medioxumos ſaepe et minorum gentium Deos, adduxi quidem, ſolis tamen titulis ſuo ordine digeſtis contentus, ne quid intactum relinquerem, quod materiae ratio poſtulavit. Facile mihi perſuadeo, reperiri adhuc quosdam, qui in hac tractatione fuerunt omiſſi, atque alias recenſeri omnino mererentur. Condonabunt autem Benevoli Lectores, cum nihil adhuc perfectum in librorum recenſione ſit praeſtitum. Illud potiſſimum egi, ut libros ſecundum capita et claſſes diſponerem, ut cuilibet facile ſit, librorum vel omiſſorum vel recens editorum addere ſupplementa. Plures bibliothecae non promitto, neque tamen denego, intentus interea hiſtoricis quibusdam elaborationibus, quarum ſpecimen propediem, Deo volente, evulgabitur. Vale.

B. BU-

B. BUDERI
RAEFATIO,
EDITIONI A. 1740 PRAEFIXA.

Triennium fere est, ex quo *Christianus Henricus Cuno*, honestissimus apud nos bibliopola, ad accessit, rogavitque, ut, ea ratione, qua *Bi-hecam Iuris Selectam Struvianam* emendatiorem ocupletiorem exhibuissem, darem quoque viri berrimi *Historicam*, quam et bibliopolae et docti iines frustra in tabernis librorum requirerent. a quidem attuli in medium, quae virum ab hoc tuto retrahere poterant; sed cum subinde preces ret, dedi tandem manus et hunc laborem, ho-l aliis iam dedito operosum et molestum, suscepi, us in primis cohortatione beati auctoris, prae-oris, patroni et in muneribus antecessoris, cui olenti hoc officium denegare vix potui. Saepe onditione librorum suorum, quas Bibliothecas ripsit, mecum familiariter locutus, quo erat can-, ingenue profitebatur, se primas harum Bi-thecarum lineas duxisse, quum ad studia rei lite-ae, ab aliis et plane diversis meditationibus et is vix abstractus, muneri Bibliothecae Ienensi efecti admotus fuisset. Quo tempore studiosis in demia Salana in deliciis erat nosse bonos libros

et

et comparare eorum in Bibliothecis, tabernis librariis, atque colloquiis eruditorum, notitiam et solicite investigare fontes limpidos, unde solidior eruditio profluit. His bonarum artium cultoribus ad se confluentibus in Bibliotheca Academiae nostrae egregie instructa, de notitia librorum bonorum quaedam dictare solebat, ex quibus ortae deinde sunt Struvianae Bibliothecae Iuris Selecta, Philosophica, Historica. Quam postremam, cum viri eruditi errores quosdam notarent, profitebatur se summa festinatione delineasse, ab auditoribus suis fere compulsum, qui finem factarum ad ductum huius libri recitationum urgebant. Addidit quidem, Professioni Historicae mox admotus, secundae et quae tertium videbat lucem, editioni huius Bibliothecae, nam exempla avide distrahebantur, accessiones quasdam; sed, arduis magis implicitus laboribus, hos literarios fere abiecit, aliisque supplendos permisit. Interim Bibliopola, qui sumptus fecerat, quum exempla desiderarentur semel, iterumque, sed praefixo, auctore ita volente, anno MDCCV libellum hunc formis excudendum curavit, auctis semper per negligentiam eorum, qui curam editionis susceperant, erroribus, B. *Struvio* certe non imputandis. Enimvero, si viro industriae incredibilis et qui egregios libros probe et cognoverat, et summa cura, impensisque non mediocribus, insignem plane comparaverat Bibliothecam, selectissimis rarisque libris instructam, ardua magis negotia tantum temporis reliquissent, quantum huiusmodi labos sane molestus et insuavis postulat, perfectiorem longe dare potuisset Bibliothecam Historicorum, sed lubens volens aliis eundem permisit. Quem antequam adgrederer faciliorem longe putabam, postea vero his curis immersus deprehendi, me servili operae quasi mancipatum esse. Tantus enim librorum Historicorum et primo

huius

us Bibliothecae collectore haut tractatorum, et
t priorum tempus editionum per omnes Europae
tes editorum, se obtulit apparatus, ut saepius in-
ıerim, me non de integro eundem orsum, et sa-
ex animo ingenioque meo totius operis oecono-
ac partitione, Bibliothecam aliquam Selectam
oricam condidisse. Sed quia et a me, et biblio-
ı, iam electae erant primae lineae, quas duxisset
STRUVIUS, & plagulae multae typis excusae,
ı erat liber regressus. Tela igitur, quae semel
pta, erat pertexenda, et ad delineationis *Stru-*
uae filum Scriptores collocandi. Lectoribus ta-
ı huius opellae benevolis, curate pervestiganti-
capita classesque historicorum nostrorum, pate-
n plerisque vix prioris laboris vestigia remansisse.
enue profiteor laborem plane novum mihi faci-
em fuisse, quam supplementorum illum sane tae-
issimum. Studium autem omne adhibui, quan-
in hac humanarum actionum imbecillitate et
ı cum primis, tot aliis curis hoc tempore distra-
fieri potuit, ut cuiuslibet populi, quorumlibet
ntuum, praestantiores selectioresque conduce-
ı scriptores, conductos in suos ordines dispone-
ı, sic positos recenserem, atque de iis, qui prin-
s praestantioresque mihi visi, vel ipse sententiam,
odio, sine invidia, saepe debita cum laude et
itorum veneratione dicerem, vel aliorum me
ge et doctrina et iudicio excellentium virorum
cium, quale e. gr. in Polonicis BRAUNII corda-
mi viri, annotarem. Sunt quidem et in hac,
m inscripsi, *Selecta Bibliotheca*, minorum gentium
ptores, quique nec ob ingenium, nec doctrinam
ıdicium, multum sunt laudandi, quorum tamen
ıpilandi diligentia non plane contemnenda, de
autem cunctis sigillatim sententiam dicere et
tori et mihi sane fuisset permolestum, nam eae-

dem semper sententiae fuissent repetendae, quum non nisi in huiusmodi vulgaribus libris, congerendi diligentia et bona auctorum intentio sint collaudandae. Potissimum hoc in praefamine exoranda mihi est benigni, cordati, et huius argumenti operae periti Lectoris indulgentia, ob commissos errores, et scriptorum quorundam omissionem. Quae sane in tanta et fere infinita historicorum copia vel oculatissimo et diligentissimo contingere potest, licet ad manus habeat instructissimas bibliothecas. In numeros ordinesque iam redactis praestantioribus facilius est indicare, qui sint omissi, atque quidem ita digerere has tantas copias, hinc inde dispersas, nullumque plane omittere, qui commemoratione fuisset dignus. Quod vero ad errata attinet, quae in nominibus auctorum, designatione porro loci typographici, aut numerorum, quibus tempus, et libri forma indicatur, committuntur, rogatos volo benivolos Lectores et censores, ne hos omnes collectori Bibliothecae tribuant, sed si rei typographicae hodiernae sint gnari, recogitent, a typothetis saepe recte posita, vel bis et tertium emendata, tamen perverti, idque quandoque in numeris et casu fieri potest, quales rei librariae et typographicae peritis, diversi noti sunt. Cogitent porro et docti eruditique viri, librariae rei amatores, et olim, et nostro aevo, variis de caussis a bibliopolis et typographis, multas mirabilesque titulorum factas commutationes, qui inter artes suas habent, novi tituli efformatione mercem vendibiliorem reddere. Sunt mihi cogniti libri, qui simulac prelo liberati fuerunt, inter tres quatuorve sumtuum socios bibliopolas, divisi, quorum quilibet, nomen suum, locum tabernae, annumque editionis saepe diversum praefixit. Libris egregiis, qui fato quodam singulari carceri veluti et custodiae mancipati fuere, post multos exactos annos novae datae inscri-

ptiones,

ptiones, ne plagula quidem operis mutata. Quandoque prima tantum et extrema pagellarum mutatae, hisce aliquid assutum est, ad fallendos alliciendosque novos emtores. Sunt Libri, quorum titulus vix per annum bibliopolae placuit, et cum nigrum primum dedisset, vix uno aut altero anno elapso rubrum splendidioremque exhibet, putant enim elegantem etiam titulum librum facere vendibiliorem. Quae sane artes, et necessariae illae saepe quandoque in optimis praestantissimisque libris, dici non potest quantum in re litteraria et libraria turbent. Caute itaque censori pronunciandum, nec statim oscitantiae adscribendum, quod exemplo oculis tuis subiecto, non congruit. Neque tamen his excusationibus id volo, ac si mei errores his observationibus quas conditio rei librariae dat, possint tegi. Homo sum, in re libraria et literaria mediocriter versatus, et dum hunc laborem suscepi et peregi, aliis et longe gravioribus occupatus, quae curae saepe omni studio pervestigantem mire perturbarunt. Omnes itaque, quibus inspicere hanc Bibliothecam, eademque tanquam indice fortasse uti placebit, rogo et obtestor, velint, ni grave fuerit, commissos errores pro sua benignitate ferre, et perliberaliter emendare. Ad postremum non reticenda est mihi, sed publice praedicanda eorum benevolentia, qui laborem hunc mihi per se taediosum maxime, sublevare, concessisque mihi suis Bibliothecae Struvianae exemplis faciliorem reddere voluerunt. Transmisit enim, qui Regiae et Electorali Academiae Gottingensi ornamento est, illustris Vir et ICtus elegantissimus GEORGIUS CHRISTIANUS GEBAUERUS suum exemplum, quo usus dum in Misniae et Germaniae ocello Lipsia, magna nominis celebritate res eruditas ageret, Bibliothecasque illustres, cumprimis Senatoriam copiosissimam curiose pervestigaret, prae-

ſtantes varios libros eidem allevit. Gratias quoque ago multas, clariſſimo doctiſſimoque Viro I. E. SCHREIBERO, in Roſtochienſi Academia hoc tempore agenti, qui ante plures annos Bibliothecae Hiſtoricae Struvianae exemplum transmiſerat, quo, lectis non ſine eruditae diligentiae inſigni laude plerisque Diariis eruditorum, novos eosdemque egregios libros, diligenter annotarat. Horum aliorumque meritiſſimorum Virorum ſubſidio difficilis ſervilisque fere labor multum fuit ſublevatus. Caeterum liceat mihi ſub finem addere ea, quae haut ita pridem ſimili fere argumento occupatus in *Bibliothecae* ſuae *Belgicae* frontiſpicio poſuit literatiſſimus Vir FOPPENS:

Nil ſcribitur totum? quis hoc mare effundat?
Multum valent reciſa parva de magnis
Momenta rerum, et quae argumenta ſunt ſumma
Suffecerit tractaſſe, nullus abſolvet.

INDEX

INDEX
CAPITUM ET SECTIONUM.

CAPUT I.

CAPUT II.

Sect. XIII.

BIBLIO-

BIBLIOTHECA HISTORICA.

CAPVT I.

DE HISTORIA HISTORIAE, HISTORIOGRAPHIA, HISTORIOMATHIA, BIBLIOTHECIS HISTORICIS, VITIS HISTORICORVM CELEBRIORVM ETC.

I.

Hiſtoria hiſtoriae deſideratur.

Variarum diſciplinarum hiſtorias viri eruditi non ſine fructu plauſuque inſigni condere ſtuduerunt: at qui viciſſitudines fataque ſtudii hiſtorici ſive hiſtoriam hiſtoriae rite copioſeque expoſuerit, nemo adhuc exſtitit. Conati quidem illud ſunt aliqui: ſed vana irritaque fuere eorum ſtudia. Sic Francogallus LANCELOT *de la* POPELINIERE in lucem edidit: *Hiſtoire des hiſtoires, avec l'Idée de l'hiſtoire accomplie* (*à Paris* 1599. 8.), ſed recenſionem hiſtoricorum potius dedit, quam hiſtoriam ſtudii hiſtorici. Idem facere voluit IOAN. MICH. HEINECCIVS in *Hiſtoria hiſtoriae, ſeu de fatis ſtudii hiſtorico - chronici apud varias gentes* Schediaſmate (*Helmſtadii* 1703. 6 plagg. in 4.). Verum nec haec diſſertatio ſuae reſpon- Hiſtoria hiſtoriae.

dit inſcriptioni; nam perfunctorie duntaxat oſtendit, pleraſque gentes et olim habuiſſe et nunc habere ſuarum rerum hiſtoricos; id quod iam *Huetius* manifeſtum fecerat in ſua *Demonſtratione Evangelica* *), ut obſervat *Heumannus* in *Conſpectu hiſt. liter.* cap. V. §. 44. Ipſe HEVMANNVS typis deſcribi curavit ibidem (§. 45.) hiſtoriae hiſtoriunculam (tres enim modo pagellas occupat) a IOAN. FRID. CHRISTIO delineatam. Paullo copioſius idem argumentum tractavit IOH. IAC. RAMBACH in proluſione *de fatis ſtudii hiſtorici.* Magdeb. 1763. 4. Vix tandem mentione digna, quae ſuper eodem argumento profert JUVENEL de CARLENCAS in libro, qui inſcribitur: *Eſſais ſur l'hiſt. des belles lettres* (T. I. p. 153-169. verſionis theotiſcae, *Kappii* curis elaboratae).

II.

Libri de hiſtoriographia et hiſtoriomathia.

Hiſtoriographia et hiſtoriomathia. Methodos legendi, ſcribendi, docendique hiſtoriam plures ſunt, qui dederunt. Antiquiores eruditeque ſcriptas pleraſque invenies in collectione IOANNIS WOLFII ſequenti:

Artis hiſtoricae penus, octodecim ſcriptorum tam veterum, quam recentiorum monumentis, et inter eos *Io. Bodini* libris methodi hiſtoricae ſex inſtructa, *Baſileae* 1574. 2 Voll. in 8. *ibid.* 1576. 8. (haec ſecunda editio XIII ſaltem opuſcula, at praeſtantiora, habet) *ibid.* 1579. 2 Voll. 8.

In qua editione tertia copioſiore hac ſerie comparent ſcriptores:

1. IOH. BODINI *Methodus ad facilem hiſtoriarum cognitionem* p. 1 ſqq. Aliae huius libri editiones hae ſunt: *Pariſ.* 1566. 4 ib. 1572. 8. *Baſil.* 1576. 8. *Argent.* 1598. 12. *Genevae* 1610. 8. *Argent.* 1627. 12. *Amſtelod.* 1640. 1650. 12. et alibi. Ordo quidem in hoc Bodini libro non ſatis

*) Prop. IV. in Cap. de libris Regum §. I. p. 345 ſq.

tis lucidus, amor etiam patriae auctorem passim iniustum erga alias gentes fecit, resque non ad scopum pertinentes ille immiscuit: tamen prae reliquis huius generis libris lectu dignus. Cf. ANT. POSSEVINI iudicium de — Io. Bodini — aliorumque quibusdam scriptis etc. *Rom.* 1592. 8. *Lugd.* 1593. 8.

2. FRANC. PATRITII de historia dialogi X, *Io. Nicol. Stupano*, Rhaeto, interprete (p. 397 sqq.). Archetypum inscribitur: *Della Istoria, diece Dialoghi della historia. In Venezia* 1560. 4. *)

3. IOAN. IOVIANI PONTANI *Actius*, *dialogus de historia* (p. 544 sqq.). Primum Italice editus *Venetiis* 1560. 4.

4. FRANC. BALDVINI *de institutione historiae universae et eius cum iurisprudentia coniunctione προλεγομένων* libri II etc. (p. 593 sqq.). Prodierunt quoque *Paris.* 1561. 4. *Argentor.* 1608. 12. et cum *N. H. Gundlingii* praef. *Hal.* 1726. 8. Inserti etiam *Heineccii* Iurispr. Rom. T. I. p. 1455. Multis referti sunt optimis praeceptis, rem historicam adiuvantibus.

5. SEBAST. FOXII MORZILLI, Hispalensis, *de historiae institutione* liber (p. 743 sqq.). Primum editus *Paris.* 1557. 8. Multa egregia complectitur de scribendae, legendae, ac iudicandae historiae ratione.

6. IO. ANTONII VIPERANI *de scribenda historia* liber (p. 838 sqq.). Excusus antea *Antverp.* 1569. 8. deinde in eius Opp. *Neap.* 1606. Erudire historiarum studiosum non leviter potest.

7. FRANC. ROBORTELLVS *de scribenda historia* p. 891 sqq.). Variae huius opusculi, brevioris quidem, sed lectu tamen non indigni, exstant editiones, v. c. in rariore ista Robortelli schediasmatum collectione, quae *Florent.* 1548. in 8. prodiit. Cf. *Freytagii* Analecta p. 787.

8. DIONYSII *Halicarnassei* de Thucydidis historia iudicium, *Andr. Dudithio* interprete (p. 916 sqq.).

Secundus Tomus habet:

1. *De scribenda universitatis rerum historia* libros V, CHRISTOPH. MILAEO autore (p. 1 sqq.) editos antea

*) Cf. *Biblioteca dell' eloquenza Italiana di Monsignore* GIUSTO FONTANINI, *con le annotazioni del Signor* APOSTOLO ZENO, (*Venezia* 1753. 2 Voll. in 4 mai.) T. II. p. 107.

antea *Florentiae* 1548. 4. *Basil.* 1551 et 1577. fol. posteaque *Ienae*, studio *Io. Ge. Mülleri*, hac inscriptione: *Hermes academicus*, 1624. 8. Praecepta varia Milaeus quidem tradit, quae in usus tuos convertere possis: magis tamen in eo est; ut observationes varias offerat in historiam naturae, artium et litterarum, maximam partem ex trivio petitas.

2. VBERTVM FOLIETAM *de ratione scribendae historiae* (p. 408 sqq.), cum eiusdem Diss. *de similitudine normae Polybianae* (p. 443 sqq.). Prior libellus etiam editus *Romae* 1574. 4. et in *Graevii* Thesauro antiqq. et histor. Italiae T. I. p. 1193. Complura Folieta magno iudicio disceptat, ut lectu dignus, si quisquam, existimari debeat.

3. *De lectione historiarum recte instituenda* DAV. CHYTRAEVM (p. 452 sqq.). Saepius excusum est opusculum, v. c. *Argentor.* 1563. 8. *Rostoch.* 1567. 8. *Vitemb.* 1576. 8.

4. LVCIANVM *de scribenda historia* (p. 565 sqq.). Libellus notissimus isque aureus, saepissime typis repetitus, cum in Luciani operibus, tum separatim (v. c. *Lipsiae* 1776. 8.), variasque in linguas translatus, v. c. Theotisce ab *Abbtio* in epistolis criticis, bonae frugis plenissimis, quae inscribuntur: *Briefe die neueste Litteratur betreffend*, T. 20. p. 6 sqq. et a *Meuselio* in *Gatterери allgemeinen histor. Bibl.* T. 2. p. 127 sqq.

5. SIMON. GRYNAEVM *de utilitate legendae historiae* (p. 595 sqq.)

6. COELII SECVNDI CVRIONIS *de historia legenda sententiam* (p. 599 sqq.)

7. CHRISTOPH. PEZELII *Orationem de argumento historiarum et fructu ex earum lectione petendo* (p. 603 sqq.). Habita erat Vitemb. 1568.

8. THEODOR. ZWINGERVM *de historia* (p. 618 sqq.).

9. IOAN. SAMBVCVM *de historia*, in praefatione ad *Bonfinii* historiam Ungariae (p. 644 sqq.).

Post hanc nonam lucubrationem sequitur index, posteaque novo titulo novaque paginarum serie:

ANTONII RICCOBONI, Rhodigini, *de historia* liber, cum fragmentis historicorum veterum Latinorum, summa fide et diligentia ab eodem collectis et auctis etc. *Basil.* 1579. 8. Prima vice *Venet.* 1568. 4. in lucem editus

editus erat. Hiſtorici, quorum fragmenta hic exhibentur, ſunt: M. Porc. *Cato Cenſorinus*; Q. Claudius *Quadrigarius*; L. *Siſenna*; C. Criſp. *Salluſtius*; M. *Varro*; *Fabius Pictor*; *Piſo Frugi*; C. *Fannius*; L. Cael. *Antipater*; Sempron. *Aſellio*; C. Licinius *Macer*; Valerius *Antias*; L. Caſſius *Hemina*; Q. Ael. *Tubero*; C. *Oppius*; Corn. *Nepos*; P. *Nigidius*; M. Valer. *Meſſala*; *Feneſtella*; Atteius *Capito*; Maſurius *Sabinus*; *Tuditanus*; Cn. *Gellius*; L. Cornel. *Sylla*; L. Cincius *Alimentus*; Iul. *Hyginus*; *Sammonicus Serenus*.

De his aliisque ſcriptoribus, in primis vero de odino, iudicium fert, ſed de addictis Proteſtantium cris ſaepe inique ſentit, utilia tamen exhibet praepta ad hiſtoriam recte diſcendam, ANTONIVS)SSEVINVS S. I. in hoc libro:

Apparatus ad omnium gentium hiſtoriam, *Venetiis* 1597. 8. *ibid.* auctior 1602. 8. et in eiusd. *Poſſevini* Bibliotheca ſelecta de ratione ſtudiorum (*Rom.* 1592. f. et *Colon.* 1607. f.) T. I. Verſio etiam Italica huius libri *Venetiis* prodiit.

Separatim exſtant varii huius argumenti libri alii, et non omnes ſatis limati et elegantes, tamen non ie fructu, ſiquidem hodie lectores inveniant, conlendi, nempe:

VENTVRAE COECI Dialogus de conſcribenda hiſtoria, *Bononiae* 1563. 4.

REINERI REINECCII Methodus legendi, cognoſcendique hiſtoriam ſacram et profanam, *Helmſtadii* 1583. fol. quae generalis eſt, et non hiſtoriam ſolum univerſalem, ſed etiam chronologiam, hiſtoriam eccleſiaſticam et ſcholaſticam, genealogiam, et quid ſub quavis parte contineatur, delineans, nequaquam vero ordinem legendi praeſcribens. Elegans et lectu digniſſima eſt *eiusdem* oratio *de hiſtoria eiusque dignitate*, quae cum ſuperiore exſtat, et ſeparatim quoque edita *Francofurti* 1580. fol. ſed nec iſta methodum docet, potius hiſtoriae dignitatem illuſtrat exemplis maxime principum virorum atque heroum, qui, vel ipſi rerum geſtarum annales compoſuerunt, vel eos, qui talia fecerunt, ſummo in pretio habuerunt.

ANDR. FRANCKENBERGERI Institutiones antiquitatis et historiarum, *Wittebergae* 1586. 8. Recus. *ib.* 1697. 8. In tribus primis libris auctor de iudicio et delectu auctorum erudite agit, quid historicum faciat declarat, historiae antiquae, partim etiam novae scriptores ad regulas istas examinat, et, qui verus finis sit historiae, imitatio scilicet virtutis, emendatio vitae et consolatio in adversis, exponit.

ALESSANDRO SARDO *l'Antimaco de' Precetti istorici, Discorso. In Vinegia* 1586. 8.

IOH. COSTA de conscribenda rerum historia. *Caesareae Augustae* 1591. 4. Liber sane dignus, qui frequentius legatur, quam vulgo fieri solet.

IOH. BERNARTIVS de utilitate legendae historiae *Antwerpiae* 1593. 8. Iudicium non vulgare in hoc scriptore elucet.

FRID. TILEMANNVS Discursus philologicus de historicorum delectu. *Vitemb.* 1597. 8. Insunt in hoc eleganti, at hodie parum obvio, libro regulae de quovis scriptore iudicandi. *Frid. Hortleder* exemplo suo notulas adspersit, nondum, quantum memini, typis impressas.

PIERRE DROIT de GAILLARD *Methode, qu'on doit tenir en la lecture de l'histoire,* Paris. 1604. 12.

LAVR. DVCCII Ars historica, in qua non modo laudabiliter historiae conscribendae praecepta traduntur verum etiam nobiliores historici antiqui recentioresque examinantur. *Ferrarae* 1604. 4. Opusculum longe rarissimum; et quidem non immerito; praestantiora enim habemus.

THOMAE BONII de historia libri II. *Venet.* 1607. 8 Primo libro agit de historia in genere et de ordine, quo historici legendi; altero, quomodo comparatus esse debeat, qui historiam scribere aggreditur, in utroque vero est brevissimus et imperfectus.

BARTH. KECKERMANNI Commentatio de natura et proprietatibus historiae, *Hanoviae* 1610. 8. et in eius operibus (*Genev.* 1614. f.) T. II. Multa quidem insunt utilia, tamen imperfectus libellus.

LUIS CABRERA de CORDOUA *Historia para entenderla y escrivirla. Madrid* 1611. 4. Bona aptaque mixta malis et ad rem haud pertinentibus.

PHIL. GLASERI Syngramma historicum, scil. 1. de historia eiusque accidentibus; 2. de praestantia cognitionis

tionis historicae; 3. narratio rerum compendiosa ab O. C. ad a. 1601; 4. admonitio de recte legenda historia, et 5. Catalogus historicorum selectissimorum ordine digestus. *Argent.* 1611. et 1629. 4.

PAVLI BENII, *Eugubini*, de historia libri IV. *Venet.* 1607. et 1611. 4. et inter eiusdem opera, *Venet.* 1622. V Voll. f. Laudatur ab his, culpatur ab illis: nos ipsi librum non vidimus.

SEB. MACCII de historia libri tres, in quibus non solum caussa materialis, formalis, efficiens et finalis scriptionis historicae apprime declaratur, sed etiam singulae eius partes diligenter examinantur, et assignantur cuiusque praecepta, et vera ac propria traditur historiae scribendae ratio. *Venet.* 1613. 4. Multa, sed maximam partem futilia et inania de historicis iudicia continent.

ERICI BERINGERI, *Philyrei*, Discursus historico-politicus de veri historici officio et erroribus scripturientium nostri aevi, eorumque remedio. *Bremae* 1614. 8. Prima libelli pars nullius fere pretii: secunda iudicia sat acuta de historicis nonnullis comprehendit.

RENE' de LVSINGES des ALYMES *Maniere de lire l'histoire. à Paris* 1614. 8. Futilis libellus!

DEGOREI WHEAR liber mox laudandus.

SIM. STAROWOLSCII Penu historicum s. de dextra et fructuosa ratione historicos legendi Commentatio. *Venet.* 1620. 8.

LE ROY *de* GOMBERVILLE *des vertus & des vices de l'histoire & de la maniere de bien écrire.* à Paris 1620. 4. Maxime ob bona praecepta, quae auctor tradit, laudatur liber rarissimus.

GERARDI IOANNIS VOSSII *Ars historica*, sive de historiae et historices natura, historiaeque scribendae praeceptis commentatio. *Lugd. Batav.* 1623. 4. auctior et emendatior. *ibid.* 1653. 4. — Auctor historiae et historici naturam, historiamque scribendi praecepta elegantissime declarat, vitiaque et virtutes antiquiorum historicorum sub examen vocat.

Discours des conditions de l'histoire, par M. de SILHON. *à Paris* 1632. 8. *ibid.* 1662. 12. Inserta etiam dissertatio libello auctoris *de l'immortalité de l'ame,* ubi illam haud quaeras. Bona, sed vulgaria, tradit auctor praecepta.

L'arte istorica di AGOSTINO MASCARDI, *Trattati cinque coi Sommarii di tutta l'opera estratti dal Sig.* GIROLAMO MARCVCCI. *In Roma* 1636. 4. *In Venezia* 1655. 4. Excusi etiam sunt anno 1674. *in Venecia per il Baba*, in 12. et partem constituunt *Operum* MASCARDI *Etruscorum* tertiam. Eleganter, sed nimis diffuse! — Supplementum scripsit PAVL. PIRANVS titulo: *Dodici capi di* Paolo Pirani, *appartenenti all' arte istorica di* Agost. Mascardi, *con nuove dichiarazioni. In Venezia* 1646. 4. — Cf. FREYTAGII Adparatus litter. T. III. p. 421 sqq.

Discours de l'histoire par M. de la MOTHE LE VAYER, à Paris 1638 & 1647. 8. atque inter eius opera in fol. et duod. edita.

REINH. KOENIG de natura et lectione historiarum, nec non de serie et delectu historicorum. *Rintel.* 1638. 8.

La Science de l'histoire, avec le jugement des principaux historiens tant anciens que modernes, à Paris 1645. 12.

ZACHAR. HVMERI Historica, sive de historiae natura, eamque scribendi modo. *Upsal.* 1649. 8. — Liber rarus, id quod non valde dolendum.

MICH. ROVTARTII Oculus historiae seu Isagoge historica. *Bruxellis* 1659. 12. et *Hannoverae* 1664. 12.

NICODEMI FRISCHLINI et GEORGII PFLVEGERI Methodi legendi historias. *Norimb.* 1660. 12.

LE MOYNE *de l'histoire*, à Paris 1670. 12. Anglice *Lond.* 1695. 12. Disputat auctor, non adeo docte, contra Vossium.

Instructions pour l'histoire par le P. Rapin, à Paris 1677. 12. caeterisque viri elegantis opusculis insertae. Anglica versio, auctore *J. Davies*, prodiit *Lond.* 1680.

DE CORDEMOY *de la maniere d'écrire l'histoire*, in eius historia Francica, et in alia huius auctoris scriptorum collectione, titulo: *Divers traitez de Metaphysique, d'Histoire & de Politique.* à Paris 1691. 12.

Methode pour étudier chretiennement des historiens, par le P. THOMASSIN, à Paris 1683. & 1690. 2 Voll. in 8. Non tam praecepta tradit futuro historiographo, quam observationes theologicas et ethicas super variis argumentis historicis.

Les divers caracteres des ouvrages historiques, ou Introduction à la lecture de l'histoire par le P. MENETRIER. à Lyon 1694. 12. Minime sufficit ad intelligendam artem historicam; introductionis instar est ad historiam civitatis

civitatis Lugdunensis, quam doctus iste Iesuita meditabatur.

MASCAMPII Institutiones historicae. *Amstelod.* 1711. 4.

Methode pour étudier l'histoire avec un Catalogue des principaux historiens & de remarques sur la bonté de leurs ouvrages & sur le choix des meilleurs editions, par M. l'Abbé LENGLET du FRESNOY, *à Paris* 1713. II Voll. in 12.

Vix liber hic, reliquis eiusdem argumenti praestantior, in lucem publicam prodierat, IOAN. BVRCARDVS MENCKENIVS eundem idiomate Francogallico recudi fecit, catalogumque historicorum, quod ad res germanicas cum primis, auxit et emendavit, *Lips.* 1714. 8. Postea idem de re literaria immortaliter meritus vir librum huncce in linguam theotiscam translatum dedit *Lips.* 1718. 8. In hac editione librorum historicorum series insigniter est, dicta pluresve errores sublati sunt. Novam deinde pleniorem que editionem, ut novum veluti opus exhiberat, ipse auctor curavit, hac inscriptione:

Methode pour étudier l'histoire par Mr. l'Abbé LENGLET du FRESNOY. *Nouvelle edition augmentée & ornée de Cartes geographiques, à Paris* 1729. IV Voll. in 4. *) et iterum *ibid.* 1734. IV Voll. in 4. et IX Voll. in 12. Addidit deinde auctor Supplementum, *ibid.* 1740. I Vol. in 4. et III Voll. in 12. Quam editionem, sed sine historicorum catalogo, Batavi recudi fecerunt *Amstelod.* 1740. IV Voll. in 12. Novissima editio prodiit *Paris.* 1772. XV Voll. in 12. correcta et aucta passim a *Druetio:* sed maiorem curam is omnino adhibere debuisset, certe in catalogo historicorum locupletando, corrigendo, melioremque in ordinem redigendo; vix enim centesima pars librorum memorabilium, post ultimam a Lengleto ipso procuratam editionem, praecipue in Germania nostra et in regnis Europae septentrionalibus, typis impressorum, recensita; varia quoque manifeste falsa affirmata sunt, v. c. in scholis Germaniae

*) De huius editionis exemplis mutilatis v. *Beyeri* Memoriae hist. crit. libror. rar. p. 166 sq.

maniae historiam universalem doceri secundum Sleida ni libellum de quatuor summis imperiis (v. T. X. 119.).

Praeter versionem Menckenii Theotiscam ope ris Lengletiani aliam meliorem plenioremque, se cundum editionem anni 1740 elaboratam, accepimu a PHIL. ERNESTO BERTRAMO, qui ante aliquo annos Halae Magdeburgicae, Professoris iuris mu nere functus, obiit, *Gothae* typis expressam 1752 1754. IV Voll. in 8. Methodus Lengletiana tantun in his voluminibus exhibetur: catalogum historico rum multo auctiorem planeque mutatum Bertramu quidem promisit, nunquam vero promissis stetit.

Italica versio curis *Ioannis Coleti* hac epigraph edita: LANGLET di FRESNOY, *Metodo per istudia re la storia*, *accresciuto per* Giamburcardo Mencke nio, *e ampliato delle Storie d'Italia. Venezia* T. I 1716. T. II. 1726. 8. Alia versio Italica secundun recentiorem autographi editionem prodiit *Vene* 1740. 8 Voll. in 8. — Anglicam curavit versionen RICH. RAWLINSON: *Methode of studying history*..

Post Lengletum sequentes maxime scriptore artis historicae praecepta dederunt:

IOH. GVIL. JANI Sched. de veritate historiae et orati de vero historiae usu. *Vitemb.* 1714. 4.

ROLLIN tomo tertio et quarto libri praestantissimi, sae pius recusi, qui inscribitur: *La maniere d'enseigner & d'étudier les belles lettres.*

CHRISTOPH. AVG. HEVMANNI D. Prolegomena hi storica. *Gotting.* 1723. 4. et in eius *Poecile* T. III. p 422. De natura et divisione historiae in primis agi tur.

Principes de l'histoire par Mr. JUVENEL. *à Paris* 1733 8. Nova inauditaque frustra quaeres in viginti hisce plagulis.

(FRERET) *Vues générales sur l'origine & le melange des anciennes nations & sur la maniere d'en étudier l'histoi*

re.

re; dans l'Hist. de l'Acad. des Inscriptions T. XVIII. p. 49 sqq. ed. Paris.

de MAVPERTVIS *sur la maniere d'écrire & de lire la vie des grands hommes; dans les Mémoires de l'Acad. de Berlin* a. 1754. p. 507 sqq.

Letters on the Study and Use of History. By the late Right-Honorable Henry St. Iohn, Lord Viscount BOLINGBROKE. *A new Edition corrected. London* 1752. 8. et in Bolingbrokii Operibus (*Lond.* 1754. 5 Voll. in 4.) T. II.

Minor tantummodo pars harum epistolarum ad historiomathiam spectat: maior in eo est, ut historiae Iudaicae antiquioris auctoritas impugnetur, historicorum Romanorum prae Graecis praestantia confirmetur, atque historiae recentioris epitome exhibeatur. Iudicio acri caeterum si ad harum epistolarum lectionem accedas, magnam utilitatem exinde capere poteris. Theotisce, sed pueriliter admodum, librum reddidit *C. G. Bergmannus* Lips. 1758. Tom. II. 8 mai. Versionem quoque Francogallicam minus accuratam habemus (*Berolin.* 1752. 2 Voll. in 12.). Adversarios varios expertus est Bolingbrokius, V. C. IAC. HERVEYVM, IOH. LELANDVN, ROB. CLAYTONVM, qui veritatem et auctoritatem librorum divinorum contra dubia Bolingbrokiana defendere studuerunt.

Don IOSEPH de MORA Y CALA *Marques* de LLIO *Observaciones sobre los Principios elementales de la Historia,* T. I. scriptorum Academiae regiae litterarum humaniorum Barcinonensis 1756. 4.

DAVID HVME, Anglus sagacissimus, quoque differuit de historiae studio in . . . . .

Gallice in *Journal étranger* 1756. *Juin* p. 51 sqq. & 1760. *Octob.* p. 14 sqq.

Parvi momenti est *Essai sur l'art historique par* JEAN CHRET. STEIGER, *Leipzic* (1770) 8. Multo maioris vero, quae docuit IOH. CHRISTOPH. GATTERER variis in operibus, praecipue in isto, qui inscribitur: *Historische Bibliothek*, ubi multa de arte

historica

historica passim occurrunt, praecipue T. I. p. 15 sqq. *vom historischen Plan und der darauf sich gründenden Zusammenfügung der Erzählungen.* Ibid. p. 90 sqq. *vom historischen Gewissen.* T. II. p. 1 sqq. *vom Standort und Gesichtspunct des Geschichtschreibers.* Ibid. p. 38 sqq. IER. NIC. EYRING theotiscam dedit versionem dissertationis Angli IAC. MOOR de compositione historica.

CAR. RENAT. HAVSEN in scriptis suis miscellaneis (*Vermischte Schriften*, Halle 1766. 8.) exhibuit: *Freye Beurtheilung über die Wahl, über die Verbindung der historischen Begebenheiten, und Vergleichung der neuern Geschichtschreiber mit den römischen.* Cf. *eiusdem* DD. de theoria historiae civilis. *Hal.* 1769. 4.

Huc etiam pertinent, quae WEGELINVS de usu analogiae et inductionis in disciplina historica docuit, scriptione sequenti: *Plan raisonné d'une histoire universelle & diplomatique &c. à Berlin* 1769. 8. Exstat et in scriptis Acad. Berol. a. 1768. p. 472 sqq.

Varia quoque de arte historica tradit ALFIERE CARLO GIVLIANI in dissertatione, quae inscribitur: *Lezione delle antichità Lucchesi e del modo di ragionarne nell' Academia degli Oscuri in Lucca.* Reperies illam in ephemeridibus Italicis, quibus titulus: *Miscellanei di varia Letteratura* T. VIII. p. 175-243.

GE. CHRISTOPH. OERTELII Pr. de ratione historiae in scholis docendae et discendae. *Erlang.* 1772. 4.

Francogallus doctissimus MABLY in opere elementari, quod in usum iuvenis principis, nunc ducis Parmae regnantis, conscripsit, regulas etiam, quo modo historia sit addiscenda, tradidit. Versio theotisca sic inscripta: Hrn. Abbé de MABLY *Grundsätze von Einrichtung der politischen Gesellschaften aus der alten und neuen Geschichte hergeleitet, oder Anleitung die Geschichte zu studiren.* Bern 1777. 8.

IOAN.

IOAN. MART. CHLADENIVS, Professor olim rlangensis, librum composuit hoc titulo: *Allgemei- Geschichtswissenschaft, worinnen der Grund zu einer uen Einsicht in allen Arten der Gelahrheit gelegt ird. Leipzig* 1752. 8. Sed de cognitione historica, spectu cognitionis philosophicae, potius, quam de te historica, auctor egit. Varia tamen insunt, quae istoriographus in usus suos convertere possit, v. c. e connexione rerum gestarum, de veritate et pro- abilitate historica etc.

Rectius huc pertinere videtur libellus, in diiudi- ındis in primis medii aevi scriptoribus utilissimus: *'ersuch, den Gebrauch der Quellen in der Staats-und irchengeschichte der mittlern Zeiten zu erleichtern — ısgesetzt von D.* IOH. SALOM. SEMLER. *Halle* 761. 8.

Anglus denique nuper varia artis historicae capi- sermone poëtico egregie descripsit:

An Essay on History; in three Epistles to Edward Gibbon, Esq. By WILLIAM HAGLEY, *Esq. With Notes. Lond.* 1780. 8.

Series scriptorum de arte historica sat quidem lon- ı: nihilo tamen minus opus perfectum omnibus- ıe partibus absolutum, iudicio critico sensuque pul- ıri elaboratum, adhuc in votis est.

Recensendi nunc veniunt scriptores, qui singula tis historicae argumenta pertractanda sibi sumsé- ınt.

1. *Scriptores de fide et veritate historica et de Pyrrhonismo historico.*

Du peu de certitude, qu'il y a dans l'histoire, par Mr. de la MOTHE VAYER, *à Paris* 1664. 12. et in eius Opp. Theotisce a *I. F. Reimmanno* sine auctoris nomine editis, hoc indice: *Curieuser Discours von der Ungewissheit, die sich in der Historie befindet.* Frankf. und Leipzig 1704. 8. Historica fides et veritas.

IOAN.

rica fi- et veri- IOAN. EISENHART de fide hiſtorica. *Helmſtad.* 1679. 8. ibid. auctior 1702. 8. acceſſit huic editioni Oratio de coniungendis iurisprudentiae et hiſtoriarum ſtudiis.

CHRIST. THOMASII Diſſ. de fide iuridica. *Hal. Sax.* 1699. 4. et in eiusd. Opp. Acriter Eiſenhartus a Thomaſio notatur; uterque legi meretur.

IO. BVRC. MENCKENII D. de eo, quod iuſtum eſt circa teſtimonia hiſtoricorum, ſub praeſidio HENR. BODINI, cuius nomine praefixo etiam 1750 Halae eſt recuſa. *Halae* 1701. 4. et in *eiusd.* Diſſertationibus acad. (Lipſ. 1734. 8.) p. 177 ſqq.

IAC. PERIZONII Or. de fide hiſtoriarum contra Pyrrhoniſmum hiſtoricum. *Lugd. Bat.* 1702. 4. et in *eius* Oratt. et Diſſertt. (*ibid.* 1740. 8.) p. 103.

FRID. GVIL. BIERLINGII Diſſ. de iudicio hiſtorico. *Rintel.* 1703. 4.

CAROL. OTTON. RECHENBERGII D. de auctoritate hiſtoriae in probandis quaeſtionibus iuris et facti. *Lipſ.* 1709. 4.

FRID. GLADOVII D. de erroribus hiſtoricorum vulgaribus. *Hal.* 1714. 4.

IOH. GVIL. IANI Schediaſma de veritate hiſtorica, praemiſſum eius Hiſtoriae aerae Chriſtianae. *Viteb.* 1715. 4.

IOH. BVRC. MENCKENII D. de hiſtoricorum in rebus narrandis inter ſe diſſidiis, horumque cauſſis. *Lipſ.* 1717. 4. et in *eius* Diſſ. literar. p. 80.

Nouveaux Eſſais de critique ſur la fidelité de l' hiſtoire par M. le POUILLY (1724) *dans les Mémoires de l' Acad. des Inſcript.* T. VI. p. 71 ſqq. ed. Pariſ.

Reflexions ſur l' étude des anciennes hiſtoires & ſur le degré de certitude de leurs preuves, par M. FRERET. ibid. p. 146 ſqq.

IOH. GVIL. BERGERI D. περὶ ἅπαξ εἰρημένων ſ. de auctoritate unius teſtis. *Viteb.* 1722. 4.

AD. HENR. LACKMANNI de teſtimoniis hiſtoricorum non probantibus Comment. *Kiliae* 1735. 4.

IO. AVG. ERNESTI D. de fide hiſtorica recte aeſtimanda. *Lipſ.* 1746. 4. et in *eius* Opuſc. philolog. p. 64. Accuſatur communis opinio, qua fides hiſtorica ſit, quae nitatur eorum teſtimonio, qui poſſint et velint verum dicere, his tantum, qui, quod religioſe curateque referant, aut ipſi per ſe, aut publicis uſi actorum commentariis.

tariis, habuerint exploratum, fides tribuitur: at hac ratione nimis angustis finibus circumscribitur haec fidei notio, in disputatione alioquin pulcherrima, ut *Gesnerus* recte monet in *primis lineis isagoges in eruditionem universam* (a *Io. Nicol. Niclasio* praelectionibus Gesnerianis auctis, *Lips.* 1774. 8 mai.) T. I. p. 340 sq. Historica des et tas.

CAR. FRID. de BEVLWITZ Commentatio de incertis historiae gentium incunabulis. *Francohus.* 1747. 4.

IOH. GEO. WALTHERI Comment. de veterum recentiorumque historicorum invidentia, iudicandi libidine et nimio rerum mirabilium amore; in *eius* Animadverss. histor. et crit. *Weissenfels.* 1748. 8.

IOH. LAUR. HOLDERRIEDERS *Abhandlung von den Ursachen der historischen Unwahrheiten, in dessen histor. Nachricht von der Weissenfels. Aletophil. Gesellsch.* (*Leipzig* 1750. 8.) No. I.

C. G. LVDOVICI Regulae probabilitatis historicae gradus determinandi. *Lips.* 1761. 4.

IO. CHRISTOPH. GATTERER de evidentia historica, in praef. ad *Boysenii* Epitomen hist. univers. Angl. T. I. *Hal. Sax.* 1767. 8 mai.

IO. IAC. GRIESBACHII D. praeside *Stiebrizio* defensa de fide historica, ex ipsa rerum, quae narrantur, natura iudicanda. *Hal. Magdeb.* 1768. 4. Criteria veritatis historicae philosophica egregie explicat auctor.

C. A. BEL de auctoritate traditionis in historia, in Act. Iablon. a. 1770.

Traité des differentes sortes de preuves, qui servent à établir la verité de l' Histoire, par le R. P. HENRI GRIFFET. *Nouvelle edition, revue, corrigée & augmentée, à Liege* 1770. 12 mai. Theotisce, sed misere, *Aug. Vind.* 1773. 8. Liber lectu dignissimus, licet non ab omni parte perfectus, in quo regulae, veritatem historicam perscrutandi et servandi, exemplis aptissimis illustrantur; varii simul historicorum errores notantur.

Vom historischen Glauben, von C. T. D (AMM). *Berl.* 1772. 1773. 2 Partes in 8. Ne credas, fidei historicae theoriam inesse: auctor potius scripturae sacrae fidem impugnare studuit.

Begriffe vom historischen Glauben, gesammlet von F. L. R. K. *K. H. R. Agent. Wien* 1772. 8 mai. Scriptiuncula nullius pretii.

Cons.

iſtorica fi-
·s et veri-
t.

Conf. etiam PERIZONII Animadverſiones hiſtoricae (ed. *Harleſii*, Altenb. 1771. 8.) p. 215 ſqq.

✲ ✲ ✲

BVRC. GOTTH. STRVVII Progr. de Pyrrhoniſmo hiſtorico. *Ien.* 1705. 4. recuſ. *ib.* 1721. 4.

ANDR. IVL. DORNMEIERI D. de hiſtorico falſo ſuſpecto. *Hal.* 1706. 4.

FRID. GVIL. BIERLINGII Commentatio de Pyrrhoniſmo hiſtorico. *Rintel.* 1707. 4. Acceſſit propter adfinitatem argumenti de iudicio hiſtorico diſſertatio. *Lipſ.* 1724. 8. — Scriptiones eruditae ſane et elegantes.

DAN. PEUCERI Commentationes II. de vanitate hiſtoriae, iudice *Agrippa*. *Numb.* 1734. 4. Cf. *Agrippae* libellus notiſſimus *de vanitate ſcientiarum* c. V.

Le Pirroniſme de l' hiſtoire, in collectione ſcriptorum, maximam partem Voltarianorum, quae inſcribitur: *l' Evangile du Jour* (1769. 8.) T. V. — Argumentum titulo non reſpondet.

2. *Scriptores de hiſtoriae philoſophia et phyſica.*

ſtoriae
ilofoph.
phyſica.

La Philoſophie de l' hiſtoire par feu l' Abbé BAZIN (aut potius *de* VOLTAIRE). *à Amſterd.* 1765. 8. — Liber ſaepe typis repetitus, in quo tamen non ea, quae titulus promittit, invenies, farraginem potius et fragmenta miſcella varii argumenti, v. c. de mutata terrae facie, de antiquitate nationum, de Graecorum ingeniis et literis, de Iudaeorum hiſtoria, et quae ſunt reliqua. Quapropter minime operae pretium eſſe ducimus, laudare eos, qui contra libellum huncce declamarunt.

Sur la Philoſophie de l' hiſtoire, par Mr. WEGVELIN; *dans les Nouveaux Mémoires de l' Acad. des Sciences & belles Lettres de Berlin. Année* 1770-1776. — Sex commentationes ſunt, quibus auctor argumentum ſuum acutiſſime perſecutus eſt; veram ſane hiſtoriae philoſophiam tradidit.

Ueber die Philoſophie der Hiſtorie, von HENR. MART. GOTTF. KOESTER, *Prof. zu Gieſsen.* Gieſsen 1775. 8. — Praecepta ab aliis iam excogitata collecta et in uſum tironum laudabili ſane diligentia repetita.

✲ ✲ ✲

La phyſique de l' hiſtoire, ou conſiderations générales ſur les principes élémentaires du temperament & du caractère

Here naturel des peuples. à Amsterd. 1765. 8. — Libri, cuius auctor PICHON audit, argumentum non satis respondere initio tituli, reliqua eiusdem pars docet. Ne quis, quae tituli initium polliceri videtur, in ipso libro quaerat, mentionem illius fecimus. Theotisce, et quidem eleganter, istum reddidit, auxit atque praefatione de vero historiarum usu ornavit I. C. E. SPRINGER. *Lemgoviae* 1768. 8. Historiae philosoph. et phys.

3. *De enthusiasmo historico.*

Betrachtungen über den historischen Enthusiasmus, von IOH. CHRIST. BRIEGLEB, quam commentationem primum inseruit T. VII. *der Hamburgischen Unterhaltungen*, deinde auctiorem edidit *Altenburgi* 1771. 8. Parvae molis libellus, sed bonae frugis plenus. Enthusiasmus historicus.

4. *De Characteribus historicis.*

IOAN. GEORG. PETR. MOELLERI D. de characteribus historicis. *Gryphiswald.* 1773. 4 Charact. hist.

Eiusd. Progr. *von der historischen Grösse.* Ibid. 1774. fol.

5. *De stilo historico.*

GASP. SCIOPPIUS de stili historici virtutibus ac vitiis. *Amst.* 1660. 8. et cum aliis eiusdem Scioppii scriptis, v. c. Infamia Famiani. *Amstelod.* 1663. 12. *Sorae* 1688. 12. Stilus hist.

CLERICUS in Parrhasianis T. I. p. 173 sqq.

6. *De parallelismo historico.*

IOA. HENR. STUSSII Comment. de parallelismo historico. *Gothae* 1734. 4. Parallelismus histor.

7. *De officiis et virtutibus historicorum.*

ERICI BERINGERI Discursus hist. pol. de historici officio, erroribus scripturientium et remedio. *Hanoviae* 1614. 8. Officia hist

IO. IAC. RYSSEL de historia et prudentia historica. *Lips.* 1690. 12.

ADAMI RECHENBERG D. de bono historico, in eius Dissertationibus historico-politicis (*Lips.* 1698. 8.) P. II. p. 680 sqq.

IOACH. CHRIST. NEMEITZ de modestia historico in censuris principum observanda. *Londini* (Scanorum) 1709. 8.

G. S. TREUER de ingenuo hiſtorico. *Helmſt.* 1728. 4.

I. F. CHRISTII Pr. de περιαυτολογίᾳ hiſtoriae ſcriptorum. *Lipſ.* 1731. 4.

IOH. FRID. KLETT D. de veterum Romanorum hiſtoricorum prae recentioribus praeſtantia. *Erlangae* 1745. 4.

Abhandlung von den Pflichten eines Geſchichtſchreibers, im neuen gemeinnützigen Magazin (Hamburg 1761. 8.) T. III. p. 1 ſqq.

Von der vornehmſten Pflicht eines Geſchichtſchreibers und der Schwierigkeit, ſelbige zu erfüllen, im Helmſtädt. gel. Wochenbl. 1761. no. 35. et 38.

IER. NIC. EYRINGII D. de virtutibus hiſtoricorum antiquorum et recentiorum. *Gotting.* 1762. 4.

Vergleichung der alten und neuen Geſchichtſchreiber in Anſehung der Freymüthigkeit, in GATTERERI Hiſt. Bibl. III. B. p. 1 ſqq.

8. *De hiſtoricorum veterum orationibus.*

(VERTÔT) *de l'uſage des harangues dans les hiſtoriens Grecs & Latins* (1713) *dans l'Hiſt. de l'Acad. des Inſcript.* T. III. p. 83 ſqq. ed. Pariſ.

IOAN. GOTTHARD. NERGERI D. de hiſtoricorum antiquorum concionibus civilibus. *Lipſ.* 1742. 4.

Cf. VOSSIUS de arte hiſt. c. XX.

BUCHNERI Oratt. Vol. II. or. 15. et 16.

MARCUS FUSCARENUS in libro *della Letteratura Veneziana* (1752. fol.) T. I. p. 260.

GAILLARD in Praef. ad opus, quod inſcribitur: *Hiſtoire de François premier, Roi de France, (ſeconde edit. à Paris* 1769.) p. XXXVIII. ſqq.

9. *De cognatione hiſtoriae cum aliis diſciplinis.*

FRANC. BALDUINI de inſtitutione hiſtoriae univerſae et eius cum iurisprudentia coniunctione libri II. ſupra iam laudati. Cf. etiam *Gundlingii* praefatio ad editionem Halenſ. 1726. 8.

ENNONIS RUD. BRENNEYSEN D. de utilitate ſtudii hiſtorici in iurisprudentia, tum divina, tum humana. *Halae* (1695.) 4.

IOH. BARBEYRAC Oratio de coniungendis iurisprudentiae et hiſtoriarum ſtudiis. *Lauſannae* 1711. 4. repetita *Amſtelod.* eod. anno 4. inſerta C. G. *Buderi* collectioni de ratione ac methodo ſtudior. iuris. P. II. p. 166

p. 166-205. et *Heineccii* iurispr. Rom. Ant. T. I. p. 1455. Cognatio hist. c. al. discip.

IAC. CAR. SPENERI Progr. de vero usu atque auxiliis iurisprudentiae in historia. *Vitemb.* 1719. 4.

CAR. GOTTLIEB BEHRNAUERI D. de necessario historiarum et iurisprudentiae nexu. *Budiss.* 1724. 4.

F. A. DÜRR Pr. quaenam historiae partes ICto necessariae sint. *Mogunt.* 1753. 4.

MART. GOTTL. PAULI Pr. de coniungendo iuris et historiarum studio. *Gedan.* 1753. 4.

(Plures laudantur in *Lipenii* et *Schotti* Bibl. iuridica.)

C. G. IOECHERI D. de cura philosophi circa historias. *Lips.* 1732. 4.

SAM. FRID. NATH. MORI D. de cognatione historiae et eloquentiae cum poesi. *Lips.* 1761. 4.

IOH. MATTHI. SCHROECKHII Progr. de communi poetae et historici munere. *Vitemb.* 1769. 4.

IOH. THUNMANNI Progr. de confiniis historicae et poeticae orationis. *Hal. Magd.* 1772. 4.

10. *De necessitate, praestantia, utilitate, usu et abusu historiarum.*

DAN. HEINSII Oratio de praestantia ac dignitate historiae. *Lugd. Bat.* 1614. 4. Historiae usus etc.

I. H. BOECLER de historia schola principum. *Argent.* 1640. 4.

de ST. REAL *de l'usage de l'histoire. à Paris* 1672. 12. et in eiusdem *Oeuvres* (*nouv. edition à Amsterd.* 1740. 6 Voll. in 12.) T. I. p. 1-82. Theotisce in eiusd. auctoris *Abhandlungen über Gegenstände der alten und neuen Geschichte.* (*Riga* 1767. 3 Voll. 8 mai.) T. III. p. 154 sqq.

FRANC. GUIL. BIERLING de eo, quod divinum est in historia civili. *Rintel.* 1700. 4.

ANT. BYLERTII Oratio in laudem historiae, praesertim veteris et cum eloquentia coniunctae. *Lingae* 1701. 4.

Raisonnement über die Historie und deren Gebrauch, nebst der Historie des Augusti, aus dem Ital. 1707. 8.

E. G. RINCKII Pr. de utilitate historiae et ratione eam tractandi. *Altdorf.* 1707. f.

CHRIST. FRID. KRAREWITTER de utilitate et iucunditate studii historici. *Vitemb.* 17.. 4.

IOAN. NIC. FUNCCII D. de historia eiusque tum difficultate tum utilitate; in *eius* Diss. acadd. p. 90 sqq.

IAC. HENR. MARCARDI Progr. de historiae, inprimis patriae, necessitate ac utilitate. *Cellis* 1720. 4.

IOACH. CHRISTO. BODENBURG de dignitate et utilitate studii historici. *Berol.* 1735. 4.

Digna omnino etiam, quae huc referatur, praefatio BAUMGARTENII ad T. I. versionis Theotiscae Hist. univers. Anglic. ubi de natura et utilitate historiarum subtiliter admodum disputat.

IOAN. WOLFG. KIPPINGII de historiae eiusque nominis abusu commentatio, cum sylloge exemplorum in iure publico et privato. *Brunsvigae* 1745. 4.

IOAN. BAPT. *de* GASPARIS Oratio de comparata cum disciplinis aliis historiarum praestantia. *Viennae* 1758. 4.

Mémoires sur l'utilité des Histoires particulieres des Provinces, & sur la maniere de les écrire. Par M. BAUDEAU. *à Paris* 1759. 8.

Réflexions générales sur l'histoire, principalement par rapport aux avantages, que les Grands en peuvent tirer, & sur le gout, dans lequel on doit la lire & écrire — Par M. CHIRIS. *à Vienne & Prague* 1760. 8.

THOMAS ABBT *von dem verschiedenen Gebrauch der alten Geschichte, in den Hallischen Anzeigen* 1760. N. 12.

IOH. CHRISTI. KESTNERS *Untersuchung der Frage: Ob sich der Nutzen der neuern Geschichte auch auf Privatpersonen erstrecke?* in *Gattereri* hist. Bibl. T. 4. p. 214-226.

Morale de l'histoire, par M. MOPINOT. *à Bruxelles & à Paris* 1769. 12.

CARL RENATUS HAUSEN *von dem Einfluss der Geschichte auf das menschliche Herz.* Halle im Magd. 1770. 8.

CHRISTOPH. SAXII Oratio de veteris et medii aevi historia in academiis potissimum discenda docendaque. *Ultraiecti* 1776. 4.

II. *Alia scripta, in quibus de historia varia disputantur.*

Histoire justifiée contre les Romans, par M. LENGLET *du* FRESNOY. à Amsterd. 1735. 8.

✣ ✣ ✣

PAULLI SCHAFSHAUSEN D. an theologi historiam civilem

civilem scribere et docere possint? *Lips.* 1735. 4.

Klage eines Landpredigers über die Tadelsucht bey seiner Liebe zur Historie; in den Dresdnischen gel. Anz. 1758. N. 7. 8. — Cf. C. B. MICHAELIS Praef. ad T. II. operis: *Einleitung zur Geschichte der Chur- und Fürstl. Häuser;* et SENKENBERGII Praef. ad OETTERI *Wappenbelustigungen* P. I. Quibus scriptis contra *Ioh. Petr. de Ludewig* probatur, non solis ICtis historiae scribendae et docendae munus convenire.

❊ ❊ ❊

LICHTENSTEINS *Gedanken von der eigentlichen Art, die Historie einer Stadt praktisch zu beschreiben; in den Braunschweig. gel. Beyträgen* 1761. N. 90.

❊ ❊ ❊

L' Histoire considerée vis-a-vis de la Religion, de l' Etat, & des Beaux-Arts, par M. de MEHEGAN. *à Paris* 1767. 3 Voll. in 12.

❊ ❊ ❊

CASP. HENR. STARKII de vitiis allegationis auctorum, tum in genere aliorum tum praecipue historicorum, observatio; in *Miscell. Lips.* T. VII. Obs. 147.

de BURIGNY *Reflexions sur la necessité des citations dans les ouvrages d' erudition, & sur le maniere, dont les anciens citoient; dans les Mémoires de l' Acad. des Inscript.* T. XXXIV. p. 133.

❊ ❊ ❊

IOH. LEONH. FROEREISEN D. de praeiudiciis in studiis historicis evitandis. *Ien.* 1717. 4.

❊ ❊ ❊

IOH. DAV. KOELERI Pr. de historia pragmatica. *Altdorf.* 1714. 4.

❊ ❊ ❊

GOTTOFR. RUHLMANNI Epistolae duae de erigenda et ordinanda bibliotheca historica. *Rudolst.* 1715. f.

❊ ❊ ❊

C. G. HEUCKENROTT D. quid statuendum, ubi deficit historia. *Lips.* 1721. 4.

❊ ❊ ❊

IOH. GUIL. HOFFMANNI Oratio de studii historici impe-

impedimentis; adiecta est vitae eiusdem per Gottl. Frid. Gudium ed. *Lipſ.* 1742. 4. p. 173.

IOH. LAUNOII Diff. de auctoritate argumenti negantis, editio fecundis curis auctior. *Parif.* 1662. 8. et in eius Opp. (*Genev.* 1731 fqq. fol.) Huc etiam pertinet IOH. DALLAEI adverfus Latinorum de cultus religiofi obiecto traditionem difputatio. (*Genev.* 1665. 4.) et *Reflexions fur les Regles & fur l'ufage de la Critique — par le R. P.* HONORÉ *de* STE. MARIE (à Paris 1717. 4.) Diff. II.

IOH. MUSAEUS an liceat in hiftoria a filentio argumentari? ....

C. P. DOHM de auctoritate argumenti negantis. *Rintel.* 1719. 4.

IOH. BALTH. LÜDERWALD de vi argumenti, quod ducitur e filentio fcriptoris. *Brunfv.* 1753. 4. Aliique, quos partim laudat NEU in Acceff. ad Wheari Relectt. P. I. p. 11 fqq. Adde BAUMGARTENII Praef. ad verfionem Theotifcam hiftoriae univerfalis Anglice fcriptae T. I.

* * *

De recto linguarum ufu in hiftoriis tractandis agit I. C. GATTERER in praefatione Tomo XXXIV. hiftoriae univerfalis Halenfis praefixa.

Idem in praef. ad T. XXXV. eiusdem operis differit *de educatione hiftorica.*

III.

Bibliothecae hiftoricae et Catalogi librorum hiftoricorum.

Bibl. et Catalogi hift. Scriptores bibliothecarum et catalogorum hiftoricorum duplicis in primis generis funt: alii enim libros hiftoricos varios omnium vel plurium populorum et aetatum recenfuerunt: alii tantummodo unius gentis aut periodi. Ex his omnibus alii nudos folum indices dedere: alii iudicia feu cenfuras adfperferunt: alii iterum claffes hiftoricorum certas conftituerunt: alii fine ullo ordine et delectu telam fibi propofitam pertexuere. Nos hic folummodo bibliothecas hiftoricas generaliores indicabimus, fpecialio-

cialiores reservaturi ad singula operis nostri capita, quorum illustrationi potissimum inservire videantur. Age igitur, commemoremus scriptores praecipuos huc pertinentes!

DEGOREI WHEAR Relectiones hyemales de ratione et methodo legendi historias (Quam inscriptionem auctor secundae editioni imposuit; primae enim hic titulus praefixus: *Dissertatio de ratione et methodo legendi historicos*). *Oxon.* 1625. 8. *ibid.* 1637. 8. *Noriberg.* 1660. 12. et cum NIC. HORSMANI Mantissa de historicis gentium particularium. *Oxon.* 1662. 8. *) et cum GABR. NAUDAEI bibliographia politica et IUSTI LIPSII epistola — de historia. *Cantabrigiae* 1684. 8. Editionem, ut videtur, anni 1637 recudi fecit IOA. CHRISTI. NEU, Prof. Tubingensis. *Tubing.* 1700. 8.

Subsequutae sunt ipsius *Accessiones ad Wheari relectiones,* (Tubing. 1703. 8.) quibus dicta a Whearo plenius exposuit, adiectis simul, quae ab eo fuerant praetermissa. Anno 1706 prodiit *eiusdem Mantissa ad Wheari Relectiones,* ubi rerum Germanicarum historici praecipui, secundum saeculorum imperatorumque seriem, recensentur; ac tandem a. 1708. Accessionum Pars II, qua historiae Germanicae particularis scriptores potiores exhibentur, una cum HORSMANI *Mantissa de historicis gentium particularium.* Tribus his opusculis Neuianis, ut et eius editioni relectionum Whearianarum, novi sunt praefixi tituli, quibus annus 1715 impressus est.

GER. IOA. VOSSIUS in suis de Historicis Graecis et Latinis libris non modo de scriptoribus historiam Graecorum et Romanorum illustrantibus egit, verum etiam de aliarum gentium historicis, qui lingua vel Graeca vel Romana usi sunt. Et primum quidem viri doctissimi *de Historicis Graecis libri IV* prodierunt *Lugd. Bat.* 1624. 4, deinde *de Historicis Latinis libri III.* ib. 1627. 4. Uterque commentarius, priore editione longe emendatior et duplo auctior, recusus est *ibid.* 1651. 4. Factum id quoque *Francof. ad Moen.* 1677. 4, at parum accurate; tandem vero in *Tomo IV. Operum Vossianorum, Amstel.* 1695 sq. in fol. coniunctim editorum. Liceat nobis in recensendis hisce libris Vos-

 sianis

*) Haec editio ab *Edm. Bohun* Anglice reddita ......

sianis uti potissimum verbis *Iugleri* in Struvii Bibl. hist. litter. T. II. p. 1347. Ita vero ille: „Secundum saecula hic exhibentur Historici, et Graeci quidem usque ad captam ab Osmanis Constantinopolin; Latini autem usque ad Carolum V. Imperatorem. Nec nuda memorat auctor nomina, quin potius aetatem, qua quisque vixit, indicare studet, eaque consignat, quorum expositionem, si supersint, ab unoquoque oporteat exspectare. Ad haec in iis, qui familiam ducunt, ac nonnullis etiam minorum gentium, cuiusmodi utantur dictione, refert. Subinde alia adspergit, quae prioribus istis posse aliquid lucis addere videbantur. Tandem et scriptores subiungit, qui fusius de uno alterove egerunt. Varios tamen naevos in hisce libris, iis cum primis, qui ad Historicos graecos pertinent, observabant postea viri eruditi.“ Habemus e. g.

BERN. a MALLINCKROT *Paralipomenon ad libros de Historicis graecis centurias quinque*, libro *de summo bono*, qui *Colon.* 1656. 4. prodiit, adiectas. Plurima tamen ex his in altera Vossiani operis editione iam inveniuntur, ignaro Mallinckrotio, qui usus tantum priore fuerat.

In solos de Historicis Latinis libros IOA. HALLERVORDIUS *Spicilegium* paravit, maiori *supplementorum* operi, quod non successit, praemissum, *Ienae*que 1672. in 8. excusum. Ordo ipsi placuit alphabeticus, longeque brevior est Vossio, et multos intermiscet, qui Historici non sunt.

Post Hallervordium idem volvit saxum CHRISTOPH. SANDIUS, cuius *Notae et Animadversiones in Vossii libros tres de Historicis Latinis* divulgatae sunt *Amstel.* 1677. 12. Quae animadversiones, breviores licet, eruditae sunt, et varia modeste notant, in quibus erraverat Vossius.

Hos triumviros, Mallinckrotium nempe, Hallervordium et Sandium, addita LUD. NOGAROLAE Comitis *Epistola*, de viris illustribus, genere Italis, qui Graece scripserunt, iunctim edidit cum praefatione, in qua agit de ipsius Vossiani libri editionibus ac de his auctoribus, supplementi vicem praestantibus, IOA. ALB. FABRICIUS hoc elogio:

Supplementa et Observationes ad Vossium de Historicis Graecis et Latinis. *Hamburgi* 1709. 8.

Praeclarae, eodem Fabricio iudice, sunt accessiones observationesque diligentes et accuratae, quae *de historicis*

ricis Italis, qui Latine ſcripſerunt, ad librum Voſſii tertium prodierunt, APOSTOLO ZENO auctore in Diario Veneto (*Giornale de' Letterati d'Italia*) Tomo IX. p. 132 ſqq. atque inde in Tomis ſingulis, usque ad duodetrigeſimum, exceptis XXV et XXVII. Recuſae hae ipſae obſervationes ſunt hoc titulo:

Diſſertazioni Voſſiane di APOSTOLO ZENO, *cioè giunte ed Oſſervazioni intorno agli Storici Italiani che hanno ſcritto Latinamente, rammentati dal Voſſio nel III Libro de Hiſtor. Latinis.* T. I. *In Venezia* 1752. T. II. 1753. 4.

Nec contemnenda, quae ad Voſſium de Hiſtoricis Latinis attulit IOA. FABRICIUS in *Hiſtoria Bibliothecae ſuae* T. II. p. 478-501.

Porro huc pertinent: MARTINI ZEILLERI *Hiſtorici, Chronologi et Geographi celebres* etc. P. I. et II. *Ulmae* 1652. P. III. *ibid.* 1657. 8. — Ordine alphabetico varios ſcriptores hiſtoricos auctor commemorat: caeterum diligenter exſcripſit Voſſium, et aliqua ſaltem de recentioribus Hiſtoricis adiunxit. — Acceſſit poſtea *Mantiſſa ad Catalogum Hiſtoricorum, Chronologorum et Geographorum.* Ibid. 1660. 8. Sed index, teſte Iuglero l. c., parum eſt accuratus, nec de vitis, nec de ſcriptis Hiſtoricorum multa tradens ſingularia.

Voſſium imitatus fuit IOH. ANDR. BOSIUS, Profeſſor olim Ienenſis, in *Diſſertationibus iſagogicis de prudentia et eloquentia civili comparanda* (Ienae 1688. 4.); poſteriori enim editioni (Ienae 16[illegible] 4.) GEORG. SCHUBARTUS adiecit eiusdem BOSII *Notitiam ſcriptorum hiſtoriae univerſalis.* — Eadem ratione methodoque utitur auctor ac Voſſius, ita ut ſcriptores hiſtoriae univerſalis ſecundum ſaecula proferat, deque vita horum et ſtatu ſcite agat, quanquam recentiores potiſſimum ſunt praetermiſſi; obſervante *Iuglero* l. c. p. 1350. Priores Boſii Diatribas tractatibus ſuis de Philologia inſeruit THOM. CRENIUS, Lugd. Bat. 1696. 4.

Bibliotheque univerſelle des Hiſtoriens, contenant leurs Vies, l'Abrégé, la Chronologie, la Geographie & la Critique de leurs Hiſtoires, un jugement ſur leur ſtile & leur caractere, & le dénombrement des differentes editions de leurs Oeuvres; avec des Tables chronologiques & géographiques. Par M. LOUIS ELLIES DU PIN. *à Paris* 1707. 2 Voll. 8 mai. Recuſ. *à Amſterd.*

 1708.

1708. uno Vol. in 4. — Auctor diligentissimus, post absolutam scriptorum ecclesiasticorum bibliothecam, similem caeterorum omnium Historicorum cuiuscunque aetatis vel nationis adornare constituerat: sed, quod omnino dolent horum studiorum cultores, plures tomi non subsequuti duos priores fuere. In his autem illos tantum Historicos recenset, qui ad Alexandri M. imperium usque vixerunt. Utilis labor est: in diversis tamen Historicorum editionibus annotandis non semper accuratus.

CHRISTIANI GRYPHII Apparatus s. Dissertatio isagogica de scriptoribus historiam seculi XVII. illustrantibus. *Lips.* 1710. 8. Liber ad supplendam Historicorum notitiam egregie faciens, post fata viri hisce in rebus versatissimi, qui optimos libros accurate legerat, editus.

Hamburgische Bibliotheca historica, der studirenden Jugend zum Besten zusammengetragen. Die erste Centuria. *Leipzig* 1715. 2te Cent. 1716. 3te Cent. 1716. 4te Cent. 1717. 5te Cent. 1717. 6te Cent. 1718. 7te Cent. 1719. 8te Cent. 1720. 9te Cent. 1729. 10te Cent. 1729. Supplementa vero quaedam cum indicibus 1729. 12. — Opus utilissimum IOH. HÜBNERVS adornavit, obstetricantibus IOH. ALB. FABRICIO, MICH. RICHEY et PHIL. FRID. HANIO. Breviter quidem, sed accurate, selectorum maximam partem historicorum opera, addito de vita eorum studiisque brevi iudicio, describuntur.

Levis momenti sunt: PAULI BOLDUANI *Bibliotheca historica.* Lips. 1620. 4. (Ex catalogis nundinarum depromta, et non nisi titulos librorum recenset.)

GEO. DRAUDII *Bibliotheca historica*, quae in Bibliotheca eiusdem classica (*Francof.* 1625. 4.) continetur.

IOH. HENR. BOECLERI *de scriptoribus Graecis et Latinis* commentatio postuma (*Argent.* 1674. 8.) omnis generis scriptores quidem ab Homero usque ad saeculum XVI. complectitur, potiores tamen sunt historici. Prodiit postea *Bibliographia historico-politico-philologica* (*Germanopoli* 1677. 8.), quae praelectiones academicas sistit, a *Boeclero* Argentorati olim habitas, quas post mortem eiusdem anonymus quidam edidit. Videmus in iisdem quoque scriptores historiae particularis secundum terras suas digestos, nonnunquam addita iudicia, certe non levia. Dolendum tamen,

men,

men, tam vitioſe eſſe editam hanc bibliographiam; multis enim tum in auctoribus, tum in librorum titulis deprehendere licebit naevos; quod fere ſemper in libris huius generis fieri ſolet. Addita eſt *Boſii* diatribe de eloquentia et prudentia civili, ſub titulo: *Bibliotheca politica contracta*, quae ſaepius etiam corrupte fuit edita. Integram demum, emendatam multo labore, exhibuit Boecleriauam hanc *Bibliographiam criticam*, acceſſionibusque ex reliquis ſcriptis Boeclerianis auxit, eruditaque praefatione ornavit, animadverſiones et indices adiecit IOH. GOTTLIEB KRAUSE, *Lipſiae* 1715. 8.

MATTHI. BARTELS Biblionomia hiſtorico-politico-geographica, continens ſecundum ſeriem alphabeti omnium fere authorum nomina, qui de imperiis, regnis, rebus publicis, provinciis, inſulis, urbibus, montibus, fluminibusque ſcripſerunt. *Venet.* 1682. 12.

CORN. A BEUGHEM Bibliographia hiſtorica, chronologica et geographica noviſſima, ſive conſpectus catalogi librorum hiſtoricorum, chronologicorum et geographicorum, tam ſacrorum quam profanorum etc. quotquot ab a. 1651 per univerſam Europam, in quavis lingua, aut novi, aut emendatiores, et auctiores, typis prodierunt. Accedit *eiusdem* Muſeum, ſeu Syllabus Iconum, ſive imaginum illuſtrium a ſeculo hominum, quae in eius Muſeo ſpectantur. *Amſt.* 1685. 12.— Ratio horum librorum mihi eſt ignota.

Laudari porro hic meretur Catalogus librorum hiſtoricorum, operi Lengletiano ſupra deſcripto adiectus, et a IOA. BURCH. MENCKENIO (Lipſ. 1718. 8.) ſeparatim Theotiſce editus, multisque acceſſionibus locupletatus. PHIL. ERN. BERTRAM eundem Catalogum multo auctiorem, poſt verſionem ſuam operis Lengletiani Theotiſcam, exhibendum promiſit: at, ut ſupra iam monitum, promiſſis non ſtetit. Alium vero Catalogum Hiſtoricorum praecipuorum ſecundum diſciplinas hiſtoricas diſpoſitum, brevem et cum iudicio non vulgari digeſtum, idem BERTRAMUS exhibuit in libro, qui inſcribitur: *Entwurf einer Geſchichte der Gelahrheit* etc. I. *Theil.* (Halle 1764. 8.) p. 385-634.

Indicem hiſtoricorum praeſtantiorum omnium gentium chronologicum, a temporibus antiquiſſimis usque ad ſaeculum p. C. n. V. productum, dedit GATTERER in

in limine Tomi primi operis utiliſſimi, at, proh dolor! imperfecti: *Handbuch der Univerſalhiſtorie* (Goetting. 1761. ed. alt. 1765. 8 mai.) p. 80 - 109. ed. prior. p. 90 - 121. ed. ſec. Continuatio huius indicis usque ad annum XLIII. ſaeculi XVIII. reperitur p. 14 - 432. Tomi ſecundi (Goetting. 1765.). Adiecta eſt ſingulis hiſtoricorum notitiis brevis enumeratio editionum operum, quae quisque elaboravit. — Breviorem hiſtoricorum, omiſſo editionum indice, chronologicum, a Moſe usque ad Rinckium († 1745.), epitomen quaſi uberioris iſtius tabulae, idem doctor hiſtoriarum Goettingenſis poſuit ante aliud hiſtoriae univerſalis compendium, cui titulus: *Abriſs der Univerſalhiſtorie* (Goetting. 1765. 8 min.) p. 31 - 175.

Ieiunum quidem, at tamen in claſſes redactum catalogum librorum hiſtoricorum edidit NIC. ZACH. SCHADE in libello, qui inſcribitur: *Entwurf einer kurzgefaßten hiſtoriſchen Bibliothec, aus denen neuern Schriftſtellern von 20 Jahren her, bis* 1763 *zuſammengetragen, in natürliche Ordnung gebracht, und mit einem Anhange von einigen zur Politic dienlichen Schriften vermehrt. Helmſtädt* 1763. 8 min.

Conſulantur quoque Catalogi notiſſimi praeſtantiſſimique bibliothecarum *Buenavianae* et *Bruehlianae*, quorum prior prodiit *Lipſ.* 1750 - 1756. 7. Partibus ſ. 3 Tomis in 4 mai. poſterior vero *Dresdae* 1750 - 1756. 4 Voll. in fol. min.

Huc etiam iure meritoque referri debet MARQUARDI FREHERI *Directorium hiſtoricorum* etc. de quo quidem Struvius et Buderus in editionibus huius Bibliothecae hiſtoricae egerunt breviter in capite de ſcriptoribus hiſtoriam Germanicam illuſtrantibus, quia nimirum *Freherus* ſcriptores rerum Germanicarum tantummodo in ſchediaſmate iſto enumeraverat: at vero editores recentiores, *Koelerus*, et *Hambergerus*, multo latius evagati, aliarum etiam gentium ſcriptores ſimul complexi ſunt; ideoque rectius hoc loco mentio libri utiliſſimi erit facienda. MARQ. FREHERUS primas eius lineas duxit in limine Germanicarum rerum ſcriptorum tomi primi (Francof. 1600.) hoc titulo: *Directorium in omnes fere, quos ſuperſtitis habemus, Chronologos, Annalium ſcriptores et Hiſtoricos, potiſſimum Romani Germanicique Imperii;* ita quidem, ut ſcriptores in iuſta ſerie ſua, prouti, intuitu temporis, quod

quisque

quisque scriptis suis illustravit, se invicem excipiunt, collocaret, diligenterque, quo anno quisque annales vel historias suas inceperit, quo easdem finierit, notaret. Struvianae quoque editioni collectionis istius Freherianae Directorium praefixum. Alii etiam viri docti non deerant, qui illud recudendum curaverint. Recudendum dico; nam ad ornandum libellum nihil attulerunt vel PHIL. GLASERUS (in Syntagmate, cuius antea mentionem fecimus), vel SAM. RACHELIUS (qui libellum bis dedit, primo cum *Notatione* sua *Caesarum Romanorum Germanorumque metro descripta*, Helmst. 1666. fol. et cum *Otio Novimagensi*, Amstel. 1685. 12.), vel I. CH. NEU (in *Mantissa ad Whearii relectiones hiemales*. Tubing. 1708. 8.). Sed, quod hi neglexerant, tandem larga manu praestitit IOH. DAVID KOELERUS, qui Directorium Freherianum perdiligenter sane recognovit, errores varios ex eo sustulit, multisque ac variis chronicis, historicis et annalium scriptoribus locupletavit, uberiora quoque supplementa petiit ex voluminibus historicis Gallorum, Pithoei, Quercetani, Labbei, Dacherii, Baluzii, Martenii et Durandi; in subsidium quoque vocavit Anglorum collectiones, quales prodierunt Savilii, Tuisdeni, Seldeni, Galei aliorumque. Neque ex iis insigniores tantum scriptores attulit, suis quemlibet annis inseruit, verum etiam nullum praetermisit Chronicon, quamvis exiguum, quoniam vel ad temporis supputationem accuratiorem, vel ad melius cognoscenda quaedam rerum gestarum momenta aliquem usum afferre potest. Prima editio Koeleriana prodiit *Norib.* et *Altorf.* 1720. 4. altera *ibid.* 1734. 4. aucta Directorio chronologico diplomatico. Ita factum est, ut opusculum, quod ab ortu suo nondum duas plagulas implebat, in volumen triginta et ultra plagularum cresceret. Attamen erat, quod desiderari posse iure videatur. Scilicet, cum adeo insigni copia Koelerus librum ditaret, et ex Gallia, Anglia, partim et Italia, multa peteret, quae non omnia ad Germaniae historiam valde magnam relationem habeant, caeterum illarum gentium res, ut fontes, egregie illustrent, dolendum erat, quod reliquorum Germaniae vicinorum thesauros non delibaret, atque inde etiam penum suam augeret, efficeretque, ut liber ipsius promus condus ad omnem historiam noscendam esset. Hoc igitur non solum

solum felicissime praestitit GEO. CHRISTO. HAMBERGERUS, Professor olim Goettingensis, sed etiam ex amplissima segete monimentorum, quae a tempore illo, quo secunda Koeleri editio in lucem prodierat, a viris doctis e tenebris eruta sunt, accessiones copiosissimas libro perutili paravit. Scriptores simul, quos Koelerus posuerat, non reliquit intactos, sed, prout opus videbatur, vel emendavit, vel supplevit: attamen non omnium desideriis plane satisfecit. Praestantissima igitur haec libri editio ita est inscripta:

Directorium Historicorum medii potissimum aevi post Marq. Freherum et iteratas I. D. Koeleri curas recognovit, emendavit, auxit G. C. HAMBERGERUS. *Goettingae* 1772. 4.

Permultas porro historicorum eorumque librorum notitias praebent ephemerides litterariae maiores minoresve in Gallia, Germania, Belgio, Italia, Anglia, Helvetia, Dania, Suecia aliisque in terris Europaeis, inde a dimidio saeculi decimi septimi ad tempora usque nostra, certatim et ad nauseam fere propullulantes. Ex illis, qui omnium disciplinarum, ita et historicarum, libros suo tempore recentiores descripserunt, notitiasque maximam partem diligentes dederunt, praestantiores solummodo commemorabimus: v. c. Diarium illud, omnium huius generis antiquissimum, Parisiis ab anno nimirum 1665 usque ad tempora nostra continuatum, *le Journal des Savans.* Porro: *Acta Eruditorum,* Latine scripta, Lipsiae 1682 inchoata egregioque successu adhuc continuata, adeoque per plenum saeculum feliciter deducta. Sequuta sunt *Acta Eruditorum* alia, Theotisce Lipsiae quoque elaborata, ab a. 1712 usque ad 1740 (T. XX.), quo continuata fuerunt inscriptione nova: *Zuverlässige Nachrichten von dem gegenwärtigen Zustand, Veränderung und Wachsthum der Wissenschaften;* finita 1758. (T. XVIII.) Nec omittendae sunt ephemerides litterariae sequentes: *les Mémoires de Trevoux* (ab a. 1701. ad nostrum usque aevum continuatae); *il Giornale Veneto de' Letterati* (ab a. 1671 ad 1680); *de' Letterati d' Italia* (Venet. 1710 - 1740. Vol. XLV. in 12.); *Novelle della Republica delle Lettere* (Venet. 1730 — .....); *Memorie per servire all' Istoria letteraria* (Venet. 1753 —.....): *Novelle letterarie, publicate in Firenze* (a IOH. LAMIO 1740 inchoatae, annoque 1769 Tomo tricesimo a Lamio,

a Lamio, mortuo a. 1770, finitae: continuantur tamen ab isto tempore adhuc a IOSEPHO PELLIO); *La Minerva, o sia nuovo Giornale dei Letterati d'Italia contenente la notizia e l'estratto dei libri che vannò sortendo alla luce* (auctore P. CALOGERA 1762 coeptae hae ephemerides, tomoque LXVI. a 1775 finitae); *Notizie letterarie* (Florent. 1770 ....); *Efemeridi letterarie di Roma* (1772 sqq.); ex *Anglicarum* ephemeridum grege nominabimus saltem *Memoirs of Litterature* ab a. 1710 auctore MICH. DE LA ROCHE); *New Memoirs of Litterature* (ab a. 1725-1727 ab eodem); *Bibliotheque Angloise* (ab eodem, Amstelod. ab a. 1717-1719, continuata ab ARMANDO DE LA CHAPELLE usque ad 1746); *Mémoires litteraires de la Gr. Bretag.* (ab eodem DE LA ROCHE, Hag. Com. 1720-1724); *the monthly Review* (Lond. 1749 sqq.); *the critical Review* (ib. 1765 sqq.) et *the London Review of English and Foreign Litterature*. Ex *Belgicis* ephemeridibus in primis commemorandae veniunt, quas PETR. BAELIUS (*Nouvelles de la rep. des lettres* 1684 sqq.) et IOH. CLERICUS (*Bibliotheque universelle & historique, Bibliotheque choisie & Bibliotheque ancienne & moderne*) in lucem ediderunt. Nec oblivifcendae: *Bibliotheque françoise* (Amstelod. 1723-1746. Voll. XLIV.): *Bibliotheque raisonnée des ouvrages des Savans de l'Europe* (ibid. 1728-1753. Voll. LII.) et *Bibliotheque Britannique* (Hag. Com. 1733-1747. T. XXVI.). Hodie magno cum plausu legitur: *Bibliotheque des sciences & des beaux Arts*, Hag. Comit. 1754; inde ab aliquot annis composita a *de la Fitio* et eius uxore doctissima. Ex *Helvetia* accepimus ephemerides, hic laudandas, sequentes: *Bibliotheque Italique* (Genevae 1728-1734. Voll. XVIII.); *Freymüthige Machrichten von neuen Büchern und andern zur Gelahrheit gehörigen Sachen* (Tiguri 1744-1763. T. XX.); *Estratto della letteratura Europea* (Bernae 1758-1769. XLVIII Voll. 8.). E *Dania*: *Dänische Bibliothek* (Hafniae 1737-1747. IX B.). BÜSCHINGII aliorumque *Nachrichten von dem Zustand der Wissenschaften und Künste in den Königl. Dänischen Reichen und Ländern* (Hafn. et Lipf. 1753-1757); alio deinde sub titulo: *Fortgesetzte Nachrichten* etc. continuatae. Item: *Efterretninger om nye Böger og lærde sager i Danmark og Norge* (1756 et

1757.)

1757.). Ex *Suecia* primum accepimus *Acta litteraria Sueciae* (Upsal. 1720 - 1733. 4.); variaque CAR. CHRISTOPH. GIÖRWELLII diaria inde ab a. 1755 ad nostra usque tempora, in capite de historicis Suecicis recensenda. — Ex *Russia* H. L. C. BACMEISTERI *Russische Bibliothek* (Rigae et Lipf. 1772 sqq.). Ex *Borussia et Polonia* (GODOFR. LENGNICHII *Polnische Bibliothek* etc. Gedani 1718. X T. (LAUR. MIZLERI) *Warschauische Bibliothek* etc. Varsov. et Lipf. 1753. IV T. CHRISTI. GOTTLIEB FRISII *Journal litteraire de Pologne* etc. s. l. 1754. — Ex magno isto ephemeridum litterariarum numero, quem Germania nostra gignit, praeter Acta Eruditorum Latina et Theotisca iam memorata, ut in librorum omnium disciplinarum, ita et historicorum recensione diligenter inprimis versantur sequentes: *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek* (Hal. Sax. 1748 - 1751. 8 Voll. in 8.). Bibliothecae istius possessor fuit celeberrimus polyhistor, SIGISM. IAC. BAUMGARTEN, qui partim ipse, partim, et quidem maxime per amicos iuvenes, librorum notitias dedit, sine nominis sui mentione: cum eius vero mentione continuatum opus hac inscriptione: *Nachrichten von merkwürdigen Büchern* (Hal. Sax. 1752 - 1758. 12 Voll. in 8.). Post Baumgartenii obitum (1757) operis curam suscepit diligens antea iam laboris socius IO. SAL. SEMLER, D. et Prof. Theol. Halensis. Ultimum volumen ditissimos indices utriusque operis lectoribus suppeditat. Refertur in utroque de libris antiquis et novis: in sequentibus autem ephemeridibus de recentioribus solum:

Relationes de libris novis. Goetting. 1752 - 1755. XIII Fasciculi in 8.

Allgemeine deutsche Bibliothek, auspiciis FRID. NICOLAI, viri de republica litteraria immortaliter meriti, anno 1765 Berolini, sociatis sibi pluribus, ex universa Germania, quid? quod etiam extra illam, viris doctis, coepta et adhuc continuata.

Auserlesene Bibliothek der neuesten deutschen Litteratur (Lemgoviae 1772. 8.) ad nostra usque tempora vigens florensque; singulis annis duo prodeunt volumina.

Ex ephemeridibus Germanorum minoribus sive novellis litterariis praecipue historiae cultores aestimare solent

Lipsi-

Lipsienses, Goettingenses, Ienenses, Halenses, Kilonienses, Norimbergenses. *)

Nacta est etiam historia in Germania ephemerides, in quibus de libris solummodo historicis recentioribus omnium gentium et linguarum refertur. Agmen ducit IO. CHRISTOPH. GATTERER iam laudatus, cum sociis instituti regii historici Goettingensis a se creati, quorum opera primum prodiit: *Allgemeine historische Bibliothek* (Halae Sax. 1767 - 1771. XVI. Voll. 8 mai.). Insunt, praeter relationes de libris historicis novis, variae ad artem historicam, ad diplomaticam, genealogiam, nûmismaticam et heraldicam spectantes dissertationes utilissimae, quas partim commemoravimus, partim in posterum commemorabimus. Omissis deinde dissertationibus continuatae et finitae fuerunt Ephemerides Gattererianae hoc titulo: *Historisches Journal* (Goetting. 1773 - 1781. XVI Voll. 8 mai.).

Alteram bibliothecam historicam instruxit CAR. RENATUS HAUSEN, hoc tempore Professor historiarum in universitate Francofurtana ad Viadrum, cum Halae Saxonum philosophiae professoris munus obiret, hac inscriptione: *Allgemeine Bibliothek der Geschichte und der einheimischen Rechte in Teutschland* (Hal. Sax. 1767. 1768. V Particulae in 8.).

Tertiam bibliothecam historicam, primum solus, deinde adiunctis sibi quibusdam viris eruditis, in lucem edere coepit IOH. GEORG. MEUSEL, Erfordiae tunc temporis, nunc Erlangae Professor historiarum. Pro redemtorum varietate varie eius ephemerides fuerunt inscriptae; primum: *Betrachtungen über die neuesten historischen Schriften* (Altenburgi 1769 - 1773. XV Particulae f. V Volumina in 8 mai.), deinde: *Fortgesetzte Betrachtungen über die neuesten historischen Schriften* (Hal. Sax. 1774 - 1778. XII Particulae f. IV Voll. in 8 mai.); postea: *Neueste Litteratur der Geschichtkunde* (Erfordiae 1778 - 1780. VI Partes in 8 mai.); denique: *Historische Litteratur für das Jahr 1781* (Erlangae, singulis mensibus particula prodire solet,

*) Plura de ephemeridibus omnium populorum litterariis, ad annum usque 1760 typis impressis, qui scire cupit, ablegare hunc liceat ad *Bibliothecam historiae litterariae selectam Struvio Iuglerianam* T. II. p. 769 - 1080.

solet, sex plagulis in forma octava maiore constans; admixtae sunt notitiae variae, historicas disciplinas, historiam inprimis recentissimam, illustrantes).

Huc etiam referendae ephemerides bonae frugis plenissimae, quas D. ANT. FRID. BÜSCHING inde ab anno 1773 usque ad hodiernum diem hac inscriptione edere solet: *Wöchentliche Nachrichten von neuen Landcharten, geographischen, statistischen und historischen Büchern und Sachen.* Singulis hebdomadibus plagula dimidia in forma octava typis imprimitur. Auctor ipse omnia elaborat sine sociis.

Non immerito, ut nobis quidem videtur, antequam hoc argumentum relinquimus, mentio facienda operum istorum litterariorum, in quibus de omnibus aut pluribus litterarum disciplinis, ergo etiam de historicis eorumque fatis et cultoribus, narratio et descriptio institui solet.

Brevissime tantummodo in memoriam revocemus potiores huius generis libros!

CONR. GESNERI Bibliotheca universalis. *Tigur.* 1545. fol.

Eiusd. Pandectae (s. Bibliothecae pars altera). *Ib.* 1549. 2 Voll. fol.

Eiusd. Appendix bibliothecae. *Ib.* 1555. fol.

IO. FABRICII Historia bibliothecae suae. *Guelpherb.* 1717 sqq. VI Partes in 4.

GOTTLIEB STOLLII *kurze Nachrichten von den Büchern und deren Urhebern in der Stollischen Bibliothek.* Ienae 1733. 4.

IO. ALB. FABRICII *Bibliotheca Latina mediae et infimae aetatis.* Hamburgi 1734-1736. V Voll. in 8. CHRISTI. SCHÖTTGENIUS addidit volumen sextum, eoque absolvit opus, ibid. 1746. 8. Recusum est *Patavii* 1754. VI Tomis in 4, studio IOH. DOMINICI MANSI, e manuscriptis editisque codicibus correctum, illustratum et auctum.

GEO. CHRISTOPH HAMBERGERS *zuverläßige Nachrichten von den vornehmsten Schriftstellern vom Anfange der Welt bis zum J. Chr.* 1500. Lemgoviae 1756-1764. IV Voll. in 8mai. — Epitomen, in qua vero maius opus varie emendatur et augetur, elaboravit deinde HAMBERGERUS literatissimus, illamque hoc titulo in lucem emisit: *Kurze Nachrichten*

von

von den vornehmsten Schriftstellern vor dem 16ten Jahrhundert. Lemg. 1766. 1767. II Partes in 8 mai.
CHRISTI. GOTTLIEB JOECHERS *Allgemeines Gelehrten-Lexicon. Leipz.* 1750. 4 Voll. in 4 mai. Ad emendationem et perfectionem huius operis plures viri eruditi, v. c. HAUBER, LESSING, DÜNKEL, MEYLING, IMMAN. FRID. GREGORIUS, manus admoverunt, et in posterum diligenter admovebunt, v. c. ADELUNG, *Lipsiensis*, NAUMANN, *Dresdensis.*

IIII.

Vitae historicorum celebriorum.

Praeter libros Vossianos aliosque, sectione tertia consignatos, praecipue scripta potiora, in quibus singulorum quorundam historicorum vitae narrantur, hoc loco enumerabimus. Vitae hi

1. *Antiquiorum historicorum vitae.*

IAC. PHIL. TOMASINI Titus Livius Patavinus. *Patav.* 1630. 4. *Amstelod.* 1670. 12. et in *Ioh. Gerh. Meuschenii* vitis summorum dignitate et eruditione virorum (*Coburg.* 1738. 4.) T. III. p. 99. et in editione Livii *Drakenborch.* T. VII. — GIACOMO ZABARELLA *Tito Livio Padovano, ovvero Historia della Gente Livia Romana e Padovana &c. In Padova* 1669. 4. Antiqui hist. vit

IO. CLERICI Vita *Sallustii*, in Wassii, Havercampi, Vulpii et Bipontinorum editionibus huius historici. Eandem translatam Gallicae suae adiunxit versioni *Thyvo*, additis animadversionibus Sallustii famam defendentibus (*Paris.* 1730. 12.).

STEFANO AMBROGIO SCHIAPPALARIA *Osservazioni politiche, con la Vita di Giulio Cesare.* In Verona 1600. 4.

GE. SCHUBARTI *C. Iul. Caesar* Dictator perpetuus. *Ien.* 1681. 4.

DECII CELERIS de *Plutarchi* — vita libellus. *Patavii* 1627. 8. — *La Vie de Plutarque par* ANDRE DACIER, *à la fin du* T. VIII. *des Vies de Plutarque traduites en François par Dacier* (*à Paris* 1721. 4.) p. 253-296. — *La Vie de Plutarque, traduite de l'Anglois*

glois de DRYDEN, *dans le Recueil de Pieces d'Histoire & de Litterature* (*à Paris* 1738. 12.) T. II. p. 1-97. — EDUARDUS CORSINUS quoque Plutarchi vitam dedit in versione Plutarchi librorum V de placitis philos. Latina. *Florent.* 1750. 4.

IO. GE. WALCHII Diatribe de *Tacito*, praemissa *eiusd.* editioni (*Lips.* 1714. 8.). — *La Vie de Tacite, par M.* DE LA BLETERIE, praefixa eiusd. versioni scriptorum quorundam Taciti Francogallicae. — IUST. LIPSIUS etiam Taciti vitam scripsit, praemissam variis huius historici editionibus.

Remarques sur la personne & les écrits de Suetone, par M. LAISNÉ; in libro, qui inscribitur: *Nouveau Recueil de pieces fugitives d'histoire, de litterature* &c. par M. *l'Abbé* ARCHIMBAUD (*à Paris* 1717. 12.) T. I. p. 23-69.

HENR. DODWELLI Annales Velleiani, seu Vita *Velleii Paterculi* pro temporum ordine disposita (cum Annalibus Quinctilianeis et Statianis). *Oxoniae* 1698. 8. Velleii editores, v. c. Hudsonus, Burmannus et Grunerus, Annales Velleianos editionibus suis inseri curarunt. — IUSTI LIPSII Vita Velleii adiecta est pluribus eiusdem editionibus.

CLAUDII CHIFFLETII de *Ammiani Marcellini* vita et libris rerum gestarum Monobiblion. *Lovanii* 1627. 8. et praefixa editioni *Henr. Valesii* (*Paris.* 1681. fol.), qui et ipse de Ammiani Marcellini vita, scribendi genere et libris egregie commentatus est; et editioni *Iac. Gronovii* (*Lugd. Bat.* 1693. fol.).

MATTH. RADERI vita *Q. Curtii Rufi*, cum iudiciis variorum de eodem, praemissa Raderianae editioni Curtii. *Col. Agr.* 1628. f. — CHRISTOPH. ARNOLDI Diss. nova de Curtio et rebus ad Curtium attinentibus, praefixa *Phil. Caroli* Animadverss. in Curtium. *Norib.* 1663. 8. — MAGNI DAN. OMEISII D. de Q. Curtii aetate. *Altd.* 1683. 4. — CHPH. LAUTERBACH Progr. de aetate, vita, vitae genere et scriptis Q. Curtii Rufi. *Lunaeb.* 1685. 4. — GIOV. FRANC. GIUS. BAGNOLO *della gente Curzia e dell' età di Q. Curzio l' Istorico Ragionamento. Bologna* 1741. 8.

Plurimorum historicorum veterum, tum Graecorum, tum Romanorum, vitas apte delineavit auctor libri, qui inscribitur: Biographia classica: *or the Lives and Characters of all the classic Authors. Lond.* 1740. 2 Voll. in

in 12. edit. secunda *ib.* 1750. Theotisce a *Murſinna* Hal. Sax. 1767. 1768. 2 Voll. in 8 mai. edita.

2. *Recentiorum hiſtoricorum vitae.*

Recentiorum hiſtoricorum vitas plures ſcripſerunt. Generales iſti vitarum ſcriptores et collectores multa quoque tradunt de ſcriptoribus hiſtoricis, v. c. IO. IAC. BOISSARDUS in Bibliotheca ſ. theſauro virtutis et gloriae (*Francof.* 1627. 4.); PAUL. FREHERUS in Theatro virorum eruditione clarorum (*Noribergae* 1688. fol.); NICERONUS *in Mémoires pour ſervir à l'hiſtoire des hommes illuſtres dans la république des Lettres &c.* *) (*à Paris* 1729 - 1741. 42 Voll. in 12 mai.) cura *S. I. Baumgartenii*, *I. S. Semleri* et *C. F. Iani*, maximam partem Theotiſce redditae (Hal. Sax. 1749 - 1776. 24 Voll. in 8.); GOETTENIUS, RATHLEFIUS et STRODTMANNUS in opere iſto notiſſimo: *Das jetzt lebende gelehrte Europa* (*Brunſw.* et *Cellis* 1735 - 1775. 8.); IAC. BRUCKER in Pinacotheca ſcriptorum noſtra aetate literis illuſtrium (*Aug. Vind.* 1741 ſqq. X Decades in fol.); IOH. MATTHI. SCHROECKH *in Abbildung und Lebensbeſchreibung berühmter Gelehrten* (*Lipſ.* 1764 - 1769. II Voll. et Vol. III. P. I. et II. in 8.); THEOPH. C. HARLES in vitis Philologorum noſtra aetate clariſſim. (Brem. 1764-1772. Voll. IV.); IOH. FRID. IUGLER *in Beyträgen zur juriſtiſchen Biographie* (*Lipſ.* 1773 - 1780. 6 Voll. in 8 mai.) aliique. Sed omnes hos vitarum ſcriptores hiſtoricosque ab iis pictos enumerare, longius foret: ſpeciales ſolummodo quasdam celebriorum hiſtoricorum vitas deſcriptas recenſere hic iuvat: v. c. Recentior hiſt. vitae

IOH. HENR. A SEELEN de *Adami Bremenſi* Diatribe, in eius Miſcellaneis (*Lubec.* 1736. 8.) P. II. p. 415-493.

Aeneae Sylvii, poſt *Pii II Papae* vita, per PLATINAM, IO. STELLAM, IO. TRITHEMIUM et maxime per IO. ANT. CAMPANUM, epiſcopum Aretinum, exarata, comparet in fronte Operum Aeneae, *Baſil.* 1571. fol. editorum, quae et inter vitas virorum illuſtrium *a Ioh. Fichardo*, Francof. 1556. 4. editas, et inter

*) Indicem alphabeticum omnium vitarum virorum doctorum a Nicerono deſcriptarum dedit *C. A. Heumann.* in Conſpectu reip. litter. c. VII. §. 84.

:entior. *Muratorii* scriptt. rer. Ital. T. III. P. 2. p. 967 sqq. le-
. vitae, gitur. IO. ANDR. SCHMIDII vita Aeneae, praef. *eiusdem* Opp. geogr. et hist. IAC. TOB. KOELERI Pr. de diplomate imp. Friderici III, quo Aeneas Sylvius creatus fuit poeta laureatus. *Goetting.* 1741.

De *Aimoino*, historiae Francicae auctore, scripsit Diatribam PHIL. LABBÉ, adiectam eius Diss. de scriptor, eccles. (*Paris.* 1660. 8.) T. II. p. 829 - 879. — V. etiam *Nachricht von der Historia Francorum des Aimoini, im Antwortschreiben auf etliche Fragstücke eines gelehrten Edelmanns* (*gedruckt* 1710. 8.) p. 144 - 149.

Scipionis Ammirati vita descripta a DOMIN. DE ANGELIS, in *Vite de' Letterati Salentini* (*Firenze* 1710. 4.) P. I.

Godofr. Arnoldi historiam scripsit IO. CHRISTOPH. COLERUS. *Vitemb.* 1718. 8.

Joannis Aventini vitam HIERON. ZIEGLERUS breviter exposuit, praemissam *Annalibus Boicis*. Aliam exhibuit *G. A. H.* (HIERON. AUG. GROSCHUFF), in nova Aventini editione, cura *Nic. Hieron. Gundlingii* Lipsiae 1710. fol. typis expressa. Utraque repetita in Vitis clarissimorum historicorum, quae ex museo et recensione CHR. GOTTL. BUDERI, *Ienae* 1740. in 8. prodiere. IAC. BRUCKER quoque Aventini vitam composuit in *Ehrentempel der deutschen Gelehrsamkeit* (Aug. Vind. 1747. 4.) Decad. III, p. 85.

Henr. Catherini d'Avila vita, auctore IOH. BAUDOIN praemissa editionibus Gallicis d'Avilae historiae bellorum civilium in Gallia. 1654. f. et 1657. 4. et auctore APOSTOLO ZENONE, Italice, praefixa Davilae operi: *Istoria di Davila, Venez.* 1733. f.

De *Steph. Baluzio* v. Fragmentum ex ipsius autographo editum, in Catalogo bibliothecae Baluzianae, *Paris.* 1719. 8. Idem Gallice in *Nouveau Mercure, Juillet* 1719. p. 21. et in nova editione Baluziana Capitulatium regg. Fr. (*Paris.* 1780. f.) T. I, ubi et consulendus novus editor, *Chiniac*. Narratur etiam Baluzii vita in *Europe savante* T. IV. p. 293 - 301.

Caesaris Baronii vita, auctore HIER. BARNABEO, *Rom.* 1651. 4. *Vienn. Austr.* 1718. 8.

De *Petro Baelio* v. *Histoire de Mr. Bayle & de ses ouvrages par M. de la* MONNOYE (s. potius DU REVEST), *à Amst.* 1716. 12; et *la Vie de Mr. Bayle par* PIERRE

DES

DES MAIZEAUX, *à la Haye* 1732. 2 Voll. in 12. Cf. KOELERS *hist. Münzbelust.* T. X. p. 305. Rec. hist. vitae

Geo. Buchanani vita ab *ipso* scripta, biennio ante mortem, praemissa eius poëmatibus. *Amst.* 1687. 12. Eadem vita, cum *Th. Ruddimanni* notis et supplementis, praemissa Buchanani operibus. *Lugd. Bat.* 1725. 4. *La Vie de G. Buchanan, avec une critique de ses ouvrages* (par JEAN LE CLERC) *dans la Bibl. choisie* T. VIII. p. 106-202.

Guil. Camdeni s. *Cambdeni* vitam scripsit DEGOREUS WHEAR, *Oxon.* 1628. 8. Idem fecit TH. SMITH in editione epistolarum Camdeni, *Lond.* 1691. 4, et EDMUND GIBSON ante Anglicam suam versionem Britanniae Camdenii, *Lond.* 1695. f. Cf. *Mémoires litteraires de la Grande Bretagne* T. XI. p. 239-258.

Dav. Chytraei vitam copiosissime quatuor commentariorum libris ita concinnavit OTTO FRID. SCHÜZ, ut sint annalium instar et supplementorum historiae ecclesiasticae saeculi XVI. *Hamburgi* 1720. 1722. 1728. III Voll. in 8.

Histoire de la Vie & des Ouvrages de Mr. La Croze, *avec des Remarques de cet auteur sur divers sujets, par Mr.* JORDAN. à Amst. 1741. 2 Parties in 8.

De *Ioh. Cuspiniani* vita, quae sibi comperta erant, annotavit NIC. GERBELIUS PHORCENSIS, quae praemissa comparent Cuspiniani Caesaribus et Imperatoribus, *Francof.* 1601. in fol. editis; recusa in coll. Buder.

Ern. Salom. Cypriani vitam Latine composuit IOH. VALENT. BRIEGLEB (Lips. et Gorlicii 1745. 8.) et Theotiscé ERDMANN RUD. FISCHER. (*Lips.* 1749. 8.)

Olai de Dalin vitam et merita descripsit D. OLAUS CELSIUS in oratione Suecica, *Holmiae* 1764. in eius memoriam habita. Cf. *Götting. Anzeigen* vom Jahr 1765. p. 367 sqq.

Varia lectu iucunda de vita et scriptis *Ioh. Georgii de Eckhart* invenies in (IOH. ANDR. WILLII) *Historischdiplomatischen Magazin* (Norimb. 1781. 8 mai.) T. I. p. 130-168.

Ubbonis Emmii Elogium s. narratio brevis de ortu, vita, scriptis et morte eiusdem ab amico (NIC. MULERIO) contexta. *Groning.* 1628. 4; et in *Wittenii* Memor. Philos. Dec. V. p. 31.; et *Groning.* (cum Menson. Al-

 tingii

itior. vitae. tingii vita) 1728. 4. V. etiam Vitae Professor. Acad. Groning. *Groning.* 1654. f. p. 39-60. Cf. IOH. FRID. BERTRAMI Commentatio de Ubbone Emmio eiusque historia; in eius Parergis. (*Bremae* 1735. 8.) p. 12.

Elogio historico de Don Juan de Ferreras *por* BLAS ANTONIO NASARRE Y FERRIZ. *Madrid* 1735. 4.

Mémoire historique pour servir à l'éloge de Charles du Fresne, *Sieur* du Cange, *& à l'intelligence du plan général de ses etudes sur l'histoire de France. à Paris* 1766. 4. Auctori nomen est D'AUBIGNY, qui antea (1752. in 4.) ediderat: *Mémoire sur les manuscrits de M. du Cange.* V. et STEPH. BALUZII Epistola — de vita et morte *Car. Dufresnii Cangii;* praemissa Chronico Paschali, cum notis Dufresnii, *Paris.* 1688. f. et Dufresnii Glossario med. et inf. Lat. *Paris.* 1733. f. Cf. *Giornale de' Letterati di Parma, per l'Anno* 1688. p. 211. et *Journal des Savans* 1688. *Nov.* p. 581. *ed. d'Amsterd.*

Vita *Georgii Fabricii* e monumentis ipsius litterariis, epistolis, Mst. aliorumque doctorum virorum libris descripta, a IO. DAV. SCHREBERO. Lipf. 1717. 8.

HERM. SAM. REIMARI Comment. de vita et scriptis *Io. Alb. Fabricii* etc. Hamb. 1737. 8. *Ioh. Frid. Falckii* vita enarratur in *Braunschw. Anz.* 1753. n. 91.

Melchioris Goldasti, Haiminsfeldii, diligentissimi viri, vitam multa cura eleganter ac copiose clarissimi nominis vir HENR. CHRISTI. SENCKENBERG, novae, quam procuravit, scriptorum rerum Alamannicarum editioni, praefixit. Cf. *Niceron.* l. c. T. X. p. 184-226. vers. Theot.

ANT. MARIA GRATIANUS, Episcopus Ameliensis, ipse vitae descriptionem composuit in libro notissimo *de scriptis invita Minerva,* Libri XX. (Florent. 1745. et 1746.) 2 Voll. in 4.

Hugonis Grotii vitam plures sunt, qui scripsere: v. c. GUIL. BATESIUS in *Vitis selectorum aliquot virorum, Londini* 1681 in 4 editis, p. 420 sqq. — Anonymus in observationibus selectis ad rem litterariam spectantibus. (*Hal. Magd.* 1703. 8.) T. VII. p. 329-350. — (KNAUTHII) Hug. Grotii manes ab iniquis obtrectationibus vindicati. *Delphis Bat.* (seu verius *Lips.*) 1727. 2 Tomi in 8. — CASP. BRANDT *Historie van het Leven des Heeren* Huig de Groot etc. *Dordrecht en Amsterd.* 1732. 2 Voll. in f. cum figg. aen. — *Vie de Grotius,*

avec

avec l'histoire de ses ouvrages & des negotiations, aux quelles il fut employé, par M. de BURIGNY, *à Paris* 1752. 2 Voll. in 12. *à Amsterd.* 1754. 2 Voll. in 8. in qua editione Amstelodamensi varia scriptoris Francogallici asserta falsa sunt correcta et emendata. Theotisce, at male, reddita *Lips.* 1755. 8. — *Mémoires pour servir à l'histoire de la Repub. des Provinces unies des Pays-bas: contenant les Vies — et de Grotius, par* AUBRY *du* MOURIEZ etc. *à Londres* 1754. 2 Voll. in 12. — NICERON T. I. vers. theot. Cf. *Baumgarten* in praefationibus ad T. VIII et X istius versionis. — SCHROECKH in libro modo laudato T. II. P. III. Recentior. hist. vitae.

MICHELANGELO ZORZI *Vita del Sigr. Conte* Galeazzo Gualdo Priorato, *Cavalier, famoso Istoriographo del secolo* XVII; in *Raccolta d' Opuscoli scientifici.* (*Venez.* 1728. 12.) T. I. p. 329.

Franc. Guicciardini Vita Italice scripta a FRANC. SANSOVINO, praemissa editioni Genevensi (1645. 4.) historiae Italicae Guicciardini. Eadem, Latine, C. S. Curione interprete, ante eiusd. historiam Ital. a Curione Latine versam (*Basil.* 1566. f. *ib.* 1567. 8.). Aliam Guicciardini vitam Italice composuit DOMENICO MARIA MANNI, eamque praefixit editioni historiae Guicc. *Venet.* 1738. f. mai.

De *Sam. Guichenonii* vita et scriptis egit CHRISTI. GODOFR. HOFFMANN in dissertatione, eiusdem Guichenonii bibliothecae Sebusianae, quam recudi fecit in T. I. novae collectionis scriptorum ac monumentorum, praefixa.

Nicolai Hieronymi Gundlingii vitam et scripta copiosissime, satisque ieiune descripsit C. F. H. (HEMPEL) Theotisce, *Francof. et Lips.* (1736) 4.

Herm. Hammelmanni vitam Theotisce consignavit IOH. GE. LEUCKFELD. *Quedlinburgi* 1720. 4.

Iacobi Hardionis vita, praefixa Tomo VI. versionis Theotiscae eius historiae universalis.

Christi. Ern. Hanselmanni vita et scripta Theotisce adumbrata a GE. GUIL. ZAPFIO. *Aug. Vind.* 1776. 8.

GOTTL. FRID. GUDII Vita *Ioh. Guil. Hoffmanni,* una cum *eiusdem* Orationibus et Panegyricis. *Lips.* 1742. 4. V. etiam *Ioh. Guil. Bergeri* Stromateus acad. p. 552. *Acta Erud. Lips.* 1740. p. 285. *Allerneueste Nachrichten von jurist. Büchern.* Vol. I. p. 346.

entior. vitae.

Ludov. Holbergius suam ipsius vitam scripsit, 1749. 8. et CHRISTI. LUD. WILLEBRAND in *Denkmahl grosser Gelehrten.* Hamburg. 1778. 8 mai.

Io. Gottl. Hornii vitam et scripta enarrant *Dresdn. gel. Anz.* 1756. n. 28 et 46.

Davidis Humii vita, a se ipso scripta, in lucem publicam post eius obitum prodiit: *The Life of David Hume, Esq. Written himself. Lond.* 1777. 8.

Celeberrimus historicus Bavaricus, *Wiguleus Hund*, ipse etiam vitam suam descripsit tertia albi Bavarici parte adhuc inedita: typis vero illam biographiam imprimi curavit IOH. TOB. KOELER, Professor olim Goettingensis, hoc titulo: *Von dem Leben und Schriften Hrn. Wiguleus Hunds zu Sulzemos* etc. *Goett.* 1750. 4. recusa in *S. W. Oetteri Histor. Bibl.* T. I. n. 15.

De *Chr. Gottl. Ioecheri* fatis et scriptis narrationem exhibent *Dresdn. gel. Anz.* 1758. n. 25.

Alb. Krautzii vita in ADAMI vitis philos. Germ. p. 15; in FABRICII Memoriis Hamburg. Vol. II. p. 787; in IOH. MOLLERI Cimbria litterata T. III. p. 376-391. NIC. WILKENS, Archivarius, sine nominis sui mentione dedit: *Leben des berühmten* D. Alberti Crantzii etc. *Straßb.* 1502. ed. sec. *Hamb.* 1729. 8. Cf. *Etwas von gelehrten Rostockischen Sachen* (1739) p. 559.

De *Geo. Christ. Kreysigii* vita exponunt *Dresdn. gel. Anz.* 1758. n. 24.

Leben des gelehrten Petri Lambecii, S. Caes. Mai. Consiliarii, Historiographi *und* Bibliothecarii. *Hamb.* 1724. 8. Vita et scripta Lambecii in MOLLERI Cimbria litterata T. III. p. 391-414. Cf. BRUCKERS *Ehrentempel* Dec. II. p. 80.

Godofr. Guil. Leibnitii Elogium in *Actis Erud.* Lips. a. 1717. p. 322-336. Theotisce in *Wolfs kleinen philos. Schriften* P. IV. p. 449. — BERNARD *de* FONTENELLE *Eloge de Mr.* Leibnitz, *dans l'Hist. de l'Acad. des Sciences de Paris* 1716. p. 115; *dans les Oeuvres de Fontenelle* (*à la Haye* 1728. f.) T. III. p. 232, et *dans ses Eloges des Academiciens* (*ib.* 1731. 12.) T. II. p. 9. — *Eloge historique de Mr. de Leibnitz, avec une Liste des ses Ouvrages, dans l'Europe savante* T. VI. p. 124-159. — LAMPRECHTS *Leben des Freyherrn Gottfr. Wilh. von Leibnitz. Berlin* 1740. 8. — IOH. GE. VON ECKHART *Lebensbeschreibung des Frey-*

Freyherrn von Leibnitz; in CHRISTOPH GOTTL. VON MURR *Journal zur Kunstgeschichte und zur allgem. Litteratur* (*Nürnb.* 1779. 8.) P. VII. p. 123-231. Recensio hist. vitae

Ioh. Ge. Leuckfeldi Vitam Theotisce exposuit TOBIAS ECKHARD. *Quedlinb.* 1727. 4.

De *Nicolao Leuthinger* v. *Anonymi* Carmen Latinum de fatis N. Leuthingeri, in *Schlichtii* Horis subsecivis in schola Saldria (*Berol.* 1718. 8.) p. 38-85. — IOH. GOTTL. KRAUSII de N. Leuth. vita, fatis et scriptis Diss. praefixa Leuthingeri Commentariis de Marchia et reb. Brandenb. a Krausio editis, *Francof. et Lips.* 1729. 4. — GEO. GOTTFR. KÜSTERI Comm. de vita et scriptis N. Leuth. praemissa eiusd. Commentariis modo laudatis, a Küstero editis, *Francof.* 1729. 4. — NIC. HIERON. GUNDLING *Nachricht von* Nic. Leuthingeri *Schriften;* in Gundlingii Otiis (*Francf. und Leipz.* 1707. 8.) P. III. p. 318-332.

Leben derer berühmten Lindenbrogiorum, *nebst einer Nachricht vom Leben* Geverh. Elmenhorstii, Ioach. Moersii, Hol. Putschii *und* Corn. Dalii (Auctore NIC. WILKENS, Archivar. Hamburg.). *Hamb.* 1723. 8. — Vita *Frid. Lindenbrogii* in IOH. MOLLERI Cimbria litt. T. III. p. 414-424.

FRID. WIDEBURGII Comment. de vita et scriptis *Io. Petri de Ludewig. Halae* 1757. 8.

Iobi Ludolfi vitam, scripta ac merita commentario illustravit CHRISTI. IUNCKERUS. *Lips. et Francof.* 1710. 8. Cf. GOTHOFR. VOCKERODT Memoria *Iobi Ludolfi* renovata. *Gothae* 1723. 4.

Ioh. Mabillonii vitam pinxit THEODOR. RUINARTUS in libello: *Abrégé de la Vie de Dom. Mabillon* etc. *à Paris* 1709. 12. Quem Latine reddidit *Claudius de Vic,* Patavii 1714. 8. Breviter etiam Mabillonii et Ruinarti vitae narratae sunt a RENATO MASSUET ante T. V. Annalium ordinis S. Benedicti, quos Mabillonius condidit. Optime vero Mabillonii vitam et libros descriptos reperies in egregio isto RENATI PROSPERI TASSINI opere, cui titulus: *Histoire litteraire de la Congregation de Saint-Maur* (*à Bruxelles* 1770. 4 mai.) p. 205 sqq. Insunt etiam vitae aliorum historicorum, quos societas ista immortalis peperit, v. c. *Dacherii, Ruinarti, Sammarthani, Lobinavii, Iosephi Vaisette, Claudii de Vic, Martenii, Durandi,*

recentior. hist. vitae.

di, Montfauconii, Dantini, Riveti, Lironii, Bouqueti, Tustani, ipsiusque *Tassini*. Theotisca versio operis utilissimi, *Meuselii* cura et consilio, prodiit *Francof. et Lips.* (*Ulmae*) 1773. 1774. 2 Voll. in 8 mai.

De *Nic. Machiavelli* vita et scriptis libros III composuit IOH. FRID. CHRIST. *Lips.* 1731. 4.

Andreae Mauroceni, historici Veneti magni nominis, vita auctore ALOYSIO LOLLINO, et *Roberti Cottoni* vita auctore TH. SMITH, insertae sunt Vitis selectis, editore *Christiano Gryphio*, Vratisl. 1711. 8. iunctim impressis. — NIC. CRASSI Vita *A. Mauroceni.* Venet. 1621. f. Eadem, notis illustrata et aucta a PETR. CATH. ZENO, in *Istorici delle cose Veneziane* T. V. — N. H. GUNDLINGS *Nachricht von* A. Mauroceno *und dessen* Historia Veneta; in *Gundlings Samml. kleiner Schriften* (Halle 1737. 8.) p. 372-379.

Henr. Meibomii iunioris Vita et Scripta recensentur in MOLLERI Cimbria litt. T. III. p. 431-443.

La Vie de F. E. de Mezeray (par M. LARROQUE). *à Amsterd.* 1726. 8.

Io. Laur. Moshemii vitam delineavit IO. MATTHI. GESNERUS in *Biographia academica Goettingensi* a IEREM. NIC. EYRINGIO Halae 1768 in 8. edita T. I. p. 1 sqq. *) Idem Gesnerus ibid. pag. 95 sqq. *Gottl. Sam. Treueri* p. 111 sqq. *Io. Iac. Schmaussii* et p. 175 sqq. *Io. Dav. Koeleri* vitas exhibuit.

Habemus etiam de magno *Ludovico Antonio Muratorio* relationes: 1) *Vita del Proposto L. A. Muratori, Bibliotecario del Seren. Sig. Duca di Modena, descritta dal Proposto* GIAN-FRANCESCO SOLI MURATORI, suo Nipote. *Venezia* 1756. 388 pagg. in 4. 2) in opere isto Francogallico, quod inscribitur: *Les vies des hommes & des femmes illustres d'Italie* (à Paris 1767. 12 mai.) T. I. p. 201 sqq. Theotisce in Biographia Italica (*Francof. et Lips.* 1769.) T. I. p. 185 sqq.

Matthaei Palmerii Vita Latine scripta in *Giornale de' Letterati* T. X. p. 424-471.

Matthiae Palmerii Vita *ibid.* T. XX. p. 102-109.

Claudii Fabricii Peirescii vitam libris sex elegantissime scripsit

*) Moshemii vitam etiam scripsit CHRISTI. DAV. IANI T. XXIII. versionis Theotiscae operis Niceroniani de eruditorum fatis et scriptis.

scripsit PETRUS GASSENDUS, *Hag. Com.* 1651. 12. et 1655. 4. et *Quedlinburg.* 1706. 8. — Franco-gallice, ordine vero mutato, locisque variis omissis, Gassendi librum reddidit REQUIER, *Paris.* 1770. 12 mai. Recentior hist. vitae

De *Iac. Perizonio* v. ANT. SCHULTINGII Oratio funebris in eius obitum. *Lugd. Bat.* 1715. 4. Cf. *Journal litteraire de l'an* 1715. p. 173. et *Nouvelles litteraires* T. I. p. 205. — V. etiam *Histoire crit. de la Rep. des Lettres* T. IX. p. 395. T. X. p. 455. — *Acta Erud. Lips.* a. 1716. p. 95. — DAV. DURAND *Eloge de J. Perizonius,* in eiusd. *Hist. du XVI Siecle* T. IV. p. 1. — F. G. WESTHOVII Vita Iac. Perizonii etc. praefixa Perizonii Orationibus et Diss. *Lugd. Bat.* 1740. 8.

Gobelini Personae vitam condidit HENR. MEIBOMIUS, ante eiusd. Gobelini a se editum Cosmodromium. Cf. ADAMI Vitae theol. Germ. p. 1. — V. et *Leven van* Gobelinus Persona, in *Levensbeschryving van beroemde en geleerde Mannen* (Amsterd. 1730. 8.) P. I. p. 655-670.

De *Bilibaldi Pirckheimeri* vita commentarium singularem composuit CONR. RITTERSHUSIUS, iurisconsultus elegantissimus, qui praemissus operibus Pirckheimerianis, cura Goldasti, Francof. 1610. in fol. editis; recusus in collectione ista *Buderiana.* IO. IMHOF quoque Pirckheimeri vitam scripsit (f. l. 1513. 8.). Cf. *Levensbeschryving* l. c. P. VI. p. 209-252. WIELAND im *deutschen Merkur* 1776. Jun. p. 300 sqq.

Petri Pithoei vita, elogia, opera, bibliotheca (auctore BOIVIN). Paris. 1715. 4. — *Recherches sur Mrs. Pithou,* (par M. LEVESQUE DE LA RAVALIERE) *dans l'histoire de l'Acad. des Inscriptt.* T. 21. p. 208 sqq. ed. Paris. — *Vie de Pierre Pithou, avec quelques Mémoires sur son pere & ses freres.* à Paris 1756. 2 Voll. in 12. — Cf. et *Batesii* vitae laud. p. 435 sqq.

Franc. POGGII *Bracciolini,* Florentini, vita, auctore IOH. BAPT. RECANATI, Patricio Veneto, praeclare scripta, praemissa historiae Florentinae Poggianae, Latine ab eodem *Recanato* 1715 in 4. editae, et in *Muratorii* Rer. Ital. scriptt. T. XX. p. 164 sqq. — IUSTI CHR. THORSCHMIDII D. de Franc. Poggii Florentini Vita et meritis in rem litterariam. *Vitemb.*

entior. vitae.

temb. 1713. 4. — *La Vie du Pogge Florentin, avec de Mémoires sur ses Ouvrages; dans les Mémoires de Literature par M. de* SALLENGRE T. II. p. 1. — Poggiana, *ou la Vie, le Caractere, les Sentences & les bons mots de Pogge* etc. (*par* JAQUES LENFANT). *Amst.* 1720. 2 Voll. in 12. — *Remarques sur le* Poggiana, par M. DE LA MONNOYE. *à Paris* 1722. 12. — Cf. *Levensbeschryving* l. c. P. II. p. 437 - 504.

Petri Puteani (*Du Puy*) vitam Latine NIC. RIGALTIU descripsit (acc. *Puteanorum* Memoria disertis per viros clarissimos encomiis celebrata). *Lutet. Paris.* 165: 4. *ib.* 1653. 4. et in *Batesii* Vitt. sel. vir. p. 660. et in editione Thuani Londinensi (1733. f.) T. VII. Num. XI. p. 42.

Vita *Pauli de Rapin Thoyras* describitur in *Bibliotheque Germanique* T. X. p. 157 - 165; et in *Histoire litteraire de l'Europe* T. I. p. 153 - 158.

Ioh. Paulli Reinhard vita in THEOPH. CHRISTOPH. HARLESII Vitis philologorum nostra aetate clarissimorum (*Bremae* 1764. 8.) T. I. p. 38 - 46. (In editione Tomi huius secunda omissa est Reinhardi vita minime vero Harlesii culpa) Idem *Harlesius* eiusdem *Reinhardi* Memoriam scripsit *Erlangae* 1779. 4. — In Vitis istis Harlesianis aliorum quoque historicorum fata, merita et scripta recensentur: v. c. *Christi. Gottlieb Schwarzii* (T. I. p. 1.); *Ge. Christi. Gebaueri* (T. I. p. 47.); *Christoph. Saxii* (T. I. p. 211.); *Ioh. Frid. Grüneri* (T. I. p. 234.); *Paulli Dan. Longolii* (T. I. pag. 243.); *Ioh. Dan. Schoepflini* (T. III. p. 75.); *Ioh. Grammii* (T. III. p. 146.); *Ioh. Phil. Casselii* (T. IV. p. 155.

Beati Rhenani, Selestadiensis, vita, a IOH. STURMIO eleganter conscripta, praemissa Beati rerum Germanicarum libris tribus editionis Argentoratensis, Zetzner 1610. 8. et in Collectione Buderiana.

Io. Dan. Ritteri, Prof. hist. Vitebergensis a. 1775 mortui, elogium, auctore BENI. GOTTL. LAUR. BODINUS, *Viteb.* 1775. 4.

Casp. Sagittarii vita et scripta a IOH. ANDR. SCHMID *Ienae* 1713. 8. et in ZEUMERI Vitis Professor. Philos. Ienens. (*Ienae* 1711. 8.) p. 157.

Paul

Paulli Sarpii, ordinis servorum, historici cordati et candidi, vitam varie scriptam habemus, v. c. Anonymi: *Vita di Padre Paolo Sarpi. in Venetia*, 1658. et 1677. 12. Francogallice *Lugd. Bat.* 1661. in 12. et *Amstelod.* 1663. 12. Latine praefixa recentiori editioni Lipsiensi historiae eiusdem concilii Tridentini. *Foscarini della letteratura Veneziana*, p. 305 sqq. diligenter tractat de vita Pauli Sarpii. Inprimis vero: *Memorie anecdote spettanti alla vita ed agli studi del sommo Filosofo e Giure-Consulto* F. Paolo Servita, *da* FRANCESCO GRISELINI. *In Toscana* 1760. 8. Theotisce a *le Breto*, Ulmae 1761. 8. COURRAYERIUS etiam scripsit: *Vie abrégée de Fra Paolo*, praefixa Tomo I. eiusd. versionis Francogallicae historiae Sarpianae de concilio Tridentino. Cf. et NICERON T. I. p. 478-552. vers. Theot. Recentior. hist. vitae.

Ioh. Dan. Schoepflini vitam, praeter Harlesium (l. c.), Latine scripsit FRID. DOMINICUS RING, *Carolsruhae* 1764. 8.

Christiani Schoettgenii vitam et scripta exhibent *Dresdn. gel. Anz.* 1753. n. 16.

Conr. Sam. Schurzfleischii Memoria a IOH. GUIL. BERGERO. *Viteb.* 1708. f. adiecta est Schurzfleischii Epistolis selectis. *Vitemb.* 1712 et 1729. 8. — IOH. DOPPERTI Memoria Schurzfleischii, *Sneeberg.* 1708. f. Adiecta etiam Schurzfleischii Epistolis. — ADOLPHI CLARMUNDI (s. potius IOH. CHRISTI. RÜDIGERI) *Lebensbeschreibung des weltberühmten* Polyhistoris C. S. Schurzfleisch etc. *Dresden und Leipzig* 1710. 8.

Egregia est vita *Thomae Smith*, Anglice, *Lond.* 1628. 8, qua multa quoque, quae ad statum litterarum, religionis et politicum sub Eduardo VI et Elisabetha apud Anglos gesta fuere, accurate exponuntur.

Georgii Spalatini historiam vitae ex monimentis editis et manu exaratis curatissime Latine exposuit CHRISTI. SCHLEGELIUS. *Ien.* 1693. 4.

IOH. GE. LEUCKFELDS Historia Spangenbergensis, *oder historische Nachricht von dem Leben und Schriften* Cyriaci Spangenbergs, *aus raren Schriften zusammengetragen* etc. *Quedlinb. und Aschersl.* 1712. 4. — I. C. OLEARII *Nachricht von* Cyr. Spangenbergii

Schrif-

recentior. hist. vitae. *Schriften, in der Sammlung von alten und neuen theol. Sachen*, A. 1727. p. 301.

Wilh. Ern. Tenzelii vitam scripsit AD. CLARMUND, Latine et Germanice. *Dresd. et Lipf.* 1708. 4.

IAC. AUG. THUANUS, summus historicus, *de vita sua commentariorum libros sex* condidit, praeclaros illos, rebusque maxime memorandis plenos, qui recentioribus Thuani editionibus additi, de quibus infra. Cf. *The Elogium and Character of* Thuanus, *and his history, written by the Lord* CARTERET; in *the present State of the Rep. of Letters.* A. 1730. Vol. VI. Art. 15. 23. 30.

P. W. L. FLADTS *Nachricht von dem berühmten Pfälzischen Historiographo* Carl Ludw. Tolner; *in Schottii histor. Wochenblatt* (Lipf.) T. 3. p. 169.

De *Iac. Usserio* v. NICHOLAS BERNARD *Life and Death of* James Usher. *Lond.* 1656. 8. Latine inter *Batesii* Vitas p. 738. et post *Wilh. Dillinghami* Vitam Laur. Chadertoni (*Cantabr.* 1700. 8.) p. 51. et inter *I. G. Iochii* Vitas theologor. (Frf. 1707. 8.) p. 175. — RICH. PARR'S *Life of* James Usher, cum J. Usserii Epistolis Anglice editis. *Lond.* 1686. f. — TH. SMITHI Vita J. Usserii, inter eius Vitas eruditorum et ill. virorum. *Lond.* 1707. 4; et praemissa est Usserii Annalibus V. et N. T. *Genev.* 1722. f.

Henrici Valesii vitam scripsit frater eius HADR. VALESIUS. Parif. 1677. 12. Recusa in *Batesii* Vitis p. 714. Eadem ab ipso auctore recognita et emendata, praefixa Henr. Valesii Emendationum libris V, a Petro Burmanno editis. *Amst.* 1740. 4mai.

Plures denique et veterum et recentiorum historicorum vitas disputationum academicarum forma exhibuit DAN. GUIL. MOLLERUS, Professor Altorfinus, ab anno 1673 usque ad 1712, quorum seriem exhibet *Bibliotheca historica Hamburgensis* Cent. II. A. 56. p. 218 sqq. e. gr. *Sallustii, Livii, Corn. Nepotis, Taciti, Curtii, Suetonii, Flori, Ammiani Marcellini, Eutr Iustini, Orosii, Pauli Diaconi, Aventini, Bonfinionis, Naucleri, Platinae, Sabellici, Sleidani*

IAC. LONGUS (*le Long*) *Bibliothecae histor oae* (L. IV. Art. III. p. 879 sqq. ed. prior.

storicorum Franciae vitas indicavit et operi huic subiecit: *Mémoires historiques sur quelques Historiens modernes de France,* quibus exponuntur vitae: 1) *Bernard de Girard, Seigneur du Haillan;* 2) *François de Belleforest;* 3) *Jean de Serres;* 4) *André du Chesne;* 5) *Fratrum de Sainte-Marthe;* 6) *Scipion du Pleix;* 7) *Philippe Labbé;* 8) *Le Laboureur;* 9) *Godefroy;* 10) *de Mezeray;* 11) *Antoine Varillas;* 12) *Gatien de Courtilz.*

In ANGELI FABRONII *vitis Italorum doctrina excellentium, qui Saeculo XVIII floruerunt* (Romae 1766-1775. Decades V. 8) sequentium historicorum vitae sunt descriptae: *Ioh. Augustini Orsi; Franc. Bianchini; Eduardi Corsini; Raph. Fabretti; Ioh. Vinc. Lucchesini; Phil. della Torre; Virginii Valsecchi; Apostoli Zenonis; Phil. Bonarroti.*

 CAPVT II.

CAPVT II.

DE SCRIPTORIBUS HISTORIAE UNIVERSALIS.

I.

Scriptores de cultura historiae universalis.

Scriptor. de cult. hist. univ.

Plures sunt scriptores historiae universalis, qui vel historias ab orbe terrarum condito ad sua usque tempora annotarunt, vel res in pluribus terrae nostrae regionibus per certum temporis intervallum gestas consignarunt, vel historiae universae lineas duxerunt. Antequam harum trium classium libros percensemus, commemorabimus scripta quaedam de ratione, cultura et utilitate studii historiae universalis. Nam praeter libellos de historiographia et historiomathia in genere, capite primo indicatos, sequentes in specie huc pertinent:

IOH. BURC. MAII Oratio de scribenda historia universali huius saeculi, eoque pertinentibus subsidiis necessariis. *Kilon.* 1693. 4.

IOH. DAN. GRUBERI Diss. de cultura historiae universalis. *Halae* 1714. 4.

THEOD. BERGERI D. de historia universali per synchronismum tradenda. *Lips.* 1728. 4.

IEREM. NIC. EYRINGII D. de historiae universalis apud Graecos et Romanos et nostros iam scriptores diversa ratione. *Goettingae* 1763. 4.

CHRISTI. FRID. RÖSSLERI Diss. de historiae universalis idea et methodo. *Tubing.* 177?. 4.

THEOD. IAC. DITMAR de methodo, qua historia universalis doceri queat. *Berol.* 1779. 4.

Varia, et quidem exquisita ingeniosaque, super hoc argumento tradidere IOH. CHRISTOPH. GATTERER et AUG. LUD. SCHLOEZER; ille in *bibliotheca historica universali* supra laudata, passim, in primis T. I. p. 26 sqq. et in compendiis suis, infra commemoran-

morandis: hic in compendii historiae universalis parte, quam inscripsit: *Ideal der Weltgeschichte.*

-✱- -✱- -✱-

IOH. HENR. BOECLERI D. de utilitate ex historiae universalis contextu capienda, *Argent.* 1670. 4. et in eius *Dissertationum academicarum* Vol. I. p. 1156. In hoc libello Boeclerus simul de potioribus scriptoribus sententiam dicit, et modum curate scribendi commonstrat.

IOH. GEORG. ECCARDI Progr. de historia universali contemtum sui vindicante. *Helmstadii* 1706. 4.

-✱- -✱- -✱-

Notitiam de scriptoribus historiae universalis, praeter auctores bibliothecarum historicarum, capite primo indicatarum, dedit etiam CASPAR SAGITTARIUS *introductionis ad historiam ecclesiasticam* capitibus prioribus, ubi totus est in percensendis scriptoribus historiae universalis, bene conscius, fundamentum hos praebere ad pleniorem historiae ecclesiasticae notitiam.

II.

Vetustiores historiae universalis scriptores.

Num Graeci aliaeve gentes veteres historias universales condiderint, recentiorum nonnulli quaesiverunt, ac de hac quaestione inter se disceptarunt. Quae vero lis omnis facillime dirimetur, si de notione *historiae universalis* inter nos conveniamus. Quum enim haec notio varios involvat significatus, varias quoque historiae universalis formas, ambitumque eius modo laxiorem esse, modo strictiorem, eumque vel omnium, quorum cognitio nobis est historica, populorum et saeculorum, vel plurium saltem gentium aevorumque, hoc vel illo ordine, comprehendere posse, sine ullo negotio quivis intelligit. Nos hic omnes eius generis libros percensebimus, non anxie de digerendis illis in certas classes solliciti. Sufficiet, temporum ratione ac ordine Vetust. hist. univ. script.

eos dispofuisse, quantumque quisque historiae spatium complectatur, diligenter annotasse. Quo labore, difficili satis et impedito, confecto, perlustratio et designatio pluteorum bibliothecae nostrae historicae erit eo expeditior. Quum enim, ut uno tantum exemplo utar, historici singulorum populorum postea enumerandi erunt, paucissimis verbis remittere possumus lectores ad eos historiae universalis scriptores, qui huius vel illius populi historiam curatius simul pertractarunt, quorumque censum ex instituto nunc agere animus est.

rodotus. HERODOTUM igitur, licet Graecorum historias maxime respexerit, agminis scriptorum historiae universalis ducem constituere, eo minus dubitamus, quo caeteris vetustior est, omniumque gentium sibi cognitarum fata vel attigit, vel studiose consignavit, ac quo certius est, permultos veterum et recentiorum historicorum eum, tanquam historiae antiquioris patrem, secutos esse. Graecus erat Asiaticus, Halicarnasso, Cariae urbe, oriundus, vixitque circa annum ab orbe terrarum condito 3540, si Petavii rationes chronologicas sequaris. Musarum nomina operis sui libris novem aut a se ipso aut ab aliis imposita, atque in illis historia a Gyge, Lydorum rege, per Medorum Persarumque tempora usque ad fugam Xerxis ex Graecia *) deducta. Graecia sic liberata argumentum operis summum, cui reliqua fere omnia operis membra annexa, populorumque aliorum, v. c. Persarum, Aegyptiorum, historiae apte insertae; id quod studio singulari exposuit ac demonstravit GATTERER in *bibliothecae suae historicae* supra laudatae T. II. p. 46 - 126, ubi omnem operis Herodotei οἰκονομίαν diligenter descripsit et explicuit. — Fides Herodoti a nonnullis sine iusta causa in dubium est vocata. Quo spectat HENR. STEPHANI *Apologia*

*) Singulorum librorum contenta descripsit *Whear* l. c. sect. VIII.

gia pro Herodoto, editioni huius operum Londiensi, a Galeo curatae, inserta. *) Idem studio singulari contra Plutarchi cavillationes perfecit GEIOZ, Francogallus, tribus dissertationibus in operius Academiae inscriptionum Parisinae (*Mémoires de l'Acad. des Inscript.* T. XIX. p. 115. XXI. p. 120. XIII. p. 101. ed. Paris.) quibus titulus: *Défense d'Herodote contre les accusations de Plutarque.* Versionem huius apologiae doctae et ingeniosae Theotiscam dedit anonymus in *bibl. hist. Gattererianae* T. . p. 29-136. — Chronologiae, quam Herodotus cutus est, rationes summa cum accuratione et industria examinavit IOH. BUHERIUS (*Bouhier*) olim senatu Divionensi praeses infulatus, in opere, quod inscribitur: *Recherches & Dissertations sur Herodote.* à Dijon 1746. 4 mai. Capitibus XXII, vel totidem Dissertationibus opus absolvitur. — Herodoti scientiam geographicam lustravit *de la* NAUZE in laudatis operibus Academiae inscriptionum Parisinae T. XXXVI. p..... *Idem* ibid. p..... de stadiorum mensura apud Herodotum — Cuius historici dulcis et candidi et fusi, sine ullis salebris quasi datus amnis fluentis editiones, ut de Veneta, Aldina, Basileensi et Stephaniana taceamus **), praecipuae

*) Nihil ad Herodotum, licet inscriptio arguat, libellus eiusdem Stephani Francogallicus: *L'introduction au traité de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes, ou Traité préparatif à l'Apologie pour Herodote* (1566. 8.) *Nouv. edition augmentée* etc. *par M. le Duchat* (à Amsterd. 1735. 2 Voll. in 8.), quippe qui nil aliud, nisi satira peracerba in mores corruptos Cleri Romano-Catholici istius temporis.

**) In editionum auctorum, ut vulgo dicuntur, classicorum tum Graecorum tum Romanorum, recensu solummodo potiores indicare iuvat, cum libros hunc ipsum in finem elaboratos instructissimos habeamus, v. c. IOH. ALB. FABRICII, GE. CHRISTOPH. HAMBERGERI, THEOPH. CHRISTOPH. HARLESII. Ex versionum

puae ſunt: *Thomae Galei*, Lond. 1679. f. et *Iac. Gronovii*, Lugd. Bat. 1715. f. inprimis *Petri Weſſelingii*, Amſtel. 1763. f. quam non ſolum repetere, ſed et inſigniter emendare, augere atque ornare coepit *Frid. Wolfg. Reitzius* Lipſ. 1778. 8 mai. Sed praeſtantiſſimae huius editionis tomum primum, qui quatuor Herodoti libros priores comprehendit, ſecundus et tertius hucusque nondum ſunt ſecuti.

Diod. Sic. Hiſtoriam univerſalem multo ampliorem, quam Herodotus, inſtruxit DIODORUS SICULUS (natus Argyrii, Siciliae oppido, florens circa annum ab orbe terrarum condito 3990, Iulii Caeſaris et Auguſti temporibus). Magnam *Bibliotheca* ſua *hiſtorica* nominis famam ſibi conciliavit. Opus, ut ipſe refert, triginta annorum, quo omnium fere gentium nationumque res per undecim amplius ſaecula executus eſt. Ingens theſaurus, niſi pleraque periiſſent! Ex XXXX enim libris, quibus opus conſtabat, XV tantum habemus ſuperſtites. Quae narraverit, ipſe teſtatur in praefatione, dum ait: „Ex libris noſtris primi quidem ſex continent res ante Troianum bellum geſtas, eaque, quae fabulis de ſaeculo iſthoc prodita fuerunt, horumque priorum tres barbarorum, proxime ſequentes Graecorum antiquitates continent. In ſequentibus undecim res ubique locorum geſtas a bello Troiano usque ad Alexandri interitum deſcripſimus." Quinque priores quidem libros ſuperſtites habemus, non autem ſequentes quinque, quibus memoria regnorum Orientis colebatur. Illi quidem ad enodandas de Diis fabulas atque genealogias, explicandamque veterum geographiam faciunt. Reliqui, qui ſuperſunt, res Graecorum

ſionum in varias linguas turba earum tantum mentio fiet, quibus hiſtoricae illuſtrationes ſeu diſquiſitiones adiectae, aut quae virtute quadam conſpicua et praeſtantia ſe commendant. Haec ſemel monuiſſe ſufficiat.

orum tum populorum, tum Alexandri M. et successorum egregie illustrant. Saepius tamen in chronologia et computandis Olympiadum annis Romanorumque magistratibus labitur. Immo etiam fides eiusdem quandoque in rebus antiquioribus vacillat. Quamobrem *Ioh. Lud. Vives*,*) *Ioh. Bodinus* **) aliique Diodorum iusto acerbius vituperarunt, alii contra, v. c. *Henr. Stephanus* ***), *Scaliger*, *Vossius*, *Vinearus*, *Terrassonus*, argumentis probis eius defensionem egerunt. Laudat simul et reprehendit Diodorum Comes de CAYLUS in *Reflexions sur les Historiens en général, & sur Diodore de Sicile en particulier dans l'Hist. de l'Acad. des Inscr.* T. XXVII. p. 55-58), Theotisce in eiusd. *Abhandlungen zur Geschichte und zur Kunst* (Altenb. 1769. 4 mai.) T. II. p. 263-265. Optime vero de historico nostro meritus est IEREM. NIC. EYRING, duabus dissertationibus, in *Gatterei bibl. hist.* T. IV. p. 3-20 (*Gedanken von der Stelle, welche Diodor unter den Schriftstellern, und besonders unter den Geschichtschreibern verdient.* Diodorum historiam universalem elaborasse, et quidem haud contemnendam, evincitur), et ibid. p. 20-214 *von dem Plane des Diodors aus Sicilien*, ubi omnis eius bibliothecae historicae indoles et argumentum diligentissime explicatur. In additamentis ad hanc dissertationem *ibid.* T. V. p. 29-38. typis expressis *Eyringius* varia in Diodori defensionem disputat). Diodori editiones praecipuae sunt *Basileensis* 1539. 4. *Henrici Stephani* (Paris.) 1559. f. *Laurentii Rhodomanni*, Hanoviae ap. Waechelios 1604. f. *Petri Wesselingii*, cum notis variorum, Amstelod. 1745. 2 Voll. f.

 In

*) De caussis corruptarum artium L. II. p. 370, et de tradendis disciplinis L. V. p. 508. (in eius Opp. Basil. 1555. f.)

**) De methodo hist. in Penu art. hist. T. I. p. 60.

***) In Tract. de Diodoro et eius scriptis, praefixo editioni Diodori Rhodomannianae et Wesselingianae.

In qua editione optima insunt quoque fragmenta librorum Diodori deperditorum, quae ex Collectaneis Constantini Augusti Porphyrogenetae primum inter alia edidit *Henr. Valesius* Paris. 1634. 4. Quo etiam pertinet *Diss. sur un fragment de Diodore de Sicile par M.* BOIVIN *l'ainé, dans les Mémoires de l'Acad. des Inscr.* T. III. p. 104 sqq. — Gallicam Diodori, eamque accuratam et nitidam, versionem dedit Abbas TERRASSON *Paris.* 1737. 2 Voll. in 12.

Trogus et Iustinus. TROGUS POMPEIUS, Gallus, sermone Romano historiam condidit universalem, quae vero, proh dolor! periit *). Quod forte evenit IUSTINI, saeculo secundo p. C. n. viventis, Trogi epitomatoris, culpa. Huius enim exstant: *Historiarum Philippicarum et totius mundi originum et terrae situs ex Trogo Pompeio excerptarum Libri XXXXIIII.* Ex totidem enim libris Trogi Pompeii excerpti. Trogus nimirum a Nino usque ad Caesarem Augustum universalem, et potissimum Graecam, historiam regni Macedonici sub Historiarum Philippicarum titulo descripserat. Harum autem, Iustinus ait, se per otium, quo in urbe versaretur, cognitione quaeque dignissima excerpsisse, et, omissis his, quae nec cognoscendi voluptate iucunda, nec exemplo necessaria iudicaret, breve veluti florum corpusculum fecisse. Editiones sunt variae; eximia est *Iacobi Bongarsii*, quam ex Cuiacii et Puteani schedis, aliisque manuscriptis emendavit, et doctissimis notis atque tabulis chronologicis illustravit, *Parisiis* 1581. 8. Repetita *Francof. ad Moen.* 1587 et 1591. 12. Commendanda quoque est, ob textum emendatum, *Florentina*, quae 1515 apud Juntas prodiit. *Matthias Berneggerus* editioni suae, Bongarsii et suas adiecit notas atque indicem Freinshe-

*) Vixit *Trogus* paullo ante et post Christum natum, Augusto Imperatore, ad cuius regnum perducta quoque erat eius historia. Cf. *Hist. Litteraire de France* T. I. p. 114.

Freinshemii. *Argentor.* 1666. 8. *Ant. Thysii* editio prodiit cum notis variorum, *Lugd. Bat.* 1650. 8. *Tanaquili Fabri, Salmurii* 1671. 8. *Io. Vorstii, Berol.* 1673. 8. *Ioh. Schefferi, Upsaliae* 1678. 8. Prae caeteris vero laudanda est editio *Ioan. Georg. Graevii* (Lugd. Bat. ex officina Hackiana 1683. 8.) ob notas et suas et integras variorum atque indicem; recusa, aliorum reiectis, solis ipsius retentis notis et indice Freinshemiano, *Amstelod.* 1694. 12. Graevianae aliorumque notae editioni subiunctae, quam curavit ABRAH. GRONOVIUS, *Lugd. Bat.* 1719. 8, quae locupletior recusa *ibid.* 1760. 8. Iustinum quoque ex recensione Graevii et Gronovii, cum eorundem animadversionibus, typis renovari iussit *Ioan. Frid. Fischerus, Lips.* 1757. 8. — Rationem et ordinem, quem Trogus eiusque epitomator Iustinus in historia universali describenda secuti sunt, egregie delineavit I. C. GATTERER in *Bibl. hist.* T. III. p. 18-192.

III.

Scriptores historiae universalis ex primis sex saeculis post C. N.

SEXTUS JULIUS AFRICANUS, gente Syrus, Grammaticus et Chronographus, saeculo tertio p. C. n. Antonino Elagabalo et Alexandro Severo AVGG. clarus, quinque libros scripsit *de temporibus*, eosque ab orbe terrarum condito usque ad annum p. C. CCXXI perduxit, qui tamen non supersunt amplius, nisi quae fragmenta ex *Eusebii* Chronico atque Georgii Syncelli Chronographia haurimus. Script. univ. ex primis VI p. C. Sext. Afr.

Secutus Julium istum saeculo quarto fuit EUSEBIUS *Pamphili*, Caesareae Palaestinae Episcopus (nat. circa a. 264. † 340), qui *Chronologiam* sive παντοδαπὴν ἱστορίαν, *de cunctis temporibus historiam*, sive *Chronicon*, partibus duabus concinnavit. Pars Euseb.

prima continebat descriptionem antiquitatum omnium fere populorum: alterum nuncupabat *Canonem chronicum*. Chronologia scilicet est ab Abrahamo patriarcha usque ad annum 327 p. C. n. deducta. Eusebium quidem in universo contextu temporum, atque expositione singularium partium peccasse, notarunt iam ipsi veteres: plerique tamen Graeci scriptores Eusebium fuerunt secuti. Opus hocce Eusebianum, Graeco eius textu iniuria temporum sublato, ex Latina saltem Hieronymi versione, ob quaedam omissa, mutata et addita, parum fida, tantum superest. *) Fragmenta tamen eius quaedam ex *Syncello* atque *Cedreno* collegit ac digessit *Iosephus Iustus Scaliger*, atque hos *Chronicorum Canonum*, *omnimodae historiae libros duos*, *interprete* HIERONYMO, ex fide vetustissimorum codicum castigavit, notisque illustravit in *Thesauro*, quem inscripsit, *temporum*, qui *Lugd. Bat.* 1606. f. atque ex iterata eademque longe auctiore editione prodiit, *Amstel.* 1658. f. Exstat quoque, post varias editiones veteres (v. c. *Mediolanensem* circa 1475, quae prima, *Venetam* 1483. 4. *Parisiensem Henrici Stephani* 1512. 4. et *Burdigalensem Arnaldi Pontaci* 1604. f.) in *rerum toto orbe gestarum Chronicis*, *a Christo nato usque ad nostra tempora*, quae ad antiquos codices contulit AUBERTUS MIRAEUS *Antwerpiae* 1608. 4. Consulenda etiam editio operum Hieronymi, quam curavit *Dominicus Vallarsi* Veronae 1740. f. Ibi enim T. VIII Chronicon

*) HIERON. DE PRATO in D. de chronicis libris duobus, ab Eusebio Caesar. scriptis et editis (Veronae 1750. 8.) ostendere haud infelici conatu studuit, prioris partis versionem non ab Hieronymo esse confectam. Idem etiam in hac dissertatione, quam rectius librum appellares, specimen novae editionis Chronici Eusebiani dedit, quum ederet Graeca quaedam fragmenta ex libro primo, nova interpretatione, notis et observationibus illustrata, et ex parte nunc primum auctori suo vindicata.

n Eusebianum, ab Hieronymo Latine redditum, n solum recusum, notisque variorum instructum, l etiam ad MSS. codices castigatum est *).

Saeculo quinto Chronologiam scripserunt duo egyptiorum monachi, ANIANUS et PANODO-s, de quibus tamen non nisi fragmenta, a Syncel- potissimum servata, exstant. Eusebium quidem c inde castigaverant, sed in plerisque eum secuti rant. Castigaverant vero haud raro sine magna tione, et cum ipsi potius essent reprehendendi, ut liger ad Eusebium docuit. Anianus e Panodoru

Eodem saeculo circa a. 420 PAULUS OROSIUS, esbyter Hispanus **), *adversus paganos* historia-m libros septem conscripsit, qui primum *August. ind.* 1471, deinde COLONIAE 1526. f. et cum an-tationibus *Franc. Fabritii*, additis quoque *Lud. utii* notis, ex recensione *Andr. Schotti* prodiere *oguntiae* 1615. 8, atque T. VII. *Bibliothecae* P. P. *aris.* p. 339. Has vero aliasque omnes editiones perat, quam *Sigebertus Havercampus* ad fidem MSS. iectis integris notis Fabritii et Lautii recensuit, suis-e animadversionibus numisque antiquis plurimis istravit, *Lugd. Bat.* 1738. 4. —. Inscribitur alias rosii opus *Orchestra mundi* seu *Ormesta*, quasi or-s moestitia. CHRISTOPH. AUG. HEUMANNUS inde Orosio tertium nomen, *Hormisda*, vindicare voluit Orosius.

*) Huc pertinet liber rarissimus, cuius virtutes vitiave nullibi enumerata invenio: ALFONSO TOSTADO *Commentario sobre Eusebio. En Salamanca* 1560. V Voll. in fol. Cardinalis Ximenii impensis opus editum.

**) Cf. *Dissertacion historica por la patria de Paulo Orosio — que fue Tarragona en Cataluña, y no Braga en Portugal, en que se satisfacen las Razones, que en contro escrivio el Marques de Mondeiar. Author Don* PABLO IGNACIO DE DALMASSES Y ROS. *Barcelona* 1702. fol.

voluit in Prolusione quadam, *Goettingae* 1732. e et in eiusdem *Sylloge nova* (P. 2. p. 484.) repe IOH. HILDEB. WITHOFIUS vero in singulari spuratione, *Relationibus Duisburgensibus* (1762. n. 52.) inserta, Orosii historiam olim inscriptam fi *Pauli Or. moesta mundi*, inde duo vocabula, libra rum stupore, in unum conflata *Ormestam* pepe censuit. Caeterum Augustini hortatu libros hc scripsit Orosius, contra cavillationes gentilium, omnia orbis Romani mala, gentium potissimum l bararum irruptionem, sacrorum mutationi adscri bant. Hinc ab orbe terrarum condito ad sua us tempora historiam percenset, non nisi bella, cala tates, dissidia fuisse demonstrans. Brevis est scrip et quandoque utilis, sed nimium credulus, qui et in temporum rationibus nonnunquam fallitur. hilo minus illius labor tantam auctoritatem et as sum nactus est, ut maxima eruditorum pars me quod dicimus, aevo illo, tanquam enchiridio hist co, usi fuerint. Omnium chronicorum monasti rum usque ad *Speculum historiale* fundamentum hic Orosii liber; quo fiebat, ut saepissime a libra transscriberetur, ideoque innumeri fere codices l ius historiae manu scripti adhuc supersint. Quam iam ob causam non mirandum est, quod ALFI DUS, rex ille Anglo-Saxonum, omnium litterar bonarum cupidissimus, eam ipse in linguam suam v naculam, libere satis, addendo et omittendo, trans lit. Typus impressa est ante aliquot annos versio hoc titulo: *The Anglo-Saxon version from the Hi rian Orosius by Aelfred the Great. Together with English translation from the Anglo-Saxon. Lo* 1773. 8mai. Editor, DAINES BARRINGTON, I tulas adsperfit, cum verba tum res illustrantes. A iectae in calce voluminis eruditissimae, licet pas non satis opportunae, IOH. REINHOLDI FORST RI observationes in Orosii descriptionem Europ

eographicam, dignissimae vero, quae sub examen riticum vocentur.

Primus forte inter Orosii sectatores fuit S. PROSPER, Episcopus Regiensis in Provincia (hodie *Riez*), ui *Chronicon* ab Adamo usque ad obitum Valentiniani et captam a Genserico urbem Romam (a. 455) uabus partibus scripsit. Plures inter viros eruditos ud TIRONI PROSPERO AQUITANO tribuerunt, d eosdem errasse atque hunc Prosperum aliud breius chronicon (ab a. 379 usque ad 455) conscripsisse, docuit *Rivetus* cum sociis Benedictinis doctissimis *). Quia S. Prosper Chronicon Eusebio-Hieronymianum maxime sequitur, opus illius saepe isti hronico fuit adnexum, e. gr. in Thesauro temporum Scaligerano, ante laudato, p. 49. et in editione pp. Hieronymianorum a Vallarsio curata T. VIII. ars posterior diu solus in libris typis impressis exstiti, usque dum *Phil. Labbeus* priorem 1657 edidit, Bibl. MSS. T. I. p. 16. Recusum est integrum hronicon in *Graevii* Thesauro Antiqq. Rom. T. I. p. 269, in *Canisii* lectionibus antiquis ed. *Basnag.* uius animadversiones sunt doctissimae) T. I. p. 252, in *Mart. Bouqueti* Collect. scriptor. rer. Francoill. T. I. p. 635. Prosper.

Cf. CASIM. OUDINI Diss. singularis de Prospero Aquitano; in *eiusd.* Commentar. de scriptor. eccles. (*Lips.* 1722. f.) T. I. p. 1175-1206.
(IOH. VAN DER HAGEN) Observationes in Prosperi Aquitani Chronicon integrum eiusque LXXXIV annorum cyclum. *Amstelod.* 1733. 4.

Hoc Prosperi Chronicon ab anno CCCCLV ad LXXXI continuavit MARIUS, Episcopus AVENICENSIS († 596), quae continuatio magni pretii onimentum, multumque illustrandis Francorum, urgundionum et Gothorum regum exordiis insert; interdum peccat in chronologiam. *Chiffletius* primus Marius Avent.

*) *Hist. liter. de la France* T. II. p. 325 sqq. 389 sqq.

mus hoc Chronicon cum appendice in lucem edidit, in *Du Chesnii* scriptt. rer. Franc. T. I. p. 210. Recudi fecit *Bouquetus* c. Obss. l. c. T. II. p. 12. Ignotus est appendicis auctor, sed perantiquus, quippe qui a. 624 scribebat.

Cf. *Hist. litt. de Fr.* T. III. p. 400.
(L. B. *de* ZURLAUBEN) *Mémoire sur Marius, Evêque d'Avenche, auteur de la plus ancienne chronique de France;* dans l'Hist. de l'Acad. des Inscr. T. XXXIV. p. 138-148.

Matthaeus et Matthias Palmerius. Continuavit demum Prosperi et Marii Chronicon MATTHAEUS PALMERIUS usque ad ad a. 1449, MATTHIAS vero PALMERIUS ad a. 1481; quae continuationes exstant in editionibus Chronici Eusebio-Hieronymiani supra laudatis, et inter Chronographos a *Io. Sichardo* editis *Basil.* 1529. f. p. 94: emendatiores vero et auctiores e MS. cod. Bibliothecae S. Mariae Carmeli in *Rer. Ital. SS. Collectione Florent.* T. I. p. 235.

Dexter. Quinti saeculi scriptor est FLAVIUS LUCIUS DEXTER, cuius *Chronicon omnimodae historiae* primum typis impressum cura *Io. Chalderoni* Caesaraugustae 1619. f. dein commentariis luculentis *Franc. Bivarii* (ord. Cisterc. Monachi) *Lugd.* 1628. f. et *Matriti* 1640. f. Hoc Chronicon ab origine orbis usque ad annum CCCCXL est perductum. Multa de hoc chronico est controversia, an genuinum sit, cum de eo, divisis inter se sententiis, pugnent eruditi. Sunt, qui ab HIERON. ROMANO DE LA HIGUERA, Jesuita Toletano, falsario famoso, illud confictum affirment. Certum est, multa hoc continere incongrua, et quae fabulas potius sapiant, quam veritatem: quae tamen partim defendere originesque sanctorum et martyrum historiam docere conatur *Bivarius*, partim ab aliis interpolata censet. Potius videtur, genuinum quidem esse, sed multis in locis, diversis,

diversis etiam temporibus interpolatum: id quod rationi temporum mediae aetatis haud est absonum.

Hoc. *Chronicon* continuasse asseritur MARCUS MAXIMUS Episcopus Caesaraugustanus († 612), cuius *continuatio Chronici omnimodae historiae* quoque opera et studio *Francisci Bivarii*, cum Additionibus, quae *Braulionis*, *Helecanis*, *Taionis et Valderedi* esse dicuntur, a doctis viris vero *cum Maximi Chronico* pro suppostitiis habentur, edita *Lugd.* 1627. f. et *Madriti* 1651. f. et res ab a. 430 ad a. 612 refert *). M. Max.

Saeculi *sexti* est MARCUS AURELIUS CASSIODORUS s. CASSIODORIUS, cuius *Chronicon breve* s. *Chronicon consulare* exstat ab O. C. usque ad annum Christi DXIX, a *Ioanne Cochlaeo* e bibliotheca D. Stephani Monguntiae erutum, et primum a *Sichardo* inter Chronica vetera vulgatum (*Basil.* 1529. f. p. 155.), post a *Ioanne Cuspiniano*, cum copiosis commentariis, *Basil.* 1553. f. deinde saepius cum reliquis *Cassiodori* operibus *Paris.* 1589. f. *Aurel. Allobrog.* 1622. 8. *Rotomagi* studio *I. Garetii* 1679. et *Venet.* 1729. f. etc. editum. Invenitur quoque inter *Fr. Sylburgii* Scr. Hist. Rom. T. I. p. 591. et in Bibl. Patr. max. Lugd. T. XI. p. 1355. Licet farraginis huius potiorem partem faciant res Romanorum, quae tamen non ubique accurate declarantur. Cassiod.

Iustiniani Imp. temporibus floruit VICTOR, TUNUNENSIS in Africa Episcopus (cl. a. 567), qui, teste *Isidoro*, a principio mundi ad primum imperii *Iustini* iunioris annum (p. C. n. 566) brevem bellicarum et ecclesiasticarum rerum historiam publicavit, sed eius tantum pars illa, quae *Prosperum* continuat, adhuc superest, ab *Henrico Canisio* edita *Ingolstadii* 1600. 4, atque emendatius a Scaligero in Thesauro tempo- Victor Tunun.

*) Cf. omnino de Dextri et Maximi Chronicis Praef. ad T. I. Februarii *Actor. SS.* Antverpiens. et *Bibl. hist. Hamb.* Cent. VIII. Art. 27. p. 99.

temporum; porro in *Andr. Schotti* Hisp. illustr. T. IV. p. 120, et in Thesauro monimentor. ecclesiast. (*Amst.* 1725. f. cura *Iac. Basnagii*) T. I. p. 321. Cf. PETRI WESSELINGII *D.* AD VICTOREM *Tunnunensem* in calce Diatribes de Iudaeorum Archontibus.

Biclar. Continuavit Victoris Chronicon usque ad a. 590 IOANNES Abbas BICLARIENSIS, ortu Gothus, qui in laudato iam Thesauro p. 12. et apud *Canisium* l. c. et in eius Lectt. antiqq. T. I. p. 319. ed. Basnag. exstat.

[Io]rdanus. IORDANES, sive IORNANDES, s. potius IORDANUS homo Alanus *), Episcopus, ut vulgo creditur, Ravennas, quoque in suo *de regnorum ac temporum successione ad Vigilium libro*, plerarumque illustriorum gentium res, ab Adamo usque ad annum p. C. n. 560, breviter descripsit. Prodiit hic liber, cum *Procopio* et *Agathia*, aliisque a *Beato Rhenano Basil.* 1531. f. iunctim editis; cum notis et variis lectionibus, inter *diversarum gentium historiae antiquae scriptores tres ex recensione Friderici Lindenbrogii*, *Hamburgi* 1611. 4, et in *Bonaventurae Vulcanii* Collectione *scriptorum rerum Gothicarum et Longobardicarum*, *Lugd. Bat.* 1597. et 1617. 8. P. II. p. 1. in *Sylburgii* Scr. Hist. Rom. T. I. p. 633. in *Bibl. PP. Max. Lugd.* T. XI. p. 1074. atque in Tomo I. *Scriptorum Rerum Italicarum* MURATORII f. 222.

IV.

Scriptores historiae universalis saec. VII-XI.

[Scr]ipt. hist. [univ.] saec. [VII-]XI. [Isido]rus. Sub initium *saeculi septimi* ISIDORI, *Hispalensis* Episcopi, *Chronicon ab origine rerum usque ad annum quintum Heraclii* (p. C. n. 626) nimia brevitate collectum,

*) Iudice *Theoph. Sigefr. Bayero* in Epistola ad *La Crosium*, Thesauri La Crosiani T. II. p. 281.

tum, emendatum atque scholiis illustratum edidit Garcias *Loaysa*, *Taurini* 1593. 4. Exstat etiam inter Opera Isidori, edita *Paris.* 1580. f. *ibid.* 1601. f. et *Colon.* 1617. f. Optimam huius Chronici editionem curavit, idque cum MELLITI, Isidori plagiarii, contulit *Henricus Florez* in *Espanna sagrada* T. VI. p. 445. *Melliti*, sub nomine Isidori, Chronicon exstat etiam apud *Eman. a Schelstrate*, Antiquitatis Ecclesiae T. I. p. 583. ex MSto Bibliothecae Urbino-Vaticanae, longe diverso ab edito.

Saeculo etiam septimo finitur Chronologia historica HAZI KHALIPHAE MUSTAPHAE, Arabis, res a exordio mundi usque ad A. C. 622 gestas continens, quam ex Turcico, Persico et Arabico idiomate Italice edidit *Carli*, hoc titulo: *Cronologia Istorica scritta in lingua Turca, Persiana et Araba da* Hazi Kalife Mustafa *e tradotta nell' idioma Italiano da* Giovanni Rinaldi Carli, *Nobile Iustinopolitano et Dragomanno della Sereniss. Rep. di Venezia.* An. 1696. 4. Hazi Khal. Mustapha.

Cf. Museum Minervae Venetae T. I. p. 359.

Octavo saeculo BEDA s. BEDAS, cognomine VENERABILIS, Presbyter Wirimundensis in Anglia († 735), vir omnium sui saeculi per occidentem universum doctissimus, librum *de sex mundi aetatibus*, usque ad annum IX Leonis Isauri (p. C. n. 725) scripsit, singulatim *Venetiis* 1505. 4. *Paris.* 1507. 4, atque inter eius *Opera*, *Basil.* 1563 et *Colon. Agripp.* 1688. f. edita Tom. II; etiam in Opusculis aliquot de temporum ratione, *Colon.* 1537. f. et in operibus Bedae historicis per *Ioh. Smith* collectis, *Cantabrig.* 1722. fol. IOH. BRONCHORSTUS Bedae chronicon continuavit usque ad annum 1537. Beda.

FRECULPHUS, *Lexoviensis* Episcopus, noni saeculi scriptor, († ante a. 853) *Chronicon* tomis duobus scripsit, quorum prior ab initio mundi usque ad Octaviani Caesaris tempora; posterior usque ad Frecul[ph.]

Francorum atque Langobardorum in Gallia et Italia regna, et finem saeculi sexti historiam continet. Prodiit *Coloniae* ex officina *Melchioris Novesiani*, cum ipsius praefatione 1539. f. *Heidelbergae* apud *Hieronymum Commelinum* 1597. 8. atque in omnibus fere *Bibliothecis Patrum*, e. gr. Lugdunensi T. XIV. p. 1061. Profanam non solum, sed etiam ecclesiasticam historiam describit, neque tamen in omnibus fide est dignus.

Ado. Eiusdem saeculi est ADO, Archiepiscopus *Viennensis* († a. 875), qui *Breviarium Chronicorum* suum *per sex mundi aetates* digessit, ab orbe condito usque ad a. 874, quod deinde alius usque ad a. 879 continuavit; multis tamen mendis cum chronicon, tum editiones eius scatent. Exstat illud saepius cum *Gregorio Turonensi* editum, *Parisiis* ex Ascensiana 1522. f. ex *Guil. Morellii* recensione *ibid.* 1561. 1567. 8. *Basileae* 1568. 8. cura *Matth. Flacii*, nec non in Bibliotheca Patrum et Scriptorum Ecclesiasticorum *Margarini de la Bigne* Editionis secundae Tomo VII. p. 1009. omnibusque fere aliis, e. gr. Lugd. T. XVI. p. 768. Reperitur illud quoque in *Laur. Barre* Historia Christiana, *Paris.* 1583. f. Excerpta dedit *Bouquet* in collect. iam laudata T. V. p. 190. T. VII. p. 54.

Regino. Ex *saeculo decimo* habemus REGINONEM s. RHEGINONEM, Abbatem *Prumiensem* († 915), qui duos *Chronicorum* libros scripsit a C. n. usque ad annum 906; hunc alius deinde usque ad 967 continuavit, quem Vossius ROMERIUM fuisse putat. Editum hoc Chronicon a *Sebastiano* de *Rotenhahn*, Iurisconsulto, *Moguntiae* 1521. f. porro inter *Chronologos* IV. editos a *Schardio* 1566. f. *Argentorati* apud *Lazarum Zetznerum* 1609. f. cum *Conrado* Urspergensi; Tomo quoque *primo* p. 1 sq. collectionis *Pistorii*

xstat. Struvius in nova collectionis Pistoria-
itione notulas Reginoni adspersit *).
m saeculum tulit LUITPRANDUM vel LUIT- Luitprand.
DUM, primum Diaconum *Ticinensem*, tum Epi-
n Cremonensem (cl. circa a. 968), cuius *Ope-*
ae exstant, iunctim fuere edita, cum notis *P.*
ymi de la *Higuera* et *Laurentii Ramirez* de
Antwerpiae ex Plantiniana 1640. f. Conti-
autem iisdem *Sex Libri Historiarum de rebus*
pore in Europa gestis, quam Antapodosin in-
, atque ab Arnulphi Imperatoris temporibus
nt, in descriptione prioris legationis Constan-
litanae desinunt (ab a. 891-946). His autem
idem Berengarii II, a quo episcopatu deiectus
vivis coloribus depingit: immo etiam Roma-
Pontificum vitia minime dissimulavit. Non
ripta historia, quanquam turgidiore stilo, nec
rba Graeca, aut pro temporum illorum dege-
dicio versus immisti. In eodem tomo exstat
e eiusdem *Luitprandi Chronicon*, quod ab an-
i ad 960 progreditur, ab omnibus tamen ha-
suppositititium. Exstat ibidem *Historia Lega-*
pro Ottonibus Impp. *ad Nicephorum Phocam*,
cum chronico Tunun. in lucem edidit *Henri-*
nisius, Ingolstadii 1600. 4. Historiarum libros
venies etiam in *Hervagii* et *Reuberi* scriptt. rer.
in *Du Chesne* T. III. p. 562. et in *Muratorii*
rer. Ital. T. II. p. 417. Cf. *ibid.* p. 1079. *Du*
quoque hanc historiam cum Aimoino edidit.
1603. f.
ferendus etiam inter saeculi decimi chronogra- Eutychius.
universales EUTYCHIUS, Arabice SAID IBN
ICK, Aegyptius, Patriarcha Alexandrinus,
us et Historicus Arabs († 940). Hic ex priscis
E 2 Orientis

*) de Reginone eiusque Chronico *Bibl. Hamb. hist.* Cent.
p. 174. *Iac. Burckhardi* Analecta p. 81. *Ioh. Ge. Schel-*
ornii Ergötzlichkeiten T. II. p. 522.

Orientis monimentis a rerum initiis ad A. C. 940 Arabice scripsit *Contextionem gemmarum* seu Annales, maximam partem ecclesiasticos, summa quidem diligentia, secundum *Seldeni* iudicium. Chronologicae eius rationes probantur in primis *Iohanni Pearsonio* in Diss. posteriore de annis priorum Romae episcoporum, licet non tantum illis tribuat in Vindiciis Ignatianis. Fragmentum quoddam insigne annalium Eutychii cum Latina versione et commentario suo edidit *Ioh. Seldenus*, *Lond.* 1642. 4, (et in *Seldeni* Opp. Vol. II. p. 410.) sub titulo Originum Ecclesiae suae i. e. Alexandrinae. Quae inde Seldeno opposuit *Abraham Ecchellensis in Eutychio suo vindicato* (*Romae* 1661. 4.), ad ea respondit *Seldenus* in praefatione ad rerum Anglicarum scriptores veteres. Universum Eutychii opus Arabice et Latine cum utilissimis ad rem chronologicam indicibus vulgavit *Eduardus Pocockius Oxon.* 1658. 4, a Seldeno potissimum, ut hoc laboris in se susciperet, impulsus.

Cf. CAVE Histor. liter. script. eccles. T. II. p. 96.
EUSEBII RENAUDOTI Historia Patriarcharum Alexandrinorum Iacobitarum p. 346.
FABRICII Bibliogr. antiq. p. 245 sq.
BAUMGARTENS *Nachr. von merkwürdigen Büchern* T. VI. p. 265. 268.

Glaber Radulphus. Saeculo *undecimo* GLABER RADULPHUS s. RODULPHUS, s. RUDOLPHUS, Cluniacensis Monachus, *Francorum historiam* seu *historiam sui temporis* libris V comprehensam evulgavit, ab anno 690 usque ad 1045. Edidit illos Petrus Pithoeus inter *scriptores* XI *histor. Franc. Francofurti* 1596. f. atque inter scriptores historiae Francicae *Andreas* et *Franc. du Chesne* T. IV. p. 1, et *Bouquet* T. X. p. 1. Sine iudicio, sine ullo veri sensu, sine ordine hic Monachus scripsit.

Cf. *Mémoire concernant la Vie & les Ouvrages de Glaber, Historien du tems de Hugues Capet. Par M. de la*

le CURNE; *dans les Mémoires de l'Acad. des Inscr.* T. VIII. p. 549.

HERMANNUS, propter debilitatem corporis Herm. Contractus.
membrorum, CONTRACTUS, non corpusculo quidem, ut *Vossius* de Scientiis Mathem. p. 228. inquit, d genere et doctrina egregius, gente Suevus, Comes *Veringensis* et Monachus *Augiensis* (n. 1013. dest. 1054.) Chronicon scripsit *de VI mundi aetatibus* usque ad annum 1054. In rebus ante eius vitam gestis enarrandis Bedam potissimum est secutus. Codices huius Chronici manu scripti non solum, sed editiones etiam typis impressae mirum inter se discrepant. Hermannus ipse semel iterumque descripsisse et correxisse illud videtur; alii dein varia addiderunt. Plures Chronicorum scriptores recentiores Hermannum ad verbum secuti. Edidit Hermanni Chronicon primum ex codice Sangallensi *Sichardus* in Opere chronico *Basil.* 1529. fol. p. 167. et *ibid.* 1536. Extat etiam inter Scriptores Rer. Germ. *Pistorii* T. p. 85. et in nova *Struvii* editione, collato, sed admodum negligenter, textu Vrstisiano et Canisiano, T. p. 113. Locupletius et emendatius ex codice bibliothecae S. Georgii in Hercynia sylva, inter *Vrstisii* Scriptt. R. G. T. I. p. 229. Adhuc plenius ex codice Augustano monasterii S. Afrae, in *Canisii* Antiq. lectt. T. I. p. 429, et in editione nova *Basnagii* T. III. P. I. p. 191. (ubi Hermanni chronico non multum curae impensum) atque ex prima editione Canisii in T. XI. *Biblioth. PP. Coloniensis* et in T. XVIII. p. 348. *Bibliothecae PP. Lugdunensis maxime.* — Spicilegium lectionum variarum dedit *Oefele* in Scriptt. Rer. Boicar. T. I. p. 642.

Cf. Elogium Hermanni Contracti ab eius familiari conscriptum a. 1054, in *Muratorii* Antiqq. Ital. med. aevi T. III. Diss. XLIV. p. 933-935. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. III. p. 71.

N. H. GUNDLINGS *Nachricht von* Hermanno Contra-

 cto,

cto, *ingleichen von den* variis editionibus *seines Chronici*, in Gundlingianis T. I. p. 51. Recuf. in *Wegelini* Thesauro rer. Suev. T. II. n. 8.

IOH. SALOMO SEMLERS *Versuch, den Gebrauch der Quellen in der Staats- und Kirchengeschichte der mittlern Zeiten zu erleichtern.* (*Halle* 1761. 8.) p. 132.

Bertholdus. BERTHOLDUS al. BERTOLDUS s. BERNALDUS, Presbyter Constantiensis, Hermanni Contracti discipulus, magistri sui Chronicon fideliter satis, ut videtur, continuavit usque ad a. 1066, atque historiam sui temporis condidit ab a. 1053 usque ad 1100. Exstat apud *Vrstisium* T. I. p. 336. ap. *Pistorium* T. I. p. 146. ed. *Struv.* T. I. p. 397. ap. *Canisium* T. III. p. 274. ed. *Basnag.*

Lambert. Schafnab. Plurimos historiae universalis scriptores medii aevi superat LAMBERTUS, a patria SCHAFNABURGENSIS, vel ASCHAFFENBURGENSIS, Presbyter (1058) creatus, dein Monachus Hirsfeldensis. Qui *Chronicon historicum apud Germanos* s. de *rebus gestis Germanorum* scripsit, in quo ab exordio mundi incipit, usque ad annum 1077: sed brevissimis historiam antiquiorem, Bedam aliosque secutus, absolvit, plenius rem narrat ab anno 1050, simulque in temporum computatione tam solers est, ut chronologis recentioribus pudorem exprimere possit. Prudentiae non minus, quam eloquentiae palmam non suae tantum aetatis omnibus, sed et disertioris aevi pluribus, in narratione rerum gestarum sui temporis, praeripuit; nam reliqua, quae praecedunt, prorsus alia sunt conditione. *Phil. Melanchthon* primus codicem huius chronici manu scriptum in monasterio quodam Würtembergensi invenit et in lucem publicam protraxit. Nomen auctoris non erat praefixum, ideoque editiones priores etiam illo carent. Diu eruditi eum appellavere *Monachum Herveldensem* s. *Hirschfeldensem*. *Prima* igitur editio, hodie rarissima, promovente *Phil. Melanchthone*, per ill. *Casp. Churrerum* prodiit

prodiit *Tubingae* 1525. 8. (Pagina prima his solummodo verbis insignita: *Quisquis es gloriae Germanicae et maiorum studiosus, hoc utare ceu magistro libello.*) Editio *secunda* typis expressa (1530. 8.) etiam sine auctoris nomine. *Tertia* editio hunc titulum prae se fert: *Germanorum res praeclare olim gestae: Itemque rerum aliarum fere memoratu dignissimarum perbrevis et admodum iucunda quaedam annotatio, ab exordio mundi primum nascentis repetita.* LAMBERTO SCHAFNABURGENSI *auctore, cuius nomen hactenus delituit. Tubingae* 1533. 8. Dedicatio *Ludovici Schradini* scripta ad *Sebast. Schertlinum.* — *Quarta* Lamberti editio est inter Germ. rer. quatuor Chronographos per *Simonem Schardium, Francof.* 1566. f. — *Quinta* sub titulo: *Chronicon historicum apud Germanos, ubi auspicia, ornamenta imperatorum, successio et res memorabiles bello et pace gestae ab Henrico IV. Imp. breviter referuntur, authore* Monacho *quodam* Herveldensi. *Basil.* ex off. Henricpetrina 1569. f. (Editore *Ioh. Iac. Grynaeo.*) *Sexta* hac inscriptione: MONACHI HERVELDENSIS *Chronicon*, inter Scriptt. rer. Germ. quibus praefationem praemisit *Simon Schardius*, T. I. p. 694, editionis primae *Basileensis* 1574. f. *Septima* in *Pistorii* Scriptt. rer. Germ. T. I. p. 149, et in novissima *Struvii* editione T. I. p. 301 (cum notulis quibusdam parvi aestimandis). *Octava* denique editio, cui Regino iunctus, *Argent.* sumtibus *Lazari Zetzneri* 1609. f.

Cf. *Bibl. hist. Hamb.* Cent. IV. p. 165. *Semler* l. c. p. 140.

Additiones breves ad Lambertum appositae ab ERPHESFORDENSI MONACHO ignoti nominis ab anno 1068 usque ad 1352; apud *Pistorium* l. c. T. I. p. 253, ed. Struv. T. I. p. 425. cum notulis. **Monachi Erphesf.**

MARIANUS SCOTUS, Monachus Fuldensis, (n. 1028. denat. 1086.) *Chronicon* libris tribus scripsit, ab orbe terrarum condito usque ad 1082, secundum **Marianus Scotus.**

sex istas aetates mundi. Sequitur in duobus prioribus libris potissimum Eusebium, Cassiodorum et Bedam; tertium ipse, brevissimis res gestas notans, adhibitis tamen Chronicis Hildeshemiensi et Wirceburgensi, condidisse videtur. Marianus *primum* ex codice manu scripto templi S. Bartholomaei in lucem productus studio *Ioh. Latomi*, Decani illius, qui edendum dedit *Basilio Ioh. Heroldo*, *Basileae*, per *Iac. Parcum*, expensis Ioh. Oporini 1559. f. Exstat quoque inter Scriptt. rer. Germ. *Pistorii* T. I. p. 266; et in *Struvii* ed. nova p. 441, ubi tamen Marianus satis negligenter tractatus.

Cf. GE. MAKENZIE's *Lives of the Scots Writers* T. I. p. 99. *Bibl. hist. Hamb.* Cent. VI. p. 1. *Semler* l. c. p. 142.

odechin. Continuavit Marianum DODECHINUS, Abbas monasterii S. Dysibodi in dioecesi Trevirensi, usque ad a. 1200. Exstat in Collectione Pistorio-Struviana l. c.

astiSiculi f. Incerta aetas est *Fastorum Siculorum*, quos saecu-
hron.Con- lo decimo sexto in Siciliae quadam Bibliotheca reper-
.ent. f. tos ab *Hieronymo Surita*, edidit postea ex apographo
.lex. bibliothecae Augustanae Graece et Latine atque animadversionibus MATTHAEUS RADERUS, *Monachii* 1615. 4. Latina Raderi versio repetita est in Bibl. max. patr. Lugd. T. XII. p. 867. Auctiores et emendatiores sub titulo *Chronici Paschalis*, cum nova Latina versione, et notis chronicis et historicis, cura et studio *Caroli du Fresne du Cange*, *Paris.* 1688. f. *Venet.* 1729. f. Partem quoque eius, quae ad consules Romanos spectat, edidit FRIDERICUS SYLBURGIUS sub initium Tomi tertii Scriptorum historiae Romanae, atque ANDREAS SCHOTTUS in Tomo II. *Annalium Pighii*, cuius postea novam editionem promisit *Labbeus*. Dicitur alias quoque *Chronicon Alexandrinum*, a nomine *Petri Alexandrini* praefationi

tioni subscripto. Porro *Chronicon Paschale*; rectius *Chronicon Constantinopolitanum*. Auctor ignotur.

Cf. *JJ. MM.* (fortassis IEREMIAE MARKLANDI) Observationes in quosdam Graecos auctores de templo Heliopolitano in Syria, in *Miscellaneis observationibus in auctores veteres et recentiores* Vol. II. T. II. p. 172. FABRICII Bibliogr. antiquar. p. 235. ed. Schafshausen.

Saeculi octavi est GEORGIUS SYNCELLUS, saeculi noni NICEPHORUS CONSTANTINOPOLITANUS, saeculi decimi IOHANNES ANTIOCHENUS, cognomento MALALAE, saeculi undecimi GEORGIUS CEDRENUS, saeculi duodecimi IOANNES ZONARAS et MICHAEL GLYCAS, de quibus infra dicetur inter scriptores historiae Byzantinae.

Exstant quoque inediti historiae universalis scriptores, GEORGIUS HAMARTOLUS, IOANNES SICULUS et SETHUS MAGISTER, de quibus *Bosius* in notitia sua §. XXXII. et seqq. egit.

V.

Scriptores historiae universalis saeculi XII.

Saeculi *duodecimi* est SIGEBERTUS, GEMBLACENSIS in Brabantia Monachus († 1112), qui *Chronographiam* seu *Annales* ab anno p. C. n. 379 ad 1112 perduxit. Hic licet non adeo accuratus sit in chronologicis, in ipsa tamen historia probus, immo etiam causam Henrici IV. Imp. strenue egit. Ipse quidem Sigebertus incipit, ubi Chronicon Eusebio-Hieronymianum desinit. Alios plerumque excerpsit, v. c. Annales Eginharti, annales Fuldenses etc. Prodiit eius Chronographia *primum* et singulatim cum additamentis ex historia *Galfridi Monumetensis* et *Roberti*, abbatis Montis, cura *Wilh. Parvi* et *Antonii Rufi*, *Paris.* ap. *Henr. Stephanum* 1513. 4, deinde inter IV Chronographos *Schardii*, *Francof.* 1566. f.

Scriptt. hist. univ. saec. XII. Sigebert. Gemblac.

tum in *Pistorii* Scriptt. rer. Germ. T. I. p. 477; *Margarini de la Bigne* T. VII. Bibliothecae Patru quae editio in levibus differt a Pistoriana; in *La de la Barre* historia christiana veterum patrum (*P rif.* 1583. f.) p. 401. Collatum cum autographo multis aliis Codd. manu scriptis plenissime et eme datissime edidit in Chronographia *Aubertus Mirae Antwerpiae* 1608. 4. Inde transiit in *Struvianam* e tionem Scriptor. rer. Germ. Pistorii T. I. p. 689, iectis simul omnibus Sigeberti continuatoribus.

Cf. *Semler* l. c. p. 144.

Anselmus Gembl. Plures enim Sigeberti chronographiam contin runt; ANSELMUS siquidem *Gemblacensis* abbas lud praestitit ab anno 1113 ad 1136.

Robertus de Monte. Alter Sigeberti continuator seu amplificator, que ad annum 1210, in collectione Pistoriana T mo primo dicitur ROBERTUS *de* MONTE († 118 et tertius ROBERTUS *de* THORIGNEIO, cu Chronicon studio *Lucae Dacherii* cum aliis editum Appendice opusculorum *Guiberti de Noyet* sive abb tis Novigentini, *Parif.* 1651. f. p. 717. Sed IO BAPT. SOLLERIUS *Disquisitione in supplement chronologicum, quod Chronico Sigeberti Gemblacen subiungi solet, sub nomine Roberti de Monte in MS* (Actorum Sanctorum T. VII. m. Junii p. 171.) d cuit, unum esse scriptorem. *Robertum* nimirum *Thorigneio* f. *de Torineio* (f. *de Torigny*) Abbate fuisse monasterii *S. Michaelis* DE MONTE *in perin maris* (hodie *Mont S. Michel*, in provincia Francog liae, quae dicitur *Normandie*), inde confusione ortam esse. Haec Roberti appendix (observan *Koelero* in Directorio histor. p. 204. ed. Hamberg tripartita est: Pars I. incipit ab a. 1113 et absolvit a. 1155, incerto auctore. Pars II. decurrit usque a. 1186, et haec sola Roberti est, tamque similis ec tionis Dacherianae, ut altera emendari aut supple

sicu

ficubi defectus fuerit, ex altera possit. Pars III. complectitur annos reliquos, eiusque auctor est Monachus Gemeticensis.

Appendix longe alia, et quidem brevissima, quae eidem ROBERTO *de* MONTE tribuitur, reperitur in *Labbei* Bibl. MSS. T. I. p. 390. Decurrit illa ad annum 1162.

Saeculo etiam duodecimo (circa a. 1134) floruit HUGO DE S. MARIA, Monachus FLORIACENSIS (*Fleury*) et *Chronicon* sex libris ad Ivonem Carnotensem scripsit, a Nino incipiens, in anno 855 finiens. Edidit illud, sed mutilum, cum brevibus notis *Bernhardus Rottendorffius*, *Monasterii* 1638. 4. Libris rarissimis adnumeratur *). Diversa autem reperiuntur *Hugonis Floriacensis* Chronica: *Unum*, quod scripsit ad Ivonem Carnotensem, cuius portio male sub nomine *Ivonis Ep. Carnotensis* a *Marq. Frehero* edita in corpore historiae Francicae: *Alterum* ad Mathildam Angliae reginam, utrumque breve satis, ab initio regni Francorum, ad sua usque tempora: *Tertium* ad Adelaidem, Carnotensem Comitissam, quod ab exordio orbis terrarum usque ad Ludovicum Pium tantum perduxit. Hugo Floriac.

OTTO, frater uterinus Conradi, Ducis Franconiae, et deinde Imperatoris, item Friderici I. Imperatoris patruus, ab anno 1137 Episcopus FRISINGENSIS, (†1158) *Chronicon* composuit, sive *rerum ab origine mundi ad ipsius usque tempora* (1152) *gestarum libros* VIII. Scriptor candidus, gravis, fide dignus et a partium studio alienus, in ipsa adeo narratione rerum a consanguineis gestarum; quod eo diligentius notandum, quo frequentius alii medii et recentioris aevi chronographi et historici, v. c. *Monachus Weingartensis*, *Abbas Urspergensis*, *Albericus* etc. Ottonis chro- Otto Frisin

*) v. GOETZII *Merkwürdigkeiten der königl. Bibl. zu Dresden* T. III. p. 477. FREYTAGII Analecta p. 472.

chronico usi sunt. Primum *) illud ex codice monasterii Scotorum Viennae editum cum eiusd. lib. II. de gestis Friderici II. et Radevici lib. II. de eiusd. Friderici Imp. gestis a *Ioh. Cuspiniano*, *Argent.* 1515. f. (editio rarissime obvia). Auctius, curante *Petro Pithoeo*, excudente Petro Perna, *Basil.* 1569. f. in *Bertr. Tissier* Biblioth. Patr. Cisterciens. T. VIII. p. 1. sqq. Collatum denique cum duobus codd. MSS. bibliothecae maioris templi Tigurini cum append. usque ad a. 1212 apud *Urstisium* T. I. p. 1. Melior sane scriptoris praestantissimi editio est optanda; adhiberi posset ad ornandam eam codex manu scriptus, qui in bibliotheca Ienensi academica asservatur multasque lectiones varias habet.

Cf. CARL WILH. SCHUMACHERS *Betrachtung über den Werth der historischen Schriften des ehemaligen Bischofs Otto zu Freysingen*, in eius *Beyträgen zur teutschen Reichshistorie* (*Eisenach* 1770. 4.) p. 1.

Godefridus Viterb. Eiusdem aevi, at non eiusdem ingenii, est GODEFRIDUS, vel GOTEFRIDUS, vel GODFRIDUS, VITERBIENSIS Presbyter, Imperatorum Conradi III, Friderici I et Henrici VI Sacris et Scriniis praefectus, natione, ut videtur, Germanus; puer certe Bambergae literis operam dedit. Chronicon, XX libris constans, elaboravit, ab initio mundi usque ad annum p. C. n. 1186, quod *Pantheon* inscripsit, quia terrarum deorum seu dominorum res gestas illo narravit; quo in negotio oratione tum soluta tum numeris adstricta, in lectorum, ut sibi quidem persuasit, recreationem, usus est. Appellatur etiam opus hocce, multis fabulis atque ineptiis refertum, *Memoria saeculorum*, quod quidam falso in *Memoriam Sanctorum* permutarunt. Editum

*) In Catal. librotum b. Casp. Frid. Munthe (Hafn. 1764.) p. 24. laudatur quidem editio quaedam Ottonis, impressa Wiennae 1514: sed cum omnes bibliographi de ea taceant, vix credibile est, vere illam existere.

Editum est primum cura *Basil. Ioh. Heroldi*, *Basil.* 1569. f. Exstat etiam in *Pistorii* Scriptt. rer. Germ. T. II. p. 1. et in *Struvii* nova editione, additis variis lectionibus codicis membranacei bibliothecae reipublicae Norimbergensis, a *Ioh. Dav. Koelero*, et notis *I. M. Schamelii* et *Struvii*, T. II. p. 1. Denique praetermissis, quae ad veteris testamenti historiam et prima p. C. n. saecula spectant, in *Muratorii* Scriptt. rer. Ital. T. VII. p. 347.

Cf. *Bibl. hist. Hamb.* Cent. VIII. p. 216. *Struvii* et *Muratorii* Praefationes ll. cc.

Saeculo duodecimo (1240) mortuus est chronographus iste, quem vulgo dicimus CONRADUM *a* LICHTENAU, Abbatem URSPERGENSEM. Hunc vero minime Chronici istius esse auctorem, abunde probavit *Schumacher* scripto mox laudando. Idem vir κριτικώτατος observavit, chronici partis prioris auctorem natione fuisse Germanum et Monachum quidem, at non, ut Freherus, Goldastus, aliique crediderе, monasterii Schwarzachensis, sed alius monasterii Franconici, forte Bambergensis; porro, illum fine saeculi undecimi et duodecimi initio vixisse; eum quidem vitiis non esse immunem, tamen eundem reliquis suae aetatis chronographis puritate et concinnitate orationis, nec minus fide, qua fontes, ex quibus hausit, indicare solet, aequalem; illum porro fontes non sine iudicio adiisse, eosdem potius passim sub examen vocasse atque emendasse; populorum denique hominumque, quos describit, indolem eundem bene perspexisse et diiudicasse: continuationis vero chronici ab anno 1126 usque ad 1229 alium esse auctorem, ortu quidem non Germanum, qui autem in Monasterio Urspergensi vixerit, minime vero eius Abbas unquam fuerit, multo minus Abbatem *Conradum de Lichtenau* auctorem esse continuationis; scriptorem istum saeculo vixisse duodecimo; eum satis ingenuum

Conradi Ursperg.

nuum esse scriptorem atque simplicem etc. Sequentes Chronographi, e. gr. *Annalista Saxo*, *Chronographus Saxo*, auctor *Chronicae regiae* S. *Pantaleonis*, aliique multa ex chronico hocce ad verbum descripserunt. *Primam* huius Chronici *editionem* iussu Maximiliani Imp. procuravit *Conradus Peutingerus*, ICtus, *Augustae Vindelicorum* per *Ioa. Miller* 1515. f. Quae editio cum admodum esset depravata, *Philippus Melanchthon* auctor fuit *Cratoni Mylio*, Argentoratensi typographo, ut idem Chronicon iterata editione, maiore tamen adhibita cura, recuderet. Usus ad hanc rem Mylius fuit *Caspare Hedione*, qui *Contadum* non elimatius tantum edi curavit, sed etiam rerum memorabilium paralipomena adiecit, a Friderico II. ad Carolum V. usque, et annum 1537 perducta. Quo ipso *anno* et haec editio emendata atque locupletata prodiit *Argentorati* f. adiectis iconibus Imperatorum atque Principum, pro more illorum temporum in lignum incisis. Iterum haec editio eodem charactere *Basileae* recusa est per *Petrum Pernam* 1569. f. reiectis iconibus, addito vero indice admodum utili, quae editio optima videtur. Tandem quoque *Argentorati* recusa fuit 1609. f. per *Lazarum Zetznerum*. Adiecta huic editioni ad marginem sunt summaria quaedam et breves notae, quas *Antonio Corvino* tribuit *Meibomius* de *Irmensula* cap. V. Editio tamen melior huius chronici praestantissimi fieri posset, si quis diligentius editiones typis impressas inter se conferret, codicesque manu scriptos sagacitate critica excuteret; quorum quidem non magna copia: sed sunt, qui ab editoribus Chronici istius neglecti fuerunt. Inter quos facile eminet codex bibliothecae academicae Erlangensis, olim Monasterii Hailsbronnensis, optime conservatus, saeculo, ut videtur, decimo tertio exaratus, continuatione, de qua antea sermo, carens, et ab *Hockero* in Catal. bibl. monasterii Hailsbronn. p. 86. recensitus; qui et lectiones

nes

es varias haud contemnendas excerpsit. Alii codices Dresdae et Ienae asservantur.

Cf. D. G. MOLLERI D. de Abbate Urspergensi. *Altorf.* 1694. 4.

(BURC. GOTTH. STRUVII) D. de Conrado Urspergensi eiusdemque Chronico in Obss. select. Halens. T. I. Obs. XX. p. 303.

Semler l. c. p. 128.

JOH. DAN. GRUBERI Sententia de vulgo iactato Conradi, Abbatis Urspergensis, plagio, in Commercii epistolici Leibnitiani Tomo primo P. II. p. 1449.

CARL WILH. SCHUMACHERS *Betrachtung über das schätzbare Zeitbuch, für dessen Verfasser der ehemalige Abt zu Ursperg, Conrad von Lichtenau, sonst gehalten worden ist;* in eius *Beyträgen* l. c. p. 38-55.

GODOFRIDUS, Monachus S. *Pantaleonis* Coloniensis, eodem saeculo annales scripsit ab anno 1162 ad 1237, quibus multa memoratu digna in statu civili atque ecclesiastico complexus est. Edidit illos *Marquardus Freherus* in Tomo primo p. 239. et p. 335. *it. Struv.* Godofrid. Monachus S. Pantal.

Saeculo duodecimo quoque vixit RADULPHUS DE DICETO, Archidiaconus Londinensis, qui *Abbreviationes chronicorum ab initio mundi usque ad annum* 1198 scripsit: typis vero inde ab a. 589 modo expressae, in *Rogerii Twysden* Historiae Anglicanae Scriptor. X. (*Lond.* 1652. f.) p. 425-710. Radulphus de Diceto.

Huc etiam referamus duo Chronographos Iudaeos: *Seder Olam Rabba*, sive Chronicon maius, et *Seder Olam Zutha*, sive Chronicon minus. Illud res ab orbe condito ad tempora Imperatoris Hadriani gestas delineat, et a Iudaeis R. JOSE BEN CHELPETA tribuitur: hoc vero scriptum circa annum p. C. 1124, ab exordio quidem mundi ad annum Christi 1122 progrediens. Ambos hos libros post *Gilbertum Genebrardum* vertit, et cum interpretatione Latina et notis eruditis, ac praeclaris de histo- Seder Olam Rabba et Zutha.

riae

riae sacrae fide dissertationibus edidit IOHANNES MEYER, *Amstelod.* 1699. 4.

Cf. WOLFII Biblioth. Hebr. T. I. p. 492. T. III. p. 367. T. IV. p. 1092.

FABRICII Bibliograghia antiquaria p. 245. ex edit. *Schafshausen.*

VI.

Scriptores historiae universalis saeculi XIII.

Scriptt. hist. univ. saec. XIII. Albertus Stad.

Praestantissimus huius saeculi historicus est ALBERTUS, Monachus Benedictinus, et ab anno 1232 Abbas STADENSIS, qui Chronicon scripsit ab exordio terrarum orbis usque ad annum 1256, quod primum ex bibliotheca Henrici Rantzovii cura *Reineri Reineccii* prodiit *Helmstadii* 1587. 4. Recusa haec editio *Wittebergae* 1608. 4. et in collectione Kulpisio-*Schilteriana* P. II. p. 123. Continuationem *Annalium Alberti*, ab a. 1264 ad ann. 1324, ex membranis Bibliothecae Academiae Juliae edidit notisque illustravit *Andreas Hoierus*, *Hafniae* 1720. 4. Sed is non semper satis accuratus fuit, vel in describendo, vel in edendo; quapropter animus FRANC. DOMINICO HAEBERLINO fuit, hanc continuationem chronici Albertini, praeterquam quod illius unica editio Hafniensis in Germania perrara sit, longe correctiorem in altero suorum *Analectorum medii aevi* tomo denuo foras dare. Sed nec Tomus iste alter adhuc in lucem publicam prodiit. Aliam vero *Haeberlinus* operam maxime laudabilem in eo dedit, quod permultas varias lectiones *Alberti* Stadensis ex isto codice excerpsit et tomo primo *Analectorum* (*Norimb.* et *Lips.* 1764. 8.) p. 609-706. inseruit. Quae quidem futuro Alberti editori, vehementer bonis literis optando, permagno erunt adiumento. Chronologiae rationem non adeo certam habet Albertus, pleraque etiam ex anterioribus descripsit, immo quandoque nugatur:

sunt tamen nonnulla, quae plane singularia,
e quae in aevi sui historia describit. Immo
nomenta praebet, quae ad genealogiam Prin-
Germaniae faciunt, quae alias manca esset.

OB. ECKARDI Vita Alberti Stadensis, ex eius Chro-
o concinnata. Additae sunt variantes lectiones e
d. Mediceo ad Vitam Caroli M. ex Eginhardo ab eo
scriptam. *Goslar.* 1726. 4.

eodem saeculo habemus MARTINI, STREPI, Martinus Polonus.
iime POLONI, (licet minime ortu Polonus
sed Silesius, Oppaviae natus,) Archi-Episcopi
ensis, († 1278) *Chronicon de summis Pontifici-
ue Imperatoribus*, quod ab Augusto et Petro
ad Rudolphum I. et Nicolaum III. (1277) de-
:. Editiones mire variant, quae prodierunt
e, cum Mariano Scoto, edente *Heroldo* 1559.
ura *Suffridi Petri*, *Antwerpiae* 1574. 8. *Colo-*
516. f. ex MSCto procurante *Ioanne Fabricio*,
mento *Caesare*, Sacellano Monasterii S. Ca-
ie Tremoniae; nec non inter Scriptores *Kul-
r* p. 337. Denique *Argent.* 1685. f. cum *Ae-
ylvii* historia Friderici III. Imp. Continuatio-
Rudolpho I. usque ad a. 1343 edidit *Eccardus*
p. histor. med. aevi T. I. p. 1413. *Maderus* at-
agittarius multa cura desudaverunt in procu-
nova, eademque accuratiore editione cum le-
ous variantibus, collatis variis MSCtis, quae
i *Ienensi*, tum *Lipsiensi*, *Helmstadiensi*, *Erlan-*
aliisque bibliothecis asservantur: verum horum
s nunc latent in bibliotheca *Guelferbytana*. De
odice memorabili v. (GOTTLOB. BENED. *de*
RACH) *Historische Zweifel und Beobachtungen*
1768. 8.) p. 85. Francogallica versio prodiit
scriptione: *Ci commençent les chroniques Marti-
, extraites de plusieurs anciennes histoires, com-
es dès le commençement du monde jusqu'aux noces
y d'Angleterre nommé Eduard & de la fille du*

Roy de France, nommée Isabeau. Paris 1503. f. Partem vero huius operis minorem Martini Chronicon constituit, reliqua hausta ex variis aliis scriptoribus. Huius *Martiniani* Chronici duo sunt supplementa, alterum ab anno 1277 usque ad annum 1400, alterum usque ad a. 1500, de quibus docte differuit Abbas LE BEUF, in *Mémoire sur les Chroniques Martiniennes* (in *Mémoires de l'Acad. des Inscriptt.* T. XX. p. 224).

Cf. IOH. LUD. HOCKERI Bibl. Heilsbronnensis Catal. p. 88.
Niceron T. X. p. 428. vers. Theot.

Saeculo decimo tertio floruit quoque VINCENTIUS, ortu Burgundus, non Episcopus, sed Monachus BELLOVACENSIS, ordinis Dominicani, regis Ludovici IX. f. Sancti Lector, († 1264) qui, huius regis suasu et sumtibus, quatuor sic dicta *specula* compilavit: *Naturale, doctrinale, morale & historiale*; ex quibus huc pertinet *Speculum historiale*, satis amplum et vastum, complectens historiam universam ad a. 1254, consarcinatam quidem ex quibuscunque scriptoribus, multisque fabulis impletam, ita ut caute fides sit adhibenda: attamen dignissimum, quod in usus criticos vertatur, quippe quod multa ex scriptoribus deperditis et ineditis fragmenta comprehendat. *Prima* operis editio, sine nomine loci et librarii, typis ligno incisis prodiit, et inter cimelia artis typographicae rarissima refertur. *Secunda, Argent.* impressa per *Ioh. Mentelin* 1473. 10 Voll. fol. quorum quatuor posteriores speculum historiale sistunt. *Tertia*, quae secundae repetitio, titulo: *Bibliotheca mundi, Basil.* per *Ioh. Ammerbachium* 1475. f. *Quarta*, apud *Herm. Lichtenstein*, Coloniensem 1483. f. *Quinta, Noribergae* apud *Ant. Coburger* 1484. f. *Sexta*, Colon. 1494. f. Rarissime omnes harum editionum partes reperire licet. *Septima, Venet.* 1591. f. *Octava* eaque optima, *Duaci* 1624. 4 Voll. f.

Cf.

f. (IOH. GOTTFR. WELLERI) *Altes aus allen Theilen der Geschichte (Chemnitz* 1760 sqq. 2 Voll. 8) T. I. p. 226.

OH. FRID. ECKHARDS *Nachrichten von einigen seltenen Büchern der Bibl. des hochfürstlichen Gymnasii zu Eisenach* (*Eisenach* 1775. 8.) p. 31 et 42.

ALBERICUS, Monachus Cisterciensis *Triumfon*- Albericus.
i dioeceseos Catalunensis Franciae, (cl. circa a.
o) quem alii verosimilius Canonicum regularem
gustinianum Neomonasteriensem, episcopatus
odiensis, fuisse contendunt, Chronicon duabus
ibus constans, variis ex scriptoribus, partim nunc
erditis, summo studio compilavit, ab initio mun-
sque ad annum 1241; in quo, praeter Chrono-
phorum morem, genealogiae et virorum erudi-
um rationem diligenter habuit. *Godofr. Guil.*
nitius illud typis evulgavit, in *Accessionibus histo-*
(*Hannov.* 1698. 4.) quarum partem secundam
nem occupat. Lectiones emendatiores et auctio-
ab a. 960 ad 1241, ex Codice bibliothecae suae
erptas, dedit *I. B. Mencken.* in Scriptt. rer. Germ.
I. p. 37-90.

GUILIELMUS *de* NANGIS, sive *de* NANGIA- Guil. de Nangis.
ortu Francogallus, Monachus Parisiensis, *Chro-*
n elaboravit ab orbe terrarum condito usque ad
um 1300. Guilielmus ipse fatetur, se usque ad
um 1112 Sigeberti Gemblacensis Chronicon ex-
psisse, deinde varios secutum esse chronogra-
s. In describenda historia annorum XVI. poste-
um Guilielmus tanquam testis ocularis maximam
et fidem; quam particulam paene de verbo trans-
m dederunt, sine Guilielmi mentione, auctores
ronici magni Francici (*Grandes Chroniques de*
nce, *Paris* 1514. 3 Voll. f.). *Lucas Dacherius* edi-
partem posteriorem, ab a. 1113 ad 1300, ex cod.
. S. Germani a Pratis, in Spicilegio suo T. XI.
05. ed. nov. T. III. p. 1. — Duas huius chro-

nici continuationes habemus: primam, ab anonymo monacho S. Dionysii in Francia, usque ad a. 1340: alteram etiam ab anonymo quodam ad annum 1368. Utramque continuationem quoque *Dacherius* exhibuit ll. cc.

Cf. *Mémoire de la Vie & des Ouvrages de Guillaume de Nangis, & de ses continuateurs, par Mr.* DE LA CURNE; *dans les Mémoires de l'Acad. des Inscriptt.* T. VIII. p. 560.

Petrus Abushiaker Ebnarraheb Abilaram. Hoc loco etiam memorandum videtur *Chronicon Orientale*, quod ex Arabico codice Segueriano primum Latine versum et editum est ab *Abrahamo Ecchellensi*, Maronita, *Parisiis* 1651. f. inter Scriptores historiae Byzantinae; deinde denuo in Latinum sermonem translatum atque annotationibus illustratum a *Iosepho Simonio Assemano* prodiit *Romae* 1729. f. Cuius quidem Chronici auctorem esse PETRUM ABUSHIAKER EBNARRAHEB ABILARAM, idem Assemanus ostendit. In aetatibus Patriarcharum rationes LXX. Interpretum probat, addit tamen computum Hebraeorum secundum versionem sacrorum librorum Arabicam *Abibahri Almontasseri*. Quae de Imperatoribus Romanis traduntur, et pauca sunt, et in Heraclio, i. e. tempore Hegirae Mohamedicae, desinunt. Historia Khalipharum Moslaminorum et Khalipharum Aegypti et Babylonis, Patriarcharumque Alexandriae perducitur usque ad annum p. C. n. 1058.

Cf. FABRICII Bibliographia antiquaria p. 247.

Abul-Pharaius. Eodem saeculo (ab a. 1226 usque ad a. 1286) vixit GREGORIUS ABUL-PHARAIUS, vulgo IBN-HAKIMA, *Bar-Hebraeus* etiam nominatus, gente Armenus, Iacobitarum in Oriente Maphrian f. Primas, Medicus, Historicus et Grammaticus Arabs, qui *Historiam compendiosam Dynastiarum* sive *Historiam universalem* composuit, more aliorum illius aevi chronographorum, ab orbe terrarum condito, inprimis

rimis vero a Mohamede usque ad sua tempora, er decem Dynastias seu partes distributam, Syriace. Arabum vero in gratiam Epitomen, Arabice scritam, elaboravit. Cuius Epitomes nonam Dynaiam primum *Eduardus Pocock* in lucem edidit, hac iscriptione:

Specimen historiae Arabum, sive GREGORII ABUL FARAJII, Malatiensis, de origine et moribus Arabum succincta narratio, in linguam latinam conversa, notisque e probatissimis authoribus fusius illustrata. Opera et studio *Eduardi Pocockii. Oxoniae* 1650. 4.

Liber admodum rarus, cuius editionem antiquiorem (a. 1648) bibliographi quidam laudant: sed omnio falluntur. Titulus notarum Pocockianarum anım 1648 prae se ferens in errorem illos induxit. uod de recentiore aliqua Lipsiensi editione a *Richar- Simone (Bibl. choisie* P. II. p. 93.) refertur, haud fie dignum est. Integra deinde *Abul-Pharagii* Epitoie prodiit hoc titulo:

Historia compendiosa Dynastiarum, authore GREG. ABUL-PHARAGIO — historiam complectens universalem, a mundo condito, usque ad tempora authoris, res orientalium accuratissime describens. *Arabice* edita et *Latine* versa ab *Ed. Pocockio. — Oxoniae* 1663. II Partes in 4.

Plures operis egregii editiones typis impressae n adsunt; nam exempla, anno 1672 signata, noım solummodo titulum prae se ferunt, sine omni eris ipsius mutatione. *Prima*, quam Abul-Phagius vocat, Dynastia complectitur historiam patricharum V. T. usque ad Mosen, variis adnexis trationibus orientalibus de origine populorum, artium doctrinarum. Secunda, historiam iudicum Israeicorum, cum historiis populorum quorundam alioım, quos auctor ad illam periodum refert, v. c. lventum Edomitarum in Italia etc. Tertia Dynaa agit de regibus Israelitarum, mentione iniecta hiriae gentium exterarum. Quarta, de regno Chal-

 daeorum

daeorum. Quinta, de regno Persico. Sexta, de rebus publicis Graecis. Septima, de regno Romanorum, cum ante tum post eius divisionem in orientalem et occidentalem. Octavae Dynastiae s. parti inest continuatio historiae regni Romani orientalis, usque ad Heraclii Imp. mortem. Nona, eaque amplissima et praestantissima, ante, ut iam monitum, a Pocockio separatim edita, historiam continet regni Arabici, cum ante Mohamedis tempora, tum post eadem sub Khaliphis, additis historiis variis Byzantinis, Francicis et Mogolicis. Decima et ultima pars enarrat omnem Mogolorum historiam ab *Holaku-Ebn-Tuli-Chano*, usque ad mortem *Argun-Ilchan-Ebn-Abaka*. Pocockius ipse elaboravit et subiunxit: *Supplementum historiae dynastiarum, in quo historiae orientalis series a Greg. Abul-Faragii exitu ad nostra usque tempora compendiose deducitur.* Quod tamen supplementum bonae frugis plenissimum non omnibus exemplis operis Abul-Faragiani additum. *)

Cf. IOS. SIMON. ASSEMANI Biblioth. orient. Vatican. T. II. c. 42. p. 244.

PETR.

*) Aliud *Chronicon*, tribus partibus constans, Syriace scripsit *Abul-Faragius*. Pars prima ad historiam civilem spectat, secunda et tertia ad ecclesiasticam. Ex quibus posterioribus excerpta uberiora dedit ASSEMANI T. II. *Bibliothecae orient.* e priore vero manca admodum et exilia. Spes autem laeta iam nobis excitata a PAULLO IACOBO BRUNSIO, qui, cum Oxonii degeret, partem istam priorem, historiam ab orbe terrarum condito usque ad annum p. C. n. 1284 continentem, diligenter descripsit, fore, ut illa integra typis imprimatur. Specimen sive excerptum interim exhibuit vir iste doctissimus hac inscriptione: *De rebus gestis Richardi, Angliae Regis, in Palaestina, excerptum ex* GREGORII ABULPHARAGII *Chronico Syriaco, edidit, illustravit* PAUL. IAC. BRUNS, L. L. D. *Oxonii* 1780. 4. Theotisce ipse Brunsius hunc libellum edidit in (*Eichhornii*) Repertorio *für biblische und morgenländische Litteratur* (*Leipzig* 1780. 8 mai.) T. VII. p. 183.

PETR. BAYLE *Diction. hist. et crit.* s. v. *Abulfarage.*
IAC. GE. *de* CHAUFEPIE' *Nouveau Dictionnaire hist. et crit.* T. I. s. v. *Abulfarage.*
DAV. CLEMENT *Bibliotheque curieuse* T. I. p. 20.
(SIGM. IAC. BAUMGARTEN) *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek* T. V. p. 285.
FRID. GOTTHILF FREYTAGS *Nachrichten von seltenen und merkwürdigen Büchern* (*Gotha* 1776. 8mai.) p. 86.

Plures inter Arabes universales condidere historias, v. c. THABARI, ALMAKRIZI, ALDSCHEZRI, ALAMID s. ALMAKHIN (vulgo *Elmacin*), ABULFEDA (ex cuius historia universali particulas quasdam typis impressas, infra commemorandas, habemus), IBN ASSCHEHNA, HAMZAH, ALDSCHANNABI, HADSCHI CHALIFAH, aliique. Sed quia eorum opera nondum typis evulgata, in hac bibliotheca locus illis assignari non potest. Vid. tamen, quae doctissime de istis monet IOH. BERNHARD KOEHLER in (*Eichhornii*) *Repertorio für biblische und morgenländische Litteratur* T. I. II. III.

VII.

Scriptores historiae universalis saeculi XIV.

Ex saeculo *decimo quarto* primum occurrit PTOLEMAEUS, seu potius BARTHOLOMAEUS *de* VIADONIBUS, patria *Lucensis*, vulgo PTOLEMAEUS LUCENSIS, Episcopus Torcellensis, († circa a. 1327) qui *Annales* condidit ab anno Chr. 1060 usque ad a. 1301; typis impressi *Lugduni* 1619. 8; in *Bibl. PP. max. Lugd.* T. XXV. p. 949, atque diligentius revisi, suppletis ut plurimum lacunis ex eiusdem Ptolemaei historia ecclesiastica, in *Muratorii* Scriptt. rer. Ital. T. XI. p. 1245. Scriptt. univ. saec. XIV. Ptolem. censis.

SIFFRIDUS, Coenobii MISENENSIS Presbyter, *Chronicon* scripsit ab orbe terrarum condito usque ad annum 1307, quod integrum editum non est: Siffridus.

 Epito-

Epitomen saltem ex eodem non fidelem dedit *Georgius Fabricius*. et *Rerum Misnicarum* collectis Libris subiecit *Lipsiae* 1569. 4. atque in Tomo primo p. 682. Pistoru, ac cum variis Lectionibus ex Codd. MSCtis in nova editiône Struvii T. I. p. 1017. Nec in rebus chronologicis nec antiquioribus adeo accuratus est, res tamen sui aevi describit optime. Codices MSS. passim reperiuntur, v. c. Lipsiae et Dresdae. Cf. GOETZENS *Merkwürd. der Dresdner Bibl.* T. I. p. 327.

Landulphus de Columna. LANDULPHI de COLUMNA s. *Sagax*, Canonici Carnotensis, Breviarium historiale ab orbe condito ad annum 1320. *Pictavii* 1479. 8.

Hermannus Gygas. HERMANNI GYGANTIS, *Ordinis Fratrum minorum*, Flores temporum, seu Chronicon universale, ab orbe condito ad annum Christi 1349, et abhinc ad annum 1513 continuatum a MICH. EYSENHART, Presbytero Erythropolitano (i. e. *Rotenburgi ad Tubarim*), ex ipso huius MSto autographo editum, et praemisso ad Hermanni illustrationem proprio suo glossario latinitatis ferreae a *Ioh. Gerhardo Meuschenio. Lugd. Bat.* 1743, et renovato titulo 1750. 4. — Idem opus, sub nomine MARTINI MINORITAE, valde deformatum, et continuatum ab *Hermanno Ianuensi*, antea iam editum erat in *I. G. Eccardi* Corp. hist. med. aev. T. I. p. 1551. — Plura qui scire vult, adeat *Meuschenii* praefationem.

Henricus Stero. HENRICI STERONIS, Monachi Altahensis s. Altaichensis, in Bavaria inferiore, ordinis Benedictini, seu, ut *Oefelius* loco mox laudando vult, HERMANNI *Altahensis* abbatis, vulgo *Henrici Steronis* crediti, *Chronicon Altahense* ab anno 1147 usque ad annum 1300, primum, sed imperfectum, edidit *Marquardus Freherus* T. I. p. 384, auctius in nova editione *Struvii* p. 551, iterumque auctius in *Canisii* lectionibus antiq. T. I. p. 229. ed. vet. T. IV. p. 172. ed. *Basnag*. Optime vero *A. F. Oefelius* in Scriptt. rer. Boi-

car.

rar. T. I. p. 658. Auctor huius Chronici ab histo-
iae sinceritate plurimum commendatur.

Appendicem sive continuationem huic Chroni-
co Altahensi addiderunt UDALRICUS et CONRA-
DUS WELLINGI, fratres, usque ad annum 1334, quae aeque in collectione *Freheri* T. I. p. 404. et edit. novae p. 581. reperitur.

Eiusdem aevi est EBERHARDUS, *Altahensis*, ordinis Benedictini sacerdos, qui *Annales* scripsit *de Ducibus Austriae*, *Bavariae*, *Sueviae* ab anno 1273 usque ad 1305, quos tomo primo p. 305. edit. prim. et Tom. IV. edit. *Basnagii* p. 216. lectionis antiquae inseruit *Henricus Canisius*: sed in plerisque convenit cum *Sterone*, ita ut unum ab altero descripsisse coniectandum facile sit. Eberhard Altahensis

Aetate quoque par est HENRICUS, sacerdos Augustinianus coenobii REBDORF, (cl. a. 1361) cuius *Chronicam* edidit *Freherus*, T. I. p. 411, sed innumeris locis adeo mendose, ut sine fastidio legi vix possit. *Freherus* tamen varia Acta publica inseruit, ad historiam, quam *Rebdorfius* enarrat, pertinentia. Sigillatim edita est curante CHRISTOPHORO GEWOLDO, *Ingolstadii* 1618. 4. ex Codice MSCto Monasterii Rebdorfiensis, annotatis ex collatione Freheriani textus diversis lectionibus, expunctisque, quae *Freherus* aliunde petita, inseruerat. Demum cum variantibus lectionibus ex textu *Gewoldiano* et locis parallelis Tomo I. Freheriano p. 598. cura *Struvii*. Scripsit autem *Annales* ab anno 1295 ad 1363, quibus gesta *Adolphi*, *Alberti*, *Friderici II*, *Ludovici IV. Bavari et Caroli IV.* Imperatorum complectitur, licet in quibusdam fidem eius desiderent. Henricus Rebdorfiensis.

ALBERTI, ARGENTINENSIS, Presbyteri, *Chronicon* res ab anno 1270 ad 1378 gestas complectitur, rudi quidem stilo, bona tamen fide, scriptum. Maximam operis sui partem Albertus desumsit ex MATTH. NEUBURGI Annalibus, quorum autographum in biblio- Albertus Argent.

bibliotheca senatoria Bernensi asservatur. *Fragmentum* huius *Chronici* usque ad annum 1349 cum Comment. de Consulibus Romanorum primus edidit *Ioannes Cuspinianus*, *Basil.* 1553. f. *Francof.* 1601. f. et cum Ottonis Frising. Chron. *Basil.* 1569. f. Integrum vero edidit *Christianus Urstisius* T. II. p. 95, atque praemisit fragmentum historicum, ab anno 631 incipiens, in electione *Rudolphi Habsburgici* finiens.

VIII.

Scriptores historiae universalis saeculi XV.

Scriptt. hist. univ. saec. XV. Gobelinus Persona.

Ex *saeculo decimo quinto* primo loco memorari meretur GOBELINUS PERSONA, Decanus Bielveldiensis et Officialis Paderbornensis. Scripsit ille *Cosmodromium*, h. e. *Chronicon universale*, complectens res ecclesiae et reipublicae, secundum sex mundi aetates dispositum, atque usque ad annum 1418 directum. Certe, magna industria atque fide scriptum est; hoc etiam potissimum in eodem commemorandum, quod gentium Germanicarum historiam in compendio explicat, earum origines, migrationes, colonias atque religionem narrat. Hoc unicum in eo desideratur, quod Pontificibus contra Imperatores nimium tribuat. Prodiit primum cura *Henrici Meibomii*, senioris, ex *Wecheliana*, *Francofurti* 1599. f. Post iterum produxit *Meibomius* iunior, Tomo I. Scr. rerum germanicarum p. 53.

Leon. Brunus Aretinus.

LEONARDI BRUNI, a patria, *Aretio* (*Arezzo*) in Italia, ARETINI dicti, scriptoris eloquentissimi, *Historia de temporibus suis*, ab an. 1378 ad an. 1440, († 1444) prodiit primum *Venetiis* 1485. 4. (Editio rarissima) et cum eius *rebus Graecis*, *Lugduni* 1539. 4. Emendatior, ad fidem MSti codicis Bergomensis, in *Muratorii* Scriptt. rer. Ital. T. XIX. p. 909.

M. THEO-

M. THEODORI ENGELHUSII, Presbyteri Eim- Theodo
beccensis, *Chronicon* ab O. C. usque ad annum 1420, Engelhus.
multis rebus utilibus et singularibus refertum, edidit
integrum *Ioachimus Ioannes Maderus*, *Helmstadii* 1671.
4. et *Leibnitius* ex aliquot MSS. plurimum auctum
emendatumque cum duabus continuationibus usque
ad a. 1433 inseruit *Scriptorum Brunsuicensium* T. II.
n. 51. p. 978.

MATTHIAE DOERINGII, Ordinis Minorum Matthias
et Ministri in Kiriz in Marchia Prignitiana, (cl. circa Doering.
1464) *Continuationem Chronici Theodorici Engelhusii*
ab a. 1420 usque ad an. 1464 ex Codice MSC. Bibliothecae Academicae Lipsiensis edidit *Io. Burcardus Menckenius*, *Scriptorum Rerum Germ. praecipue Sax.* Tom. III. p. 1.

WERNERUS ROLEWINCK *de* LAER, Carthu- Rolewin
sianus Coloniensis, ex episcopatu Monasteriensi oriundus, († 1502) Chronicon exaravit et inscripsit: *Fasciculus temporum*, quo res praecipuas, ab initio mundi ad suam aetatem atque annum 1480 gestas, succincte narravit, Marianum Scotum in plerisque secutus. Maximum hic liber plausum tulit, saeculo in primis, quo vixit Rolewinck, quippe qui saepissime typis est impressus. Prima omnium eaque rarissima editio prodiit sine loco et anno (*Coloniae* 1474. f.). Sequentes editiones saeculi XV. omnes perrarae partim sunt, partim rarissimae: v. c. sine loco et anno. fol. In universit. Lovan. per *Ioh. Veldener* 1476. f. Impr. per *Conr. de Hoemborch* 1476. f. per *Petr. Drach*, civem *Spirensem* 1477. f. a *Nic. Gotz de Selzstatt* impr. 1478. f. *Colon.* per *Henr. Quentel* 1479. f. *Venet.* impens. *Ge. Walch* Almanni 1479. f. *ibid.* 1480. f. *Colon.* 1480. f. *Augustae*, imp. *Erh. Ratdolt* 1481. f. *Colon.* per *Henr. Quentel* 1481. f. *Memming.* 1482. f. *Basil.* 1482. f. *Colon.* per *Alb. Kune* 1482. f. *Venet.* imp. *Erh. Ratdolt* 1484. f. *ibid.* ab eod. 1485. f. *Lovan.* 1486. f. *Argent.* 1487. f. ib. 1488. f. *Venet.*

1490.

1490. f. *Lugd.* 1490. f. sine loco 1490. f. 1492. f. *Paris.* 1512. 4. ib. 1518. 4. ib. 1523. 4. *Venet.* 1580. f. — Varias etiam in linguas conversus est hic *fasciculus temporum*, v. c. *Belgice*, cum continuatione, *Ultraj.* 1480. f. *Gallice*, *Genev.* 1495. f. *Paris.* 1505. 1508. et 1513. f. *Theotisce (Bürdlin der Zyt) Basil.* ap. *Bernh. Richel* 1481. f. (Versio perrara); sine loco et anno, fol. *Aug. Vind.* 1524. f. — *Rollewinckius* ipse Chronicon continuasse videtur ad an. 1484, a quo tempore usque ad annum 1514 continuavit IOH. LINTURIUS; cum qua continuatione fasciculus temporum etiam reperitur apud *Pistorium* T. II. p. 580. ed. *Struv.* T. II. p. 393.

Cf. Bibl. hist. Hamb. Cent. VIII. p. 220.

SCHOETTGENIUS ad *Fabricii* Bibl. Lat. Med. T. VI. p. 884.

GOETZENS *Merkwürd. der Dresd. Bibl.* T. I. p. 430.

CLEMENT l. c. T. VIII. p. 250.

IOH. BARTH. RIEDERERS *Nachrichten zur Kirchen- Gelehrten- und Büchergeschichte*, (*Altorf.* 1764-68. 4 Voll. in 8.) T. I. p. 294.

Antonius Florent. S. ANTONII, vel ANTONINI, Archiepiscopi FLORENTINI († 1459), *Summa historialis* seu Chronica tribus partibus titulisque sive libris XXIV. constat, quibus res ab orbe terrarum condito usque ad annum 1459 gestas exponit, fabulis quidem plurimis admixtis, in historiae tamen sui temporis enarratione non inutilis. In historiae antiquioris compilatione sequitur *Helinandum*, *Petrum Comestorem*, *Vincentium Bellovacensem*, *Petrum Columnam*. En huius operis editiones! Primum in operibus Antonini omnibus *Venet.* 1474-1479. 4 Voll. f. Deinde separatim: *Venet.* 1480. f. *Norimb.* per *Ant. Koberger* 1484. 3 Voll. f. *ibid.* 1491. f. *Basil.* 1491. 3 Voll. f. *ibid.* 1502. 3 Voll. f. *Lugduni*, per magistrum *Iohannem de Gradibus* laboriosa limatione emendatum, necessa-

cessariisque annotationibus ac aliorum historiographorum concordantiis illustratum 1512. 3 Voll. f. Omnes hae editiones perrarae sunt. Porro: *Lugd.* 1527. 3 Voll. f. et *ibid.* opera et studio *Petri Maturi* S. I. qui varia de suis immiscuit 1587. 3 Voll. f. Optime denique in S. *Antonii Operibus omnibus*, ad *autographorum fidem nunc primum exactis*, *vita illius*, *variis dissertationibus et annotationibus auctis*, *cura et studio* FF. THOMAE MARIAE MAMACHI et DIONYSII REMEDELLI. Tomi I. Pars I. et II. *Florentiae* 1741. 1742. f.

DONATUS BOSSIUS s. BOSSUS, Mediolanensis, *Chronicon* ab initio mundi usque ad sua tempora (a. 1492) contexuit, quod una cum eius Historia Episcoporum et Archiepiscoporum Mediolanensium excusum est *Mediolani* per *Ant. Zarotum* 1492. f. Donatus Bossius.

Cf. *Phil. Argelati* Biblioth. SS. Mediol. T. I. p. 211. et *Mazzucchelli* Scrittori d'Italia h. v.

Vastum est opus HARTMANNI SCHEDELII, *Norimbergensis* (nat. 1440, denat. 1514), quod inscribitur *Chronicon* mundi usque ad annum 1492 deductum, sed absurdis quidem et fabulis multis refertissimum, in quo tamen et singularia quaedam reperias. Prodiit sine *Schedelii* nomine *Noribergae* 1493. f. mai. per *Antonium Koburger*, studio et cura *Sebaldi Schreyer* et *Sebastiani Kamermaister*, civium Noribergensium, adhibitis, ut in fine operis dicitur, viris mathematicis, pingendique arte peritissimis, *Michaele Wolgemut* et *Wilhelmo Pleydenwurf*, quorum solerti accuratissimaque animadversione tum civitatum, tum illustrium virorum figurae insertae sunt. Recusa haec editio *Augustae Vind.* 1496. f. *Germanice* illud vertit *Georgius Altus*, quae translatio *Noribergae* primum 1493. f. formis impressa, iisdemque figuris instructa; deinde *Augustae Vind.* eodem anno f. iterumque *ibid.* 1496. f. et 1497. f. Schedelii Chron.

Cf.

Cf. GOETZ l. c. T. I. p. 376.
FREYTAGII Anal. p. 825.
GE. ANDR. WILLII *Nürnberg. Gelehrten Lexicon* T. III. p. 499.

Laziardus. IOANNES LAZIARDUS *Historiae universalis epitomen* ab O. C. usque ad annum 1467 conscripsit. Prodiit *Parisiis* 1521. f. Teste Vossio de Historicis Latinis lib. III. cap. XI. maximam partem descripta inepte ex *Gallo* quodam, auctore *breviarii Historici*. Continuavit eundem HUBERTUS VELLEIUS usque ad annum 1519.

IX.

Scriptores historiae universalis saeculi XVI.

Scriptt. hist. univ. saec. XVI. *Saeculo decimo sexto* ineunte claruit IOHANNES NAUCLERUS, sive IOH. VERGEN, vulgo *Vergenhans*, ex nobilissima Suevorum gente ortus, ICtus et Historicus, primus Academiae Tubingensis Rector († circa a. 1510). Scripsit *Chronicon* s. *Memorabilium omnis aetatis et omnium gentium chronicos commentarios*, usque ad annum 1500, in rebus temporis, quo vixit auctor, multi usus; caetera fabularum sunt plena. Primum hoc chronicon editum est *Tubingae* 1500. f. cum praefatione Capnionis; in eoque partim disponendo, partim augendo, partim etiam retexendo, operam collocavit *Phil. Melanchthon*, teste *Camerario* in eius vita p. 18. (ed. Strobel.) Appendicem XIV. annorum adiecit NICOLAUS BASELIUS, Monachus Hirschaviensis, quae cum ipso Chronico primum prodiit *Tubingae* 1516. 2 Voll. f. Postea *Coloniae*, ex off. Petri Quentel 1544. f. cui editioni accessit *Appendix nova*, cursim memorans res gestas ab anno 1515 usque ad annum 1544, Rhapsodis, ut titulus prae se fert, partim CONRADO TIGEMANNO, partim BARTHOLOMAEO LAURENTE. Quae editio

editio optima recusa *ibid.* 1579. f. *ibid.* apud Arn. Quentelium 1614. f. et *ibid.* 1675. 2 Voll. f. — Epitomen Chronici Naucleriani exhibuit *Nic. Ambsdorfius* 1534. 8. et 1545. 4.

Cf. DAN. GUIL. MOLLERI D. de Io. Nauclero. *Altd.* 1697. 4.

AUG. FRID. BOECKS *Geschichte der Universität zu Tübingen* (*Tüb.* 1774. 8 mai.) p. 40.

LAURENTIUS quoque SURIUS, Monachus Carthusianus Coloniae Agrippinae, (nat. Lubecae 1522, denat. 1578) *Paralipomena* Naucleri chronico addidit, sive *Commentarium brevem rerum in orbe gestarum ab anno* 1500 usque ad a. 1566, sed eundem erroribus plenum, pro more suo. Carionem et Sleidanum refutare et superare voluit, sed vano irritoque successu, ut ipsi Romano - Catholici scriptores prudentiores fatentur. Prodiit *Lovanii* 1566 et 1567. 8. et *Coloniae* 1567. 8. Porro multis locis non parum auctus et locupletatus usque in annum 1568. *ibid.* 1568. f. Denique usque ad annum 1574 productus, *ibid.* 1598. 8. *Iacobus Estourneau* Francogallice librum reddidit *Paris.* 1571. f. *ibid.* 1572 et 1573. 8. Theotisce vero *Henricus Fabricius*, *Colon.* 1568. f. Surius.

Continuavit Surii Commentarium ab anno 1566 ad 1586 MICHAEL *ab* ISSELT. Prodiit uterque *Coloniae* 1586. 8. et 1602. 8, qua tamen editione res ad annum 1574 saltem enarrantur. Diversa ab hac continuatione est eiusdem ISSELTI *sui temporis historia* ab a. 1566 - 86, *Coloniae* 1602 excusa, qua res in toto orbe terrarum gestae, tum praecipue motuum Belgicorum origo et successus usque ad annum 1586 describuntur. Mich. ab Isselt.

M. ANTONIUS COCCIUS, cognomento SABELLICUS, Venetus, bibliothecae ad S. Marcum praefectus († 1506), omnem orbis terrarum historiam in Anton. Coccius Sabellicus.

Rhapso-

Rhapsodia sua *historica* comprehendere et describere conatus est. Quod opus in septem partes distribuit, quarum quaelibet novem complectitur libros, unde illis *Enneadum* titulus impositus fuit. Enneades septem priores primum editae *Venet.* 1498. fol. max. deinde tres posteriores Enneades et quartae libri duo, in quibus historia usque ad a. 1504 producta, editae *Venet.* 1504. f. Recusa haec editio *Paris.* in aedibus Ascensianis 1509. 2 Voll. f. *ibid.* 1513. 3 Voll. f. *Lugd.* 1535. f. Recusum opus *Basil.* in officina *Hervagiana* 1538. 2 Voll. f. quae editio XI. Enneades habet, quibus ab anno 1504 accessit CASPARIS HEDIONIS *Synopsis historica rerum gestarum* ad a. 1538. Iterum cum aliis Sabellici opusculis excusum, et a COELIO SECUNDO CURIONE ad annum 1560 continuatum *Basil.* 1560. 4 Voll. f. Tomo primo et secundo continentur Enneades XI. cum Sabellici historia Veneta, *Basil.* 1560. Sane primus hic inter scriptores historiae universalis nugari desiit; dolendum saltem, quod continua serie quidem res omnes narrat, sine tamen addita auctoritate, cum ipse sit scriptor fide non indignus.

Cf. *Bibl. hist. Hamb.* Cent. X. p. 225. 228. 233. *Freytagii* Adparat. litter. T. II. p. 1055.

Forestus. IACOBUS PHILIPPUS FORESTUS, BERGOMENSIS, Ordinis fratrum Eremitarum Augustini († 1518), Chronicon suum, *Supplementum chronicorum* inscripsit, ab orbe terrarum condito perductum usque ad sua tempora; stilo quidem barbaro confectum, at rebus memorabilibus, quas tamen saepe ab aliis mutuatus est auctor, plenum. Prima editio, qua historia usque ad a. 1483 perscripta, prodiit *Venetiis* 1483. f. Recusa cum continuationibus *Brixiae* 1485. f. *Venet.* 1486. f. *ibid.* 1492 et 1503. f. *Noribergae* 1503. f. (sub titulo: *Novissimae historiarum omnium Repercussiones, quae Supplementum Supplementi Chronicarum*

nicarum nuncupantur.) *Venet.* 1506. f. *ibid.* 1513. f. in qua editione, chronicon usque ad A. C. 1510 procedere, titulus docet, ſicuti titulus editionis praecedentis continuationem usque ad a. 1506 promittit: ſed utraque ultra a. 1503 haud progreditur, *ibid.* 1520. f. Editiones hae omnes ſummae raritatis ſunt, praecipue iſtae ſaeculi decimi quinti et Venetiana 1506. Editio *Pariſienſis* 1535. f. brevem acceſſionem habet usque ad annum 1535. — *Italice* hoc chronicon verſum prodiit *Venet.* 1491. 4. *ibid.* 1553. f. *ibid.* 1575. 4.

Cf. *Goetz* l. c. T. I. p. 398.

Sequentes Chronographos univerſales, non adeo nobiles, breviſſimis commemorare liceat!

CHRISTOPHORUS ROFFINUS ſive ROFFINIACUS (a patria *Ruffecq*, oppido in provincia Francogallica *Angoumois*, ſic dictus), Praeſes ſenatus Burdigalenſis, condidit *Commentarios omnium a creato orbe hiſtoriarum* usque ad annum 1516. *Pariſ.* 1571. 4. Auctor fere ubique ſenſum veri pulchrique prodit, dignusque, qui frequentius, quam fieri ſolet, conſulatur. Roffinus.

NICOLAI MARESCALCI, THURII (i. e. Thuringi), D. et Profeſſoris iuris in Academia Roſtochienſi et Conſiliarii Megalopolitani, *Deſlorationes antiquitatum ab origine mundi usque ad annum* 1522, *libri* V. *Roſtochii*, in aedibus Thuriis 1522. f. et in E. I. de *Weſtphalen* Monum. ined. rer. Germ. et Cimbr. T. I. p. 1419. Mareſcal Thurius.

Cf. *Bibl. hiſt. Hamb.* Cent. II. p. 261. et 277.

CHRISTIANI MASSAEI (ludimagiſtri Cameracenſis, † 1546) *Chronicorum multiplicis hiſtoriae utriusque teſtamenti libri* XX (usque ad A. C. 1539), *Antwerpiae* 1540. f. Praemiſſa ſunt Kalendaria Aegyptium, Hebraicum, Macedonicum et Romanum. Maſſaeus.

Ryd. VALERII ANSELMI RYD, Rothwila oriundi, Medici et Senatoris Bernensis († 1540), *Catalogus annorum et principum sive monarcharum mundi geminus, plerisque in locis obscurioribus illustratus et in celebrioribus locupletatus, atque a mendis recognitione diligenti repurgatus. Cum accessione multorum aliorum, quae in priore editione non continebantur, quemadmodum suis locis toto libro videre licebit, ab Homine condito usque in praesentem a nato Christo millesimum quingentesimum et quinquagesimum annum deductus et continuatus — Ex magnifica Helvetiorum urbe* Berna *anno Domini* MDL. f. Haec est inscriptio editionis secundae; prima prodiit *ibid.* 1540. f.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek* T. VI. p. 161.

Zierixeus. AMANDUS ZIERIXEUS sive ZIRIXIENSIS (ab urbe natali *Ziriczea* in Seelandia sic appellatus), Monachus ex ordine Minorum et Doctor theologiae Lovaniensis († 1534), scripsit *Scrutinium* vel *Venationem* veritatis historicae, a mundi exordio ad sua usque tempora. *Antwerpiae* 1534. f.

Vignier. Pertinet etiam huc *Bibliotheque historiale de* NIC. VIGNIER, *Barrois* († 1596). Res ad annum usque 1519 gestas exponit in editione, quae *Parisiis* 1587 et 1588. 3 Voll. f. prodiit; duo nimirum posteriora 1587. prius vero 1588 demum impressum. Accessit *ibid.* 1650 Tomus quartus, continens additiones et correctiones trium priorum voluminum.

Lucidus et Bardus. IOH. LUCIDUS, SAMOTHEUS dictus, Mathematicus Venetus, *Chronicon* publicavit, sive *emendationem temporum*, ab orbe terrarum condito usque ad a. 1535; quod continuavit F. HIERONYMUS BARDUS, Florentinus, usque ad annum 1575, *Venetiis* 1575. 4. Mere chronologicum et levioris est momenti.

HADRIA-

HADRIANUS BARLANDUS (Professor Rhetorices Lovanii † circa a. 1542) scripsit *Historiarum librum, quo res maxime memorabiles continentur, quae a C. N. usque ad a. 1532 contigerunt. Lovanii* 1566. 12; et in *eiusd.* Historicis (*Colon.* 1603. 8.) p. 14. Barlandus

GILBERTI GENEBRARDI, Doctoris Theol. et Professoris Hebraeae linguae in universitate Parisiensi, postea Archiepiscopi Aquis Sextiis, tandem Prioris monasterii Salmuriensis († 1597), *Chronographiae* libri IV. ab orbe terrarum condito ad annum 1566. *Paris.* 1567. f. *Lovan.* 1572. 12. *Paris.* 1580. f. *Colon.* 1581. 2 Voll. in 8. *Paris.* 1585. f. *Lugd.* 1599. f. *ibid.* 1609. f. Genebrardi opus duabus constat partibus: prior complectitur tempora ante Christum natum; posterior tempora sequentia usque ad annum 1580. Fundamento huic parti posteriori est Chronographia ARNOLDI PONTACI, studiorum commilitonis Genebrardi, episcopi deinde Vasatensis († 1605). Multa tradita sunt incerta fide, neque accurate satis. Genebrardus.

Cf. Bibl. hist. Hamb. Cent. III. p. 51.

Pertinent ad hanc periodum chronographi quidam, qui lingua scripserunt *Italica*, veluti: Chronographi Itali

GASPARO BUGATI (Monachi ordinis Dominici Mediol.) *Istoria universale, dal principio del mondo, insino all' anno* 1569. *In Venetia* 1570. 4. — *L'Aggiunta della medesima istoria di* G. Bugati, *dall' anno* 1569, *insin' al* 1581. *In Milano* 1587. 4. — Historia recentior multo copiosius exposita est, quam antiqua.

AGOST. FERENTILLI (e terra Umbriensi oriundi) *Discorso universale, nel quale discorrendisi per le sei Età e le quattro Monarchie* (ab O. C. ad annum Christi 1569) *aggiuntavi la creatione del mondo, descritta da* Filone Hebreo. *In Venetia* 1574. 4. Recus. *ibid.* 1578. 4.

FRANC. SANSOVINO *Cronologia del mondo, divisa in tre libri; nel I, s'abraccia tutto quello ch' è avvenuto in tempo di pace e di guerra fino all' anne presente; nel II, si contiene un Catalogo de' regni e delle Signorie; nel III, si tratta l'origine di cinquanta case illustri d' Italia. In Venetia* 1580. 4.

Sommario overo Età del Mondo chronologiche, della creatione di Adamo fino all' Anno 1581 *di Cristo, fatto di* GIROLAMO BARDI (Florentinus, Monachus Camaldulensis). *In Venetia* 1581. 4.

GIOV. TARCAGNOTA (Cajeta, urbe Neapolitana, orti) *Istoria del Mondo dal suo principio fino al* 1513. *In Venezia per Mich. Tramezzino* 1562. 4. *ibid. per gli eredi di Francesco & Mich. Tramezzini* P. I. 1572. 2 Voll. 4. P. II. 1580. 4. P. III. *aggiunta da* MAMBRINO ROSEO 1573. 4. *Supplemento della Parte* III. et V. *Volume, revisto & accresciuto da* BARTOLOMEO DIONIGI *da* FANO 1583. 4. — *Ibid. presso i Giunti* 1585. 4. *ibid.* 1592. 4. *ibid.* 1598. 3 Voll. 4. *ibid.* 1606. 4, cum continuatione Dionysii da Fano usque ad a. 1606; qui et opus universum in compendium redegit *ibid.* 1650. 2 Voll. 4. — Maioris operis editio etiam prostat Venetiana anni 1617. 5 Voll. in 4.

Cf. FONTANINI l. c. T. II. p. 225.

Chronographi Hisp.

Hispani huc pertinent sequentes:

JUAN *de* PINEDA (Monachus Franciscanus, flor. circa 1580) *los treyenta libros de la Monarquia ecclesiastica, o Historia universal del mondo, desde su creacion, hasta questos tiempos. En Salamanca* 1588. IV Voll. f. *En Barcelona* 1620. f.

JUAN PABLO GALUCIO *Theatre y Descripcion universal del mondo y del tiempo. En Granada* 1617. f.

ALONZO MALDONADO (Monachus ordinis Domin. flor. circa a. 1627) *Chronica universal de todas las naciones y tiempos. En Madrid* 1624. f.

Tales

Tales et prostant idiomate *theotisco* res gestas exponentes, v. c. Chronographi Theotisci.

Die kleyn Fürstlich Chronicka durch CASPARUM STURMIUM *K. M.* (Caroli V.) *Ehrenholdt. Strasburg* 1544. 4. — *Continuirt bis aufs Jahr Christi* 1596 *von* MATTHAEO DRESSERO. *Leipzig* 1596. f.

VALENTINI MÜNZERS, *Bürgers zu Fulda, Chronography von Anfang der Welt bis auf unsere Zeiten dieses lauffenden Jahres* 1549. *Bern* 1550. 4. *Franckfurt* 1551. 4.

Chronicka, Beschreibung und gemeyne Anzeyge vonn aller Welt Herkommen etc. quam edidit et formis expressit CHRISTIANUS EGENOLFFUS. *Francof. ad Moen.* 1533. 4. 1535. f.

SEBASTIAN FRANCKENS (Woerdensis Belgae) Chronica, *Zeytbuch und Geschychtbibel von Anbegyn bis in dies gegenwertig* 1531 *Jar. Straßburg* 1531. f. *bis auf das Jar* 1536. *Ulm* 1536. f. sine loco 1536. f. *bis auf das J.* 1550 *verlängert*, sine loco 1551. f. — Haec Franckii Chronica tribus constat partibus: prima ipsa est Chronica ab O. C. ad Christi nativitatem secundum quinque aetates mundi; secunda historiam imperatorum (*Kaiser-Chronick*) usque ad a. 1531 continet; tertia historiam pontificum Rom., Conciliorum, Haereticorum etc. — Plane diversum est aliud *Franckii* opus, quod inscripsit: *Weltbuch oder Geschichte und Zeitbuch aller nahmhaftigsten und gedächtnißwürdigsten geistl. und weltlichen Sachen vom Anfang der Welt bis auf* 1531. Tubingae, apud Ulr. Morhart 1534. f. et s. l. 1542. f. continuatum usque ad a. 1585 auctore *Colonio Gonneiro* s. l. 1585. f. Franckius libris IV agit de regionibus et incolis Africae, Europae, Asiae et Americae; ad geographiae igitur et statistices subsidia potius pertinet.

CASPARIS HEDIONS *auserlesene Chronica vom Anfang der Welt bis* 1543. *Straßburg* 1549. f.

Horum Chronicorum auctores et continuatores, in rebus antiquis et medii aevi, vulgaria, immo non raro meras narrant fabulas: in negotiis sui vero aevi quandoque annotarunt libere singularia, quae alibi vix reperias, ideoque cultori historiarum non plane negligendi.

David Ganz. Ex *Iudaeorum* Chronicis huc pertinet: *Zemach David* (Germen Davidis) auctore R. DAVID GANZ. Res in primis Iudaicas narrat ab orbe condito usque ad annum p. C. n. 1592 gestas. Prodiit cura *Ioseph. Tekuthiidis* Prag. 1592. 4. Magnam libri partem, satis negligenter, Latine reddidit et cum notis suis edidit *Guil. Henr. Vorstius*, Lugd. Bat. 1644 4.

Cf. WOLFII Bibl. Hebr. T. I. p. 293. et 398. T. III. p. 181.

Baronii Annales ecclesf. eorum continuati. Antequam ad chronographos saeculi XVI. progredimur, a consilio nostro non alienum, quid? quod necessarium videtur, ut *Baronii* eiusque continuatorum succincta saltem hic mentio fiat. Annales enim viri istius doctissimi non modo ad res ecclesiasticas, verum etiam ad civiles, intelligendas et illustrandas, mirifice faciunt, praecipue ob insignem diplomatum copiam, quam e tabulario Vaticano aliisque auctor in lucem protraxit. Potest etiam ex annalibus hisce lucem foenerari Genealogia, nam dum auctor successionem episcoporum persequitur, recensset etiam illorum familias. Hinc multae ibi occurrunt tabulae genealogicae, in ultimis praesertim voluminibus. CAESAR igitur BARONIUS, Sorae, oppido Neapolitano, 1538 natus, Cardinalis ecclesiae Romanae ab anno 1596, mortuus 1607, *Annales* conscripsit *ecclesiasticos*, tomis duodecim vastis, in quibus adversarium Centuriatorum Magdeburgensium se gessit, licet, prudentia callide praemeditata ductus, raro ipsos nominet, resque memorabiles per tot saecula gestas, ita tamen, ut tomi non respondeant

ant ipsis saeculis, prosecutus est. Plurimae, quae
stant, editiones non obscurum praestantissimo ope-
testimonium perhibent; postquam enim prodiisset
mus primus *Romae* 1588. f. sumtibus et auspiciis
ntificis Romani, mox, ante operis universi perfe-
onem, priores tomi *Venetiis* 1595, *Coloniae* 1596,
ntwerpiae 1597 sqq. et *Moguntiae* 1601 typis repe-
. Prioribus tomis Romae etiam 1597 recusis et
auctore ipso auctis et emendatis, ultimus seu duo-
cimus prodiit *ibid.* 1607, finiens a. 1198; quae
itio Romana (1588-1607) rarissima. Editiones
rro curatae *Colon.* 1624. *Antverpiae* 1610. *Colon.*
24. *Antverp.* 1675. *Venet.* 1705. Moguntina edi-
a. 1601 ab auctore ipso recognita et aucta dici-
, ut aliarum postea ab aliis cudendarum editionum
totypum esset. In editionibus Antverpiensibus
est tractatus de Monarchia Sicula, utpote regis Hi-
norum iussu per carnificem combustus, qui ta-
n T. XI. editionis Romanae habetur, et seorsim
oque exstat *Paris.* 1609. 8. Recentissima editio
diit *Lucae* 1738-1759 cum continuatione Ray-
diana et critica chronologico-historica *P. Anto-*
Pagii, et in eandem animadversionibus *Dominici*
orgii et P. *Ioh. Dominici Mansi*, Voluminibus
XVIII. f. Volumina tria posteriora indices copio-
imos operis universi continent. Magni sane usus
it, quae *Mansius* addidit. Infinita enim incognita
onio ex scriptoribus haurire potuit, qui postea
num vixerunt scripseruntque: multa prolata sunt
umenta et chartae antiquae, quas ille adhibuit ad
, quae Baronius narraverat, confirmanda, et quae
oriae civili etiam sunt utilissima. Variis tamen
ocis haec editio Mansiana mutilata est errorum-
typographicorum plena. In alias linguas opus
onianum transfundere plures sunt conati, mini-
vero ad umbilicum perducere laborem potue-
t. Cardinalis *de* LAUREA *indicem alphabeticum*

 rerum

rerum et locorum omnium memorabilium ad Annales Cardinalis Baronii confecit, *Romae* 1694. 4. Epitomae horum annalium *Spondani*, *Raynaldi*, *Aurelii*, *Bzovii*, *Bisciolae*, *Scoglii*, *Sartorii*, *Schultingii*, nos hic non morantur: properamus potius ad continuatores. Primus est ABRAHAMUS BZOVIUS, qui Annales Baronianos ab anno 1199 usque ad a. 1572 *Romae* 1616-1672. 9 Voll. f. continuavit. At ordinis Dominicani historiam potius, quam historiam ecclesiae, elaboravit Bzovius, multis Baronio inferior. Huius continuationis Bzovianae editio quoque exstat *Coloniensis* (1621-1640. 8 Voll. f.), Romanae praeferenda propter additamenta, quibus auctor ipse illam ditavit. Multo praestantior, in primis ob acta publica, ex tabulario Vaticano inserta, est continuatio ODORICI RAYNALDI, Tarvisini, congregationis oratorii Presbyteri, quae novem voluminibus, *Romae* 1646-1677. f. impressis, historiam usque ad annum 1566 perducit. Recusa est haec continuatio Raynaldiana *Coloniae Agrippinae* 1693 sqq. 8 Voll. f. — IACOBUS *de* LADERCHIO, Farentinus, Congregationis Oratorii Presbyter, Raynaldum sive annales Baronio-Raynaldianos tomis tribus *Romae* 1728, 1733 et 1737 impressis, usque ad annum 1571 solummodo, infeliciter satis, continuavit. — Aliam continuationem aggressus est HENRICUS SPONDANUS, Mauleosolensis, Appamiarum in Gallia Narbonensi Episcopus, tres eius partes seu duo volumina perficiens, quibus historia ab anno 1197, quo Baronius desiit, ad finem anni 1646 deducta, *Paris.* 1640 et 1641. f. Secunda editio prodiit *ibid.* 1649. f. Tertia vero *Lugduni* 1678. f. Haud parvi aestimari solet haec continuatio, quia Spondanus maiore veritatis studio acrioreque iudicio praeditus fuit, quam reliqui Baronii continuatores: saepiuscule tamen etiam lapsus est.

Plures

Plures viri eruditi Baronium refutare et castigare, ii contra eundem defendere atque excusare studuerunt. Praeter ISAACUM CASAUBONUM, IOH. ARTISIUM, AD. TRIBBECHOVIUM, IOH. HENR. TTIUM, SAMUELEM BASNAGIUM aliosque, ANONIUS PAGI, D. Theol. Ordinis Minorum Conent. S. Francisci, vir eruditissimus, Baronium optime defendit, correxit et supplevit in opere isto immortali, omnibusque cuiuscunque generis historicis utilissimo, quod inscribitur: *Critica historico-chronologica in universos annales ecclesiasticos — Baronii, in qua rerum narratio defenditur, illustratur, suppletur, ordo temporum corrigitur, innovatur, et periodo graeco-romana, nunc primum concinnata, munitur — opus posthumum, quatuor tomis distinctum, ab adventu Domini nostri Iesu Christi ad annum* MCXCVIII. *perductum* etc. *studio et cura* R. P. Francisci Pagi, *Auctoris nepotis, eiusdem Ordinis Doctoris theologiae* etc. Pars prima sigillatim *Paris.* 1689. f. auctoris cura prodierat. Mortuo illo (1699) nepos eius *Coloniae Allobrogum* 1705. IV tomos seu opus universum in lucem edidit. Optima vero editio etiam *Coloniae Allobrogum* sive *Genevae* excusa, licet titulus *Antwerpiam* prae se ferat, 1727. 4 Voll. f.

Cf. IOH. FRID. MAYERI Eclogae de fide Baronii ipsis Pontificiis suspecta. *Amstelod.* 1697. 8.
(BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hall. Biblioth.* T. II. p. 214-268.
NICERON T. XXI. p. 328 et 387. vers. theot.

X.

Scriptores historiae universalis saeculi XVII.

Superiore saeculo historiam universalem condere voluerunt sequentes: Scriptt. h. univ. s. XVII.

Torniel. AUGUSTINUS TORNIEL *in Annalibus sacris et profanis ab orbe condito ad eundem passione Christi redemtum.* Mediolani 1610. II Voll. f. *Francof.* 1611. II Voll. f. *Francof.* 1616. II Voll. f. Quarta editio recognita et sexcentis in locis aucta, *Antverpiae* 1620. II Voll. f. Quinta, *Colon. Agripp.* 1622. f. Sexta, *Lucae* 1757. IV Voll. f. (Quae editio recentissima, observationibus P. *Mansi* ornata, comes quasi editionis annalium Baronianorum novissimae constituta.) Opus haud contemnendum, non vero tanti pretii, quanti *Dupinius* illud aestimat. *Tornielus* illud continuare, historiamque ecclesiasticam novi foederis elaborare voluit: sed a Baronio praeventus animum mutavit.

Helvicus. CHRISTOPH. HELVICUS (*Helwich*), D. et Prof. Theol. Giffensis († 1617), conscripsit *Chronologiam et Historiam universalem* (Giffae 1618. 4. ibid. 1637. 4.), *Synopsin historiae universalis* (Giff. 16.. ibid. 1637. 4.) et *Theatrum historicum et chronologicum* etc. Giffae.. — continuatum a IOH. BALTH. SCHUPPIO, Marburg. 1639. f. et a IOH. IUST. WINCKELMANNO (Francof. 1666. f.). Theotisce etiam reddita sunt haec Helvici opera, tempore, quo confecta sunt, utilissima: hodie meliora habemus.

Opmeer. PETRUS OPMEER (nat. Amstelod. 1525. denat. Delphis 1595) *opus chronographicum orbis universi a mundi exordio usque ad annum* 1570 conscripsit, quod ad annum 1611 continuavit et edidit Laurentius Beyerlinck, Canonicus et Archidiaconus Antverpiensis, *Antverpiae* 1611. f. Prodiit haec Opmeeri Chronographica quoque *Coloniae* 1625. 8 mai. sed ad annum 1591 saltem haec editio pertingit; addita tamen eiusdem *Opmeeri* historia martyrum Batavicorum.

Megerlin. Multi olim usus PETRI MEGERLINI (Profess. Mathes. Basil. † 1686) *Theatrum divini regiminis a mundo*

mundo condito ad nostrum usque saeculum. Basileae 1683. 4.

Pererudite scriptum EDWARDI SIMSONII *Chronicon. historiam catholicam complectens, ab exordio mundi ad nativitatem Domini N. Iesu Christi et exinde ad annum a Christo nato* LXXI. digestum, editumque *Oxonii* 1652 et 1671. f. Quod cum inventu difficile esset, adiectis eruditis animadversionibus exhibuit PETRUS WESSELING, *Lugd. Bat.* 1729. fol. mai. Recus. *Amstelod.* 1752. f. Simson.

MARCUS ZUERIUS BOXHORNIUS *Historiam universalem* composuit, *sacram et profanam* a Christo nato ad annum usque 1650, in qua illustrium gentium ac Principum origines, res gestas, varias mutationes atque alia describit, *Lugduni Batavorum* 1650 et 1652. 4. *Francofurti* etiam 1660. f. opera *Ioh. Andr. Bosii*, et cum appendice X annorum *Ottonis Menckenii* (non addito tamen eius nomine), *Lipsiae* 1675. 4. Propositum *Boxhornio* fuit, ea saltem exponere, quae haud ubivis obvia, licet in rebus antiquioribus tanta non praestiterit, quam in duobus ultimis, quibus multa narrat haud adeo proletaria. Boxhorn.

IACOBUS GOUTOLAS, Iesuita Francogallicus († 1661), *universalem* suam *historiam* profanam a Christo nato ad annum 1640 usque perduxit, cum Imperatorum, Regumque Franciae iconibus, *Parisiis* P. I. 1653. P. II. 1659. f. Goutolas.

ANTONIUS ROBINSONUS *Annalium Mundi universalium Tomum unum* edidit, *Libris* XIV. absolutum, *Londini* 1677. f. cui per quindecim annos, non felici admodum successu, insudavit, et ad vastationem urbis Hierosolymitanae primam tantum perduxit. In editione secunda hos annales recognovit et emaculavit THOM. PIERCE. *Lond.* 1686. f. Robinson.

Ex iis, qui saeculo decimo septimo historiam universalem patrio sermone exposuerunt, commemorabimus sequentes:

IOH.

Gottfrid. IOH. LUDOV. GOTHOFREDI (GOTTFRID) potius IOH. PHIL. ABELINI, Magistri Philos. Argentoratensis (cl. ante 1650), *Historische Chronica oder Beschreibung der vornehmsten Geschichten, so sich vom Anfang der Welt bis auf das Jahr Christi 1619 zugetragen, nach Abtheilung der 4 Monarchien und beygefügter Jahrrechnung aufs fleißigste in Ordnung gebracht — Mit viel schönen Contrafaicturen und Geschichtmäßigen Kupferstücken, zur Lust und Anweisung der Historien, gezieret, an Tag gegeben, und verlegt durch* MATTHAEUM MERIANUM. *Francof.* 1630. 4. 1642. 4 mai. *ibid.* 1674. f. *ibid.* 1680. f. *ibid.* 1710. f. 1743. f. T. II. (quo ab anonymo res ab a. 1619 usque 1659 gestae narratae) *ibid.* 1745. f. T. III. (ab a. 1660 ad a. 1750) *ibid.* 1758. f. Priorem tomum IAC. VAN MEURS Belgice reddidit, simulque auxit *Amstelod.* 1660. 2 Voll. f. — Hocce *Gothofredi* opus ob industriam, quam adhibuit auctor, non parvi aestimatur, multo vero magis propter icones Merianas, in tomo saltem primo eiusque editione prima, qui quasi prodromum facit Theatri Europaei, de quo postea. *)

Con-

*) Origo Chronici Gottfridiani in *Catal. Bibl. Rinckianae* p. 328. hisce narratur verbis: „Huic operi ansam dedit Matth. Merianus, Chalcographus sui temporis celeberrimus. Hic enim a. 1625 impensis Lazari Zetzneri Argentorati tabulas aeneas biblicas ediderat, quae summo cum applausu excipiebantur. Hoc excitabat ipsum, ut suis sumtibus profanae historiae tabulas aeri incidere tentaret, quibus illustrandis commentario opus erat. Hunc conscribendum commisit Ioh. Lud. Godofredo, seu qui sub hoc nomine latet *Ioh. Phil. Abelino*, qui primi quoque et secundi tomi Theatri Europaei, eiusdem Meriani tabulis aeneis exornati, auctor est. Hoc ab a. 1619, quo desiit Chronicon nostrum, cum incipiat, haud incongrue prodromum a quibusdam prima parte commemorati Theatri habitum est.“ Aliud opus, ut ita dicam, statisticum, elaboravit idem Gottfridus hocce titulo: *Neuere* Archontologia

Continuationis Chronici Gottfridiani loco opus sequens haberi potest:

GOTTFRIED SCHULTZENS (Gardelega-Marchicus, Hamburgi maxime qui vixit et scripsit, † 1662), *Neu-augirte und continuirte Chronica vom Anfang der Welt bis auf das Jahr* 1660. *Lübeck, bey A. J. Becker* 1660. 8. Gottfr. Schultz.

— *Continuatio vom J.* 1656 *bis* 1662. *Frankf. am Mayn, durch Ioh. Fievet* 1662. 8.

— *Continuatio II. vom J.* 1662 *bis zum Ausgange des* 1670 *Jahres.* Ibid. *bey B. C. Wust* 1671. 8.

— *Continuatio III. vom J.* 1671 *bis zum Ausgange des* 1680 *Jahres.* Ibid. 1681. 8.

Quis continuationem secundam et tertiam condiderit, nos latet.

Magnam olim auctoritatem multosque lectores nacta est compilatio operis inter Germanos notissima, hoc titulo insignita: *Neu eröffneter historischer Bildersaal, oder kurze und deutliche Beschreibung der historiae universalis vom Anfang der Welt bis auf unsere Zeiten.* Tomus I - III. *Solisbaci* 1692 - 1694. Deinde *Norimberg.* 1697 - 1778. 17 Voll. 8 mai. Priores partes quinque, qui ANDR. LAZARUM *ab* IMHOF, (Norimbergensem et Comitis Palatini Solisbacensis ministrum primarium, qui postremo tempore consiliis intimis fuit Duci Brunsuicensi,) auctorem habent *), maiore diligentia elaboratae sunt, quam poste- Hist. Bildesaal.

gia cosmica, *oder Beschreibung aller Kayserthumben, Königreichen und Republicken der ganzen Welt, die keinen Höhern erkennen.* Francof. 1628. f. ibid. 1638. f. ibid. 1646. f. ibid. 1695. f.

*) Imhofius, in aula Caesarea magni aestimatus, hunc sibi proposuerat finem, ut Rex Romanorum Iosephus ex hoc libro historiae fundamenta addisceret, quam ob rem auctor, sacris licet evangelicis addictus, in rebus religionem respicientibus tanta cum moderatione versatus est, ut communi applausu ab utriusque religionis asseclis opus eius exciperetur. v. *Catal. bibl. Rinck.* p. 338.

posteriores, praesertim recentissimae, quippe quae non omnes quidem, at plurimae tamen, ex ephemeridibus politicis misere sunt consarcinatae. Icones, quas inscriptio libri ob iucunditatem laudat, minime sunt iucundae nec elegantes. — In usum regii Principis Borussici volumina quinque priora in Gallicam linguam translata sunt hoc titulo: *Le grand theatre historique, ou nouvelle histoire universelle tant sacrée que profane, depuis la creation du monde jusqu'au commencement du XVIII. Siècle. V Tomes à Leide* 1703. 2 Voll. f. cui versioni tabulae aeneae Merianae, quibus Godofredi Chronicon superbit, novum ornamentum conciliant. In Italica quoque lingua comparuit sub titulo: *Gran Teatro storico o sia Storia universale* etc. 1738. 4. Quae versio ex Gallica, ut videtur, est enata. — Partes autographi priores saepius sunt recusae, hoc scilicet ordine: P. I. 1692. 1697. 1703. 1752. P. II. 1693. 1704. 1727. 1753. P. III. 1694. 1704. 1723. P. IV. 1707. 1724. P. V. 1707. 1725. 1765. P. VI. (auctore EUCHARIO GOTTLIEB RINCK, Professore Altdorfino olim celeberrimo) 1710. 1733. Appendix partis VI. (eodem forte Rinckio auctore) 1715. 1725. 1762. P. VII. (auctore I. HARTMANNO, Diacono Norimb. ap. S. Laurent.) 1719. 1727. 1740. 1749. P. VIII. (auctore eodem et IOACH. NEGELEIN, Theologo Norimb.) 1727. 1740. 1764. P. IX. (auct. eod.) 1735. 1756. P. X. (auct. CONRADO SCHOENLEBEN, Pastore et Prof. Norimb.) 1744. 1746. 1767. P. XI. (auct. I. P. ROEDERO, Pastore ad D. Leonhardi prope Norimbergam, et G. P. SCHUNTHER, Prof. Norimb.) 1752. P. XII. (auct. C. G. RICHTER) 1761. P. XIII. (auct. eodem) 1762. P. XIV. (auct. GE. ANDR. WILLIO, Profess. Histor. Altdorf.) 1766. P. XV. (auct. C. G. RICHTER) 1773. P. XVI. (auct. IOH. DREYKORN. Diac. Norimb. ap. S. Iac.) 1778.

Ex

Ex Francogallis nominandus est:

URBANUS CHEVREAU (nat. Loduni 1613. ibique denat. 1701) *Histoire du monde*, à Paris 1686. I Voll. 4. auctior *ibid.* 1689 et 1698. V Voll. 12. *à la Haye* 1698. V Voll. 12. (Editio ab auctore ipso aucta et castigata) *à Amsterd.* 1717. VIII Voll. 12, cum Abbatis *de* VERTOT, aut potius BOURGEOIS *de* CHASTENET ad Carolum VI. Imp. usque, continuatione, quae tamen erroribus scatet historicis; ideoque editio a. 1698 praeferenda. Plurima in hoc opere mutuata ex *Matthiae* Theatro theoretico-practico, deinde laudando. Historia Graeca et Romana curatius caeteris est tractata. Chevreau.

Ex *Italis:*

GIO. NIC. DOGLIONI *Teatro universale de' prencipi, e di tutte l' historie del mondo* (ab O. C. ad ann. Chr. 1606). *Venetia* 1606. 2 Voll. 4. Doglioni.

ANTONIO FORESTI *Mappamondo istorico, cioè ordinata narrazione dei quattro sommi imperii del mondo e della monarchia di Cristo da S. Pietro primo Papa sino a' nostri tempi. Parma* 1690 et 1691. VI Tomi f. V Voll. in 4. (In hac editione historia tantum usque ad a. 1670 deducta) *Venet.* 1700. VII Voll. in 4. Theotisce: *Historische Weltcharte, das ist: Beschreibung der Welt. Augsb.* 1716 - 1718. VI Tomi 4. — In primis historia Italiae, praecipue vero pontificum Romanorum, in hoc opere diligentius culta. Foresti.

FRANC. BIANCHINI (Veronensis, D. Theol. Canonici, Diaconi et Referendarii Pontificum Rom. Clementis XI. et Innocentii XIII; nat. 1662. denat. 1729) *Storia universale, provata con monumenti, e figurata con simboli degli Antichi. Roma, per Ant. de' Rossi* 1697. 4. ibid. 1747. 4. Bianchini.

Teatro storico o sia storia universale sacra e profana, dalla generatione del mondo, sino al principio del decimo ottavo secolo. In Venetia 1735. V Voll. in 4. Teatro storico.

Ex

Ex *Anglis:*

Howel. WILHELMUS HOWEL s. HO-EL (Canc rius Dioeceseos Lincolnensis, † 1683), qui dedi *Institution of general history, or the history o World. London.* 1680. 2 Voll. f. Quorum pr tomus historiam antiquam continet exacte de ptam usque ad Constantini M. tempora: alter historiam saltem Imperatorum usque ad destru nem imperii Occidentis comprehendit.

Heylyn. PET. HEYLYN'S (D. Theol. Rectoris eccl rum Ailesfordensis et Warnborensis, nat. 1599, nat. 1663) *Cosmography in four Books, containin Chorography and History of the whole World an the principal Kingdoms, Provinces, Seas, and the thereof, improv'd with an historical continuation t present times by* EDMUND BOHUN. *London* 170 *with Maps.* Priores editiones Oxonii 1622. 4 Londini 1652 et 1682. 4. prodierunt.

Raleigh. *The Historie of the World, in five bookes, by* WALTER RALEGH, (frequentius dicitur RALEI *Raulaeus*, cuius fata singularia ex historia Angli satis nota, † 1618. Carcere per undecim annos tentus hanc historiam scripsit), qui seriem histori usque ad interitum regnorum, ex Macedonico c rum, perduxit: ALEXANDER vero ROSS ad an 1640, alii demum ad annum 1707 continua Editus est Tomus I. *Londini* 1614. f. II. *ibid.* 1 f. opus universum *ibid.* 1708. 4 Voll. in 8. Tab chronologicae, mappaeque geographicae omn editionibus sunt adiectae. — Cf. (BAUMGARTE *Nachrichten von einer Hall. Bibliothek* T. V. p. 6

Boecler. IOANNES HENRICUS BOECLERUS in an habuit *universalem historiam* per omnia saecula c scribere, neque tamen illam plene absolvit. V quidem adhuc *historiam saeculi* IX. *et* X. scripsit, quam specimen laboris, quo etiam insignem se p stitit historicum. Post mortem vero ipsius pro

I

Saecula IV a Christo nato *priora*, quae accu-
D. M. Fr. prodierunt *Sedini* 1699. 8, praemis-
aefatione isagogica Ioannis Fechtii. Desumta
sunt ex lectionibus privatis, quae anno 1659
uditoribus exceptae fuerant, atque chronolo-
, res Romanas, externas, ecclesiasticas et litera-
ertractant. Singula accurate sunt proposita, al-
s etiam fontibus. Tandem quoque eiusdem
leri habemus *de rebus saeculi post Christum natum*
librum Memorialem cum commentario, quem
gnitum edidit *Ioannes Burcardus Maius*, *Kilonii*
. 8. In memoriali quidem libello brevis adpa-
diculus rerum praecipuarum saeculi decimi sex-
egatis ubique auctoribus, qui singula descripse-
, quae vero in adiecto commentario plenius
exposita.

Tandem etiam hic commemorandum videtur Gualterii 1
, inscriptione saltem huc pertinens, dignumque, Gruteri Chronicon
i argumenta varia sive miscella ante oculos po- Chronicorum.
ur. Inscriptum est: *Chronicon Chronicorum ec-*
fiastico-politicum, *collectore* IO. GUALTERIO (i. e.
O GRUTERO, qui patris sui Ioh. Gualterii Gru-
praenomine usus est). *Francof.* 1614. 4 Voll. 8.
Continentur Tomo I: Notitia Episcopatuum or-
hristiani, sive Codex Provincialis Romanus, ab
erto *Miraeo* ex vetusto Codice publicatus; *Arn.*
nanni theatrum conversionis gentium totius or-
sive Chronologica de vocatione omnium popu-
n et propagatae religionis descriptio; Onuphr.
vinii Romanorum pontifices maximi, additis
copis, Cardinalibus etc.; *Idem* de Episcopatibus,
s et diaconis Cardinalium; Casp. *Bruschii* epitome
nnibus Germaniae Archiepiscopatibus et Episco-
ius, acced. *Fabianenses*, sive *Favianenses*, aut *Wi-*
nses, qui sunt Viennenses et alii Episcopi et Ar-
piscopi; Petr. *Merssaei* Electorum Ecclesiastico-
catalogus; Franc. *Modii* liber singularis de Or-

dinum Ecclesiasticorum origine, progressu et vestitu. — Tom. II. Aub. *Miraei* Libri II de origine Equestrium Ordinum; Franc. *Mennenii* deliciae Equestrium, sive Militarium Ordinum symbola, insignia et origines; Garterii equites in Britannia ex libro Thom. *Milles* de nobilitate politica; Gabr. *Prateoli* Concilia Ecclesiae christianae; *Eiusd.* epitome veterum recentiorumque haereticorum; Io. *Frisii* bibliotheca philosophorum auctorumque veterum; Bibliotheca patrum minor, a temporibus Apostolorum, usque ad tempora scholasticorum Ecclesiae doctorum, ab anno 50 ad 1140; Io. *Frisii* nomenclatura alphabetica philosophorum aliquot veterum et recentiorum; Enumeratio Patrum alphabetica, cum assignatione temporis, quo floruerunt, ab anno 50 ad 1140; Dies natales virorum litteris armisque illustrium ad 1600; Dies emortuales virorum literis armisque illustrium ad 1614; Io. *Horolani* Calendarium Ecclesiasticum, quo breviter occurrunt Sanctorum feriae, annus Domini, tempus passionis, auctoresque, qui de his scripserunt; Martyrologium Romanum, addito die mortis cuiusque e *Baronio.* — Tom. III. Onuphr. *Panvinii* Imperatorum, Regum et Principum catalogus; Enumeratio et genealogia Regum Hispaniae ab Adamo, e Tomo I. Rerum Hispanicarum; Hieron. *Blancae* Arragonum Regum series et elogia; Duard. *Nonius* de vera Regum Portugalliae genealogia; Gregor. *Lilii* chronicon Regum et Principum Britanniae; Catalogus Regum Scotorum, quo tempore regnarint, quo fato diem obierint, ubi sepulti, ex Hectore *Boethio; Erici* Regis Daniae historia de origine gentis Danorum, de Regibus eiusdem gentis et eorum rebus gestis; Historia compendiosa Regum Daniae continuata per Erp. *Lindenbruchium;* Casp. *Schutzii* catalogus Regum Poloniae; Series Regum Sueciae ex Io. *Pistorio;* Indiculus Regum Bohemiae; Catalogus Electo-

rum

um Palatinorum ex originibus *Freheri;* Catalogus Electorum Saxoniae it. Electorum Brandenburg.; Petr. *Marcelli* et Silv. *Girelli* Venetorum Principum vitae et gesta; Achill. Pirminii *Gassaris* Catalogus Regum omnium Europae; Henr. *Aquilii* chronicon Geldriae, cum notis *Scriverii;* Georg. *Benedicti* epitaphia Hollandiae Comitum; Wolfg. *Drechsleri* chronicon de Saracenis et Turcis, auctum a *Fabricio;* Nicol. *Reusneri* Symbolorum Imperatoriorum classes III; Emortualium principum doctorumque appendicula. — Tom. IV. Conr. *Lycosthenis* prodigiorum ac ostentorum chronicon; Annotata de personis iudicii Camerae Imperialis a primo illius exordio, usque ad ann. 1572; Chronologia Ecclesiastico-politica rerum, pace belloque, toto fere orbe, gestarum, ab anno primo I. C. ad 1613; Academiarum scholarumque illustrium collectio ex Iac. *Middendorpio;* Nundinae mercatusque per Europam celebriores; Ludi equestres seu Hasti Ludi Germanica.

XI.

Scriptores historiae universalis saeculi XVIII.

Maioris molis opera sequentia fere huc pertinent: Scriptt. hist. univ. saec. XVIII.

ATLAS HISTORIQUE, *ou nouvelle Introduction à l'histoire, à la chronologie & à la geographie ancienne & moderne, représentée dans de nouvelles cartes, où on remarque l'établissement des états & empires du monde, leur durée, leur chûte & leurs differens gouvernemens, la Chronologie des Consuls Romains, des Papes, des Empereurs, des Rois & des Princes &c. dépuis le commencement du monde jusqu'à présent. Par Mr.* C***. *Avec des dissertations sur l'histoire de chaque état par Mr.* GUEUDEVILLE. *Nouvelle edition. à Amsterd.* 1739. Atlas historique.

7 Tomi in fol. Tomus septimus supplementa et
sertationes continet, auctore *H. P. de* LIMIE
Prima editio prodiit *ibid.* 1708, 3 Voll. f. secunda
mique voluminis tertia *ibid.* 1720 et 1721. 7 V
f. — Opus sumtuosum, magis ob figurarum aeri
cisarum tabularumque genealogicarum eleganti
quam ob rerum narrationem, delectum et praest
tiam, commendandum. Partes quaedam separa
editae sunt, titulis novis.

ist. univ. ngl ic. m contin. rss. et epi mis. Omnes vero, qui unquam historiam univer
totius terrarum orbis condere ausi sunt, superavit
cietas virorum doctorum Anglorum, qui iunctis
ribus opus, omnibus populis cultioribus notum,
borarunt, cuius ortum, progressum et indol
nunc narrare ac describere animus est. Ab in
quidem operis ambitus non adeo late patens, qu
postea fiebat, delineabatur, quippe qui solumm
historiam antiquam quatuor voluminibus sive pa
bus octo in folio, ut aiunt, comprehendit. Ita
no 1730 Londini volumen primum sensim plag
singulis venditis in lucem editum. Successere ar
sequentibus reliqua. Vix autem haec editio pri
perfecta, altera iam erat procuranda, cuius prin
tomus anno 1736 hac inscriptione ornatus:

> *An universal history from the earliest Account of T to the present, compiled from original Authors an lustrated with Maps, cuts, notes, chronological and o tables* Vol. I. *London* 1736. f.

Singulis annis sequentibus volumen prodibat l
ius editionis priore multo auctioris: nondum v
ea absoluta, iam anno 1740 volumen primum re
dendum erat, variis quidem insignibusque correct
nibus et additamentis, licet titulus eorum haud r
minerit. Quae editio voluminibus VII in fol. co
stat. Volumen VII prodiit 1745. Successit alia *L
dini* 1747 sqq. constans voluminibus XX in 8 n
aliaqu

aliaque, voluminibus XXI in 8 mai. *ibid.* 1753 sqq. Hae editiones omnes tantum historiam antiquam continent. Nova deinde accessit, pluribus quoque editionibus. Recentissima editio, in qua historia antiqua et nova coniunctae, *Londini* prodiit 1759-1763. XXXVIII Voll. in 8 mai.

Auctores huius operis nunquam nomina sua sunt professi: scimus tamen, GEORGIUM SALE historiam populorum orientalium, in primis Arabum, IOHANNEM SWINTONUM historiam Karthaginiensem; ARCHIBALDUM BOWERUM Romanam elaborasse. Dicunt etiam, GEORGIUM PSALMANAZARUM, falsarium historicum, quem omnes norunt, huius laboris sociis esse adscribendum. Itaque pro auctorum varietate varias virtutes variaque itidem vitia opus hocce vastum prae se ferre, facile intelligitur. Aliae eius partes, paucissimae tamen, egregie sunt constructae, v. c. historia commerciorum gentium Europaearum in diversis Asiae et Americae partibus: aliae mediocriter: aliae, et quidem pleraeque, negligenter admodum, sine eruditione exquisita, sine iudicio acri, sine cognitione rectove usu optimorum subsidiorum, quod in primis de historia, quam dicunt, medii aevi atque de recentiore valet. Praeterea omnis descriptio formaque operis nec ingeniose nec secundum regulas artis historicae, quibus historiae omnium gentium, historiam universalem constituentes, apte pulchreque sunt coniungendae, ita ut corpus perfectum inde oriatur, est delineata: sed congeriem potius historiarum singularum, nulla iunctura inter se cohaerentium, conspicimus. Repertorium igitur, seu bibliothecam historiae universalis potius, quam ipsam historiam universalem, Britanni nobis exhibuerunt. Nihilo secius gratiae illis tribuendae sunt; licet enim eorum repertorium historicum minime sit perfectum omnibusque numeris absolutum: tamen auctores omnes, qui superiori-

 bus

bus temporibus historias universales composuere, antecelluerunt, multaque eorum operi insunt, quae magno cum fructu in usus tuos convertere possis; eoque insuper alii viri eruditi sunt excitati, qui plurimas operis partes ingenio industriaque haud vulgari auxerunt, amplificarunt atque poliverunt. Quum enim haec historia universalis varias in linguas fuerit translata, vel ipsae versiones correctionibus et additamentis ditatae, vel partes operis negligentius elaboratae ab exteris non dignae habitae, quae in linguas suas transferrentur, ideoque, reiecto Britannorum labore, maiore sedulitate ingenioque generosiore ab imo quasi exstructae sunt.

Francogallica operis versio omnium erat prima. Prodiit enim iam inde ab anno 1732, quum archetypum nondum typis prorsus esset expressum, pars istius versionis prima hoc titulo:

Histoire universelle, depuis le commencement du monde, jusqu'à présent, traduite de l'Anglois d'une Société de Gens de Lettres, enrichie de Figures & de Cartes nécessaires. à la Haye, Amsterd. & Leipsic 1732 sqq in 4.

Cuius versionis tomi priores anno 1742 typis repetiti, ab eoque tempore singulis fere annis volumen typis impressum, labore adhuc non finito. Anno 1780 volumen XLII prodiit.

Hac ex translatione TURPINUS, Francogallus, hausit composuitque, sine ulteriore rerum gestarum indagatione, novis potius naevis et erroribus coacervatis, opus inscriptum:

Histoire universelle imitée de l'Anglois, par M. TURPIN. *à Paris* 1770. 12 mai.

Qualem successum haec compilatio inter Francogallos habuerit, nescio. Ad nostram notitiam quatuor tantum volumina venere.

Nova

Nova operis Anglicani versio Francogallica edi coepta anno 1779 hac inscriptione:

> *Histoire universelle dèpuis le commencement du monde jusqu'à présent, composée en Anglois par une Societé de Gens de Lettres. à Paris, chès Moutard,* in 8.

Sub finem anni 1780 XX volumina formis erant expressa.

Versio *Belgica*, quorum volumina priora notis eruditissimis locupletata, hanc inscriptionem prae se fert:

> *Algemeene Histori van het Begin der Wereld af tot den tegen woordigen tyd toe-beschreeven door een Gezelschap van Geleerde Mannen in England. Uit het engelsch vertaeld, en met eenige Aentekeningen vermeerded door* KORNELIS WESTERBAEN. *t' Utrecht* 1736 sqq. fol. Tomus primus mox recudebatur.

Multo acrius *Germanorum* industriam opus hocce exercuit, et adhuc exercet, diuque in posterum exercebit. Ex quo enim SIGISMUNDI IACOBI BAUMGARTENII cura versio operis Britannici Theotisca coepta, multi popularium nostrorum non solum circa emendationem et continuationem operis, eiusque epitomen sunt versati, sed multo plures etiam Britannorum ausu stimulati, historias universales maiores minoresve moliti sunt. Primus versionis theotiscae tomus, Baumgartenii auspiciis, annotationibus eiusdem et castigationibus doctissimis, praefationeque bonae frugis plenissima, supra iam a nobis laudata, notisque versionis Belgicae instructus, hocce prodiit titulo:

> *Uebersetzung der allgemeinen Welthistorie, die in Engeland durch eine Gesellschaft von Gelehrten ausgefertigt worden.* ERSTER THEIL. *Nebst den Anmerkungen der holländischen Uebersetzung, auch vielen neuen Kupfern und Karten. Genau durchgesehen und mit häufigen Anmerkungen vermeret von* SIEGMUND IACOB BAUM-

BAUMGARTEN, *der h. Schr. Doctor und öffentl. Lehrer auf der Friedrichsuniversität in Halle. Halle bey Gebauer* 1744. 4 mai. Tomi duo priores mox recusi.

Baumgartenio, tomo XVII (a. 1757) immortuo, IOH. SALOMO SEMLER, Doctor et Professor Theologiae, adhuc Halae florens, editionis curam suscepit. Tomo XVIII, cui insunt tabulae chronologicae utilissimae, impresso, historia universalis antiqua erat absoluta, tomusque XIX et sequentes partim tenore numerorum perpetuo insigniti, partim novo titulo, novoque numerorum tenore hac ratione inscripti: *Uebersetzung der allgemeinen Welthistorie der neuern Zeiten* etc. I. *Theil.* — Ita operis versio progressa usque ad tomum XXX; quo (1765) impresso placuit, non amplius operam versioni impendere, voluminibus Anglicis summa cum oscitantia elaboratis. Scatent enim erroribus volumina, quibus historia regnorum Europae septentrionalium, e fontibus impurissimis hausta, narratur, historiaeque Russorum, Polonorum et Suecorum sic expositae Theotisce iam versae erant, cum consilium illud caperetur. Continuatio igitur operis quibusdam viris eruditis, in Germania natis, committebatur, mutato sic titulo:

Fortsetzung der allgemeinen Welthistorie durch eine Gesellschaft von Gelehrten in Teutschland und Engeland ausgefertiget.

Tomi XXXI (sive recentioris historiae XIII) elaborationem debemus AUGUSTO LUDOVICO SCHLOEZERO, Professori Goettingensi. Anno demum 1771 tomus iste erat finitus, cum tomi tres sequentes, de quibus postea, typis iam impressi essent. Praestantissimas dissertationes continet, atque introductionis in omnem historiam Septentrionis Europaei loco aestimandus est. Argumentum huius tomi exhibebimus infra in capite de historia Septentrionis Europaei.

Tomis

Tomis XXXII et XXXIII (a. 1768 et 1770) inst historia Norvagica et Danica, auctore LUDOVICO ALBERTO GEBHARDI, Professore academiae questris Luneburgensis. Tomo XXXIV et maiori arti tomi XXXV (a. 1770 et 1771) historia Belgica, uctore EOBALDO TOZENIO, Consiliario iustiae Mecklenburgensi et Professore in Academia Buetoviensi. Reliquae minori parti tomi XXXV, ut et omis sequentibus XXXVI, XXXVII, XXXVIII et XXXIX, (a. 1771, 1772, 1773, 1774 et 1776) historia Francogallica, auctore IOH. GEORGIO MEUEL. Tomis XXXX, XXXXI, XXXXII et XXXXIII 1778-1781) historia regnorum rerumque publicaum Italiae, auctore IOH. FRIDERICO LE BREo, consiliario consistorii Wuertembergici et Praefeto bibliothecae ducalis Stuttgardiensis. Nondum iis quatuor tomis finita est historia Italica.

Plura de recentioribus hisce voluminibus dicenur infra iis capitibus, quibus historiae in istis expoitae conveniunt.

Tomis XXXII, XXXIII, XXXIV et XXXV praeixae sunt praefationes I. C. GATTERERI doctissinae aeque ac utilissimae, suis locis memoratae et nemorandae.

Nunc igitur, dum haec scribuntur, versio et coninuatio operis Anglicani Theotisca tomis XXXXIII constat: at non his solis, sed alia volumina insuper ad corpus vastissimum pertinent, quibus nimirum variae dissertationes et illustrationes plurium argumentorum maioris momenti, sive a viris Germaniae eruditis exaratae, sive aliis ex linguis in Theotiscam translatae, *Baumgartenio* et *Semlero* curantibus sunt exhibitae. Multae quoque insunt correctiones et additamenta ad Britannorum opus ab iis ipsis in recentioribus editionibus suppeditata. Prodierunt vero hac inscriptione:

Sammlung von Erleuterungsschriften *ud Zusätzen* *allgemeinen Welthistorie, herausgegeben von* · S BAUMGARTEN. — I. *Theil, Halle* 1747. II. 1748. III. *Th.* 1750. IV. *Th.* 1756. V. *Th.* (*von* SEMLER) 1761. VI. *Th.* 1765. 4 mai.

Dissertationes potiores occasione oblata lau bimus.

Nonnullas harum dissertationum maximam partem annotationum Baumgartenianarum ad mum primum versionis Theotiscae, ut et Baum tenii praefationem ad eundem, Britanni ipsi Ang reddiderunt *Londini* 1754. 8.

Itali quoque sermoni suo patrio donarunt tannorum opus. Historiae veteris versio est confe duaeque vel tres editiones illius *Venetiis* in 4. et rentiae in 8. prostant: historiae novae transla quantum scio, nondum absoluta.

De *Epitomis* huius operis nunc dicendum. *mam* Angli ipsi confecerunt, eamque sic inscrips

A General History of the World from the creation to present time. Including all the Empires, Kingdoms States; their Revolutions, Forms of Government, L Religions, Customs and Manners; the Progreß of Learning, Arts, Sciences, Commerce and Trade; T ther with their Chronolog, Antiquities, public Build and Curiosities of Nature and Art. By WILLI GUTHRIE, *Esq.* J. GRAY, *Esq. and others emi in this Branch of Litterature. London* 1764-1767. V XII. 8 mai.

Laudanda quidem apta huius epitomes compo tio, licet rerum gestarum dilectus non ubique o mus sit; laudanda etiam in plerisque operis parti elocutio narrationisque ars: at diligentia attentioq in vitandis et emendandis maioris operis errorib auctoribus prorsus defuit; novos potius haud r commisere. Quae cum ita sint, versioni huius e tomes Theotiscae viri fuerunt praefecti, qui Brit

nor

norum errores tollerent, fontes narrationis breviter indicarent, chronologiam plane neglectam adderent, opusque universum in formam redigerent laetiorem. Prima scilicet huius versionis pars prodiit *Lipsiae*, impensis haeredum Weidmanni Reichiique, hoc fere indice:

Allgemeine Weltgeschichte von der Schöpfung an bis auf gegenwärtige Zeit — ausgefertigt von WILH. GUTHRIE, IOH. GRAY, *und andern in diesen Theilen der Wissenschaften berühmten Gelehrten. Aus dem Englischen übersetzt. Aus den Original-Schriftstellern berichtigt, und mit einer fortlaufenden Zeitrechnung und verschiedenen Anmerkungen versehen von Herrn* CHRISTIAN GOTTLOB HEYNE, *Professor der Beredsamkeit und Dichtkunst in Göttingen. Nebst einer Vorrede Herrn D.* IOHANN AUGUST ERNESTI. *Erster Theil. Leipzig* 1765. 8 mai. — Operis interpres *Gellius*, Lipsiensis.

Tom. II. *ibid.* 1766. *Heynius* huic tomo inultò maiorem curam, quam primo, ob auctorum oscitantiam mirificam, impendere coactus est. Regionum quarundam historias egregie ipse condidit, v. c. Cariae, Graeciae antiquissimae, Sicyonis. Praefatio viri sagacissimi lectu est dignissima.

T. III. 1766. Eodem *Heynio* curante.

T. IV. 1767. Crevit *Heynii* diligentia, praecipue in Etruscorum et Romanorum veterum historia emendanda.

T. V. *Pars* I. — 1768. Curante IOH. DANIEL RITTER, D. et Prof. Vitembergensi; qui vir doctissimus innumeras huic parti, historiae Byzantinae destinatae, adiecit correctiones et additiones maximi aestimandas. Ex quo intelligitur, quanta negligentia auctores maioris et minoris operis Anglici hanc quoque historiae portionem tractaverint. Melius profecto et sibi et lectoribus consuluisset Ritterus, si omnem Britannorum rhyparographiam sepofuisset historiaeque Byzantinae epitomen ipse condidisset.

T. V.

T. V. *Pars* II. — 1772. Eodem indagatore veritatis subtilissimo curante historia populorum, Africam olim colentium, veterumque Hispanorum, praeclare correcta.

T. V. *P.* III. — 1774. Veteris Galliae historia a *Rittero* quoque cultius summaque diligentia critica exposita. Trium harum partium stilum Heynius, Ritteri discipulus et amicus, correxit atque emendavit. Ritterus enim sermone patrio minus comto usus erat.

T. V. *P.* IV. nondum typis expressa. Rittero enim a. 1775 mortuo, curam quidem huius partis in se suscepit Heynius; at, negotiis aliis impeditus, lectorum desideriis satisfacere adhuc non potuit.

T. VI. *P.* I. — 1768.

T. VI. *P.* II. — 1769. In emendandis hisce partibus tomi sexti *Heynius* IOH. IAC. REISKIUM, Professorem olim Lipsiensem, socium sibi adiunxit, ob summam, quae viro immortali inerat, peritiam historiae Arabicae, his partibus comprehensae. Quo factum, ut hic quoque tomus versionis Theotiscae autographum longe post se relinquat.

T. VII. *P.* I. *et* II. 1772. Mongolorum, Persarum et Turcarum historia, ab *Heynio* etiam diligentissime expurgata.

T. VIII. — 1770. Historia Italiae, a IOH. MATTHI. SCHROECKHIO, Prof. Vitembergensi, polita.

T. IX. — 1767. Historia Germaniae, CAROLI RENATI HAUSENII curis. Alia historiae patriae expositio, a Germano quodam exarata, huic volumini substituetur in posterum.

T. X. *P.* I. *et* II. — 1771. Historia Francogallica, *Schroeckhio* emendatore.

T. XI. — 1773. Historia Belgica, eodem *Schroeckhio* correctore.

T. XII.

T. XII. — 1774. Historia Hispaniae et Lusitaiae medii et recentioris aevi, curis IOH. ANDR. IEZII, Prof. Goettingensis.

T. XIII. *P.* I. — 1774. *P.* II. 1776. Historia in- Angliae, GOLDSMITHIO auctore (Guthrie enim Gray historiam patriae omiserant) *Schroeckhio* amificatore.

T. XIV. *P.* I. — 1775. Ab hac parte, historiam oloniae continente, a Germanis idem, quod in maris operis versione factum. Inscitia enim ac negliantia Britannorum stupenda in regionum Europae ptentrionalium historia describenda deterruit popures a versionis continuatione; ideoque, insigni ofecto disciplinae historicae emolumento, reliquae eris partes a viris, quos Germania nostra procreat, doctissimis elaborantur. Ita historiam Poloniae AN. ERNEST. WAGNER, Dantisci otio honestissio fruens, scite admodum construxit, forma operis ntum externa, quam Angli delineaverunt, servata.

T. XIV. *P.* II. — 1776. Historia Litthuaniae, orussiae (usque ad a. 1656) et Livoniae, auctore *Vagnero.*

T. XIV. *P.* III. — 1777. Historia Borussiae rentior et Curlandiae, eodem auctore.

T. XV. *P.* I. — 1778. *P.* II. — 1780. Historia ungariae, a LUDOVICO ALB. GEBHARDI praeare adornata.

T. XV. *P.* III. — 1781. Idem *Gebhardi* expoit hac parte res in terris Hungariae vicinis, v. c. in ransylvania, Galitia, Lodomeria, Dalmatia, Croaa, Slavonia, Servia, Bosnia, Ragusa, aevo prisco ac centi gestas.

T. XVI. *P.* I. — 1778. Historia Daniae et Norigiae usque ad unionem Calmariensem (1397); eoem *I. E. Wagnero* auctore, qui et sequentes huius mi partes composuit.

T. XVI.

T. XVI. *P.* II. — 1779. Historia Sueciae usque ad unionem Calmariensem, et historia eiusdem regni, Daniae et Norvagiae, usque ad exstinctam istam unionem (a. 1523).

T. XVI. *P.* III. — 1780. Daniae et Norvagiae historia, usque ad annum 1660.

Aliam epitomen ipsius maioris Anglorum operis alii Germaniae nostrae viri docti non multo post coeptam versionem epitomes Guthrianae condere instituerunt. Primum quidem id negotii datum THOMAE ABBTIO, Consiliario olim aulae et regiminis Bueckeburgensi, qui et plagulas XVII typis impressas elaboravit: sed mox laboris huius pertaesus, morteque praeventus, nil praeter plagulas istas perfecit; quae quidem hoc indice sunt ornatae:

Herrn THOMAS ABBTS *Fragment der ältesten Begebenheiten des menschlichen Geschlechts. Mit einer Vorrede, herausgegeben von D.* Ioh. Peter Miller. *Halle* 1767. 8 mai.

Epitomen deinde aliam conficere aggressus FRIDERICUS EBERHARD BOYSEN, D. Theol. Consiliarius Consistorii Quedlinburgensis etc., eandem, quoad historiam orbis terrarum antiquam, feliciter absolvit. *Tomus primus* prodiit *Halae* 1767. 8 mai. cum praefatione *Ioh. Christoph. Gattereri:* tomus *decimus*, isque historiae antiquae ultimus, *ibid.* 1772. En operis inscriptionem!

Die allgemeine Welthistorie, die in England durch eine Gesellschaft von Gelehrten ausgefertigt worden, in einem vollständigen und pragmatischen Auszuge. — Herausgegeben von D. I. E. Boysen. — *Alte Historie I. Band* etc.

Boysenus haudquaquam temere sineque examine Anglos secutus est, sed in subsidium laboris adhibuit etiam *Baumgartenii* et *Heynii* annotationes in operis maioris volumina et in Guthrii epitomen, ali-

sque virorum eruditorum lucubrationes. *Boysenus* imen multo maiorem lectorum gratiam sibi conciasset, si brevitatis studiosior fuisset. Plura huius epiomes volumina mappis geographicis, quibus epitoie Guthriana eget, instructa sunt.

Eodem anno, quo primus historiae antiquae epiomes tomus prodiit, recentioris historiae epitomes mus primus typis expressus est: si modo novum occe opus epitomes nomine insigniri possit. Miro nim consilio initium operis factum ab enarratione istoriae Germanicae, quae a Britannis in maioris peris voluminibus miserrime truncata ac deturpata, eoque minime Theotisce reddita, nec adhuc a quom popularium nostrorum ad operis maioris contiiationem elaborata est. Epitome igitur prius typis primi coepta, quam maius opus, ex quo illa fieret, esset. Itaque historia ista Germaniae nec hoc senepitome vocari potest, nec alia unquam ratione, iippe quae tam multa volumina hucusque occupat, ut epitomes notio plane evanuerit. Et ab initio iidem historiae huius Germanicae scribendae cura ROLO RENATO HAUSENIO fuit demandata, ii et plagulas duodecim priores composuit, dein ro operis continuationem FRANCISCO DOMINI- HAEBERLINO cessit. Et sic tandem a. 1767 imus in lucem prodiit tomus. Quum vero a. 1773 tomum duodecimum ventum, illeque typis exessus, historiaque patriae in eius ambitu non ultra midiam saeculi decimi sexti partem prolata esset, enituit consilii, hac ratione laborem amplius perquendi: *Haeberlinus* potius historiam Germaniae ovo sub titulo continuavit et adhuc continuat (in-, ubi de historiae Germanicae literatura erit dicenm, curatius exponemus de opere hocce Haeberliano), atque pars XIII et sequentes elaboratae a EBHARDO, TOZIO et MEUSELIO, qui, ut antea n monitum, ad operis maioris continuationem histo-

historias Daniae, Belgii et Galliae elaborarunt. Hi igitur ipsi opera sua ampliora in compendium redegerunt. Et quidem *Gebhardi* tomo XIII et XIV (*Halae* 1774. 8 mai.) historias Norvagiae et Daniae, *Toze* tomo XV (*ibid.* 1775) historiam Belgicam, *Meusel* tomis XVI, XVII, XVIII, XIX et XX (*ibid.* 1777-1779) historiam Francogallicam, narravere, ac tabulis genealogicis mappisque geographicis eosdem instruxere. *)

Haec fere sunt, quae de vastissimo opere isto eiusque progenie numerosa erant referenda. Nunc alios, quos saeculum nostrum procreavit, maioris molis libros, quibus historia universalis exponitur, secundum ordinem chronologicum percensebimus.

Rollin, cum [...]ontia. Primus nobis sese offert CAROLUS ROLLIN, historiam universalem antiquam elegantissime, at sine ulteriore veritatis scrutatione, sine recto fontium usu, parumque accurate narrans in opere isto:

> *Histoire ancienne des Egyptiens, des Carthaginois, des Assyriens, des Babyloniens, des Medes & des Perses, des Macedoniens, des Grecs. à Amsterdam* 1730-1739. XIII Voll. in 8.

Saepius typis repetitum est opus, e. gr. *Paris.* 1734-1740. VII Voll. in 4. *ibid.* 1740. in 4 et 12 mai. *à Halle* 1756-1758. IV Voll. in 8 mai.

Interpretatio huius historiae Rollinianae *Theotisca* prodiit *Dresdae* 1738-1749. XIII Voll. in 8. *Italica*, *Venetiis* 1740 sqq. IX Voll. in 8. *Hispanica*, per *Franc. Xaver. de Villanueva*, *Madriti* 1780. XIII Voll. in 4.

In

*) Nec silentio hic praetereundae observationes doctissimae in operis istius Anglici maioris partes quinque priores, quas PETR. FRID. SUHM, historicus aetatis nostrae nobilissimus, sermone Danico composuit scriptisque societatis literariae Dronthemiensis inseruit, tomis quidem I (p. 203-235.), II (p. 158-.34.), III (p. 181-295.), IV, cui titulus: *Kongelige Norske Selskabs Skrifter* (p. 150-269).

In compendium Rollini opus redactum ab Abbate TAILHIE', *à Paris* 1744. IV Voll. in 12. et *à Lausanne* 1754. V Voll. in 12. (Haec editio praestantior est Parisiensi; maior enim chronologiae ratio in ista habita variaque historiae capita dilucidius et curatius exposita sunt.) *Theotisce, Zürich* 1750-1753. IV Voll. in 8.

Rollinus ipse historiam Romanam eadem ratione elaboravit, continuationem quasi istius operis, hoc titulo:

Histoire Romaine dépuis la fondation de Rome jusqu'à la bataille d'Actium, par Mr. CHARLES ROLLIN; *revue dépuis la mort de l'auteur par J. B. L.* CREVIER. *à Amsterd.* 1739-1749. XVI Voll. in 8 *à Halle* 1753-1755. V Voll. in 8 mai. *Theotisce, Vratislaviae* 1739-1763. XVI Voll. in 8.

Idem ille *Crevierus*, Tillemontium potissimum secutus, historiam Romanam continuavit hoc indice:

Histoire des Empereurs Romains, dépuis Auguste jusqu'à Constantin par Mr. JEAN BAPTISTE LOUIS CREVIER. *à Paris* 1750-1756. 6 Voll. in 4. ib. eod. 12 Voll. in 12 mai. *à Amsterd.* 1750 sqq. 12 Voll. in 12 mai. — *Theotisce*, parum accurate, *Dresdae* 1756-1769. 12 Voll. in 8. Utrumque Rollini et Crevieri opus *à Amsterd.* 1744-1756. 28 Voll. in 12 mai.

Continuationem operis dedit alius Francogallus hoc indice:

Histoire du Bas Empire, en commençant par Constantin le Grand. Par LE BEAU. *à Paris* 1757 sqq. 12 mai.

Nondum opus hoc amplissimum ad finem perductum. Auctore a. 1778 mortuo, continuationis curam in se suscepit Abbas GUENÉE. Theotisce etiam redditur Norimbergae. *Ioh. Adam Hiller* priores duodecim huius versionis tomos (1765-1775), reliquos *G. W. Panzerus*, Archidiac. Norimberg. curavit. Versionem Italicam procuravit Abbas *Fassadoni*.

 In

In capite de scriptoribus historiae Byzantinae plura de opere hocce dicendi erit locus.

Historiam recentiorem, inprimis populorum Asiaticorum, ad operis Rollini continuationem, itidem alii pertexere instituerunt. Prodiit nimirum:

Histoire moderne des Chinois, des Japonnois, des Indiens, des Perses, des Turcs, des Russes &c. pour servir de suite à l'histoire de Mr. Rollin. à Paris 1754 - 1773. XXIV Voll. in 12 mai.

Americae etiam historia posterioribus tomis comprehenditur. Caeterum maxima operis pars fide historica plane caret, quippe quod summa incuria ex rivulis lutulentis haustum: nihilo minus, in Germanorum quasi opprobrium, Theotisce redditum, *Berolini* 1758 - 1778. XXXIII Voll. in 8. Priores operis Francogallici tomos duodecim consarcinavit Abbas FRANCISCUS MARIA *de* MARSY: posteriores RICHER.

[Al]lgemeine [St]aats-[Ch]ronick. Ex Gottfridi Chronicis paullo ante excitatis, ex ephemeridibus politicis aliisque huius farinae libellis compilatum est *Chronicon universale*, Germanico sermone: *Allgemeine Staats- Kriegs- Kirchen- und Gelehrten-Chronicke, in welcher alle geist- und weltliche Denckwürdigkeiten und Geschichte, so sich vom Anfange der Welt bis auf unsere Zeit zugetragen: und sowohl der Ursprung, Aufnehmen, Glückswechsel und Untergang großer Monarchien — als auch die in Europa und andern Theilen der Welt geführten wichtigsten Kriege — Empörungen, Verrätheteyen, Mordthaten, Executionen, Feuersbrünste, Wasserfluthen, Sturm und Ungewitter — ingleichen von Crönungen, Einzügen, Illuminatiouen, Feuerwercken — Exequien, Castris doloris — wie nicht weniger sichere Nachrichten von denen Kirchengeschichten Alten und Neuen Testaments, aus bewährter und berühmter Männer Schriften und Bibliothecken mühsam zusammengetragen und ans Licht gestellet.*

gestellet. Leipzig, verlegts *Ioh. Heinr. Zedler* 1737-1754. XX Voll. in fol. Indoles operis ex hac inscriptione, licet eam contraxerimus, recte aestimari potest. Primus editor perhibetur IAC. AUG. FRANKENSTEIN.

Stilo culto, adhibito curatiore rerum delectu, non tamen fontibus ubique consultis, magisque historiae ecclesiasticae et antiquae, quam civilis ac recentioris, ratione habita, concinnatum est hoc opus: Calmet.

Histoire universelle sacrée & profane depuis le commencement du monde jusqu'à nos jours. Par Dom AUGUSTIN CALMET. *à Strasbourg* 1735-1770. XV Voll. in 4. Tomo XV historia usque ad initium saeculi decimi septimi continuata est.

Minus comte, quam Rollini opus, maiore tamen veritatis eruendae studio, elaborata est historia antiqua sequens: Guyon.

Histoire des Empires & des Republiques dépuis le déluge jusqu'à Iesus Christ (par l'Abbé GUYON. *à Paris* 1736-1741. X Voll. 8.

De SALMONIS et VAN GOCHII historia recentiore s. statu praesenti politico omnium gentium infra agendum, ubi de notitia politica regnorum sermo erit. Idem fere valet de HENRICI WILSONI *Compleat Universalhistory*, de qua, quia potior operis pars geographica est, in capite de litteratura geographiae referendum.

Compilationibus vanis, futilibus et mendosissimis adnumeranda est: Lambert.

Histoire générale. civile, naturelle, politique & religieuse de tous les peuples du monde, avec des observations sur les mœurs, les coutumes, les usages, les caracteres, les differentes langues, le gouvernement, la mythologie, la chronologie, la geographie ancienne & moderne, les ceremonies, la religion, les mechaniques, l'astronomie, la physique particulière, l'histoire naturelle, le commerce, la navigation, les arts & les sciences des differens peuples de l'Europe, de l'Asie, de l'Afrique & de l'Amerique.

Par l'Abbé LAMBERT. *à Paris* 1750 sqq. XV V in 12 mai.

ardion. In usum filiarum regis Galliarum historiam u versam narravit IACOBUS HARDION stilo conc no ac nitido, rebusque gestis apte inter se iunctis, non semper accurate satis. Religionum historia pr sertim fabularum plena. En operis indicem!

Histoire universelle sacrée & profane dépuis le comme ment du monde jusqu'à nos jours. Par IAQU HARDION. — *à Paris* 1756 sqq. XVIII Voll. in
Italice *Torino* 1759-1763. XVI Voll. in 12.
Theotisce a *Salom. Ranisch* et *Ioh. Gottlob Glueck*, qu notulas nonnullas adspersere, *Altenburgi* 1760-17 XVIII Voll. in 8.

Quum Hardioni historia universalis tantum que ad saeculum decimum sextum p. C. n. dedu sit; *Linguetus* conatu audaci quidem, at non satis lici, illam continuavit, haud narrans, sed declam historiam saeculi XVI hac epigraphe:

Histoire universelle du seizième siècle, pour servir de à l'histoire universelle, sacrée & profane. Par SIM NICOLAS HENRI LINGUET. *Tomus XIX et à Paris* 1769. II Voll. in 12 mai.

Gesch. ekann- staaten. Coeptum, at minime ad umbilicum perductum opus quorundam virorum doctorum, Heilbronn typis impressum, quo historiam omnium hodie f rentium regnorum, nec diffuse nimis, nec ni compendiose, describere atque complecti anim erat. Ita vero inscribitur:

Allgemeine Geschichte der bekannten Staaten von ihrem sprunge an bis auf die neuern Zeiten, aus sichern Sch ten verfaßt. Heilbronn 1760. 8.

Partes quatuor (1760-1764) priores histori Britanniae, usque ad obitum Georgii I regis, nit et terse satis, duce in primis Rapino, narratam co prehendunt, auctore IOH. MICHAELE GRUNE concionatore olim Heilbronnensi. Partes quinq seque

entes (1762-1767) elaboravit IOH. RUDOL-
S SCHLEGEL, Rector gymnasii Heilbronnen-
aliis quoque libris bene de disciplinis historicis
tus. Historiam exhibuit Francogallicam ad Lu-
:i XIV obitum usque, ducibus potissimum Da-
et Martiniero: adiit tamen haud raro ipsos fon-
raecipue in concinnanda historia Ludovici XIV,
tomum nonum integrum implet. Historia ec-
stica et literaria, singulis historiae civilis periodis
itis, breviter, at scite, commemoratur. Conti-
o operis lento successit gradu. Historia quidem
ıaniae coepta 1770 tomo decimo, continuata-
771, 1772 et 1778, auctoribus CAR. RENA-
AUSEN, IAC. MELCHIORE WEISERT, IOH.
BR. LE BRET et WOLFGANGO JAEGER:
ondum ad finem perducta; absolvitur enim to-
centissimo, qui est totius operis decimus ter-
aeculum demum decimum quartum. Plura di-
r infra in capite de scriptoribus rerum Germa-
um.

mpliorem historiam universalem quoque moli- Franzen Adelung.
t et elaborare coepit ADAMUS GUIL. FRAN-
Professor olim Halensis, hoc titulo:

gemeine Geschichte der Welt, und Natur, der Völker, er Staaten, der Kirche, der Wissenschaften und Künste, us den Quellen selbst geschöpft. Berlin 1765. 1766. 2 Voll. in 8 mai.

uctore volumini priori immortuo, perfectio-
eiusdem et elaborationem posterioris in se susce-
H. CHRISTOPH. ADELUNG, Consiliarius Sa-
Gothanus, Lipsiae adhuc florens. At in hisce
is voluminibus historiae universalis expositio
inime coepta, sed ea modo copiosissime, maxi-
etiam partem accurate, si errorum typographi-
n nubem crassam excipias, tradita, quae ad
arationem seu introductionem in historiam fa-

cere possunt. Ideoque operis redemtor, cum illud emtores non sat multos nancisceretur, titulum aptiorem praefixit hunc:

> *Einleitung zur allgemeinen Weltgeschichte, in welcher von der Geschichte überhaupt, von der mathematischen und historischen Zeitrechnung, und von der mathematischen und natürlichen Erdbeschreibung gründlich gehandelt wird. Mit einer Vorrede begleitet von D.* ANTON FRIEDRICH BÜSCHING. *Berlin* 1769.

Wegelin. Ingenio philosophico instructus, historiam universalem medii et recentioris aevi usque ad annum 1740 scribere aggressus est IACOBUS WEGELIN, Professor academiae equestris regiae Berolinensis, hocce titulo:

> *Histoire universelle & diplomatique, contenant les evenemens les plus remarquables depuis le partage de l'empire &c. Tome I. à Berlin* 1776. — T. II. ibid. 1777. — T. III. ibid. 1780. 4 mai. f. Voll. VIII in 8 mai.

Auctor ipse Theotisce opus suum reddere coepit *ibid.* 1778. 2 Voll. in 8 mai.

Consilium et rationem historiae huius componendae Wegelinus iam anno 1769 publice declaraverat scripto supra iam a nobis laudato: *Plan raisonné d'une Histoire universelle* &c. Philosophice, pragmatice, nec non ingeniose, historiam tractare, quaestiones seu problemata historica solvere, praecepta et regulas ad usum civilem ex rebus gestis, ope inductionis historicae, derivare, atque similitudines variorum hominum variis ex saeculis venari studet. Quae quidem fere omnia ex voto illi successerunt: at minima lectorum pars plaudet huic successui; nam in veritatis historicae detrimentum nimium coacervatae sunt sententiae et regulae istae, narratio fere omnis minime historica, sed obscura, terminisque metaphysicis et mathematicis obruta, aegre procedens, arguta atque calamistris inusta, testibus insuper plane carens, ita

ita ut intelligere nequeas, cur auctor historiam suam diplomaticam appellaverit.

Recentissima saeculi nostri historia universalis minoris molis prodire coepit Lutetiae Parisiorum anno superiore hac inscriptione: Histo homi

Histoire des hommes, ou Histoire nouvelle de tous les peuples du monde. à Paris 1780. 12.

Tredecim hucusque volumina typis expressa, in quorum ultimo auctor DELILE historiam Francogallicam narravit. Quae sit indoles operis, nondum habeo dicere: male tamen ei successisse historiam patriam, alii affirmant.

XII.

Scriptores historiae universalis sui certique tantum temporis.

Verum ab his progredimur ad illos, qui sui certique tantum temporis historiam universalem rerum, in toto terrarum orbe, aut saltem maxima eius parte, gestarum, condiderunt. Scipti univ. certiqu tantum tempo

Cordate et libere sunt scripti THEODORICI *de* NIEM s. *Neheim* s. *Niheim* (Paderbornensis episcopatus oppido), scribae quondam Pontificii, deinde Episcopi designati Verdensis posteaque Cameracensis († circa a. 1417), *Historiarum sui temporis libri quatuor*, quorum tres priores de *schismate universali*, quartum vero *Nemus unionis*, sex Tractatibus constans, inscripsit. Exposuit illis res suo tempore, cum in Imperio aliisque regnis sub Carolo IV et subsequentibus duobus Imperatoribus, tum in Ecclesia (ab a. 1378 usque ad a. 1410) gestas. Prima editio, tres priores libros tantum continens, prodiit *Norimbergae*, apud Ioh. Petreium 1532. f. Secutae sunt editiones Basileenses, editore *Simone Schardio* 1560 et 1566. f. quibus etiam liber quartus comprehenditur. Theod Niem.

Recusi libri IV *Norimb.* 1592. 8. et *Argentorati* 1609 et 1629. 8. Adiecti sunt quatuor editionibus posterioribus FRANC. ZABARELLIS et IOH. MARII libelli de magno isto ecclesiae schismate.

is II. P.R. ...oh Gobellinus.

Singularia multa servant, arcanasque insignium eventuum saeculi decimi quinti caussas aperiunt PII SECUNDI, Pontificis maximi, *Commentarii rerum memorabilium, quae temporibus suis contigerunt*, quos, Pio, ut videtur, dictante, composuit IOHANNES GOBELLINUS *), Vicarius Bonnensis, Pioque a secretis, atque ex vetusto originali recognovit *Franciscus Bandinus Picolomineus*, Archiepiscopus Senensis, *Romae* 1584. 4. Recusi *Francofurti* in officina *Aubriana* 1614. f. qua in editione accesserunt: IACOBI PICOLOMINEI, Cardinalis Papiensis, qui Pio Pont. coaevus et familiaris fuit, *Rerum gestarum sui temporis et ad Pii continuationem commentarii*, eiusque *epistolae* perelegantes, rerum reconditarum plenissimae. — Primo Commentariorum Gobellini, seu potius Pii ipsius, libro vita huius Pontificis Max. eiusque gens copiose describitur. Libri undecim reliqui continent narrationem rerum in plurimis Europae partibus gestarum Pio pontifice, per sex scilicet annos (1458-1463). *Iac. Picolominei* commentariorum libri septem continuationem quasi efficiunt, multoque candore historia sex annorum sequentium (1464-1469) in iis narrata est. Eiusdem Picolominei epistolae DCLXXXII, ab anno 1462 usque ad a. 1479 scriptae, maximam voluminis partem constituunt. Epistolae hae cum Picolominei commentariis antea iam editae erant *Mediolani* 1506 et 1521. f.

...Picolomineus.

Cf. (BAUMGARTENII) *Nachrichten von einer Hall. Bibl.* T. II. p. 170.

PAULUS

*) Haud confundendus cum *Gobelino* Persona, ante excitato.

PAULUS IOVIUS, Como, ducatus Mediolanensis urbe, 1482 natus, Episcopus Nucerensis, mortuus Florentiae 1552, historicus πολύγραφος, *Historiam* etiam omnium paene populorum ab anno p. C. n. 1494 usque ad a. 1546 scripsit, in duos tomos et libros XLV divisam, ex quibus vel fato perierunt, vel volente sic auctore suppressi Libri V. VI. VII. VIII. IX. X. (seu historia a. 1498 - 1513) et Libri XIX. XX. XXI. XXII. XXIII et XXIV (sive historia a. 1521 - 1527), quorum loco auctor breves epitomas interuit. Editionis primae pars prima prodiit *Florentiae* 1548, secunda *ibid.* 1552. f. *Iovio* ipso curante: tertia vero post eius mortem, nescio, quo anno. Deinde *Paris.* apud *Mich. Vascosanum* 1553. 3 Voll. 8. *Lugd.* 1556. 3 Voll. 8. *Paris.* ap. Vascosanum 1558 - 1560. 2 Voll. f. (rara editio); *Basileae* in 8. 1555. 1556. 1560. 1567, anni enim horum tomorum variant; *Venetiis* 1559. 3 Voll. 8. *Lugd.* 1561. 3 Voll. 12. *Basileae* denique, per Petrum Pernam 1578. f. quae editio pulcherrima. Paul. Iovii

Varias in linguas opus hocce Pauli Iovii conversum est. Primum in *Francogallicam*, auctore *du Parq Champenois*, *Lugd.* 1552 - 1555. 2 Voll. f. Deinde in *Theotiscam* ab *Henr. Pantaleone*, *Basil.* 1560. 1564. et *Francof.* 1570. f. auctoribus *Georg. Forberger. et Hieron. Halwer.* Postea in *Hispanicam*, *Salamanticae* 1562. 2 Voll. f. et *Valentiae* anno eodem f. Num diversae sint hae versiones perrarae, dicere nequeo. Tum in linguam *Italicam*, a *Ludovico Domenichi* (*In Fiorenza* 1553. 2 Voll. in 4. Volumen primum recusum *ibid.* 1558); et a *Curtio Marinello* (*In Venezia* 1581. 2 Voll. in 4); et ab *Hieronymo Ruscelli*, qui et supplementum adiecit, *Venetiis* 1608. 2 Voll. 4. In compendium Italice scriptum Iovii opus redegit VINCENTIUS CARTARI, *Venetiis* 1562. 8. — *Belgicam* etiam habemus versionem, ... 1694. f.

Iovius ab eloquentia magis atque prudentia, quam a fide, laudari solet. Multa ex vulgo hausit; genti suae Mediceisque nimium favet; gratia et odio ultra modum se rapi sinit, ita ut non male eidem calamum venalem obiecisse videatur Thuanus. Eadem, quid? quod acerbiora Iovio obiicit Bodinus. Minime vero credendum, omnes has accusationes esse iustas. Audiamus et Iovium ipsum, in praefatione historiae suae: „Absoluto tandem opere id in publicum edere non dubitem, magno hercle incorruptae veritatis argumento: quandoquidem plerique eorum, qui haec bello paceque gesserunt, adhuc vivant, ac idcirco gravi existimationis meae cum periculo mentientem refellere possent."

Cf. omnino *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. V. p. 79 et 95. *Fontanini* et *Apostolo Zeno* l. c. T. II. p. 300 sqq. *Besondere Nachrichten von* Paulo Iovio, *und dessen Vertheydigung; in* IOH. BENED. SCHEIBENS *Fortsetzung der freymüthigen Gedanken aus der Historie, Critic und Litteratur* (1741. 8.) p. 1-35.

Natalis Comes. Secutus Iovium fuit NATALIS COMES, f. *de Comitibus*, Venetiis († circa a. 1582), qui *universae historiae sui temporis* libros XXX, rerum toto terrarum orbe ab anno 1545 usque ad annum 1581 gestarum expositionem complectentes, dedit *Venetiis* 1581. f. Priores libri X prodierant *ibid.* 1572. 4, atque cura *Casparis Bitschii*, *Argentorati* 1612. f. — *Italice a Gio. Carlo Saraceni.* Venet. 1589. II Voll. in 4. — Fides huius historici quanta sit, apparet partim ex *Petri Albini* Progymnasmatibus historiae Saxonicae p. 153, qui eandem historiam, antequam ederetur, ad principem quendam missam fuisse dicit, ut huius arbitratu corrigeretur, quidquid esset, quod ei minus arrideret: pro ea vero adulatione mille aureos coronatos in mensam ipsi fuisse effusos.

Guil. Paradinus. GUILIELMUS PARADINUS, Burgundus, Canonicus Bellojocensis († post a. 1581), edidit: *Memoriae*

strae libros IV, Lugduni 1548. f. Eleganti gra-
stilo de rebus Caroli V Imp. et Francisci I Gal-
Regis (ab a. 1515 usque ad a. 1544) exponit,
en, ut simul Gallum agnoscas.

ibl. hist. Hamburg. Cent. VII. p. 215.

: inserendi etiam videntur, quia alius locus Pe
nvenit, digni tamen omnino, qui in bibliothe-
rica commemorentur, IAC. PERIZONII re-
Europam maxime gestarum ab ineunte saeculo
imo usque ad Caroli V mortem etc. Commenta-
rici, Lugd. Bat. 1710. 8. Licet enim Perizo-
aevis saeculi decimi sexti scriptoribus haud
erandus sit, nec ille fontes, e quibus hausit,
erit; tamen accuratus est veritatique et pru-
civili studens, atque stilo eleganti utitur. Stri-
s usque ad a. 1580 gestas narrat.

LII CAESARIS BULENGERI, ortu Galli, Bulenger.
, Doctoris et Professoris theologiae Pisani, (†
i 1628) Historiarum sui temporis Libri XIII
ni 1619. f.), quibus annales ab Henrici II, Gal-
regis, excessu ad Henrici IV caedem (1560-
dedit, admixtis vicinarum gentium rebus tur-
caute tamen legendi sunt.

lolleri D. de Iul. Caes. Bulengero. Altdorf. 1691.

ia memorabilium de personis illustribus even- d'Aubigne
ie singularibus est:

ire universelle du Sieur d' AUBIGNE', contenant ce
s'est passé depuis l'an 1550, jusqu'en 1601. la Mail-
par Jean Moussat, imprimeur ordinaire du dit Sieur
16. 1618. 1620. 3 Voll. f. Altera editio sine loci
ntione, et Genevae impressa, licet exempla quaedam
stelodami mentionem prae se ferant, 1626. 3 Voll.

tio prior sincera, non mutilata, et a Parlamen-
siensi ob eximiam et paene incredibilem, qua
usus

usus est auctor, scribendi libertatem, flammis addicta, ideoque rara, in primis tomus tertius, qui est rarissimus. THEODORUS AGRIPPA D'AUBIGNE ortu Vasconus fuit, religione Reformatus, dignitate dux belli regis Henrici IV († 1630 Genevae). Propter summum eius veritatis studium ac propter odium sane improbandum, quo Catholicos prosequutus est, e Gallia Genevam fugit, ibique editionem historiae suae alteram ipse curavit. Ne vero Genevensibus molestiae inde crearentur, Albineus loca duriora dictionesque acerbiores ex hac editione sustulit: addidit tamen varia, quae in editione priore frustra quaeras. Stilus quidem nec concinnus nec elegans: nihilo minus perplacet operis lectio propter sales saepe urbanas, propter acute ingenioseque dicta, et propter admirabilem rerum variarum cognitionem et copiam.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. III. p. 315.
(BAUMGARTENII) *Nachrichten von einer Hall. Bibl.* T. VII. p. 25 et 29.
FREYTAGII Anal. p. 56.

De IOH. SLEIDANI *Commentariis* nobilissimis de statu religionis et reipublicae sub Carolo V, infra, scriptores inter Germanicos, dicendum.

Lindeberg. PETRUS LINDEBERG (Rostochii natus 1562, ibique mortuus 1596) scripsit *Commentarios rerum memorabilium in Europa ab anno* 1586 *usque ad annum* 1591 *gestarum* breves et sat ieiunos. Prodiere *Hamburgi* 1591. 4.

Thuanus. Omnes hos, si Sleidanum excipias, fide, integritate, iudicio, plerosque commentandi gravitate et elegantia superavit IACOBUS AUGUSTUS THUANUS *(de Thou)*, natus Parisiis 1553, sacerdos primum et canonicus ibidem, dein, relicta dignitate ecclesiastica, regi a consiliis status, denique Praeses Parlamenti Parisiensis; variis legationibus negotiisque gravis-

ivissimis adhibitus, obiit Parisiis 1617. Qui vir
regius *Historiarum sui temporis* ab anno 1543 us-
e ad annum 1607 *libros* CXXXVIII condidit.
ous est exactissimi iudicii et summae fidei, etiam in
ius ad religionem spectantibus, in quibus narran-
summa aequitate utitur. Accuratior tamen est
ebus Gallicis, quibus ipse interfuit: in Germani-
Chytraeum, in aliis *aliorum* et fidem et verba sae-
est secutus: quorum tamen in fine librorum sin-
orum mentionem facit. Editiones immortalis ope-
sunt variae, quae mirifice etiam inter se differunt.
ima, eaque hodie rarissima, ab auctore ipso procu-
t, priores XVIII libros (ad annum usque 1560)
tum comprehendit, prodiitque *Parisiis* 1604. f.
id viduam *Mamerti Patissonii*, typographi regii.
gni merito haec editio princeps aestimatur, quia
equentibus quaedam sunt omissa. Eodem anno
usum est hoc volumen *Parisiis*, apud *Ambrosium*
Hieron. Drouartos, fratres, 2 Voll. in 8. *Drouarti*
m a. 1606 eandem primam partem in *folio* recu-
sant, libris tamen XVIII in XXVI dispertitis. Eo-
n anno *Drouarti* typis imprimebant tomum ope-
secundum in *folio*, libros XXVII - XLIX conti-
item, historia usque ad annum 1572 continuata.
m typographi eodem anno tomum huncce secun-
n duobus voluminibus in forma octava recude-
it. Quia vero in hoc negotio editionem partis se-
idae editionis in folio sequebantur, tertium volu-
n in 8 incipit a libro XXVII, sine ratione partitio-
duorum priorum voluminum in 8 habita, quip-
quibus libri XVIII comparent. Quod ideo mo-
idum, ne quis credat, editionem istam in forma
ava mancam esse et imperfectam. Praeterea par-
o librorum in hac editione denuo mutata; cum
m eorum numerus in editione formae maioris us-
e ad XLIX progreditur, in editione minoris for-
e liber LI ultimus est. Anno 1609 *Drouarti* no-
vam

vam continuationem operis, ab anno 1572 usque ad a. 1574, in *folio* typis imprimebant, novumque errorem in numerandis libris committebant, dum ad editionem minoris formae respicerent, partemque hanc libro LII inciperent, eamque LVII finirent. Eandem partem iidem typographi anno 1608 in forma octava recudebant. Mortuo *Ambros. Drouarto* a. 1608, frater eius *Hieronymus* a. 1609 novam partem maioris formae in lucem edebat, qua historia continuatur libro LXXX usque ad annum 1584; simulque eodem anno librorum horum LXXX novam editionem XI voluminibus in 12 parabat. Praefatio nova indicesque huic editioni sunt adiuncti. — Omnes hae editiones, vivente et curante, certe approbante Thuano, Parisiis in lucem sunt emissae. Eodem vero tempore libri historiae Thuaneae typis repetiti sunt *Francofurti ad Moenum*, impensis *Petri Kopffii*. *Primae* editionis *Francofurtanae* in *folio* volumen primum nullo anno est insignitum, excusum vero, ut videtur, anno 1608, in consilium adhibitis editionibus Drouartorum formae maioris et minoris, additisque in margine argumentis, Thuano quidem male ferente. Primum hoc volumen *Offenbaci* 1609 f. sumtibus *Conradi Nebeny* typis expressum est. Volumen huius editionis secundum prodiit a. 1610, (exempla quaedam prae se ferunt annum 1617: at non differunt ab aliis) continetque libros LXXX, sive historiam usque ad annum 1584. — *Secunda* editio *Francofurtensis* quinque voluminibus in forma octava maiore constat. Titulus voluminis primi nullam facit anni impressorii mentionem: at secundum et tertium anno 1614 sunt insignita. Tres hae partes priores eosdem libros LXXX comprehendunt, qui editioni formae maioris insunt. — Thuanus quidem mox ante obitum suum novam editionem operis *Parisiis* apud *Robertum Stephanum* curare coepit: sed illo immortuo primus tantummodo tomus anno

1618.

:. f. prodiit, priores XXVI libros (usque ad an-
1572 continens: Titulus praeterea haec prae
:t verba: *Editio IV auctior et castigatior.* —
: tandem integrum ab anno 1544 ad annum
libris CXXXVIII comprehensum, quorum
X priores multo quam antehac accuratiores,
ii vero LVIII Thuano mortuo in lucem editi
erunt, additis *Commentariorum de sua vita* libris
actenus non editis. T. I. *Aurelianae* 1626. T. II.
rae eod. anno. T. III. *ibid.* 1629. T. IV. *Aure-*
: 1630. T. V. *Genevae* eod. an. *fol.* Non Aure-
: f. Aureliae (Orleans) ut T. I. et IV. prae se
t, sed *Genevae*, f. *Aureliae Allobrogum*, omnes
impressi, apud *Petrum de la Roviere.* Quam edi-
m curavit *Michael Guilielmus Lingelshemius*,
ni amicus, Consiliarius electoris Palatini, qui
oemio sollerter notavit fontes, unde sua Thua-
esumsit, et eius iussu quaedam emendavit. Ex
ditione bibliopola Francofurtensis suas quoque
nes maioris minorisque formae, additis libris
is LVIII, commentariisque de vita Thuani,
olumine in folio atque duobus voluminibus in
perfecit, anno quidem 1621. Secuta est alia
Francofurtensis emendatior 1625-1628. IV
f. Huic editioni accessit continuatio scriptoris
ymi (NICOLAI RIGALTII), ab anno 1607
num 1618, quae eo quidem iudicio, elegantia,
ate non est elaborata, ut Thuani possit histo-
equiparari, notabiles tamen quasdam habet nar-
es. — Est quoque praeclara *secunda Genevensis*,
Aureliae Allobrogum apud *de la Roviere* 1626-
. 5 Voll. f. indice instructa locuplete. — Omni-
ero optima, quae et splendide edita, omniaque,
ex MSCtis praecedentibusque editionibus con-
observari, locupletari potuerunt, collecta ha-
litio est, quae Londini sumtibus *Samuelis Buck-*
33 sqq. VII Tomis in *folio* post multa impedi-
menta

menta prodiit, summis curis THOMAE CARTE, qu incredibilem plane adhibuit industriam, tentatamqu continuationem NICOLAI RIGALTII et alia adi cit. Cuius praestantissimae et in Germania nostr rarae editionis tomo septimo continetur sylloge scr ptorum varii generis et argumenti, in qua plurim de vita, moribus, gestis, fortuna, scriptis, familia, a micis et inimicis Thuani, scitu dignissima, exhibe tur, inprimis vero epistolae amicorum, quibus Thua no commissos in nominibus hominum, locorum aliosque lapsus indicant, adversariorumque scripta nempe IOHANNIS BAPTISTAE GALLI *Notatio nes in historiam Thuani, Ingolstadii* 1614. 4, qua IACOBO GRETSERO S. I. multa probabilitate tri buuntur, alii IOHANNI BAPTISTAE MACHAULT S. I. adscribunt *); contra quas iniuriosas Notatio nes promulgata iuste est: *Sententia Praetoris praefe cturae Parisiensis adversus famosum libellum inscriptum In Iac. Aug. Thuani historiarum libros Notationes au ctore* I. B. Gallo, *Parisiis* 1614. 4, quae et *Galli Paris* 1614. 4. prodiit, qua ad ignem damnatur acer bus libellus. — Antequam Editio Londinensis prodi ret, qua omnes lacunae suppletae, quae in editioni bus quibusdam erant, multum aestimatum fuit opus culum, sed non plenum et confusum, hodie perra rum, cuius index: *Thuanus restitutus, sive Sylloge lo corum variorum in historia Thuani desideratorum*, Am stelod. 1663. 12, cuius editor ABRAAMUS WIQUE FORTIUS habetur; exstabant et manu exarata aliae huiusmodi locorum omissorum collectiones quarum varias consuluit Londinensis solertissimu editor. — Quum Thuanus nomina locorum et ho minum ea appellatione expressisset, qua apud vetere occur

*) Libelli famosi summa repetita paucisque annotationibus instructa in (HENR. AUG. GROSCHUFFII) *Nova librorum rariorum collectione* (Halis Magdeburg. 1709 sqq. 8.) Fasc. III. p. 377-408.

curruunt, utili instituto collectus fuit: *Index nominum propriorum, quae in Iacobi Augusti Thuani historiis leguntur, cum vernacula expositione, Genevae* 1634. recusus *Ratisbonae* 1696. 4. hac inscriptione: *vis historiae Thuaneae* etc. et simul sequenti: *Retio omnium difficultatum, quae circa nomina etc. in* *T. Thuani historiis occurrunt.* Auctor huius indierat IACOBUS PUTEANUS (*Du Puy*), licet TRUS BESSINUS ab aliis pro auctore habetur.

Commemorandae etiam sunt, brevibus saltem, sones operis praestantissimi! *Theotisca* prodiit ncofurti ap. *Petr. Kopf* 1621. 1622. 2 Voll. f. ores CXXXII libri tantum translati sunt. — Priversio *Francogallica* LVII priores libros modo et, hoc indice: *Les cinquanteset premiers Livres l'Histoire de M. de Thou, jusqu'en l'année 1554, duits en François par* PIERRE DU RYER, *de l'A. françoise. à Paris* 1659. f. Auctor socium labohabuit *Cassandrum*, qui et versionem continuare luit: nihil vero praestitit. Alia totius operis Thuapraestantissima splendideque typis expressa versio indice prodiit: *Histoire universelle de I. A. de* OU, *avec la suite par* N. RIGAULT, *les Mémoires la vie de l'auteur, ou Recueil des pieces concernant sa sonne & ses ouvrages, & les Remarques historiques critiques de Casaubon & du Plessis Mornay; G. Laut; G. Patin; P. Bayle; J. le Duchat & autres. à ndres* (seu potius *à Paris*) 1734. XVI Voll. in 4. Ultimum tomum indices occupant. Auctores ius versionis nominantur: PREVOST, LE BEAU, AM, LE DUC, DESFONTAINES et MASCRIER. iefationem scripsit quidam JORGEON. Recusa tior *Hagae Comit.* 1740. XI Voll. in 4. et *Basi-* 1742. . . .

Epitome quoque historiae Thuaneae hoc indice odiit: *Abregé de l'histoire universelle de M. de Thou,*

 par

par M. de STE. ALBINE. *à Paris* 1759. 10 Voll. in 12. Adde: *Mémoires pour servir à l'histoire générale des Jesuites, ou Extraits de l'histoire universelle de M. de Thou, par* M. COUDRETTE. *à Paris* 1761. 2 Parties in 12.

Elogia virorum doctorum, aliorumque illustrium, quae Thuanus historiae suae intexuit, separatim edita sunt, tum Latine, tum Gallice, hoc fere ordine: *Monumenta litteraria seu obitus et elogia doctorum virorum ex elogiis* IAC. AUG. THUANI. Opera *C. B.* i. e. CLEMENS BARKESDALE. *Londini* 1640 et 1671. 4. — *Thuanus enucleatus* in quinque partes distributus; quarum 1) exhibet viros dignitate et rebus gestis illustres: 2) viros eruditione et artibus claros: 3) illaudatos: 4) regionum, urbium, gentium descriptiones: et 5) prodigia, cum Thuani vita. Opera et studio GERARDI VON STOEKKEN. *Helmstadii* 1656 et 1673. 4. — *Les Eloges des Hommes sçavans tirés de l'histoire de M. de Thou, avec des additions par* ANTOINE TEISSIER. *à Geneve* 1683. 2 Voll. in 12. *à Lyon* 1686. 2 Voll. in 12. Editio auctior *à Utrecht* 1696. 2 Voll. in 12. cui editioni Ultraiectinae tertius tomus accessit *Berolini* impressus: *Nouvelles additions* etc. 1704. Editio optima *à Leide* 1715. 4 Voll. in 12.

Habemus etiam Calendarium Thuaneum, quo videre licet, quae memorabilia, a Thuano relata, singulis anni diebus gesta sunt, hoc quidem indice: IOHANNIS FABRICII *Hemerologium*, ex Iac. Aug. Thuani historiarum operibus confectum. *Neapoli Nemetum* (i. e. *Spirae*) 1617. 12.

> Cf. IOH. PETRI TITII (Professoris Dantiscani) Iacobi Augusti Thuani voluminum historicorum Recensio. *Gedani* 1685. 4. Repetita cum animadversionibus nonnullis in (GROSCHUFFII) *Nova librorum rariorum collectione* Fasc. II. p. 191-217.
>
> *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. II. p. 1-46.

Historia

storia bibl. Ioh. Fabricii P. III., p. 47.
CERON T. X. p. 184-226. Theot.

'ergunt in expositione rerum gestarum ADOL-S BRACHELIUS (ecclesiastes Coloniensis, †), CHRISTIANUS ADOLPHUS THULDE- (Canonicus ad gradus S. Mariae Coloniae A-inae, † 166 . . .), et HENRICUS BREWERUS UFFENDORFF (Licentiatus theologiae Colo-is, † 16 . . .), qui *historiam universalem rerum no-um ubique paene terrarum gestarum* ab anno 1618 e ad 1679 VIII Tomis, diversis mutatisque de titulis, *Coloniae*, sumtibus Ioh. Ant. Kinchii, sqq. in 8. dederunt. *Brachelius* nimirum *Colo-* 1650. 8. primum edidit septem libros. Auctior endatior editio secuta 1652, duabus partibus in ibus historia usque ad finem anni 1651 perdu- Recusa est haec editio *Amstelod.* 1654. 12. *Am-us Kolb*, Canonicus Herbipolitanus, Theotisce helii historiam reddidit, nescio quo anno. Belgi-iam versio exstat *Rotterod.* 1656. 8. et *Neomagi* . *Thuldeni* prima continuatio ab anno 1652 us-ad finem anni 1654 tribus libris prodiit cum *tatibus historico-politicis* eo pertinentibus, pri- *Coloniae* 1656. 8. Haec igitur totius operis *tertia*. *Quartam* s. librum IV, V et VI exhibuit ldenus 1654, eaque res annis 1655 et 1656 ge-lescripsit. Idem *quintam* partem dedit 1659, qui-es annorum 1657 et 1658 libro VII, VIII et IX ntur. Anno 1663 Thuldenus perfecit partem s operis *sextam*, tribus libris res annis 1659 et gestas continentem. Addidit *Brewerus* anno *Coloniae* partem *septimam*, annoque 1674 par-septimam *Tractatuum*, quales etiam partes prae-ntes habent; idemque opus finiit parte *octava* , qua historia usque ad annum 1674 deducta; atuum pars octava tandem adiecta anno 1677. Brachelius. Thuldenus Brewerus.

 Omnia,

Omnia, hucusque recensita, octo volumina iusta constituunt. — Tres operis partes priores ter editae sunt, ultima quidem vice 1677; reliquae partes variis etiam annis insignitae; at tituli tantum mutati sunt; omnes partes Theotisce versae exstant; Brewerus suas ipse vertit.

Res quidem hi tres auctores maxime Germanicas belli pacisque LX annorum spatio annotarunt, connexas tamen cum caeteris Europaeis. *Brachelius* satis nitide ac concinne; *Thuldenus* ample profuseque; *Brewerus* inepte fere ac pueriliter — omnes vero non sine partium studio, scripserunt: prudentibus tamen et iudicio praeditis materiem, qua utantur, praebent.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. III. p. 293.

Piasecius. PAULI PIASECII, Episcopi Praemisliensis in Polonia (cl. usque ad mediam saeculi XVII partem), *Chronica gestorum in Europa singularium* ad annum Christi 1648. In limine operis strictim exponit auctor res maxime memorabiles inde ab anno 1571, praecipue in Polonia, gestas: ab anno vero 1587 uberius temporis sui historiam prosequitur. Masculam in scribendo libertatem ubique exserit, qua, ut nemini, ita ne regibus quidem parcit: non tamen ab omni in historia errore immunis. Stilo utitur vere historico, puro ac eleganti. Prima operis egregii editio prodiit *Cracoviae* 1645. f. atque inter libros refertur rariores. Desinit in hac editione historia in anno 1645: continuata vero usque ad annum 1648 in editione altera, quae in Belgio, ut videtur, sine loci et temporis mentione (at superiore saeculo) in fol. excusa. Titulo subscripta sunt haec verba: *Iuxta exemplar impressum Cracoviae, et postmodum ab ipso auctore propria manu correctum et auctum.* Ad calcem huius editionis naevi, qui, quod ad res Gallicas et Belgicas

Belgicas attinet, in Piasecii historiam irrepserant, annotantur.

Huc etiam pertinet: *Historiopolitographia* sive Opus historico-politicum duorum praeclarissimorum huius aetatis historicorum, RUDOLPHI BOTOREI, I. C. in Magno Franciae consilio Advocati, nec non PETRI MATTHAEI, I. C. Consiliarii et Historiographi Regii: in quo res toto pene orbe hisce proximis annis gestae, luculentissimis commentariis historicis et observationibus simul ac Discursibus politicis ita illustrantur, ut ab a. 1594 usque ad annum praesentem 1610 nec quid gestum fuerit, praetermittatur, nec quid sequendum aut vitandum sit summo pontifici, imperatori, regibus, principibus, vel etiam civibus ac privatis, non quam diligentissime annotetur et moneatur. *Francofurti* 1610. 4. Antea opus hocce, minime stilo polito conscriptum, prodierat *Parisiis* 1610. 2 Voll. 8. B. Matth.

Sermone *theotisco* exposita est historia saeculi decimi sexti usque ad annum 1583 hoc libro: *Wahrhaffte Geschichte, so von 1500 Jahr an bis auf dieß 1583 Jahr ergangen, beschrieben durch* DANIEL WINZENBERGER *von Grim. Dresden* 1583. 4. Libris admodum raris accensetur. Winzenberger.

Ex *Italis* plures huc faciunt, qui, de rebus Italiae, Europae omnis, et quandoque aliarum regionum, literarum monimentis consignarunt varia saeculorum, maxime XV, XVI et XVII. Quorum aliquot indicabimus.

GIOVAMBATISTA ADRIANI, *Gentilhuomo Fiorentino* († 157..), *Istoria de' suoi tempi, divise in libri ventidue, di nuovo mandata in luce. Con li Sommarii, e tavola delle cose piu notabili. In Firenze, nella Stamperia dei Giunti* 1583. f. et *in Venezia* 1587. 3 Partes in 4. Utraque editio rarissima, in bibliothecis adeo Italicis, praecipue tamen editio in *folio*. Historia incipit ab a. 1536 et continuatur usque ad finem Adriani.

anni 1573; candide sane et cordate scripta, in ipsi
adeo rebus pontificum Romanorum, plena etiai
memorabilium non ubivis obviarum; ideoque
Thuano magni aestimata et in subsidium vocata. Au
ctor non Guicciardinum aut Nardium, ut quidam a
firmarunt, continuare voluit, sed potius Varchiun
ut ex ipsis eius verbis p. 3. ed. fol. patet.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. V. p. 292.
CLEMENT T. I. p. 53.
BAUMGARTENS *Nachr. v. merckwürd. Büchern* '
IV. p. 32.
SCHELHORNS *Ergötzlichkeiten* T. II. p. 631.

llavicino. FERRANTE PALLAVICINO (Canonicus regu
laris Sti. Augustini ex Congregatione Lateranens
capite plexus Avenione 1644) scripsit *Successi d*
mondo dell' anno 1636. *Venet.* 1638. 4.

ambul-
i. PIETRO FRANC. GIAMBULLARI, *Gentiluom*
e Accademico Fiorentino († 1564), *Istoria di Euro*
dall' A. 800 *fino al* 913 *di nostra salute. In Venez*
1566. 4.

Cf. *Fontanini* l. c. T. II. p. 224.

nente. CIPRIAN. MANENTE, *da Orvieto, Historie, n*
le quali si raccontano i fatti successi dal 970, *quando i*
mincio l'imperio in Germania, infino al 1400, *nuovame*
te date in luce. In Vineggia 1561. 1567. 2 Vo
in 4.

Guazzo. MARCO GUAZZO (Patavii nati) *Historie di tu*
i fatti degni di memoria nel mondo successi dal 1524 *fi*
all' anno 1549, *nuovamente reviste e corrette. In Vin*
1549. 8. Antea *ibid.* 1540. 8. *ibid.* 1544. 8. *ib*
1546. 8.

Campana. CESARE CAMPANA (Nobilis Neapolitanus
circa finem saeculi XVI) edidit *l' Istorie del mondo l*
bri XIII, dall' a. 1570 *fino al* 1596. *In Venezia* 159
4. *ibid.* 1607. 2 Voll. 4. — Anonymus continua

op

pus hoc titulo: *Giunta alle Istorie del Campana dal* 596 *al* 1600. *In Brescia* 1601. 4.

ALESSANDRO ZILIOLO (Veneti) *delle historie memorabili de nostri tempi dal anno* 1600 *fino al* 1630. *Parte I. II et III. Venetia* 1654. 4. Ziliolo.

MAIOLINI BISACCIONI (Comitis Aesiensis cl. circa medium saec. XVII) *Historie memorabili de nostri tempi dall' A.* 1610 *fino al* 1650; *o sia la* quarta parte *delle Historie di* Al. Ziliolo. *Venetia* 1653. 4. Bisacc.

Idem Comes BISACCIONI scripsit: *Historia delle guerre civili di questi ultimi tempi. Venetia* 1652. ed. II. *ibid.* 1653. 4. Succincte narrat eventus celebriores et motus regnorum Anglici, Hispanici, Lusitanici, Siciliani, Neapolitani, Polonici, Francici et Turcici, circa mediam superioris saeculi partem.

GIOV. BATTISTA BIRAGO (cl. circa medium saec. XVII) *Historie memorabili che contienne le sollevationi di Stato de' nostri tempi e li rumori moderni di Francia, fino al* 1650; *o sia la* quinta Parte *delle Historie di* Al. Ziliolo. *Venetia* 1653. 4. — Birago et Bisaccioni bene instructi videntur rebus a se narratis, cognitionemque status politici regnorum, quorum vicissitudines describunt, haud vulgarem produnt: maius vero odium contra dissentientes a religione Romano-Catholica, praecipue Bisaccioni. Birago.

GIROLAMO BRUSONI (Veneti, cl. circa medium saec. XVII) *Guerra d' Italia del nostri tempi dal* 1635 *al* 1655. *Venetia* 1646... Brusoni.

PIETRO GAZOTTI (.....) *Istoria delle Guerre d' Europa dal* 1643 *al* 1680. *Venetia* 1681. 2 Voll. in 4. Gallica quidem potissimum et Austriaca negotia Gazottus attigit: at cum ea tamen plerosque Europae reges ac proceres in partes traxerint, non inepte hic locum occupabit. Gazotti.

Compendi historici del Conte ALFONSO LOSCHI. *In Vicenza* 1652. 4.... *ibid.* 1664. 4.... Sexta editio Loschi.

tio ibid. 1668. T. I et II. 4. In hac editione historia continuata ad annum 1668. Historia Francica, Austriaca, Turcica, Anglica, Scotica et Italica ab auctore enarrantur. Tabulae annexae sunt genealogicae aeri incisae. Tomus secundus ita inscriptus: *Commentari di Roma e Serie degl' Imperatori fino a Leopoldo Ignatio augustissimo regnante.*

Siri. Omnes hos Italos nominis et operum suorum fama vicit Abbas VICTOR (*Vittorio*) SIRI, Parmensis, Historiographus regis Galliae († 1685 Lutetiae Parisiorum), qui singularia ex actis publicis, legatorumque ac ministrorum relationibus et epistolis communicavit in Commentariis hodie perraris sumtuosissimisque, quorum *primum* inscripsit:

Memorie recondite dall' anno 1601 *al* 1640, *di* VITTORIO SIRI.

Volumen *primum* formis expressum *in Ronco* 1677. *Secundum* et *tertium in Parigi* (Lutet. Paris.) 1677. *Quartum* ibid. eod. *Quintum* (*Memorie recondite dall' anno* 1619 *fino al* 1625) *in Lione* 1679. *Sextum* (1625 - 1630) ibid. eod. *Septimum* (1630 - 1634) ibid. eod. *Octavum* (1634 - 1640) ibid. eod. VIII Tomi in 4.

Cum his iungendus commentarius prius coeptus hoc indice:

Il Mercurio overo Historia de' correnti tempi.

Tomis quindecim, qui hac serie prodierunt: Tomus *primus* (*in Casale* 1644 et *in Geneva* 1649) habet libros tres, et res memorat ab anno 1635, quo bellum Galliam inter et Hispaniam coepit. Tomus *secundus* (*in Casale* 1648) tribus libris, incipit ab anno 1642. *Tertius* (*in Lione* 1652) itidem *tres* continet *libros*, acta anni 1643 exhibentes. *Quartus* (*in Casale* 1655) in duas dispescitur *partes*, et ad an. 1644 gesta refert. *Quintus* (*in Casale* 1655) in duas dividitur partes, et acta anni 1645 exhibet. *Sextus*

s (*in Casale* 1664) ad annum 1645 spectat, et duas ctiones habet. *Septimus* (*in Casale* 1667) ad anum 1646 referendus. *Octavus* (*in Casale* 1667) uabus absolvitur sectionibus, gestaque a. 1646 reenset. *Nonus* (*in Casale* 1667) duo sistit volumina, uae acta a. 1647 exponunt. *Decimus* (*in Casale* 668) Historiam anni 1647 refert in *duo* divisus *vomina*. *Undecimus* (*in Parigi* 1670) historiam 1648 tingit. *Duodecimus* (*in Parigi* 1672) acta pacis belque ab an. 1648 refert. *Decimus tertius* (*in Parigi* 674) eandem historiam illustrat. *Decimus quartus n Firenze, per Ipolito della Nave* 1682) res ab anno 648 ad 1650 enarrat. *Tomo* denique *decimo quin*) (*ibidem* 1682) historiae anni 1651 usque ad an. 655 exponuntur. Omnes hi tomi in forma, quam icunt, quarta excusi, atque, uti eruditi observant vii, maximam partem Parisiis in *Lupara* excusi, licet aginae titulorum alia loca indicent. Accusatur quilem *Sirius* a permultis nimii in Galliam summosque uosdam viros, a quibus honoraria acceperit stipenia, studii: nemo tamen negat, praeter civilem fructuosamque scribendi rationem, quae politicos instiuit viros, singularia multa et arcana *Victorio* ab *Huone de Lionne*, status administro Francogallico, fuisse communicata. Caussas raritatis horum tomorum ndicat *Clericus* in *Bibliotheque choisie* T. IV. p. 159.

Superiore anno (1780) spes quidem facta a bibliopola quodam Norimbergensi, fore, ut haec Sirii opera recuderentur, sed ea decolata videtur.

Commentarii Siriani sermone etiam Francogallico, opera et studio REQUIERII, satis negligenter, prodierunt, et *Memoriae* quidem hoc titulo: *Mémoires secrets, tirés des archives des Souverains de l'Europe depuis le regne de Henry IV. à Amsterd.* (f. potius Parisiis) 1765-1768. XIV Voll. in 12 mai. Et *Mercurius* hac inscriptione: *Mémoires secrets, tirés des archi-*

 ves

ves des Souverains de l'Europe, contenant le regn Louis XIII. à Amsterd. et à Paris 1774. . . . .

Huc etiam referendus libellus, cui epigrap *Bollo di Vittorio Siri, nel Mercurio veridico, del Do re* BIRAGO. *In Modena* 1653. 4.

Cf. GOETZENS *Merckwürd. der Dresd. Bibl.* T. I 324-326.

Kurze Nachricht von des Vitt. Siri historischen We un. deren Preis; in den Dresdner gel. Anzeigen 1 Nr. 19.

M. DENIS *Merckwürdigkeiten der Garellischen Bi theck* (*Wien* 1780. 4mai.) p. 618-624.

E libris *Belgice* scriptis sequentes fere huc pe nent:

Merula. PAUL. MERULA (Prof. Hist. Lugd. Bat. et Hi riographus curiae Batavarum supremae, nat. Dord ci 1558, denat. 1607) *Tydt-Threzoor, ofte kort e bondich Verhael van den Standt der Kerken ende de reltlicke Regieringe, vervatende beneffens de Succesie Pausen, Patriarchen, Eerst-Bisschoppen, Bisschop etc. Keysers, Koningen, Vorsten, Princen etc. ge lycke Ordens, vermaerde Schrüvers, Ketters etc. de denckwaerdichste Geschiedenissen over den gantschen A boden, van Christi geboorte af tot den tegenwoordi Jare 1614 voltrocken ende vervolght van den J 1200 tot den tegenwoordigen Jare 1614 by Züinen S* GULIELM. MERULAM. *tot Leyden* 1614. f. *il* 1627. f. (qua editione historia ad a. 1627 perduct

Meerbeeck. ADRIAN VAN MEERBEECK (Antverpiens *Chroniicke vande gantsche Werelt, ende sonderlinghe v de Seventhien Nederlanden, begrypende de ghedenkwa dighste Saken, van den tüt des Keysers Caroli V tot jaer onses Heeren* 1620. *T' Antwerpen* 1620. f. cu figg.

Wassenaer. CLAES WASSENAER *Historisch Verhael alder g denckweerdichste Geschiedenissen, die hier en daer in E*

ro

opa van den beginne des jaers 1621 tot 1625 Mertz, oorgevallen sijn. T'Amsterdam 1625. 4.

— *Het XVII Ghedeelt of t' Vervolch van het historisch Verhael van Aprili des jaers 1629 tot Octobri. T' Amsterd.* 1630. 4.

PET. VALKENIER'S (viri prudentissimi negotiorumque publicorum peritissimi, † 1680) *Verwerd Europa, ofte Polityke en historische Beschryvinge der aare Fundamenten en Oorsaken van de Oorlogen en evolution in Europa, voornamentlyk in en omtrent de Nederlanden zedert den Jaare* 1664, *in dry Deelen, et bygevoegde Authentyke Stukken. T' Amsterdam* 1675. 4. — Opus hocce magno cum iudicio conscriptum *Theotisce* redditum et ad a. 1682, at minime pari successu continuatum ab ANDR. MÜLLERO, *Amsterd.* I *Theil* 1677. II *Th.* 1680. III *Th.* 1683. f. um figg. aen. Valk.

Ex *Anglis* hoc loco commemorandus GUILIELMUS TEMPLE, regi magnae Britanniae a consiliis intimis et orator in variis causis civilibus gravissimis, praecipue in ferendis pacis Aquisgranensis et Noviomagensis conditionibus (nat. Londini 1628, denat. 1698), cui debemus opus utilissimum, singularium observationum plenissimum, quod inscribitur: Temple.

Memoirs of what pass'd in Christendom, from the vvar begun in 1672 to the peace concluded 1679. *London* 16 . . . Ed. sec. *ibid.* 1692. 8. et in eius Opp. *Lond.* 1750. f. (Vol. I. p. 371.)

Gallica versio prodiit *Hag. Comit.* 1692 et 1694. *L.* et *Ultrajecti* 1707. 12.

Nec hic plane omittendi sunt, qui saeculo XVI et XVII ex publicis rerum novarum relationibus *Narrationes* compilarunt, e quorum serie annotabimus:

MICHAELIS EYTZINGERI Relationum historicarum Pentaplus, *oder Fünff Theile historischer Beschreibung, vvas sich unter Kayser* Rudolpho II *durch gantz* Eytzinger.

gantz Europa von A. 1576 *bis* 1597 *gedenkwürdigs zugetragen. Cölln, bey Gerh. Grevenbruch* 1597. 4. *Eiusd.* Relationes historicae *von* A. 1588 *bis* 1593 *Cölln, bey Gottfr. von Kempen* 1589-1593. 4. Relationum historicarum Continuatio *von* A. 1593 *bis* 1599 *Cölln* — 1594-1599. 4.

Ultima harum relationum pars a mense Martii 1599 usque ad Augustum eiusdem anni auctorem habet THEODOR. MEURERUM.

Frank ... sque ... tinuato- Diutius tulerunt applausum IACOBI FRANCI sive CONRADI MEMMII, Eytzingeri aemuli, Historicae Relationes, sermone Theotisco scriptae, ac *Francofurti* et *Lipsiae* XXX voluminibus in 4. ab a. 1591 editae. Post fata Franci relationes annorum 1611 et 1612 sub nomine TH. MEURERI prodierunt, donec nomina auctorum in sequentibus tomis sese paullatim subducerent. Memmium in operis continuatione secutus est SIGISM. LATOMUS. Ad nostra usque tempora continuatae sunt hae Relationes historicae ita, ut singulis nundinis Francofurtensibus volumen typis inprimeretur. Decerptae sunt hae relationes ex publicis, ut vocant, novellis, et incertis saepe relationibus, nec tamen quod ad antiquiores tomos sunt plane negligendae, propter Acta quaedam minora, quae vel alias nunquam typis impressa, vel oculis subducta.

...ius et ... tinuato- Similis instituti GOTTHARDI ARTHUSII (Gedanensis) *Mercurii Gallo-Belgici Sleidano succenturiati, sive rerum in Gallia et Belgio potissimum, Hispania quoque, Italia, Anglia, Germania, Ungaria, Transylvania, vicinisque locis ab an.* 1555 *usque ad annum* 1626 *gestarum historicae narrationis* Tomi XV. *Francof.* sumt. Sigism. Latomi 1609-1626. XV Voll. in 12. cum figg. — Tomi XV liber III, IV et V auctorem habent MICH. GASP. LONDORPIUM. — Editio operis alia hoc indice prostat: *G. Arthusii* Mercurii

etc.

etc. ab a. 1555 usque ad a. 1619 gestarum Tomi VII. *Francof.* sumt. Gottfr. Tampachii 1620. VII Voll. in 12. In qua editione T. I-IV plane conveniunt cum iisdem tomis editionis praecedentis, eademque, ac illi, continent: sed in praesente tomus V, VI et VII diversi plane sunt ab iisdem tomis editionis prioris.

Propter argumenti similitudinem hic etiam commemorandus: M. IANSONII *Mercurius Gallo-Belgicus*, sive rerum in Gallia, Belgio, Hispania etc. ab anno 1588 usque ad Septembrem anni 1592 gestarum Nuncius. *Colon. Agripp.* ap. Godofr. Kempensem 1592. 12. — M. IANSONII Mercurii Gallo-Belgici sive rerum — ab a. 1588 usque ad a. 1613 gestarum Nuncii Tomi IX. *Colon. Agripp.* ap. Ger. Grevenbruch 1609-1613. IV Voll. in 12.

In hoc opere Tomi IV, VI, VII, VIII, IX P. A. IANSONIUM, T. V vero IOH. BAPT. BESARDUM habent auctores.

Annalium s. Commentariorum Mercurio Gallo-Belgico succenturiatorum tomus VI et VII, continens ea, quae ab A. 1606 usque ad A. 1615 contigerunt, auctore C. E. L (*orchano*). Colon. ap. Wilh. Lutzenkirchium 1611. 1615. II Voll. in 12.

MICH. CASP. LONDORPII Mercurius Austri-Bohemo-Germanicus s. rerum inter Ferdinandum II, Rom. Imp. et Fridericum II, Palat. Rhenii, totoque terrarum orbe gestarum Annus primus, ad nundinas autumnales 1620 continuatus. *Francof.* ap. Theobald. Schoenwetter 1620. 8.

Omnes hi tomuli bona mixta habent multis dubiis, incertis falsis; qui itaque iisdem uti voluerit, facere debet cum curatione, collatis aliis certioris fidei testibus atque monimentis.

Ad historiam superioris saeculi XVII facit atque subsidia praebet amplissimum opus, quod inscriptum: THEATRUM EUROPAEUM, *oder Beschreibung aller denck-* Theatrum Europ.

denckvvürdiger Geschichte, so hin und vvieder, fürne lich in Europa, hernach auch an andern Orten der We sovvol in Religion-als Policey-Wesen vom Jahr Ch sti 1617 bis auf das Jahr 1629 sich exclusive zugetrag haben, durch M. IOAN. PHILIPPUM ABELINU *Francofurti in fol.* elegantibus MATTHIAE MERI NI tabulis aeneis exornatum. Tomus *primus* pr diit 1635 curateque sane elaboratus est. Tertia vi hic tomus recusus *Francof.* 1662. fol. *Secundus*, ab 1629 ad 1633, eodem auctore, et emendatore IO FLITNERO, ibid. 1637. 1646 et 1679. *Tertius*, a. 1638, auctore HENR. ORAEO, Assenheimiate, ib 1639. 1644. 1670. *Quartus* ad a. 1643, auctore P. A. (Abeling fortassis) ibid. 1643. 1648. 169 *Quintus* ad an. 1647, compilatore IOH. PETR. L TICHIO, 1648. 1651. *Sextus* ad a. 1651, aucto IOH. GE. SCHLEDERO, 1652. 1663. *Septimus* ad 1658 sub novo titulo: *Irenico-Polemographia*, si *Theatri Europaei continuati septennium, scriptore* IO GE. SCHLEDERO, 1663. 1685. *Octavus* ad a. 166 auctore MARTINO MEYER, 1667. 1693. *Noi* ad a. 1665, auctore eodem, 1667. 1672. 1699. *I cimus* ad a. 1671, auctore WOLFG. IAC. GEIGER 1677. *Undecimus* ad a. 1679, auctore anonymo, 168 *Duodecimus* ad a. 1687, auctore anonymo, 169 *Decimus tertius* ad a. 1691, auctore anonymo, 169 *Decimus quartus* ad a. 1695, auctore anonymo, 170 *Decimus quintus* ad a. 1700, auctore anonymo, 170 *Decimus sextus* ad a. 1703, auctore SCHNEIDER Pastore tum Laubacensi, qui ab hero suo, Comi Solmensi, *Friderico*, atque ab aliis viris illustribi praeclara accepit subsidia; ibid. 1717. *Decimus sep mus* ad a. 1706, auctore eodem, 1718. *Decimus oct vus* ad a. 1709, auctore eodem, 1720. *Decimus non* ad a. 1712, auctore eodem, 1723. *Vicesimus* ad 1715, auctore anonymo, 1734. *Vicesimus primus* a. 1718, auctore anonymo, 1738. Diversis igitu

auctc

uctoribus seu potius compilatoribus res per centum annos (1617 - 1718) in plurimis terrarum orbis partibus descriptae. Abelini, Schlederi et Schneideri tomi non sunt contemnendi: at reliqui tam mali, ut annalibus Volusianis merito comparari possint, ex nunciis hebdomadariis vel novellis tam inepte contexti, ut saepe repugnantia statuant. Inserta quandoque acta et narrationes caerimoniarum similiaque, quae operi favorem apud prudentes conciliant. Pretium priorum tomorum augent imagines aeneae satis nitidae, postea vero saepe ineptae minusque elegantes. — Epitomen priorum octo voluminum perfecit auctor tomi secundi Chronici Gottfridiani, *Francof. ad Moen.* 1745. f.

Huic coniungenda alia voluminosa collectio, cui titulus: PHILEMERI IRENICI ELISII (sive MARTINI MEYERI, Hayna-Silesii) *Diarium Europaeum, oder kurze Beschreibung denckwürdigster Sachen, so sich in Kriegs-und Friedensgeschichten in Europa, fürnemlich aber in dem Heil. römischen Reich und demselben nahe angränzenden Königreichen, Landen und Herrschaften begeben*, Francof. ad Moen. 1659 - 1683, XLV voluminibus in 4, quae hac serie prodierunt, et res referunt ab anno 1657 ad 1681 gestas: Diarium Europ.

Pars I habet Commemorationes rerum gestarum et Acta a. 1657 et 1658.
Pars II. s. Continuatio I. eadem a. 1659. a Ian. usque ad August.
Pars III. s. Contin. II. Acta a mense Iunio, Iul. Aug.
Pars IV. s. Contin. III. Acta a. 1659. 1660. usque ad mens. Iun.
Pars V. s Contin. IV. a. 1660 usque ad m. Octobr.
Pars VI. s. Contin. V. a. 1660. 1661. m. Ian. Febr.
Pars VII s. Contin. VI. a. 1661. a mense Mart. usque ad Decemb.
Pars VIII. s. Contin. VII. a. 1662. a Ian. usque ad Iun.
Pars IX. s. Contin. VIII. a. 1662. a Iun. usque ad Decembr.
Pars X. s. Contin. IX. a. 1663.

Pars

Pars XI. f. Contin. X. a. 1664.
Pars XII. f. Contin. XI. a. 1665. m. Ian. u. a. April.
Pars XIII. f. Contin. XII. a. 1665. a Iun. u. a. Decembr.
Pars XIV. f. Contin. XIII. a. 1666. Ian. Febr.
Pars XV. f. Contin. XIV. a. 1666. Febr. usque ad Iul.
Pars XVI. f. Contin. XV. a. 1666. Aug. Dec.
Pars XVII. f. Contin. XVI. a. 1667. Ian. Mai.
Pars XVIII. f. Contin. XVII. a. 1667. Mai. Nov.
Pars XIX. f. Contin. XVIII. a. 1667 et 1668.
Pars XX. f. Contin. XIX. a. 1668 et 1669. a Iun. usque ad Iul.
Pars XXI. Contin. XX. a. 1669 et 1670. Ian. Febr.
Pars XXII. Contin. XXI. a. 1670. 1671. Mart. u. a. Iun.
Pars XXIII. Contin. XXII. a. 1670. 1671. Ian. Febr. Mart.
Pars XXIV. Contin. XXIII. a. 1671. Mai. u. a. Octobr.
Pars XXV. Contin. XXIV. a. 1671. 1672.
Pars XXVI. Contin. XXV. a. 1672. Mai.
Pars XXVII. Contin. XXVI. a. 1672. Iun. Sept.
Pars XXVIII. Contin. XXVII. a. 1673. 1674.
Pars XXIX. Contin. XXVIII. a. 1673. 1674.
His editis, renovatio quasi operis coepit sub titulo:
Diarii Europaei, insertis variis Actis publicis Continuatio, die täglicher Geschichts-Erzählung XXX Theil oder: Des neu eingerichteten Diarii Europaei Erster Theil, refert Acta a. 1672. 1673. 1674. Francofurti ad Moenum 1675. 4.
Pars XXXI. vel II. Contin. I. a. 1674 et 1675.
Pars XXXII. vel III. Contin. II. a. 1675. mens. Iun. usque ad Sept.
Pars XXXIII. vel IV. Cont. III. a. 1675. 1676.
Pars XXXIV. vel V. Cont. IV. a. 1676. 1677.
Pars XXXV. vel VI. Contin. V. a. 1677.
Pars XXXVI. vel VII. Contin. VI. a. 1677.
Pars XXXVII. vel VIII. Contin. VII. a. 1678.
Pars XXXVIII. vel IX. Contin. VIII. a. 1678.
Pars XXXIX. vel X. Contin. IX. a. 1678. 1679.
Pars XL. vel XI. Contin. X. a. 1678.
Pars XLI. vel XII. Contin. XI. a. 1679.
Pars XLII. vel XIII. Contin. XII. a. 1680.
Pars XLIII. vel XIV. Contin. XIII. a. 1680.
Pars XLIV. vel XV. Contin. XIV. a. 1680. 1681.
Pars XLV. vel XVI. Contin. XV. a. 1681.

Quae

Quae partem primam cuiuslibet Tomi faciunt in hoc opere, narrationes quidem rerum gestarum sunt nudae et proletariae, ex vulgaribus relationibus maximam partem desumtae, quibus tamen insertae sunt variae de negotiis magni momenti epistolae, expositiones de caerimoniis, proeliis etc. additae quoque parte altera variae, quas vocant, deductiones et scripta publica, quae huic compilationi gratiam et pretium conciliarunt. Sed raro invenitur integrum, cuius rei caussae plures sunt. Non in una officina libraria, sed diversis, prodiit opus; distracti varie tomi, nec pari semper numero excusi. Rarissimus esse videtur Tomus XXIX.

Scripti graviter ex optimis fontibus commentarii HIOBI LUDOLFI (nat. Erfordiae 1624, post varia munera et itinera obiit Francofurti ad Moenum 1704 Praeses Collegii Imperialis historici) editi sub elogio: *Allgemeine Schaubühne der Welt, oder Beschreibung der Weltgeschichte des ietztlaufenden Saeculi* (XVII). Tomus *primus* in lucem editus est *Francofurti ad Moenum* 1699. f. ab a. 1601 ad a. 1630. *Tomus secundus* 1701. f. ad a. 1650. Tomus III auctore CHRISTIANO IUNCKERO ibid. 1713. ab a. 1651 ad 1663, et eodem scriptore *Tomus* IV. ibid. 1718. f. ab a. 1664 ad 1675. *Tomus* V. (ab a. 1676 ad 1688) *Francofurti* 1731. f. scriptore IOH. MICH. DE LOEN (Consiliario regis Borussiae intimo, †Francofurti ad Moenum 1776), qui lectionem optimorum auctorum ubique ostendit, et, si de iuribus principum agitur, ICtum se praestat. Mirum tamen, quod *Ioh. Ge. Pritius*, theologus quidem insignis, sed historia pragmatica parum instructus, precibus locum dederit, ut praefationem sterilem et ad commendandum opus minime aptam praemitteret.

Multa quoque memorabilia et singularia Historiae Saeculi XVII conquisivit et conduxit IOANNES FRIDERICUS PFEFFINGERUS (Consiliarius regis

gis M. Britanniae, † Hannoverae 1730) in *Merkwürdigkeiten des XVII Jahrhunderts*, Hamburgi 1706. 4, quo tomo ad viginti annos priores ea sunt compilata. Historiam saeculi XVII reliquam Pfeffingerus quidem etiam elaboravit quatuor tomis, nondum vero typis impressis.

Happel. EVERARDUS GUERNER HAPPELIUS (Marburgi natus, degens vero Hamburgi † 1690) *Historia moderna Europae, oder historische Beschreibung des heutigen Europa, Ulm, bey Matth. Wagner* 1692. f. cum figg. aen. Variam historiam scripturo ab anno 1648 ad 1671 conduxit ipse proletarius auctor.

Idem HAPPELIUS compilavit collectionem, quae varia universali historiae condendae praebet subsidia, sub titulo: *Historischer Kern, oder historische Beschreibung der merkwürdigsten Welt- und Wundergeschichte*, erster Theil, *welcher vom Jahr Christi 1618 mit dem beruffenen 30jährigen deutschen Kriege angefangen und bis 1670 kurz verfasset, alsdenn weiter bis 1680, den blutigen Krieg, welcher ganz Europam acht Jahr mit einander verwirret, etwas ausführlicher beschreibet, Hamburg* 1690. 8. cui tomo adiecta varia Instrumenta Pacis et Acta Electionis pontificiae. *Parte secunda* ab a. 1680 ad 1690 res commemorantur. *Parte tertia* duobus voluminibus commemoranda ab a. 1690 ad 1699 auctore anonymo. *Parte quarta* ab an. 1700 et alt. *Volum.* ab a. 1705 ad 1709. *Parte quinta* ab an. 1710 ad 1719. *Parte sexta* ab a. 1720 ad 1729 recensentur.

[Di]aria politica varia. Insignia quoque praesidia in primis actorum minorum et libellorum praebent Diaria (*Journale*) historico-politica, nimirum:

Le Mercure François, ou la Suite de l'histoire de la paix, commençant l'an 1605 pour suite du Septenaire de D. Cayet *) *jusqu'en 1644. à Paris* 1611 - 1648. XXV Voll.

*) De Cayeti operibus referemus in capite de historia Francogallica.

XXV Voll. in 8. Auctores nominantur: IOH. RICHER, CLAUD. MALINGRE et THEOPHRAST. RENAUDOT.

L'Espion dans les Cours des Princes Chrêtiens (ab a. 1637 ad a. 1682) *ou Lettres & Mémoires* &c. *à Cologne* 1696-1699. VI Voll. in 8. Editio septima aucta volumine septimo prodiit *Hagae Comit.* 1742. 12 mai.

The moderate Intelligencer from 1645 *unto* 1749. *London* in 4.

Mercure historique & politique, contenant l'état présent de l'Europe, ce qui se passe dans toutes les Cours, l'interêt des Princes, leurs brigues, & généralement tout ce qu'il y a de curieux. à Parme, chez Jean Batanar (à la Haye, chez H. F. Scheurleer). 12. Primus huius Diarii perhibetur auctor CATIEN COURTILS *de* SANDRAS, coepitque edere has ephemerides a. 1686. mense Novembri. Caeteri auctores, qui successerunt, indicantur hi: BAYLE, qui annis 1689 et 1690 aliquot partes elaboravit; *la* BRUNE; *St.* ELIER; *St.* DONNET; GUYOT; ROUSSET; et novissime FEBURE. Editi usque huc *Tomi* CC.

Eiusdem argumenti, plenaeque actorum insignium: *Lettres historiques contenant ce qui s'est passé de plus important en Europe dépuis* 1692 - 1745. *à la Haye* 1692-1745. 12. Inter scriptores harum epistolarum fuit BASNAGE.

La Clef du Cabinet des Princes de l'Europe, ou Recueil historique & politique sur les matieres du tems. Imprimé chez Jacques le Sincere (primum Luceburgi, deinde Verduni, et inde ab a. 1717 Lutetiae Parisiorum) 1704 usque in hunc annum, in 8. Primus huius diarii auctor erat PHIL. JORDAN *de* DURAND, qui illud ad a. 1727 continuavit. Successores fuere: *de la* BARRE (ad a. 1739), *d'*EGLY (ad an. 1749), BONAMY (ad a. 1770), AMEILHON, qui hucusque diarii curam gerit.

Supplement de la Clef, ou Journal historique sur les matieres du tems contenant ce qui s'est passé en Europe d'interessant pour l'histoire, depuis la paix de Riswick, par C. J (ordan). à Verdun 1713. II Voll. 8.

Historical Register from 1714 *unto* 1738. *London* in 8.

Nouvelles, ou Mémoires historiques, politiques & litteraires. à la Haye & à Amsterd. 1728 - 1731. XII Voll. in 12.

Etat politique de l'Europe. à la Haye 1738-1749. XIII Tomi in 8. Priores typis repetiti sunt inde ab anno 1744. Theotisce, *Dresdae* et *Lips.* 1740-1751. XIII Tomi in 8.

Le Journal universel, ou Mémoires pour servir à l'histoire civile, politique, ecclesiastique & litteraire du XVIII Siécle. à la Haye 1743 sqq. XVII Tomi in 12.

Europäischer Historicus *über das jüngsthin beschlossene 17te* Saeculum. ... Continet hoc diarium solummodo res ab a. 1688 usque ad 1700 gestas.

* * *

Similes Collectiones idiomate theotisco conscriptas varias habemus, v. c.

Monatlicher Staats-Spiegel, worinn der Kern aller Avisen, ein Begriff der vornehmsten in h. römischen Reich vorfallenden Affairen, mit vielen Beylagen, samt einigen politischen Reflexionen vorgestellt wird. Augsburg 1698-1709. XXI Voll. in 8. Coepit cum mense Maio 1698, atque continuabatur singulis mensibus per annos 1699, 1700, 1701, 1702, 1703. Intermissum quidem ex parte fuit institutum, dum Bavari Augustam Vindelicorum occuparent, restitutum tamen Augusta liberata, per octo menses anni 1708 continuatum, indeque additus annus 1709. Multa sane selecta atque egregia Acta publica his mensibus continentur, quibus intermixta historia rerum in Europa potiorum, relationes proeliorum etc.

Neu

Neu eröffneter Staats-Spiegel, worinnen die in Europa, wie auch andern Theilen der Welt, vornemlich ber in Teutschland, vorfallende merckwürdige Begeenheiten kürzlich vorgestellt werden. Haag, l. potius *ipsiae* 1710-1716. VIII Voll. in 8. ZSCHACKWIIUS et DORNIUS praecipui erant auctores.

Die Europäische Fama, welche den gegenwärtigen Zustand der vornehmsten Höfe entdeckt. Sine loci menione, Lipsiae vero edita, ab anno 1702 usque ad a. 734, CCCLX partibus sive XXX Voll. in 8. Prius editor fuit PHIL. BALTH. SINOLD *de* SCHÜTZ: equentium editorum nomina nobis sunt ignota. Connuata collectio sub titulo:

Die neue Europäische Fama etc. 1735-1756. XCII Partes s. XVII Voll. in 8. Auctore GOTTIEB SCHUMANN, Magistro Lipsiensi.

Europäischer Staats-Secretarius, Leipz. 1734-748. CXLIV Partes s. XII Voll. in 8.

Neuer Europäischer Staats-Secretarius, Leipzig 749-1755. LX Partes s. V Voll. in 8.

Curieuses Bücher-Cabinet, oder Nachricht von historischen Staats- und galanten Sachen; eröffnet von ntonio Paullini. *Halle* 1713 sqq. in 8.

Ne te libri index insolitus ab eius usu deterreat! itae et res gestae principum eorumque administroum, scripta politica rerumque gestarum narratio ndida et libera insunt. Sub Paullini nomine CHMAUSSIUS, Halae Saxonum tum vivens, late voluit. Discessit deinde ab hoc instituto, puto parte inde 48, et suum sibi proprium, sed mox interruptum opus condere coepit, simili titulo: *Historisches Staats- und Helden-Cabinet* etc. 1719. 8.

Similem fere collectionem instituit M. MICHAEL ANFT, olim verbi divini minister in pago Altenurgensi, qui dicitur *Groß-Stechau*, quippe qui vais sub titulis, sine nominis sui mentione, multos er annos ex ephemeridibus in primis politicis sedulo

 collegit,

collegit, quae ad historiam omnium populorum recentissimam, ad genealogiam vero vel maxime, facere possint. Primum quidem collectio hac inscriptione prodiit:

Der genealogische Archivarius, *welcher alles, was sich täglich unter den itztlebenden hohen Personen in der Welt, anno 1732 an Geburten, Vermählungen, Avancements und Todesfällen veränderliches zuträgt, mit Einrückung vieler Lebensbeschreibungen sorgfältig anmerket. Der I Theil. Leipzig* 1732. 8.

Eodem anno et sequentibus usque ad 1738 prodierunt L partes octo voluminibus. Mutata deinde operis inscriptio ita:

Genealogisch - historische Nachrichten von den vornehmsten Begebenheiten, welche sich an den Europäischen Höfen zutragen, worinne zugleich vieler Standespersonen Lebensbeschreibungen vorkommen. Leipzig 1739-1750. CXLV partes f. XII Voll. 8.

Successere postea:

Neue genealogisch - historische Nachrichten etc. *ibid.* 1750-1762. CLX partes f. XIII Voll. 8.

Tandem prodierunt:

Fortgesetzte neue genealogisch - historische Nachrichten etc. ibid. 1762 - 1777. CLXVIII partes f. XIV Voll. 8.

Ranftio a. 1774 mortuo, ultimum volumen elaboravit IOH. FRID. SEYFART, causarum militarium cognitor Halae Magdeburgicae, qui et Ranftii vitae et scriptorum notitiam adiecit.

Languescente igitur et dein finita collectione Ranftiana, aliam, eamque paullo comtiorem, omissis tamen rebus genealogicis, instituit, sine nominis sui mentione, HENRICUS MARTINUS GOTTFRIDUS KOESTER, Professor historiarum et politices in universitate Gissensi, hoc quidem indice:

Die

Die neuesten Staatsbegebenheiten mit historischen und politischen Anmerkungen. Franckfurt am Mayn und Maynz 1776-1780. VI Voll. 8.

Singulis scilicet mensibus typis impressa fuit particula, quarum duodecim volumen constituunt. Continuatur hoc diarium: simul vero inde ab initio anni 1781 aliud hoc titulo prodiit:

Die neuesten Weltangelegenheiten zuverlässig erzählt für das Jahr 1781. Giessen, bey J. C. Krieger.

Ab initio anni praesentis Hamburgi singulis mensibus prodiit:

Politisches Journal, nebst einem gelehrten Anzeiger. 8.

Cuius Diarii, hucusque merito magno cum plausu excepti, auctor princeps perhibetur GOTTLOB BENEDICTUS *de* SCHIRACH, Regi Daniae a legationum consiliis, Altonaviae vitam degens, vir disciplinae politicae peritissimus.

Plurium huius generis librorum titulos praebet *Catalogus bibliothecae Bunavianae* T. II. p. 198 sqq.

* * *

Praeter opera ante commemorata, quibus certae periodi pluriumque regnorum historia narratur, recensenda quidem videntur multa alia huius generis: sed maximam eorum partem reservamus iis capitibus, quibus singulorum regnorum litteratura historica pertractabitur, ea nimirum, quae in huius vel illius imperii historia referenda maxime versantur, aliorum vero fata, quasi in transcursu, et quatenus ea ad principalis historiae intelligentiam faciunt, simul exponunt. Cuius generis sunt Sam. Puffendorfii libri de rebus Suecicis, de rebus gestis Friderici Guilielmi M. Collectiones vero diplomatum actorumque publicorum universales, v. c. *Lünigii*, *Dumontii*, *Russeti*, recensebimus infra in capite de re diplomatica. Addenda tamen hic sunt alia quaedam opera, non satis apte alibi percensenda, sequentia quidem:

rigny. *Mémoires pour servir à l'histoire universelle de l'Europe, depuis 1600 jusqu'en 1716, avec des reflexions & remarques critiques, par le Pere d'*AURIGNY, *de la compagnie de Jesus. à Paris* 1725. IV Voll. in 12. *ibid.* 1757. V Voll. in 12 mai. (Quae editio aucta a P. GRIFFET). Res quidem gestae non sine partium studio atque sic consignatae, ut Jesuitam adulatoremque regum Gallicorum facile agnoscas *): at chronologiae rationem diligentissime auctor habuit, singulas res diebus, quibus gestae, studiosissime vindicans, sententiasque scriptorum discrepantes annotans.

ger. BERNHARDUS CHRISTIANUS IAEGERUS, praeter alios, praecipue ultimos duodecim annos saeculi XVII, ab anno 1688 ad 1700, historice pertexuit. libro, quem inscripsit: *Europäischer Historicus, über das 17te höchst wundernswürdige Seculum.* Lipsiae 1701. 2 Voll. in 8. Seriem temporis potissimum est secutus, pleraque tamen ex descriptionibus illorum temporum et novellis fuere extracta.

ubert. Historiam saeculi XVII civilem ab anno 1645 et XVIII usque ad annum 1748 composuit MAUBERTUS opere sequenti:

Histoire politique du siècle, ou se trouvent en ordre & sous tous les rapports différens les Interêts, les Vues & la Conduite des principales Puissances de l'Europe, depuis la Paix de Westphalie, jusqu'à la dernière paix d'Aix la Chapelle inclusivement; avec le detail des operations des plus habiles Negotiateurs, le caractère & le Manège des plus fameux Politiques, & le précis de tous les Traités

*) V. tamen, quae refert Abbas *d'Artigny* in Nouveaux Mémoires de l'histoire &c. T. I. p. 464: „*Ces Mémoires seroient infiniment plus curieux, si on les avoit tels qu'ils sont sortis des mains de l'auteur. Il y dévoiloit entr'autres bien des mystères au sujet des mauvais succès qu'eut la France dans la guerre de la succession d'Espagne. Mais on supprima tous ces détails, qu'une infinité de gens savent, et que personne n'ose écrire.*"

tés, negociés entre les Cours, depuis cent ans. Le tout appuyé des preuves de fait & de raisonnement, & de la citation des Actes, Mémoires & Relations sur les points contestés ou peu connus. Premiere Partie, à Londres 1754. — *Seconde Partie. ibid.* 1755. 8. Uberius postea res tempore isto gestas exponere coepit Maubert; primum autem volumen, ad pacem usque Ryswicensem et Carlovitiensem historiam complectens, solummodo typis impressum est. *ibid.* 1757. 4. et *Lipsiae* 1758. 8 mai.

:ri quidem iudicio explicat auctor, ante decem 'e annos mortuus, causas bellorum conditionume pacis atque omnium negotiorum civilium per ntum istos annos agitatorum, lectuque libri eius it omnino digni: at tamen caute legendi, auctoque temerariis saepe assertis non fides habenda. aecipue in rebus imperii Germanici haud raro hal:inatur; cui malo medelam afferre studuit inter- s operis maioris Theotiscus, *Lipsiae* 1758. 8 mai.

Historia Europaea civilis ab anno 1483 usque annum 1743 minime quidem stilo Mauberti ingenso, at eo doctius, accuratius et subtilius, amabili am sentiendi libertate, exposita est in libro, cui lex: Schmauss.

:OHANN IACOB SCHMAUSSENS, *Königl. Groß-britt. und Churf. Braunschweig-Lüneburgischen Hofraths und Prof. iuris ordinarii in Göttingen, Einleitung zu der Staatswissenschaft und Erleuterung des von ihm herausgegebenen Corporis iuris gentium academici und aller andern seit mehr als zweyen Seculis her geschlossenen Bündnisse, Friedens- und Commercien-Tractaten. Erster Theil — Leipzig* 1741. *Zweyter Theil. ibid.* 1747. 8 mai.

* * *

Histoire générale du douzième Siècle comprenant tou- r les Monarchies d'Europe, d'Asie & d'Afrique, les 'éresies, les Conciles, les Papes & les Sçavans de ce ècle, par M. DE MARIGNY. *à Paris* 1750. V Tomes Marigny.

mes in 12 mai. — Opus e libris vulgatissimis corrasum: iusto tamen ordine omnia sunt narrata, stilo licet non satis comto.

Durand. *Histoire du seizième siècle par M.* DURAND (Ecclesiastes Reformatus Londinensis). *à la Haye* 1734. IV Tomes in 8. — Hanc historiam bene compositam lectuque esse dignissimam, aiunt, qui eam perlustrarunt.

* * *

Lucchesini. Ex Italis saeculi nostri IOANNIS VINCENTII LUCCHESINII (Patricii Lucensis ac Pontifici Max. a Brevibus ad Principes) *Historiarum sui temporis* Tomi III a Noviomagensi pace in plerisque candide, prudenter, facunde scripti sunt. Tomus I (res ab a. 1678 ad 1689 gestas complectens) prodiit *Romae* 1725. T. II (1689-1693) *ibid.* 1739. T. III (1694-1700) *ibid. eod.* in 4.

* * *

Lamberty. Ad condendam annorum XVIII saeculi decimi octavi historiam praeclara subsidia, addita narratione historica illustrata, exhibent:

> *Mémoires pour servir à l'Histoire du XVIII Siècle, contenant les negotiations, traitez, resolutions, & autres documens authentiques concernant les affaires d'état; liez par une narration historique des principaux évenemens, dont ils ont été précédez ou suivis, & particulierement de ce qui s'est passé à la Haye, qui a toujours été comme le centre de toutes ces Negotiations. Par M. de* LAMBERTY. *à la Haye* 1724-1734. XIV Voll. in 4.

Volumina quaedam *Amstelodami* typis impressa sunt. — Editionis secundae tomi hoc ordine prodierunt: T. I. *Hag. Comit.* 1731. T. II. *ibid.* 1732. T. III. *ibid.* 1733. T. IV. *ibid.* 1733. T. V. *ibid.* 1733. T. VI. *Amstelod.* 1735. T. VII et VIII. *ibid.* 1736. T. IX et X. *Hag. Comit.* 1731. T. XI et XII. *Amstelod.*

bid. 1734. T. XIII et XIV. *ibid.* 1740. 4. additis *supplementis* annorum MDCC usque MDCCIII.

Ordo in opere Lambertiano non optimus, at eo maior auctoris gravitas, veritatis et candoris amor, aequitas et integritas.

Addatur alia collectio, quae quasi continuationem facit: Rousset.

Recueil historique d'Actes, Negotiations, Mémoires & Traitez; depuis la Paix d'Utrecht jusqu'au second Congrès de Cambray inclusivement. Par M. ROUSSET. T. I-IV. *à la Haye* 1728. T. V. 1731. T. VI. 1732. T. VII. 1733. T. VIII. 1734. Tom. IX. 1735. T. X. 1736. T. XI. 1737. T. XII. 1738. T. XIII. 1739. T. XIV. 1740. T. XV-XXI. *ibid.* 1741-1752. 8.

Huc etiam referri solet: Thesaur numism.

Thesaurus numismatum modernorum huius saeculi figuris aeneis expressorum cum latina et germanica explicatione. Noribergae 1700-1710. X Tomuli. f.

Collector erat MELCHIOR KOERNLEIN, interpres IOACHIMUS NEGELEIN, Noribergenses. Numismata, annis istis in memoriam rerum gestarum memorabilium cusa, aeri incisa exhibentur; quae optima est operis dos: explicationes nummis adsutae e diariis sunt mutuatae stiloque barbaro expressae.

Auctore CASIMIRO FRESCHOT prodiit: *Rerum per Europam gestarum a sancita ad Pyrenaeos pace usque ad nuper pactam Ultraiecti, Rastadii et Badae Synopsis. Noribergae* 1715. 8. — Opusculum, sine dubio ex sermone Francogallico in Romanum seu potius Romano-Barbarum translatum; scatet enim Gallicismis et mendis grammaticis: hucusque vero nec ego, nec amici autographum divinare potuimus. Freschot

Memorie del General MAFFEI, *nelle quali esatta descrizione di molte famose azioni militari de' prossimi tempi viene a comprendersi* (dall' anno 1683 al) 1718. *Verona* 1737. 8. Maffei.

A Histo-

Gibson. *A History of the Affairs of Europa from the pea of Utrecht to the conclusion of the quadruple Allian with a Treatise of the religions and civil interests of E rope by Will. Gibson. London* 1725. 8.

Massuet. *Histoire de la guerre présente* (en 1733-1735), co *tenant tout ce qui s'est passé de plus important en Ital sur le Rhin, en Pologne & dans la plupart des cours l'Europe, enrichie des principaux plans des Sieges & d Batailles. Par Mr. P.* MASSUET (D. Medicin Lugduni Batavorum). *à Amsterd.* 1735. 8.

Histoire de la derniere guerre & des negociatio pour la paix; enrichie des cartes necessaires, pour serv de suite à l'hist. de la guerre présente. Avec la Vie Prince Eugene de Savoye. Par M. MASSUET. *à Am sterd.* 1736. II Parties in 8. — Auctiorem et corre ctiorem horum duorum operum editionem ded Massuet 1737. V Voll. in 8. Cf. *Teutsche Acta Eru Th.* 226. p. 746. *Th.* 228. p. 862.

Mémoires *Mémoires pour servir à l'histoire de l'Europe depu 1740, jusqu'à la paix général signée à Aix-la-Chapel le 18 Oct.* 1748. *à Amsterd.* 1749. 3 Voll. in 8.

* * *

Raynal. *Anecdotes historiques, militaires & politiques de l'Eu rope, depuis l'élevation de Charles Quint au Trone d l'Empire, jusqu'au Traité d'Aix-la-Chapelle en 1748 Par M. l'Abbé* RAYNAL, *de l'Acad. des Sciences & bel les lettres de Prusse. Tome premier, premiere & second partie. à Amsterd.* 1754. (f. potius 1753) T. II. 1755. T. III. ou Supplement 1756. 8.

Minime ἀνέκδοτα hic invenies, sed res saepissime haud raro accuratius ante Raynalium narratas. Testimonia, quibus rerum traditarum fides constet, nulla offert, contentus facili suo dicendi genere.

Cf. BAUMGARTENS *Nachr. von merkw. Büchern.* T. IV. p. 71.

* * *

IOHANN CHRISTOPH ADELUNGS *Pragmatische Staatsgeschichte Europens von dem Ableben Kaiser Carls VI an bis auf die gegenwärtigen Zeiten, aus sichern Quellen und authentischen Nachrichten mit unpartheyischer Feder vorgetragen und mit nöthigen Beweisschriften bestätiget. Gotha* 1762 - 1769. IX Voll. in 4. Adelung.

Nec pragmaticam, nec ex fontibus puris haustam esse hanc historiam, contenditur in *Gatterer* Bibl. hist. T. IV. p. 341.

* * *

FRANZ DOMINICUS HAEBERLINS *Kurzer Entwurf der politischen Historie des XVIII Jahrhunderts, enthaltend die Geschichten aller Europäischen Reiche und Staaten bis zu Ende des Jahrs* 1745. Hannover 1746. 8. Haeberlin

Compendium historiae recentissimae breviter res gestas indigitans, praelectionibusque academicis destinatum. Secunda editio, titulo paullo mutato (*Vollständiger Entwurf* etc.) multo amplior et copiosior, magna testium nube tabulisque genealogicis est instructa: at prior tantum huius editionis pars, historiam saeculi nostri usque ad a. 1740 comprehendens, *Hannoverae* 1748 in 8. typis est impressa: posterior, qua auctor historiam usque ad a. 1748 continuare, indicemque historicorum saeculi nostri accuratum attexere voluit, hucusque in lucem non prodiit, forte etiam nunquam prodibit, id quod magnopere dolendum.

M. IOH. GOTTHARD NERGERS *Grundriß der neuesten Europäischen Staatsgeschichte vom Anfang des achtzehnten Jahrhunderts bis zum Achener Frieden* 1748 *in kurzen Sätzen zum Gebrauch seiner Vorlesungen entworfen.* Frankfurt an der Oder 1754. 8. Ordine chronologico brevissime res periodi istius memorabiles recenset auctor, Haeberlini potissimum vestigia premens. Nerger.

GOTT-

Achenwall. GOTTFRIED ACHENWALLS *Entwurf der allgemeinen Europäischen Staatshändel des XVII und XVIII Jahrhunderts, als der Europäischen Geschichte zweyter Theil* (scil. compendii Achenwalliani, quo historia Europae recentior universalis continetur, et de quo infra agetur). Göttingen 1756. ibid. 1761. ibid. 1778. 8.

Illustriores gravioresque Europae vicissitudines, v. c. bellum tricennale, bella ex regis Francogallici Ludovici XIV insatiabili cupidine habendi superiore saeculo orta, bellum sub initio saeculi praesentis propter possessionem monarchiae Hispanicae gestum etc. adiectis pacificationum conditionibus, iunctim et scite, seriis apta et congrua, in usum praelectionum academicarum, expositae; indicatis in margine diebus et annis, quibus res, brevissime, sed accurate traditae, actae sunt. Praecipua quoque subsidia litteraria commemorata invenies. Periodos quatuor auctor constituit: I. ab a. 1600-1660. II. ab a. 1660-1700. III. ab a. 1700-1740. IV. ab a. 1740-1748.

Hausen. M. CARL RENATUS HAUSENS *Politische Historie des XVIII Jahrhunderts, enthaltend sowohl überhaupt die Geschichte der vornehmsten Europäischen Reiche, als auch insbesondere des teutschen Reichs. Regensburg* 1763. Th. II. ibid. 1764. 8.

Opus non absolutum! Pars enim prima historiam saeculi nostri tantum usque ad a. 1709, et secunda usque ad 1713, comprehendit. Naevis licet opus non sit immune: tamen lectu omnino dignum, quia auctor libertate iudicandi et dicendi haud vulgari usus est, fontesque optimos adiit. Idem postea omnem historiam saeculi praesentis usque ad annum 1763 in compendium satis aptum redegit hoc indice:

C. R. HAUSENS *Versuch einer pragmatischen Geschichte des achtzehnten Jahrhunderts. Halle* 1766. 8 mai.

Neuere

* * *

Neuere Geschichte der beiden letztern Jahrhunderte, zum Nutzen und Vergnügen beschrieben. 1 Band. Hannover 1775. *2 Band.* ibid. 1777. 8. Bansens

Auctor, BANSEN, causarum patronus Hannoveranus, hominibus praecipue scripsit, qui disciplinae historicae consulto se dare non solent: sed nec rerum delectu, nec diligentia critica, nec dicendi genere probabili usus est, quo factum, ut opus minime ad finem perductum, sed in annum tantum 1629 continuatum fuerit.

* * *

Historia universalis civilis temporum nostrorum praeclare, mascule ac eleganter consignatur in opere Anglice scripto, quod inde ab anno 1758 Londini singulis annis typis imprimitur hoc titulo: The Ann. Register.

The Annual Register, or a View of the History, Politic and Literature. in 8.

BURKIUS aliique Britanniae scriptores celebriores auctores perhibentur. Laudabili igitur consilio versio partis istius, quam nominavimus, operis Anglicani Theotisca instituta hoc indice:

Geschichte der neuesten Weltbegebenheiten im Großen. Aus dem Englischen von Ioh. Lorenz Benzler. *Erster Band, welcher die Geschichte der Jahre 1755 - 1761 einschließt. Mit einer Vorrede von* Christian Wilhelm Dohm. *Leipzig* 1779. — *Zweiter Band, welcher die Geschichte der Jahre 1762 - 1766 einschließt. Ibid.* 1780. — *Dritter Band, welcher die Geschichte der Jahre 1767 - 1770 einschließt. ibid.* 1781. 8.

XIII.

Compendia historiae universalis.

Primum historiae universalis compendium, typis impressum, fuisse videtur *Rolewinckii Fasciculus temporum*, quem supra, sectione VIII, recensuimus; in cuius locum postea substitutum Carionis Chronicon Comp. univ. Carion. Chron.

con nobilissimum, centum fere per annos, non so
lum in Germania, sed et in exteris regionibus, unic
fere epitome, qua iuvenes ad historiae sapientiai
erudiebantur. Itaque paullo diligentius de illo agei
dum videtur. IOHANNES CARION natus fuit Bi
tighemii, oppido Wirtembergico, a. 1499; Viten
bergae, Phil. Melanchthone in primis duce, liter
melioribus operam dedit; functus est deinde mune
professoris mathematum in universitate literaru
Francofurtensi ad Viadrum. Berolini tandem Math
maticus electoris aulicus constitutus est, ibique die
supremum obiit 1538. *Chronicon* Carionis innititu
fundamento isto futili, quo omnis historia civilis s
cundum quatuor sic dictas Monarchias olim pertra
ctabatur et absolvebatur. Sub renatas scilicet litera
contigit hoc, ut, occasione prophetae Danielis (Cap
II. et VII.) explicandi, illa quatuor animalia et me
talla sint symbola quatuor Monarchiarum, Assyria
cae, Persicae, Graecae et Romanae, putata, et omni
deinde historia redacta ad quatuor Monarchias. Qua
historiae docendae ratio adeo invaluerat, ut, qu
resisteret, parum haberetur orthodoxus *). Han
igitu

*) Hinc contra eos, qui huic consuetudini adversarentu
disputavit in eadem orthodoxiae sede, ubi Carionis Chr
nicon primum prodierat, insignis theologus, IOH. GUIL
IANUS, Vitebergae 1712. Quae disputatio cum et ipl
incurrisset in quorundam reprehensionem, iterata, defe
sa et aucta est *Francof. et Lips.* 1728. 8, hoc titulo
*Antiquae et pervulgatae de quatuor Monarchiis sente
tiae, contra recentiorum quorundam obiectiones plenio
et uberior assertio.* Sed incommoda et noxia historiae re
liquorum populorum haec fuit divisio. Primo enim pe
nit scitu non dignissima, deinde vero negligit melion
Conf. *I. M. Gesneri* Isagoge in omnem eruditionem uni
versalem, cum eius praelectionibus, editis a *Niclasio* T.I
p. 313. — Huc quoque pertinet MATTH. DRESSER
Or. de quatuor Monarchiis s. summis imperiis a Daniel
Prophet

itur etiam secutus est bonus Carion in Chronico s. ompendio suo, quod prima vice prodiit Theotisce oc indice:

Chronica durch Magistrum Iohann Carion fleissig zusammengetragen. Wittenberg 1532. 4.

istoria in hac editione usque ad a. 1532 est perıcta. Continuationem usque ad a. 1547 attexuit OH. FUNCK, Pastor Woehrda - Norimbergensis, *orimbergae* 1547. 8. — Versio *Latina* HERMANNI ONNI, Rectoris Lubecensis, evulgata est *Halae uev.* 1537. 8. *Paris.* 1548. 8. (cum continuatione a. 1547) *Lugd.* 1554. 8.

Hanc Bonni interpretationem PHIL. MELANCHHON, qui et primam Carionis editionem Theotism iamiam, antequam prelo subiiceretur, polivet et in meliorem ordinem redegerat *), retexendam iudica-

Propheta expressis. *Lips.* 1581. 8. Et adiecta est *eiusd.* Isagog. histor. P. I. p. 550. *Lips.* 1614. 8.

*) Quod cum nonnulli viri eruditi in dubium vocarunt, age, audiamus primum Peucerum, Melanchthonis generum, in epistola dedicatoria, praefixa editioni chronici Carionis a. 1572: „Nomen Chronici Carionis retinui, quod muta„re illud *auctor primus* sanctae beataeque memoriae Ph. „Melanchthon, socer meus, noluit. Occasio nominis hu„ius inde extitit, quod, cum Ioh. Carion, Mathematicus, an„te annos quadraginta coepisset contexere Chronicon, *et* „*recognoscendum illud et emendandum, priusquam prelo* „*subiiceretur, misisset ad Melanchthonem, hic, quod pa*„*rum probaretur, totum abolevit una litura, alio con*„*scripto, cui tamen Carionis nomen praefixit.*" Non tamen adeo atrociter Melanchthonem in discipuli laborem grassatum fuisse, ut Peucerus hic innuit, ipse vir modestissimus his verbis (in *Sauberti* epist. Melancht. L. V. p. 502.) declarat: „Mitto tibi (Ant. Corvino) χρονικον, in „quo etsi sunt mei quidam loci, tamen ipsa operis sylva „non est mea. Misit enim Carion ad me farraginem „quandam negligentius coacervatam, quae a me disposita „est, quantum quidem in Compendio fieri potest etc."

iudicavit, non tam ut augeret — etsi enim quaedam inquit ipse, addidi, tamen compendii modus servandus est — quam ut phrasin germanicam, quam interpres suo quodam consilio studiosius retinuerat cum quidem facundus et disertus esset, propter adolescentes et exteros mutaret. Prima huius elaborationis Melanchthonianae, quae prorsus differt a prioribus Carionis Chronici editionibus, editio *Wittebergae* 1558. f. in lucem prodiit. Continet vero solummodo librum I et II. Liber III. inde ab Augusto Imp. usque ad Carolum M. secutus est 1560. Quibus tandem CASP. PEUCERUS 1562 et 1565 librum IV et V adiecit, in quibus historia usque ad mortem Maximiliani I. Imp. deducitur. Deinde unico volumine in fol. comprehensum totum opus recusum est *Wittemb.* 1572. f. *ibid.* 1580. f. Plures editiones in forma varia typis sunt impressae, v. c. sine loci mentione, ap. Ioann. le Preux 1593. 2 Voll. in 12. *Bernae* 1601. 8. *Viteb.* 1617. 8. *Genevae* 1581. 8. *ibid.* 1617. 8. (in qua editione extensum hoc Chronicon, auctore, nescio quo, usque ad annum 1612. Recusa quidem est haec Genevensis editio ibidem 1625. 8; sed prior est emendatior) *Francof. ad Moen.* 1624. 8. Editiones XXVII se vidisse testatur *Dommerich* libello mox laudando.

Pro diversa igitur auctione vel editione diversis appellationibus laudari solet, nunc *Chronicon Carionis*, mox *Chronicon Carionis Philippicum*, *Chron. Phil. Melanchthonis*, mox *Chron. Peucerianum*, *Chron. Philippo-Peucerianum*, *Chron. Wittenbergense etc.*

Versiones itidem variae huius Chronici exstant. *Theotiscae* (scil. secundum latinam Melanchthonis retractationem) conficiendae initium fecit IUSTUS MENIUS, consentiente Melanchthone; quam post illius mortem filius *Eusebius* et *Christoph. Pezelius* perfecerunt *Viteb.* 1562. 4. *Francof. ad Moen.* 1566. f. *Viteb.* 1573. f. *ibid.* 1588. f.

Li

In dialectum Saxoniae inferioris (*Plattteutj*.
Chronicon translatum est ex *Ioh. Funccii* editio theotisca et cum eiusdem continuatione, nescio qu loco et anno, in 8.

Versionem *Francogallicam* duplicem habemus unam, auctore IOH. LE BLOND (*à Lyon* 1549. 12. *à Paris* 1556, in 16. *à Lyon* 1610, in 16, saepiusque; historia Francogallica in his editionibus versionis Blondi semper continuata est usque ad tempora, quibus prodiere): alteram, auctore SIMONE GULARTO (à Paris 1579. 8. *ibid.* 1595. 8. Haec versio iuxta posteriorem retractationem Melanchthonio-Peucerianam elaborata videtur: Blondi contra iuxta Bonni versionem Latinam editionis prioris Theotiscae. Gulartus etiam historiam Francogallicam continuavit).

Versionem *Hispanicam* Anonymus *M. C.* edidit *Antwerp.* 1549. 12. Numne diversa sit ab ista, quam *Franc. Thamara* ibidem 1555 in 8 edidit, definire nequeo. Thamara quidem varia, quae superflua sibi videbantur, omisit, aliaque ex Hispaniae historiis admiscuit.

In *Bohemicam* linguam Carionis Chronicon transtulit *Dan. Adam Weleslawyna*, Vet. Pragae 1584. 4.

Caeterum Chronicon hocce ob iustum ordinem, et accuratam recensendi rationem, tam praestans olim habebatur, ut Steph. Praetorius illum *vere bardum* pronunciaverit, *qui illud non degustaret.* ANDREAS FRANCKENBERG adeo orationem habuit, *de magnitudine rerum divinarum et politicarum, quae in Chronico Philippi continentur.* Viteb. 1589. Attamen dolendum est, quod nec auctorum, ex quibus desumtum, auctoritas addatur, nec chronologia.

Ad illustrandum et continuandum hunc librum faciunt VICTORINI STRIGELII *Scholae historicae*, quibus in Academia Heidelbergensi Chronicon Phil. Melanchthonis illustravit, proposita continua serie a

 condi-

condito mundo usque ad Christum natum opera *Chr. Pezelii. Neostad. Palat.* 1586. 8. — Franckenbergius ille *Institutiones* suas *antiquitatis et historiarum* ad Chronicon Carionis Melanchthonianum potissimum accommodavit.

Cf. BAYLE Dictionn. s. v. *Carion.*
C. W. MOLLERI D. de Ioh. Carione. *Altd.* 1697. 4.
NEU Accesf. ad Whear. p. 42 sqq.
Placcii Theatr. Anon. et Pseudon. P. II. p. 161. et C. A. HEUMANNI de libris anonymis et pseudon. Schediasma, p. 105.
I. C. DOMMERICH Epist. de Ioannis Carionis Chronico. *Guelferb.* 1750. 4.
Eiusd. Epist. II. im *Hamburg. Briefwechsel* (1751) *St.* 9.
ERH. ERN. HOCH Disquisitio de Chronici, quod exstat sub nomine Ioannis Carionis, vera et genuina origine. (*Guelferb.*) 1755. 4. Cf. *Götting. gel. Anz.* 1758. p. 1375.
Von dem Verfasser der unter dem Namen Carions bekannten Chronick; in den Hannöver. nützl. Samml. 1756. N. 77.

Sleidanus de IV summis Imperiis. Melanchthonis vestigia ex parte pressit IOANNES SLEIDANUS libris tribus *de quatuor summis Imperiis*, quibus rerum publicarum ac religionum fata, magna cum industria, atque eleganti, concinno, rotundo orationis genere, in gratiam iuventutis scholasticae, recenset, licet in quartae sic dictae Monarchiae historia potior sit. Magna huius libri editionum seges prostat, quas inter Elzeviriana (*Lugd. Bat.* 1631. 12.) in primis notanda. Omnium prima editio typis expressa *Argent.* 1555. fol. Secutae sunt: *Argentoratensis* 1556. 12. *Parisiensis* 1558. 12. et 1559. 12 (quae rarissima atque pulcherrima aestimatur); *Viteb.* 1653. 12. *Lips.* 1686. 12, multaeque aliae. *Ioh. Conr. Geishirt*, collega gymnasii Isenacensis, in epistola a. 1726 ad Heumannum scripta, quam vero inspicere non licuit, LV editiones libelli Sleidaniani recenset.

Notas

Notas primum in Sleidani librum conquisivit GUIL. XYLANDER, quas ex praelectionibus ipsius observatas Sleidani opusculis quibusdam collectis primum adiecit *Helias Putschius*, Hanoviae 1608. 8; continuavit *Theophilus Maderus*, Stadae....

Postea HENRICUS MEIBOMIUS notis suis indicavit fontes sedesque materiarum, ex quibus sua hauserat Sleidanus (*Helmstad.* 1586 et 1599. 8.), quas recudi fecit FRANC. SCHAPERUS *Wittebergae* 1643. 12.

Continuavit Sleidanum usque ad a. 1669 AEGIDIUS STRAUCHIUS, *Plaviae Varisc.* 1677. 12. CONRADUS vero SAMUEL SCHURZFLEISCH scriptam multo iudicio et accuratione addidit *continuationem* ad a. 1678. *Viteb.* 1678. 12. Prodiere hae iunctae libello continuationes *Lips.* 1697. 12. *ibid.* 1701. 12. *Francof.* 1711. 8 (cum continuatione *Christi. Iunkeri*).

Aliam libelli Sleidaniani editionem procuravit GEORG. HORNIUS, cui et suas et Meibomianas notas adiecit *Lugd. Bat.* 1669. 12.

Levioris momenti sunt sequentes:

IOH. THOMAE FREIGII historiae synopsis s. praelectionum historicarum in Altorfiano Norībergensium Gymnasio delineatio. *Basil.* 1580. 8. *ibid.* 1602. 8. et *Argentorati* 1606. 12. Catalogos regum ac principum auctor exhibet minus accuratos. Freigiu

MICHAELIS NEANDRI Chronicon, sive Epitome historiarum, quae res gestas praecipuarum in orbe gentium, a rebus humanis conditis, ad hanc usque nostram aetatem, certa expositionis imperiorum, gentium, rerum variarum et maxime insignium, annorum item et temporum serie, annotatas et expositas continet. s. l. 1582. 8. *Lips.* 1584 et 1586. 8. (Huius editionis auctae titulus est: *Chronicon s. Synopsis* etc.) Hic Neandri liber ex eius praelectionibus in Carionis Chronicon enatus est. Quantum Neand

 eiusdem

eiusdem Neandri *Compendium Chronicorum* (*Witteb.* ſ. a. 8. forte 1586. ibid. 1594. 8.) a Chronico differat, non habeo dicere.

ini. GIO. NIC. DOGLIONI Compendio Hiſtorico univerſale di tutte le coſe notabili giù ſucceſſe nel mondo, dal principio della ſua creatione, ſino all' anno di Chriſto 1594. In Venetia 1594. 4.

rer. IOH. IAC. BEURERI Synopſis hiſtoriarum. *Hanoviae* 1594. 1599. 8.

ſſer. MATTHI. DRESSERI Iſagoges hiſtoricae Partes V. *Lipſ.* 1594. V Tomi 8. *ibid.* 1606. III Voll. 8. *ibid.* 1614-1615. V Voll. 8. Theotiſce *ibid.* 1601. f. — Compendium in millenarios diviſum, iuſto igitur ordine, ut et exacta rerum geſtarum narratione carens.

ſer. PHIL. GLASERI Narratio compendioſa praecipuarum hiſtoriarum mundi ab O. C. ad a. Chr. 1601 opera et ſtudio *Caſp. Dornavii Gorlicii* 1615. 4.

iſner. ELIAE REUSNERI *Iſagoges hiſtoriae libri II*, quorum unus eccleſiaſticam, alter politicam continet hiſtoriam, ſecundum cuiusque aetates exacte definitam, quarum illa ad traditionem domus Eliae, haec ad quatuor mundi regna in beſtiis quatuor a Daniele propheta adumbrata, eſt accommodata, cum veterum hiſtoricorum chronologia. *Ienae*, 1600. 4. — Editio altera auctior; acceſſit Principum et Comitum Germanicorum ſtemmatographia, Rectorum Academiae Salanae catalogus, virorum doctorum index chronologicus. *Ienae* 1609. 4.

linus. HORAT. TURSELLINI S. I. Hiſtoriarum ab origine mundi usque ad a. 1598 Epitome. *Duaci* 1623. 12. Nova editio hoc titulo: Hiſtoriarum Epitomae libri X. cum brevibus notis et duplici acceſſione usque ad a. 1642 (Continuatio non a Turſellino profecta). *Colon.* 1643. 12. *ibid.* 1649. 8. *ibid.* 1655. 12. *Pariſ.* 1658. 12. *Hagae Comit.* 1678. 12. *Franequerae* 1688. 12. *ibid.* 1695. 8. *Ultrajecti* 1718. 8. *Etonae*

nae 1775. 8. — *Italice* hoc indice: *Torsellino ristretto delle historie del mondo, volgarizzato dal Lodov. Aurelii con nuova aggiunta del medesimo traduttòre. Roma* 1637. 12. *In Venet.* 1663. 12. c. figg. *Francogallice* hoc titulo: *Histoire universelle traduite du Latin de Tursellin, avec des notes sur l'histoire, la fable & la geographie. à Paris* 1706. III Voll. in 8. — *Par M. l'Abbé* LAGNIAU *continuée jusqu'à l'année* 1700. *à Paris* 1706. III Voll. in 12 (Multis annotationibus interpres opusculum obruit). *à Paris* 1757. IV Voll. in 12 (Ab anonymo in hac editione historia est continuata).

CHRISTOPHORI PETZELII Mellificium historicum, a *Ioh. Lampadio* illustratum et locupletatum. Pars I. II. III. *Marburgi* 1617. 1631. 4. *Francof. ad Moen.* 1649. f. Dedicationes Petzelii Parti I et II praefixae scriptae sunt a. 1602. Pars III. tota Lampadio debetur. Concinnatum est ad ductum Sleidani de quatuor summis Imperiis, atque diversis vicibus continuatum usque ad Ferdinandi II tempora. Ipse tamen auctor in epilogo agnoscit, se centonem potius, quam filum historiae ex diversis scriptoribus adornasse, iuxta copiam scriptorum sibi factam. Petzel.

DAN. PAREI universalis historiae profanae medulla, usque ad a. 1641. *Francof.* 1641. II Tomi in 12. Verus libri auctor fuisse dicitur *Henr. Altingius.* *) Pareus.

CHRISTOPH. HEIDMANNUS *Epitomen* scripsit *historicam*, cuius pars I. ab O. C. usque ad Iulii Caesaris Heidm.

*) In Catal. Bibl. Bunav. T. II. p. 163. memoratur: *Henr. Altingii* historiae sacrae et profanae compendium, cum orbis et incolarum descriptione, et *Ioh. Henr. Suiceri* historiae eccl. chronologica delineatione; accessit nova utriusque recensio et ad a. 1707. Nec editor, nec locus, nec annus impressionis indicatur, cum alias hic catalogus accuratissimus sit: nec alibi quidquam de hoc Altingii compendio comperire potui.

ſaris imperium pertingit, pars II a Iulio Caeſare usque ad Conſtantinum M., eandemque continuare voluit ad ſua tempora, ſed non abſolvit. Edidit illam *Gebhardus Theod. Meier*, Helmſt. 1660. 4. Novam eandemque emendatiorem editionem promiſit HENRICUS ERNSTIUS, ſed morte praeventus fuit. Ipſe tamen dedit *brevem delineationem hiſtoriae univerſae*, Hafniae 1640. 16. et diverſam ab hac delineatione *Medullam hiſtoriae univerſalis*, Sorae 1640. 16.

uald. PIERRE *de* S. ROMUALD *Abrégé du treſor chronologique & hiſtorique, contenant ce qui s'eſt paſſé de plus digne de remarque dans l'état, tant ſacré que profane, dépuis la naiſſance du monde jusques à l'an* 1642. à Paris 1647. f. ibid. 1660. III Voll. in 12. Continuata eſt in hac editione hiſtoria ad a. 1660. Caeterum opus, ſatis negligenter elaboratum, formam annalium habet.

ail. J. NAIL *nouveau recueil de l'hiſtoire univerſelle, dépuis la creation du monde jusqu'à préſent.* à Paris 1649. II Voll. in 8.

be. PHIL. LABBE *Abrégé chronologique de l'hiſtoire ſacrée & profane, dépuis Adam jusqu'à Louis XIV.* à Paris 1666. V Voll. in 12. In chronologicis ſequitur potiſſimum Petavium, paſſim etiam Brietium. Idem *Labbeus* antea ediderat: *Regia epitome hiſtoriae ſacrae et profanae* ab O. C. ad ann. Chr. 1651 technicis verſibus comprehenſa. *Pariſ.* 1651. 12.

gni. IONAE MAGNI, *Vexionenſis*, Synopſis hiſtoriae univerſalis. *Upſal.* 1622. 8.

gner. TOBIAE WAGNERI Inſtitutionum hiſtoricarum libri VII. *Ulmae* 1652. 8. Editio ſecunda recognita et locupletata. *ibid.* 1653. 8. *ibid.* 1663. 8.

laeus. NIC. VERNULAEI *Epitome hiſtoriae* ab O. C. ad ſua usque tempora, cum ſupplemento usque ad a. 1650 BERNHARDI HEYMBACHII. *Lovanii* 1654. 4.

HENR.

NR. KIPPINGII Recensus historiae universa- Kipping.
ncof. 1665. 8.

IDER. HILDEBRANDI Synopsis historiae Hildebrand.
alis. Scholis scripta et saepius edita, e. g. *Ien.*
12. *Northusae* 1672. 12. cum continuatione
590. *ibid.* 1689. 12.

IL. LUD. AUTHAEI Synopsis historica de IV Authaeus.
chiis. *Francof.* 1683. 12 (Ad a. 1619 perdu-

BR. BUCELINI Nucleus historiae cum sa- Bucelinus.
m profanae recens auctus et excultus. Pars I.
1652. Pars II. *Aug. Vind.* 1664. P. III. *Fran-*
54. 12. Libellus confusus est atque promiscue
inatus.

H. *de* BUSSIERES Flosculi historiarum. *Lugd.* Bussieres.
12. *Venet.* 1664. *Colon.* 1656. 1661. 1680. 12.

H. LAETI Compendium historiae universalis Laetus.
et ecclesiasticae, tam Romanae, quam Prote-
n, selectissimis rebus refertissimum, ab Augu-
annum usque I. C. 1640 deductum. *Lugd.*
543. 8. Editio tertia emendatior *Amst.* 1661.
ad finem usque anni 1678. continuatum a
I. FELLERO, editio quarta prioribus locuple-
emendatior. *Francof.* et *Lips.* 1679. 8. — In
us editionibus fontes expositionis diligenter in
ie sunt notati.

RISTI. GUEINZII vitis historica s. historico- Gueinzius.
assicorum Graecorum et Latinorum Synopsis
hronologia. *Hal. Sax.* 1648. 12.

ILH. STRATEMANNI Theatrum historicum Stra
1656). *Ienae* 1656. 12. In Russicam quoque
m translatum a *Gabr. Buzinski*, Archimandrita
terii Troizensis. *Petropoli* .... fol.

AN BAPT. *de* ROCOLES *Introduction générale* de Roco
oire. à Paris 1664 et 1672. II Voll. in 12. Sae-
ecusus liber, licet lectu minime sit dignus.

Kupferschmied. MELCH. BALTH. KUPFERSCHMIEDS Chronica, *oder kurzgefaßte Geschicht-Beschreibung vom Anfang der Welt bis auf das J. C.* 1668. *Frankfurt am Mayn* 1668. 8.

Buno. IOH. BUNONIS universae historiae cum sacrae tum profanae idea, a condito mundo ad a. 1675 deducta, cum praefatione duplici de regno Daniae et de historiae constitutione. *Guelferbyti* 1664. 12. *Francof.* et *Lips.* 1675. 12. *ibid.* 1686. 12. *Lips.* 1694. 12. (contin. ad hunc annum) *ibid.* 1709. 12 (contin. ad a. 1709 curante *Levin. Ern. Bunone*).

Idem *Buno* edidit: *Historische Bilder, darinnen* idea historiae universalis, *eine kurze summarische Abbildung der fürnehmsten geist- und weltlichen Geschichte, durch die vier Monarchien etc. Lüneburg* 1672. 4. cum figg. — De hoc libro pueris, nimium pueriliter scripto, v. omnino SCHLOEZERI *Vorstellung seiner Universalhistorie.* (*Götting.* 1773. 8.) P. II. p. 322. *)

GREGO-

*) *Gryphius* (in Apparatu f. Diss. isagogica de scriptoribus historiam saeculi XVII illustrantibus p. 24 sq.) iam de nugis hisce historicis rectissime iudicavit. „Bunonis Ideam, „inquit, vix commemorarem, nisi antea hic loci (Vratisla„viae) praelectam publice esse, memoria tenerem. Inte„rim dum in huius viri mentionem incido, et alterius ab „eodem elaborati recordor compendii, in quo per mirifica „symbolorum et aenigmatum portenta, ut omnem, ita et„iam seculi huius historiam animis adolescentum imprime„re voluit; quo in studio etiam IOH. IUSTUS WIN„CKELMANNUS" (innuit Gryphius eius *Caesareologiam, sive quartae Monarchiae descriptionem, Lipsiae* 1698. 12.) „se exercuit. Subit profecto mirari et docto„rum, qui talibus nugis se et alios torquent, et discipulo„rum, qui hoc modo in historia proficere gestiunt. Acci„dere fortassis potest, non diffiteor, ut post ferreos labores, „ingeniorumque atrocem carnificinam, nomina imperato„rum ac regum ad seriem quandam seculorum et annorum „menti insculpamus: sed ut solidi aliquid discatur, nemo „nec mihi nec aliis cordatioribus persuadebit."

ẞGORII BLECH Nucleus historiae et chrono- Blech.
universalis sacrae et profanae, ab orbe condito
tra usque tempora. *Brunsvig.* 1660. 4.

.V. ULMANNI historiae tam sacrae quam pro- Ulmann.
ynopsis. *Francof. et Lips.* 1675. 12.

IL. HOELI Elementa historiae ab O. C. us- Hoel.
monarchiam Constantini M. *Londin.* 1671. 8.
679. 12.

. IAC. HOFMANNI, Prof. Basileensis, Epito- Hofmann.
toriae universalis. 1686. 12.

RH. IOH. VOSSII historiae universalis epito- Vossius.
eiusd. Opp. T. IV. *Amst.* 1695. f.

H. LEHMANNI Theatrum historicum, in quo Lehmann.
ex ordine Heroes quatuor summorum impe-
usque ad Imp. Leopoldum, per exercitatio-
ademicas, concinna brevitate exhibentur. *Wit-*
670. 4.

T. LAURENBERGII Chronius, exhibens ab Laurenberg.
ondito historiam ecclesiasticam et civilem, cum
iis notis plurimisque additionibus Dan: Hart-
Hamb. 1688. 8.

AMI RECHENBERGII praelectiones et in- Rechenberg
nes historicae. *Lips.* 1691 et 1707. 12.

DOFR. FERDIN. *de* BUCKISCH et LOEWEN- Buckisch.
Nucleus historicus bipartitus in historiam tum
salem tum particularem. *Viennae Austr.* 1692.
mpla nonnulla annum 1695 prae se ferunt.

H. GERLACH WILHELMI *Universalhistorie* Wilhelmi.
96. *Berlin* 1696. 8.

IN. HARTNACCII historia universalis. *Hamb.* Hartnaccius.
8. *Eiusd.* Institutiones historicae ab O. C. us-
a. 1700. *ibid.* 1700. 8.

CH. HOGELII Horologium historicum, ab Hogel.
undi usque ad saec. XVIII. *Ed. secunda.* Lips.
12.

ioris existimationis, olim certe, fuere sequen-

IOH.

Cluver. IOH. CLUVERI Epitome historiarum totius mundi, a prima rerum origine usque ad annum Christi 1630. *Lugd. Bat.* 1631. 4. Accessit Cluveri continuatio ad annum 1633. *Lugd. Bat.* 1637. 1639. 1640. 1645. 1649. 4. Sexta editio cum anonym continuatione ad a. 1652 libro XI-XIV comprehensa prodiit *ibid.* 1657. 4. *Hildesiae* 1640. 4. *Vrati* 1662. 4. *Amstelod.* 1662. 4. 1668. 4. (cui editioni in certi auctoris continuatio ad a. 1667 adiecta) *Rot rod.* 1672. 4. quae binae editiones posteriores op mae. Exstat alia huius operis continuatio ab a. 16 usque ad a. 1667, auctore, ut dicitur, *Ioach. Feller* *Lips.* 1668. 4. *Vratislav.* 1673. 4. Placcius quidem in Theatr. Anon. et Pseudon. P. II. p. 100. plag postulat Cluverum, quippe qui Iesuitae anonym proelio quodam occisi, libro manu scripto usus fu rit: sed refutavit hanc accusationem post alios *F. Feustking* in *Beyträgen zur Historie der Herzogthüm Schleswig und Holstein.* Probabile sc. est, Cluvero ipsi imputatum esse plagium turpissimum ab Anony mo, qui continuationem usque ad a. 1652 dedit, com missum, qui ex Adolphi Brachelii, scriptoris Pontifi cii, Historiarum nostri temporis libris V-IX res ab 1633-1653 gestas ad verbum transscripsit. Caete rum haec epitome potius ad statum ecclesiae est dir cta et a multis laudatur: non tamen adeo accurata cum fidem proletariorum scriptorum haud raro f secutus auctor. Exstat etiam MARTINI NESSELII, Scholae Auricensis in Frisia Orientali Rectoris, Compendium Historiarum V. et N. T. ex Epitome Cluveriano excerptum et in duos libros digestum. *Rint* 1645. 12.

Cf. IOH. MOLLERI Cimbria litterata (*Havniae* 174 3 Voll. f.) T. III. p. 219.

OLAI HENR. MOLLERI *Anmerkung von einem gelehr ten Diebstahl, dessen Ioh. Cluverus von Marq. Gudi und*

und andern ohne Ursache beschuldiget worden; in den Schlesswig-Holsteinischen Anzeigen. (*Glückstadt* 1763. p. 353-360.)

CHRISTI. MATTHIAE Theatrum historicum beoretico - practicum. *Amstelod.* ap. Lud. Elzevir, 1648. 4 (qua editione historia ad Rudolphi II. Imp. empora deducta). *ibid.* 1656. 4. *ibid.* 1668. 4. *Francof.* 1684. 4. *Lips.* 1689. 4. *Francof. et Lips.* 1694. 4. Quatuor posterioribus editionibus supplementa et ontinuationes, seriem narrationum ad annos usque los, quibus singulae prodierunt, pertexentes, a scriptoribus adiectae sunt anonymis. — *Paulus Iac. Marperger* opus in vernaculam nostram transtulit, cum ppendice rerum maxime memorabilium annorum ecem ultimorum saeculi XVII, auxitque chronologica narratione et repetitione rerum saeculo XVII estarum compendiosa. *Francof. et Lips.* 1699. f. Matthias.

Multis olim aestumatum hocce theatrum ob novam methodum, quam servat, cum ex historiis Imperatorum Germ. — has enim potissimum percenset — usum theologicum, politicum, moralem, oeconomicum, et militarem ducat, quod tamen historiae seem saepe turbat. Proficuum tamen, ex b. Struvii ntentia, illis, qui, uti quandoque fieri solet, ex historiis aliqua pro concione sacra adducunt.

Cf. MOLLERI Cimbria litt. T. I. p. 387.

IOH. MICRAELII Syntagma historiarum politirum. *Stettini* 1633. 8. Editio tertia (contin. ad a. 154) *ibid.* 1654. 4. Ed. quarta (cum continuatione .N. HARTNACCII ad exitum superioris saeculi) *of.* 1702. 4. — Hoc opus non solum historiam iversalem quatuor Monarchiarum comprehendit, l etiam historiam specialem regnorum, atque dum et principum praecipuorum Germaniae. Sed or nullius ordinis et iudicii atque maxime nostris Micraelius.

tem-

temporibus supervacaneus, quibus ampliora subsid proſtant.

Urſinus. IOH. HENR. URSINI Iſagoges hiſtorico-chr nologicae in hiſtoriam ſacram et profanam, univerſ lem et particularem, libri IV, in uſum SS. Theol giae ſtudioſorum. *Francof. ad Moen.* 1662. 8. Con pendium huius libelli eſt ipſius URSINI Tyrociniu hiſtorico-chronologicum ſ. brevis manuductio in h ſtoriam ſacram et profanam univerſalem. *Franc* 1662. 8. *Ratisbon.* 1666. 8.

Dietericus. IOH. CONRADI DIETERICI Breviarium hiſt ricum (*Gieſſae Haſſor.* 1663. 8. *ibid.* 1679. 8. et cu continuatione ad a. 1703 IMMAN. WEBERI *ib* 1703. 8.) breviter et parum accurate per capita h ſtoriam reipublicae Iudaicae et IV regnorum catho corum, quae Monarchiae titulo clarent, exhibet.

Horn. GEORGII HORNII, quantumvis levi opera ſ cti, labores olim multum aeſtimabantur. Primu eius huc pertinens compendium ita eſt inſcriptum:

Orbis politicus imperiorum, regnorum, rerum publicarum cum memorabilibus totius mundi et geographia veteri recenti. Lugd. Bat. 1660. 12. recuſ. GORLICII 167 12. et cum animadverſionibus OTTONIS MENCK NII, *Francof. et Lipſ.* 1675. 12. *Lipſ.* 1685. 12.

Secutus eſt:

Orbis imperans, ſeu Tractatus de XIII orbis imperiis h ſtorico-politicus. Lugd. Bat. . . . recuſ. *Francof.* 166 12. et cum animadverſſ. IOACH. FELLERI. *Franc et Lipſ.* 1677. 12. *ibid.* 1693. 12.

Hiſtoria naturalis et civilis. Lugd. Bat. 1670. 12.

Ab Hornio etiam elaborata:

Brevis et perſpicua introductio ad univerſalem hiſtoriam. Marburgi 1696. 8. aucta ab HIERON. DICELIO. *Li* 1699. 12. *Baſil.* 1721. 8.

Addidit deinde *Arcam Noae* (Lugd. Bat. 1666. 1 *Francof. et Lipſ.* 1674. 12.), qua agit de omnium condi

ondito terrarum orbe imperiorum regnorumque erpetua ad nostra tempora usque serie, successione, riginibus, incrementis, decrementis, coniunctionibus, divisionibus et exitu, et de gente in gentem ranslationibus.

Habemus etiam *Hornii* eiusdem *Arcam Mosis* f. *Historiam mundi, quae complectitur primordia rerum aturalium* omniumque artium ac scientiarum. *Lugd. Bat.* et *Roterod.* 1668. 12.

Idem Hornius promisit *Arcam Iosuae, Iudicum* et *Regum*, in qua omnium bellorum artem, mysteria, rigines, successus, exitus, ex universa historia, ad iam usque aetatem, tradere voluit: sed hanc aram, quantum scio, non exaedificavit, quod quidem ion magnopere dolendum, nam — ut *Gryphii* *) erbis utar — solenne fuit Hornio, viro alioquin non indocto, eiusmodi libros sine ulla diligentia (*bey der Tabackspfeiffe*) conscribillare, et, quicquid in buccam venerat, effundere.

IOH. IONSTONI Historia universalis civilis et ecclesiastica, ab O. C. ad ann. 1633. *Amst.* 1634. 12. *Lugd. Bat.* 1638. 12. *Amstel.* 1641. 12. *ibid.* 1644. 4. *Francof.* 1672. 12. *ibid.* (cum continuatione ad 1678) 1678. 12. Ionston.

EIUSDEM Polyhistor, seu rerum ab exortu Universi ad nostra usque tempora, per Asiam, Africam, Europam et Americam, in sacris et profanis estarum, succincta et methodica series. *Ienae* 1660-672. VIII Partes f. IV Voll. in 8.

CHRISTOPHORI BESOLDI Synopsis rerum ab orbe condito gestarum. *Argent.* 1626. 12 (Quator solummodo plagulas prima haec editio implet. eidani vestigia pressit Besoldus, historiam tamen usque ad annum 1620 deduxit). Editio multo auctior, Besold.

*) v. eius D. isag. de scriptt. hist. saec. XVII. illustrantibus p. 11.

ctior, viginti, et quod excurrit, plagulis consta *Tubing.* 1630. 12 (*Synopsin maiorem* hanc editione nuncuparunt: primam vero istam, *minorem.* Adie sunt secundae, quae MICH. RITIUS de regi Francorum, Hispaniae, Hierosolymorum, Neapo Siciliae et Hungariae, commentatus est. Besol ipse breves catalogos Pontificum Romanorum, gumque Angliae, Poloniae, Daniae, Norwagi Sueciae et Bohemiae attexuit. Saepe Baronii v bis usus est). *Ibid.*.... Editio quarta et posthum ex ipsius auctoris annotatis autographis passim ta — studio et opera *Ioh. Iac. Speidelii*, I. U. Lic tiati. *Ingolst.* 1639. 16. *ibid.* 1643. 12. In his d bus editionibus posterioribus omissa est appen priorum.

Rupert. Observationes in minorem Besoldi Synopsin s psit CHRISTOPH. ADAM RUPERTUS, Prof. hist Altorfinus, quas, auctore labori immortuo, *Christo Arnoldus* typis mandavit atque ad Leopoldi Imp. e ctionem usque supplementum addidit. *Noriber* 1659. 8. Quam editionem recudi fecit cum suis notationibus et Schraderi tabulis chronologicis *bias Gutberleth*, Franequerae 1698. 8. — Non t aestimanda est Besoldi synopsis, quae brevissi quam Ruperti observationes, maxime quas in Im ratorum Rom. historiam conscripsit, quippe illis mina Imperatorum ex numis restituuntur, dubia storica solvuntur, et singula ex probis scriptoribus curate explicantur. — Versionem Synopseos Be dianae minoris Theotiscam elaboravit *Ferdinan Albertus*, Dux Brunsvico-Luneburgensis, adiect libro, cui titulus: *Historisches Blumenthal*, *Rin* 1685. 8.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. VII. p. 100.
JUGLERS *Beyträge zur iurist. Biographie.* (*Leipz.* 17 8.) T. I. p. 102.

DI

DIONYSII PETAVII, Aurelianensis, e societate Petavius.
:su Theologi, *Rationarium temporum*, in partes
uas, libros tredecim tributum; in quo aetatum o-
nium sacra profanaque historia chronologicis pro-
itionibus munita summatim traditur. *Paris.* 1630. 8.
id. 1633. 12. *ibid.* 1634. 12. *Coloniae* 1635. 12. *Pa-
s.* 1636. 8. *ibid.* 1641. 8. *Moguntiae* 1646. 8. *Pa-
s.* 1652. 12. *ibid.* 1663. 12. *Francof.* 1665. 8. *ibid.*
573. 12. *ibid.* 1703. Partes IV in 12 (Editio men-
s typographicis scatens, variaque, v. c. Dissertatio-
s, tabulae chronologicae, Petavio magno non sa-
; digna adnexa sunt). Optimae nitidissimaeque edi-
nes utilissimi libri sunt Belgicae, quarum prima
c. *Perizonii*, tamen sine eius nominis mentione,
ra prodiit *Lugd. Bat.* 1710. II Voll. in 8. Conti-
nata enim est ad annum 1710, imaginibusque, nu-
is, tabulisque genealogicis exornata. Recusa et
ntinuata usque ad a. 1718. *Venet.* 1719. III Voll:
i 8. *Colon.* 1720. II Voll. in 8. *Aurel. Allobrog.* 1721,
Voll. in 8 (Correctiones varias habet haec editio,
continuationem usque ad a. 1718, studio et opera
ntonii Maurice, Prof. Theol. Genevensis). *Lugd.*
at. 1724. II Voll. in 8. *Venet.* 1733. II Voll. in 8.
ugd. Bat. 1745. II Voll. in 8. — Habemus etiam
ersiones libri Petaviani Francogallicas sequentes:
Abrégé chronologique de l'histoire universelle, traduite
u P. Petau, avec diverses augmentations depuis la cre-
ion du monde jusqu à 1632, & un Supplement jusqu'à
682. Par le Sieur A. COLLIN: *à Paris* 1682. III
oll. in 12. — *Abrégé chronol. de l'hist. univ. du* P.
etau, mis en François par Mr. Maucroix. *à Paris*
683. *à Bruxelles* 1690. II Voll. in 12. Emendata et
ntinuata ad a. 1701 est haec versio *Paris.* 1730.
I Voll. in 8. — *Histoire universelle du* P. Petau *tra-*
uite sur la nouvelle edition Latine. à Paris 1704. 1708
t 1715. V Voll. in 12 mai. Haec versio Francogal-
ca optima iudicatur. Duo priora volumina inter-

pretatus est *Moreau de Mautour*, tertium, ut perhibetur, Abbas *du Pin*, qui adiecit volumina duo posteriora, e Petavii doctrina temporum transsumta. — *Anglica* versio cum continuatione usque ad a. 1659 prodiit *Lond.* 1659. 8.

Hic Petavii liber breviarium est operis maioris de doctrina temporum, de quo in capite de chronologiae literatura agetur; historiam auctor narrat accurate, ordine tamen monarchiarum et saeculorum sinistro, habita vero ubique chronologiae ratione, explicatis etiam diversis gentium epochis, laudatis quoque in margine narrationis fontibus.

Brietius. PHILIPPI BRIETII (Iesuitae) Annales Mundi, sive Chronicon universale secundum optimas chronologorum epochas. *Paris.* 1663. VII Voll. in 12. *Mogunt.* 1682. f. *Venet.* 1693. VIII Voll. in 12; quae editio auctior est atque emendatior. Volumen octavum continet supplementum operis Brietiani ab a. 1663 usque ad an. 1692. *Viennae Austr.* 1727. VIII Voll. in 8; qua editione historia continuata est usque ad pacem Badensem a. 1714 sancitam. Auctores harum continuationum sunt ignoti. Ipsum opus annalium formam habet, ita ut, quid quolibet anno praecipue gestum, breviter exponat. Multa insunt de pontificum rebus et ordinibus sacris. In chronologicis auctor est iustus, Petaviumque potissimum sequitur; de rebus gentium atque epochis regnorum exponit, quae optima sunt.

le Bret. HENRI LE BRET *Abrégé de l'histoire universelle.* à Paris 1679. III Voll. in 12.

Boecler. IOH. HENR. BOECLERI Historia universalis a mundo condito usque ad Christi nativitatem. Praemittitur *eiusdem* historia Principum schola et Dissertatio de utilitate ex historia universali capienda. *Argent.* 1680. 8; et inter *eiusd.* Tractat. posthum. (*Francof.* 1709. 8.) p. 187.

JAQUES

JAQUES BENIGNE BOSSUET *Discours sur l'histoire universelle dépuis le commencement du monde jusqu'à l'empire de Charles Magne. à Paris* 1681. 4. *ibid.* 1682. 12. à Lion 1687. 12. ibid. 1695. 12. à Lion 1696. II Voll. in 8. à Paris 1700. 12. ibid. 1707. 12. à Amst. 1710. III Parties in 8. ibid. 1722 - 1738. IV Voll. in 8 (Hac editione historia auctore anonymo, qui est D. MASSUET, ab a. 1721 perducta ad a. 1737). à Paris 1741. 12 mai. à Amsterd. & à Leipz. 1755. IV Voll. 12. à Paris 1759. VI Voll. 12. saepiusque alibi, et in Bossueti operibus *Venet.* 1736-1742. V Voll. in 4 mai. et *Paris.* 1744. IV Voll. in fol. min. Bossuet.

Bossuetus in hoc opusculo, nitide ac eleganter in usum Delphini composito, religionis fata fundamenti loco posuit, omniaque ad ista retulit. Quam ob causam, et quia saepius contra veritatem historicam impingit, libellus eius minime aptus est ad historiam universalem discendam; non pueris, sed iuvenibus, iam iam rudimentis historicis imbutis, scriptus. Ipse Bossuetus historiam tantum usque ad Carolum M. s. ad a. 800 deduxit. Continuationes, quas eius populares addidere, minime respondent illius indoli ac stylo. — Praeclaram versionem Theotiscam non solum dedit IOH. ANDR. CRAMER, sed etiam continuationem, non levem istam Francogallicam, sed propriam, a se ipso doctissime et elegantissime elaboratam, nec non dissertationes, quibus varia historiae civilis et ecclesiasticae capita egregie illustrantur, addidit. En operis inscriptionem:

IAC. BEN. BOSSUETS *Einleitung in die allgemeine Geschichte der Welt bis auf Kaiser Carl den Großen übersetzt und mit einem Anhang historisch - critischer Abhandlungen von* I. A. CRAMER. *Leipz.* 1748. Recus. *ibid.* 1757. *Fortgesetzt* (ab a. 800 - 1024) adiectis etiam Dissertationibus, P. I. *ibid.* 1752. recus. 1759. P. II. (ab a. 1024 - 1273) 1753. P. III. (ab a. 1273 - 1453) 1756. P. IV. (ab a. 1453 - 1520) 1762. P. V. (ab a.

 1520-

1520-1532) 1772. 8 mai. Singulae partes dissertationibus doctissimis utilissimisque sunt ornatae. Editio omnium partium fraudulenter repetita prodiit *Reutlingae* 177. . 8.

Latinam versionem — utrum bonam, an malam, nescio — elaboravit Abbas *de Partenay*. Paris. 1718. 12.

Prideaux. *A short introduction of universal history by* MATTHIAS PRIDEAUX. *Oxford* 1682. 4.

Pufendorf. Novam in historia universali tradenda methodum amplexus est SAMUEL PUFENDORF. Celebris enim iste historicus, cum in gratiam iuvenum illustris conditionis compendium historiae universalis conderet, chronologiae rationem minus habuit, sed potius ad civilem prudentiam illud accommodavit, caussas incrementorum et interitus in regnis observans, ideoque primis fundamentis iaciendis minus aptus est. En libri inscriptionem:

Einleitung zu der Historie der vornehmsten Reiche und Staaten, so ietziger Zeit in Europa sich finden. Frankfurt am Mayn 1682. 8.

Secutae sunt plures editiones, v. c. *ibid.* 1689. 8. *ibid.* 1693. 8. *ibid.* 1699. 8. *ibid.* 1709 - 1710. IV Voll. in 8. *ibid.* 1718. IV Voll. in 8 (Continuata est historia ad pacem usque Badensem, quae tamen continuatio non respondet brevitati et acumini stili Pufendorfiani). *ibid.* P. I. 1746. P. II. 1750. P. III. 1748. P. IV. 1746. 8. Quae editio recentissima curis, additionibus et correctionibus IOH. DANIELIS OLENSCHLAGERI, Scabini olim civitatis Francofurtensis, prodiit. Pars I compendium Pufendorfianum ipsum, duodecim capitibus distinctum, continet, continuatis ab Olenschlagero nimis diffuse historiis regnorum singulorum usque ad a. 1746, renovato simul scribendi genere, breviterque indicatis in fine singulorum capitum libris praestantioribus. Historia antiqua

ua et media a Pufendorfio brevissime sineque ulla
ıra est pertractata, eo maiore vero recentior, quip-
e in qua maxime habitavit, eaque scopo suo multo
ɔtior visa est. — Pars prima huius editionis Olen-
hlageriae recusa est, additaque continuatio historiae
centissimae, *ibid.* 1763. 8. — Pars secunda specia-
n ad historiam Suecicam accommodata et a Pufen-
ɔrfio in gratiam iuventutis Suecicae, cum Professor
set in Academia Lundensi, conscripta, et tan-
ıam liber singularis consideranda est. Prodiit ve-
ı primum in Germania hoc indice:

Sam. v. P. *continuirte Einleitung zu der Historie der vornehmsten Reiche und Staaten von Europa, worinn des Königreichs Schweden Geschichte insonderheit beschrieben wird. Frankfurt am Mayn* 1689. 8. 1719. 8. *Hamburg* 1722. 8.

lenschlagerus continuationem historiae Suecicae
ɔ a. 1679 ad 1750 addidit editioni suae. — P. III
ɔmplectitur capitibus viginti historiam singulorum
iermaniae et Italiae regnorum et principatuum, ad-
ta historia Osmanorum. Minime haec pars a Pu-
ndorfio profecta, sed primum a CHRISTI. GOTT-
RID. FRANCKENSTEINIO elaborata *Francof. ad
Moen.* 1706. 8. et 1744. II Voll. in 8 (curante *Chri-
ɔph. Frider. Ayermanno*): ab Olenschlagero autem
:orsus mutata et in novam formam redacta, et us-
ıe ad eius tempora continuata. P. IV historiam im-
:riorum, regnorum et rerum publicarum Asiae, A-
icae et Americae cum antiquam, tum recentiorem
ftit, auctore Anglo anonymo (forte I. CRULL), pri-
ıum quidem *Londini* 1705. 8. Interpres Theoti-
us, qui sub literis *C. I. W.* latere voluit, versionem
am primum in lucem edidit *Francof. ad M.* 1707,
einde 1709. 8. In recentiore editione Francofurta-
ı continuatae sunt historiae istorum regnorum. Sed
: Angli et Germani conatus in describendis regnis
is exteris irriti maxime fuerunt et infelices. Liber

integer scatet erroribus historicis, quos ars historica recentiorum sanior ad tenebras Cimmerias ablegavit.

Ad primam partem quod attinet, viri docti observarunt, Pufendorfium in singulis regnis rebusque publicis fide unius fere stetisse, secutumque in Lusitania Vasconcellum; in Hispania Marianam; in Gallia Aemylium; in Anglia Vergilium; in Belgio Grotium; in Helvetia Simlerum; in Germania Lehmannum; in Polonia Neugebauerum; in Russia Herbersteinum; in curiae Romanae arcanis Gallum quendam anonymum. In adornando compendio historiae Suecicae Messenii scriptis in primis usus est.

IOH. PETRUS *de* LUDEWIG magna eruditae diligentiae laude produxit: *Erläuterung über S. Pufendorfs Einleitung zur Historie* etc. Halae 1695 et 1700. 8; qua, quae de historia monarchiarum, Hispaniarum, Lusitaniae, Angliae, commentatus strictim Pufendorfius, copiose ex ipsis actorum scriptorumque optimorum fontibus suppleyit et illustravit.

NIC. HIERON. GUNDLINGII *Academischer Discours über Sam. von Pufendorf Einleitung* etc. (Francof. ad M. 1737. 4.) vix dignus est, qui commemoretur. Simillimus enim aliis huiusmodi *Discursibus*, ut vulgo audiunt, *academicis*, quae auctoribus invitis aut post eorum obitum typis mandantur.

Varias etiam in linguas translata est introductio Pufendorfiana. *Latine* eam reddidit *Ioh. Frid. Cramer*, *Francof. ad M.* 1688. 8. recus. *Ultraj.* 1692. 8. *ibid.* 1702. 8. *Francof.* 1704. 8; quae editio ab Anonymo non solum perpolita, sed et historia regnorum continuata, epitomeque partis secundae autographi f. historiae Suecicae adiecta est.

Gallice saepius prodiit; primum cura *Claudii Roussel*, Ultrajecti 1687 et 1688. IV Voll. in 16. Amsterd. 1703 et 1710. IV Voll. in 12. Lugd. Bat. 1710. IV Voll. in 12. Satis negligenter, quid? quod pueriliter elabo-

elaborata est haec versio, non, ut interpres asserit, ex autographo Theotisco, sed ex mendosa versione Belgica efficta. Editiones anni 1710 emendatae quidem dicuntur: at emendationes levissimi sunt momenti; vitia crassiora minime sublata. Curatius hanc versionem, collato autographo Theotisco, emendavit *Etienne de la Chambre* (qui pseudonymus creditur, cui verum nomen *Martiniere*, de quo statim plura), auxitque continuationibus et historiis Italicarum et Germanicarum rerum publicarum atque regnorum, adiectis insuper annotationibus et mappis geographicis, *Amsterd.* (seu potius Trivultii, *Trevoux*) 1721 et 1722. VII Voll. in 12. Et haec versio emendatior recusa historiaque ad a. 1730 continuata est, addito Pufendorfii elogio, *ibid.* 1732 sqq. IX Voll. in 12. Meliorem deinde auctioremque versionem, qua vero, ut in prioribus, multa mutata, quae Pontificiis et Francogallis displicuerint, elaboravit BRUZEN DE LA MARTINIERE, *Amsterd.* 1743-1748. X Voll. in 12. Idem etiam antea supplementum operis Pufendorfiani exhibuerat hoc titulo:

Introduction à l'histoire de l'Asie, de l'Afrique & de l'Amerique, supplement à l'histoire de Pufendorf. Amst. 1735. II Voll. in 12. Recusa et addita versioni modo memoratae eiusdem auctoris 1748.

Non semper usus est Martinierius optimis fontibus in compilanda historia Asiae, Africae et Americae; multa etiam postea demum meliora de terris istis edocti fuerunt Europaei. *Theotisce* hanc Introductionem reddidit notisque illustrare voluit *Dav. Faßmannn* (praefixa est praefatio *Ioh. Christ. Clodii* de usu et ratione historiae orientis) *Lips.* 1739. 8; et quidem pars prima, Asiaticas res continens; num plures partes prodierint, nescio. — Recusa, emendata, continuata atque multis mappis aliisque figuris aeneis ornata est versio Martinierii opera et studio cuiusdam

de la Grace, Parif. 1753-1759. VIII Voll. in 4. Ineft etiam huic editioni, multis vitiis typographicis laboranti, Martinierii Introductio laudata, variisque acceffionibus ita locupletata, ut epitomes feu compendii vicem fuftinere nequeat.

Verfio *Belgica Simonis de Uries* prodiit 1684. *Anglica Crullii*, cuius mentionem iam iniecimus, *Lond.* 1704. 8. *Suecica* auctore *Petro Brask*, *Holmiae* 1680. 4. Praeterea hiftoria Pufendorfii Suecica, quae fecundam autographi partem conftituit, Gallice verfa et ad a. 1730 continuata eft, *Amfterd.* 1732. 3 Voll. in 8. — De *Iac. Wildii* Praeparatione hodegetica ad Introd. Pufend. in Suetici ftatus hiftoriam (*Holmiae* 1741. 4.) infra in capite de hiftoriae Suecicae literatura dicetur.

In *Rufficam* quoque linguam translata eft pars prima introductionis Pufendorfianae, fecundum editionem Francof. 1741 duabus partibus, et prima quidem Petrop. 1767, fecunda *ibid.* 1777. 8.

evel. LELEVEL *Entretiens fur l'hiftoire de l'univers, où l'on voit la fuite des grands événemens, qui ont changé la face des Empires.* Parif. 1690. III Voll. in 12. Boffueti fimia!

larius. CHRISTOPHORI CELLARII Hiftoria antiqua ab initio imperiorum usque ad Conftantini M. aetatem, cum notis perpetuis et tabulis fynopticis. *Cizae* 1685. 12. *Ien.* 1697. 12. *ibid.* 1704. 12.

Eiusd. hiftoria medii aevi a temporibus Conftantini M. ad Conftantinopolim a Turcis captam deducta, et cum notis perpetuis ac tabulis fynopticis. *Cizae* 1688. 12. *ibid.* 1698. 12. *Ien.* 1704. 12.

Eiusd. Hiftoria nova, h. e. XVI et XVII faeculorum. *Hal.* 1696. 12. *Ien.* 1702. 12.

Hae tres partes in unum fafciculum pofthac collectae fuerunt, hac infcriptione:

C. CEL-

e. CELLARII Historia universalis, breviter ac per‑
icue exposita, in antiquam et medii aevi ac novam
visa, cum notis perpetuis, cura *Burc. Gotthelfii Stru‑*
i. *Ien.* 1709. 12.

Secutae sunt plures editiones, in quibus fere omni‑
s historia ad illa tempora, quibus sunt excusae, de‑
cta, v. c. *Ien.* 1716. *ibid.* 1720. editio VIII. *Ien.*
30. ed. IX. *ibid.* 1735. ed. X. *ibid.* 1741. ed. XI.
l. 1743. 12. Recentissima, quantum nobis constat,
enburg. 1753. 12. — *Theotisce* etiam libellus red‑
us, nescio quo anno aut quo modo.

Cellarius in exponenda historia antiquiore iustio‑
n et dilucidiorem ordinem observavit, quam su‑
riores compendiorum scriptores. Regum etiam
iaticorum historiam, qui ex imperio Alexandri M.
ti, accuratius tradidit. In historia Romana et me‑
aevi imperatores, reges et praecipua gesta cuius‑
et saeculi exponit breviter: in saeculi decimi sexti
septimi historia vero res gestas secundum interval‑
temporum copiosius narrat. Singula in notis, quas
didit, certa auctoritate comprobavit, atque succes‑
onem principum in tabulis synopticis, accurate de‑
eavit. Singulis saeculis subnectitur historia eccle‑
stica, saeculis recentissimis etiam literaria. Quas
causas compendium Cellarianum permultum
aestat Hübneriano, quod diu etiam in multis Ger‑
aniae scholis, magno sane historici studii detrimen‑
, regnavit, cuique index:

IOH. HÜBNERS *kurze Fragen aus der politischen* Hübner.
Historie bis zum Ausgang des siebenzehenden Saeculi.
Leipz. 1697 - 1702. X Voll. in 12, saepe recusa, quo‑
um *primum* historiam quatuor sic dictarum Monar‑
hiarum; *secundum* historiam Hispanicam, Lusitani‑
am, Gallicam, Anglicam, Belgicam, Helveticam,
er familias regum et successionis ordinem descri‑
tas; *tertium* historiam Italicam, Danicam, Sueci‑

cam; *quartum* historiam Bohemicam, Silesiaca Polonicam, Borussicam et Russicam; *quintum*, *s* *tum*, *septimum* et *octavum* vero historiam procer Germanicorum; *nonum* Asiae, Africae et Americ memorabilia, et tandem *decimum* totius operis anac phalaeosin, comprehendit. Dedit deinde Hübner eoque mortuo illius filius eiusdem nominis, *Supp menta* varia, quorum *Tomuli* XLVI (*Lips.* 1708-175 prostant. — Satis quidem iustum servat Hübne temporis ad Calvisii chronologiam ordinem: at m thodus erotematica saepius historiarum seriem im dit; allegati non sunt scriptores, per quos confirma tur, quae narrat; fides historica plane deest libe istis, minimeque ad veram methodum historiae ins viunt; verbo, plebi scripti sunt. — Huc etiam re rendus:

GR. FRID. BRECHENMACHERI Hübne enucleatus, seu bis duo et quinquaginta pensa ex storia politica, brevibus quaestionibus. *Ul* 1755. 8.

Huber. ULRICI HUBERI Institutiones historiae civi quae continent summam rerum in toto orbe ge rum, ab ortu imperiorum usque ad medium secul a Christo nato XVII. *Franequerae* 1692. III Voll. 8. — Insignem censorem Huberus nactus fuit IAC BUM PERIZONIUM, qui *Specimen errorum* scri *supra centum et viginti*, *ex uno et primo tomo* histo *civilis Ulrici Huberi*, *Franequerae* 1693. 8; cui resp dit *Huberus* in *specimine epistolico de calumnia CXX rorum Iac. Perizonii*, *Franequerae* 1694.... Nov autem editionem eandemque a patre auctam at emendatam procuravit filius *Zacharias Huberus*, *F neq.* 1703. 4. — Certe insignem usum habent hae stitutiones, licet magis aestimandae sint in rebus centioribus, quam antiquioribus, in quarum recen ne auctor nimis brevis est. In parte secunda v et tertia a temporibus Caroli IV Imp. progredi

at

que copiosius res apud omnes gentes gestas narrat, que multa refert, quae alibi frustra quaeras.

L. L. *de* VALLEMONT *Elemens de l'histoire, ou ce u'il faut savoir de Chronologie, de Geographie, de Blazon, de l'histoire universelle, de l'eglise de l'ancien stament, des Monarchies anciennes, de l'eglise du nouveau testament & des Monarchies nouvelles. à Paris* 696. II Voll. in 12. *à Amsterd.* 1697. II Voll. in 8. *Paris* 1700. III Voll. in 8. *ibid.* 1714. III Voll. in 8. *id.* 1729. IV Voll. in 12 (*Granetus* variis additionius ditavit hanc editionem). *ibid.* 1757. V Voll. in 12 In hac novissima editione historia recentior addita st). — *Anglice* hac inscriptione: *Ductor historicus, or short System of Universal History — by* W. I. Lond. 698. *Second Volume by* Th. Hearne. ibid. 1704. II Voll. in 8. *ibid.* 1724. II Voll. in 8. — *Italice* Venet. 738. IV Voll. in 8. — *Lusitanice* (*Lisboa* 1766. V Voll. in 4.) a *Petro de Sousa de Castelbranco*, qui mula de rebus patriae suae adiecit. — Aequalitas et congruentia lucidusque ordo huic operi desunt. Vallemont.

IOH. CLERICI Compendium historiae univer- Clericus. salis. *Amstel.* 1697. 8. *Lips.* 1707. 8. *ibid.* 1713. 8. *ibid.* (curante *Christi. Gottlieb Ioechero*) 1744. 8. *ibid.* 763. 8. — *Petrus Mortier* versionem Francogallicam exhibuit. Clericus res memorabiles civiles et ecclesiasticas, habita simul chronologiae ratione, usque ad Carolum M. solummodo, brevissime, non semper accurate satis, indicavit.

Sculptura historiarum et temporum memoratrix, Sculptura hist. et temp. memoratrix (*H. in einer Nuß*). oder *Gedächtnißhilfliche Bilderlust in merckwürdigen Geschichten aller Zeiten von Erschaffung der Welt bis auf gegenwärtige Zeit. Nürnberg* 1697. fol. *mit 49 Kupfertafeln, von* CHRISTOPH WEIGEL. — Historia universalis in hoc libro traditur ope imaginum aeri incisarum, saniore quidem methodo, quam similes libelli Bunonis et Winckelmanni, a nobis commemorati.

Pri-

Primam operis ideam concepit D. GREGOR. AN SCHMID, ICtus Norimbergensis: morte vero pı ventus opus coeptum absolvere non potuit, q igitur perfecit SAM. FABER, Rector Gymnasii I rimbergensis. Scholis autem quia liber non satis tus nimisque carus est, Weigelius figuras aeneas paratim formaque minore edidit, in 4. — *Faber* deinde figuris versus breves Theotiscos simili e clausos (*Reime*) addidit, quibus res signis exhibitas lustrare voluit. Quae quidem elaboratio hoc inc prodiit:

Orbis terrarum in nuce, *die Welt in einer Nuß, oder l zer Begriff der merckwürdigsten Weltgeschichte in e Gedächtnißhülflichen Bilderlust. Nürnb.* 1700. 4.

Cui adiungenda Fabri institutio, qua ratione istan figurarum et versuum ope historia docenda sit, l titulo:

Vorbericht vom Gebrauch der Welt in einer Nuß, o die Historien vom Anfang der Welt, samt deren Z rechnung, bis auf unsere Zeit.

Chronologia ex Calvisii mente adornata est. Quum porro Faber docere vellet, quo modo iuve tus scholastica secundum mundum istum in nuce l storia utiliter imbui et elaborationibus historicis exe ceri possit, specimen huius methodi exaravit, p mortem eius hac inscriptione in lucem editum:

Historia antediluviana, *oder kurze Beschreibung der v nehmsten Weltgeschichte vor der Sündfluth, zum V such, wie die Historie bey der Jugend, sowohl in d Exercitiis stili, als auch zur Einschärfung der Sittenl re anzuwenden sey, von* SAM. FABER. *Nürnb.* 171 8.

Post aliquot annos nobilissimus historicus, *Ioh. Da Koeler*, perfectius reddidit opus eique hunc titulu praefixit:

Jo

JOH. DAV. KOELERS *gründliche Erzählung der merkwürdigsten Weltgeschichten aller Zeiten, von Anfang der Welt bis auf gegenwärtige, so in den historischen Kupfertafeln der Gedächtnißhilflichen Bilderlust, sonst die Welt in einer Nuß betitelt, vorkommen, und zu besonderm Behuf und Belustigung, sowol der studirenden Jugend, vorneml. in dem Gymnasio Egid. in Nürnberg, als auch andrer Liebhaber der Historien, solche ordentlich zu fassen, und nach der Jahrrechnung leicht zu behalten, vorstellig gemacht worden von* CHRISTOPH WEIGELN. *Nürnb.* 1726. f. et 4.

oeler non solum seriem rerum curatius nexuit, opnosque testes laudavit, sed et opus ipsum, in histo-i saeculi XVII desinens, inventione novarum figurum et versuum, quos anonymus quidam illustrat, continuavit, hac quidem epigraphe:

Gedenckwürdigkeiten des ietztlaufenden 18ten Jahrhunderts n. Chr. Geb. als eine Fortsetzung der Welt in einer Nuß in Gedächtnißhilflichen Bildertafeln, mit einer historischen Erklärung — nebst J. D. Koelers Vorrede vom Gebrauch und Nutzen der Bilder bey der Historie, ausgefertiget. Erster Theil *von A.* 1701 *bis* 1720, *Nürnberg* 1739. 4.

ecunda pars nunquam, quantum scimus, in lum publicam prodiit: emisit autem officina Weigena inde ab a. 1701 usque ad 1734 quotannis plaulam, figuris aeneis, quibus, quae quoque anno ge-a erant memorabilia, eadem methodo, qua mundus i nuce, delineata conspiciuntur, refertam; eodem uidem Koelero auctore *). Plagulae istae collectae oc titulo sunt inscriptae:

Memorabilia facta belli et pacis in saeculo p. C. n. XVIII. *d. i. Denkwürdige Kriegs- und Friedensbegebenheiten des XVIII Jahrhunderts n. C. G. in jährlichen Kupferblättern von a. 1701 bis 1734.* 4 oblong.

Aliam

*) Certe inter scripta Koeleriana relatae sunt plagulae illae in *I. M. Gesneri* Biographia acad. Goetting. Vol. I. p. 193.

Aliam tandem libro formam dedit *Colmarus*, Rector Norimbergensis, cum exhiberet:

Die Welt in einer Nuß, oder kurzer Begriff der merckwürdigsten Weltgeschichte bis auf das gegenwärtige Jahr fortgesetzt, durch Frag und Antwort erläutert und mit einer richtigen Folge aller Regenten der sogenannten 4 Monarchien, wie auch derer, so vor, unter und neben derselben, vom Anfang der Welt bis auf diese Zeit geherrscht, vermehret, von M. IOH. COLMAR. *Nürnb.* 1730. 8 mai. sine figg. aeneis.

Ab a. 1701 usque ad 1729 novos versiculos effinxit Colmarus, diversos ab iis, qui in *Memorabilibus* ante consignatis leguntur. *)

* * *

Prodeant nunc scriptores compendiorum historiae universalis saeculi decimi octavi, ordine quidem chronologico, sed sine ullo discrimine alio, Tros Rutulusve fuat!

Roth. EBERH. RUD. ROTHII Historia universalis pragmatica, ab O. C. ad praesentem annum. *Ulmae* 1706. 8.

Aicher. P. OTTONIS AICHER, Benedictini, Epitome chronologica historiae sacrae et profanae ab O. C. ad annum Christi 1700, cui praefixa est brevis ad historiam introductio. *Colon.* 1706. 4.

Essich. IOH. GER. ESSICHS *Einleitung zur allgemeinen Historie.* Stuttg. 1707. 12. Novies hucusque recusum est hocce compendium, in scholis Suevicis maxime usitatum. Quaevis editio habet continuationem usque ad annum, quo prodiit. Methodus secundum quatuor Monarchias fundamentum libri est. Quam quidem editor recentissimus, IOH. CHRISTI. VOLZ, omnino retinere debuit: at tamen librum ipsum

*) Notitiam operis: *Orbis terrarum in nuce*, debemus benevolentiae cel. WILLII, Prof. Altdorf.

ta perpolivit, amplificavit ornavitque, ut paerus videatur, finesque compendii fere trans-. Quatuor editiones posteriores Volzius dous curavit; recentissima, eaque decima, prodiit 1773. 8 mai.

.. BERKENMEYERS *Anweisung zur Universal-*, *samt deren Erläuterung, wodurch der Jugend er Zeit diese Wissenschaft kann beygebracht wer- Hamburg* 1708. 12. *ibid.* 1714. 12. *ibid.* 1728. litio XI curata a *Schumanno*, artium Magistro isi, *ibid.* 1766. 8. — Compendium, scholarum inum toties typis repetitum, methodoque ero- :a conscriptum, scatet rebus absurdis fabulis- iilibus, in ipsa adeo editione recentissima. Berkenmeyer.

:NR. MASCAMPII Epitome historiae civilis. *ie* 1708. 8. Mascamp.

ud. Institutiones historicae f. Historia civilis, astica et literaria. *Duisb.* 1710. 4. *Amstelod.* 4. — Opus, haud vulgari eruditione conscri- cui vero lucidus deest ordo.

:INR. JOACH. KOENIG *kurze Anweisung zur ken Universal-Historie.* Hannov. 1708. 8. Koenig.

H. CHRISTOPH. BECMANNI Analecta histo- variis rebus a condito mundo usque ad tem- 'onstantini M. *Francof. et Lipf.* 1709. 4. Becmanni

)TTLOB KRANTZ Compendium historiae ci-) O. C. usque ad finem saeculi XVII. *Vratis-* '09. 8. — usque ad a. 1720. *Lauban.* 1721. usque ad a. 1740, auctore IOHNIO. *Vratis-* 1742. 8. — Libellus bonae frugis plenus val- commendabilis, melior fere Cellariano, quod itates citat plures. Krantz.

H. CARL SPENERS *Abriß zu einer zuverlässi- :trachtung der vornehmsten europäischen Reiche aaten. Halle* 1710. 8. *ibid.* 1717. 8. Theses sunt et abruptae. Spener.

LUDOV.

Holberg. LUDOV. HOLBERGII compendium Danice ptum, hac quidem epigraphe: *Inledning til Europ Rigers Historie.* Kiöbenhavn 1711. 8. Appendix 1713. 8. — Idem postea edidit *Synopsin historiae versalis methodo erotematica*, cuius primam editic ignoro: secunda prodiit *Havniae* 1733. 8; tertia 1736. 8; quarta *Francof.* 1753. 8. Theotisca i pretatio cum continuationibus *Berol. et Stralf.* 1 8. *ibid.* 1771. 8. Brevitate et concinnitate com dium hoc sese commendavit, licet methodo ist congrua, secundum quatuor sic dictas Monarc compositum vitiisque variis affectum sit. — E etiam eiusdem HOLBERGII *Inledning til Geogr og Historie.* Kiöbenh. 1735. 8.

Loeder. IOH. HENRICI LOEDERI Introductio in l riam universalem. *Lipf. et Gardeleb.* 1713. 8.

du Pin. L. E. DU PIN *Histoire profane dépuis son con tement jusqu' à présent.* *à Paris* 1714-1716. VI ties in 12. *Anvers* 1716. VI Parties in 12. A dum vitiose typis impressa est editio Antverpi Opus ipsum permultis laborat peccatis omissio commissionis, adeoque indignum, quod hodi gatur.

Abel. CASP. ABELII Historia monarchiarum orbi tiqui. *Lipf.* 1715. 8.

Fuga. VINCENT. FUGA Notitia orbis sacri et pr ab eius exordio ad praesentia usque tempora, C pendium. *Patavii* 1715. 12.

·. Ambeer f. Weber seu otius Frankenstein. LEVIN *von* AMBEER *Einleitung zu der Te Europäischen Staatshistorie, worinnen der Kern Teutschen und aller Europäischen Staatengesch kürzlich, aber doch aus denen bewährtesten Scrib und Autoribus, fürgetragen wird. Franckf. am.* 1 1716. 8. Latet sub nomine isto IMMAN. WE Prof. olim hist. Giffensis, qui modo CHRISTI. GOT FRANCKENSTEINII libellum, antea, sine eius noi menti

mentione, Hamburgi typis impressum, auctore inscio, dilatavit et ad obitum Ferdinandi III. Imp. continuavit. Multa quidem insunt bona, sed hoc tempore meliora habemus compendia.

GOTTFR. LUDWIGS *Universalhistorie in Frag und Antwort. Leipz.* 1716 et 1717. II Partes in 8. *Ibid.* 1724-1744. V Partes in 8. Partem quintam laboravit historiamque usque ad a. 1744 continuait THEOD. BERGER. Ludwig.

IOH. CHRISTI. NEHRING *Allgemeine Historie des alten Testaments, welche die Kirchen- und politische Geschichte vom Anfang der Welt bis auf die Geburt Christi in sich fasset.* Leipzig und Halle 1717. 8. Nehring.

Eiusd. Allgemeine geist- und weltliche Historie derer ersten achthundert Jahre nach Christi Geburt. Halle 1719. 8.

CARL FR. DEGENKOLBS *Einleit. in die politische Historie insgemein, und in die Sächsische insonderheit.* Dresden und Leipzig 1717. 8. Degenkol

MART. SCHMEIZEL Praecognita historiae civilis universalis. *Ien.* 1720. 4. Edit. II. emendatior et locupletior. *Ibid.* 1730. 4. Schmeizel

HILMAR CURAS *Einleitung zur Universalhistorie.* Berlin 1722. 8. Saepius hoc compendium typis repetitum, multisque in scholis, praesertim Brandenburgicis, floruit. Postquam vero hodie laetior historiae universali forma exorta, *Schroeckhius*que compendium suum, de quo mox dicetur, in locum Curasiani elaboravit, epigraphe quidem libri Curasiani in gratiam doctorum scholasticorum quorundam mansit, sed elaboratio ususque eius prorsus evanuit. Curas.

HIERON. FREYERS *Erste Vorbereitung zur Universalhistorie.* Halle 1724. 8. Freyer.

Eiusd. *Nähere Anleitung zur Universalhistorie.* ibid. 1728. 8.

Plurimis in scholis Germaniae regnavit, et in quibusdam adhuc regnat Freyerus. Multae exinde

utriusque libri editiones enatae ſunt; octavam libri prioris curavit continuationemque hiſtoriae ab a. 1740 addidit *Ioh. Anton. Niemeyer.* Halae 1763. Omnis hiſtoria hoc compendio diviſa eſt in hiſtoriam veteris ac novi teſtamenti, et hiſtoria quidem veteris octo, novi vero novem periodis diſtincta. Chronologia in margine notata; ſcriptores potiores laudati; religionum ac litterarum hiſtoriae ratio habita; ſingulisque periodis tabellae chronologicae adiectae. Nexus vero rerum geſtarum ſ. hiſtoriae animus deeſt; nec iuſtam partium congruentiam obſervavit auctor; hiſtoriam enim Iudaicam et Imperatorum Romanorum ac Germanicorum multo copioſius reliquis hiſtoriis expoſuit. Neglexit etiam res geſtas varias notabiliores. Alia aliis diſplicent. — Liber poſterior, expoſitionem hiſtoriae univerſalis paullo uberiorem continens, ab eodem *Niemeyero* poſt Freyeri mortem nona vice (*Hal.* 1758) editus, emendatus et continuatus eſt. Idem curavit editionem decimam (*ibid.* 1763): duo vero eruditi viri anonymi undecimam (*ibid.* 1771).

Struv. BURC. GOTTHELF STRUVENS *kurzer Begriff der Univerſalhiſtorie. Iena* 1726. 8. *ibid.* 1733. 8. Additur: G. L. HERZOGS *hiſtoriſcher Anhang zu Struvens kurzem Begriff der Univerſalhiſtorie.* ibid. 1736. 8.

naroli. BRENTANI CIMAROLI Epitome chronologica mundi chriſtiani, exhibens ſtatus civilis et eccleſiaſtici fata. *Aug. Vind.* 1727. f.

Beyer. (GOTTL. SIEGFR. BEYERS) *Auszug aus der ältern Staatsgeſchichte, zum Gebrauch Petri II, Kaiſers und Souverains von ganz Rußland. St. Petersburg* 1728. 8 mai.

Zopf. IOH. HEINR. ZOPFENS *Erläuterte Grundlegung der Univerſalhiſtorie. Halle im Magdeb.* 1729. 8. Secutae ſunt editiones ſeptendecim, quarum recentiſſima

na *ibid.* 1779 prodiit; omnes usque ad illa, quibus ypis impressae fuerunt, tempora continuata. Fraudulenter etiam recusus est liber *Francof.* 1754. 8. Versio Danica prodiit *Hafniae* 1754. 8. — Dispositio t methodus huius compendii plane perversae sunt: mnis enim historia inde a Christi nativitate secunum saecula est disposita; nullam videmus partium ongruentiam, quum historia saeculi nostri in editioibus recentissimis plus spatii occupet, quam omnim XVII priorum historia. Puerilia sat multa immiuit auctor: memorabilia contra haud pauca omisit. 'ae scholis, in quibus regnat Zopfius!

CLAUDE DE L'ISLE *Abrégé de l'histoire universelle, dépuis la creation du monde, jusqu'en 1714. à la Haye* 1731. VII Voll. in 8. cum mappis geographiis. Opus quidem posthumum a *Lanceloto* editum, ui vero auctor († 1720) per maximam vitae suae artem insudasse dicitur. Melius tamen historiam douisse, quam scripsisse affirmatur. de l'Isle.

Les annales du monde, ou l'Histoire universelle, sacée, ecclesiastique & profane, par PHILIBERT JOSEPH LE ROUX & JACQUES LENGLET DE PEREL. à Bruxelles 1732. II Voll. in 4. Volumen prius istoriam a terrae creatione usque ad nativitatem Christi, posterius ad annum p. C. n. DCC deducit. Ipse *Lengletus du Fresnoy*, affinis Iacobi Lenglet de ercel, non adeo magnifice sentit de hoc opere. Le Roux et Lenglet de Percel.

GE. CHRISTI. GEBAUERS *Grundriß zu einer umständlichen Historie der vornehmsten Europäischen Reiche und Staaten. Leipz.* 1733. 4. 1738. 4. 1749. Elementa haec sunt historiae regnorum plurimorum in Europa hodie florentium, praelectionibus academicis destinata. Quem in finem auctor omnem ngularum rerum gestarum seriem in particulas sive esses dissecuit, doctoribusque historiarum hac ratione operam faciliorem reddidit. Chronologia in margine Gebauer.

gine sedulo notata, tabulae genealogicae additae, libríque memorabiles accurate locis suis laudati. Desunt vero historiae rerum publicarum quarundam, delectus rerum gestarum non semper est optimus, stilusque variis laborat vitiis. Quibus omnibus quum mederi vellet *Meusel* in nova editione a se procuranda, novum prorsus compendium condidit, de quo paullo infra.

Kolb. GREGOR. KOLB Compendium totius orbis geographicum, genealogicum et historicum. *Aug. Vind.* 1733. 4.

Roderique. IGNAT. RODERIQUE Historiae universalis institutiones ab O. C. ad saeculum a Christo nato decimum medium, ordine chronologico digestae. *Colon. Agripp.* 1734. 8.

la Croze. LA CROZE *Abrégé de l'histoire universelle . . . . . Revû, continué & enrichi de quelques notes par M.* FORMEY. à Gotha 1754. 8 min. ibid. 1763. 8 min. *Theotisce* a *C. E. Suppio, Gothae* 1755. 1762. 8. *Goetting. et Goth.* 1768. 8. Methodo erotematica et secundum saeculorum singulorum decursum elaboratum est hocce compendium, ideoque minime commendandum. Multae etiam res gestae maxime memorabiles silentio praetermissae sunt.

Thienpont. DANIEL THIENPONT (sacrorum antistitis Beerchemensis in Belgio Austriaco, † 1759) *Introduction à l'histoire universelle, contenant la fondation, les progrés, les changemens & la ruine des Monarchies, des principaux royaumes & des republiques, dépuis le commencement du monde jusqu'à la decadence de l'empire Romain en Occident, avec une supputation chronologique.* à Bruxelles 1736. II Voll. in 4. — Opus non plane contemnendum, praecipue ob tabulas genealogicas. Fontes narrationis auctor nullibi laudavit.

LEN-

LENGLET *du* FRESNOY *Principes de l'histoire pour l'education de la jeunesse par années & par leçons.* à Paris 1736-1739. VI Voll. in 12. *Italice* Venet. 1740. VIII Voll. in 12. — Opus, methodo erotematica scriptum, epitomes fines transgreditur. — Idem auctor in libro supra commemorato: *Methode pour etudier l'histoire*, historiae universalis capita praecipua delibavit, delectu rerum satis probando. Lengl. Fres. I

HOCHSTETTERS *Einleitung zu der Universalhistorie derer Reiche und Staaten, in Frag und Antwort, auf eine leichte Methode abgehandelt.* Tübingen 1740. 8. Hochste

BENNONIS CASPARI HAURISII *Nöthige Gründe zur Erlernung der Universalhistorie von Europa, Asia, Africa und America. — Vor das erstemahl nicht mehr und nicht weniger.* Heydelberg 1741. fol. Praemissis rudimentis geographicis in forma, quam vocant, tabellari, sistuntur chronologice et genealogice historiae regnorum Europaeorum haud vulgari cura, iis tamen vitiis et erroribus, qui historicae disciplinae istius aetatis erant communes. Asiae, Africae et Americae regna et res publicae nimis breviter pertractatae sunt. Haurisiu

IOH. MATTHI. HASII Phosphorus historiarum vel Prodromus theatri summorum imperiorum, h. e. Historiae politicae universalis potioris et principalis etc. *Lips.* 1742. f. Hase.

Eiusd. Historiae universalis politicae idea plane nova ac legitima, tractationem summorum imperiorum exhibens in 1. sciagraphia dicendorum, 2. tabulis chronologicis, 3. tabularum geographicarum sectionibus binis, in lectionum academicarum usum proposita. *Norimb.* 1743. 4, cum quam plurimis tabulis aeneis. Libri hi Hasiani egregia subsidia praebent historiae universalis studiosis; praesertim posterior, post mortem auctoris ab *Aug. Gottlob Boehmio* editus;

editus; complectitur enim, praeter sciagraphiam h
storiae summorum imperiorum, tabulas chronolog
cas XVI accuratissimas, tabulasque XXVIII geogr
phicas, exquisitissime fabrefactas, coloribusque ill
minatas selectissimis, ac instituto congruentibus; r
praesentant nimirum regnorum incrementa et decr
menta, magno historiae studiosorum commodo.

branche. P. B. MAX. MALEBRANCHE *Histoire chronolog que des Papes, Empereurs, Rois, des Electeurs de l'Empire & autres Princes de l'Europe (dépuis la naissan de Jesus Christ jusqu'à 1740).* à Bruxelles 1742. Voll. in 8.

Chesne. P. DU CHESNE, *Jesuite, Abrégé de l'histoire a cienne, ou des cinq grands empires, qui ont précédé naissance de Jesus Christ. à Paris* 1743. 12. Libe lus, maximam partem ex Rollini operibus excerpt in usum liberorum regis Hispaniarum.

ener. ERNST WEGENERS *Einleitung zu den Welt-u Staatsgeschichten der vornehmsten sowohl ehemaligen heutigen Reiche und Staaten. Mit einer Vorrede He* Joh. Peters von Ludewig. *Jena* 1743. 8. Historia quidem antiquam Wegenerus secundum quatu Monarchias, ac breviter, tamen paullo curatius et matius tradidit, quam priores compendiorum scripl res; historiam novam, sed Europaeam solummo diligentius et copiosius tractavit, chronologiae ac g nealogiae ratione ubique habita, fontibusque nar tionis assidue indicatis. Stilo minime comto atq polito utitur.

iebolt. CASP. DIEBOLTS *Historische Welt, oder ausfü liche Beschreibung der merckwürdigsten Geschichten, sich in allen 4 Welttheilen, von Erschaffung der W bis auf gegenwärtige Zeit begeben.* Zürich 1745. 4. Epitome quaestionum Hübnerianarum!

hard. IO. PAUL REINHARDS *Einleitung zu den welt chen Geschichten der vornehmsten Staaten, zum Gebrau seiner Zuhörer herausgegeben.* Erlangen 1746. 4 m

Je

Jena 1762. Erlangen 1778. 4 mai. — Compendium maioris molis, in quo historia cum antiqua tum nova, omniumque regnorum rerumque publicarum Europae, exponitur. Historias igitur hic habes Germaniae, Italiae, Bohemiae, Hungariae, Croatiae, Slavoniae, Bulgariae, Livoniae, regni Turcici aliasque, quae in libris huius generis vulgo omittuntur. Chronologia, genealogia, historiaque literaria haud neglectae.

IOH. FRID. JOACHIMS *Einleitung zu den Geschichten der heutigen Reiche und Staaten von Europa, darinn der Ursprung und Fortgang der Europäischen Reiche und Staaten bis auf gegenwärtige Zeit beschrieben und aus bewährten und glaubwürdigen Geschichtschreibern erläutert wird.* Franckf. und Leipzig 1747. 8. 1753. 8. Epitome nostris adhuc diebus, quum meliores habemus, commendabilis, propter accuratam testimoniorum in margine, suis quibuscunque locis, excitationem. Tabulae etiam genealogicae adiectae. Non omnes tamen Europae res publicae a Ioachimo describuntur, sed tantum Lusitaniae, Hispaniae, Galliae, magnae Britanniae, Belgii foederati, Daniae, Sueciae, Russiae ac Helvetiae. Joach

ADRIANI DAUDE *(Iesuitae)* Historia universalis et pragmatica Romani Imperii et regnorum, provinciarum, una cum insignioribus monumentis hierarchiae ecclesiasticae, ex probatis scriptoribus congesta, observationibus criticis aucta, atque ad theologiae positivae, iurisprudentiae ac philosophiae usum, reflexionibus dogmaticis, politicis et chronologicis illustrata. *Tomus* I, continet apparatum chronologicum, notitiam sex priorum mundi aetatum et historiam universalem Romani Imperii ab eiusdem primo Monarcha ad Constantinum M. *Wirceburgi* 1748. *Tomus* II. *Pars* I, continet historiam saeculi IV et V, a Constantino M. ad Augustulum. *ibid.* 1751. *To-* Daude

mus II. P. II, continet historiam ab Augustulo ad Carolum M. *ibid.* ..... 4. — Historia quidem Romanorum Imperatorum et hierarchiae pontificiae maximam operis, vitiis variis referti, partem constituit; aliorum tamen regnorum historia summatim admixta est.

nber- (P. FRANC. BORGIAE GOEZENBERGER S. I.) Rudimenta historica, sive brevis facilisque methodus iuventutem orthodoxam notitia historica imbuendi, pro gymnasiis societatis Iesu in Germaniae superioris provincia, auctore eiusdem societatis sacerdote. *Aug. Vind.* 1748. 8. Plane ineptum esse hunc libellum ad formandam cognitionem historicam, copiose demonstratur in *Ephemeridibus Goetting.* a. 1752. p. 192 et p. 725.

tz. IOH. IAC. SCHATZENS *kurzer Abriß der Historie alten Testaments, samt der Kaiserhistorie des neuen Test. als der 1ste Theil der Universalhistorie, der studirenden Jugend zum Besten entworfen.* Strasburg 1748. 8.

Eiusd. Examen historicum, i. e. *auserlesene Fragen aus der Historia universali. ibid.* 1749. 8. Hodie nullius fere pretii hi sunt libri.

rez. *Clave historial con que se abre la puerta a la historia ecclesiastica y politica. Seconda edicion corregida y limada por su autor* HENRIQUE FLOREZ, *del Orden de S. Augustin* &c. Madrid 1749. 4. — Introductio potius in historiam universalem, quam haec ipsa. Praeiudicatis opinionibus ac erroribus auctor non caret, utilia tamen passim tradit. Plura qui scire vult, adeat *Ephemerid. Goetting.* a. 1754. p. 1130.

haus. LEON. OFFERHAUS Compendium historiae universalis sacrae et profanae, a rerum origine ad saeculum a Christo nato XVIII. *Groeningae* 1751. 8. *ibid.* 1756. 8. *ibid.* 1775. 8. *Lips.* 1778. P. I et II. 8. — Auctor cum primum animum ad scribendum appulit, non constituerat iustum compendium dare; sed

sed tantum ea, quae in Petavii Rationario temporum sive in chronologicis, sive in ipsa rerum tractatione minus placebant, emendare, et fontes, ex quibus peti plura possent, paullo accuratius et copiosius edere. Quapropter etiam ab initio non, nisi postulante causa, a verbis Petavii ordineque discessit. Postea cum procedente opere intelligeret, plura desiderari, inprimisque nullam fere historiae ecclesiasticae novi testamenti rationem Petavium habuisse, magisque in rebus Gallicis, quam Germanicis aliarumque gentium, desudasse, paullo liberius a Petavio evagatus est, multaque, quae ille sive in historia sacra sive in profana omisisse videbatur, addidit; insuperque genealogica in recentiore historia interseruit. Res ipsas rerumque causas, domi plenius explicandas, extremo tantum digito Offerhausius attigit: magisque id sibi negotii datum putavit, ut nexus servandi causa principia et exitus rerum, tum praecipue nomina propria locorum et hominum, quae facilius effluunt, exhiberet, et in primis tempus, quo res quaeque contigit, accuratius designaret. In historia ecclesiastica generalem tantum ecclesiae cuiusque saeculi faciem informavit, et causas incrementi ac decrementi potentiae et dominatus pontificum Romanorum definavit; per singulas enim gentes ire nimis longum, et ab instituto suo alienum videbatur. Eandemque ob causam in historia literaria praecipuos tantum cuiusque saeculi eruditos recensuit. Denique fontes narrationis maiore cura, quam ab aliis unquam factum, adscripsit; nomina auctorum, libros, capita ut paginas diligenter notavit; in quo ea sibi cautio fuit, partim ut, quoad licuit, quam vetustissimos et illorum temporum, de quibus agitur, vel aequales vel suppares adhiberet, partim ut raro alios excitaret, quam quos ipse inspexerat. Recentiores parcius laudavit, nec tamen penitus eos neglexit, qui vel ipsi ex professo aliquam causam tractaverant, vel fontes co-

piosius adscripserant. Usus est insuper stilo co no ac perspicuo. Quapropter IOH. MAT SCHROECKHIUS bene de literis historicis m quod Offerhausii compendium in Germania n auctore conscio, non solum accurate et nitide r fecit, sed etiam historiam saeculi a C. N. XVIII, editiones Belgicae carent, praeclare adumbravit tionique Lipsiensi adiecit. Sed fontes narrationi si universe, commemorare in singulis rebus g Schroeckhio non placuit. Praeterquam enim, inquit, quod brevitatis studiosus essem, et tem excluderer, ne idonei quidem ubique testes in postremae aetatis advocari a me potuissent, nec ca, quae vivendo attigimus, liberius et accurat posteris tradenda, summatim tantum hac aetate banda sunt. — Aptior caeterum liber videtur re tionibus, quam praelectionibus. Index adiect copiosus.

uensee. *Erste Linien der allgemeinen Völkergeschichte.* berst. 1751. 8. ibid. 1770. 8. Auctor, CHRI GOTTFR. STRUENSEE, Rector scholae Halbe diensis, licet summam brevitatem sibi praescrip tamen haud omittenda erant saltem nomina m rum populorum ac regnorum Asiae, Africae e mericae. Methodus, duce Zopfio, adornata, i que minime probanda.

desfel- GOTTLIEB ENDESFELDERS *kurzgefaßte derhistorie, in Frag und Antwort, also eingerichtet, die moralische Lebensgeschichte der Römischen K bey Erlernung der Geographie, einem Kinde von 10 ren in kurzer Zeit mit Lust könne bekannt gemacht den. III Theile. Breslau* 1752. 8. Titulo tantum tato *ibid.* 1770. 8. Vae pueris, quibus historian his chartis, nugarum ac tenebrarum plenis, addis di, dura imponitur necessitas!

onymi alyse nol. *Analyse chronologique de l'histoire universelle de le commencement du monde jusqu'à l'empire de Ch*

m

gne inclusivement. à Paris 1753. 12 mai. — Bos-
ti rationem et ordinem secutus est auctor ano-
mus.

Education complette, ou Abrégé de l'histoire univer- Madame le Prince de Beaumont.
'e, mêlé de Geographie & de Chronologie. A l'usage
la Famille Royale de S. A. R. la Princesse de Galles.
ır Mad. LE PRINCE DE BEAUMONT. à Lon-
es 1753. III Voll. in gr. 12. à Leide 1758. III Voll.
gr. 12. à Rouen 1762. II Voll. in gr. 12. Plures
ri editiones nobis quidem non innotescunt. Au-
or, in Anglia tunc temporis, cum illum primum in
cem ederet, vitam degens, historiae saltem antiquae
menta ita litteris mandavit, ut eam certis pensis
ı lectionibus distribueret, singulisque lectionibus
mum res scitu maxime necessarias methodo erote-
tica, deinde easdem cum aliis minus necessariis
ıcta narrationis serie proponeret, tunc sententias
iles vitaeque regulas ex rebus narratis eliceret, et
stremo varias historiolas brevissime memoratas ad-
ret, easque ampliori doctorum iuventutis exposi-
ni commendaret. Quae libri dotes IOAN. ADOLF.
HLEGELIVM, sacrorum antistitem Hannoverarum,
mmovere, ut eum non modo Theotisce redderet,
rum etiam passim emendaret augeretque, fontes
iam narrationis recentioresque historicos potiores
curate indicaret. Sic primum interpretationis
heotiscae volumen prodiit, hac epigraphe:

Auszug aus der alten Geschichte, zur Unterweisung der Kinder. Nach dem Französischen der Frau le Prince de Beaumont. *1 Band 1 und 2 Theil.* Leipz. 1766. 8.

cutum est volumen secundum, quo Schlegelius
storiam a Beaumontia usque ad Augusti Imp. tem-
ora tantum deductam, ulterius continuavit, *ibid.*
768; tertium *ibid.* 1775; quartum, opera et studio
EORGII HENRICI MARTINI, Rectoris scholae
licolaitanae Lipsiensis, *ibid.* 1779; quintum *ibid.*
1780,

1780, quo historia Romana usque ad Constantini M. Imp. tempora deducitur. Martini continuationem operis melius ac diligentius Schlegelio elaboravit; quaestiones narrationis contextui, methodo Schroeckhiana, statim subiecit etc.

Voltaire. *Abrégé de l'histoire universelle, depuis Charlemagne jusqu'à Charles V. Par M. de* VOLTAIRE. à la Haye 1753. III Voll. in gr. 12 (Plures forte editiones exstabunt). Titulus quidem historiae continuationem usque ad Carolum V Imp. pollicetur: attamen opus desinit in regno Caroli VII, Galliarum regis. Minus quidem accurate, ut ubique solet, Voltarius partem istam historiae universalis descripsit, nec narratio eius iuncta quadam serie decurrit: sed mores saeculorum plerumque sine partium studio ingenueque pinxit. Intexuit simul observationes et sententias haud vulgares, acutas, ingeniosas, quae et prodesse et delectare possint. Accedit genus dicendi facile, elegans, blandiens.

Achenwall. GOTTFR. ACHENWALLS *Geschichte der heutigen vornehmsten Europäischen Staaten im Grundrisse. Göttingen 1754. ibid. 1759. ibid. 1764. ibid. 1773. 8.* Multos laudatores nactum est hoc compendium, licet admodum sit mancum minimeque omnium regnorum Europaeorum historias contineat; agitur enim solummodo de Hispania, Lusitania, Gallia, Magna Britannia, Belgio foederato, Dania, Suecia, Polonia et Russia. Titulus libri quidem promittit tantum *praecipuorum* regnorum historiam: at, quaeso, nonne historiae Siciliae, Sardiniae, Borussiae, Helvetiae longe praestant historia Lusitaniae? Ratio vero et ordo huius epitomes, delectus rerum, chronologia in margine notata, librorumque praestantiorum mentio non satis laudari potest. Quartam editionem post Achenwallii obitum haud diligenter, si errores operarum respicias, curavit, historiamque ad a. 1772 conti-

ontinuavit eius collega IOH. PHIL. MURRAY, ipse iam postea mox praematura morte extinctus.

Abrégé d'histoire universelle (par Mr. J. VERNET). à Geneve 1754. 12. Bossuetum in historia antiqua potissimum secutus, eumque in media novaque imitatus esse videtur auctor, et quidem satis feliciter: divisiones vero, quibus omnem historiam, antiquam quidem in VII, mediam in V, novam in III periodos dispescuit, ad sublevandam tironum memoriam iudiciumque acuendum, non aptissimae videntur. Caeterum brevitati quam maxime studuit. — Versionem etiam libelli *Theotiscam* habemus, auctore *Ioh. Christoph. Roques* (*Francof. et Lips.* 1754. 8). Editio huius versionis secunda, periodi historiae novae quartae expositione brevissima, tabellaque *Büschingii* chronologica, aucta, prodiit *Berolini* 1772. 8. Vernet.

IOH. IAC. SCHMAUSSENS *kurzer Begriff der Historie der vornehmsten Europäischen Reiche und Staaten.* Göttingen 1755. 8. *ibid.* 1760. 8. — Longe brevior Achenwallo est Schmaussius, praelectionibusque academicis minus aptus. Helvetiae historiam ab Achenwallo neglectam, Gebaueri exemplo ductus, inseruit. Scriptores nullos indicavit. Schmauss.

Elemens de l'histoire profane tant ancienne que moderne. à Vienne 1755. 8. — Auctor JAQUET, Francogallus, Vindobonae iuventutis illustrioris praeceptor, dicitur. Anonymi *Element.*

P. THOMAE GREBNERI (*Iesuitae*) Compendium historiae universalis et pragmaticae Romani Imperii et ecclesiae Christianae, regnorum ac provinciarum, una cum observationibus criticis, ab aera Christi nati per singula saecula, ad nostra usque tempora, in theologiae ac iurisprudentiae usum deductae. Tomus I continens octo priora saecula, ab Augusto primo Imp. usque ad Carolum M. Imp.) *Wirceburgi* 1757. T. II (ab a. Chr. 800 - 1273) *ibid.* 1761. T. III (ab a. Grebner.

1273-

1273-1764) *ibid.* 1764. 8 mai. — Hiſtoria univerſa-li ante Chriſtum natum breviſſime et ad modum Hübneri narrata, hiſtoria octo priorum ſaeculorum poſt Chriſtum natum ſequitur, excerpta, ut ipſe Grebnerus indicat, ex *Daudii* hiſtoria univerſali. Reliqua hiſtoria eadem methodo ab ipſo Grebnero expoſita eſt, ita nimirum, ut ſingulis capitibus ſaeculorum ſingulorum hiſtoria tradatur civilis et eccleſiaſtica duabus ſectionibus, quae ipſae minoribus ſegmentis diſpeſcuntur; quo fit, ut ſeries rerum geſtarum minime perſpici poſſit. Inaequalis eſt etiam operis ſumma; mox auctor fuſius iuſto, mox ſtrictius res proponit. Nec fabulae et ineptiae deſunt.

Martini. (IOH. CHRISTOPH. MARTINI) *Geſchichte der vornehmſten Reiche und Staaten von Chriſti Geburt, im Grundriß, zum Gebrauch der Vorleſungen auf hohen Schulen und berühmten Gymnaſien, wie auch zum beſſern Verſtand der alten griechiſchen und lateiniſchen Schriftſteller.* Frankf. und Leipz. (Altdorf) 1760-1762. V Partes in 8. — Nil fere, niſi epitome hiſtoriae univerſalis a Britannis quibusdam conſcriptae, quam ſupra recenſuimus, annotationibus Baumgartenianis in ſubſidium vocatis, ſine propria rerum indagatione. Hiſtorias ſingulorum regnorum rerumque publicarum ante Chriſtum natum ſerie non interrupta narratas exhibet auctor.

Gatterer. IOH. CHRISTOPH GATTERERS *Handbuch der Univerſalhiſtorie nach ihrem geſamten Umfange von Erſchaffung der Welt bis zum Urſprunge der meiſten heutigen Reiche und Staaten. Nebſt einer vorläufigen Einleitung von der Hiſtorie überhaupt, und der Univerſalhiſtorie inſonderheit, wie auch von den hieher gehörigen Schriftſtellern.* Göttingen 1761. 8 mai. *ibid.* 1765. 8 mai. — *Des IIten Theils Iſter Band.* ibid. 1764. 8 mai. Auctores operis memorati Anglicani et Rollinum quoque ſecutus Gattererus, at non ſolos iſtos, nec temere, nec ſine omni fontium conſultatione et epicriſi;

risi; novam insuper historiam universalem tradi rationem iniit. Stilo etiam utitur comtiore, m superiores compendiorum scriptores, qui lin. theotisca historiam universalem tradidere. mem historiam antiquam complexus est libris X, quorum singulis praemisit fontes ac subsidia, bus narratio rerum stabilitur; sequuntur notiones graphicae; tunc res gestae ipsae s. historia; tan- status populi, cuius historia narrata est, religio- civilis, domesticus, literarius. — Partis secundae ius primus continet catalogi historicorum, parte na coepti, continuationem et historiam Sinensium, Deguignesio potissimum haustam, Coreanorum, etanorum et Iapanorum eadem methodo ac men-, qua pars prima composita est. Quia vero opus ce utilissimum, proh dolor! non continuatum, pterque copiosiorem rerum narrationem praele- nibus academicis non adeo aptum est; auctor omen illius edidit magis succinctam et contra- n hac epigraphe:

briß der Universalhistorie nach ihrem gesammten Umfange von Erschaffung der Welt bis auf unsere Zeiten. ERSTE HAELFTE. *Nebst einer vorläufigen Einleitung von der Historie überhaupt, und der Universalhistorie insonderheit, wie auch von den hieher gehörigen Schriftstellern.* Göttingen 1765. 8 min.

tome est partis prioris, historiae igitur tantum an- ae. Secundam enim epitomes partem nunquam oravit auctor, sed novam editionem seu potius um librum exhibuit hoc indice:

briß der Universalhistorie in ihrem ganzen Umfange. Bey dieser zwoten Ausgabe völlig umgearbeitet und bis auf unsere Zeiten fortgesetzt. Götting. 1773. 8 min.

hodus et ordo huius epitomes prorsus nova est, cipiisque sanis, quae auctor alibi, v. c. in biblio- a sua historica, de qua supra egimus, tradidit, in- niti-

nititur. Historiam in hoc compendio non libris dispescuit, sed periodis tribus, quarum quaeque annos MDCCC complectitur. Ita vero historiam quidem antiquam mediique aevi (usque ad a. 1492) Gattererus exposuit, minime vero novam seu recentiorem. Caeterum systemata quaedam populorum, (systema populorum Assyriacum, Persicum, Macedonicum, Romanum) periodosque constituit; quo factum, ut longa a quocunque populo rerum gestarum series facilius, velocius atque clarius perlustrari possit. Ante huius epitomes novae editionem aliud Gattereri opus, bonae frugis plenissimum, atque hoc loco commemorandum, prodiit hoc titulo:

Einleitung in die synchronistische Universalhistorie zur Erläuterung seiner synchronistischen Tabellen. Göttingen 1771. 8 min.

De tabulis synchronisticis, in quarum usum liber compositus est, mox dicetur. Haec introductio non accommodata est praelectionibus academicis, sed repetitioni historiae universalis partim inservire potest, partim doctoribus historiae, ut methodum Gattereri historiam universalem tradendi, inde perspicere possint. Plura etiam historiae capita difficiliora, auctoris sagacitate et diligentia egregie explanata atque illustrata, insunt, v. c. magnae istius, quam dicunt, migrationis gentium historia, cui novam lucem accendit Gattererus doctissimus et in perscrutanda veritate historica plane indefessus.

Prolegomena pererudita minimeque scholis scripta, huic introductioni praemissa, seorsim, inscio auctore sineque eius nominis mentione, fraudulenter recusa sunt hoc titulo:

Historisch- geographische Einleitung zur Universalhistorie. Zum Gebrauch für Schulen. Frankf. und Leipz. 1779. 8.

HIL. HENR. DILTHEY *premiers elemens de l'hi-* Dilthey.
e universelle, avec un abrégé de la chronologie à l'u-
de la jeune noblesse de Russie. P. I. 1762. 8. Addi-
versionem Russicam.

HEINR. MARTIN GOTTFR. KOESTERS *Aus-* Koester.
der politischen Geschichte von dem Ursprunge aller
ker bis auf die letzten Friedensschlüsse fortgesetzt
zum Gebrauch der Jugend verfertigt. Franckfurt
Leipz. (Nürnb.) 1764. 8. *Zweyte ganz umgear-*
te Auflage. Franckf. am M. 1776. 8.
Eiusd. *Geschichte der heutigen Europäischen Staa-*
n einem Auszug mit genealogischen Tabellen. Gies-
1775. 8. Nuda sunt ossa, bene tamen composita,
us doctores academici et scholastici nervos, mus-
s et carnem obducant necesse est. Tironibus
ies huius generis displicet, eosque a studio histori-
a lectione certe, deterret. Praeter historiam Tur-
n omnium Europaeorum regnorum vicissitudi-
a Koestero adumbratae sunt.

GOTTFR. STOLTERFOTHS *Grundriß einer all-* Stolterfoth
inen und pragmatischen Weltgeschichte, für junge
des auch andere wohl zu erziehende Personen, und
haupt zur Bildung eines edlen Herzens in der Ju-
. Danzig 1764. 8. Nisi animus esset, omnia hi-
ae universalis compendia enumerare, minime
dignum esset, cuius mentio fieret; plenum enim
miseriarum vitiorumque.

HERTENBERGER S. I. historia pragmatica uni- Hertenberger.
alis, sacra et profana: in qua, quidquid ad chro-
ogiam, genealogiam, heraldicam, geographiam,
horographiam spectat, solide ac perspicue tracta-
a mundi exordio ad praesens usque tempus de-
a: cum figuris. *Francof. et Lips.* (Bambergae)
4. XI Voll. in 8.

IGNATII WURZ (S. I.) *Einleitung in die allge-* Wurz.
e Geschichte alter und neuer Zeiten. Zum Gebrau-
der Schulen. Wien 1765 - 1770. IV Voll. in 8.

egan. *Tableau de l'histoire moderne dépuis la chûte de l'empire d'Occident, jusqu' à la paix de Westphalie; pour servir de suite à l'histoire universelle de Bossuet. Par M. le Chevalier de* MEHEGAN. à Paris 1766. III Voll. in 12 mai. Historiae universalis partem, quam epigraphe libri indicat, auctor septem epochis distinxit, easque nominibus hominum, qui magnarum vicissitudinum auctores fuere, hisce insignivit: Chlodovaeus, Mohamed, Carolus M. Otto M. Godofredus de Bouillon, Rudolfus I. Imp. Christoph. Columbus. Singulis epochis praemittitur delineatio sive adumbratio regnorum, quorum fata deinde sigillatim narrantur, generalis. Regnorum uniuscuiusque epochae historiae aptissime inter se iunguntur, rerumque scitu dignarum delectus omni laude dignus. Adiectae sunt singulis epochis observationes utilissimae in praestantiores res gestas narratas, in statum religionis, legislationis, commerciorum, litterarum. Accedit genus orationis, nobilitati historicae congruum, elegans, simplex minimeque fucatum.

Cf. *Gattereri* hist. Bibl. T. VII. p. 70.

Toerring. AUG. COM. DE TOERRING *Auszug aus der politischen Weltgeschichte zum Gebrauch junger Herren von Adel in den Kurlanden Bayern.* München 1766. 8.

Büsching. D. ANTON FRIEDR. BÜSCHINGS *Chronologischer Grundriß der allgemeinen Weltgeschichte, zum Gebrauch der Gymnasien.* Berlin 1767. 1 plagula in folio, cui origo ac fata memorabilium regnorum nobilissimorum secundum sex millenaria inscripta sunt. Recusus et amplificatus paullisper est libellus, prima quasi rudimenta historiae comprehendens, forma commodiore, quam vocamus octavam, eaque perfectior editio prodiit *Berol.* 1772. Perfectissima vero f. quarta, epigraphe etiam paullo mutata, *ibid.* 1780. Versionem italicam curavit IOSEPH. VALENTI. Florent.

lorent. 1773. 8. — Fraudulenter etiam, mutationi-us nonnullis factis, libellus impressus est *Vratisl.* 774. 8.

ALEXII A S. IOSEPHO Compendium historiae um sacrae quam profanae, Geographiae et Heraldi-ae. *Pragae* 1767. 8. Alex. a S. Iosepho.

Verdens Historie, forfattet af OWE GULDBERG, *Deels I Bind, Kiöbenhavn* 1768. 38 plagg. — *I D. I B.* 35 plagg. (sive 1140 paginis continuis, cum idiculo.) *II D. I B.* ib. 1772. 50½ pl. sive 784 pa-inarum, cum indiculo, in 8. — Illustrissimus Au-tor, iam Danici Regni Nobilis *Höch-Guldberg*, Or-inis Danebrogici Eques, Regi ab intimis Consiliis, *) que a Litteris Regnum spectantibus (*Staats-Secre-aire*); tunc vero *Friderico*, Principi hereditario, a udiis, in huius Regii discipuli gratiam opus hoc ela-orabat ita, ut narratio media quadam via inter vo-umina spissa, eruditione laborantia, atque inter com-endiorum sterilitatem, procederet. In rebus ipsis iarrandis auctor, non regum modo series, neque ellorum historias texebat: sed populorum potius fa-, hominumque ad humanitatem effingendorum ra-onem, tum artium atque disciplinarum vicissitudi-es, cogitata esse tanto Principe digna censebat. *Alle-atos* in hoc opere videmus ipsos antiquae historiae ontes; interdum tamen et recentiores: in artium ve-o fatis exponendis *Winkelmannum* potissimum. *Go-ueto* etiam usus est auctor: meliora tamen addidit de iis. Dolendum igitur sane est, ultra *Alexandri mor-em* non procedere hoc opus, sui generis unicum; eque eius continuandi a tanto viro spem esse, quem egiis curis adiutorem esse iussit Rex Augustissi-ius. Guldberg.

IOH. SAM. HALLE *Staatshistorie der Welt, in ween Bänden. I Band; die alte Historie bis auf Karln* Halle.

*) Libellorum supplicum Magister (*Maître des Requêtes*).

den Großen. Brandenburg 1768. *II Band; mittlere und neue Historie von* 800 *bis* 1770. ibid. 1770. 8 mai. Operam huius scriptoris plane irritam fuisse atque inanem, docetur in *Gattereri* Bibl. hist. T. VIII. p. 176. et *in Betracht. über die neuesten historischen Schriften.* T. II. p. 98.

Sebald. GEO. FRID. SEBALDS *kurzer Abriß der Historie zum Gebrauch niederer Schulen.* Nürnb. 1770. 8. Editio tertia prodiit 1780 sub titulo: *Kurze Einleitung zur Historie und Geographie.* Est libellus vulgaris commatis, methodo erotematica conscriptus. Vid. *Nürnb. gel. Zeit.* 1780. p. 211.

Renaudot. *Revolutions des Empires, Royaumes, Republiques & autres Etats considerables du monde, depuis la creation jusqu'à nos jours, avec une legere description des lieux, une idée succinte du genie, des mœurs, de la religion, des coutumes, du commerce des differens peuples de la terre; une suite exacte des Souverains, & l'histoire abrégée de ceux qui se sont le plus distingués par leurs vertus ou par leurs vices; ouvrage orné d'un arbre chronologique & successif de ces différens états, propre à en donner une connoissance claire & fidele, par M.* RENAUDOT, *Avocat. à Paris* 1770. II Voll. in 12 mai. Nec accurate satis, nec congruenter conscripta est haec epitome, licet multo negligentiores huius generis libri publice prostent, et in historicae disciplinae damnum ab imperitis usurpentur.

Koch. *Tableau des revolutions de l'Europe, depuis le bouleversement de l'Empire d'Occident jusqu'à nos jours.* à Strasbourg 1771. 8. Auctor est CHRISTOPH. GUIL. *de* KOCH, Prof. hist. extr. Argentoratensis, praeclarus Schoepflini discipulus. Optimo rerum utilium delectu, sensuque veri et falsi eleganti elaborata est haec epitome. Omnes in Europa res gestae memorabiles octo periodis distinctae sunt, quarum prima a

migratione sic dicta gentium magna usque ad Carolum M. (400-800) deducitur; secunda, ad Ottonem M. Imp. (800-962); tertia, ad Henricum IV. Imp. (962-1074); quarta, ad Rudolfum I. Imp. (1074-1273); quinta, ad expugnationem Constantinopoleos (1273-1453); sexta, ad pacem Westphalicam (1453-1648); septima, ad pacem Ultrajectensem (1648-1713); octava, usque ad nostra tempora. Meheganum in primis secutus videtur auctor, ab erroribus non plane immunis: operis vero summa est egregia. Nova et emendata editio proxime parabitur. Versio theotisca Centurionis Colmariensis *de Rathsamhausen* prodiit *Francof. et Lips.* (Carolsruhae) 1773. 8. — Cf. *Allgem. teutsche Bibl. Anhang zum 13ten bis 24sten B.* p. 1306 sqq.

G. F. S. LATZER *kurzgefaßtes historisches Handbuch aus der allgemeinen Weltgeschichte von dessen Erschaffung bis auf gegenwärtige Zeiten.* Wirzburg 1772. 8. Latzer.

CARL RENATUS HAUSEN *Versuch einer Geschichte des menschlichen Geschlechts. I Theil, welcher die alte Universalhistorie enthält.* Halle 1771. — *II Theil, welcher die neue Universalhistorie enthält* (usque ad a. 324). 1772. *III Theils I Abschnitt* (usque ad a. 800). 1775. *III Th. II Abs.* (historia Italiae ab a. 554-887, historiaque Galliae et Britanniae usque ad nostra tempora) 1777. *III Th. III Abs.* (historia Italiae ad a. 961, historia Belgii foederati, Helvetiae, regnorum Europae septentrionalium atque Hungariae ad a. 1438) 1778. 8 mai. Opus, ut ex argumenti indice patet, nondum absolutum, finesque epitomes transiliens. Partes nonnullae, v. c. historia Italiae et Hungariae, curatius reliquis tractatae sunt. In rerum censura candor amorque veri haud vulgaris perlucet. Testimonia, quibus narratio innititur, sedulo, ipsis saepe auctorum verbis, excitata sunt. Melius sine Hausen

 dubio

dubio Hausenius sibi lectoribusque consuluisset, brum omnem, a capite usque ad calcem, ante editionem perfecisset et polivisset. Cf. *Gatterers* Journal T. IV. p. 124.

Remer. IUL. AUG. REMERS *Handbuch der Gesch neuerer Zeiten von der großen Völkerwanderung auf den Hubertsburger Frieden. Braunschweig* 1 et mutato titulo: *Wolfenbüttel, Braunschweig und E städt* 1772. 8.

Eiusd. *Ausführliches Handbuch der ältern allg nen Geschichte; nebst einer Vorstellung der politis geistlichen, gelehrten und bürgerlichen Verfassung Nationen in jedem Zeitpunkte. Braunschw.* 1775

Prius horum compendiorum supplementi vi Gattereriano, quod recentioris historiae exposit caret, sustinere debuit, ideoque fere secundum dem normam, quam Gattererus in exarando pı suo historiae universalis compendio excogitav elaboratum. Iunxit vero auctor methodo Gatt rianae Achenwallianam (*in der Geschichte der Eı Staatshändel*) et Meheganianam. Ducem etiam dabili sane conatu, quoad operis summam, affec est Remerus: sed plura vitia tum scriptoris tum pothetae in librum, caeterum non contemnenc irrepserunt. Fontes quoque et subsidia, ex qu plenior historiae cognitio haurienda, non ind sunt. Quatuor maiores periodos constituit au quarum prima ab a. 400 usque ad 800, secund Rudolfum I. Imp. tertia ad Lutherum, quart 1763 pertingit. Singulae in duas sectiones div quarum prior generalem periodi historiam, et dem faciem politicam, religiosam, litterariam e vilem, breviter adumbrat, posterior res ipsas, in ı quoque regno gestas, copiosius sistit. Tabulae c nologicae, unicuique periodo additae, bene ini ctae omninoque utiles sunt.

Ea

Eadem ratione, maiore etiam studio elaboratus est posterior Remeri liber, quo antiquam historiam universalem tradidit. Geographiae quoque, Cellario duce, et chronologiae ratio habita, librique potiores laudati. Res vere utiles acri iudicio auctor selegit optimeque disposuit. Expositio historiae copiosior, quam ut praelectionibus academicis inservire possit, repetitioni potius accommodata est. Quatuor periodis etiam auctor historiam antiquam distinxit. Prima a terrae creatione usque ad exstructionem turris Babelicae (1809) decurrit; secunda ad mortem Alexandri M. (3660); tertia ad proelium Actiacum (3953); quarta ad magnam, quam vocant, gentium migrationem, quarto post Christum natum saeculo coortam.

Cf. *Allg. teutsche Bibl.* T. XVIII. p. 275. T. XXVIII. p. 539. — *Betrachtungen über die neuesten hist. Schriften* T. III. p. 201. add. Schirachs *Magazin der teutschen Kritik* T. I. P. 2. p. 57. — *Fortges. Betr. über d. n. hist. Schriften* T. III. p. 247. — *Büschingii wöchentl. Nachr.* a. 1775. p. 236.

AUG. LUDW. SCHLOEZERS *Vorstellung seiner Universalhistorie.* Göttingen und Gotha 1772. *Zweeter Theil.* ibid. 1773. 8. Editio partis prioris secunda eaque mutata *Goetting.* 1775. 8. Apelles Germanorum historicus artificiose et ingeniose lineas historiae universalis primus ita duxit, ut quisque, eas adspiciens, ardore quodam, historiam ipsam penitius intelligendi, perfundatur necesse sit. Nec historiam universalem ipsam, nec legislationem historicam tradere voluit auctor, sed adumbrationem ac designationem methodi, ordinis modique, quo historia universalis commodissime et iucundissime doceri discive possit. Editione secunda argumenta quaedam sunt transposita atque immutata, omniaque correctiora et accuratiora reddita. Quinque periodis Schloe

magnis omnis historiae ambitus inclusus, quarum prima ab Adamo usque ad Noachum annos 1656, secunda ad Cyrum annos 1770, tertia ad Chlodovaeum annos 1000, quarta ad Columbum annos 1000, quinta ad nostra usque tempora annos 300, complectitur. In singulis his periodis delineandis auctor respicit earum spatium et fines, maiores et minores periodorum sectiones, populos cum maiores, tum minores unaquaque periodo florentes, tum etiam progerminantes novos, porro terrarum hominumque cognitionem, quantum potuerit; fontes, monumenta, subsidiaque historiam cognoscendi; inventiones artium, literarum, religionum; migrationes populorum, animalium, plantarum, artium, morborum; historiam denique universalem strictius sic dictam.

Posterior, quae huius libri appellatur, pars, minime quidem ad historiam universalem ipsam pertinet; continet enim apologiam eius acerrimam contra anonymi critici, quem Schloezerus Herderum appellat, vituperia: passim tamen emicant egregia praecepta ac monita, quibus theoria historiae ditari possit. — Idem Schloezerus, sine nominis sui mentione, exhibere coepit, tironum in gratiam, praeparationem politico-historicam ad historiam universalem, hac quidem epigraphe: *Vorbereitung zur Weltgeschichte für Kinder. 1ster Theil.* Göttingen 1779. 12. Qui libellus una cum Schroeckhiano compendio, de quo deinceps, Francogallice versus est *Stuttgard. et Tübing.* 1781. 8.

ichaeler. Huc etiam referendum: *Breviarium* historiae universalis Schloezerianae, hinc inde succinctius excerptae, atque ad usus auditorum in universitate Oenipontana Latine conversae, a CAR. MICHAELER, Histor. univers. ac litterar. in Univers. Oenip. Prof. P. O. —

O. — tum novis ab eodem acceſſionibus locupletatum, tum et porro continuandum. *Oenip.* 1780. 8.

(BAUMGARTEN-CRUSII) Elementa hiſtoriae ſingularum Europae ac Germaniae inprimis rerum publicarum. In uſum tironum. *Lipſiae* 1772. 8. Baumgarten Crusius

Eiusd. Elementa hiſtoriae antiquae. *ibid.* 1775. 8.

Partibus quinque conſtat liber huius auctoris prior: I. ſiſtit imperia Europae, Germanicum, Turcicum, Ruſſicum; II. regna Europae, Hiſpanicum, Portugallicum, Francogallicum, Britannicum, Septentrionalia, Polonicum, Hungaricum, Bohemicum, Italica ac Boruſſicum; III. hiſtoriam Pontificum Romanorum, rerum publicarum (Belgicae, Helveticae, Venetae, Genuenſis) et ducatuum (Lotharingici, Curlandici atque Italicorum quorundam); IV. hiſtoriam electoratuum Germaniae; V. hiſtoriam archiducatus Auſtriae, Palatinorum, Landgraviorum Haſſiae, ducum Saxonicorum, caeterorumque Germanicorum ducum ac principum, cui acceſſit hiſtoria Sileſiae, ducum Lauenburgicorum, Iuliacenſium, Clivienſium, Montanorum ac Pomeranicorum. — Primas omnium harum hiſtoriarum lineas mira dexteritate iudicioque acri auctor duxit, reſpiciens ſolummodo ad hiſtoriam civilem ſeu negotia publica principumque ſucceſſiones. Artes pacis, religionis, litterarumque viciſſitudines variaque populorum fata plerumque neglexit. Hiſtoria regnorum, non tamen omnium, certis periodis diſtincta, quibus ad memoriam iuvandam, nomina principum, cum annis illorum emortualibus, in fine adiecta ſunt. Aequalitas et congruentia non ubique obſervata; hiſtoria v. c. Moguntina longe copioſius tradita, quam Ruſſica. Fontes narrationis nulli excitati. Stilus planus eſt atque concinnus vereque Romanus.

Poſteriore libro hiſtoriam antiquam eadem ratione expoſuit auctor, partibus quidem duabus: prior

continet historiam populorum antiquorum ante Graecos, posterior historiam Graecorum, regnorumque e Macedonico ortorum. Appendicis loco adiecta est historia Carthaginiensium, regnorumque Numidiae ac Mauritaniae. Historiam Romanam una cum historia exotica, imperiorum scilicet Asiaticorum, Africanorum, Americanorum, alii et volumini et tempori auctor reliquit: frustra vero hucusque illam exspectavimus. Tabulae etiam synchronisticae ad haec elementa sua promissae nondum in lucem editae sunt. Caeterum in conscribendis antiquioris historiae elementis id maxime auctor egit, ut, quae ad intelligenda volumina sacra et profana auctorum veterum inprimis faciant, curiosus afferret, non cariturum utilitate sua laborem recte arbitratus.

Cf. *Allg. teut. Bibl. Anhang zum 13 - 24 Band* p. 611. T. XXXII. p. 176. — Gattereri *hist. Journal* T. II. p. 39. T. IV. p. 132. — *Betracht. über die neuest. histor. Schr.* T. III. p. 395. *Fortges. Betr.* T. II. p. 71.

illot. *Elemens d'histoire générale. Premiere Partie. Histoire ancienne. Par M. l'Abbé* MILLOT. T. I-IV. à Paris 1772. IV Voll. in 12 mai. — *Seconde Partie. Histoire moderne.* T. I-V. ibid. in 12 mai. Recusum opus *Paris. et Lips.* 1774. IX Voll. in 12 mai. *Bern. et Basil.* 1775. IX Voll. in 12 mai. *Lugd. Bat.* 1777. VI Voll. in 12 mai.

Medium tenet opus elegantissime scriptum inter systemata, ut ita dicam, historiae universalis, et inter eius compendia; maiore etiam cura in perscrutandis ac seligendis rebus, quam plurimi libri historici hodie in Gallia compositi, elaboratum, ideoque dignissimum, quod historiae studiosis, quibus lectio, non perscrutatio item, arridet, commendetur. Populorum antiquorum fata non iunctim, sed sigillatim exposita: historia recentior quindecim epochis absolvitur,

tur, quibus ubique fere historia Francogallica fundamento est; historia aliorum regnorum illi intexta. Epochae singulae variis capitibus distinctae. Historia Sinae aliorumque regnorum Asiaticorum recentior brevissime, tanquam appendix, tomo ultimo est adiecta. Fontes narrationis nullibi indicavit auctor. Passim peccata tum commissionis tum omissionis irrepsere, praesertim in historiam regni Germanici.

Theotisce vertuntur haec elementa a IOH. BERTRAMO MIELK, sub auspiciis GUIL. ERN. CHRISTIANI (Prof. Kilon.) cum eiusque correctionibus, additionibus, indiceque praecipuorum operum, e quibus uberior historiarum cognitio petenda. P. I. prodiit *Lips.* 1777. P. II. 1778. P. III. 1779. P. IV. 1780. P. V. 1781. 8 mai. Labor nondum finitus. — *Italica* interpretatio inde ab a. 1778 *Venetiis* typis imprimitur, in 8.

IOSEPH RINGMÜLLERS (Exiesuitae) *Allgemeine Religions- und Staatsgeschichte von der Weltschöpfung an bis auf gegenwärtige Zeiten, zum gemeinnützigen Gebrauche, besonders der Wirzburgischen Schulen, in zween Bänden kurz verfasset. Isten Bandes Ister Theil.* Wirzburg 1772. *2ter Theil.* ibid. 1773. 8. Ringmüller.

Duabus hisce partibus voluminis prioris historia solum ecclesiastica continetur: posteriore volumine auctor historiam civilem tradere voluit: num vero promissis steterit, nescio. Opus ipsum sine iudicio sano, sine recta et accurata rerum historiaeque cognitione, sine veri falsique sensu, sine omni gratia et elegantia conscribillatum esse, pluribus probatur in *Allgem. teutsch. Bibl.* T. XXII. p. 758. T. XXIV. p. 474. add. Gattereri *hist. Journal* P. IV. p. 118.

IOAN. MICH. LORENZ Elementa historiae universae, usibus auditorum edita. *Argent.* 1773. (exemplis libri nonnullis inscriptus est annus 1774.) 8 mai. I. M. Lorenz.

Mem-

Membratim, per solos rerum indices, velut in tabula proposita est historia universalis hac epitome. Sciagraphia est, summo studio accurateque composita, aptior vero repetitioni, quam praelectionibus. Iuniores macilentis his corpusculis minime delectantur, sed deterrentur potius ab historiarum studio. Historia ante Christum natum duabus periodis divisa, quarum prior tria millenaria, posterior quartum millenarium complectitur; millenaria in partes varias iterum dispescuit auctor, easque in sectiones particulasque minutiores. Historia post Christi nativitatem tribus absolvitur periodis, quarum prima ad a. 500, secunda ad 1500, tertia ad nostra usque tempora deducitur. Ipsae periodi saeculis (v. c. Augusteo, Barbarico, Muhamedico), Zopfio duce, distinguuntur. Quid de huiusmodi methodo ac divisione sentiendum sit, iamiam indigitavimus. Fontes dictaque, ut ita dicam, classica, singulis rebus gestis diligenter apposita. Chronologia minime neglecta. In fine libri exhibentur tabulae chronologicae duodecim, haud vulgari diligentia confectae.

Severini. IOH. SEVERINI Fundamenta historiae civilis ab orbe condito ad nostram aetatem deducta, cum appendice geographico, usibus tyronum adcommodata. *Poson.* 1773. 8.

[Sc]hroeckh. IOH. MATTHI. SCHROECKH *Lehrbuch der allgemeinen Weltgeschichte zum Gebrauche bey dem ersten Unterricht der Jugend; nebst einem Anhange der Sächsischen und Brandenburgischen Geschichte.* Berlin und Stettin 1774. Ed. 2da. *ibid. eod.* Edit. tertia emendata et aucta. *ibid.* 1777. 8.

Maximum tulit plausum hoc compendium; et quidem non immerito. Auctor enim praestantissimus, pro sua, qua pollet, cognitione accurata universi historiarum campi, primas historiae universalis, tum civilis, tum ecclesiasticae, tum litterariae, lineas tanta duxit

duxit arte, ut totus earum ambitus facili negotio cognosci possit. Introductionem in historiae studium sequitur adumbratio brevior historiae universalis ethnographica et chronologica; deinde expositio huius adumbrationis uberior in sex periodos ante totidemque post Christum natum distincta. Singulis periodis adiectae sunt observationes utiles, ex narratione praecedente ductae, ad vitam communem et ad res gestas diiudicandas accommodatae. Chronologia minime est neglecta. Margini adscriptae sunt quaestiones, quarum ope tirones ipsi se examinare possint.

Eiusd. *Allgemeine Weltgeschichte für Kinder.* Leipzig 1779-1781. III Voll. in 8 mai.

Volumen quartum finem imponet operi, fundamentis compendii modo descripti eleganter sane constructo, magis tamen iuvenum, quam puerorum mentibus accommodato. Sunt etiam exempla imaginibus, a Rodio, artifice Berolinensi, scite inventis, ornata.

E priore Schroeckhii libro excerpsit IOH. ANDR. BENIGNUS BERGSTRAESSER, latineque reddidit brevem populorum historiae recentioris adumbrationem (p. 25-32) hac epigraphe: Bergstraesser.

Schroeckhiana universae post natum Christum historiae idea. *Hanoviae* 1777. 8.

Idem ex eodem Schroeckhii libro res gestas antiquarum gentium maxime memorabiles usque ad a. 3648 selegit, ordineque chronologico disposuit, plagulis quibusdam sic inscriptis:

Chronologiae historicae scholarum in usum concinnatae particula *prima et secunda.* ibid. 1778. 8.

LUDW. ADOLPH BAUMANNS *kurzer Entwurf der Universalhistorie zum Gebrauch der Jugend auf Schulen.* Brandenb. 1774. 8. Baumann

Histo-

Historiam quidem regum ac principum, eorumque virtutes ac vitia, ordine chronologico enumerat Baumannus: maiora autem utilioraque, v. c. vicissitudines fataque populorum, commoda incommodave inde enata, aliaque, veram historiae universalis indolem constituentia, haud adeo magni facit. Quatuor sic dictae monarchiae illi arrident.

F. Lorenz. IOH. FRID. LORENZ *Anleitung zur Universalhistorie, zum Gebrauch der Schulen.* Halle 1775. 8.

Eiusdem, proh dolor! farinae libellus!

retschmar. CHRISTI. FRIEDR. KRETSCHMARS *kurzer Abriß der bürgerlichen Fundamentalhistorie, zum Unterricht für Kinder.* Leipz. 1775. 8.

Pueris scripsit auctor, dum ipse adhuc puer fuerit (v. eius praef.).

: Condillac. *Abbé* DE CONDILLAC *Cours d'Etude pour l'instruction du Prince de Parme, aujourd'hui S. A. R. l'Infant D. Ferdinand, Duc de Parme, Plaisance &c.* à Paris 1775. XVI Voll. in 8.

Historiae quoque elementa insunt. Volumina nimirum V - X continent introductionem in historiam antiquam: X - XV introductionem in historiam novam. Egregie adumbratur omnis historia et ad usum civilem accommodatur. Philosophum auctor potius egit, quam subtilem criticumque historiarum scrutatorem. Versionem Theotiscam valde mediocrem dedit *Ioan. Christoph. de Zabuesnig.* Aug. Vind. 1778 - 1781. VII Voll. in 8. Plura sequentur.

Meusel. IO. GEORG. MEUSELS *Anleitung zur Kenntniß der Europäischen Staatenhistorie nach Gebauerscher Lehrart.* Leipzig 1775. 8 mai.

Praeter methodum, quam Gebauerus secutus est, aphoristicam, praeterque tabulas genealogicas, quas tamen passim auxit et emendavit, novasque nonnullas addidit, pauca ex libro Gebaueriano supra

ra memorato retinuit auctor, quippe qui brevitati ultiorique dicendi generi studuit. Historiam recenorem contexuit, novaque capita, quae apud Geauerum et Achenwallium frustra quaeras, de histoa Osmanorum, regnorum rerumque publicarum aliae, regnique Borussici, tabulas porro regum olim lispanicorum synchronisticas, tabulamque familiae ugustae Brandenburgico-Borussicae, elaboravit et diecit. Quo modo hi conatus successerint, alii iuicent. Nova editione, quae proxime in lucem proibit, perfectius compendium suum reddere studebit uctor.

Allgemeine synchronistische Weltgeschichte; oder Zeiungen aus der alten Welt, von Numa bis auf Alexanler den Großen. — Mit Landcharten und einem vollständigen Register herausgegeben von einer Gesellschaft eutscher Gelehrten. Berlin und Halle 1777. — *Zweyer Theil von Alex. bis auf den Octavianus Augustus.* bid. 1778. — *Dritter Theil, von Augustus bis auf Theodosius den Großen.* ibid. 1779. — *Vierter Theil, von Theodos. bis auf Karln den Großen.* ibid. 1780. 4. Allgemein synchron. Weltgesch

Quia hoc opus ex maioribus voluminibus excerытum est, hic potius, quam supra inter historiae uniersalis systemata, locum illi assignare lubet. In formam ephemeridum seu novellarum politicarum relactam hic vides historiam universalem antiquam. Nova sane ratio, historiam tradendi, eaque haud inucunda: ne tamen iuventus ex hoc opere solum adiscat historiam! Rerum enim gestarum series et neus plane deest: utilis tamen omnino lectio erit, raesertim si historiarum ordinem iam teneas. — luctor operis solus est CAROLUS CHRISTOPH. EICHE.

Partis primae epitomen, nescio quem in usum, laboratam habemus hoc titulo:

Auszug

Auszug aus der allgemeinen synchronistischen Weltg schichte oder den Zeitungen aus der alten Welt. Lei 1779. 8.

Lindner. IOH. GOTTL. LINDNERS *chronologischer Grun riß der allgemeinen Welthistorie, nebst einem Anhan der Geschichte des ehemals Gräflichen und nunmehr Für lichen Hauses Schwarzburg, zum Gebrauch hiesiger hoc fürstlicher Landschule.* Arnstadt 1777. 8.

Duabus partibus libellus constat. Prima adu brationem historiae praecipuorum populorum br vissimam, epochas tantum, sistit: altera, lectionib XXXIX distincta, per omnia decurrit saecula, re que memorabiles paucissimis verbis innuit. Sing lis lectionibus praefixa sunt disticha, ad modum Fre eri. Uberiorem epitomes recensionem dedi in *Eph meridibus Erford.* a. 1778. p. 233.

Kurze Einleitung in die allgemeine Geschichte alt und neuer Zeiten. I-IV Theil. Neue, verbesserte u mit e. Reg. versehene Auflage, mit Kupfern. Basel 177 8. Quo anno primum prodierit hoc breviariu ignoro. Tabulae adiectae sunt geographicae.

Wenger. *Versuch eines kurzen Begriffs der Universalgeschic te, von* J. v. W. (IGNATZ *von* WENGER). *Grä* 1777. 8. *Wien* 1778. 8. Libellus, ex Schloezeri Schroeckhii compendiis conflatus!

Gruber. GREGORIUS GRUBERS *Abriß akademischer Vo lesungen über die synchronistische Universalhistorie. Theil.* Wien 1777. *II. Th.* ibid. 1780. 8 mai.

Epitome elegans enchiridii Remeriani ante co memorati, quo historia universalis antiqua expos est, adhibitis tamen compendiis Gattereri, Schloez ri et Schroeckhii, mutatisque iis, quae religioni R mano - catholicae, cui auctor est addictus, haud co sentanea videntur. Partem alteram, qua histo medii et recentioris aevi traditur, auctor tum demu elab

te Gruberus voluit, cum Remerus enchiri-
um historiae recentioris limatius editurus fue-
consilium mutavit; quo modo igitur histo-
nc tractaverit, nescio.

.L EHREGOTT MANGELSDORFS *Lehrbuch* Mangelsdorf.
Völkergeschichte zu akademischen Vorlesungen.
779. 8 mai.

ris XIX absolvitur libellus, quo, duce in pri-
tterero, singulorum regnorum historici potio-
ographia, res gestae, et status religiosus, civi-
aesticus ac litterarius adumbratur. Chrono-
margine notata est. Auctor bene narrat. Hi-
educitur ad interitum imperii Romani occi-

sd. *Entwurf der neuen Europäischen Staatenge-
zum Gebrauch akademischer Vorlesungen.* Hal-
). 8 mai.

lem ordine, fontibus tamen haud indicatis,
ellus prior, compositus. Non omnium Euro-
norum geographia, res gestae et status prae-
aditur, sed sequentium tantum: Lusitaniae,
iae, Galliae, Magnae Britanniae, Belgii foede-
issiae, Daniae, Sueciae, ac Poloniae.

*régé portatif de l'histoire universelle, sacrée & Pernin de Ch
, pour l'instruction de la jeunesse, divisée en trois
, l'histoire des Juifs, l'histoire ancienne, & l'hi-
oderne. Par M. l'Abbé* PERNIN *de* CHABA-
s. à Paris 1779. III Voll. in 12 mai. Ad mo-
ossueti, nec tamen felici satis ausu. Populo-
uorundam historiae omissae sunt, partim, ut
', negligentia, partim studio, ut Romanorum
n historia, quam opere singulari auctor expo-
ult.

AUGUSTIN SCHELLE, *Benedictiners in Te-* Schelle.
*, Abriß der Universalhistorie zum Gebrauch der
ischen Vorlesungen. I Theil.* Salzburg 1780. 8.

Gattererum, Schloezerum, Schroeckhiumq
secutus est hic auctor, non tamen temere, nec si
propria rerum cognitione.

. Müller. IOH. KASP. MÜLLERS *Geschichte der Europ*
schen Staaten, zum Gebrauch der Kurmainzischen Sch
len verfasset. I Theil. Mainz 1780. 8.

Historia tantum regni Hispanici inest, iudicio
no accurateque elaborata.

Büsch. IO. GEORG BÜSCH *Grundriß der merkwürdi*
sten Welthändel neuerer Zeit in einem erzählenden V
trage. Hamburg 1781. 8.

Methodus aphoristica Büschio non satis apta
historiam docendam vel discendam videtur, ideoq
historiam inde a medio saeculo XV, usque ad temp
praesens, iuncta narrationis serie tradit, ita tamen,
modo huius, modo illius regni historiae particul
proponat, nec memoriae, sectionibus aut epoc
constitutis, succurrat. Historia saeculi nostri copi
sissime narratur, quippe quae ultra dimidiam li
partem implet.

XIV.

Tabulae chronologicae, synchronisticae et syn pticae historiae universalis.

bb. chro. hist. v. Locum, spero, haud ineptum hic occupabunt t
bulae chronologicae et synchronisticae, quibus hist
riae universalis studium magnopere sublevatur, qu
rumque sat magnam copiam diligentia procrea
erudita, cuius censum, age, nunc instituamus, ordi
quidem, quantum fieri poterit, chronologico.

Phrygion. PAULI CONSTANTINI PHRYGIONIS Chr
nicon, regum regnorumque omnium catalogum
perpetuam ab exordio mundi temporum saecul

rum

que seriem complectens, ex optimis Hebraeis, cis et Latinis auctoribus congestum. *Basil.* . f.

HEOD. BIBLIANDRI Temporum a condito lo usque ad ultimam ipsius aetatem supputatio, abulis proposita. *Basil.* 1558. f. Bibliander.

ICH. EGGARDI Tabulae chronologicae. *Ro-* 1577. f. Eggard.

AC. GISLONIS Chronologia s. temporum se- b initio mundi ad nostra tempora. *Stockholm.* . 4. Gislo.

NTALEONIS CANDIDI Annales s. Tabulae ologicae usque ad an. 1602. *Argent.* 1602. 4. Candidus.

ON. PETAVII Tabulae chronologicae regum, tarum, urbium, virorumque illustrium, a mun- eato ad a. 4000. Tabula chronologica sum- m pontificum, imperatorum, regum, dynasta- Christo nato ad a. 1628. *Paris.* 1628. 1643. *Mussiponti* 1629. *Vesaliae* 1702. Latine et e *Paris.* 1708. Duae plagulae sunt formae nae. Editio Vesaliensis emendatior et perfectior tecedentibus, nescio quo auctore. Parisiensem 1708 curavit *Simon de Lisle*, successu non ad- m laudabili. Res enim parum memorabiles in- necessarias neglexit. Petavius.

ENR. ISAACSON Saturni Ephemerides, s. Ta- historico-chronologicae, ab initio mundi ad usque tempora. *Londini* 1633. f. Anglice scri- unt hae tabulae, amplae satis multisque rebus e: at nunc meliores habemus. Isaacson.

ICH. MOESTLINI chronologicae theses et ta- a creatione mundi ad ultimam Hierosolymo- levastationem, editae studio et cura *Sam. Hafen-* . *Tubing.* 1646. 4. Moestlin.

IERRE DE SAINTE CATHERINE *Tables ologiques, depuis la création du monde.* à Paris 1648. de Ste. Catherine.

1648. Quatuor plagulae in folio, nimis obrutae tationibus variis, ideoque non satis dilucidae.

rader. CHRISTOPH. SCHRADERI tabulae chron gicae, a prima rerum origine et inde ad nostra t pora. *Helmst.* 1658. 8. *ibid.* 1686. f. Cura et st *Gebh. Theod. Meieri* nec non *Casp. Coerberi* a 1696 continuatae et auctae. *ibid.* 1696. f. *ibid.* 1 f. *ibid.* 1719. 8. *Brunswigae* 1730. f. et 8. *ibid.* 1 f. Ad a. 1765 continuatae, emendatae et aucta *I. C. Harenbergio ibid.* 1765. 8 mai. Gratissi semper fuere hae tabellae, propter ordinem et br tatem maxime commendabiles, licet in iis tempo congruentia summaque cura in erroribus vita haud servata sit; historia enim recentior antiqu iusto copiosius tractata, rebusque levibus haud obruta. Attamen utilitatis haud exiguae sunt tabulae, ita ut magnus *Gesnerus* olim Gotting (in Praelectt. super Isag. a Niclasio editis T. I. p. 3 de illis dixerit: „Ego ab anno inde XV aetatis n utor illis: et, ab illo tempore, quae adscripsi, etiam nunc sunt utilia. Illas nunquam depone sinu, semper mecum gero, inprimis quando eo ambulatum circa vallum, aut alias: evolvo, quo aliquid occurrit: certe in mensa cum tabulis Ei schmidii semper sunt ad manus. Illae tabulae Sch magno commodo historiam amantium nactae commentatores. In SAM. ARTOPAEI, Prof. gentoratensis, praelectionibus in tab. chron. Sc deri multa dicuntur et necessaria et iucunda." tae sunt hae praelectiones 1715 a *Ioh. Christoph. I tenstein.* Habemus etiam: IOH. DIEDER. *von* LICH Analysin chronologico-pragmato-logica illustrationem (miserrimam hercle!) tabularum ch nol. C. Schraderi. 1692. 12.

oxhorn. MARCI ZUERII BOXHORNII Chronolo sacra et profana. *Francof.* 1660. f. *Ioh. Andr. B*

h

ianc editionem priore, cuius originem nescio, emendatiorem reddidit. *Dan. Hartnaccius* opus auctius edidit *Budiss.* 1677 et 1688. f.

ROU *Tables chronologiques pour l' histoire sainte & profane, depuis la création du monde jusqu' à l'an* 1675, *n 16 grandes feuilles.* à Paris 1672 - 1675. Summae raritatis sunt hae tabulae, quippe quae auctorem religionis evangelicae, in Gallia degentem, habuerunt, qui, ab inimicis perterritus, omnia paene libri haud contemnendi exempla suppressit, quo factum, ut unicum exemplum quinquaginta fere thaleris venditum fuerit. Rou.

MART. SILV. GRABE Tabulae synopticae monarchiarum IV regnorumque parallelorum XV. *Francof. et Lips.* 1672. f. Tertia cura correctius editae *Rigae* 1697. f. Grabe.

ANDR. CORTHYMII Florilegium historicum sacro-profanum, f. Tabulae chronologico - historicae (editae ab eius genero, *Matth. Langio*). *Francof. ad Moenum* 1676. f.

GUIL. MARCEL *Tablettes chronologiques des empereurs, princes & souverains dépuis J. C. à Paris* 1687. 12. oblong. *à Amsterd.* 1725. 12. *à Paris* 1729. 12. Theotisce *Hamburg.* 1702. 8. Ordo lucidus et delectus optabilis desunt his tabellis. Meliores sunt eiusdem auctoris tabulae historico - ecclesiasticae (*à Paris* 1682. 8). Marcel.

CHRIST. WEISII Tabulae chronologicae. *Zittav.* 1691. 4. Weise.

GOTTFR. ARNOLDI Tabula chronologica rerum in ecclesia et republica gestarum a Christo nato ad a. 1697 congesta. *Lips.* 1698. f. Arnold.

A. N. P. S. *Zeit - und Jahrrechnung der Haupt-Monarchien in 31 Tafeln.* Lüneb. 1699. f. A. N. P. S.

Marshall. BENED. MARSHALL tabulae chronologicae continentes tum ſacra tum profana a creatione mund usque ad Chr. nat. atque inde ad excidium Ieruſalem ad mentem Scaligeri, Uſſerii, Marſhami, Dodwelli. *Oxon.* 1700. f. *ibid.* 1713. f. Inter meliores referendae ſunt hae tabulae, quarum auctor nimirum optimos duces ſecutus eſt.

Tallents. F. TALLENTS Tabulae chronologicae a creatione mundi ad an. p. C. n. 1695. *Lond.* 1700. f. Anglice ſcriptae, in Germania rariſſime obviae!

Scherer. IOH. IAC. SCHERERI Synchroniſmus hiſtoriae universalis ſynopticus. *San-Galli Helvet.* 1708. 8.

Delfini. CARLO DELFINI *Iſtoria univerſale antica, o vero tavole ſtoriche, genealogiche, e chronologiche.* Rom. 1714. f.

Coronelli. MARCO CORONELLI *Cronologia univerſale, che facilita lo ſtudio di qualconque ſtoria. In Venetia* .... fol.

Tappe. SYLVESTER TAPPENS *Univerſalhiſtorie in 4 chronologiſchen Generaltabellen.* Hildesheim 1716. fol. — Eiusd. *Univerſalhiſtorie in 20 chronologiſchen Generaltabellen.* ibid. 1725. fol. — Novam editionem, emendatam auctamque curavit HENR. CASP. BAUMEISTER hac epigraphe: *Einleitung in die Univerſalhiſtorie, vom Anfang der Welt bis auf unſere Zeiten, zu deſto bequemern und nützlichern Gebrauch verbeſſert und fortgeſetzt.* Braunſchweig und Hildesh. 1762. fol. — *Tappius* ipſe libello ſingulari Germanice ſcripto uſum harum tabularum demonſtravit: *Kurze Anweiſung, wie die publicirten chronologiſchen Generaltabellen bey der Jugend nützlich zu gebrauchen.* Hildesheim 1721.

Mascamp. HENR. MASCAMPII Tabulae chronologicae, quibus exhibetur univerſae hiſtoriae compendium, tali ordinatione, ut aequabilis ubique ſit diſtinctio rei civilis,

ivilis, ecclesiasticae et litterariae. *Amstelod. et Lips.* 717. f. — Octo tabulae sunt, forma mediocri, sed itide et exacte expressae, Petavianisque praeferendae.

Die Universalhistorie vom Anfang der Welt bis 718, *in 4 chronologischen Tabellen.* Leipzig 1718. — Repetitio forsan tabularum Tappianarum? Anonymi tabb.

CLAUDE DE L'ISLE *Tables généalogiques & historiques des patriarches, des rois, des empereurs & des utres princes, depuis la création du monde.* à Paris 718. f. Aeri insculptae hae tabulae a Gallis quibusam magni aestimantur. de l'Isle.

IOH. DAV. KOELERI Chronologia historiae universalis ab orbe condito ad nostra usque tempora, tabulis distinctis XXVII descripta. *Alt.* 1719. Aucta recognita *Norimb.* 1736. f. Theotisce *Brunsvig.* 725 et 1731. f. Koeler.

IOACH. FRID. HUFNAGEL *Historia in tabulis, ler-Tabellen, darinnen die politische Universalhistorie r historischen Fragen Herrn Hübners nach dessen vortrefflichen Methode also vorgestellet wird, daß sie nebst m Buche selbst, als ein subsidium memoriae, nützlich zu ebrauchen. Leipzig und Görlitz* 1719 - 1723. f. — ynopticae sunt tabulae, non chronologicae, nec ynchronisticae, caeterum laudabili diligentia confectae, cultoribusque methodi Hübnerianae valde tiles. Hufnagel.

GIOV. FRANC. CECCONI *Scala genealogica e ronologica di tutti i principati e regni della terra, dal rincipio del mondo fino all'anno* 1721. fol. max. Praeter raritatem operis nil de eo nobis innotescit. Cecconi.

IOH. AUG. EGENOLFS *historische Zeittafel vom Anfang der Welt bis auf Christi Geburt.* Leipzig 722. f. Egenolf.

THEOD. BERGERS *synchronistische Universalhistorie der vornehmsten Europäischen Reiche und Staaten* Berger.

von Erschaffung der Welt bis auf das jetztlaufende Jahr, aus bewährten Urkunden, mit beygefügten Anmerkungen, darinnen einige vorkommende historische Zweifel erörtert, und die berühmtesten Gelehrten dergestalt angeführt werden, daß vermittelst einer Tabelle, was zu einer Zeit merkwürdiges vorgefallen, auf einmal übersehen werden kann. Coburg 1729. ibid. 1743. ibid. 1755. ibid. 1767. fol. mai. Superavit Bergerus omnes, qui ante eum tabulas historiae universalis synchronisticas condere studuerunt. Clarius enim synchronismus rerum gestarum perspicitur; uberior est recensus rerum memorabilium; historia ecclesiastica et litteraria haud neglecta. In expositione historiae recentioris singulae tabulae undeviginti segmentis, quibus historiae omnium regnorum, Europaeorum tantum, iuxta se collocatae, divisae sunt. Contextui notae subiectae, quibus fontes narrationis laudantur, passim etiam breves veritatis ambiguae explorationes instituuntur. Segmentorum calcibus virorum eruditorum celebriorum nomina adiiciuntur. Multas tamen auctor immiscuit minutias, quas ne in corpore historiae universalis vasto quidem quaesiveris; res contra maioris momenti interdum omisit. Perturbatur etiam haud raro oculus nimia rerum traditarum copia; testimonia modo haud necessaria, modo non satis apta passim laudata; nec errores desunt. Scribendi etiam genere non satis simplici, puro ac presso auctor usus est. Quos naevos WOLFG. IAEGERUS, Professor Altdorfinus, pro sua, qua pollet, egregia et exquisita historiarum cognitione, quinta, quae hoc anno 1781 prodiit harum tabularum editione, sustulit, illisque historiam recentioris Persarum regni addidit; simul vero quinque novas tabulas historiam novissimam ab a. 1768 usque ad a. 1780 complectentes adiecit. Bergerus, Professor Gymnasii academici Coburgensis olim meritissimus (nat. 1683, denat. 1773), ipse quatuor operis editiones curavit,

curavit, quarum prima a Caroli M. temporibus incipit, adeoque historiam antiquam haud delineat, quippe quae editionibus sequentibus demum addita est. Editio quarta XXXX tabulas habet. Editio quinta XXXXV tabulas comprehendit.

LENGLET DU FRESNOY *Tables chronologiques de l'histoire universelle.* à Paris 1729. 1733. 1768. Quatuor formae maximae tabulae, quarum duae priores res praecipuas ante Christum natum gestas, duae posteriores reliquas postea gestas indicant. Priores simul varia eruditorum systemata chronologica ante oculos ponunt. Scriptores etiam potiores laudati sunt. Errores tamen auctor haud paucos commisit, sibique ipse passim contradixit. Huc etiam referimus: Lenglet Fresnoy.

Eiusd. *Tablettes chronologiques de l'histoire universelle, sacrée & profane, ecclesiastique & civile, depuis la création du monde, avec des Reflexions sur l'ordre, qu'on doit tenir, & sur les ouvrages essentiels pour l'etude de l'histoire ancienne & moderne.* à Paris 1741. II Voll. in 8. ibid. 1744. II Voll. in 8. ibid. 1763. II Voll. in 8. ibid. (*nouvelle edition revue, corrigée & augmentée* par J. L. Barbeau de la Bruyere) 1778. II Voll. in 8. Theotisce, cum praefatione *Siegm. Iac. Baumgarten*, Hal. 1752. II Voll. in 8.

Tabulis adiecta est expositio historiarum paullo uberior; quapropter liber etiam inter historiae universalis compendia locum occupare potest.

MUZANTIO (Iesuitae) Fax chronologica ad omnigenam historiam. *Florentiae* 1731. Quatuor plagulae, quae conglutinari possunt. Secunda est haec editio; prima summae raritatis, nec scio, quo anno prodierit. Tertiam, deductam ad a. 1750, curavit *I. B. Faure* (Romae 1750. 4.) ac dissertationem de chronologia copiosam praemisit. Muzanti

Anon. tabb. chron. Tabulae chronologicae, *oder teutsche chronologische Tabellen vom Anfang der Welt bis auf das Jahr* 1731, Braunschw. 1731. f.

Anon. tab. chron. Tabula chronologica imperatorum, regum, dynastarum, paparum, rerum, virorumque illustrium, a mundo condito ad a. 1733. (sine loci mentione) 1734. fol.

Pockh. EDMUND POCKHS *historisch-chronologisch-geographische Tabellen vom Anfang der Welt bis auf das Jahr* 1736. Augsp. 1736. ibid. 1750. f.

Hase. Huc etiam referendae HASII tabulae chronologicae, in eius *historiae universalis politicae idea* (Norimb. 1743. f.) supra memorata.

Anon. chron. Tab. *Chronologische Tabellen alter und neuer Zeit, vom Anfange der Welt bis auf gegenwärtige Zeit.* Leipzig 1746. 8.

IOH. GE. HAGELGANS *allgemeine Welt-Chronick, oder entwickelte Zeitrechnung etc. mit erfoderlichen Figuren zu denen hierinnen verfaßten Tabellen, samt deren Erläuterungen.* Franckfurt und Leipz. 1751 et 1752. II Voll. in fol.

Bopp. HEINR. CHRISTI. ERNST BOPPS *synchronistische Regententafeln der vornehmsten Europäischen Staaten von den Zeiten Carl des Großen bis auf das Jahr 1754, also abgefaßt, daß man die Regenten und die wichtigsten Staatsbegebenheiten von einem jeden ganzen Jahrhundert auf einmal übersehen und die ganze Geschichte samt der Zeitrechnung auf eine kurze und bequeme Weise wiederholen kann.* Franckfurt an der Oder 1754. f. Summam curam in accuratam synchronismi repraesentationem Boppius impendit. Tabulis X totidem saecula inde a Carolo M. exposita. Sunt multis partibus saepe accuratiores, diligentiusque factae et ordinatae, quam Bergeri tabulae, nec tanta rerum multitudine obscuratae, quanta Bergerianae. Caeterum non

ion omnium Europaeorum regnorum principes eo-
umque res geftae in tabulis Boppianis funt enume-
atae, fed, ut libri epigraphe iam monet, tantum
raecipuorum, hoc quidem ordine: Germaniae, Lu-
itaniae, Hifpaniae, Galliae, Magnae Britanniae, Da-
iiae, Sueciae, Borufsiae, Poloniae, Rufsiae ftatus-
jue Pontificii.

JOHN BLAIR'S *Chronology and Hiftory of the vorld from the creation to the year of Chrift 1756 illuftrated in LVI Tables.* Lond. 1756. f. ibid. 1768. f. Blair.
Omnes fuperiores tabularum fynchroniſticarum onditores antecellit Blairius. Anfam et rationem, pus hocce elaborandi, Helvicus quidem, qui chroologiam et hiftoriam a fe conditam, fupraque a nois commemoratam, tabulis chronologicis inftruxit, Anglo praebuit, fed anfam tantum et ideam. Blaiius non folum formam tabularum fuarum externam fplendidam effecit elegantifsimamque, fed etim virtutes maiores addidit, ordinem et perfpicuiatem, quantum fieri potuit, fummam, diligentiam, ccuratifsime res geftas tradendi, copiamque rerum, ua animus fciendi cupidus abunde fe fatiare poffit. n hiftoria univerfali antiqua auctor Ufferii rationem upputandi fecutus eft, diligenterque alias veterum ationes chronologicas praecipuas fimul notavit. Tabulae XX hiftoriae ante Chriftum natum, XXXVI eliquae hiftoriae poft Chriftum natum deftinatae, ro regnorum magnorum numero pluribus aut aucioribus lineis feu fegmentis diftinctae funt. Virorum in re civili, litteraria et militari excellentium omina, cum annis eorum emortualibus, etiam egmenta fua fingulis in tabulis habent. Editio opeis altera a prima in eo tantum difcrepat, ut hiftoia ad a. 1768 deducta mappaeque XIV geographiae cum differtatione de origine et cultura geograhiae additae fint. Spes, ab a. 1768 nutrita, fore, ut

ut tabulae hae utilissimae Theotisce redderentur, decolata fere nunc videtur.

meyer. IOH. ANTON NIEMEYERS *Anfangsgründe der ganzen Universalhistorie in einer periodisch-synchronistischen Tabelle.* Halle 1762. ibid. 1771. Una plagula est formae mapparum geographicarum, coloribus etiam distincta, quinque segmentis constans, quorum primum historiam fundamentalem V. et N. T. seu historiam gentis Iudaicae atque Imperatorum Romanorum repraesentat; secundum historiam populorum memorabilium aliorum, secundum quatuor monarchias, caeterorumque ordine non satis apto; tertium, historiam ecclesiasticam; quartum, litterariam; quintum, varia scitu digna, quae locum in prioribus segmentis invenire non poterant. Omnia linearum ope ordine chronologico sunt disposita. Idem auctor libellum lingua vernacula scripsit, quo mónstrat, quomodo tabula ista rectissime uti possis; continetque simul brevem seriei totius historiae delineationem (*Halle* 1762. 8).

X. L. de . Atlas ft. Atlas historicus novus, in quo non tantum veteris aevi personae nobiliores omnes, Patriarchae videlicet, Iudices, Reges et Antistites populi Israelitici, item quatuor Monarchiarum rectores supremi, usque ad a. nat. Chr. MMMMLIII in tabula generali unica, sed et novae aetatis Imperatores tam Occidentales quam Orientales, Reges, Principes, Electores, nec non Pontifices summi Romani, sancti Patres, Haeresiarchae, Concilia, Sancti, in tabulis centenariis XVIII ad a. MDCCLXII inclusum usque, in usum eruditorum non minus, quam tyronum commodissimum usum, chronologice exhibentur. *Heidelb.* 1763. f. Auctor sub praefatione literas nominis sui initiales tantum sic posuit: *F. X. L. B. de M.* Utiles omnino sunt hae tabulae; uno enim intuitu, qui quo-

uocunque anno vixere, principes, lustrari possunt. ola tantummodo nomina eorum apparent.

IOH. CHRISTOPH. GATTERERI Synopsis hi- Gatterer. toriae universalis, sex tabulis, quarum duae in aes ıcisae coloribusque illustratae sunt, comprehensa. *ioetting.* 1766. Editio auctior et emendatior *ibid.* 769. fol. mai. In usum compendiorum suorum su- ra recensitorum tabulas has utilissimas Gattererus onfecit. Tabulae quatuor priores memorabilia hi- oriae politicae, ecclesiasticae et litterariae tribus ıb titulis, ordine chronologico exactissimo, ex men- : quidem Petavii, comprehendunt: duae posterio- es, summa dexteritate elaboratae, durationem popu-)rum, regnorum, civitatum sistunt. Lineae scilicet, uibus regna singula includuntur, clarissime osten- unt originem interitumque eorum, divisiones, con- ınctionesque varias etc. id quod Hasius iam in ta- ulis suis tentaverat. Gattererus autem multo ac- uratius rem gessit, populorumque origines, quan- ım illae recentioribus perscrutationibus investiga- ıe sunt, ut et dynastias varias, Mongolicas et Tur- icas, diligentius indicavit. Omnes populi uno tem- ore florentes iuxta se positi conspiciuntur. Iucun- issima sane utilissimaque pictura!

IOH. MICH. LORENZ Tabulae temporum fato- Lorenz. umque orbis terrarum ab O. C. usque ad C. N. ab L. M. 1-4000, Editio altera et multum emendata. *Argent.* 1770. f. Editio prima, disputationis academi- ae veste induta, prodierat *ibid.* 1761. 4.

Eiusd. Tabulae temporum fatorumque orbis ter- ae ab A. C. 1-800. Sect. I-IV. *ibid.* 1773. f. In istoriae antiquae chronologia Lorenz sequitur Usse- um, notatis simul et comparatis aera Nabossaraea, ıarmoribusque Arundelianis, fastisque Romanis. pochae diversae et argumenta praecipua, quibus mnis ordo chronologicus innititur, praemissa. Ad-

sperfa

fperfa funt notationi rerum geftarum loca testium claffica.

lzmann. *Tables chronologiques pour servir à l'histoire universelle & à celle des Etats de l'Europe, à Strasbourg* 1773. 4 mai. Auctor dicitur FRID. RUDOLF. SALZMANN, Argentoratenfis. Tabulae Lorenzianae his fundamento funt: amplificatae tamen ad modum Bergerianarum, et ad noftra usque tempora continuatae. Ordo lucidus minime deeft.

Trautzschen. HANS CARL *von* TRAUTZSCHEN *historische Tabellen, welche das Merkwürdigste der alten, mittlern und neuern Geschichte enthalten, nebst einer geographischen Tabelle. Leipz.* 1772. fol. max. Tabulis XIII fingulis ordine chronologico notata iuxtaque fe pofita funt nomina regnorum et populorum, hominumque memoratu dignorum, res geftae, viri eruditi, aliaque memorabilia. Delectus rerum non femper optimus; anni, quibus geftae funt, haud diligenter et accurate indicati, aufu infelici res feparatae a regnis et hominibus, in et a quibus geftae fuere, craffaque denique vitiorum typographicorum nubes has tabulas obfidet. Hiftoriam ecclefiafticam et litterariam vix attigit auctor. Tabula geographica utilis quidem, fed variis eget emendationibus.

rbeau de Bruyere. BARBEAU *de la* BRUYERE *Mappemonde historique, ou carte chronologique, géographique & généalogique des Etats & Empires du monde.* à Paris 177... Laudantur duae hae tabulae, quibus omnis hiftoria univerfalis adumbratur, academiaque litterarum elegantiorum Parifina approbaffe illas dicitur. Rationem et ordinem ignoramus.

v. Hefs. MATTHESS IGNAZ *von* HESS *Entwurf der Universalhistorie in synchronistischen Tabellen zum Gebrauch der akademischen Vorlesungen. Wien* 1776. 4 mai. Auctor praematura morte difciplinae hiftoricae ereptus, optimos duces, Bergerum, Gattererum et Schloezerum

um in primis, secutus, utilitatem haud exiguam ta-
ulis suis conciliavit. Nominibus non solum, sed et
ebus et factis memorabilibus eas distinxit. Historia
cclesiastica primum in singulis tabulis occupat lo-
um, litteraria extremum. Synchronismus tamen
on satis aptus et conspicuus deprehenditur: Bop-
ianae tabulae hac in re praestant. Adiectus est ca-
logus librorum historicorum, quibus tabularum
sus iuvari possit. Nova editio emendatior, nescio,
uo auctore, proxime in lucem prodibit.

SCHLOEZER in usum praelectionum suarum ta- Schloezer.
ulas quoque typis imprimi curavit, cuius editionem
lteram (*Goetting.* 1778) habemus. Sex magnis pe-
iodis, coloribus distinctis, omnem historiam com-
lexus est; primam ad diluvium magnum a. 1656
eductam nuncupat orbem *nascentem;* secundam, ad
Mosen (2453) orbem *renascentem;* tertiam, ad Cy-
um (3455), *primaevum;* quartam, ad Chlodovaeum
500 p. C. N.), *antiquum;* quintam, ad Columbum
1500), *medium;* sextam, ad nostra usque tempora,
ovum. Nomina et facta perpauca inspersa.

IUL. AUG. REMERS *Tabellarische Uebersicht* Remer.
*er allgemeinen Geschichte zur Erhaltung einer richti-
en Kenntniß des Zusammenhangs der wichtigsten Welt-
egebenheiten* (Braunschweig 1781). Una tabula est,
qua omnis historia, in antiquiorem et recentiorem
ivisa, conspicitur. Antiquior quatuor periodis di-
incta, quarum prima ad a. 1809, secunda ad a.
660, tertia ad a. 3953, quarta ad a. p. C. N. 476
educitur. Recentior itidem quatuor periodis con-
tat, ad a. 800, 1300, 1517, 1778. Singulis perio-
is subiecta sunt facta maxime memorabilia, secun-
um populorum eminentiorum regna, delectu egre-
io admodumque laudabili.

Miram

* * *

Miram iustamque exspectationem excitavit *Seyboldus*, cum scripto menstruo, cui epigraphe: *Teutsches Museum* (Leipz. 1779. P. VII. p. 78.) nunciaret, M. FRID. CAROLUM FULDA, praeclarum veritatis historicae indolisque linguae vernaculae scrutatorem, magnam delineasse coloribusque distinxisse tabulam, qua omnes, qui unquam exstitere, quorumque in historiis mentio fit, populi ita iuxta se repraesentati sunt, ut quasi uno obtutu eorum nexus et fata cognosci queant. Fulda ipse tabulae suae οἰκονομίαν loco laudato descripsit. Ex eo tempore spes exstitit, fore, ut tabula haec utilissima aeri incisa publicos in usus Augustae Vindelicorum prodeat.

XV.

Kalendaria s. Diaria historiae universalis.

Nec plane silentio praetereundi sunt scriptores, qui *Kalendaria* seu *Diaria historica* (*Geschichts-Kalender*) nobis dederunt *), licet utilitatem haud eximiam praebeant, ideoque hodie non magni aestimentur. Quae singulis diebus mensium notabilia acciderunt, ad ipsum dierum ordinem scriptores huius generis enarrant: talem vero ordinem minime historiae animam constituere posse, quis non intelligit? Abutuntur caeterum auctores hoc nomine, nam Kalendaria nostra sunt proprie indices dierum et temporum: sed ponunt hi scriptores *Kalendaria* pro *Fastis* Romanorum, qui non solum tempora indicabant, sed continebant etiam historias consulum. Habemus huiusmodi libros non modo historiae universalis et regnorum totorum, verum etiam singulorum Principatuum, praecipueque certarum in Germania familiarum illustrium, de quibus edendis olim fere certa-

*) Cf. Biblioth. hist. Struvio-Buderiana p. 1716 sq.

ertabatur, qui plerumque subitaneo labore fuerunt laborati, et a nobis ex parte suo ordine et loco indiabuntur. Hic solummodo praecipua historiae unierfalis Kalendaria breviter recensenda sunt.

Inter antiquiores plures hanc exponendi rationem Eber. lhibuerunt. Primus hoc egit PAULLUS EBERUS, uius *Kalendarium historicum* primum prodiit *Vitemb.* 550. 8. *ibid.* 1551. 8. *ibid.* 1573. 4. *ibid.* 1579. 4. ditio etiam prostat, *Vitemb.* anno MDV insignita, rrore scilicet typographi, qui forte MDCV ponere ebuisset. Eberi filii Kalendarium *Theotisce* reddides *Vitemb.* 1582. 4. — Per singulos menses atque ies vel natales illustrium dies, vel emortuales, proea, aliaque singularia, quovis die gesta, breviter exonuntur, relicto ad continuandum spatio.

Ad Eberi exemplum MICHAEL BEUTHERUS Beuther. *Ephemerides historicas* scripsit, cum libello de annoum mundi concinna dispositione. *Lutetiae* 1551. 8. t *Basileae* 1556. 8.

Secutus hoc PROCOPIUS LUPACIUS, qui ae- Lupacius. ue *Kalendarium historicum* adornavit. Liber I, connens Ianuarium, Februarium et Martium, editus est *Vorimbergae* 1578. 4. Ab auctore demum emendaus et auctus prodiit cum reliquis novem mensibus ac epigraphe: *Ephemeris sive Kalendarium historicum, x reconditis veterum annalium monumentis erutum. Pragae* 1584. 4. — Cf. *Bohuslai Balbini* Bohemia octa P. II. p. 66 sqq.

ABRAHAMI SAUR Diarium historicum, *d. i.* Saur et *esondere tägliche Haus - und Kirchen - Chronick* 1582. Goldw. dem, socio ANDREA GOLDWURM, composuit *Kandarium historicum. Francof.* 1594. fol. Scriptores eque ac eorum libri obscuri, memorati tamen a truvio l. c.

ELIAE REUSNERI Ephemeris s. Diarium histo- Reusner. icum fastorum et annalium. *Francof.* 1590. 4.

v. Ziegler und Klipphausen. E recentioribus in primis, olim certe, laudari solebat HENRICUS ANSHELMUS *von* ZIEGLER *und* KLIPHAUSEN, auctor fabulae Romanensis, quam maiores nostri in deliciis habuere, *Banisae Asiaticae.* Hic enim quoque compilavit duo huc pertinentia opera. Primum inscribitur: *Täglicher Schauplatz der Zeit*, Leipz. 1700. fol. editio altera auctior *ibid.* 1701. fol. „Locupletissimum est, ex Struvii „quidem sententia, inter omnia, quae prostant, hu„ius generis opus, non levibus rebus et historiis, sed „notatu dignis, adiectis etiam allegatis refertum, ita „ut non immerito sit utilissimum, illis praesertim, qui „oratoriam tractant, vel alias apparatu haud adeo „magno librorum sunt instructi, ob diversarum re„rum collectionem. Hoc, pergit Struvius, insecu„tum fuit aliud, quod sub titulo: *Historisches Laby„rinth der Zeit*, prodiit *Lipsiae* 1701. II Voll. f. cum „egregiis continuationibus. Hoc licet sub certis ti„tulis varios eventus historicos recenseat, singulares „regnorum atque illustrium familiarum pericopas, „genealogias, coronationes et similia, per indicem „tamen haec singula ad menses diesque diriguntur." Egregiae istae continuationes, quas innuit Struvius, exaratae fuerunt a PHIL. BALTHAS. SINOLD von SCHÜTZ, quippe qui duo illa volumina, quibus Zieglerus immortuus erat, inde a plagula octogesima continuavit et perfecit; et a CHRISTIANO STIEFF, hac quidem epigraphe: *Continuirter historischer Schauplatz und Labyrinth der Zeit.* Leipz. 1718. fol.

XVI.

Lexica historica universalia.

Lexica hist. univ. De his enim dicendi quoque hic commodissimus videtur locus *). Exserunt ista, ut in vulgus notum, usum

*) Cf. Bibl. hist. Struvio-Buderiana p. 1713 sqq. Bibl. hist. literar. Struvio-Iugleriana p. 1570 sqq.

usum suum iis, qui leviter saltem instrui cupiunt, si modo accurata sint. Iis vero, qui certiora subtilio-rave amant, non ita prosunt, nisi ut aliquos fontes scriptorum, si qui laudati, temporis parcendi causa, exinde hauriant..

ROBERTUS STEPHANUS huius rei initium fecit, qui *Dictionarium nominum propriorum virorum, mulierum, populorum, idolorum, urbium, fluviorum, montium*, caeterorumque locorum, quae passim apud melioris notae auctores leguntur, dedit *Parisiis* 1541. 4. Recusum *Coloniae* 1576. 8. Rob. Stephanus.

Post hunc CAROLUS STEPHANUS, Roberti frater, edidit *Dictionarium historicum, geographicum et poëticum.* Coloniae Allobrogum 1608. 4. ibid. 1618. 4. ibid. 1652. 4. A NIC. LLOYDIO interpolatum auctumque insigniter, prodiit *Oxonii* 1671. fol. *Lugd. Bat.* 1675. 4. et pulcherrime *Londini* 1686. fol. *) Sed haec Stephanorum lexica plerumque saltem ad nomina propria explicanda, quae apud scriptores veteres occurrunt, faciunt. Car. Stephanus.

Subsecutum est IOH. IAC. HOFMANNI, Historici Helvetici, *Lexicon universale historicum, geographicum, philologicum, literarium, physicum* etc. etc. Opus ordine alphabetico compositum, in Geographicis maximam quidem partem eminet, multum tamen in historiis etiam et fabulis, virisque claris versatur. Primum illud *Basileae* 1667 tomis II in fol. excusum, *ibid.* 1674 recusum, ac deinde additi sunt continuationis alii tomi II *ibid.* 1683. Optima editio, ab auctore ipso curata, prodiit *Lugd. Bat.* 1698. IV tomis in fol. **) Ioh. Iac. Hofmann.

R 2 Maiore

*) Caeterum neque id silentio praetermitti debet, AMAR. RANCONETUM, Stephanianae officinae correctorem, auctorem huius lexici dici potius, quam ipsum Stephanum; qua de re v. *Patiniana* p. 115.

**) Cf. *Henr. de Rouviere* Voyage du Tour de la France (*à Paris* 1713. 8.) p. 61 sqq.

Moreri. Maiore plausu exceptum est LUDOVICI MO
RI *Grand Dictionnaire historique, ou le Melang*
rieux de l'histoire sacrée & profane. à Lyon 1
fol. — Morerius ipse, primae huius editionis le
tem perspiciens, novam alioque volumine au
omnino destinaverat editionem, quam tamen
expressam non vidit, anno demum 1681 *Parisii*
mis II in fol. absolutam, ipso paullo ante, n
praematura, literis erepto. Saepius deinde co
et recoctum est hoc lexicon, lucubrationibus e
cessionibus doctissimorum virorum emendatu
locupletatum. *Tertia* editio prodiit *Paris.* 168
tomis in fol. repetita quidem ex editione sec
Paucis tantum articulis auctae sunt editio *qu*
(*Lugd.* 1687) et *quinta* (*ibid.* 1688) II Voll. fol.
cessit postea supplementum sive Pars tertia *I*
1689. fol. *Sextam* editionem, auctiorem et eme
tiorem, paravit IOH. CLERICUS *Amsterd.* 1691
Voll. fol. *Septima* et *octava* (*ibid.* 1694 et 1698
Voll. fol.) repetitiones sextae sunt. *Nonam* cu
VAULTIER *Paris.* 1699. IV Voll. fol.*) *Deci*
Ioh. Clericus paullo emendatam auctamque exh
Amsterd. 1702. IV Voll. fol. quae continet comp
quidem, antea non inserta; sed quae desumta tan
fuere vel ex *Meursii* Bibliotheca Graeca, vel Pr
pographia Codicis Theodosiani, vel Actis Ma
rum aliisque eiusmodi collectaneis. *Undecima* V
tierii iterum curis novisque accessionibus lucem
sp

*) Quum Clericus in huius editionis censura, quam in
nardi *Nouvelles de la Republ. des Lettres* (*Fevr.* a. 1
art. 7.) legimus, quid inter Belgicas editiones et hanc
licam interesset, demonstrasset, mox Vaultierius evulg
Projet pour la correction du Dictionnaire historiqu
Moreri déja corrigé, revû et augmenté dans la dern
edition de Paris, quo schediasmate se excusat ob err
ipsi obiectos, scilicet quod recognitio operis iam ab
fuerit coepta, antequam ei demandaretur.

spexit *Paris.* 1704. IV Voll. fol. *) *Duodecima* iisdem curis *ibid.* 1712. IV Voll. fol. *Decima et tertia* ibid. eod. V Voll. fol. DUPINIUS hanc et proxime sequentes editiones Parisienses auxit atque emendavit. Parisiis post editionem decimam tertiam Supplementum vastum 1714 typis expressum est, quibus etiam accessiones huius editionis continentur, eorum in gratiam, qui priores editiones sibi comparaverant. Recusum auctumque est hocce supplementum a IAC. BERNARDO *Amsterd.* 1716. II Voll. fol. Editio *decima quarta*, supplemento hoc adiecto, sed locis suis haud inserto, prodiit *Amsterd.* 1717. VI Voll. fol. *Decima quinta Paris.* 1718. V Voll. fol. Cui editioni supplementum quidem Belgicum auctum riteque insertum est: multis tamen scatet erroribus vitiisque. Quam ob rem LAURENTIUS JOSSE LE CLERC, Clericus Lugdunensis, *Aureliae*, loco tamen non adiecto, emisit: *Remarques sur différens articles du premier Volume du Dictionnaire de Moreri;* addens annis 1720 et 1721: *Remarques sur le second & troisiéme Volume.* Quo etiam pertinet FRANCISCI MERRI, Benedictini ordinis socii, *Discussion critique & theologique de Remarques de M.... sur le Dictionnaire de Moreri de 1718 par M. Thomas, Docteur de Louvain;* hoc enim nomine Merrius latere voluit. (Orleans) 1720. 8. — Redeo ad Lexicon Morerianum, quod *decima sexta* vice exhibitum postea fuit *Amsterd.* 1724. IV Voll. fol. ac *decima septima Paris.* 1725. VI Voll. fol. quae Parisiensis editio in primis debetur FRANC. JOSEPHO *de la* BARRE *de* BEAUMARCHAIS, qui chronologiam et historiam veterem, ut et geographiam emendandam sibi sumserat. Genealogica curae habuit VAILLY, causarum patronus; additaeque sunt

*) Baelius in hanc editionem evulgavit: *Remarques critiques sur la nouvelle edition du Dictionnaire historique de Moreri donnée en* 1704. *à Paris* 1706. 12. ed. aucta *Rotterod.* 1706. 8.

obſervationes modo laudatae *Laur. Joſſi le Clerc.* Repetitum opus, haud ſpernenda dote ſpecioſius inſtructum, *Baſileae* 1731. VI Voll. fol. quae editio eſt *decima octava: nona* prodiit *Pariſ.* 1732. VI Voll. fol. Quae editio Pariſienſis, CLAUDII PETRI GOUJETI opera amplius bis mille locis correcta, maiora mox ornamenta accepit ab eodem: dedit quippe *ibid.* 1735 tomis II in fol. *Supplement au grand Dictionnaire de Moreri*, variorum ſymbolis ſublevatus. Sunt ii POCQUET *de* LIVONIERE, RATTIER *de la* GUITONIERE, *du* MABARET, laudatus *le* CLERC, PONCET, DESMOLETS et BAIZE. Pictores et ſculptores inſignes collegit MARIETTE, filius: quae vero ad genealogiam pertinent, HOUXIUS *de* LAVAU ſingulari ſtudio elaboravit. GALLYOTUS quoque, cenſor regius, complures ſuppeditavit obſervationes, iuſto loco inſertas. Multa tamen allata ſunt vel nullius, vel exigui certe momenti. Succeſſit *viceſima* operis Moreriani editio, *Amſtelod. Lugd. Bat. Hag. Com. et Ultraj.* 1740. VIII Voll. fol. aucta, ut indigitatur, 11000 articulis. Editio *viceſima prima Pariſ.* 1742 ſqq. VIII Voll. fol. ac Voll. XVI. 4. GOUJETUS, antea laudatus, ibidem exhibuit *Nouveau Supplement au Dictionnaire de Moreri* 1749. II Voll. fol. Denique editio *viceſima ſecunda*, eaque, quantum nobis conſtat, recentiſſima, aeque ac praeſtantiſſima, adornata eſt ſtudio DROUETI *Pariſ.* 1759. X Voll. fol. *Goujeti* ſupplementis multisque aliis dotibus haec editio amplificata eſt.

Translatum quoque hoc Lexicon Morerianum fuit ad ſextam editionem in linguam *Anglicam* cura potiſſimum *de la* CROSE, *Londini* 1694. fol. Multa tamen ex Gallico, leviora quae viſa, Anglisve haud neceſſaria, praetermiſſa, aliis eorum loco intermixtis, quae ad ſtatum in primis et Nobilitatem Britannicam ſpectant. Supplementum e Stephano, Hofmanno,

Baelio

Baelio aliisque sine iudicio compilatum exhibuit COLLIER, Anglus, *Lond.* 1702. fol.

Versio *Italica Romae* 1729 vel 1730 prodiisse dicitur.

Denique versio etiam *Hispana* parata est, interprete JOSEPHO *de* MIRAVEL *y* CASA DEVANTE. *Paris.* 1753. X Voll. fol.

Haec fere fata fuere Lexici Moreriani, tot aliorum lucubrationibus quidem ad maiorem semper perfectionis gradum producti, novis tamen etiam vitiis ac naevis, ut in operibus huius generis vastis fieri solet, semper commaculati. In genealogicis quidem comperiuntur complura bonae frugis, maxime si historiam Galliae spectaveris: sed aliorum populorum, praecipue Germanorum, res et genealogiae, vel sunt praetermissae vel non accurate et digne satis propositae.

Cf. NICERON (vers. Theot.) T. XXII. p. 97 sqq. VIGNEUL-MARVILLE *Melanges d'histoire et de Litterature* (*à Rotterd.* 1702. gr. 12.) T. I. p. 284.

Longe melius componere Lexicon universale constituerat SAM. CHAPPUZEAU, ob religionem exul ex Gallia, cuius propositi designationem dedit in libro, cui titulus: *Dessein d'un nouveau Dictionnaire historique, geographique, chronologique & philologique.* à Celle 1694. fol. Tres tomos maioris formae destinaverat labori, primumque se iam habere confectum, reliquis duobus materiam omnem paratam adesse, confirmabat. Pollicebatur subinde, operam se daturum, ut plurimos lapsus Morerianos ostenderet, multaque suppeditaret, quae vel ignorarit plane, vel studio partium abreptus neglexerit, vel minus recte memoraverit Morerius. At sextum tunc temporis et sexagesimum aetatis annum agens, praeter hunc prodromum nihil dedit vir solertissimus. Cf. de eius instituto *Act. Erud. Lat.* a. 1694. p. 287. Chappuzeau.

Bayle. Idem tentavit, at feliciore utique successu, PETRUS BAELIUS (*Bayle*). Praemiserat, nomine occultato, *Projet d'un Dictionnaire critique à Mr. de Rondel, Professeur aux belles lettres à Mastricht.* à Rotterd. 1692. 8. Addebantur aliqua fragmenta seu specimina, ex quibus operis ratio cognosci accuratius possit. Subiuncta postea fuit longa ad Rondelium praefatio, cum aliis quibusdam, tomo ultimo Lexici. Sperata vero conatus huius approbatio ab eruditis frustra exspectabatur; voluerat enim errores lexicorum historicorum, inprimis Moreriani, atque aliorum scriptorum, notare potissimum, ideoque mutavit susceptum consilium Baelius et latiores sibi fines terminosque statuit. Primum eiusdem *Dictionnaire historique & critique* prodiit *Roterodami* 1697. tomis II in fol. Schedae prelo iam anno 1693 subiectae, sed paullo tardius excusae. Vix tomus primus et aliqua secundi usque ad initium literae *P* fuerant, quum illa ipsa iterum typothetae operam requirerent: quibus libri exemplis vero nil praeter pauculas minutias mutatum, operarum erroribus potius sunt referta. De recudendo statim opere cogitabant Parisienses et Lugdunenses librarii: quod antequam fieret, a Boucheratio, Cancellario Franciae, examinandi eiusdem negotium datum *Eusebio Renaudoto*, qui varia ibi latere aestimavit, sacris Pontificiis, rei publicae bonisque moribus perniciosa. Causam haec praebuere regio edicto, quo sancitum fuerat, ne Baelianus liber in tota Gallia venderetur. Interea temporis acceperat PETRUS JURIEU, infestus maxime auctori, censuram Renaudoti, hac inscriptione ab eo ipso luci expositam: *Jugement du Public, & particulièrement de l'Abbé Renaudot, sur le Dictionnaire critique du Sieur Bayle*, à Rotterd. 1697. 4. Quem ad libellum, passim ineptum, respondit Baelius in *Reflexions sur un Imprimé, qui a pour titre: Jugement du Public &c.* ibid. eod. 4. — Successit *Roterodami* 1702. III tomis

in

ol. *altera* Lexici *editio*, ab auctore correcta et
ie dimidio locupletior reddita. Monitus auctor
onsistorio ecclesiae Wallonicae, quae Roteroda-
st, delevit antea licentius scripta, parcius tamen
cit, si ea excipias, quae sub vocabulo *David* lege-
ur, ad finem huius editionis nihilominus adiecta.
nus tertius varias habet appendices, Gallice iti-
elaboratas. Praeter ea nimirum, quae in prio-
cstant editione de libro Stephani Iunii Bruti, de
lis famosis, de Hippomane, ac de die, quatuor
opuscula, primum nunc evulgata, occurrunt, qui-
ostendere studuit, sine caussa offensos non pau-
uisse iis, quae dicta erant de bonis moribus quo-
lam Atheorum, de obiectionibus Manichaeorum
yrrhoniorum, nec non iis, quae relata fuerant
ione liberiore de obscoenis moribus amatoriisve.
nquam autem altera editio non una de causa
ferenda est priori, haec tamen non amisit pretium
n apud eruditos; quod facile credendum, si quis
lo dicta perpenderit. *Tertia* Baeliani Lexici *edi-*
iam a. 1714 coepta, demum a. 1720 *Roterodami*
is IV absoluta est, ex schedis auctoris († 28 Dec.
6) relictis, aliorumque virorum doctorum, prae-
ie PROSPERI MARCHAND, studio admodum
lificata. Optima et perfectissima haec editio ae-
iatur: alii tamen secundam, ab auctore ipso cura-
, praeferunt. *Quarta* eodem anno *Genevae* pro-
ta tomis III, sed praefixo anno 1715, locoque
erodami. Addita posterioris Roterodamensis edi-
iis supplementa fuere, hac epigraphe: *Supplement*
Dictionnaire historique & critique par Mr. Bayle,
r les editions de 1702 *& de* 1715. à Geneve 1722.

Quinta ad Roterodamensem tertiam adornata
t *Amsterd.* 1730. IV Voll. fol. In hac omnia
mmixta sunt, quae antea probe separata erant, ut
o nesciamus, quid Baelio, quid aliis sit tribuen-
n. *Sexta* editio non *Amstelodami*, ut mentitur ti-

 tulus,

tulus, sed *Trevoltii* in typographia Iesuitarum a. 1734 totidem tomis suscepta, parum habet elegantiae, nec satis est emendata per eos, qui mendorum tollendorum curam agere debebant. *Septimam* ad priorem anni 1730 librarii Amstelodamenses et alii quidam a. 1740, *octavam* autem, et, quantum scio, postremam editionem Basileenses a. 1748 tomis itidem IV divulgarunt.

Duae operis Baeliani prostant *versiones* Anglicae. Prima sic inscripta prodiit: *An historical and critical Dictionary by Mr.* Bayle, *translated into English, with many additions and corrections.* London 1710. IV Voll. fol. Sed minime haec est accurata; nonnunquam enim Baelii mentem plane non intellexerunt interpretes; nonnunquam omiserunt integra loca. Praestantior est altera versio, quam *Londini* ab a. 1734 usque ad a. 1741 Tomis X in fol. protulere doctissimi quidam Britanni, nimirum IOH. PETER. BERNARDUS, THOMAS BIRCH, IOH. LOKMANNUS, et alii, qui permulta nova supplementa, praecipue ad historiam Angliae civilem ac literariam spectantia, pararunt. GEORGIO SALE debentur, quae ex historia orientali inserta fuere. Accesserunt indices tres, iique copiosissimi.

Theotisca interpretatio Baeliani Lexici, opera et studio IO. CHRISTOPH. GOTTSCHEDII sociorumque, *Lipsiae* 1741 et 1742. IV Voll. in fol. prodiit, secundum postremam editionem Belgicam. Admodum oscitanter vero hi homines rem suam egere. Qua tamen ratione possint nonnulla elimari, ostendit IOH. SALOMO SEMLERUS in libello, qui inscribitur: *Probe von Verbesserung einiger Fehler in der teutschen Ausgabe des Baylischen Namenbuchs.* Halle 1748. 8.

:haufe- Operi Baeliano ipsi adiungi meretur continuatio seu supplementum hac inscriptione: *Nouveau Dictionnaire historique & critique, pour servir de supplement*

ou

u de continuation au Dictionnaire historique & criti-ue de Mr. Pierre Bayle. Par JAQUES GEORGE *de* HAUFEPIE. T. I et II. *Amsterd.* 1750. T. III. *ibid.* 753. T. IV isque ultimus *ibid.* 1756. fol. Funda-ienti loco doctissimus auctor usus fuit supplementis inglorum, quae in linguam Gallicam transtulit: at iulta etiam emendavit, multa nova congessit, quae peri plurimum gratiae conciliant. Abesse tamen va-a minus utilia rite poterant; ingenium Baelianum tiam ubique fere desiderabis.

E voluminibus Baelii, Chaufepiei ac Jolii, admix-s tamen aliis, extractum atque compilatum est hoc pus: *Dictionnaire historique & critique, ou Recher-ies sur la vie, le caractere, les mœurs, & les opinions de lusieurs hommes célèbres, tirées des Dictionnaires de MM. ayle & Chaufepié. Ouvrage dans lequel on a recueilli s morceaux les plus agréables & les plus utiles de ces eux auteurs; avec un grand nombre d'articles nouveaux des remarques d'Histoire, de Critique & de Littera-ure, pour servir de Supplément aux differens Diction-aires historiques. Par M. de* BONNEGARDE. à Lyon t à Paris 1771. IV Voll. in 8.

Nuper LUDOVICUS SUHL, Subrector Gymna-ii Lubecensis, consilium haud contemnendum cepit artimque executus est, Baelii Lexicon non solum e novo linguae patriae donandi, sed etiam eius arti-ulos in certas classes digerendi, notasque contextui pte inserendi. Qua ratione volumine primo (*Lu-ecae* 1779. 8 mai.) complexus est operis articulos, es religiosas spectantes: altero (*ibid.* 1780) illos, qui-us vitae ingeniaque poetarum Graecorum et Ro-ianorum illustrantur. Suhlius rem suam ita gessit, t reliquarum partium editio merito sit optanda.

Ex his dictis facile apparet, quanta cura elabora-int plures eruditorum, ut vel in maius eveheretur astigium perfectionis Baelianum lexicon, vel usus eius-

eiusdem ingenti hominum multitudini facilior et expeditior esset. Multos nactum est laudatores, multos aeque vituperatores. Sane *I. F. Buddeus* *) dubitat, num plus inde redundet damni, an emolumenti ad lectores incautos, rerumque, de quibus agitur, non satis peritos, vel ea solum, quae voluptatem afferre possunt, captantes. Praeter adversarios iam excitatos virgula censoria erga Baelii Lexicon usi sunt sequentes: IOH. IAC. REIMMANN in libello, qui inscribitur: *Versuch einer Critique über das Dictionnaire historique & critique de Mr. Bayle.* Halle 1711. 8. ubi partim de stilo auctoris, ordine, summaque dicendorum, partim de vita Ioh. Woweri sententiam suam exponit. — Habemus etiam *Observations critiques sur le Dictionnaire de Mr. Bayle* in *Biblioth. Françoise* T. XXIX. P. 2. p. 185. ac T. XXX. P. 1. p. 1. cui Anonymo alius opposuit: *Remarques sur les observations critiques*, ibid. T. XXX. P. 2. p. 327. — Praecipue tamen contra Baelii Lexicon surrexit Anonymus (LAUR. JOSSE LE CLERC) in *Lettre critique sur le Dictionnaire de Bayle*, à la Haye 1732. 12; pariterque PHILIPP. LUDOV. JOLY in *Remarques critiques sur le Dictionnaire de Bayle*, à Paris & Dijon 1752. fol. (X Alph.) Multa observavit auctor contra Baelium, ac, partium eundem studio in rebus historicis deditum fuisse, ostendere enisus est, qua occasione haud raro defensorem religionis suae agit, adeoque ipse partium studio laborat. Clerici epistola critica modo memorata aliisque contra Baelium scriptis ita usus est, ut his paene carere possis, si has Jolii observationes possederis. Nihilo tamen minus gratum, quid? quod gratissimum ac utilissimum est hoc ingenii Baeliani monimentum. Inest enim magna eruditionis vis, recteque a Fabricio vocatur *thesaurus, iucundissima copia rerum elegantissimarum*

*) Isag. in theol. univers. p. 1805.

marum refertus, quo non vitae tantum celebrium virorum, variorum descriptiones locorum aliaeque id genus res continentur: sed et notatu dignissima, minusque aliunde cognita, narrantur accuratissimeque expenduntur, in varias opiniones sententiasque disquiritur, observationes curiosae immiscentur, dissertationesque interdum integrae inseruntur. Iis inprimis opus commendandum, qui credulitate historica laborant; Baelius sane medicus huius mali probatissimus dici potest; cavendum adeo, ne eius usu Pyrrhonismi sectatores fiamus.

Magna post Baelii institutum animo conceperat VINCENT. CORONELLI, reipublicae Venetae Cosmographus, Ordinisque Min. Convent. S. Francisci Generalis; quippe qui a. 1703 sqq. Venetiis opus vastissimum in lucem edere coepit, hac epigraphe: *Bibliotheca universale sacro-profana, o sia gran Dizionario istorico-geografico.* Quadraginta, et quod excurrit, voluminibus omnem sapientiam divinam et humanam complecti voluit impudens promissor: sed de magnifico, si Diis placet, conatu octo tantum maioris formae tomi excusi dicuntur. Coronel

Pertinet huc etiam THOMAE CORNEILLE *Dictionnaire universel geographique & historique.* à Paris 1708. III Voll. fol. (XXVIII Alph.) Quanquam enim geographica praecipue auctori curae sunt, ut iis tamen satisfaceret, qui historiam civilem et literariam amant, Imperatores Romanos, Constantinopolitanos et Germanicos omnes concinno ordine recenset, quam rationem in reliquorum regnorum et principatuum descriptione pariter observat, subinde etiam urbium descriptionibus breves et Pontificum et Eruditorum, qui illinc orti sunt, vitas subnectit. Uti vero in recensendis superioris aetatis hominibus Morerium fere solum aut Perraultum sequitur, ita recentiores, quos hi nondum attigere, propria industria addidisse videtur. Errores tamen multos, praecipue in rebus Germa- Corneille

Germanorum, commisit. — Cf. *Acta Erud. Lat.* a. 1709. p. 150 sqq.

iddeus um sociis. Ne igitur hisce populis deesset eiusmodi Lexicon, nativo sermone conscriptum, *Thomas Fritschius* operam dedit, spectatissimus olim apud Lipsienses bibliopola. Invitavit ideo eruditos omnes ad symbolas conferendas. Moderatorem instituti elegit IOH. FRANC. BUDDEUM, eo tempore Halensis universitatis literariae philosophum, post, non longa interposita mora, theologum et philologum Ienensem multae famae, qui est ita versatus in hoc negotio, ut Lexicon Moreri fundamenti quasi loco poneretur, illudque non solum Germanice redderetur, ab infinitis repurgatum naevis, sed ex Baeliano etiam opere, aliisque plurimis auctoribus bis mille amplius novis articulis locupletaretur. Ante omnia inserenda curavit, quae ad historiam Germaniae civilem ac literariam faciunt, ex probatissimis scriptoribus hausta. Sub laboris huius initium Buddeus adiutorem nactus est strenuum FERD. LUD. BRESLERUM *ab* ASCHENBURG, nobilem Silesium, tunc domesticum ipsius et convictorem suavissimum, mox vero civitatis Vratislaviensis Senatorem. Postea se adiunxerunt IOH. ANDR. UHLIUS et BURCH. GOTTHELF STRUVIUS: cui quartam fere Lexici huius partem deberi, haud diffitetur Buddeus. Non pauca, praeter hos, tribuenda MART. SCHMEIZELIO et GOTTLIEB STOLLIO. Congestis hac ratione ordine alphabetico subsidiis, opus prodiit hoc titulo:

Allgemeines historisches Lexicon, worinnen in alphabetischer Ordnung beschrieben wird das Leben der Patriarchen, Päbste, Cardinäle, Gottesgelehrten, ingleichen der Kaiser, Könige, Fürsten, berühmten Helden, Scribenten, Künstler; nebst Nachricht von ansehnlichen Geschlechtern, Münchs- und Ritterorden, heydnischen Göttern, ingleichen Beschreibung derer Reiche, Länder, Städte, Klöster, Seen und Flüsse u. s. w. Leipz. 1709. fol. Tomi II, in Partes quatuor divisi, quibus *ibid.* a. 1714 acces-

accessit Tomus III, supplementa et emendationes varias continens.

Altera editio (ad quam adornandam viri docti ADAM FRID. GLAFEY, IOH. IAC. SCHMAUSSIUS, IOH. MATTHI. GESNERUS, MICH. CHRISTOPH. HANOVIUS aliique adhibiti sunt) *ibidem* producta est a. 1722, partibus totidem, eademque non aucta modo insigniter, verum emendata etiam innumeris in locis, sive argumenta ipsa, sive dicendi rationem spectaveris. Dolendum tamen, pereruditam Buddei praefationem fuisse omissam, ex qua totum institutum optime cognoscitur. — Hanc editionem, intermixtis multis, historiam Helveticam illustrantibus, repetiit *Basileae* a. 1729 Brandmüllerus, librarius, auxiliatrices praebente manus IAC. CHRISTOPH. ISELINO, qui et praefationem praemisit. — Statim autem furtivae huius editionis pretium imminutum ab haeredibus Fritschianis est nova, et ea quidem iterum studiose correcta, multisque accessionibus aucta. Lucem vidit Tomus I et II *Lipsiae* 1730. T. III. 1731. T. IV. 1732. f. Quibus absolutis accepimus *ibid.* 1740 Tomis II *Fortsetzung des allgemeinen historischen Lexici.* Sic ergo Tomos VI generatim Lexicon hocce Buddeanum implet.

Historica in primis quidem, verum etiam omnes alios humanae cognitionis loculos complecti in unum corpus annisi sunt auctores operis, a librario, editionem eius parante, *Zedlerianum* vulgo dictum, ex Lexicis adhuc commemoratis aliisque descriptum. Primordia illius incidunt in annum 1731, quo volumen primum hac est inscriptione emissum: Lexicon Zedlerianum.

Grosses vollständiges Universal-Lexicon aller Wissenschaften und Künste, welche bishero durch menschlichen Verstand und Witz erfunden und verbessert worden u. s. w. fol.

Praefixa

Praefixa est IOH. PETRI a LUDEWIG, Universitatis Halensis litterariae Cancellarii, praefatio, in qua multa de hoc instituto magnifice loquitur, de Buddei autem, sociorumque laboribus abiecte admodum sentit. Inter primos operis directores nominatur IAC. AUG. FRANCKENSTEIN; quo mox vivis erepto partes hasce suscepit PAUL. DAN. LONGOLIUS, tandem vero, a volumine XIX a. 1739 operis cura suprema transiit ad CAROL. GUNTH. LUDOVICI, Philosophiae Professorem Lipsiensem. Is per singulas litteras continuavit id ipsum eidemque cum volumine LXIV a. 1750 finem imposuit. Tum incepit idem: *Nöthige Supplemente zu dem großen Universal Lexicon*, quorum supplementorum Vol. I et II. a 1751. Vol. III. a. 1752. Vol. IV. a. 1753 prodiit. — Audiamus de huius operis pretio *I. M. Gesneri* iudicium *): „Vulgo quidem contemnitur hoc Lexicon, „sed nimirum descripserunt ab aliis, et non tam er„rores sui sunt, quam eorum, a quibus habent. Non „opus est unius, sed plurium. Sunt inter illos ho„mines imperiti, qui non semper ex optimis fontibus „hauserint. Sint errores ibi: hoc tamen possim af„firmare, esse ibi meliora, quam in libris eiusmodi „aliis. Ausim contendere, difficile esse, in uno vo„lumine toto invenire et ostendere errores tot, quot „in Lexico illo Gallorum Encyclopaedico sunt in una „pagina. Hoc tamen semper manet, mille quaestio„nes incidere, quae breviter et sufficienter ex illo „possint decidi. Et indicati sunt fontes, unde, si cu„ius intersit, peti possint plura. Ad hoc utilissimum „est in bibliotheca magna, ubi statim ad manus sunt „libri indicati, et ubi plures fontes invenias. Nemi„nem temere frustra dimittet, quidquid ibi quaeras; „et ubique relegat ad fontes, quos habuerint aucto„res.

*) v. eius praelectiones in Isag. in erud. univers. T. I. p. 515.

„res. Nempe illi materiam infinitam ex libris in-„numerabilibus redegerunt in ordinem. Est index „generalis omnium fere librorum.“

Belgica lingua in unum congessere corpus Belgae quidam, quicquid praecipui obvium esse crediderunt in Moreriano, Baeliano, Buddeano, et aliis Lexicis, variis quoque novis additis, iis potissimum, quae ad historiam patriae suae spectant. Absolutum hoc opus a. 1733 tomis VIII in fol. mai. quorum inscriptio est sequens: *Groot allgemeen historisch, geographisch, genealogisch en oordeelkundig Woordenboek* etc. Librarii quidam Amstelodamenses, Ultraiectini, et Hagae Comitum praefecerunt universo negotio DAVID VAN HOOGSTRAATEN, virum in historia eruditorum haud incognitum, pariter JAN. LODEWYK SCHUER. Sed Hoogstraatenius in medio laboris progressu morte fuit oppressus. Lexicon ui verf. Belg

Historica quoque, sed admodum negligenter tractata, occurrunt in opere isto celeberrimo, plurimisque in aliis eruditionis partibus ingeniose doctissimeque elaborato, quod inscribitur: *Encyclopédie ou Dictionnaire raisonné des Sciences, des Arts, des Métiers, par une Societé de Gens des Lettres; mis en ordre & publié par M.* DIDEROT — *& quant à la partie mathematique, par M.* DALEMBERT &c. *à Paris* 1751 sqq. XXV Voll. in fol. quorum XVII priores textum, reliqua figuras aeneas continent. Supplementorum volumina .... prodiere *Amsterd.* (seu potius *Paris.*) 1776.... Auctor partis historicae, certe in prioribus quatuor tomis, LENGLETUS *du* FRESNOY fuisse dicitur. Articulorum historicorum supplementi auctores sunt TURPIN, MONTIGNY, *de* SACY et CASTILLON. — Accurata Tomi primi censura exhibetur in *Relationibus de libris novis* Goettingensibus Fasc. II. p. 435 sqq. — Recusa est Editio Parisiensis cum Supplementis *Bernae* et *Lausannae* 1778 - 1781. XXXVI Voll. 8 mai. cum volumini- Encyclopaedia Paris. Ebroduner

bus III figurarum aeri incisarum *ibid.* 1779. Novam huius encyclopaediae editionem, seu potius novum opus condidit *de* FELICE, Professor Ebrodunensis, cum sociis, maximam partem doctissimis. En titulum: *Encyclopédie ou Dictionnaire universel raisonné des connoissances humaines, mis en ordre par M.* de Felice. à Yverdun 1770 - 1775. XLII Voll. Quibus successere Supplementorum volumina VI. *ibid.* 1776-1778. 4 mai. Praeterea volumina VI. *ibid.* (1775-1778) figuris aeneis referta ad opus hocce pertinent. Multum quidem praestat Parisiensi hoc Lexicon: attamen et articuli historici maximam partem e fontibus puris minime hausti sunt.

dvocat. *Dictionnaire historique portatif, contenant l'histoire des Patriarches, des Princes Hebreux, des Empereurs, des Rois & des grands Capitaines; des Dieux, des Heros de l'antiquité payenne; des Papes, des SS. Peres, des Evêques & des Cardinaux celebres; des Historiens, Poetes, Grammairiens, Orateurs, Theologiens, Jurisconsultes, Medecins, Philosophes & Mathematiciens &c. avec leurs principaux ouvrages & leurs meilleurs editions; des femmes savantes, des Peintres, Sculpteurs, Graveurs, des Inventeurs des Arts, & généralement de toutes les personnes illustres ou fameuses de tous les siècles & de toutes les nations du monde: dans lequel on indique ce qu'il y-a de plus curieux & de plus interessant dans l'histoire sacrée & profane. Ouvrage utile pour l'intelligence de l'histoire ancienne & moderne, & pour la connoissance des écrits & des actions des grands hommes & des personnes illustres. Par M. l'Abbé* LADVOCAT, *Docteur & Bibliothecaire de Sorbonne, & Professeur de la Chaire d'Orleans en Sorbonne. à Paris* 1752. II Voll. in 8 mai. *à la Haye* 1754. II Voll. in 8 mai. *à Paris* 1755. II Voll. *ibid.* 1760. II Voll. in 8 mai. — *Italice*, interprete Abbate PALAZZI. *Mediol.* 1758. 3 Voll. in 8. — *Theotisce*, multis novis accessionibus auctum, omissis plurimis minutiis, ab OTTONE CHRISTI. *de* LOHENSCHIOLD,

SCHIOLD, Prof. hist. et iur. Tubingensi. *Ulmae* 1760-1763. IV Voll. in 8 mai. — In tanta tamque varia rerum segete, quam operis inscriptio promittit, duobus saltem voluminibus inclusa, omnia brevissime levissimeque esse indicata, per se facile patet. Quae auctor, nimio religionis suae fervore abreptus, contra Protestantes evomuit, in editione Belgica, et in versione Theotisca, correcta sunt.

Dictionnaire historique, ou Mémoires critiques & littéraires, concernant la vie & les ouvrages de diverses personnes distinguées, particulierement dans la republique des lettres. à la Haye 1758. 1759. II Voll. in fol. Historiae litterariae in primis consecratum est hoc opus post auctoris obitum, studio amici eius ALLAMANDI, Philosophiae professoris in Academia Leidensi, cui tamen, dici non potest, quot molestiae propterea fuerint superandae, quoniam schedas suas inordinatas maxime atque incompositas reliquerat Marchandus. Utilitas quadraginta annorum operi non debet certe denegari. Est exemplo Baeliani conditum, at tristi dictione languidaque, non ea, quae illud commendat. Saepe iniurius est auctor in scriptores quosdam, in primis Pontificios; saepe nimium, in rebus minimis, operosus. — Cf. *Acta Erud. Lat.* 1758. p. 573; et *Götting. gel. Anzeigen* 1759. p. 90. Marchand.

Teutsche Encyclopädie, oder allgemeines Real-Wörterbuch aller Künste und Wissenschaften, von einer Gesellschaft Gelehrten. 1 Band. A — Ar. *Frankfurt am Mayn* 1778. *2 Band.* As — Bar. 1779. *3 Band.* Bas — Blais. 1780. *4 Band.* Blat — Cam. 1780. 4 mai. — Articulos historicos elaborat H. M. KOESTER, Prof. Giessensis; nonnullos etiam P. W. GERCKEN, Consiliarius iustitiae Soltquellensis. Nomina historica et geographica appellativa tantummodo, minime vero propria, explicantur. Teutsche Encyclop.

* * *

Nostris temporibus Francogalli certatim et ad nauseam usque omnes humanas res, artes ac disciplinas in Lexicorum formas, magno sane eruditioni liberalis damno, redigere studuerunt. Hinc et disciplinae historicae hanc sortem subire cogebantur. Quum autem libri huius generis incredibili fere negligentia consarcinati sint, historiaeque studium minime iuvent: titulos quorundam modo adscribamus.

Nouveau Dictionnaire historique-geographique universel, pour l'intelligence des affaires d'état, des nouvelles publiques & des conversations du tems, qui s'y rapportent. à Bâle 1766. IV Voll. in 4. Diligentius hoc Lexicon elaboratum est sequentibus, ea quidem ratione, qua Theotiscum illud saepius recusum: IOH. HÜBNERS *Reales Staats-Zeitungs-und Conversations-Lexicon etc.* Hamburg. 1713. 8 mai. Recentiores editiones, inter quas eminet, quae Lipsiae 1760 prodiit, curavit GOTTLIEB SCHUMANN, Philos. Magister Lipsiensis. Recentissimam vero LENZIUS, *Ratisbonae* et *Viennae* 1775. 8 mai.

Nouveau Dictionnaire historique portatif, ou Histoire abrégée de tous les hommes, qui se sont fait un nom par des talens, des vertus, des forfaits, des erreurs &c. dépuis le commencement du monde jusqu'à nos jours. Ouvrage dans lequel on expose sans flatterie & sans amertume ce que les écrivains les plus impartieux ont pensé sur le génie, le caractère & les mœurs des hommes célèbres dans tous les genres; avec des tables chronologiques pour réduire en corps d'histoire les articles repandus dans le Dictionnaire. Par une Société des Gens des Lettres. à Amsterdam 1766. IV Voll. in 8. SABBATHIERUS editor huius lexici dicitur. Recusum est, sine eius cura, *à Rouen* 1769. IV Voll. in 8. *à Lyon* 1770. IV Voll. in 8. *à Avignon* 1771. IV Voll. in 8. Novam Sabbathierus procuravit editionem *à Paris* 1771. VI Voll. in 8. Recusa *ibid.* 1779. VI Voll. in 8. Supplementa

nenta huius editionis separatim quoque typis impres-
a sunt, ac possessoribus editionum priorum, tan-
quam volumen quintum, venduntur.

Dictionnaire des portraits historiques, anecdotes & traits remarquables des hommes illustres. à Paris 1768. II Voll. in 12 mai.

Dictionnaire portatif des faits & dits memorables. T. I. *Histoire ancienne.* T. II. *Histoire moderne.* à Paris 1768. 12 mai.

Dictionnaire historique & portatif des femmes célèbres. à Paris 1769. III Voll. in 8. Ex hoc, ex Anglico huius generis lexico (*Biographium faemineum, the female Worthies: or Memoirs of the most illustrious Ladies of all Ages and Nations*) atque ex aliis libris Anonymus quidam composuit: *Geschichte berühmter Frauenzimmer nach alphabetischer Ordnung etc. Leipz.* 1772-1775. 8. Non ad finem tamen opus est productum. Definit enim cum litera *L.*

Dictionnaire historique des sièges & batailles mémorables de l'histoire ancienne & moderne, ou Anecdotes militaires de tous les peuples du monde. à Paris 1771. III Voll. in 8.

* * *

A new historical, biographical and classical Dictionary, containing a concise and alphabetical Account of the most remarkable Events recorded in ancient history; extracted from the most celebrated classical writers &c. London 1771. 12. Lexicon nimis contractum!

CAPUT III.

DE HISTORIAE UNIVERSALIS MISCELLANEIS, COLLECTIONIBUS ETC.

Inscriptio huius capitis lectores monet, de operibus miscellis et collectionibus *historiae universalis*, tantummodo hic esse sermonem, quae scilicet ex universo, quacunque patet, historiarum ambitu, vel e quibusdam saltem illius regionibus, flores, observationes, dissertationes, aliaque huius generis, decerpta continent percipiendaque praebent: minime vero de illis, quae ex unius tantum populi seu terrae historia composita sunt, quippe quae iis capitibus, quibus de populi seu terrae istius historia agetur, enumerabuntur.

I.

Miscellanea.

Aelianus. CLAUDIUS AELIANUS, civis Romanus, Praeneste oriundus, circa annum p. C. n. CCXXII florens, ab orationis suavitate μελίγλωσσος vel μελίφθογγος cognominatus, composuit ποικίλης ἱστορίας f. *variae historiae libros* XIV, quibus, ut titulus ipse indicat, indistincte atque promiscue ex diversis auctoribus, et e Graeca in primis historia, annotata et congesta sunt, apophthegmata, facetiae, exempla virtutum vitiorumque. Cum aliis Aeliani operibus variam historiam edidit CONR. GESNERUS *Tigur* 1556. fol. Separatim vero illa, et quidem primum prodiit *Romae* 1545. 4. Editio rara a CAMILLO PERUSCO curata. Tum cum notis IO. SCHAEFFERI *Argent.* 1662. 8; IAC. PERIZONII elegantissimis utilissimisque *Lugd. Bat.* 1701. 8; IOH. HENR. LEDERLINI *Argent.* 1713. 8; et ABR. GRONOVII

qu

qui et omnium priorum editorum commentarios adiecit, *Lugd. Bat.* 1731. 4. denique cura CHRISTOPH. KRETZSCHMARI, *Dresd.* et *Lipſ.* 1746. 8. Sine notis, Graece et Latine, ex verſione optimorum interpretum (qua ex recenſione haud declaratur), *Baſil.* 1774. 8. — In *Gallicum* ſermonem variam Aeliani hiſtoriam convertit FORMEIUS, cum obſervationibus, *Berol.* 1764. 8. (Cf. *Klotzii* Act. litt. Vol. II. p. 167 ſqq.) Praeſtare hac verſione Formeiana dicitur ea, quam DACIERUS paravit atque obſervationibus ornavit *Pariſ.* 1772. 8. *Theotiſce* a IOH. HENR. FRID. MEINECKE, cum animadverſionibus, *Quedlinb.* 1775. 8.

VALERIUS MAXIMUS, civis quoque Romanus, poſt A. C. XXXI florens, ſcripſit *dictorum factorumque memorabilium* libros IX, cum ex Romana, tum ex aliorum populorum hiſtoria. Exempla virtutum vitiorumve in certas claſſes redacta acuminaque ſententiarum non raro tam apte adſperſa, ut nihil videatur amoenius: interdum tamen ineptit et adulatorem agit. Praeter alios animadverſionibus ſuis hunc ſcriptorem ediderunt: CHRISTOPH. COLERUS *Hanoviae* 1614. 8. (auctior ed. *Francof. ad Moen.* 1627. 8.) IOH. VORSTIUS *Berol.* 1672. 8. ABR. TORRENIUS cum notis variorum *Leidae* 1726. 4. Meliorem editionem dabit IOH. KAPPIUS, Prof. Baruthinus. — *Theotiſce* Valerium reddidit G. C. E. WESTPHAL *Lemgov.* 1780. 8. Valer.

Cf. DAN. GUIL. MOLLERI D. de Valerio Maximo. *Altorf.* 1684. 4.

CONSTANTINI VII *Porphyrogenneti* Imperatoris Conſtantinopolitani († 959) iuſſu, multis ex hiſtoriis compilata ſunt *Collectanea et Excerpta hiſtorico-politica et moralia*, LIII capitibus, ex quibus viceſimum ſeptimum de legationibus, et quinquageſimum de virtutibus et vitiis, eaque haud integra, ſolum ſuperſunt. Conſtant. Porphyr.

persunt. Vulgo tamen λόγους τῶν ἐν βίῳ διαπρεψάντων, libris de caerimoniis aulae Byzantinae adiectos, partem esse istorum excerptorum, creditur. Excerpta de legationibus primum in lucem edita sunt ex bibliotheca et cum notis *Fulvii Ursini* Antverp. 1582. 4. cura DAV. HOESCHELII, *Aug. Vind.* 1603. fol. et cum notis et animadversionibus HENRICI VALESII aliorumque, *Paris.* 1648. fol. *) Idem Valesius caput de virtutibus et vitiis, sub titulo *Excerptorum Peirescianorum*, primum in lucem edidit *Paris.* 1634. 4.

randi :faria. LUITPRANDO (de quo supra p. 67) tribuuntur vulgo, sed falso, *Adversaria*, edita primum, cum genuinis eius scriptis ab *Hier. de la Higuera* et *Laur. Ramirez de Prado.* Antverp. 1640. fol. — Sunt Collectanea historica, sine ullo ordine et iudicio corrasa, nec tamen plane inutilia.

rcha. Valerii Maximi exemplo incitatus FRANC. PETRARCHA scripsit *Rerum memorandarum libros* IV, quaerendos in eius operibus (*Basil.* 1581. fol.) T. I. p. 392 sqq.

ofius. BAPT. FULGOSII s. CAMPO-FULGOSI (Dux Genuensis, † post a. 1483) de gestis et dictis memorabilibus Pontificum, Imperatorum, Ducum, Principum, Episcoporum, aliorumque Collectanea libris IX; interprete *Camillo Ghilini*, *Mediolani* 1509. fol. (Autographum Italum quando prodierit, nescio). Editio perrara, saepe postea recusa, v. c. *Basil.* 1541. fol. *ibid.* 1565. 8. *ibid.* 1567. 8. Locupletata haec collectanea a IUSTO GAILLARDO, *Campano*, in Parisiensi Senatu Advocato; praefixa eiusdem praefatio de utilitate et ordine historiarum. *Colon. Agripp.* 1604. 8. Ad levandam mitigandamque animi ob exilium

*) Quae editio etiam una cum PHIL. LABBEI Protreptico de Byzant. hist. scriptor. edendis s. in Vol. I. Corporis hist. Byzant. prodiit *Paris.* 1648. fol.

xilium aegritudinem, teste Paullo Iovio, et ad Pe-
:i filii mores formandos, hoc opus composuit Ful-
osius, imitatus Valerium Maximum, ut merito al-
:r Valerius Maximus, cum ob eloquentiam nati-
am, tum ob varietatem rerum, quas ubique interse-
t, dici possit, tantum ex Valerio titulos rerumque
ıpita mutuatus, exempla, resque veriores gestas,
ıas vel Valerius omisisset, vel quae post mortem
us accidissent, describens.

MARC. ANTON. COCCII SABELLICI Exem- Sabellicus.
orum Ethnicorum et Christianorum per omnes
entes factis dictisque insignium libri X. *Argent.* 1509.
id. 1518. fol. (Editiones rarae; posterior adeo
laittairio fuit incognita *) *Basil.* 1533. 8. *ibid.* 1563.
. *ibid.* 1541. 8. et in eius *Opp.* (*Basil.* 1538. fol.)
'. II. in fine. Imitator Valerii Maximi. Idem saxum
olvit:

LODOV. DOMENICHI duobus libris, quorum Domenichi
rior inscribitur: *Istoria di detti e fatti degni di memo-
ia di diversi Principi & huomini privati antichi e mo-
erni.* Vineggia 1557. 4. Posterior: *Historia varia,
ella quale si contengono molte cose argute nobili e degne
i memoria, di diversi Principi & huomini illustri, divisa
ı XIV Libri.* In Vineggia 1563. 8. ibid. 1594. 8.

RAPH. MAFFAEI, *Volaterrani*, Commentario- Raph. Maffaeus.
um urbanorum Libri XXXVIII. *Paris.* 1510. f.
id. 1515. f. *Basil.* 1530. f. *Francof. ad Moen.* 1603.
Basil. 1644. f. Maffaeus († 1521) commentarios
osce *urbanos* appellavit, quia illos in *Urbe* (scil. Ro-
ıa) elaboravit. Libri, ex quibus constant, XXXVIII
ibus continentur partibus, quarum prima *Geogra-
hia*, secunda *Anthropologia*, tertia *Philologia* est in-
ripta. Prima, duodecim capita comprehendens,
ɔn solum urbes aliaque regnorum loca, sed et res
:stas regum potiores describit; secunda, undecim

S 5 capi-

*) Cf. FREYTAGII Apparat. T. II. p. 1060.

capitibus composita, viros illustres varii generis, simul etiam omnes Pontifices Romanos atque Imperatores recenset; tertia aliis disciplinis, v. c. Ethicae, Politicae, destinata est. Rectissime PAULLUS IOVIUS (in Elogiis p. m. 131) de Maffaeo eiusque opere iudicat, dicens: *Vir infinitae prope lectionis, quippe qui disciplinas omnes in acervum coniecit, utili potius in aliena desidia, quam ad explicatae doctrinae decus nobili opere: non multo enim cum sale et fine ornamento latinae orationis cuncta adstricto ordine ita digessit, ut alibi quaerenda legentibus indicare videatur. Integritatis vitae vir optimus.*

Cf. *Hamburg. Bibl. hist.* Cent. IV. p. 33 sqq.

Thomaeus. NICOL. LEONICI THOMAEI (Professoris Patavini † 1533) de varia historia Libri III. *Basil.* 1531. 4. *Lugd.* 1555. 12.

Mexia. PETRUS MEXIA s. MESSIA (Chronographus Caroli V Imp. † 1552) ex omni historiarum ambitu collegit hunc librum: *Silva de varia Lecion* — — 1542. 1570. 1585 (quae editiones maximo in pretio habentur, propter historiam seu potius fabulam Iohannae Papissae, quae Cap. IX legitur, quae vero in quibusdam editionibus et versionibus abest). — *Agora ultimamente emendanda, y de la quarta parte annadaida.* En Amberes 1593. 8. ibid. 1603. 8. — Varias etiam in linguas translatus est: in *Italicam* a *Franc. Sansovino* Venet. 1592. 8, et a MAMBRINO ROSEO, qui et partem quintam adiecit *Venet.* 1611. 8. *ibid.* 1616. 8. In *Gallicam* ab ANTONIO DU VERDIER *de* VAUPRIVAS, qui simul opus variis accessionibus auxit, *Tournon* 1616. 8. Idem egit LUD. GUYON, *Lyon* 1610-1617. III Voll. in 8. Aliam versionem Gallicam elaboravit CLAUD. GRUGET, *Rouen* 1643. 8. *Belgicam*, Anonymus *Antverp.* 1588. 8. *Theotiscam* denique, LUCAS ZOLECKHOFER hoc titulo: *Vielfältige Beschreibung mancherley Histo-*

Historien, und philosophischer Dinge Auslegung. Basil. 1564. V Partes in fol. Aliam versionem theotiscam edit IOH. ANDR. MATTH, hac quidem epigraphe: *Historischer Geschicht-Natur-und Wunderwald.* Nomb. 1669. 4.

COSIMO BARTOLI *Discorsi historici universali.* Bartoli. Venet. 1549. 4.

CONR. LYCOSTHENIS (f. *Wolffhart*, Prof. Basil. † 1561) Prodigiorum et ostentorum Chronicon. Lycosthenes. *Basil.* 1557. fol. cum figg. ligno incisis. Iulii Obsequentis, qui prodigia ex Romana historia tantum narravit, quemque Lycosthenes supplevit, continuatio. *Theotisce* per *Ioh. Heroldum* ibid. eod. fol.

PETRI SAINT-FLEUR Historiarum illustriorum memorabilium libellus. *Lugd.* 1564. 12. Saint-F

THEOD. ZVINGERI (*D. et Prof. Med. Basil.* † 1588) Theatrum vitae humanae. *Basil.* 1565. fol. Zvinger. IX libris prima haec editio distincta. *Conradus Lycosthenes* primus manum huic operi admoverat. Editio secunda (*ibid.* 1571) plus myriade exemplorum est aucta, in XX libros distributa, et elencho triplici, methodi scilicet, titulorum et exemplorum, instructa; tomos III in fol. implet. Tertia editio prodiit, IX libris locupletata, interpretata et renovata, tomosque V constituit, *ibid.* 1586. fol. Quarta *ibid.* 1596. IV Voll. in fol. Quinta *ibid.* 1604. IV Voll. in fol. Ultimam hanc editionem auctoris filius, IAC. ZVINGERUS, recognovit et auxit. Nec hodie plane negligendum est ditissimum hocce promtuarium historicum.

GILBERTI COGNATI (*Nozereti in Burgundia nati, Des. Erasmi Roterodami discipuli et amanuensis, canonici postea in patria sua,* † 1567) Narrationum libri III, quorum primus Aesopicas, secundus Poeticas, tertius Tragicas continet; illis adiectus est quartus Collectaneorum, res cognitu necessarias ex probatis auctoribus complectens. *Basil.* 1547. 16. *Lugd.* 1548. C

1548. 16. Auctior editio ita inscripta est: Sylva narrationum libris VI, quarum primus Aesopica, secundus Poetica, tertius aliquot scriptorum Eulogia, quartus rerum inventores, quintus antiquas res cognitu necessarias, sextus tragica et prodigiosa continet. *Genevae* 1552. 16. Ultima autem editio, eaque iterum magis locupletata, prodiit hac ratione: Narrationum sylva, qua magna rerum, partim a casu fortunaque, partim a divina humanaque mente evenientium, scitu iucundarum et utilium varietas continetur, libri VIII etc. *Basil.* 1567. 8.

Cf. (GEORG. CHRISTOPH. SCHWARZII) Commentationes de vita et scriptis Gilberti Cognati Nozereni. (*Altorfii* 1775. 4.) p. 31.

reacchi. TOMASO PORCACCHI († 1585) *Paralleli o Essempi simili, cavati dagl' Historici.* In Vineggia 1567. 4.

ndorff. ANDR. HONDORFFII (*verbi divini Ministri Droyssigae in Thuringia*, † ante a. 1573) Theatrum exemplorum, in X classes distinctum secundum X Mosaicae legis praecepta; Latine per PHIL. LONICERUM. *Vitemb.* 1575. fol. Editio altera hac inscriptione: Theatrum historicum s. Promtuarium illustrium exemplorum, ad honeste, pie beateque vivendum, ex antiquis et recentioribus historicorum monumentis collectum. Ex Germanico idiomate in Latinum traductum et auctum a *Phil. Lonicero*, *ibid.* 1604. 4. *Lips.* 1610. fol. *Francof.* 1616. fol. — Autographi Theotisci editio altera auctior prodiit cura WENCESL. STURMII. *Islebiae* 1597. 4.

Dolce. LUD. DOLCE *Giornale delle Historie del mondo, delle cose degne di memoria, occorse dal principio del mondo, sino a' suoi tempi.* Venez. 1572. 8.

Dinoth. RICHARDI DINOTHI (*Francogalli Reformati, Basileae degentis circa a.* 1580) Loci communes historici de factis memorabilibus. *Basil.* 1580. 8.

Eiusd.

Eiusd. Adversaria historica. *ibid.* 1581. 4. Utrum
i libri re vera, an titulo solum differant, nobis non
onstat.

MICH. BEUTHERI (*Prof. Hist. Argentinensis* † Beuther.
587) Animadversionum s. Disceptationum tam hi-
oricarum quam chronographicarum liber singula-
s; nunc primum studio IOH. MICH. BEUTHERI
ost parentis auctoris obitum editus. *Argent.* 1593. 8.

SAM. MEIGERII s. MEIERI (Antistitis ecclesiae Meige
agro Rendesburgensi Nottorpianae † post 1611)
Iucleus historiarum, oder *Auserlesene, liebliche, denk-*
ürdige und wahrhaftige Historien, aus den glaubwür-
igsten alten und neuen Geschichtschreibern in gewisse
laßen und Locos communes zusammengezogen. Hamb.
599. ibid. 1608. Magdeb. 1614. III Voll. in fol.
Tertia editio a *Matthaeo Dressero*, Hist. Prof. Lipsien-
, est emendata, tribusque instructa indicibus. In
uarta, *Ulmae* 1649. 4. impressa, et a *Mart. Zeilero*
cis — ut titulus iactat — innumeris emendata, non-
ullis autem aucta, totum opus, commodioris usus
ratia, in tomum unicum est redacta, tresque indi-
es Dresseriani in unum itidem contracti. Editiones
eliquae, Lipsiensis scil. anni 1599 et Hamburgensis
. 1600 fictae a bibliographis videntur *Ioh. Mollero*
n *Cimbria literata* T. I. p. 404), et prae caeteris qui-
em Lipsiensis 1696 in fol. excusa, cum epistola de-
icatoria 1598 demum ab auctore sit conscripta. *)

PHIL. CAMERARII (*Procancellarii primi univers.* Phil. C
ltorf. † 1624) Operae horarum subcisivarum, sive rarius.
meditationes historicae. Prima centuria iam *Francof.*
599, altera vero 1601 prima vice prodierunt. Ter-
am addidit 1618. Prima recusa est 1624, secunda
ero citius distracta 1620. Quartam etiam filius au-
toris PHILIPPUS sollicitavit, sed novem capita tan-
tum

*) *Catalogus* tamen *Bibl. Bünav.* accuratissimus *Lipsiensem*
anni 1599 laudat T. II. p. 228.

tum absolvit: quae fragmenta asservantur Norimbergae in Bibl. Ebneriana. Tres istae centuriae coniunctim prodiere *Francof.* 1644. 4. *ibid.* 1658. 4. — *Gallice* per *S. G. S. (Simon Goulard de Senlis)* Lyon 1603. 1610. 4.

Cf. IOH. GE. SCHELHORNII Commentarius de vita, fatis et meritis Phil. Camerarii. *Norimb.* 1740. 4.

I. Wolf. IOHANNIS WOLFII, IC. Diversorum S. R. I. Principum et Marchionum Consiliarii, nec non legati ad S. Caes. Maiest. et Regem Galliae, Reginam Angliae et Regem Poloniae († 1600), *Lectionum memorabilium* et *reconditarum* Centenarii XVI. *Lauingae* 1600. II Voll. in fol. *Francof. ad Moen.* 1671. II Voll. in fol. Prima editio admodum difficulter comparari potest, cum propriis auctoris sumtibus prodierit. Copiosus *Linsii* index in multis exemplis deest. Mirabilis rerum plane diversarum congeries inest, nec tamen inutilis. „Habet hic lector, teste titulo, doctorum ecclesiae, vatum, politicorum, philosophorum, historicorum aliorumque sapientum et eruditorum pia, gravia, mira, arcana et stupenda, iucunda simul et utilia, dicta, scripta atque facta, vaticinia item, vota, omina, mysteria, hieroglyphica, miracula, visiones, antiquitates, monumenta, testimonia, exempla virtutum, vitiorum, abusuum, typos insuper, picturas atque imagines; sed et ipsius coeli ac naturae horrenda signa, ostenta, monstra atque portenta; his interiuncti sunt quoque omnes sacri profanique ordines."

Beyer. VALENTINI BEYERS Diarium historicum, *oder Historisch Haußbuch*, *mit* Ioh. Coleri *Vorrede.* Wittenb. 1603. 4.

Lipsius. IUSTI LIPSII Monita et Exempla politica Libri II, qui virtutes et vitia principum spectant (scripta a. 1605) in eius Opp. T. IV. p. 169. edit. *Antverp.* 1637. fol.

IOH. DICKINSONI Speculum tragicum regum, rincipum et magnatum superioris saeculi celebriorum, ruinas, exitusque calamitosos breviter complectens. Editio quarta, cum aliis, tum et Baronis Monnii historiola auctior. Accessit memorabilium humilioris fortunae, calamitatum decas et parallela tragica. *Lugd. Bat.* 1605. 8. *Delph. Bat.* 1661. 8. Dickinson

IOH. SCHRAMM Politica historica, d. i. *Historien und Beschreibungen, darinnen, was in allen Ständen einem jeden zu wissen vonnöthen, durch Exempel alter Kayser, Könige, Fürsten und Herrn uud anderer Personen, aus welscher und lateinischer Sprache, zusammengezogen.* Eisleben 1606. fol. Schramm.

IOH. PETR. CAMUS f. CANAYE (Episcopus Bellovacensis † Lutetiae Parif. 1652) *Diversitez.* à Paris 1609-1614. 8. X Voll. (XXXV libros continentia) 1 8. Camus.

SIM. GOULART (Antistitis ecclesiae Genevensis 1628) *Trésor d'histoires admirables de notre tems, recueillies de plusieurs autheurs, mémoires & avis de divers endroits.* T. I et II. f. l. 1610. T. III et IV. *à Cologne* 1614. Voll. II. in 8. — *Belgice* Delphis 1614. . . . Goulart.

MICH. PICCARTI (*Prof. Altorf.* † 1620) Observationum historico-politicarum decades sex, cum episodio Decadis unius narrationum ridicularum. *Amberg.* 1613. *Norimb.* 1621 et 1651. 8. *Eiusd.* Observationum historico-politicarum Decades sex posteriores. *Amberg.* 1616. 8. Obss. — Decades postumae. *Norimb.* 1621. 8. Piccart.

AEGID. ALBERTINI (Electori Bavarico Maximiliano I ab epistolis † 16 . .) *der Welt Thurnierplatz, darinn erstlich die geistlichen Manns-und Weibspersonen in ihren Zierden und Eigenschaften, folgends die weltlichen — aufziehen.* München 1615. 4. Albertinus.

BOITEL *Tableau des merveilles du monde.* à Paris 1616. 8. Boitel.

MART.

Zeiller. MART. ZEILLERS (e Styria oriundi, post varia itinera Inspectoris primarii Gymnasii scholarumque civitatis Ulmensis † 1661) *Handbuch von allerley nützlichen Erfindungen, Exempeln — Natur- und Kunst-Sachen.* Ulm 1625. II Voll. 8. ibid. 1655. 8. — Huc etiam referri possunt *Eiusd.* Dialogi (*oder hundert Gespräch von unterschiedlichen Sachen, aus berühmter Leute Schriften zusammengetragen.* Ulm 1653. 8.) et Epistolae (*Epistolische Schatzkammer, bestehend von 706 Sendschreiben, von neuem übersehen, die Lateinische, sowohl in gebundner als ungebundner und andern Sprachen, Sprüche, in das Teutsche übersetzt, und mit Beyfügung einiger alter und neuer Scribenten, vermehrt und herausgegeben von* Zach. Hermann. *Ulm* 1700. fol.)

Erythraeus. IANI NICII ERYTHRAEI s. IOH. VICTORIS ROSSI († Romae 1647) Exempla virtutum et vitiorum, *Romae* .... *Genev.* 1643. 12. Iuxta exemplar *Coloniae Ubiorum* 1645 et 1676. 8.

Morisot. CLAUD. BARTH. MORISOTI (*Senatoris Divionensis* † 1661) Orbis maritimus, sive rerum in mari et littoribus gestarum generalis historia. *Divione* 1643. fol. (Alph. VIII). Centum capitibus auctor omnia fere memorabilia rei maritimae, praecipue bella maritima, complexus est. Capita quinquaginta priora tempora ante Constantinum M. spectant: posteriora, tempora post hunc Imperatorem usque ad annum 1630. Varia quidem in hoc opere culpari possent: sed primus fuit Marisotus in hoc argumento versatus.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. V. p. 284 sqq.

Hoyer. MICH. HOYERI historiae tragicae sacrae et profanae decades duae. Editio altera correctior et emendatior. Iuxta exemplar impressum *Bruxell.* 1652. 12.

Bernegger. MATTH. BERNEGGERI (*Prof. Argent.* † 1640) Observationes historico-politicae. *Tubing.* 1656. 12. Observationes miscellae, ex autographis *eius* editae (a filiis *Ioh. Casp.* et *Tob. Berneggero*). Argent. 1669. 8.

IOH.

L. BISSELII (*Ieſuitae, Dilingae, Ingolſtadii et ae docentis* † 1677) illuſtrium ab orbe condito m Decades IV. *Ambergae et Dilingae* 1656- .V Voll. 8. *Dilingae* 1679. IV Voll. 8. Biſſel.

:IST. MINSICHT *Schauplatz nachdenklicher* Minſicht. *:riger Geſchichte. Nürnb.* 1663. 8. ERASMUS ISCI ſub hoc nomine latet.

RENTII BEYERLINCK (cf. ſupra p. 106) Beyerlinck 1 theatrum vitae humanae. *Lugd.* 1666. T. :ol. Imitatio et continuatio Theatri Zvinge- te memorati.

:eil hiſtorique contenant diverſes pièces curieuſes Recueil hiſ r. Cologne 1666. 12. — Continentur: *1. Pro- l'entrepriſe d'Alger; 2. Relation des voyages 'unis par le Sieur de Bricard; 3. Relation de 1articularités de l'expedition de Gigery, de l an Relation de la campagne d'Hongrie & des Com- [ermain & St. Godart entre les troupes Alle- 's Françoiſes & l'armée des Turcs; 5. des mo- néantir la Monarchie des Ottomans; 6. d'un de Naples par M. le Duc de Guiſe; 7. Diſcours : & politique ſur les cauſes de la guerre d'Hon- Diſcours politique ſur le traité de paix fait en- 1ld I, Empereur des Romains, & Mahomet, Em- 's Turcs.* Auctor collectionis ignoratur.

:res de la MOTHE *de* VAYER, *Conſeiller d'E-* de la Moth *'iſtoriographe de la France* († 1672). à Paris de Vayer. .V Voll. in 12. ibid. 1684 (novo tantum ti- Dresde 1756 - 1759. VII Tomes in gr. 8. l diſciplinam hiſtoricam ſpectantia inſunt, v. s ſupra p. 8 laudatus de hiſtoriae ſtudio; dia- iſſertationes in hiſtoriam ſaeculi XVI etc.

L COLOMIE'S, ſ. *Colomeſii* (Rupellae nati, † Colomiès. 1692) *Melanges hiſtoriques.* à Orange 1675. n opuſculum poſtea ſub titulo Colomeſiano-

rum ediderunt: *Des Maizeaux* libro, qui inscribitur: *Melange curieux des meilleurs pieces attribuées à Mr. de St. Evremont* 1706. 12; et *Ioh. Alb. Fabricius* in Colomesii Operibus. *Hamb.* 1709. 4.

Histoire des plus illustres Favoris, anciens & modernes. Recueillie par Mr. P. D. P. Nouv. edition, revuë & augmentée de plusieurs Pieces. Par le Sieur LOUVET, *Doct. en Médécine & Historiographe.* à Lyon 1677. III Voll. in 12. — Quo etiam pertinet: *Histoire des Favorites, par Mad.* de la ROCHEGUILHEN. à Amsterd. 1703. II Voll. in 12.

Rocoles. IOH. BAPT. *de* ROCOLES, ex ordine Benedictinorum, bis ad castra Protestantium fugiens, Historiographus Gallicus et Brandenburgensis, tandem vero in Gallia Canonicus, mortuus 1696, scripsit: *La fortune marâtre de plusieurs Princes & Grands Seigneurs de toutes Nations.* à Leyde 1683. 12. Qui liber alii celebriori ansam dedisse videtur, qui inscribitur: *Les imposteurs insignes, ou Histoire de plusieurs hommes de néant de toutes nations, qui ont usurpé la qualité d'Empereurs, Rois & Princes, des guerres, qu'ils ont causé, accompagnées de plusieurs curieuses circonstances.* à Amsterd. 1683. 12. Eadem editio, novo tantum titulo instructa, ibid. 1696. Ed. altera, descriptionibus quibusdam ab Anonymo aucta, *Bruxelles* 1728. II Voll. 8. . . . . . *Anglice* Lond. 1683. 8. *Theotisce* a *Mag. Agricola;* cui versioni IOH. FRIED. IOACHIM, Prof. iuris et hist. olim Halensis, praefationem, animadversiones, supplementa ac numorum delineationes addidit, *Halae Sax.* 1760 - 1761. II Voll. in 8. Eodem tempore Ioachimi collega, CAROL. FRID. PAULI, aliam, a *Ioh. Lud. Schulzio* elaboratam versionem notulis ac praefatione instructam edidit. Halae 1760. 8. Liber caeterum, minime viris doctis scriptus, cuius auctor fontes rerum gestarum vel plane ignoravit, vel sinistre plerumque iis usus est.

Mélan-

Mélanges d'Histoire & de Litterature. Recueillis ɪr *M. de* VIGNEUL - MARVILLE. *à Rouen* 1699. 700. II Voll. in 8. Utrumque volumen, Baelii in- inctu, recusum *Rotterod.* 1700. 8. *Rothomagi* ɭouen) 1701. 8. *Rotterod.* 1702. III Voll. 8. Volu- ıen tertium, huic editioni additum, ab alio, qui in ·aefatione literis *L. T.* indigitatur, confectum est. ·uartam editionem accepimus *Lutet. Paris.* 1725. ·omis III in 8. ab Anonymo, quem ANTON. BA- IERIUM, Abbatem, dicunt. Multa tamen in ea nt mutata; quaedam enim deleta penitus, quaedam : tomo tertio, quae cum prioribus cohaerere debe- ınt, iusto loco inserta, quaedam nova quoque ad- ncta, ne tomus ille postremus nimia brevitate labo- ret. *Vigneul- Marville* autem est fictum nomen, b quo non latet Garanceus vel Garencius, ut qui- ım suspicati sunt olim (quippe qui modo auctoris ıtographum librario tradidit): sed NOËL f. NATA- ɪS D'ARGONNE, causarum apud Parisienses pa- onus, qui postea Ordini Cartusianorum sese addi- t, nomenque accepit BONAVENTURAE. Caete- ım eius Miscellanea plerisque huius generis mul- ım praestant, cum varietate, iucunditate ac novita- : rerum, iudiciorumque subtilitate, tum amoenitate ili. Ad historiam tamen literariam in primis, atque hilologiam haec sylloge spectat. Nonnulla, parum ccurate exposita, emendavit partim tomi tertii ar- hitectus, in dissertatione, eidem quondam subiuncta). 199-261 ed. Roterod. 1702); partim recentissi- ıus operis editor Banierius. Vigneul- Marville.

Cf. Bibl. hist. litt. Struvio-Iuglerianae T. II. p. 1499 sqq.

Pièces fugitives d'histoire & de litterature, ancien- es & modernes, avec les nouvelles historiques de Fran- ɾ & des pays étrangers sur les ouvrages du tems & les ouvelles decouvertes dans les arts & les sciences, pour Pie ti

servir à l'histoire anecdote des gens de lettres. à Paris 1704. 1705. IV Part. f. II Voll. in 12.

Nouveau Recueil de Piéces fugitives d'histoire, de litterature &c. Par M. l'Abbé ARCHIMBAUD. à Paris 1717. IV Voll. in 12. Duae priores partes describuntur in ephemeridibus elegantibus, quibus titulus: *l'Europe savante* T. I. P. I. p. 254 sqq.

ecueil des aits d'hist. *Recueil choisi des plus beaux traits d'histoire, pris des anciens & des modernes, & redigez par ordre alphabetique.* à Liège 1707. 8.

xtelmüller. STANISL. REINH. AXTELMÜLLERS *Schaubühne der Rebellionen und Aufrühre.* Augsb. 1706. 12.

Centuriae selectarum historiarum ex variis auctoribus Latinis, Gallis, Italis, Germanis, collecta. 1707. 8.

artene et ind. *Voyage litteraire de deux religieux Benedictins de la Congregation de St. Maur* (D. EDM. MARTENE et D. URSIN DURAND), *où l'on trouvera I. Quantité de piéces, d'inscriptions & d'epitaphes servant à eclaircir l'histoire & les généalogies des anciennes familles. II. Plusieurs usages des Eglises cathedrales & des monasteres, touchant la discipline & l'histoire des Eglises des Gaules. III. Les fondations des monasteres, & une infinité de recherches curieuses & interessantes, qu'ils ont faites dans près de cent Eveches & huit cens Abbayes, qu'ils ont parcouru. Ouvrage enrichi des figures.* à Paris 1717. 4. Aliud deinde iter Benedictini isti doctissimi suscepere, ac thesauros hac occasione collectos sequenti opere communicarunt: *Voyage litteraire— où l'on trouvera* (praeter observationes, quales prioris itineris descriptio habet): *Le Voyage des Nicolas de Bosc, Evêque de Bayeux, pour négocier la paix entre les Couronnes de France & d'Angleterre en* 1381. Iter Indicum Balthasaris Spinger. Descriptio apparatus bellici regis Franciae Caroli intrantis civitates Italiae, Florentiam, ac deinde Romam, pro recuperando regno Siciliae sive Neapolitano. *ibid.* 1724. 4.

IAC. *de* RICHEBOURCQ ultima verba factaque et ultimae voluntates morientium philosophorum, virorumque et foeminarum illustrium, nec non Imperatorum, Regum et Principum, item summorum Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, Sanctorum etc. plurimis e scriptoribus descripta, compilata, collecta, et variis e linguis in Latinam translata. T. I. II. *Amstelod. et Antverp.* 1721. II Voll. in fol. — E sexcentis, et quod excurrit, auctoribus diversarum linguarum opus, ordine alphabetico, congestum est. Omnia Latino sermone narrata sunt. Pars prior ultimas virorum doctorum, posterior regum principumque res gestas continet. de Richebourcq.

NICOL. AMELOT DE LA HOUSSAYE (Historici ac Politici ex aliis operibus clarioris, Legato Gallico apud Venetos per aliquod tempus ab epistolis, † Paris. 1706) *Mémoires historiques, politiques, critiques & litteraires.* à Amsterd. 1722. II Voll. in 12. — Ad modum librorum, quos *ana* appellant, cum ex aliis scriptis, tum ex ipsius auctoris observationibus et experientia conflatum opus, varia, in primis ad historiam et genealogiam Gallicam facientia, comprehendens, multisque aliis huius generis compilationibus praeferendum. Ordine alphabetico editor ignotus usus est; priores vero sex alphabeti literae tantum his voluminibus duobus apparent. Amelot.

Cf. *Act. Erud.* 1723. Iul.

Recherches historiques, curieuses & remarquables tirées d'un grand nombre d'Historiens. à Paris 1723. 12. Sunt bona mixta malis, sine ordine et testibus. Recherches hist.

De LAVAU *Recueil de diverses histoires, melées, politiques & morales.* à Paris 1723. II Voll. in 8. de Lavau.

GOTTFR. RUD. POMMERS al. Bugenhagen (D. Iur. Lipsiensis † 1749) *Sammlungen historischer und geographischer Merkwürdigkeiten.* Altenburg 1726. 8. Pommer.

Poſtea auctor collectionem ita mutavit et auxit, ut nova paene videretur; atque ſic inſtructa poſt eius mortem edita eſt ab *Abr. Gotthelf Kaeſtner.* Altenburg. 1756. 8. Memorabiles, leves etiam obſervationes, quae omnes tamen vel prodeſſe vel delectare poſſint, continet, ex hiſtoria et geographia in primis regni Germanici.

Chriſt. IOH. FRID. CHRISTII (*Prof. Lipſienſis* † 1756) Noctes academicae, obſervationibus ad rem litterariam miſcellis et coniecturis expoſitae. Specimen I. *Halae Magdeb.* (1727) Spec. II. *ib. eod.* Spec. III. *ib.* 1728. Spec. IV. *ib.* 1729. 8. Specimina quatuor unum conſtituunt volumen. Hiſtorica quaedam inſunt, praecipue ſpecimini tertio et quarto, v. c. Annales Francorum Pithoeani emendati et illuſtrati; de torque Hattonis, qua inſidiatus eſſe fertur Henrico Aucupi, Saxoniae tum duci; I. H. Hofmanni rerum Walkenriedenſium libri nondum editi; de Arnulfo, rege Francorum.

Zunica. DIEGO ZUNICA *Recreazione de' curioſi, eſpreſſe nell' iſtoria multiplice.* Napoli 1732. 12.

Amuſem. hiſt. *Amuſemens hiſtoriques ou Recueil de ce qu' il y a de plus intereſſant dans les Hiſtoriens les plus connus & les plus fideles.* à Paris 1736. II Voll. 8.

Liron. *Singularitez hiſtoriques & litteraires, contenant pluſieurs recherches, decouvertes & eclairciſſemens ſur un grand nombre de difficultés de l' hiſtoire ancienne & moderne. Ouvrage hiſtorique & critique. (Par Dom* JEAN LIRON, *Benedictin de la Congregation de S. Maur).* à Paris 1734. T. II. ibid. 1738. T. III. ibid. 1739. T. IV. ibid. 1740. 12. Non ex trivio petita exhibet auctor. Maxima obſervationum pars hiſtoriam illuſtrat Francogallicam, cum civilem, tum litterariam.

Nemeitz. IOACH. CHRISTOPH. NEMEITZ (Conſiliarius Palatino-Bipontinus † 1753 Argentorati) *Vernünftige Gedanken über allerhand hiſtoriſche, critiſche und moraliſche Materien, nebſt verſchiedenen dahin gehörigen*

gen

gen Anmerkungen. Frankf. am Mayn. I und II Theil. 1739. III Th. 1740. IV Th. 1741. V Th. 1744. VI Th. 1745. 8. Eminent in his miſcellaneis praecipue litteraria et hiſtorica, et quanquam non omnia pari diligentia et acumine expoſita ſint, multa tamen invenient, paſſim ipſis uſui futura, hiſtoriarum dulcedine capti.

Lettres de critique, de litterature, d'hiſtoire &c. écrites à divers ſçavans de l'Europe par feu Mr. GISBERT CUPER (Conſul Daventrienſis, ad Ordines foederati Belgii, Provinciae Overyſelanae Legatus, dein Belgii ad Foederatorum in Brabantia et Flandria exercitum A. 1706 Conſiliarius etc. † 1716). *à Amſterd.* 1742. 4. Maxima pars harum epiſtolarum, quarum nonnullae diſſertationes potius ſunt, hiſtoriam litterariam, antiquitates, remque numiſmaticam illuſtrat. Amplum recenſum dedere auctores *Nov. Act. Erud.* a. 1744. p. 202 ſqq. Cuper.

Nouveaux Mémoires d'hiſtoire, de critique & de litterature; par M. l'Abbé D'ARTIGNY. à Paris 1749-1756. VII Voll. in 12. Opus miro modo, maximam partem gemmulis hiſtoricis, antiquis ac novis, variegatum: ne tamen in iſto quaeras diſquiſitiones pereruditas! d'Artigny.

Hiſtoire générale des conjurations, conſpirations & revolutions celebres, tant anciennes que modernes. Par M. (François Joachim) DU PORT DU TERTRE (Academiae Andegavenſis ſocius † 1759). *à Paris* 1754-1761. X Tomi in 12 mai. Duorum poſteriorum voluminum auctor eſt DESORMEAUX, academiae Inſcriptionum elegantiorumque literarum Pariſinae ſodalis. Coniurationes ſeditionesque nec ſecundum ordinem regnorum, quibus ortae actaeve ſunt, licet auctor prior id pollicitus erat, nec temporis ratione habita, narrantur. Uterque etiam auctor non ſolum nil plane novi vel inauditi propoſuit, ſed etiam haud ubique veritatem aut teſtes fide dignos du Port Tertre.

fectatus est. Desiderantur quoque quarundam celebriorum coniurationum historiae. Fatigat praeterea argumentorum sibi similium adspectus nimiaque largitas. Quapropter mehercle! operae minime pretium erat, foetum tam labilem civitati litterariae Theotiscae donare, quod tamen factum *Vratislaviae* 1764 - 1771. X Voll. in 8.

Longuerue. *Longueruana, ou Recueil de Pensées de l'Abbé de Longuerue publié par M. Desmarest. à Paris* 1754. 12. *Nouvelle edition, revue & corrigée. à Amsterd.* 1773. II Voll. in 12. Auctor, iam 1733 mortuus, haud vulgari eruditione praeditus erat, quae et in hac collectione, varias disquisitiones historicas continente, se exseruit.

Richer. *Essai sur les grands évenemens par les petites causes (par M.* ADRIEN RICHER). à Paris 1757. *Nouvel Essai* etc. ibid. 1759. 12. *Theotisce* Berol. et Lips. 1759. 8. atque Rigae et Lips. 1771. 8. Liber quidem lectu iucundus, sed in tradenda veritate historica ordineque rerum servando parum accuratus. Nec ubique verae rerum gestarum causae allatae, nec omnia facta ab auctore tradita gravia sunt.

Dreux du Radier. *Recreations historiques, critiques, morales & d'erudition; avec l'histoire des fous en titre d'office.* Par M. D (REUX) D (U) R (ADIER). à Paris 1767. II Voll. in 12 mai. Auctor multa scit, quae si nescias, crimini non habebitur.

Varietés hist. *Varietés historiques & litteraires.* à Paris 1762. 12 mai. Ethici magis ac politici argumenti, quam historici. Levia sunt fere omnia, ideoque haud anxie petenda.

Abbt. THOM. ABBTS, *weil. gräfl. Schaumburg - Lippischen Hof-und Regierungsrathes* († 1766), *Vermischte Werke. 1 Th.* Berlin und Stettin 1768. *2 Th.* 1770. *3 Th.* 1771. *4 und 5 Th.* 1780. *6 Th.* 1781. 8. Plurima quidem scriptoris nobilissimi opuscula philosophici argumenti sunt: at tamen et insunt, quae studium

tum historicum iuvent, v. c. fragmentum historiae .usitanae (P. II); historia comitum Schaumburgico-um (P. V); de recta historiam docendi ratione, de ifferentia inter veterem et novam historiam aliaque P. VI). Et in epistolis auctoris his operibus inser-is meditationes varias huc pertinentes reperies.

Mélanges d'histoire, de litterature, de jurisprudence Terrasson. *'tteraire, de critique &c. Par M.* TERRASSON, *Ecu-er, Avocat au Parlement, ancien Vice-Chancelier de lombes, Censeur Royal, Lecteur & Professeur ordinaire i Roy au Collège Royal de France.* à Paris 1769. 12. auca insunt historica, eaque maximam partem ad storiam Francogallicam pertinent.

Merkwürdige Geschichte und Denkwürdigkeiten, wel- Merkwürd. Gesch. *e sich in der vergangenen Zeit, und zwar in den Jah-n 1755 bis 1768 zugetragen haben; ausgezogen aus ithentischen Nachrichten.* Leipz. 1769. 8. Pars se-unda hanc habet epigraphen: *Gesammelte Nachrich-n von allerhand merkwürdigen Begebenheiten, seltsa-en Vorfällen, Beyspielen von Tugend und Laster, von 'erbrechen und Strafen, wie auch von einer Menge theils ützlicher, theils angenehmer Erfindungen und Entde-kungen, die binnen den Jahren 1755 bis 1768 aus allen Theilen der Welt bekannt gemacht worden sind.* ibid. 1770. 8. Tertia pars: *Merkwürdige Geschichte und Denkwürdigkeiten — die seit den Jahren 1769 bis 1775 iach und nach bekannt gemacht worden.* ibid. 1776. 8. Minime ex monumentis authenticis, ut titulus partis rimae mentitur, sed e novellis politicis huius compi-ationis haud plane contemnendae, partes duas prio-es corrasit RANFTIUS, quem supra p. 165 sq. no-ninavimus. Tertiae partis editor ignoratur.

Historische Erzählungen, die Denkungsart und Sit- Hist. Erzähl. *en der Alten zu entdecken.* Zürich 1769. 12. Pluri-na pars harum narrationum ex historia medii, quod ippellant, aevi, et quidem Helvetica, collecta est.

Allete. *Les Princes célèbres, qui ont regné dans le m dépuis l'origine des monarchies & des empires jus nos jours. Ouvrage, où l'on expose leur different c ctère & les actions remarquables, qui ont fait passer nom à la postérité.* à Paris 1769. IV Voll. in 12 Regibus ac Principibus, quibus hiſtoriae ſtudium caeteris hominibus utile, cui vero non multum impendere ſolent, ſaltem non ſemper poſſunt, ſc auctor, cui nomen ALLETE. Ex omni igitur h ria prudenter ſelegit exempla, quae proficua hon bus iſtis eſſe poſſunt. In deſcribendis hiſtoriae : quae Principibus Tillemontium in primis ſecutu

lerie de rtraits. *Galerie de Portraits.* à Paris 1769. 8. Non partium ſtudio, nec ſine feſtinatione, errorum 1 torum matre, has imagines ex hiſtoria praec Francogallica et ex hiſtoricis huius gentis, v. c. *ſuet*, *Flechier*, *Orleans*, *Voltaire*, *Velly*, *Vill* ex *Humio* tamen etiam aliisque conquiſivit ſcri nobis ignotus.

l. Miſc. *An Hiſtorical Miſcellany.* London 1771. 12. puſculum in uſum iuventutis ex variis hiſtoria partibus caute collectum.

ſch. und *Geſchichte und Erzählungen.* Danzig 1771-1 X Voll. in 8. Editio altera tomi primi *ibid.* 1779 Auctor, SAMUEL GUIL. TURNER, tunc tem Antiſtes ſacrorum Naſſenhubenſis prope Dantiſc nunc Diaconus in hac urbe, non ſolum hiſtorias etiam breves fabulas Romanenſes, meditationes cas, commentationes phyſicas etc. populari cultc ſtilo conſcriptas, magnam partem ex ephemerid Anglicis et Francogallicis Theotiſce converſas, le ribus offert. Prodeſt pariterque delectat.

gmente. *Fragmente der ältern Geſchichte zum Zeitver denkender Leſer.* Hamburg 1772. 8. Excerptorum tius, quam fragmentorum titulo inſignienda eſſet l collectio, cuius auctor artem bene narrandi callet.

Les Annales de la bienfaisance, ou les hommes, rappellés à la bienfaisance par les exemples des peuples anciens & modernes, qui ont donné, soit en public, soit en particulier, des preuves d'humanité, de vertu, de generosité &c. à Lausanne (seu potius *à Paris*) 1772. III Voll. in 12 mai. Non modo humanitatis, beneficentiae ac liberalitatis, verum etiam fortitudinis exempla, passim quoque facetiae, proponuntur in hac compilatione, peccatorum historicorum plenissima. Annales la bienfaisance.

Historische Aufsätze für die Jugend, aus den berühmtesten Schriftstellern ausgezogen; aus dem Englischen. Leipz. 1773. 8. Acri sane iudicio auctor anonymus pensa historica LX pulcherrima ex Livio, Tacito, Humio, Robertsono, Voltario aliisque collegit. Hist. A

Geographisches, historisches, physicalisches und moralisches Mancherley. Leipzig 1773. II Voll. in 8. Minima collectionis pars ad historiam pertinet. Fontes, e quibus narrationes haustae, nunquam indicati. Manch

Mélanges historiques, politiques, critiques & philosophiques. Par M. DUCROT. à Paris 1774. II Voll. in 8. Prima huius compilationis pars varia fragmenta historica, sine ullo ordine, ab initio aerae christianae usque ad pacem Ultrajectensem, narratiunculis de Ludovico XIV, Galliarum rege, antea non satis cognitis interspersis; secunda, brevem Ludovici XV biographiam; tertia, descriptionem brevem ac ieiunam regnorum quorundam Asiaticorum, Africanorum et Americae, comprehendit. Ducrot

Todtengespräche über wichtige Begebenheiten der mittlern und neuern Geschichte, von I. K. F. (IOH. KONRAD FAESI, Antistes sacrorum Flachensis prope Scaphusam). *Frankf. und Leipz.* 1775. 4. Faesi.

Eiusd. *Unterredungen verstorbener Personen über wichtige Begebenheiten der ältern, mittlern nnd neuern Geschichte.* Halle 1777. 8. — Dialogi huius auctoris veritate

veritate historica nituntur, ideoque hic omnino commemorandi videntur: cave igitur, ne illos confundas cum iis, quos *Faßmannus* quidam, *Ranftius*, aliique huius farinae scriptores, olim ad nauseam usque procrearunt!

ie Miscellanien. *Neue Miscellanien, historischen, politischen, moralischen und sonst verschiedenen Inhalts.* Leipzig 1775-1781. XII Partes in 8. Partibus quatuor prioribus symbolas contulit Comes ROCHUS FRID. *de* LYNAR († 1781); reliquos auctores ignoramus. Partes posteriores laude, quam priores tulerunt, haud dignae sunt.

imposteurs demasqués. *Les imposteurs demasqués, ou les usurpateurs punis, ou histoire de plusieurs avanturiers, qui ont pris la qualité de Roi, de Messie, ou de Prophète, & ont fini leur vie dans l'obscurité, ou par une mort violente.* à Paris 1776. 12 mai. — Historiae vulgares, non sine vitiis gravibus narratae!

ersen. IAKOB FRIED. FEDDERSEN (Antistitis sacrorum olim Magdeburgensis, nunc Brunsvicensis) *Nachrichten von dem Ende gutgesinnter Menschen, mit praktischen Anmerkungen. 1ste Sammlung.* Halle 1776. *2te Samml.* 1778. *3te Samml.* 1781. 8 mai. (Collectio prima typis repetita *ibid.* 1781). Magnum plausum tulere hae relationes de hominibus bonis; et quidem non immerito. Auctor enim, ingenio pariter ac animo amabilissimus, res gestas, quae humanitatem ornant, sic narrat, ut et aliorum hominum pectora virtute impleat, eosque ad facinora egregia praestanda valide incendat. Eandem laudem meretur eiusdem libellus, iuventuti scriptus: *Beyspiele der Weisheit und Tugend aus der Geschichte mit Erinnerungen für Kinder.* Halle 1777. ibid. 1780. 8.

: Gesigen. *Letzte Gesinnungen zum Tode verurtheilter Standespersonen, oder kurzgefaßter Bericht von ihrem Leben, von dem Verfahren wider sie, und von den wichtigsten Umstän-*

den bey ihrem Tode; nebst den Briefen, die sie im nisse geschrieben, und den Reden, die sie auf dem t gehalten haben. Aus dem Französischen über- nd mit Berichtigungen und Zusätzen versehen. 1777. 1778. III Voll. in 8. Et haec collectio, uctorem ignoramus, salubris est, multumque nos hominum corrigendos iuvare potest. Li- quibus compilata, indicati sunt. Interpres seus bene rem suam egit. Huc etiam pertinet o, ex historia recentiore hausta, hac epigra- iata:

spiele von Tugend und Laster aus der Geschichte ischheit. Altenburg 1778. II Partes in 8.

anges tirés d'une grande bibliotheque. à Paris 1781. XV Voll. in 8. Auctor horum miscella- ı, magnam partem historicorum, CONTANT LLE, XXIV promisit volumina, alphabeti li- ignita, e bibliotheca Marchionis DE PAULMY ı vel extrahenda. Varia ex prioribus tomis lit *Wielandus* in ephemerides suas, der *teutsche* inscriptas, inde quidem a mense Novembri idspersis observationibus ac sententiis gratissi- ossessor bibliothecae ipse quaedam elaboravit, egrum volumen tertium, cui titulus: *Précis stoire générale de la vie privée des François dans tems & dans toutes les provinces de la Monar-* Mélanges,

risch - Statistisch - Moralisches Lesebuch zur Un- ng für die erwachsene Jugend und andere. 1. Halle 1780. 8. Haustae quidem hae narratio- e libris notis, utilis tamen eorum collectio ti omnino esse potest, ideoque continuatio ı. Quod etiam valet de sequentibus huius ge- ollectionibus recentissimis: Lesebuch.

erhaltende, die Menschheit interessirende Merk- eiten aus verschiedenen Fächern. 1 Th. Frankf. ipz. 1780. *2 Th.* ibid. 1782. (f. potius 1781) 8. Unterhalt. Merkwürd.

Histo-

[Wa]genseil. *Historische Unterhaltungen für die Jugend, von G. I. WAGENSEIL. 1 Bändchen.* Augsb. 1781. 8.

* * *

[An]ecdotes. Non immerito forte hic etiam mentio iniicienda erit libellorum, quos Francogalli nuper e maioribus operibus historicis, maximam partem negligenter factis, excerpserunt atque compilarunt, nobisque sub titulo τῶν ἀνεκδότων — indigni profecto hoc elogio! — certatim venditarunt. Omnes si coniungas, historiam quasi universalem, certe ex mente auctorum, habebis. Nobis sequentes fere innotuerunt:

Anecdotes Françoises. à Paris 1767. 12 mai. Auctor perhibetur BERTOUX, Canonicus Sylvanectensis, antea ordini Iesuitarum adscriptus. Haud male iuncto libello simili (*Tablettes anecdotes & historiques des Rois de France;* auctore *Dreux du Radier*), haec anecdota scriptor anonymus in sermonem Theotiscum transtulit, hoc titulo: *Historische Gemälde und Anecdoten der Könige in Frankreich etc. Leipz.* 1768-1769. IV Voll. in 8.

Anecdotes Italiennes. à Paris 1769. 12 mai.

Anecdotes Germaniques, dépuis l'an de la fondation de Rome 640 & avant l ère chrétienne 106 jusqu' à nos jours. à Paris 1769. 12 mai.

Anecdotes Angloises, dépuis l'établissement de la Monarchie Angloise jusqu' au regne de George II. à Paris 1769. 12 mai.

Anecdotes du Nord, comprenant la Suede, la Danemark, la Pologne & la Russie, dépuis l'origine de ces Monarchies jusqu' à présent. à Paris 1770. 12 mai.

Anecdotes des Republiques, auxquelles on a joint la Savoie, la Hongrie & la Boheme. à Paris 1771. II Voll. in 12 mai.

Anecdotes Arabes & Musulmanes depuis l'an de J. C. 614, epoque de l'etablissement du Mahometisme en

Ara-

rabie par le faux prophete Mahomet, jusqu' à l' extinion totale du Califat en 1538. à Paris 1772. 12 mai.

Anecdotes ecclesiastiques, contenant tout ce qui s' est assé de plus intéressant dans les Eglises d' Orient & d' Ocdent, dépuis le commencement de l' ère chrétienne jusqu' à résent. à Paris 1772. II Voll. 12 mai.

Anecdotes Espagnoles & Portugaises, dépuis l' oriine de la Nation jusqu' à nos jours. à Paris 1773. II 'oll. in 12 mai.

Anecdotes Orientales I Partie, contenant les aniens Rois de Perse, & les différentes dynasties perès, turques & mogoles jusqu' aux Califes & aux Sohis exclusivement. *II Partie*, contenant les Rois de erse, de la Dynastie des Sophis, les Mogols & les ultans Turcs de la famille Ottoman, dépuis la fonation de ces grands empires jusqu'à nos jours. à Pas 1773. in 12 mai.

Anecdotes chinoises, japonoises, siamoises, tonquinoises &c. dans lesquelles on s'est attaché principament aux mœurs, usages, coutumes & religions e ces différens peuples de l'Asie. à Paris 1774. 2 mai.

Anecdotes Africaines, dépuis la decouverte de l' Afrie jusqu' à nos jours. à Paris 1776. 12 mai.

Anecdotes Americains ou Histoire abrégée des princiaux évenemens arrivés dans le nouveau monde dépuis sa couverte jusqu' à l' époque présente. à Paris 1777. in 2 mai.

M. *Col-*

II.

Collectiones, Dissertationes, Opera et opusc historica iunctim edita. *)

ibellicus. M. ANT. COCCII SABELLICI (*de quo supra* 95 sqq.) Opera in duos digesta tomos *Venet.* 15 fol. *Basil.* 1538. II Voll. fol. *ibid.* 1560. IV Tomi fol. Omnes editiones rarae. Ultimam curavit *Coe secundus Curio*; quatuor isti tomi plerumque tria lumina constituunt, quia tertius et quartus uno vo mine commode contineri possunt.

Cf. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. X. p. 233.

Ritius. MICHAEL RITIUS f. *Riccius, Ricio, Ris (IC et Historicus, Prof. prim. Neapolitanus, Consiliaris gius, Praeses Senatus supremi, atque Comes Cariat sis ac Montellensis, postea patria pulsus, regis Fran galliae Consiliarius sociusque Parlamenti Parisini, culo XVI florens*) de regibus Francorum Libri III. regibus Hispaniae Libri III. de regibus Hierosolym rum Lib. I. de regibus Neapolis et Siciliae Libri de regibus Ungariae Libri II. *Basil.* 1517. 4. *il* 1534. 8. Editio quarta *Neap.* 1645. 4. Omnes e tiones horum librorum, sigillatim etiam typis expr sorum, rarae, omnium vero rarissima prima illa Ba leensis. Cf. etiam supra p. 192.

neas Syl- us s. Pius AENEAE SYLVII *Senensis* i. e. PII SECUN Opera omnia, nunc demum post corruptissimas e tiones summa diligentia castigata et in unum corp redacta. *Basileae*, ex officina Henr. Petri 1571. f (Editio rarissima).

Eius

*) Titulos tantum plurimorum huius generis operum hic co spiciendos damus, quia contenta locis suis laudabunt Quoties hoc fiet, breviter ad hanc sectionem ablegare p terimus lectores, non describendo semper integros oper titulos eorumque editiones; atque hac ratione spatii lucrabimur.

Eiusd. Opera geographica et historica. *Helmstadii* 1699. 4.

PAULI IOVII Opera, quotquot exstant, omnia, mendis accurate repurgata, vivisque imaginibus eleganter et opportune suis locis illustrata. *Basileae*, typis P. Pernae 1578. II Voll. in fol. Cf. supra p. 137. Paulus Iovius.

CAROLI SIGONII (*Prof. literarum elegantiorum Venetus, deinde Patavinus, postea Bononiensis*, † 1584 *Mutinae*, ubi 1523 f. 1524 *natus fuerat*) Opera omnia. *Hanoviae* 1604. III Voll. in fol. Sigonius.

Eiusd. Opera omnia edita et inedita, cum notis diversorum illustrium virorum et eiusdem vita a *Lud. Ant. Muratorio* conscripta; *Phil. Argelati* Bononiensis nunc primum collegit, suasque animadversiones in aliquot ipsius Sigonii opuscula adiecit, nec non indicibus locupletissimis exornavit. *Mediolani* 1732-1738. VI Voll. in fol.

PETRI PITHOEI (*Procuratoris generalis Parisi*. † 1596) Opera sacra, iuridica, historica et miscellanea, ex editione *Car. Labbei. Paris.* 1609. 4. Liber admodum rarus, quo tamen non omnia Pithoei scripta historica minora collecta sunt. Pithoeus.

BILIBALDI PIRCKHEIMERI, *Consiliarii quondam DD. Maximiliani I et Caroli V Impp. Augg. Equitis aurati, Senatoris et Patricii Norimbergensis*, († 1530) Opera politica, historica, philologica et epistolica, cum Alberti Dureri, Norimbergensis, vulgo Apellis Germanici dicti, figuris aeneis. Adiectis opusculis Pirckheimeri auspicio concinnatis: *Clarae Pirckheimerae* Abbatissae, *Conradi Celtis*, *Ioh. Stabii*, *Christoph. Scheurli*, *Eobani Hessi*, epistolae variorum eius aevi doctissimorum quorumque virorum ad Pirckheimerum. Una cum *Cunradi Rittershusii*, IC. et Antecessoris Altorphini, Commentario de Vita et Scriptis Pirckheimeri. Omnia nunc primum edita ex bibliotheca Pirckheimerana V. N. Iohannis Imhofii, Pirckheimer.

hosii, Patricii Norimbergensis, collecta, recensita digesta à *Melchiore Goldasto Haiminsfeldio. Fran* 1610. fol.

arlandus. HADRIANI BARLANDI (*Professoris Rhetor Lovaniensis* † circa 1542) Historica, nunc prim collecta simulque edita. *Colon.* 1603. 8.

Lipsius. IUSTI LIPSII (*Brabantini, Doctoris iuris, C liarii et Historiographi Hispanici, Professoris Ien. Rhetorices ac Historiarum, tandem Professoris litt rum elegantiorum Lovaniensis*, † 1606) Opera om *Antverp.* 1614. VI Voll. in 4. *ibid.* 1637 sqq. Voll. in fol. *Lugd.* 1652. II Voll. fol. *Vesaliae* 1(IV Voll. in 8 mai.

cta sanct. Acta Sanctorum, quotquot toto orbe colun vel a Catholicis Scriptoribus celebrantur, quae ex tinis et graecis aliarumque gentium antiquis mc mentis collegit, digessit, notis illustravit IOAN BOLLANDUS (*Belga* † 1665), Societatis Iesu Tl logus, servata primigenia phrasi. Operam et dium contulit GODEFRIDUS HENSCHENIUS, e dem societatis Theologus (*Antverpiensis* † 16 Prodit nunc duobus tomis *Ianuarius*, in MCLXX nominatorum Sanctorum et aliorum numerabilium memoria vel res gestae illustran Caeteri menses ex ordine subsequentur. *Antverp* prostant apud *Ioan. Bapt. Verdussen* 1643. II Vol fol. — Ita inscribitur tomus primus et secundus ris, cuius formam ac rationem conceperat Ie HERIBERTUS ROSWEYDUS, vasti, volumin et maximo hinc pretio comparandi, imo rariss obvii, quippe adeo Antverpiae raro integrum rep tur, quia volumina ad mensem Februarium pertin tia maximam partem perierunt. *Februarius* iste solvitur tomis III, iisdem editoribus, *Antverp.* 16 Tunc Bollandus et Henschenius socium sibi ad vere DAN. PAPEBROCHIUM (Iesuitam Antverpi

sem † 1714), qui cum Henschenio, Bollando interea mortuo, *Martium* edidit tomis III, *ibid.* 1668. *Aprilis* sequebatur *ibid.* 1675, tribus itidem tomis. *Maii* tomus I - V *ibid.* 1680. VI et VII *ibid.* 1688. *) Cuius mensis sex tomi priores Henschenii et Papebrochii cura prodiere: septimus autem, sociis Papebrochio, FRANC. BAERTIO († 1719) et CONRADO IANNING († 1723). Hi quoque primum *Iunii* tomum *ibid.* 1695 curarunt, adiuncto sibi HENRICO THIEULLIER, qui vero mox hoc labore sese abdicavit; successor eius, FRANC. VERHOEVEN, morte praematura a. 1701 oppressus est. Ideoque, NICOLAO RAYE socio assumto, secundus Iunii tomus prodiit 1698; tertius 1701; quartus 1707; quintus, cuius curam simul gessit IOH. BAPT. SOLLERIUS, 1709; sextus et septimus 1715 et 1717, curantibus Ianningo et Sollerio. Iidem, socio IOH. PINIO, *Iulii* tomum primum 1719, secundum 1721, tertium Sollerius, Pinius et GUIL. CUPERUS 1723, quartum usque ad septimum hi tres quoque, adiuncto sibi PETRO BOSCHIO, 1725, 1727, 1729 et 1731, in lucem ediderunt. *Augusti*, iisdem auctoribus curantibus, tomus primus 1733 prodiit, secundus, in cuius elaboratione Boschius mortuus, 1735, tertius, adiuvante PETRO DOLMANS, 1737, quartus, Pinio et Cupero curantibus, 1739, quintus et sextus 1741 et 1743, eorundem studio, accedente tamen IOH. STILTINGHIO. Primum *Septembris* tomum 1746 elaborarunt Pinius, Stiltinghius, LIMPENIUS et IOH. VELDE; secundum 1748 tres posteriores atque CONSTANTINUS SUYSKENS; tertium 1750 Stiltingh, Limpen, Suyskens et IOH. PERIER; quartum 1753 iidem, Limpenio excepto; quintum 1755 iidem

*) Ad mensem Maii pertinet etiam *Propylaeum Mensis Maii, quod continet vitas Romanorum Pontificum*, auctoribus *Henschenio et Petro Possino.* Antverp. 1681.

iidem et URBANUS STIKER; sextum 1757, mum 1760, et octavum 1762, iidem, Stikeri loco, IOH. CLEUS assumto. Primum *Octobri* mum 1765 curarunt Stiltingh, Suysken, Perie cedentibus CORNELIO BYE et IACOBO BUI iuvante etiam IOSEPHO GHESQUIER. M Stiltinghio ac Periero, reliqui, usque ad aboliti ordinis Iesuitici, operi incubuerunt, atque secu Octobris tomum 1768, tertium vero 1770 in l ediderunt. Magno post intervallo quartus Oc tomus, curantibus Bye, Bue, HUBENS et FON 1780 typis expressus est. Opus igitur, nondu finem perductum, iam LI tomos implet. Ve operis repetitio, bibliopolis Albrizzi et Coleti entibus, suscepta est inde ab a. 1734. Quadr tomi editionis Venet. prodierunt usque ad a. nescio vero, an reliqui Tomi etiam fuerint recul Dissertationes pereruditae, quibus Actorum Sa rum Antverpiensium auctores, quos *Bollandista* go appellant, adversarios refutare studuerunt, minibus istis insertae, separatim recusae exstant epigraphe: *Acta SS. Bollandiana apologeticis lib unum Volumen contractis vindicata.* Antverp. fol. Forte etiam reliquae dissertationes criticae volumina ista dispersae, hac ratione colligentur ribusque sic utiles fient. Quod ut a viro, acri cio praedito, agatur, vehementer optandum est. tae enim harum dissertationum paleas conti quarum collectio futilis sane foret atque ingrata. mo vero, qui de hominibus illustribus, Regibus, chiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Principum a nistris, inter Sanctorum numerum relatis, quor que res gestae in isto narrantur atque explicat agere vel scribere conatur, hoc facere audeat, adiumento horum Actorum. Omnia enim fere collecta, saepe etiam ἀκριβῶς examinata diliger que illustrata, inveniet, quae consilium suum mag

I

pere iuvare possint, multa iam occupata et praerepta, quae laborem et operam in colligendis materiis mirum in modum levent.

Eorum in gratiam, quibus praestantissimi operis usus praeclusus est, indicabimus libros, quibus omnium voluminum argumenta copiose suggesta inveniuntur:

DU PIN *Nouvelle biblioth. des auteurs eccles.* T. XVII. p. 267.

BAILLET *Discours sur l'histoire de la Vie des Saints*, praef. Vol. I. libri: *Vies des Saints.*

BAUMGARTENII *Nachrichten von merkwürdigen Büchern* T. I. p. 134. 239. 351. 525. T. II. p. 126. T. III. p. 37. T. IV. p. 34.

Götting. gel. Anzeigen a. 1756. p. 1369 et 1399. a. 1767. p. 281.

Cf. etiam *Journal des Sçavans* a. 1708. May p. 345.
M. DENIS *Merkwürdigkeiten der Garellischen Bibliothek* p. 321.

IOH. IAC. CHIFFLETII (*Philippi II regis Hispaniarum Medici, Consulis Vesontini* † 1669) Opera politico-historica ad pacem publicam pertinentia. Tomus I. *Antverp.* 1650. T. II. *ibid.* 1649. fol. I.I. C

Chiffletiana Miscellanea, sive *Chiffletiorum* Opuscula varia, historiam et antiquitatem, tam sacram, quam profanam illustrantia, seorsim antehac edita, sed nunc in unum corpus collecta. *Amsterd.* 1688. VII Voll. in fol. *)

Utilissimam collectionem ex Franciae Occidentalis maxime bibliothecis procuravit IOH. LUCAS DACHERIUS (*d'Achery*) e congregatione S. Mauri Monachus Benedictinus magni nominis († 1685), hac quidem epigraphe: d'Achery

*) De Chiffletiis eorumque scriptis eruditissimis accurate agitur in *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. X. p. 235-331.

Veterum aliquot scriptorum, qui in Galliae bibliothecis, maxime Benedictinorum, latuerunt, Spicilegium. *Paris.* 1655 - 1677. XIII. Voll. in 4.

Volumina duo priora recusa sunt *ibid.* 1665. 4. Rarius factum opus cum maximi pretii esset, iterum editum fuit, scriptis variis in certas classes redactis, per *Ludov. Franc. Ios. de la Barre*, adiectis scriptorum, quos Spicilegium hoc refert, variis lectionibus, per *Steph. Baluzium* et *Edmundum Martene* collectis. *Paris.* 1723. III Voll. in fol. Licet vero multis nominibus ordinatior, castigatior et melior sit haec editio repetita; tamen omissa etiam quaedam sunt, et immutata, ideoque priori etiam editioni in charta maxima, typis luculentis excusa, et inde a multis annis a viris doctis citata, pretium adhuc aliquod statuendum; eo magis, quia ordo in recentiore mutatus, atque paginae nec in margine additae; omitto, typos minutiores in folio visui minus forti non arridere. Quae verba sunt *Vogtii* in Catal. Libror. rar. pag. 3. ed. a 1738.

Cf. THOM. ITTIGIUS de biblioth. et catenis Patrum p. 166.
(BAUMGARTENS) *Nachrichten von einer Hallischen Bibl.* T. V. p. 100.
(TASSIN) *Hist. litter. de la Congreg. de S. Maur* pag. 109. et in versione huius operis Theotisca T. I. pag. 164.

Boecler. IO. HENRICI BOECLERI (*Consiliarii Caesarei ac Moguntini, Historiographi Suecici et Prof. Histor. Argentinensis*, † 1672) Dissertationes academicae. *Argent.* 1658. 8. Editio secunda, altero tanto auctior. *ibid.* 1701 sq. III Voll. in 4.

Horn. GEORG. HORNII (*natione Germani, post varia fata Prof. Histor. Harderovicensis, deinde Leidensis* † 1670) Dissertationes historicae et politicae. *Lugd. Bat.* 1668. 12.

Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti in saeculorum classes distributa: Saeculum I. quod est ab anno Christi D. ad DC. Collegit Dominus LUCAS D'ACHERY, Congregationis S. Mauri Monachus, ac cum eo edidit D. IOANNES MABILLON, eiusdem Congregationis († 1708), qui et universum opus notis, observationibus indicibusque necessariis illustravit. *Lutetiae Paris.* 1668. fol. Successere octo volumina ab a. 1669 usque ad 1701. Dacherius quidem conceperat opus hoc praestantissimum, multaque ad id perficiendum collegerat: sed senectute ingravescente impeditus illud elaborare non poterat. Mabillonio igitur doctissimo debemus operis perfectionem, observationes ac praefationes, rara eruditione repletas, omnesque fere historiarum regiones, ecclesiasticam in primis, illustrantes. Quapropter viris doctis, qui opus splendidum sibi comparare haud possunt, gratum omnino fuit, quod praefationes istae separatim in lucem prodierint, cura P. P. *Steph. Hideux*, et *Ioh. Petr. du Bos*, eiusdem Congregationis sociorum, hac quidem epigraphe: R. P. *Domini Ioannis Mabillonii Praefationes Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti, in saeculorum classes distributis, praefixae etc.* Rotomagi 1732. 4. Caeterum observationes ad saeculum sextum Benedictinum, quod duobus posterioribus voluminibus continetur, RUINARTUM, eiusdem congregationis socium doctissimum, auctorem habent, praefationes autem Mabillonium. Praefationum argumenta operisque universi oeconomiam tradidit *Tassinus* l. c. p. 221. et 630 Vers. Theot. T. I. p. 340. T. II. p. 363. Mabillon

Mabillonio debemus etiam aliud huc pertinens opus, inscriptum: *Analecta vetera.* Lutetiae Paris. 1675. 1676. 1682. 1685. IV Voll. in 8. Recusa, *cura Ludovici Franc. Ios. de la Barre*, ibid. 1723. fol. Monimenta et dissertationes, epistolae, diplomata, conciliorum fragmenta, carmina historica, quibus

haec Analecta abundant, in hac editione ordine chronologico diſpoſita ſunt. Cf. *Taſſinus* l. c. p. 238. Verſ. Theot. T. I. p. 366. — Nec ſilentio praetereunda ſunt opuſcula poſthuma Mabillonii et Ruinarti, hoc titulo inſignita:

Ouvrages poſthumes de JEAN MABILLON *& ceux de* THIERRI RUINART; par D. VINCENT THUILLIER. à Paris 1724. III Voll. in 4. Non omnia ſunt poſthuma, plura potius iam a Mabillonio ipſo edita erant.

pi. PAOLO SARPI (Servitae, Doctoris Theologiae, Procuratoris generalis ordinis ſui et Archivi reip. Venetae arcani cuſtodis, † Venetiis 1623) *Opere, diviſe in cinque Volumi. In Venetia* 1677. V Voll. in 12. — *Diviſe in ſei Volumi.* ib. eod. VI Voll. in 12. (Titulus quidem tomi primi annum 1677 prae ſe fert: ſed ſequentes anno 1684 inſigniti) — *Diviſe in ſei Volumi. In Venetia* Vol. I. 1687. Vol. II. 1686. Vol. III. 1675. Vol. IV *in Mirandola* 1687. Vol. V *in Venetia* 1683. Vol. VI. *ibid.* 1685. 12. Venetiae quidem in harum editionum titulis tanquam impreſſionis locus laudantur: ſed falſo. Editiones tres recentiores itidem falſo *Helmſtadium*, tanquam locum impreſſionis, prae ſe ferunt. Prima, ſic inſignita, 1718. II Voll. in 4. ſecunda, 1750. II Voll. in fol. tertia, eaque copioſiſſima, licet varia adhuc Sarpii inedita ſcripta ſuperſint, 1763. V Voll. in 4 mai. Quae editio recentiſſima etiam continet opus Sarpii celeberrimum, hiſtoriam Concilii Tridentini, quam editiones operum praecedentes non habent; nec antea autographum Italicum huius hiſtoriae in Italia typis impreſſum erat.

Cf. IOH. FABRICII Hiſtoria bibliothecae ſuae P. VI. p. 129.
NICERON l. c. T. I. p. 478. Verſ. Theot.
(BAUMGARTENS) *Nachrichten von einer Hall. Bibl.* T. III. p. 343.
Götting. gel. Anzeig. a. 1764. p. 666.

STR-

STEPHANI BALUZII (*Professoris iuris canonici in Collegio regio Parisino, deinde Directoris eiusdem Collegii, post in exilium acti, tandem quidem Lutetiis recepti, sed sine munere publico*, † 1718) Miscellaneorum Liber primus. Hoc est, Collectio veterum monumentorum, quae hactenus latuerunt in variis codicibus ac bibliothecis. *Parisiis* 1678. — Liber secundus *ibid.* 1679. — Liber tertius. *ibid.* 1680. — Liber quartus. *ibid.* 1683. — Liber quintus. *ibid.* 1700. — Liber sextus. *ibid.* 1713, — Liber septimus *ibid.* 1715. 8 mai. Baluzius.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek* T. VI. p. 301.

CHRISTOPH. CELLARII (*Professoris historiarum et eloquentiae Halensis* † 1707) Programmata varii argumenti — eiusdemque orationes etc. *Lips.* 1689. 8. Cellarius.

Eiusdem Dissertationes academicae varii argumenti, in summam redactae cura et studio *Io. Georg. Walchii*, qui et dissertationem de auctoris vita et scriptis, item indices copiosiores adiecit. *ibid.* 1712. 8. — Non omnia in his collectionibus historica sunt, maximam tamen partem.

THOMAE CRENII (*seu potius* THOMAE THEODORI CRUSII, *Brandenburgensis, post varia fata ac munera Lugduni Batavorum vitam privatam agentis*, † 1728) Fasciculus dissertationum historico - critico-philologicarum. *Roterod.* 1691 - 1699. IX Voll. in 8. Crenius.

Eiusdem Animadversiones philologicae et historicae, novas librorum editiones, praefationes, indices, nonnullasque summorum aliquot virorum labeculas notatas excutientes, cum plurimorum clariss. virorum epistolis, antea nunquam editis. Partes XIX. *Lugd. Bat.* 1697 - 1720. IX Voll. in 8.

Eiusd. Museum philologicum et historicum. *ibid.* 1699. — II. *ibid.* 1700. 8.

Eiusd. Analecta philologico - critico - historica. *Amstelod.* 1699. 8.

Eiusd. Thesaurus librorum philologicorum et historicorum. *Lugd. Bat.* 1700. 8.

Multa in his collectionibus insunt futilia, arida et ieiuna: multa vero etiam utilia nec ubivis obvia. Maxima dissertationum pars ab aliis viris doctis profecta et a Crenio notis ac praefationibus instructa est. Caeterum omnes collectiones Crenianae rarae.

Temple. WILLIAM TEMPLE'S (cf. supra p. 155) Miscellanea, *in two Parts.* Lond. 1691. 8. Editio quinta, *ibid.* 1697. 8. — *Gallice*, à Utrecht 1693. II Voll. in 12.

Rabener. IUSTI GOTTOFREDI RABENERI (*senioris, Rectoris Fribergensis et Misnensis*, † 1699) Amoenitatum historico - philologicarum quinque Decades, quibus accesserunt Orationes ac Epistolae selectiores. *Lips.* 1695. 8.

Sirmond. IAC. SIRMONDI (*Societatis Iesu Presbyteri, natione Francogalli, Romae per longum sat tempus Ordinis sui Secretarii, dein Ludovico XIII, regi Galliarum, a confessionibus*, † *Lut. Paris.* 1651) Opera varia, nunc collecta primum, ex ipsis schedis auctoris emendatiora, notis posthumis, epistolis et opusculis aliquibus auctiora. Accedunt S. Theodori Studitae Epistolae, nunquam antea Graece vulgatae, plerumque Sirmondo interprete. *Lutet. Paris.* 1696. V Voll. in fol. *Venet.* 1728. V Voll. in fol. — *Varia* tantum, *non omnia* Sirmondi opera in hac collectione sistuntur. Haud maxima quidem pars, tamen magna, opusculorum hic collectorum, est historica, eaque magni aestimanda.

Muratori. LUD. ANT. MURATORII Anecdota ex Ambrosianae bibliothecae codicibus nunc primum eruta, notis ac disquisitionibus aucta. *Mediolani* 1697 - 1713. IV Voll. in 4.

ADAMI

ADAMI RECHENBERGII *(Prof. Histor. posteaque Doctoris et Prof. Theol. Lipsiensis primarii † 1721)* Dissertationum historico-politicarum varii et curiosi argumenti, in Academia Lipsiensi publice propositarum, volumen. *Lips.* 1698. II Partes in 8. Rechenberg.

CONRADI SAM. SCHURTZFLEISCHII *(Prof. Hist. et graecae linguae Vitembergensis, posteaque Consiliarii et Bibliothecarii primarii Saxo-Vinariensis, † 1708)* Opera historico-politica, antehac separatim sub variis titulis edita nunc uno volumine coniuncta. Accedunt indices huic operi inprimis servientes. *Berol.* 1699. 4. LXXXVI Dissertationes haec collectio continet. Secunda hoc titulo insignita: *C. S. Schurtzfleischii* Disputationes historicae civiles, cum additamento. Partes II. *Lips.* 1699. Voll. II. in 4. Tertia collectio prodiit hac epigraphe: *C. S. Schurtzfleischii* Dissertationes academicae, varii generis, publico nomine scriptae et nunc primum coniunctim editae. *Vitemb.* 1699. 4. Quo modo hae collectiones inter se differant, non habeo dicere. Schurtzfleisch.

Observationum selectarum ad rem litterariam spectantium Tomus I. *Halae Magdeb.* 1700. T. II. *ibid. eod.* T. III et IV. *ibid.* 1701. T. V et VI. 1702. T. VII. 1703. T. VIII et IX. 1704. T. X. *ibid.* 1705. 8. Accessit Additamentum ad omnes Tomos X, quod, aeque ut ii singuli, observationum ac rerum indice instructum est. Constituerant auctores sibi campum amplissimum, in quem excurrere et varia ex eo aliis non ita observata, profutura tamen, decerpere fas fuerit. Historiae in primis omni, quacunque patet, lucis aliquid accendere, errores communes refellere, fabulas et commenta, vulgo recepta, explodere, virorum, errorum, haereseos aut Atheismi perperam suspectorum, iniusteve a posteris ignominia notatorum, vindicare existimationem, aliorumque doctrina illustrium vitas exponere studuerunt. Nec res naturales, physicae, medicae, iuridicae, atque theologicae hic Obs. Hal.

hic desiderantur. Primos auctores, inita certe societate, fuisse constat tres Academiae Fridericianae Professores longe celeberrimos, CHRISTI. THOMASIUM, qui moderator fuit operis, GE. ERN. STAHLIUM atque IOH. FRANC. BUDDEUM. Permiserunt hi aliis etiam suas conferre symbolas, ideoque magno numero tales congesserunt BURC. GOTTHELF STRUVIUS, GUIL. ERN. TENZELIUS, NIC. HIERON. GUNDLINGIUS, GE. BEYERUS, IAC. FRID. REIMMANNUS, aliique. Observationes complures ex schedis parentis sui, IACOBI, inseruit Thomasius: nomina vero auctorum nullibi praefixa sunt. Primi editores et caeteri, horum qui sequebantur vestigia, quum a. 1704 recederent ab instituto fere omnes, vel gravioribus impliciti negotiis, vel aliis de causis; bibliopola, oblato operae pretio, viros alios invitavit, ut suas ipsi transmitterent lucubrationes. Exinde maximam partem compositi sunt Tomi X et XI sive Additamentum. Tomi autem IX observationes omnes auctorem habent IAC. THOMASIUM, adeoque non merentur titulum *Halensium*, sed *Lipsiensium* potius *Observationum.* Nec est haec sola bibliopolae fraus, sed lectori etiam, scripta nova, certe nondum edita, exspectanti, talia unice suppeditat, quae iam dudum processerant in publicum. Multa caeterum, pro libertate sentiendi, tunc in Academia Halensi introducta, occurrunt, quibus album adiicere calculum dubitarunt inveteratarum opinionum patroni, passimque disputatum est contra nonnulla capita. Praeter quam praeiudiciorum impugnationem insignis etiam doctrinae apparatus in hoc opere proponitur et argumenta singularia pertractantur haud vulgariter.

Cf. CASP. HENR. STARCKII Ἐπίμετρον ad Placcii theatrum Anonymorum, observationum Halensium Latinarum auctores detegens. *Rostoch*, 1716. 8.
Bibl. hist. litter. Struvio-Iugler. T. II. p. 1005.

Ad

Ad imitationem observationum selectarum Halensium, et ut iis etiam prospiceretur, qui linguae latinae non satis sunt gnari, *Halae Magdeb.* 1704. in 8 edi coeperunt: *Auserlesene Anmerkungen über allerhand wichtige Materien und Schriften.* Partes tamen V exiſtunt modo, indicibus singularibus locupletatae. Postrema non habet annum adscriptum, at videtur a. 1708 successisse. Pars I varia de scholis, Germanice reddita, continet, quae iam Latine leguntur in *Obss. Hall.* T. I. et a *Christi. Thomasio* fuerant suppeditata. In posterioribus autem nonnulla exstant, quae nova sunt, nec indigna notatu. Tantum vero eruditionis hoc opus non redolet, quantum decerpi potest ex observationibus Latinis. REIMMANNUS, GUIL. TURKIUS, STOLLIUS, GUNDLINGIUS, FRID. HOFFMANNUS symbolas contulisse dicuntur. Auserlef. Anmerk.

Cf. Bibl. hist. litt. Str. Iugler. T. II. p. 1013.

ULR. OBRECHTI (*Prof. in Univ. Argent. histor. eloq. et iurispr. atque, post confessam religionem Romano-Catholicam, Praetor regius etc.* † 1701) Academica in unum Volumen collecta, Dissertationes, Orationes, Programmata etc. Cum praefatione CASP. KUHNII. *Argent.* 1704. 4. Obrecht.

BURC. GOTTHELF. STRUVII (*D. et Prof. iuris in Univers. Ienensi, Historiographi et Consiliarii Principum Saxonicorum stirpis Ernestinae,* † 1738) Acta litteraria, ex MStis eruta. *Ienae* 1703-1713. Fasciculi X. in 8. Eodem anno 1713 decem his fasciculis titulo *Collectaneorum MStorum, ex codicibus, fragmentis antiquitatis, atque epistolis anecdotis eruditorum excerptorum,* rerumque indice instructis, novam auctor praefationem praefixit, in qua eorum maxime operam laudat, qui diversa antiquitatis monumenta collegerunt, scituque necessaria ex MStis eruerunt. Primum hunc tomum excepit inde ab a. 1717 alter, fasciculos octo continens. Postea reliquit auctor instituStruv.

ſtitutum, paucitate forte emtorum permotus; certe inter res bonae frugis multa etiam irrepſere, quorum tolerabilis fuiſſet iactura.

Cf. Bibl. hiſt. litt. Struv. Iugl. T. I. p. 847.

P. Ludwig. IOH. PET. LUDWIGS (Conſiliarii intimi reg. Boruſſ. Cancellarii Ducatus Magdeb. et Univerſ. Halenſ. et Archivarii Ducatus Magdeb. † 1743) *Geſamte kleine Schriften.* Halle 1705. 8.

Eiusd. Opuſcula miſcella — ab auctore pluribus acceſſionibus aucta et edita, cum indice rerum et verborum inſtructiſſimo. *Halae Magdeb.* 1720. II Voll. in fol.

Eiusd. Gelehrte Anzeigen in alle Wiſſenſchaften, ſowohl geiſtlicher als weltlicher, alter und neuer Sachen, welche vormals den Hälliſchen Anzeigen einverleibet worden, nunmehro aber zuſammengedrucket und mit einem vollſtändigen Regiſter verſehen. Vol. I exiit *Halae* 1743, et poſt auctoris obitum Vol. II. *ibid.* 1744. Vol. III vero, in fine aliquot HEINECCII obſervationibus adauctum, 1745. in 4. Opus integrum, ut plurimorum emtorum deſideriis fieret ſatis, a. 1749. *ibid.* recuſum eſt. Quamquam Ludewigius ingenio indulſit ſaepe, nec ubique dicta eius ſolido ſunt fundamento impoſita; quam plurima tamen attulit bonae frugis, maxime ex omnibus iurisprudentiae partibus, antiquitatibus, hiſtoria et re numiſmatica.

Cf. *Bibl. hiſt. litter. Str. Iugl.* T. II. p. 1063.

Gundling. Ludwigii aemulus doctiſſimus ac ſagaciſſimus, NIC. HIERON. GUNDLING, Conſiliarius regis Boruſſiae intimus, Doctor et Profeſſor iuris († 1729) ſequentes, maxime huc ſpectantes collectiones edidit:

Otia, *deren I Auflage von vielen andern ſolle begleitet werden.* Frankf. und Leipz. (*Halle*) 1706. *II Auflage* ibid. eod. *III Auflage* ibid. 1707. 8.

Obſerva-

Obſervationum ſelectarum ad rem litterariam ſpectantium Tom. I. *Francof. et Lipſ.* (Halae) 1707. 8. Poſt Gundlingii obitum Tomus II et III, eius opuſcula in obſervationibus Halenſibus modo laudatis aliaque comprehendentes *ibid.* 1737 in lucem prodierunt.

Gundlingiana, *darinnen allerhand zur Jurisprudenz, Philoſophie, Hiſtorie, Critic, Litteratur und übrigen Gelehrſamkeit gehörige Sachen abgehandelt werden.* Halle im Magdeburgiſchen 1715-1732. XLV *Stücke* (Particulae), quarum quinque ſemper unum volumen conſtituunt, indicibusque ſcriptorum ac rerum inſtructae ſunt. Auctor lingua utitur modo Theotiſca, modo Romana: plerumque tamen priore.

Sammlung kleiner Schriften und Anmerkungen, als ein Anhang zu den Gundlingianis; mit einer Vorrede verſehen von Herrn Gottl. Stollen. *Halle* 1737. 8.

Diſſertations hiſtoriques ſur divers ſujets. Tome I. à Rotterd. 1707. 8. Tres tantum Diſſertationes inſunt. Nullus amplius tomus hunc primum ſecutus eſt. Auctor fuit MATHURINUS VEYSSIERE LA CROZE, natione Francogallus, religione primum Romano-Catholicus, deinde Reformatus, Profeſſor Philoſophiae Collegii Francogallici, quod Berolini eſt, ubi et ſupremum obiit diem, a. 1739. la Croze

IOH. HARDUINI (*Ieſuitae † Pariſiis* 1729) Opera ſelecta, tum, quae iam pridem Pariſiis edita, nunc emendatiora, et multo auctiora prodeunt, tum, quae nunc primum edita. *Amſt.* 1709. fol. Harduin

Cf. *Acta Erud.* 1710. p. 49.

Eiusd. Opera varia, cum indicibus et tabulis aeneis. *ibid.* 1733. fol.

Cf. *Acta Erud.* 1735. p. 481.

Nova librorum rariorum collectio, qui vel integri inſeruntur, vel accurate recenſentur. *Hal. Magdeb.* Groſchu

1709.

1709-1716. V Fasciculi s. unum Vol. in 8. Plura quoque historica insunt. Editor trium priorum fasciculorum erat HENR. AUGUSTIN. GROSCHUFF, Mag. Philos. Lipsiensis, mort. circa a. 1710.

Miscell. Berol. Miscellanea Berolinensia, ad incrementum scientiarum ex scriptis Societati Regiae scientiarum exhibitis edita. *Berolini* 1710. 4. Continuatio I secuta est *ibid.* 1723. Cont. II. *ibid.* 1727. Cont. III. *ibid.* 1734. Cont. IV *Halae Magdeb.* 1737. Cont. V *Berolini* 1741. Cont. VI. *ibid.* 1743. adeoque sunt generatim *Volumina septem*, mediocris molis, figuris aeneis, indicibusque exornata. In tres vero classes distributa sunt scripta his voluminibus oblata, quarum prima *Litteraria*, hoc est, historica et philologica, tam sacra quam profana, historiam inprimis linguamque Germanorum illustrantia; altera *Physica*, tertia denique *Mathematica* complectitur. Inserta sunt scripta et observationes non eorum tantum, qui societati nomen dederunt, sed et aliorum virorum eruditorum aut experientia valentium. Post haec illustris Academia novos laborum suorum fructus novo habitu orbi offerre litterato coepit, hac quidem epigraphe:

Hist. & Mém. de l'Acad. de Berlin. *Histoire de l'Académie Royale des Sciences & des Belles Lettres de Berlin, année 1745, avec les Mémoires pour la même année, tirez des Registres de cette Academie.* à Berlin 1746. 4 mai. Singulis annis sequentibus nova volumina addita, et nunc quidem prostat Tomus XXXIV a. 1781 editus. Addita est his voluminibus classis dissertationum quarta, scil. philosophicarum. Totius operis curam adhuc sustinuit IOH. HENR. SAM. FORMEY, Academiae Secretarius perpetuus.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1015.

Ioh. Ioach. Müller. IOH. IOACH. MÜLLERS (Consiliarii et Archivarii Vinariensis † 1731) *Entdecktes Staatscabinet, darinnen sowohl das* Ius Publicum, feudale *und* ecclesiasticum, *nebst dem Ceremoniel- und Curialienwesen, als*

auch

uch die Kirchen- und politische Historie, samt der Genealogie und Litteratur, mit beygefügten Diplomatibus *lustriret wird. I-VIII Eröffnung.* Jena 1714-1717. V Voll. in 8.

Mémoires de Litterature; par ALBERT HENRI DE SALLENGRE (natione Belga, Consiliarius Arausionensis, et quaestor reip. Batavae, † 1723). *à la Haye* 1715-1717. IV Partes f. II Voll. in 12. Non solum in librorum cum recentiorum tum inprimis veterum censuris occupatus est auctor; sed addit etiam integros libellos, inventu difficiliores, epistolas vel anecdotas, vel argumenta litteraria continentes, vitas eruditorum, atque observationes bonae frugis plenissimas. Continuavit, interiecto decem fere annorum spatio, PETR. NIC. DESMOLETS, Clericus Francogallus et bibliothecae Patrum Oratorii praefectus († 1760), operam Sallengrianam hoc titulo: Sallengre.

Continuation des Mémoires de Litterature & d'Histoire de Mr. de Sallengre. à Paris 1726-1732. XXII Partes f. XI Voll. in 8. Observandum tamen, haud idem auctoris ac Sallengrii institutum esse, sed plane diversum. Ille scilicet dissertationes non a se ipso, sed ab iis elaboratas, libellos nondum in publicum emissos, sed adhuc ineditos, exhibet, adeoque inscriptionem iam hoc opus immerito possidet. Desmolets.

Cf. Bibl. hist. litt. Str, Iugl. T. II. p. 957.

Miscellanea Lipsiensia, ad incrementum rei litterariae edita. *Lips.* 1716-1723. XII Tomi in 8. His Miscellaneis colligere instituit CAR. FRID. PEZOLDT Magister Philos. et Conrector scholae Thomanae Lipsiensis, † 1731) variorum eruditorum observationes philologicas, criticas, historicas, philosophicas, mathematicas. Tomus XII terminum constituit operi, rerum optimarum pleno, et, si nonnulla inania sane ac futilia exceperis, admodum commendabili. Auctores enim erant viri doctissimi, SAL. DEY- Miscell. Lips.

LING, IOH. LAUR. MOSHEIM, IAC. GUIL. FEUERLIN, CHR. AUG. HEUMANN, IAC. BRUCKER, IOH. MATTHI. GESNER, IOH. GE. SCHELHORN, IOH. FR. WEIDLER, TOB. ECKHARD, aliique plures. Institutum quum renovari optarent multi, tandem FRID. OTTO MENCKEN (*Consiliarius Sax. El. D. et Prof. iur. Lipsiensis*, † 1754) luci exposuit:

Miscellanea Lipsiensia nova, ad incrementum scientiarum, ab his, qui sunt in colligendis Eruditorum novis Actis occupati. *Lips.* 1742-1753. IX Voll. in 8. Post editoris mortem successere a. 1754 et 1755 Voluminis X Partes tres, nihilque, quantum scimus, amplius. Inter eruditionis partes, hac collectione illustratas, eminent philologia, ars grammatica, critica, antiquitates, historia, inprimis litteraria. Insertae sunt frequenter vel epistolae eruditorum, vel alia iam pridem exarata, atque nunc primum publicis exhibita usibus. In numero eorum, qui observationum sunt auctores, occurrunt passim IOH. CHRISTOPH. HARENBERG, PETR. ZORN, C. A. HEUMANN, IOH. CONR. SCHWARZ, CAR. HENR. ZEIBICH, aliique.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugler.* T. II. p. 1020 et 1062.

ttres édiantes. *Lettres édifiantes & curieuses, écrites des Missions étrangeres, par quelques Missionaires de la Compagnie de Jesus.* à Paris 1717-1774. XXXII *Recueils* in 12 mai. Tres ordinis Societatis Iesu socii has epistolas ex confratrum suorum, diversas in partes Asiae, Africae, Americae, religionis christianae propagandae causa, missorum relationibus collegerunt. CAROLUS LE GOBIEN scilicet octo tomos primos (1717—1724) in lucem edidit; IOH. BAPT. DU HALDE († 1743) sequentes, usque ad tomum XXVI; LUD. PATOUILLET vero recentiores, quorum XXVII a. 1749 prodiit. Nova, qua Iesuitarum relationes aptiorem in ordinem redactae sunt, editio parata inde ab

a. 1781

a. 1781 Lutetiae Parisiorum, cuius versionem Theotiscam suscepit *Henr. Aug. Ottocar Reichard*, Bibliothecarius Saxo-Gothanus, eamque hac epigraphe ornavit:

Zur Kunde fremder Völker und Länder, aus französischen Missionsberichten. I Band. Leipz. 1781. 8.

Historiam pariter ac Geographiam multum lucis ex his libellis foeneratas esse, negari quidem nequit: attamen quoque monendum, fallaces inesse narrationes varias, a quibus sedulo cavendum historiarum curiosis, nec male pia nugacitas deest.

Altes und Neues aus der gelehrten Welt. Zürich 1717-1719. Partes XII in 8. — In hocce Diario, cuius editor IOH. CONR. HOTTINGER, leguntur vitae hominum eruditorum, observationes diversae ad antiquitates, historiam ecclesiasticam et litterariam itemque rem Helvetiae numismaticam pertinentes, nec non librorum quorundam descriptiones. Altes u. Neues.

Thesaurus novus Anecdotorum. *Tomus primus*, complectens regum ac principum aliorumque virorum illustrium epistolas et diplomata bene multa. Prodit nunc primum studio et opera Domni EDMUNDI MARTENE et Domni URSINI DURAND, Presbyterorum et Monachorum Benedictinorum e Congreg. S. Mauri. *Lutetiae Paris.* 1717. T. II. *ib. eod.* T. III. *ib. eod.* T. IV. *ib. eod.* T. V. *ib. eod.* fol. Inserta etiam est huic operi, propter exemplorum typis impressorum raritatem, collectio, quam ante MARTENE solus paraverat hoc titulo: *Veterum scriptorum et monumentorum moralium, historicorum dogmaticorum, ad res ecclesiasticas, monasticas et politicas illustrandas, collectio nova.* Rotomagi 1700. 4. — Alia deinde successit collectio, eorundem doctissimorum monachorum cura, sic inscripta: Marten. Durand

Veterum scriptorum et monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium amplissima collectio.

ctio. *Tomus I*, complectens regum et principum aliorumque virorum illustrium epistolas et diplomata bene multa. *Parisiis* 1724. T. II. *ib. eod.* T. III. *ib. eod.* T. IV. *ib.* 1729. T. V. *ib. eod.* T. VI. *ib. eod.* T. VII. *ib.* 1733. T. VIII. *ib. eod.* T. IX. *ib. eod.* fol. — Non modo multa scripta levia et inutilia, verum etiam ab aliis ante iam publicae luci exposita, in ambabus hisce collectionibus exstant. Non ubique etiam satis accurate typis exscripta sunt monumenta, magnam certe partem omnes fere historiae regiones egregie illustrantia.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachrichten von einer Hallischen Bibliothek* T. VI. p. 15-35. 110-137.

(TASSIN) *Hist. litter. de la Congreg. de S. Maur* pag. 549. 551-566. Vers. Theot. T. II. p. 235. 239-261.

Hist. de l'Acad. des Inscriptions. *Histoire de l'Académie Royale des Inscriptions & Belles Lettres, depuis son établissement* (a. 1663) *jusqu'à présent; avec les Mémoires de Litterature, tirez des Registres de cette Académie &c.* Tomus I et II. *Paris.* 1717 (seu potius 1718) in 4 mai. T. III et IV demum a. 1723 prodiit, T. V et VI a. 1729, et sic caeteri paullo tardius secuti sunt. Caussa fuit, praeter alia impedimenta, diutina valetudinis infirmitas, quo Tomorum XV editor, CLAUDIUS GROSAEUS DE BOZE, Academiae a secretis, laboravit. Post novas moras Tomos XVI et XVII (a. 1751) in ordinem redegit STEPH. FONCEMAGNE; quo ad alia vocato, demandata rei cura est IOH. PETRO *de* BOUGAINVILLE. Is igitur editis tomis XVIII et caeteris usque ad Tomum XXI (a. 1753. 1754) supplevit, quae deerant in annorum serie, omnia. Tomi XXIII et XXIV (a. 1756) ab eodem sunt absoluti. Inde vero a tomo XXV (a. 1757) CAROLUS LE BEAU, Academiae a secretis († 1778), usque ad tomum XXXIX (a. 1777) operis curam gessit. Transiit ista ad LUDOVICUM DUPUY, qui tomos XL et XLI a. 1780 in lucem

ucem edidit. Singuli fere tomi figuris aeneis quam plurimis superbiunt. Tomi XI, XXII et XXXIII nil nisi indices, et quidem dexterrime confectos, in tres Decades continent.

Ne et iis deesset *Bozius*, qui Historiam Academiae, cum sociorum elogiis, habere separatim exoptaverant, exhibuit *Histoire de l'Academie Royale — dépuis son établissement, avec les Eloges des Academiciens, morts dépuis son renouvellement.* à Paris 1740. III Voll. in 12.

Movit maiorum praestantia Commentariorum, bonae frugis plenissimorum, raritas item et pretium editionis Parisiensis, librarios in Belgio, ut *Amst. et Hagae Com.* in 12 mai. de recudendis iisdem cogitarent, quod et strenue factum ab a. 1719 usque ad a. 1743, quo tomus XXVIII, desinens in a. 1737, prodiit, nec, quantum scio, ex eo tempore alii successere.

Quum autem ne sic quidem virorum doctissimorum labores satis obvii apud nostram gentem essent, ut merebantur omnino; laudabili sane consilio ignotus nobis auctor versionem Theotiscam est molitus, prodiitque Pars I. *Erfordiae* a. 1749. in 8, cum *C. G. Luderi* Praefatione de meritis potentissimae Domus Austriacae in litteras elegantiores. Mox tamen suppressus est hicce conatus, simili instituto honestissimae matronae, LUD. ADELG. VICTOR. GOTTCHEDIAE, cuius quippe interpretatio Theotisca, passim vitiosa, Gottschediique, mariti, notulis instructa, successit ab a. 1749, quo Pars I *Lips.* in 8 mai. edita est, usque ad a. 1757, quo Partem XI, Indices continentem, accepimus. Auctor erat eorundem IOH. IAC. REISKE, qui et variis additamentis atque emendationibus Gallorum opuscula illustravit. Versio Gottschediana sic inscripta est:

Geschichte der königlichen Academie der Aufschriften und schönen Wissenschaften zu Paris, darinnen zugleich unzählige

zählige Abhandlungen aus allen freyen Künsten, gelehrten Sprachen und Alterthümern enthalten sind.

Adiecit GOTTSCHEDIA Partes II *der ausführlichen Schriften der königl. Academie der Aufschriften und schönen Wissenschaften.* Leipz. 1753 et 1754. 8 mai.

Irrito igitur et hocce conatu, nuper demum nova interpretatio Theotisca, felicibus sapientibusque auspiciis CHRISTI. GOTTLIEB HEYNII, coepta est, hac quidem epigraphe:

Abhandlungen und Auszüge der königlichen Academie der Inschriften und schönen Wissenschaften zu Paris in Classen gebracht. Aus dem Französischen übersetzt und mit Anmerkungen begleitet. — Das griechische Alterthum. — Erster Band — unter Aufsicht des Herrn Hofrath HEYNE. Leipz. 1781. 8 mai.

Certas in classes, ut ex titulo iam apparet, scripta ista academica rediguntur ab interpretibus, quorum plures: nam IOH. SCHWEIGHAEUSER, Prof. Argentoratensis, dissertationum, quibus antiquitates graecae illustrantur, curam gerit, iisque notulas adspergit. Dissertationes, ad Orientis litteras spectantes, curabit IOH. GOTTFR. EICHHORN, Prof. Ienensis; historiam et chronologiam antiquam explicantes, MICHAEL HISSMANN, Doctor philos. Gottingensis etc. Tomo isti primo, undecim dissertationes complectenti, notas etiam adiecit *Heynius.*

Ad ipsius operis amplissimi dispositionem quod attinet, praemisso sodalium catalogo, quos aut amisit, aut novissime nacta est Academia, aliisque, quae in eadem evenerunt, memoratis, breviter recenseri solent scripta, singulis annis ab Academicis elaborata; tum sequuntur collegarum morte exstinctorum elogia; tandem vero obviae sunt uberiores productioresque Academicorum dissertationes, raritate argumentorum ac delectu insignes plerumque, nec pauca proferentes in apricum, antea haud satis cognita, admistis tamen etiam passim e trivio petitis, societateque

cietateque tam illustri non satis dignis. Festas vero dapes invenient, qui historiae civilis, in primis antiquae et Francogallicae, ac litterariae, antiquitatum, reique criticae et numismaticae studiis nomen dederunt. Eminent inter socios huius Academiae nomina sequentia: DE VALOIS, BURETTE, DE BOZE, VAILLANT, RENAUDOT, DE VERTOT, MABILLON, BANIER, FOURMONT, FRERET, FONCEMAGNE, SECOUSSE, DE LA NAUZE, BONAMY, SALLIER, DE LA CURNE DE SAINTE PALAYE, LANCELOT, SCHOEPFLIN, DE MONTFAUCON, DUCLOS, DE LA BLETERIE, LE BEUF, BELLEY, DE BOUGAINVILLE, Comes *de* CAYLUS, (cuius dissertationes, antiquitates Aegyptiacas, Graecas et Romanas, nec non historiam artium elegantiorum egregie illustrantes, per volumina Academiae dispersas collegit, maximamque partem ipse, reliquas per alios, Theotisce reddidit I. G. MEUSEL. *Altenburgi* 1768 et 1769. II Voll. in 4 mai.) BARTHELEMY, GIBERT, OTTER, DE BROSSES, ZUR-LAUBEN, LE BEAU, DANVILLE, DE GUIGNES, LE BATTEUX, MENARD, FOUCHER, GAILLARD, ANQUETIL, MIGNOT, AMEILHON.

Cf. *Bibl. hist. litter. Str. lugl.* T. II. p. 1029 sqq.

LENGLET DU FRESNOY *Methode pour étudier l'histoire &c.* T. XIV. p. 412-516. (edit. 1772) ubi priorum XXXV tomorum argumenta indicantur. De recentioribus v. *Götting. gel. Anzeigen* a. 1775. p. 538 et 949. a. 1778. *Zugabe* p. 717 et 753.

IOACH. FRID. FELLERI, *Secretarii Ducalis Saxo-Vinariensis* († 1726), Monumentorum ineditorum variisque linguis conscriptorum, historiam inprimis, genealogias medii aevi et rem litterariam illustrantium Fasciculi XII, singulis trimestribus hactenus publicati. Cum indice auctorum et rerum locupletissimo. *Ienae* 1718. 4. Sic se habet titulus col- Feller.

 lectionis

lectionis generalis: trimestre vero primum s. fasciculus primus prodiit 1714.

Huet. *Dissertations sur différens sujets, composées par M.* HUET, *ancien Evêque d'Arranche* († 1721), *& par quelques autres savans; recueillies par M. l'Abbé* DE TILLADET. *Augmentées dans cette edition des Remarques de M. Benoist, touchant la version du 8 Verset du 8 Chap. du Livre de Nehemie, & touchant la naissance d'Herode.* à la Haye 1720. II Tomi in 8. XXV Dissertationibus absolvitur haec collectio.

Walch. IOH. GEORG. WALCHII (*D. et Prof. theol. Ienensis*, † 1775) Parerga academica, ex historiarum atque antiquitatum monumentis collecta. *Lips.* 1721. 8.

Heumann. IOH. AUG. HEUMANNI (*D. et Prof. theol. Gottingensis*, † 1764) Poecile, sive Epistolae miscellaneae ad litteratissimos aevi nostri viros. Accedit appendix exhibens Dissertationes argumenti rarioris. *Halae* 1722 1732. III Voll. in 8.

Eiusd. Dissertationum Sylloge diligenter recognitarum novisque illustratarum accessionibus. T. I. P. I-IV. *Gotting* 1743-1750. 8.

Wasse. Bibliotheca literaria; *being a collection of Inscriptions, Medals, Dissertations &c.* London 1722. 4. Auctor dicitur IOSEPH WASSE, qui colligere studuit varia scripta minora, facile pereuntia, itemque interpretationes Inscriptionum antiquarum et numorum rariorum. Ipse nonnulla inseruit, eius ingenio nata. In fine Partium (Anglice has expressit vocabulo *Numbers*), quarum non nisi *decem* divulgatae sunt, addi solet index librorum, in Anglia, vel apud exteros, prelo subiectorum.

Cf. *Bibl. hist. litt. Struvio-Iugl.* T. II. p. 1032.

Saint-Real. CÉSAR VICHARD *de* SAINT-REAL (*Abbé*, † 1692 Lut. Paris.) *Oeuvres. Nouvelle edition.* à la Haye 1722. V Voll. in 12. à Paris 1730. V Voll. in 12.

Theo-

notisce hac epigraphe: *Des Abbts von Saint-Real andlungen über Gegenstände der alten und neuern hichte.* Riga 1767-1769. III Voll. in 8 mai. Non ia tamen a St. Realo profecta, plura potius ab ; omnia tamen lectu iucunda, licet non semper tati historicae consentanea.

Annales Academiae Iuliae, ex editis et manu- tis monumentis compositi; cum Actis Societa- onantium. *Brunsvici* 1722-1728. III Voll. in 8. n Semestria divisa collectio, quarum quatuor ra tribuenda sunt CORNELIO DIET. KOCHIO, ologo ac Philosopho Helmstadiensi. Quatuor artibus rerum ac nominum index accessit. Post- ob labores auctoris graviores, eiusque subinde ita discessum, ad pertexendam telam persuaderi ussus est GOTTLIEB SAM. TREUERUS, tunc e ornamentum. Hic igitur a. 1725 uno fasci- iuncta exhibuit Semestria quintum, sextum, se- um et octavum, annoque 1726 Semestre unde- im indice pariter instruxit, tanquam Volumen II. o 1727 accepimus Semestre duodecimum ac de- um tertium; sequenti anno decimum quartum estre, quintumque ac decimum, quod Volumen absolvit, idque ultimum. Nec hoc suo destitutum ndice. Noli vero hic Annales quaerere, ab in- abulis Academiae inchoatos: exponuntur tan- modo, quae gesta sunt a Musis Helmstadiensibus nnis, quibus Ephemerides hae conscribebantur. una de causa pluris aestimari debent hi annales, n alia multa huius generis scripta. Ut enim epi- s mutuas taceam, quibus argumenta varia illu- ntur, v. g. numismatica, critica etc. frequens et- *Observationes*, nondum editae, emicant passim ti stellae primae magnitudinis; qua in re praeci- sunt merita Treueri. Annal. Ac. Iul.

: *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 874.

Daniel. GABR. DANIEL (Iesuitae Parisiensis, † 1728) *Recueil de divers ouvrages philosophiques, theologiques, historiques, apologetiques & critiques.* à Paris 1724. III Voll. in 4 mai.

I. G. Schelhorn. Amoenitates literariae, quibus variae observationes, scripta item quaedam anecdota et rariora opuscula exhibentur. *Francof. et Lipf.* 1725-1731. XIV Tomi in 8. Auctor instituti iucundissimi atque utilissimi erat IOH. GEORG. SCHELHORN, Doctor theologiae ac supremus sacrorum antistes civitatis Memmingensis, † 1773. Priores quatuor tomi ob raritatem recudi debuerunt. Accesserunt postea, continuationis quasi loco:

Amoenitates historicae ecclesiasticae et litterariae, quibus variae observationes, scripta item quaedam anecdota et rariora opuscula, diversis utriusque historiae capitibus elucidandis inservientia, exhibentur. *Francof. et Lipf.* 1737. 1738. II Tomi in 8.

Sero subsecuta est continuatio, lingua quidem vernacula composita, hac epigraphe:

IOH. GE. SCHELHORNS *Ergötzlichkeiten aus der Kirchenhistorie und Litteratur.* Ulm und Leipz. 1761-1764. XII Partes f. III Voll. in 8.

Cf. STRODTMANNI *Beyträge zur Historie der Gelahrheit.* P. I. p. 185 sq.
Bibl. hist. litt. Str. Iugl. T. II. p. 1035 sq.

Analecta etc. Analecta ex omni meliorum litterarum genere, sacro, historico, philologico, mathematico, antiquario, quae collatis operis ad publicos usus evulgavit Societas Caritatis et Scientiarum. T. I. *Lipf.* 1725. T. II. *ibid.* 1730. 4. — Pleraeque symbolae sunt bonae frugis, quam laudem potissimum merentur commentationes sociorum doctissimorum, VAL. ERN. LOESCHERI, eiusdemque fratris, ANT. GÜNTHERI, CHRISTI. SCHOETTGENII, CHRIST. AUG. HAUSENII, FRID. GOTTHILF FREYTAGII.

Cf.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. III. p. 2013.

Mélanges de litterature, tirés des lettres manuscrites Chapelain.
le CHAPELAIN (Consiliarius et Historiographus Du-
cis Longevillensis, † Lutetiae Paris. 1674). *à Paris*
1726. 12. Collectionem instituit DIONYS. CAMU-
SAT, qui et suas adspersit annotationes.

PIERRE RIVAL (V. D. M. ad sacellum Gallicum Rival.
Regis Britanniae in palatio S. Iacobo dedicato, †....)
Dissertations historiques & critiques sur divers sujets. à
Amsterd. 1726. Tomi II in 8. — Decem sunt disser-
tationes, quarum argumenta traduntur in *Supplemen-
tis ad nova Acta Erud.* T. IV. p. 15 sqq.

PIERRE BAYLE *Oeuvres diverses, contenant tout* Bayle.
*ce que cet auteur a publié sur des matiéres de theologie,
de philosophie, de critique, d'histoire & de litterature,
excepté son Dictionnaire historique & critique.* à la Ha-
ye 1727. IV Voll. in fol. mai.

Commentarii Academiae scientiarum Imperialis Comm. A
Petropolitanae. *Tomus I* ad annum MDCCXXVI. Petrop.
Petropoli, typis Academiae 1728. 4 mai. cum figg.
aeneis. — Opus insigne, plurimorumque memora-
bilium copia refertum, in tres semper classes divisum
est, quarum prior mathematica, secunda physica, ter-
tia *historica* et philologica complectitur. Sub finem
observationes occurrunt astronomicae. Secutus est
T. II. 1729. III. 1732. IV. 1735. V. 1737. VI. 1739.
VII. 1740. VIII. 1741. IX. 1744. X. 1748. Tomus
XIV, qui ad annum usque 1746 excurrit, a. 1751
prodiit et colophonem imponit vetustioribus Acade-
miae laboribus. Dissertationes historicas, easque prae-
claras, omnes fere elaboravit THEOPH. SIEGFR.
BAYER. De earum collectione in unum volumen
infra dicetur. In *Novis Commentariis Acad. scient.
Imp. Petrop.*, qui iam ab a. 1750 successerunt, histo-
ricis locus est nullus adsignatus.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1041.

Raccolta

Raccolta d'Opuscoli. *Raccolta d'Opuscoli scientifici & filologici.* T. I. Venezia 1728. 12. Molitus primum est hanc col ctionem ANGELUS CALOGIERA, socius Ordi Camaldulensium indeque ab a. 1755 eiusdem Abb natus Patavii 1699, mortuus Venetiis 1766. Litteris l nis studiosissime deditus, quicquid ab Italiae viris e ditis illustribus modo latina, modo patria lingua s ptum, id vel ex schedis nondum editis, vel ex mag librorum rariorum copia selegit, dapibusque his, ha semper exquisitis, mensas suas philosophicas, phy cas, medicas, philologicas et historicas instruxit. a. 1728 usque ad 1754 tomi quinquaginta in luc prodierunt. Postea vir doctus aliam adgressus est c lectionem, priori simillimam, exclusis tantum sc ptis, quae nil nisi ingenium spirant. Nomina eandem

Nuova Raccolta d' Opuscoli scientifici & filolog In Venezia 1755-1778. T. XXXIV. in 12. Post C logierae obitum, inde a tomo XV, operis curam s cepit FORTUNATUS MANDELLI, eiusdem Ordi socius Trevisianus.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1039.

Noris. HENRICI NORISII, *Veronensis Augustinia Tit. S. Augustini* S. R. E. *Presbyteri Cardinalis et Sedis Apostolicae Bibliothecarii* († 1704), Op omnia, nunc primum collecta atque ordinata. *T mus I*, continens sacra. *Tomus II*, chronologica. *T mus III*, varia. *Tomus IV*, varia, antehac inedita. *V ronae* 1729-1732. IV Voll. in fol.

D. Koeler. IOH. DAV. KOELERS (Prof. olim Altdorfini Goettingensis, † 1755) *historische Münzbelustigun darinnen allerhand merkwürdige und rare Thaler, Duc ten, Schaustücke und andere sonderbare Münzen accu in Kupfer gestochen, beschrieben und aus der Historie e kläret werden.* Nürnberg 1729-1756. XXII Partes 4. Serius accessit index generalis quadruplex, que

epitom

nem totius operis appellare possis, a IOH. FR. BERNHOLDO, Prof. Altorfino, confectum. *bergae* 1764. 1765. II Voll. in 4. — Merito ve- loco huius operis, bonae frugis plenissimi, fit, quippe quod dissertationes historicas varii permultas complectitur. Arriserat Koelero tum hebdomadarium, quo singulis hebdoma- unum numum memoratu digniorem illustran- t exponendum suscepit, quem nitide aeri inci- m curavit primo, deinde descripsit, ac tandem entario historico illuminavit, adiectis historico- calce testimoniis summatim indicatis. — Pri- partem *Formey* Francogallice reddidit *Berol.* n 4; isque sine dubio eadem lingua protulisset s, nisi res librarii inclinatae obstitissent co-

ibl. hist. litt. Str. Iugl. T. II. p. 1042.

RMANNI CONRINGII (*Polyhistoris, Consi- Ducalis Brunsvicensis, D. et Prof. Helmstadiensis* 681) Operum Tomi VI, cum praefatione et onringii; curante commentariisque suis haec passim illustrante IOH. WILH. GOEBELIO; epertorio Conringiano, seu Indice universali *igae* 1730. VI Voll. in fol. Conring.

RMANN ULR. *von* LINGEN (Archivi Isena- Secretarii, † Gothae ....) *kleine teutsche Schrif- welchen allerhand aus der Antiquität, Historie, logie, Genealogie, Numismatic und andern Wis- ften hergenommene Materien abgehandelt wer-* *Th.* Wittenberg 1730. *II Th.* 1732. *III Th.* 3. v. Lingen.

ueil de litterature, de philosophie & d'histoire. À d. 1730. 12. Recueil de litter.

H. LAUNOII (*D. Theol. Parisini*, † 1678) O- l selectum ordinem revocata, ineditis opuscu- lis de Launoy.

lis aliquot, notis nonnullis dogmaticis, historic criticis, Auctoris vita, variis monumentis, tur Launoium, tum ad scripta ipsius, pertinentibus, p fationibus, cuique volumini affixis, indicibus l pletissimis, aucta et illustrata. Accessit tractatu varia Launoii fortuna. Tomi V. *Colon. Allo* 1731. X Voll. in fol.

Fritsch. AHASVERI FRITSCHII (*D. iur. et Canc Schwarzburgo-Rudolstadiensis*, † 1701), Opuscul ria de selectioribus quibusdam argumentis ad iu blicum atque ecclesiasticum, civile item ac feu nec non historiam, politicam et morum doctri spectantibus, olim sparsim edita, nunc uno vol ne comprehensa. Accessit de auctoris vita fati ac meritis commentatio, una cum praefatione M HENR. GRIBNERI. Tomi II. *Norimberg.* 173 Voll. in fol.

G. Hoffmann. CHRISTI. GODOFR. HOFFMANNI, *ICt. Bor. Maj. Consil. intimi et ordin. iuridici Acad. l cos. Ordinarii* († 1735), Nova scriptorum ac m mentorum partim rarissimorum, partim inedit Collectio; opus ad illustrandam historiam civ ecclesiasticam, litterariam, nec non iurisprude publicam et privatam cum maxime comparatum. *mus I*, praeter alia saeculi XVI monumenta s GUICHENONI Bibliothecam Sebusianam et P DIS *de* CRASSIS Diarium Cur. Rom. compl *Lips.* 1731. — *Tomus II*, praeter varia ad caere niarum disciplinam pertinentia librum diurnum manorum Pontificum et AUGUSTINI PATR PICOLOMINAEI, Episcopi Pientini, librum s rum caeremoniarum, quibus Romani Pontifice consueverunt, exhibens. *ibid.* 1733. 4 mai.

Diss. epistolari. *Dissertazioni epistolari istoriche, critiche e crono che.* In Venezia 1732. 8.

IOH. GEORG ESTORS, *Hessischen Raths und P. P. I. O. auf der Universität zu Giessen* (posteà Consil. int. et Vicecancellarii Univ. Marburg. † 1773), *Auserlesene kleine Schriften.* Giessen 1732 - 1738. Partes XII s. III Voll. in 8. — Haud pauca intermixta occurrunt aliorum ingeniorum monimenta vel typis repetita, vel primum ex schedis manu exaratis producta. Plurima tamen ad iurisprudentiam et ad historiam Germaniae spectant. Tot statim emtores nacta est collectio, ut priores novem partes, diversis annis, denuo prelo subiici a bibliopola deberent. In altera tamen editione facta haud levis mutatio. Praeterquam enim, quod auxerit passim et emendaverit auctor antea dicta, quaedam demsit plane, quaedam e contrario nova substituit. Estor.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. lugl.* T. II. p. 1047.

PÜTTERS *Litteratur des teutschen Staatsrechts* T. II. p. 267.

Eiusd. *Neue kleine Schriften.* Marburg 1761. III Partes s. I Vol. in 8. — Plura ad iurisprudentiam, pauca ad historiam spectant.

IOAN. BURCHARDI MENCKENII (*Reg. Pol. et Elect. Sax. a Consiliis aul. et historiographi, hist. in Acad. Lips. Prof. Publ. etc.* † 1732) Dissertationum academicarum, quibus selectissima omnis generis historiarum, antiquitatum inprimis, nec non philosophiae moralis, et iuris publici, argumenta explicantur, Decas. Edidit et vitam auctoris cum I. E. Kappii in memoriam Menckenii publice dicto Panegyrico praemisit, denique indicem rerum copiosum adiecit FRID. OTTO MENCKENIUS, Io. Burch. fil. Lips. 1734. 8. I. B. Mencken.

Eiusd. Dissertationes literariae. *ib. eod.* 8. Varia quoque ad historiam civilem pertinentia insunt.

CHRISTI. GOTTLIEB BUDERS (Ducum Saxon. Consil. aul. iuris et histor. in Acad. Ienensi Prof. publ. Buder.

publ. ord. † 1764) *Nützliche Sammlung verschiedener meistens ungedruckter Schriften, Berichte, Urkunden, Briefe, Bedencken, welche zur Erläuterung der Natur- und Völker- besonders Teutschen Staats- und Lehen-Rechte, auch Kirchen-politischen und Gelehrten-Historien dienen können; mit einigen Anmerkungen erläutert.* Frankf. und Leipz. (*Jena*) 1735. 8.

Philipp. I. T. PHILIPPS (....) Dissertationes historicae IV. I) de Atheismo s. Historia Atheismi etc. II) de Papatu. III) de origine et progressu christianae religionis apud Britannos. IV) de regimine ecclesiae S. Gallensis in Helvetia. *Londin.* 1735. 8.

Florinus. IOH. MATTHI. FLORINI, *Hist. et Eloq. utriusque in Acad. Nassavia Prof. publ.* († ....), Opuscula varia, et quidem maximam partem historici, politici et publici iuris argumenti. *Tomus I. Herbornae* 1735. 4. Nullus amplius, quantum scio, successit tomus.

Goebel. IOH. WILH. *von* GOEBEL (Consil. aul. Brunovic. D. et Prof. iur. Helmstad. † 1745) *Helmstädtische Nebenstunden.* Helmst. 1735. 1736. VI Partes in 8. Titulus deinde novus praefixus est sequens: *I. W. v. Goebel gründliche und vollständige Abhandlungen aus dem Staatsrechte und den Geschichten, wie auch allen andern Theilen der Rechtsgelehrsamkeit, vormals unter dem Titel der Helmstädtischen Nebenstunden stückweise herausgegeben — mit einer Vorrede von* Heinr. Gottl. Franke. *Helmst.* 1737. 8. Circa ius publicum in primis versantur.

Cf. PÜTTERS *Litter. des Teutsch. Staatsrechts* T. II. p. 275.

Tempe Helvet. Tempe Helvetica, Dissertationes atque observationes theologicas, philologicas, criticas, historicas exhibens. *Tiguri* 1735 - 1743. XXIV Sectiones s. VI Tomi in 8 mai. Haec collectio instituta a IOH. GEORG. ALTMANNO, Prof. olim Bernensi. Cuius in locum substitutum est:

Museum

Museum Helveticum, ad iuvandas litteras, in pu- Museum
licos usus apertum. *Tiguri* 1746-1753. XXVIII Helvet.
articulae s. VII Tomi in 8mai. Plures accessisse, non
onstat. Conditum est hoc Museum a IOH. IAC.
IMMERMANNO et IOH. IAC. BREITINGERO,
rofessoribus Tigurinis.

IOH. LAMII (*Hist. eccles. in Athenaeo Florentino* Lami.
rofessoris, † 1770) Deliciae eruditorum, seu vete-
um ἀνεκδότων opusculorum collectanea. *Florentiae*
736-1748. XVI Voll. in 8. Argumenta commen-
tionum, cum ex Florentina, tum ex aliis bibliothe-
s collectarum, ad theologiam, philosophiam, mathe-
n, historiam et antiquitates pertinent.

JACQUES BENIGNE BOSSUET, Evêque de Bossuet.
leaux (1704) *Oeuvres, contenant tout ce, qu'il a ecrit
ir differentes matiéres.* à Venise 1736-1747. VI Voll.
4 mai.

Parerga, sive accessiones ad omnis generis erudi- Parerga
onem T. I. Lib. I. *Goetting.* 1736. Lib. II. 1736. Goetting.
ib. III. 1737. Lib. IV. 1738. 8. Argumenta ex omni
re disciplinarum genere petita, si solos, qui nihil
ederunt, Medicos exceperis, complectitur haec
ollectio, a novae tunc universitatis Goettingensis
rofessoribus instituta. Historica exhibuere HEUMAN-
IUS, TREUERUS, GEBAUERUS, MASCOVIUS,
ENCKENBERGIUS; ab exteris etiam quaedam
ymbola allata sunt, v. c. ab HARENBERGIO.

IUSTI CHRISTOPH. DITHMARI, *iuris nat. et* Dithmari
ent. et histor. in Acad. Viadr. Prof. († . . . .), Disser-
ationum academicarum atque exercitationum varii
x iure publico, naturali et historia desumti argumen-
i Sylloge, cum indice auctorum et rerum. *Lips.*
737. 4 mai.

Recueil de piéces d'histoire & de litterature. à Paris Recueil d
1738. III Voll. in 12 mai. Duo priora volumina edi- piéces.
lit GRANET, tertium DESMOLETS, ante iam no-
ninatus.

:hriften :r prüfend. esellsch. *Die Schriften der prüfenden Gesellschaft zu H welche allerhand wichtige, in alle Theile der Gelehrj keit laufende Materien zu erörtern sich angelegen läßt.* Halle 1738-1741. Specimina VIII tomu absolvunt, quodam rerum indice instructum. Sec bantur mox

Der prüfenden Gesellschaft zu Halle fortgeset zur Gelehrsamkeit gehörige Bemühungen. ibid. 17 1747. Partes XII, quarum octo priores tomum a rum explent. Argumenta pertractata sunt varii neris, historica in primis a SAM. LENTZIO, et I FRID. IOACHIMO, gratiam plerumque novi habentia.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1056.

rizonius. IAC. PERIZONII (*Prof. Hist. Graecae lingu Eloq. Lugd. Bat.* † 1715) Dissertationes septem. cedit IO. GOTTL. HEINECCII Praefatio de utili antiquitatum in iurisprudentia. *Lugd. Bat.* 1740.

Eiusd. Orationes XII. *ibid. eod.* 8. Has oratio magnam partem argumenti historici, collegit WE HOVIUS, alumnus quondam Perizonianae disci nae, qui etiam brevem vitae Perizonianae descrip nem praemisit.

hoepflin. IOH. DANIEL SCHOEPFLINI (*Consiliari Historiographi Galliarum regis et Prof. in univers. gentoratensi,* † 1771) Commentationes historica criticae. *Basil.* 1741. 4.

unschw. ytr. *Gelehrte Beyträge zu den Braunschweigischen zeigen.* Braunschweig 1745-1782. XXXVI Vol 4. — Singulis hebdomadibus duae scidae seu se plagulae, plenae rerum popularium, quae usum pr stare possint multiplicem, interque eas varia histo haud vulgaria, in lucem eduntur. IULIUS AU REMER, Professor historiarum Brunovicensis, n operis curam summam gerens, historiae in pri prospicere videtur.

Hamb

Hamburgische vermischte Bibliothec, worinnen zur ufnahme der Wissenschaften, Künste und Sprachen, al-hand neue Entdeckungen und Gedanken, so insonder-it der heil. Schrift und denen weltlichen Scribenten ein hreres Licht geben, nebst nützlichen ungedruckten iefen mitgetheilet werden. Hamburg 1743 - 1745. VIII Partes s. III Voll. in 8 mai. Editor fuit IOH. TR. KOHL. Historica subministrarunt CONR. INR. DREYER, C. A. HEUMANN, IOH. DIET. INCKLER. Hamburg. verm. Bibl.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1065.

IOH. ADAMI FLESSAE, *Regii Consist. Assessoris, mnas. Acad. Altonav. Directoris ac S. Theol. Prof.* ....), Fasciculus commentariorum varii generis, aecipue historici ac litterarii. *Altonae et Flensburgi* 44. 8. Flessa.

Cf. *Nova Acta Erud.* 1746. p. 568.

CHRISTOPH. FRID. AYRMANNI (*Prof. Phil. Hist. in univers. Gissensi*, † 1747) Sylloge anecdotom omnis aevi chronicorum, diplomatum, epistolam, commentationum, historias et res Germanicas terasque civiles et ecclesiasticas illustrantium. *Tous I. Francof. ad Moen.* 1746. 8. — Auctor studiosimus decem aut duodecim tomos quidem promi: sed mors praematura haec promissa delusit. Ayrmann.

SAM. WILH. OETTERS (Historiographi Brannburgensis et Antistitis sacrorum vici Erlbacensis Principatu Culmbacensi) *Sammlung verschiedener achrichten aus allen Theilen der historischen Wissenaften.* Erlangen 1747 - 1749. XII Sectiones s. II oll. in 8. — Maxima quidem dissertationum, a vas viris eruditis elaboratarum, pars ad historiam imrii Germanici, nonnullae tamen et ad exterorum storias spectant. Oetter.

iburg. *Hamburgisches Magazin, oder | mlete Schriften zum Unterricht und Vergnügen ... der Naturforschung und den angenehmen Wissenschaften überhaupt.* Hamburg und Leipzig 1747-1760. XXIV Voll. in 8 (quorum singula sex particulis absolvuntur). Perpauca historica in hac collectione, libellos partim ab exteris, partim a Germanis scriptos continente, atque ab ABR. GOTTH. KAESTNERO in primis curata, inveniuntur: plura in eius continuatione, hac epigraphe ornata:

Neues gemeinnütziges Magazin für die Freunde der nützlichen und schönen Wissenschaften und Künste. Hamburg 1760-1761. IV Voll. in 8.

ori. ANT. FRANC. GORII, *Basilicae Baptisterii Florentini Praepositi, et Lycei historiarum Professoris* († 1757), Symbolae litterariae, opuscula varia philologica, scientifica, antiquaria, signa, lapides, numismata, gemmas et monumenta medii aevi, nunc primum edita complectentes. *Florentiae* 1748-1751. VI Voll. in 8.

g. gel. igen. *Erlangische gelehrte Anzeigen, darinnen kurze und zur Verbesserung der Wissenschaften ausgearbeitete Materien befindlich. Auf das Jahr* 1749 — *Auf das Jahr* 1750 — *Auf das Jahr* 1751 — *Auf das Jahr* 1752. IV Voll. in 4. — Singulis mensibus una plagula typis impressa. — Omnes his voluminibus complexae Dissertationes a litterum doctoribus Erlangensibus sunt conscriptae, et historicae quidem, eaeque perpaucae, ab ANDR. ELIA ROSSMANNO, IOH. THEOPH. GONNIO et IOH. PAUL. REINHARDO.

rburg. ytr. *Marburgische Beyträge zur Gelehrsamkeit, nebst den Neuigkeiten der Universitäten Marburg und Rinteln.* Marburg 1749-1750. Partes V in 8. — Quatuor partes priores, praefatione IOH. GE. ESTORIS, et copioso rerum indice ornatae, non exiguae molis volumen constituunt, quotannisque unum promiserant auctores, inter quos historici cogniti sunt IOH.

ARCKEN-

ARCKENHOLTZ, IOH. ADAM. BERNHARD, tabulario Hanoviensi praefectus, et ipse laudatus ESTOR. Sed post partem quintam deferbuisse conatus videtur. Multa continent hae symbolae inedita, eaque ad ius patrium et publicum in primis, historiamque, civilem et litterariam, pertinentia. Speciatim Hassiae habita est ratio; ideoque et Edicta principis, et res inter eruditos Marburgenses, Rintelienses, Cassellanos atque Hanovienses gestae, diversis capitibus exponuntur.

Cf. *Bibl. hist. litt. Str. Iugl.* T. II. p. 1072.

FRIEDR. WIDEBURGS (D. iur. Prof. hist. et eloq. Halensis, † 1758) *Sammlung vermischter Anmerkungen aus dem Staatsrecht und den Geschichten.* Halle 1751. 8. — Argumenta haud vulgaria docte in hac collectione pergrata tractantur. Sparsim antea in ephemeridibus Halensibus (*Wöchentliche Hällische Anzeigen*), in quibus multa alia historica quasi sepulta sunt, edita fuerant.

Vermischte Abhandlungen und Anmerkungen aus den Geschichten, dem Staatsrechte, der Sittenlehre und den schönen Wissenschaften. Frankf. am M. 1751. 8. Vermisc Abh.

Commentarii Societatis Regiae Scientiarum Gottingensis. Tomus I. ad annum MDCCLI. *Gotting.* 1752. T. II. ad a. MDCCLII. *ibid.* 1753. T. III. ad a. MDCCLIII. *ib.* 1754. T. IV. ad a. MDCCLIV. *ibid.* 1755. 4 mai. Comm soc. C

Novi Commentarii Societatis Reg. Scient. Gottingensis. Tomus I. ad a. 1769 et 1770. *Gottingae et Gothae* 1771. T. II. ad a. 1771. *ibid.* 1772. T. III. ad a. 1772. *ibid.* 1773. T. IV. ad a. 1773. *ibid.* 1774. T. V. ad a. 1774. *ibid.* 1775. T. VI. ad a. 1775. *ibid.* 1776. T. VII. ad a. 1776. *ibid.* 1777. T. VIII. ad a. 1777. *ibid.* 1778. 4 mai.

Commentationes Societatis Reg. Scient. Gottingensis per annum 1778 recitatae. Vol. I. *Gotting.* 1779. — a. 1779. Vol. II. *ibid.* 1780. — a. 1780. Vol. III. *ibid.* 1781. 4 mai.

Primorum Commentariorum, permulta ad promovenda disciplinarum incrementa continentium, editionis curam gessit IOH. DAV. MICHAELIS: reliquorum, non minus praestantissimarum dissertationum copia abundantium, CHR. GOTTL. HEYNE. Classem historicam non solum hi duumviri ingenio suo ac eruditione amplissima ditarunt, sed etiam IOH. MATTHI. GESNER, GEORG. CHRISTOPH. HAMBERGER, CHRISTI. GUIL. FRANC. WALCH, IOH. PHIL. MURRAY, IOH. CHRISTOPH. GATTERER, CHRISTOPH. MEINERS, omnes Georgiae Augustae Doctores, quorum e numero Hamberger (1773) et Murray (1776) praematura morte litteris erepti sunt.

Ioachim. D. IOH. FRID. IOACHIMS (Prof. iur. et hist. Halensis, † 1767) *Sammlung vermischter Anmerkungen, in welchen unterschiedliche, in die Staats- und Lehen-Rechte, wie auch in die Geschichte gehörige Sachen abgehandelt werden.* Halle im Magdeb. 1753. *Fortgesetzte Sammlung etc. ibid.* 1756. *Sammlung etc. III Theil. ibid.* 1759. *IV Th. ibid.* 1764. 8. — Maxima dissertationum et observationum pars antea iam typis expressa erat, vel scriptorum academicorum forma, vel in Ephemeridibus Halensibus. Varietas sat magna apparet, pluraque sane haud contemnenda. Res in primis numaria multum hac collectione iuvatur. Nonnulla tamen aliorum eruditorum plausum minime tulerunt.

C. von [M]oser. FRIED. CARL *von* MOSERS (post varia munera amplissima, supremi rerum Hasso-Darmstadiensium moderatoris usque in annum 1780, nunc Zwingenbergae vitam agentis privatam) *Diplomatische und historische Belustigungen.* Frankf. am Mayn 1753-1764. VII Voll.

VII Voll. in 8. Plurima historiam imperii Germanici illustrant. Auctor lingua modo Theotisca, modo Latina, modo Francogallica utitur.

Kriegesbibliothek, oder gesammlete Beyträge zur Kriegswissenschaft. Breslau 1755-1772. *X Versuche* s. partes in 4. Kriegesbibliothek

Neue Kriegesbibliothek, oder etc. *ibid.* 1773-1781, *X Versuche* s. Partes in 4. — Historiarum cultori plures dapes lautissimae, ab exteris potissimum petitae, in hac collectione offeruntur, cuius editor et auctor praecipuus perhibetur .... *von der* GROEBEN, Praefectus vigilum summus Borussicus, Vratislaviae degens.

Dissertations historiques, politiques & litteraires; *par M. l'Abbé Comte* (OCTAVIEN) *de* GUASCO. à Tournay 1756. II Voll. in 12. — Quatuor sunt dissertationes haud vulgaris argumenti, e historia Romana et Francogallica petiti. de G

Bremisches Magazin, zur Ausbreitung der Wissenschaften, Künste und Tugend, von einigen Liebhabern derselben mehrentheils aus den Englischen Monatsschriften gesammlet und herausgegeben. Bremen 1756-1765. VII Voll. in 8. Quibus successit: Brem. Magazin.

Neues Bremisches Magazin etc. Bremen 1766-1772. III Voll. et IVti Voluminis Pars I. in 8. — Principem huius collectionis curam sustinuit IOH. PHIL. CASSEL, Professor Eloquentiae artiumque liberalium Paedagogii Bremensis. Non solum, ut titulus affirmat, versiones ex ephemeridibus Anglicis, sed et ab ipsis Germanis compositae lucubrationes insunt. Argumenta ex omnibus paene litterarum generibus depromta.

Acta Academiae Electoralis Moguntinae scientiarum utilium, quae Erfordiae est. *Erfordiae* 1757. *Tomus II. ibid.* 1761. 8. — Minima dissertationum pars historici est argumenti. Editor erat SIEGMUND EBERECHT HADELICH, Professor Philos. Erfordiensis Acta Acad. Erford.

diensis adhuc in vivis, a Secretis olim Academiae scientiarum. Quam, cum per aliquod tempus obdormiret, e somno peramanter faustisque avibus excitavit CAROLUS *de* DALBERG, Proprinceps Erfordiae Moguntinus, Protector Academiae illustrissimus, decus et ornamentum rei publicae litterariae eximium; quo promovente curaque singulari vigilante societatis instauratae scripta hac epigraphe hucusque edita sunt:

Acta Academiae Electoralis Moguntinae scientiarum, quae Erfurti est, ad annum MDCCLXXVI. *Erfurti* 1777. — ad annum MDCCLXXVII. *ibid.* 1778. — ad an. MDCCLXXVIII et MDCCLXXIX. 1780. 4 mai. — Editionis curam gessit HERM. ERN. RUMPEL, Prof. iur. Erford. Academiaeque scient. a secretis.

hist. tting. Bibliotheca historica Goettingensis, *worinnen allerhand bisher ungedruckte und neuere Schriften und Urkunden, welche zur Erläuterung der Geschichte und Rechtsgelehrsamkeit dienen können, aus bewährten Handschriften ans Licht gestellt werden.* Göttingen u. Hannover 1758. 4. Auctor et editor huius bibliothecae, maximam partem res Germanicas illustrantis, fuit CHRISTI. LUD. SCHEID, Consil. aul. atque Bibliothecarius Hannoveranus († 1761).

hist. Monumenta historica adhuc inedita, *die aus sonst ungedruckten Schriften erläuterte Geschichte Teutschlands und der angränzenden Reiche.* P. I et II. *Brunovici* 1758. 1759. 8. Editor fuit IOH. CHRISTOPH. HARENBERG, Praepositus Schoeningensis et Professor Carolini Brunovicensis (1774).

sc. soc. ib. Opusculorum societatis literariae Duisburgensis *Fasciculus I. Duisb. et Dusseldorp.* 1760 (1759). 8. Praeter hunc fasciculum nihil, quantum memini, in lucem prodiit.

reyer. IOH. CAR. HENR. DREYERI (*Antistitis Ecclesiae episcopalis Lubecensis, Syndici primarii civitatis Lubecensis*

censis etc.) Monumenta anecdota virorum post fa- illustrium et clarorum, quibus varia rei litterariae, storiarum, antiquitatum, et iuris Germanici argu- ienta illustrantur et expenduntur. *Tomus I.* Lube- ie 1760. 4. Plures collectionis utilissimae tomi aud exstant.

Altes aus allen Theilen der Geschichte, oder alte Ur- nden, alte Briefe, und Nachrichten von alten Büchern, it Anmerkungen. Chemnitz 1760-1766. XII Parti- ulae s. II Voll. in 8. — Debetur haec collectio curis ruditis IOH. GOTTFR. WELLERI, Sacrorum An- stitis supremi *Zwickaviensis* († 1780). Altes aus al Th. der Gesch.

IOH. FRIED. IOACHIMS (ante laudati) *Neu er- ffnetes Münzkabinet, darinnen merkwürdige und viele ishero noch nirgends mitgetheilte Gold- und Silbermün- en zu finden, die richtig in Kupfer abgebildet, beschrie- en und erläutert werden. Nürnberg* 1761. 1764. 1770. 1773. IV Voll. in 4. — Ex eadem caussa, qua simile loeleri opus supra laudavimus, huic etiam locum ic adsignare placet. Volumen tertium ab auctore pso paullo ante eius obitum (1767) typis paratum rat. Praefationem vitamque Ioachimi praefixit IOH. RIED. SEYFART. Volumen quartum a IOH. PAUL. EINHARDO (*Consil. aul. et Prof. hist. Erlangensi*, † 779) compositum est. Ioachim.

Altdorfische Bibliothek der gesamten schönen Wissen- haften, herausgegeben von der teutschen Gesellschaft aselbst. I Band (VI Particulas continens). *II Bandes -3 Stück.* Altdorf 1762. 8. — Historica potissimum EORG. ANDR. WILLIO, Societatis istius fundato- i, eorumque scriptorum editori, debentur. Altdorf. Bibl.

Miscellanei di varia letteratura. In Lucca 1762- 772. VIII Voll. in 8. Miscellanei

Nuovi Miscellanei di varia letteratura. ibid. 1773 qq. in 8. — Quot volumina posterioris collectionis rodierint, indicare nequimus. Omnia prioris volu- nina historicis quoque dissertationibus sunt ornata,

quarum recensum invenies in GATTERERI *histor. Journal* T. V. p. 255-261.

Nettel- Greinir or l'eim Gaumlu Saugum, Laugum, Og
blas Greinir. Il'rotter. Flokr. I. *Oder Nachrichten von alten und neuen, fremden und eigenen, einheimischen und ausländischen Abhandlungen, Anmerkungen, ungedruckten und seltenen gedruckten Sachen, Urkunden und Actis publicis, welche das Römische, Päbstliche, Lehn - Statuten und Staats - Recht, wie auch die Ansprüche großer Herren, die Reichs - Cammergerichts - Ordnung und Verfassung, die Geschichte und gelehrte Wissenschaften betreffen. Bey müßigen Stunden zum Vergnügen und Nutzen gesammlet und zusammengetragen.* Erstes Stück. *Stockholm* (Francof. ad Moen. potius) 1763. — Zweytes Stück. *ibid.* 1764. — Drittes Stück. *ibid.* 1765. 4. — Auctor huius collectionis, varia historica, res Germanicas et Suecicas illustrantia, continentis, fuit CHRISTI. *de* NETTELBLA, natione Suecus, D. iur. et Assessor Camerae Imperialis Wetzlariensis, † 1775.

Cf. *Götting. gel. Anz.* 1763. p. 1065. — 1764. p. 548. — 1765. p. 134.

Faesi. *Abhandlungen über wichtige Begebenheiten aus der alten und neuern Geschichte.* Zürich 1763. 1765. II Voll. in 8 mai. — Auctor, aliis quoque libris historicis clarus, est IOH. CONR. FAESI, verbi divini minister Flachae, prope Scaphusam.

Martini. IOH. CHRISTOPH. MARTINI (*M. Phil. verbi divini ministri Kerkhofiae in dynastia Sulzburg, sita in Palatinatu superiore*) Thesaurus dissertationum, quibus historia, geographia, et antiquitates, tam sacrae quam profanae, illustrantur, maximam partem rarissimarum et ex Msct. interdum in lucem prolatarum. *Norimbergae* 1763 - 1768. VI Partes s. III Tomi in 8. — Utilis sane collectio, cuius continuatio optanda, licet editor delectum severiorem nonnunquam observare debuisset.

buisset. Pars prima tomi primi a. 1767 typis recusa.

Hannoverisches Magazin. Erster Jahrgang 1763. — Inter optimas huius generis collectiones, quas Germania nostra parit, haecce sine dubio referenda, felicissimo successu adhuc continuata. Prodiit enim 1781 tomus XIX. Singulis hebdomadibus duae plagulae typis imprimi solent. Historica sat multa occurrunt. Hannov. Magazin.

Abhandlungen der Churfürstlich-Bairischen Akademie der Wissenschaften. München 1763 - 1776. X voll. in 4. Abhandl. der churf. bair. Akad.

Neue historische Abhandlungen der Baierischen Akademie der Wissenschaften. Erster Band. *ibid.* 1779. 4. — Singula volumina collectionis prioris in duas divisa partes, quarum prima historicas, altera philosophicas comprehendit dissertationes: exceptis tamen voluminibus quinto, octavo ac nono, quae philosophicas tantum continent. Historicae sunt profectae a Comite DE BUAT regi Francogalliae a consiliis, eiusque olim Legato in aula Electorali Saxonica, IOH. CASP. DE LIPPERT, FERDIN. STERZINGER, CHRISTI. FRIED. PFEFFEL, DOMIN. *von* LIMBRUNN, PAUL. AN. LONGOLIO († 1779), G. B. PLATONE († 1777), I. C. CROLLIO, P. I. RUNDORFER, I. G. *von* IUSTI, HERM. SCHOLLINER, IOH. CHRISTI. VOLZ, IOH. GE. DE LORI, BEDA APPELL, P. G. GEIER, ANT. IOH. LIPOWSKY († 1780), AUGUSTIN. MAX. LIPOWSKY, ANGELO MÄRZ, ROMANO ZIRNGIBEL, CAR. ALB. *de* VACCHIERY, MICH. STEIN († 1780), IAC. PAUL. LANG.

Cf. *Auserlesene Bibl.* (Lemgov. 1777) T. XI. p. 133. MEUSELS *neueste Litter. der Geschichtkunde* P. V. p. 260.

IOH. IAK. SPIESS, *Diaconi und Ehegerichtsassessoris, wie auch hochfürstl. Bibliothecarii und Aufsehers über* I. I. Spieß

über das herrschaftl. Münzkabinet zu Anspach, *k* *Beyträge zur Aufnahme und Ausbreitung der M* *wissenschaft*. Erster Band I-IV Theil. Anspach 17 1768. 8.

Brandenburgische historische Münzbelustigun ibid. 1768-1774. V Voll. in 4.— Locum haec ra numismatica propter dissertationes historicas, gumenta saepe haud vulgaria illustrantes, etiam occupare merito videntur. Nonnulla studio LONGOLII et CAROLO GUIL. SCHNIZLE Seren. Marchioni Brandenb. a consiliis aulicis, bentur.

Schmidt. FRID. SAM. *de* SCHMIDT (*Princ. March. Ba sis Consil. aul. Francofurti ad Moen. degentis*) Opus la, quibus res antiquae praecipue Aegyptiacae planantur. *Carolsruhae* 1765. 8. — Exquisita m meque vulgaria auctor offert elegans. Quinque dissertationes, quarum tres priores editae iam tempore fuerunt, nunc aliquot accessionibus ctiores.

Ferrarius. GUIDONIS FERRARII *S. I.* Inscriptiones, E stolae, Dissertationes. *Mediolani* 1765. III Voll. Qui in primo libro exhibentur, non sunt antiqui, ipsius Ferrarii ingenio debentur tituli, in quibus qu dam occurrunt de antiqua aliquot urbium histo quae aut dubia aut ignota alicui videri possint. ditae igitur sunt in duobus reliquis libris, quibus et illustrantur et confirmantur, animadversiones. maxime sunt Langobardicae et Insubricae.

Cf. *Klotzii Acta litter.* Vol. II. p. 382.

Comment. Acad. Manh. Historia et Commentationes Academiae Elect ralis scientiarum et elegantiorum litterarum The doro-Palatinae. *Volumen I. Manhemii* 1766.— V II. *ibid.* 1770. 4.— In his duobus voluminibus re riuntur, praeter plures dissertationes historicas eg

gi

gias, physicae ac medicae. Separatim postea historicae editae sunt, hoc quidem titulo:

Historia et commentationes etc. *Volumen III historicum. ibid.* 1773. Cui secutum est *IV. ibid.* 1778. 4. — Auctores dissertationum historicarum, modo Latino, modo Theotisco, modo Francogallico sermone compositarum, erant ac sunt: IOH. DAN. SCHOEPFLIN, Academiae genitor et Praeses honorarius, de quo iam ante dictum, CHRISTOPH. IAC. KREMER († 1777), ANDR. LAMEY, Academiae a secretis, GEORG. CHRISTI. CROLLIUS, Prof. Collegii illustris Bipontini, CASIM. HAEFELIN, CASP. FRIED. GÜNTER, GEORG. IOSEPH. WEDEKIND, IOH. ADAM. GRÜSNER.

CAR. RENATUS HAUSENS (tunc temporis Prof. Phil. Halensis, nunc Prof. hist. Francof. ad Viadrum) *Vermischte Schriften.* Halle 1766. 8 mai. Hausen.

Cf. GATTERERS *hist. Bibl.* T. V. p. 93.

IOH. HEINR. DAV. GOEBELS (Custodis bibliothecae cuiusdam privatae Viennae Austr. † 177..) *Beyträge zur Staatsgeschichte von Europa, unter Kayser Karl dem Fünften, aus theils gedruckten, theils ungedruckten Nachrichten; mit einer Vorrede von* CHRISTIAN HEINR. Freyherrn von SENCKENBERG. Lemgo 1767. 4. Goebel.

Cf. *Allg. teutsche Bibl.* T. XI. p. 324.

Acta societatis Latinae Marchico-Badensis; edita ab eius directore GOTTLOB AUG. TITTEL, Philos. Doctore et Prof. in Consist. March. Badensis Assessore etc. *Carolsruhae* 1767. — *Volumen II.* ibid. 1770. 8. — Occurrunt et hic historica haud contemnenda, a Tittelio ipso, FRID. DOMIN. RING, ANDR. LAMEY et FRID. SAM. DE SCHMIDT. Acta societ. March. Bad.

D. ANT. FRIED. BÜSCHINGS, königl. Preussischen Oberconsistorialraths, Directors des Gymnasii Büsching.

im

im grauen Kloster und der davon abhängenden beyden Schulen, *Magazin für die neue Historie und Geographie.* I-XV Theil. *Hamburg* 1767-1781. XV Voll. in 4. Pars secunda a. 1769, prima vero a. 1779, et emendatior quidem, recudebatur. — Opus summo cum plausu exceptum, quippe quod permulta antea plane incognita aut inedita, resque magni momenti, quibus plures historiae, Russicae praecipue, aliorumque regnorum septentrionalium, et geographiae partes amplificantur atque illustrantur, comprehendat; quae cum ita sint, saepius in posterum a nobis memorandum erit.

Boysen. D. FRIEDR. EBERHARD BOYSEN, Ihrer königl. Hoheit der Prinzessin in Preussen Oberhofprediger, Consistorialrath, des Gymnasii zu Quedlinburg Inspector, *Allgemeines historisches Magazin.* Halle 1767-1770. VI Partes in 8 mai. — Maxima argumentorum pars circa historiam Germanicam, Magdeburgicam in primis, versatur: alia tamen quoque insunt, v. c. C. R. HAUSENII vita Christinae, reginae Suecicae (P. II).

Oelrichs. IOH. OELRICHS, *Theol. D. et P.P. O. Gymnasii Bernensis*, Collectio Opusculorum historico-philologico-theologicorum selecti argumenti, inprimis in Germania et Belgio separatim editorum. *Bremae* 1768. 1769. II Tomi in 8.

Eiusd. Germaniae litteratae opuscula philologico-historico-theologica, emendatius et rectius recusa. *ibid.* 1772-1774. II Tomi in 8.

Eiusd. Belgii litterati opuscula historico-philologico-theologica. *ibid.* 1774. 1775. II Tomi in 8.

Eiusd. Daniae et Sueciae litteratae opuscula historico-philologico-theologica. *ibid.* 1775. Tomus I in 8. — Dissertationes academicae, ante sigillatim editae, his collectionibus sistuntur.

Histo-

Historische Zweifel und Beobachtungen. Erste Samm- Schirach.
ng von Briefen. Halle 1768. 8. Continuatio hoc se-
ıta est titulo:

Historische Briefe von GOTTLOB BENEDICT
CHIRACH. Helmst. und Magdeb. 1770. 8. — Au-
or, quem supra p. 167 memoravimus, eoque tem-
ore, quo litterae hae posteriores scriptae, Professor
hilosophiae Helmstadiensis, varia historiae, inprimis
eteris Romanae, Byzantinae ac Gothicae capita,
ubiis vexata, eleganter et acute explicat.

Verhandelingen uitgegeven door het zeeuwsche Ge- Verhandelingen.
ootschap der Wetenschapen te Vlissingen. Middelburg
769. 1771. 1774. 1776. 8 mai. — Minor disserta-
ionum pars historici est argumenti.

IOH. GUIL. IANI (*D. et Prof. Theol. Viteberg.* Ian.
· 1725) Opuscula ad historiam et chronologiam spe-
tantia. Edidit CHRISTI. ADOLPH. KLOTZIUS. Ha-
le Magd. 1769. 8 mai. — Tres tantum insunt dis-
ertationes, desiderium collectionis reliquarum omni-
o excitantes. Klotzii praefatio vitam scriptaque au-
toris enarrat.

THEOPHILI SIGEFRIDI BAYERI (*Regiomon-* Bayer.
ni, Academiae scientiarum Imperialis Petropolitanae
cii, † 1738) Opuscula ad historiam antiquam, chro-
ologiam, geographiam et rem numariam spectantia.
didit C. A. KLOTZIUS. Halae 1770. 8 mai. — En
ollationem supra iam indigitatam, cum de Com-
entariis Academiae Petropolitanae sermo esset, cu-
s classem historicam solus Bayerus dissertationibus
iis ornavit, quarumque XIX hic Klotzii studium in
romovendis litteris exquisitioribus e voluminibus
is sumtuosis delegit usuique communi liberaliter
otulit. Adiecit libellos Bayeri alios, sigillatim an-
a editos. In praefatione de Bayeri vita et scriptis
ore suo, i. e. elegantissime refert. Additae tabulae
cto aeri incisae.

CL

Cf. (MEUSELS) *Betrachtungen über die neuesten hist. Schriften* T. II. p. 497.

Frommann. ERHARD. ANDR. FROMMANNI, *Theol. D. et in Casimiriano P. P. O. eiusd. Direct. Seren. Ducis Sax. Coburg. et Salf. in Consist. a consiliis (postea Abbatis Bergensis prope Magdeburgum*, † 1774), Opusculorum philologici et historici argumenti, antea sigillatim editorum, nunc in unum collectorum digestorumve, Tomi duo. *Coburgi* 1770.|8. — Decem dissertationum historicarum, rerum novitate elegantiaque sermonis commendabilium, argumenta indicantur in (Meusels) *Betrachtungen über die neuesten histor. Schriften* T. I. p. 524.

le Bret. IOH. FRID. LE BRET (nunc Cancellarii novae Universitatis litterarum militaris Stuttgardiensis) *Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchengeschichte, vornehmlich des Staatsrechts katholischer Regenten in Ansehung ihrer Geistlichkeit.* 1 Theil. *Ulm* 1771. 2 Th. *Frankf. und Leipz.* (i. e. Ulmae) 1772. 3 Th. *ib.* 1773. 4 Th. *ibid.* 1774. 5 Th. *ibid.* 1776. 6 Th. *ibid.* 1777. 7 Th. *ibid.* 1780. VII Voll. in 8 mai. — Titulus Collectionis praestantissimae satis indicat, quae potissimum historiarum regiones illius ope illustrentur; Italicae prae caeteris eminent.

Museum Casimir. Museum Casimirianum, *Particula prima* dissertationes historicas complexa. Instruxit et praefatus est ERHARD ANDR. FROMMANN. *Coburgi* 1771. 8. — Dissertationes atque programmata decem, a Doctoribus Gymnasii academici Coburgensis, Casimirianum vulgo dicti, conscripta, maximam partem exquisiti argumenti, prima haec particula comprehendit. Continuationem omnes litterarum fautores nobiscum optant.

Cf. (MEUSELS) *Betr. über die neu. histor. Schr.* T. IV. p. 378.

JOH. JAC. RAMBACHS, *des fürstlichen Gymnasii zu Quedlinburg Rectors* (nunc verbi divini ministri Hamburgensis), *Vermischte Abhandlungen aus der Geschichte und Litteratur.* Halle 1771. 8. — Auctor ingenio iucundissimus octo argumenta historica et litteraria haud vulgaria docte et acute pertractavit. Rambac

Cf. *Betr. üb. d. neu. hist. Schr.* T. III. p. 349.

Versuche über einige erhebliche Gegenstände, welche auf den Dienst des Staats Einfluß haben. Frankf. am Mayn und Leipz. 1772. 8 mai. de Steck

IOH. CHRIST. WILH. *de* STECK (*Regi Boruss. a consiliis intimis*) Observationum subsecivarum specimen. *ibid.* 1779. 8 mai.

(Eiusd.) *Essais sur divers sujets de politique & de jurisprudence.* (Halle) 1779. 8. — Tres hae observationum gravissimarum collectiones multum quoque historiae culturam iuvare possunt.

Anecdota litteraria e Msceptis codicibus eruta. *Romae*, ap. *Gregor. Settarium* 1773-1774. III Voll. in 8. — Non solum historica, sed etiam alia inedita scripta in hac collectione, a IOH. CHRISTOPH. AMADUZZIO potissimum, orbi litterario liberaliter offeruntur. Continuationem enixe optamus. Anecd. lit

Cf. *Götting. gel. Anz.* 1776. p. 1284.

AUG. FRIEDR. SCHOTT (D. et Prof. iur. Lips.) *Juristisches Wochenblatt. IV Jahrgänge.* Leipz. 1772-1775. IV Voll. in 8. Quartum volumen hocce quoque titulo insignitum: *Magazin für Rechtsgelehrte und Geschichtforscher. I Band.* Qua inscriptione collectionem Schottus amplius continuare volebat, utilissimam, ex diversis ephemeridibus haustam historicaque varii argumenti complexam: sed emtorum paucitas voluntati eius haud respondisse videtur. Schott.

Zur Geschichte und Litteratur aus den Schätzen der Herzoglichen Bibliothek zu Wolfenbüttel. Erster Bey- Lessing.

trag, von GOTTHOLD EPHRAIM LESSING (B-bliothecae illius Praefectus, † 1781). *Braunschwe* 1773. — Zweyter Beytrag. *ibid.* 1773. — Dritt Beytrag. *ibid.* 1774. — Vierter Beytrag. *ibid.* 177 8 mai. — Rarae eruditionis ac sagacitatis monimen viri, cuius obitum praematurum omnes lugent Mu-sae. Minor tantum disquisitionum pars ad historia ipsam spectat.

tscher kur. *Der teutsche Merkur.* Weimar 1773-1782. 8.- Singulis mensibus particula, sex plagularum, in l-cem prodire solet, cura CHRISTOPHORI MAR WIELANDI, Consiliarii aulici Saxo-Vinariensis, d-coris et ornamenti reipublicae litterariae universa Floribus etiam e campo historico decerptis lector cum ipse tum per amicos, delectare studet.

aug. *Gelehrte Ergötzlichkeiten und Nachrichten.* Stu-gard und Tübingen 1774. XII Particulae f. II Vo in 8. Continuata est collectio menstrua hac e-graphe:

Schwäbisches Magazin von gelehrten Sachen a das Jahr 1775. Stuttgard in 8. — *auf das J.* 177 *auf das J.* 1777. — *auf das J.* 1778. — *auf das* 1779. — *auf das J.* 1780. VI Voll. quorum singu duodecim particulis absolvuntur. Secuta est con-nuatio hoc titulo:

Zustand der Wissenschaften und Künste in Schwab Augsburg 1781. II Partes in 8. — Collector et Ed-tor harum ephemeridum, variis quoque dissertatio-bus historicis instructarum, est BALTHASAR HAU Professor Gymnasii Stuttgardiensis, cui litteraru bonarum cultura maxime curae cordique est.

berlin. FRANZ DOMINICUS HAEBERLINS (Consili-rii iustitiae intimi Brunovicensis, Prof. histor. et iu publ. Helmstadiensis) *kleine Schriften vermischten In-halts aus der Geschichte und dem teutschen Staatsrec* Helmstädt 1774-1778. IV Partes f. II Voll. in 8.- Plura scripta Haeberliniana hic collecta sigillatim va

riisqu

riisque ephemeridibus ante iam prodierant. Maxima quidem pars ad historiam patriae, nonnulla tamen etiam ad exteram, spectant.

IOH. PETRI ANCHERSEN (*Prof. olim Hafniensis* ....) Opuscula minora, collecta et cum indicibus locupletissimis rerum et verborum edita a GERHARDO OELRICHS. *Bremae* 1775. 4. — Regnorum Europae septentrionalium historia et iura his opusculis praecipue illustrantur. Anchers.

AUG. LUD. SCHLOEZERS (Prof. Gottingensis) *Briefwechsel, meist statistischen Innhalts; gesammlet und zum Versuch herausgegeben.* Göttingen 1775. XIV plagulae in 8 mai. quae sigillatim typis expressae erant. Secuta est amplior uberiorque collectio hoc titulo: Schloez.

Briefwechsel, meist historischen und statistischen Innhalts. I Theil, Heft I-VI, 1776. *Göttingen* 1777. II Theil, Heft VII-XII, 1777. *ibid.* 1777. III Theil, Heft XIII-XVIII, 1778. *ibid.* 1778. IV Theil, Heft XIX-XXIV, 1779. *ibid.* 1779. V Theil, Heft XXV-XXX, 1779, b. *ibid.* 1779. VI Theil, Heft XXXI-XXXVI, 1780. *ibid.* 1780. VII Theil, Heft XXXVII-XLII. *ibid.* 1780. b. VIII Theil, Heft XLIII-XLVIII. 1781. *ibid.* 1781. IX Theil, Heft XLIX-LIV. 1781, b. *ibid.* 1781. 8 mai. — Omnes Germani, quibus litterarum historicarum studium curae cordique est, summo ardore legunt, quid? quod devorant lautitias, commercio hocce litterario excitatas et propositas, permultum etiam conferentes ad liberaliorem ingeniorum culturam et ad politicorum peccatorum atque naevorum plurium correctionem.

Antologia Romana. Tom. I. *in Roma* 1775. T. II. 1776. T. III. 1777. T. IV. 1778. T. V. 1779. 4. — Ephemerides sunt Italice scriptae singulis hebdomadibus in publicam prodeuntes lucem, plura antiquitatis atque historiae monimenta capitaque complectentes, auctoribus iisdem, qui librorum novorum Antol.R

 recensum

recensum agunt in ephemeridibus aliis, quae inscribuntur: *Effemeridi di Roma.*

Abhandl. einer Privatgesellsf. *Abhandlungen einer Privatgesellschaft in Böhmen, zur Aufnahme der Mathematik, der vaterländischen Geschichte und der Naturgeschichte. Zum Druck befördert von* IGNATZ EDELN VON BORN, *Herrn zu Alt-Zedlitsch, Jechau etc.* I Band. *Prag* 1775. II Band 1776. III Band 1777. IV Band 1779. 8 mai. — Non modo historiae Bohemicae, verum etiam Slavicae in universum, multum lucis accenditur his dissertationibus, quarum Auctores ADAUCTUS VOIGT, FRANC. MART. PELZEL, GELASIUS DOBNER, appellantur.

Meusel. *Der Geschichtforscher. Herausgegeben von* JOH. GE. MEUSEL. I Theil. *Halle* 1775. II Theil 1776. III Theil 1776. IV Theil 1777. V Theil 1777. VI Theil 1778. VII Theil 1779. 8 mai. — Meuselii precibus atque cohortationibus permoti plures viri docti observationes suas, quibus multis historiarum capitibus lux affunditur, contulerunt, atque, ut illius studio publici iuris fierent, permiserunt. Pars ultima indice in omnes septem partes copiose instructa est. Continuabatur statim collectio hoc titulo:

Historische Untersuchungen, gesammlet und herausgegeben von J. G. MEUSEL. Ersten Bandes erstes Stück. *Nürnberg* 1779. I B. II Stück. *ibid.* 1779. I B. III Stück. *ibid.* 1780. 8 mai. Qua cum collectione, nondum plane finita, alia coniungenda, eadem ratione instituta atque sic inscripta:

Beyträge zur Erweiterung der Geschichtkunde. Herausgegeben von J. G. MEUSEL. I Theil. *Augsburg* 1780. II Theil. *ibid.* 1782. 8 mai. — Ecce nomina virorum doctorum, qui symbola his collectionibus adornandis contulere, eo ordine, quo ad institutum perficiendum accesserunt: PHIL. ----ST SPIES, IOH.

IOH. CONR. PAESI, IOH. CHRISTOPH. ERICUS SPRINGER, IOH. GOTTL. SAM. SCHWABE, IAC. PAUL. LANGE, AUG. LUD. SCHLOEZER, CHRISTOPH. SCHMIDT *dictus* PHISELDECK, PAUL. DAN. LONGOLIUS, FRID. CAR. FULDA, BERNH. FRID. RUD. LAUHN, IOH. PETR. MOELLER, LUD. TIMOTH. SPITTLER, IOH. FRID. FRITZE, IOH. LUDOLPH. QUENTIN, CAR. GOTTLOB ANTON, LUD. ALB. GEBHARDI, IOH. GOTTFR. EICHHORN, MICH. STEIN, FRID. RUD. SALTZMANN, GODOFR. STIEBER, PAUL. *de* STETTEN *iun.* IOH. CAR. CONR. OELRICHS, GEORG. GUIL. ZAPF, IOH. GOTTLOB BOEHME, IOS. HELWIG, CHRISTI. CAR. AM ENDE, FRID. EKKARD.

Gothaische Magazin der Künste und Wissenschaften. Goth. I I Bandes I Stück. *Gotha* 1776. I B. II St. *ib. eod.* I B. III und IV St. *ibid.* 1777. II Bandes I. II St. *ib. eod.* II B. III St. *ibid.* 1778. II B. IV St. *ibid.* 1779. 8. — Historica pauca, at bona insunt. Instituti moderator est SCHACK HERMANN EWALD.

Teutsches Museum. Leipz. 1776-1782. 8 mai. — Teutsch Museum Et huic collectioni, singulis mensibus per omne illud tempus continuatae, historica, quae in primis notitiam regnorum politicam iuvent, inseruntur. Editores usque ad annum 1779 erant HENR. CHRISTI. BOIE et CHRISTI. CONR. GUIL. DOHM: ex eo vero anno prior solus editionis curam in se suscepit, licet posterior, commentationibus et observationibus historicis ac politicis egregiis collectionem gratissimam ornare, haud desierit.

JAC. MAUVILLONS, *Professors der Kriegsbaukunst am Carolino zu Cassel* (nunc Centurionis ibidem), Mauvill *Sammlung von Aufsätzen über Gegenstände aus der Staatskunst, Staatswirthschaft und neuesten Staatengeschichte.* Leipzig 1776. 1777. II Partes in 8. — Nonnulla etiam historica ab auctore sagacissimo exhibentur.

Dohm. CHRISTI. WILH. DOHMS (Regi Borussiae a consiliis militaribus, Archivarii et Secretarii Cancellariae regiae Berolini) *Materialien für die Statistik und neuere Staatengeschichte.* I Lieferung. *Lemgo* 1777. II Lieferung. 1779. III Lieferung. 1781. Anhang zu der III Lief. (1781) 8. — Inter optimas huius generis collectiones haec Dohmiana utique est referenda, partim antehac iam editis, sed per volumina maiora dispersis, partim ineditis referta.

Anton. (CARL GOTTL. ANTON, D. iur. Gorlicensis), *Diplomatische Beyträge zu den Geschichten und zu den teutschen Rechten.* Leipz. 1777. 8 mai. — Et hac collectione varia historiae cum patriae tum exterae capita bene illustrantur.

Litterar. Museum. *Litterarisches Museum.* Altdorf 1777-1780. VIII Partes s. II Voll. in 8. — Viri litteratissimi, IOH. CHRISTOPH. DOEDERLEIN, GEORG. CHRISTOPH. SCHWARZ, WOLFG. IAEGER, Professores Altdorfini, GEORG. THEOD. STROBEL, Antistes sacrorum Woehrda-Norimbergensis, aliique nobis ignoti, exquisitas dissertationes et observationes, quae ex parte etiam historiae exterae prosint, hac collectione, continuatione utique digna, liberaliter obtulere.

Mém. de l'Acad. de Bruxelles. *Mémoires de l'Academie imperiale & royale des sciences & belles lettres de Bruxelles.* Tome I. *à Bruxelles* 1777. — Tome II. *ibid.* 1780. 4. — Dissertationum historicarum, summa cum *ἀκϱιβείᾳ* elaboratarum, auctores sunt: DES ROCHES, Academiae a secretis, MANN (*Abbé*), DE NELIS, Canonicus Dornacensis.

Raccolta di Opuscoli &c. *Raccolta di Opuscoli scientifici e letterarj di Ch. Autori Italiani.* In Ferrara 1779. 1780. VI Voll. in 4. — Historica rara nantia in gurgite vasto, nec magnam adeo exspectationem excitantia!

Maioris paullo momenti sunt:

Miscel.

Miscellanies by the hounorable DAINES BARRINGTON. London 1781. 4. Barrington

Provinzialblätter. I und II Stück. *Dessau* 1781. 8. — Insolenti hocce titulo variae pereruditae beneque compositae, rem quoque historicam iuvantes dissertationes exhibentur, auctoribus praecipue C. G. ANTON, IOH. HORTZSCHANSKY, KLOS etc. Provinzialblaetter.

CAPVT IV.

SCRIPTORES DE ORIGINIBUS ET MIGRATIONIBUS GENTIUM. *)

Ex hoc historicorum genere universales tantummodo, qui non unius solum, sed omnium, saltem plurimarum gentium origines et migrationes scrutari ac delineare studuerunt; et quidem sequentes huc pertinere videntur:

Peutinger. CONRADUS PEUTINGERUS duarum vix pagellarum epitomen scripsit *de inclinatione Romani imperii et exterarum gentium, praecipue Germanorum, commigrationibus*, cum *Beati Rhenani* Procopio alias editam. *Basileae* 1531. fol. postea saepius repetitam cum eiusdem Peutingeri Sermonibus convivalibus de mirandis Germaniae antiquitatibus, et recentissime quidem a GE. GUIL. ZAPFIO. *Aug. Vind.* 1781. 8.

Machiavellus. NICOL. MACHIAVELLUS in *Historias* suae *Florentinae*, Italice scriptae, ac primum 1546 in lucem editae, libro primo, tanquam prooemia egit *de migrationibus populorum septentrionalium post devictos a Mario Cimbros et de ruina imperii Romani.* Latine reddidit librum istum, reliqua historiae parte neglecta ipsoque titulo immutato, separatimque edidit HIERONYMUS TURLERUS, I. U. D. et Consul oppidi Schoenburgo-Leisnigensis, *Francof. ad Moen.* 1564. 8. *Hanoviae* 1601. 8. De versione Latina totius historiae Florentinae Machiavellianae infra in capite de scriptoribus historiae Italicae agetur. Caeterum Machiavellus vulgaria tantum de argumento isto narrat.

Melanchthon. PHIL. MELANCHTHON in oratione quadam (T. V Orationum historicarum *Vitemb.* 1565. 8.) docte disseruit de origine et migratione gentium, quae Germaniam tenuerunt.

GUIL.

*) Cf. *Bibl. hist. sel. Struvio-Buderiana.*

GUIL. POSTELLUS, Francogallus eruditissimus, sed opinionum singularium commentorumque pravorum, qualia etiam sequenti libro exseruit, genitor et sectator pertinax († 1581), scripsit: *De originibus*, seu de varia et potissimum orbi Latino ad hunc diem incognita aut inconsiderata historia, cum totius Orientis, tum maxime Tartarorum, Persarum, Turcarum, et omnium Abrahami et Noachi alumnorum origines, et mysteria Brachmanum retegente, quod ad gentium litterarumque, quibus utuntur, rationes attinet. Ex libris Noachi et Hanochi totiusque avitae traditionis a Mosis alumnis ad nostra tempora servatae et Chaldaicis literis conscriptae, GUIL. POSTELLUS posteritati eruit, exposuit et proposuit. *Basil.* per Io. Oporinum 1553. 8. Liber rarus, ut omnia fere Postelliana, ineptiarumque plenus, vel titulo teste. Postell.

Cf. *Litterar. Wochenblatt* T. II. p. 6.

Nouveaux Eclaircissemens sur la Vie & les Ouvrages de Guillaume Postel; par le P. DES BILLONS. *à Liège & à Paris* 1773. 12.

WOLFGANG LAZII de gentium aliquot migrationibus, sedibus fixis, reliquiis, linguarumque initiis, et immutationibus, ac dialectis Libri XII, in quibus praeter caeteros populos Francorum, Alemannorum, Suevorum, Marcomannorum, Boiorum, Carnorum, Tauriscorum, Celtarumque atque Gallograecorum tribus, primordia et posteritas singulorum, quaeque ex his insigniores Principum Comitumque ac Nobilitatis totius paene Germaniae, Latiique et Galliae stirpes processerunt, diligenti examine historiae, denique auctorum annaliumque cum lectione, tum collatione traduntur atque explicantur. *Basil.* per Io. Oporinum 1557. fol. *ibid.* 1564. fol. *ibid.* 1572. fol. *Francof.* ap. Andr. Wechelii hered. 1600. fol. (In huius editionis titulo haec leguntur Laz.

verba: *A mendis quam plurimis hac editione secu purgati.* Quarta potius editio appellanda fuisse Laudantur etiam a quibusdam bibliographis editi nes, *Basileensis* a. 1605 et *Francofurtensis* a. 1698: de earum praesentia non satis constat. Lazius, ennensis Austriacus, Regis Ferdinandi I Medic Consiliarius et Historiographus († 1565), plus in striae quam iudicii in opere hoc amplo elaborai exhibuit. In rebus Germanicis, iudice Schurzl schio, saepe est nugatus, in Romanis non affect antiquitates reconditas, et in Graecis nihil i ausus.

Cf. FRANZ. CONST. FLORIAN. *von* KHAU *Versuch einer Geschichte der Oesterreichischen Gel ten* (Frankf. und Leipz. 1755. 8 mai.) p. 169.

ias Mon- ius. BENED. ARIAE MONTANI (*Hispani doctiss D. Theol. regisque Hisp. Capellani*, † 1598) Pha sive de gentium sedibus primis orbisque terrarum tu. Constituit hoc opusculum librum primum e dem Ariae Antiquit. Iudaicar. *Antverp.* 1568. 4. *Lugd. Bat.* 1593. 4. *ibid.* 1603. 4. Exstat quoque VIII Bibliorum Polyglott. Antverp. 1572. fol.

oropius canus. IOH. GOROPII — oriundi e pago Brabant Hilvarenbeek s. Beek, indeque cognominati — CANI (Medici et Philologi Antverpiensis, † 15 Origines Antverpianae (*seu potius Gentium*) i Cimmeriorum Beccesellana novem libros compl Atuatica, Gigantomachia, Niloscopium, Cronia, doscythica, Saxonica, Gotodanica, Amazonica, netica et Hyperborea. *Antverp.* ex officina Plan 1569. fol. — Nugae et otiosi ingenii commenta giter hoc opere proposita, v. c. linguam Belgic quam Goropius Cimbricam vocat, esse omnium mam, Hebraeam ipsam antiquitate et praestantia perare, Adamumque non alia locutum. Alio vc

mi

mine, post mortem viri a LEVINO TORRENTIO, Lovaniensi, prelo subiecto, prodiere:

Opera IOAN. GOROPII BECANI hactenus in lucem non edita, nempe *Hermathena*, *Hieroglyphica*, *Vertumnus*, *Gallica*, *Francica*, *Hispanica*. Antverp. excudebat *Christoph. Plantinus*, Architypographus regius 1580. fol. Quibus origines gentium longe aliter, quam a quoquam scriptae fuerunt, explicare, totamque historiam ad Mosen et Orpheum revocare voluit: sed merae sunt allusiones eaedemque saepissime tam absurdae, ut nec ingenium, nec iudicium sapiant. Eius originationes, Lipsio iudice *) risum, non oppositionem, merentur, et saepe sine indignatiuncula vel risu legi non possunt. *Vossius* tamen **): Ovidius ait, non omnia fingere Cretenses, ita Becanum dixeris non semper nugari, virum iudicii quidem mediocris duntaxat, sed magni ingenii, nec minoris doctrinae. Et *Miraeus* ***): Atque ut non omnes his in rebus habeat adstipulatores, his tamen lucubrationibus suis altissimarum disciplinarum arcana plurima e tenebris in lucem eruit, atque ad eadem accuratius cognoscenda doctorum ingenia mirifice exacuit. — Raro obvia esse opera Goropiana, plures testantur bibliographi, v. c. SCHWINDEL in Thes. bibliothecali T. II. p. 258.

Cf. BAUMGARTENS *Nachr. von merkwürd. Büchern* T. III. p. 488.

ERICI FABRICII (*Stockholmiensis*, *flor. circa* a. 1617) Introductio historica, ostendens, quomodo Europa, Asia et Africa a filiis et posteritate Noë successione temporis fuerint occupatae et possessae. *Holmiae* 1615. 8. Fabricius

SAM.

*) Epist. ad Belgas Cent. III. ep. 44.

**) In Theol. gentil. L. I. cap. 18.

***) In Elogiis Belgicis p. 104.

Bochart. SAM. BOCHARTI (*Antistitis sacri reformatorum, Cadomi in Francogallia*, † 1667) Geographia sacra in duas partes divisa, quarum I *Phaleg* inscripta seu de dispersione gentium; II *Canaan*, seu de coloniis et sermone Phoenicium. *Cadomi* 1646. fol. — Editio tertia, prioribus correctior et splendidior, procurata a PETRO de VILLEMANDY. *Lugd. Bat.* 1692. fol. cum caeteris Bocharti operibus, III Voll. constituentibus. — Maiore eruditionis copia, sagaciore etiam iudicio, quam scriptores hucusque a nobis nominati, Bochartus origines populorum antiquissimorum perscrutatus est; multa certe rectius veriusve disputavit, quam antea factum; pluraque, credo, sic disputasset, nisi opibus litterariis variis atque adiumentis, non sua, sed saeculi infelicitate ac socordia, caruisset. Sunt igitur et sui Bocharto naevi, tempori, quo vivebat, quo critices sanae usus nondum invaluerat, quo varia Arabicae, ac Syriacae inprimis, historiae ac geographiae monimenta ignota erant, non homini eruditissimo imputandi. In quibus primus, quod nimis etymologiis nominum propriorum, et vero ex lingua Hebraica petitis, indulgebat, quaestiones geographicas, quae totae sunt historicae, in etymologicas mutans. Deinde testium aliquando non eam habet rationem, quam haberi in quaestione historici generis fas erat. Iam enim testes nec diligenter satis, nec omnes audit, etymologiis intentus; iam singulos nihil absurdi dicentes, nullo argumento allato, una voce repudiat; iam et plurium consensui etymologicas suas coniecturas praefert. Tertium nihil fere ignorare Bochartus didicerat, nimis fidenter de obscurissimis nominibus, sine teste, sine nominum concentu, iam asseverare, iam coniicere solitus. Denique et hoc displicet, quod nonnunquam sententiam sine ulla causa arripit, semelque in patrocinium susceptam, omni ornat, quae in ipso maxima erat, doctrinae varietate, argumentorumque, in quibus non

vis

is probandi, sed numerus spectabatur, multitudine onfirmare annititur. Multa igitur cum in opere Bohartiano castiganda et emendanda essent, gratiae tique agendae immortales *Michaeli*, summo aetatis ostrae literarum atque historiae Orientis arbitro, uod, recto critices sanioris eruditionis exquisitae, lirorumque praestantissimorum usu, verosimiliora de entium antiquissimarum originibus et migrationius docuit opere sic inscripto:

IOANNIS DAVIDIS MICHAELIS Spicilegium ieographiae Hebraeorum exterae post Bochartum. ars I. *Goettingae* 1769. Pars II. *ibid.* 1780. 4. — iceres potius, commentarium esse copiosissimum in iput decimum primi libri Mosis (quod scilicet pria historiae populorum antiquissimorum semina ontinet) seu potius, criticam historiam ac geograiiam orbis antiqui, e vetustissimis annalibus hauam; licet negari nequeat, et hunc virum doctissium aliquando nimium indulgere ingenio fertilissio. Tertius operis tomus vehementer exspectatur. Michaelis.

Cf. *Götting. Anzeigen* a. 1770. p. 65. a. 1781. *Zugabe* p. 193.
Allgem. teutsche Bibl. T. XX. p. 387.
BÜSCHINGS *wöchentliche Nachrichten* a. 1780. p. 377. 385. 409.
MEUSELS *hist. Litteratur für das Jahr* 1781. P. XII. p. 534.

Primae huius spicilegii partis capita nonnulla egreie illustrantur libello sequente, a Michaele ipso prelo ommisso: IO. REINOLDI FORSTERI Epistolae ad o. Dav. Michaelis; huius spicilegium Geographiae Iebr. exterae iam confirmantes, iam castigantes. *Goettingae* 1772. 4. Forster.

Cf. *Allg. teut. Bibl.* l. c. p. 394.

NIC. ABRAMI (*e societate Iesu, in universitate Mussiponti sacrarum literarum interpretis*, † 1658) Abram.
Pharus

Pharus veteris testamenti sive sacrarum quaestio libri XV. *Paris.* 1648. fol. Tertius et quintus l huc pertinent; ille quidem sic inscriptus: *Eulo* sive de benedictionibus Noë (p. 69-96), hic: *A lius*, sive de prima regnorum institutione (p. 1 143). Libri huius rari auctoris eruditio, diligent iudicium laudantur a CLEMENTE in *Bibl. curieus* I. p. 15. et in BAUMGARTENII *Nachr. von* *Hall. Bibl.* T. VI. p. 480.

Milius. ABRAH. MILII (s. *van der* MYLIUS, *Belgae*, *XV viventis*) de diluvii universitate dissertatio pr soria; item de origine animalium et migratione pulorum. (*Genevae*) 1667. 12. Theotisce a *Ioh.* *stoph. Bitterkraut.* Salzb. 1670. 12. — Multa, co cturae certe ingeniosae, in hoc libello occurr quas alibi frustra quaesiveris.

Rudbeck. OLF RUDBECKS *Atland eller Manheim, d Japhetz afkomme, de fornämste Keyserlige och Kun ge Schlechter ut till hela werlden, henne at styra utg ne åro, så och desse efter föliande Folk utogade, nen gen Skyttar, Barbarn, Asar, Jettar, Giotar, P ger, Trojaner, Amaizor, Traser, Lyber, Ma Tussar, Kaller, Kiempar, Kimrar, Saxer, Ger Swear, Longobarder, Wandaler, Herular, Gepar, T sker, Anglar, Paitkar, Danar, Siökampar, och j de somi werket wisas skola.* OLAVI RUDBECKII lantica, sive Manheim, vera Japheti posterorum des ac patria, ex qua non tantum Monarchae et ges ad totum fere orbem reliquum regendum ac mandum, stirpesque suas in eas condendas, sed et Scythae, Barbari, Asae, Gigantes, Gothi, Ph ges, Troiani, Amazones, Thraces, Libyes, Ma Tusci, Galli, Cimbri, Cimmerii, Saxones, Germ Suevi, Langobardi, Vandali, Heruli, Gepidae, T tones, Angli, Pictones, Dani, Sicambri, aliique tute clari et celebres populi olim exierunt. *Upsa* Excudit Henr. Curio, S. R. M. et Academiae Up

Bib.

Bibliopola. A. 1675. fol. item mutato ſaltem titulo 1679 *); iterumque 1684. Prima pars latine tantum etiam exſtat, hoc in titulo additamento: *In Romana antea et Scythica, nunc vero Latina tantum lingua priore caſtigatior edita.* — OLF RUDBECKS *Atlands eller Manheim Andra Deel etc.* (Titulos huius et ſequentis partis Suecicos brevitatis ſtudio corripere liceat) Ol. Rudbeckii Atlanticae ſive Manheimii *Pars ſecunda*, in qua ſolis, lunae ac terrae cultus deſcribitur, omnisque adeo ſuperſtitionis huiusce origo parti Sueoniae ſeptentrionali, terrae puta Cimmeriorum, vindicatur, ex qua deinceps in orbem reliquum divulgata eſt: idque ſcriptorum non tantum domeſticorum, ſed etiam exterorum, maxime vero veterum atque doctiſſimarum fabularum fide, quarum explicatio genuina nusquam ante hanc noſtram in lucem prodiit. Accedunt demonſtrationes certiſſimae, quae Septentrionales noſtros in maxime genuinum ſolis ac lunae motum, indeque pendentem accuratiſſimam temporum rationem multo et prius et felicius, quam gentem aliam ullam olim penetraſſe, ac etiam alia multa ad hunc usque diem incognita declarant. *Upſalae.* — Anno 1689. — OLF RUDBECKS *Atlands eller Manheims Tridie Deel etc.* Ol. Rudbeckii Altanticae ſeu Manheimii *Pars tertia;* in qua vetuſtiſſima maiorum noſtrorum Altantidum lapidibus, fago atque cortici Runas ſuas incidendi ratio, una cum tempore, quo illam primum coeperit, exponitur. Deinde aurei numeri ſingulis annis tributi et ſignorum coeleſtium, quae hinc ad Graecos et Latinos ſunt translata, vera origo ac ſignificatio traditur. Tum ſex illae a diluvio Noachi proximae aetates, atque in illis prima Atlantidum noſtrorum reipublicae forma, deſcribuntur: quae migrationes et bella ſub Boreo

*) Alii novam plane editionem hoc anno prodiiſſe affirmant. Nobis certe non liquet.

Boreo ſeu Saturno eiusque filio Thoro ſeu Jov
ſta ſunt, recenſentur: et denique Scytharum, I
nicum et Amazonum his ducibus in Indo-Scyt
et Phoeniciam ſeu Palaeſtinam e Sueonia expe
nes enarrantur. Quibus omnibus mythologiae
plures, quarum ſenſus in hunc usque diem inc
tus hic demum detectus prodit, iucundae ſane et
quam utiles, adiunguntur. *Upſalae*, typis et im
ſis auctoris. 1698. fol. Accedit Volumen figur
et tabularum aeri inciſarum, ad illuſtrandam
aevi hiſtoriam, in forma maxima. — Rudbec
Aroſienſis Suecus, Doctor et Profeſſor, perpe
que Curator Univerſitatis Upſalenſis († 1702),
rum in hoc opere teſtatus fuit ingenium, cum
ſolum ſingularum fere gentium origines ex G
ducat, ſed etiam horum ſacra, linguas, leges, litt
aliaque, ita ut Sueciam vaginam gentium vere
demonſtraret. Quidquid de Altantica praedican
teres, quidquid de cultu atque theologia gentili,
gula apud Suecos quaerit. Immo nihil fere pra
ri geſtum eſt, quod non patriae ſuae tribuat. I
autem ut eo melius praeſtet, loca veterum ſcr
rum in ſenſus alienos detorquet, coniecturis nin
indulget, in etymis ludit et multa libertate ali
gentium praerogativis derogat, haud ſemel de
viris doctis notatus, *Baelio* *) potiſſimum atque
zelio **). *Ioh.* vero *Mollerus* ***) ita de opere I
beckiano ſentit: „Vel ſtupidus omnino ſit, in
vel malitioſe impudens, oportet, quisquis, ex o
hoc praeclaro, et doctrinae omnigenae atque rar
pleniſſimo, Autoris non agnoſcit ingenium pe
caciſſim

*) *Nouvelles de la Rep. des Lettres* 1685. *Janv. &*

**) *Monatl. Unterredungen* 1690. *Febr. März, und Jul.*

***) Hypomnemat. ad Ioh. Schefferi Sueciam literatam 417.

cacissimum, eruditionem variam pariter atque solidam, lectionem multam, ac per omne scriptorum genus diffusam, et diligentiam tandem pertinacissimam, plurimis iam elogiis ab orbis literati proceribus merito decoratas. Unum hunc in corpore pulcherrimo naevum observes, quod Autor nimium patriae indulgens amori, hanc supra regiones orbis universi reliquas ubique, εὐκαίρως ἀκαίρως, evehere allaboret, et, ut suae genti, quicquid aevo prisco praeclari est gestum, asserat, in exteras plerasque ac illarum praerogativas non raro sit iniurius, argumentisque adversus istas depugnet, prima quidem interdum fronte speciosis, sed minus tamen solidis et iusto robore destitutis." — Quales lites et molestiae, fere ridiculae, huic Mollero ob iudicium de opere Rudbeckiano, antea in eiusdem Isagoge ad Hist. Chersonesi Cimbricae latum, excitatae fuerint, quaque ratione easdem dispulerit, ipse loco laudato refert. — Olai Rudbeckii filium, eiusdem nominis, Tomum operis quartum praelo habuisse paratum, docent *Acta literaria Sueciae* Anni 1720. p. 57. Alii adeo affirmant, maximam tomi quarti partem typis iam excusam, sed incendio quodam deletam fuisse; eodem quoque Rudbeckii typographiam omniaque fere tomi tertii exempla periisse. — Hinc tomus iste tertius inter summas raritates bibliographicas referri solet, nec tomi duo priores in Germania vulgares sunt.

Cf. Bibl. hist. sel. Struv. Buder. T. II. p. 1602.
- BAUMGARTENS *Nachr. von merkw. Büchern* T. II. p. 318-356.
DENIS *Merkwürdigkeiten der Garell. Bibl.* p. 603.

CHRISTOPH. PHIL. *de* WALDENFELS (*Antiquarii Helvetici flor. circa a.* 1662) Selectae antiquitatis libri XII. *Norimb.* 1677. 4. — Auctor a. 1662 in 12. libellum hoc titulo: Monumentum historicum 1) de maioribus nostris, 2) deque Voitlandis Nariscis, de Waldfels.

 edide-

ediderat, quod Christiano Ernesto, Marchioni Bran denburgico, sacrum esse iussit, cuius etiam in gra tiam succincta Domus Brandenburgicae illustrati adiecta est. Hunc libellum postea auxit et emenda vit, novo titulo praefixo, illustratione tamen domu Brandenburgicae, nec non tribus tabulis aeneis nu lius momenti, omissis. Attigit, haud penetravit a gumentum de origine gentium nationumque migra tionibus, atque praecipuis Germanicarum maxim dilocationibus.

Kircher. ATHANASII KIRCHERI (*Iesuitae, e territor Fuldensi oriundi, Prof. lingu. orient. theol. et math Herbipolitani, postea Avenionensis, denique Romae* † 1680) Turris Babel, sive Archontologia, qua *pr mo*, priscorum post diluvium hominum vita, mor rerumque gestarum magnitudo, *secundo*, turris fa brica, civitatumque exstructio, confusio linguarum et inde gentium transmigrationes, cum principaliu inde enatorum idiomatum historia describuntur e explicantur. *Amstelod.* 1679. fol. cum figg. aen. — Plenus quidem liber iconibus, sed in quo parum in venias, quod ad rem ipsam pertinet; somnia potissi mum, frivolas coniecturas atque commenta ventol Kircherus, nimia quasi eruditione laborans, lectori bus obtrudere solet.

Ludewig. IOAN. PETRI LUDEWIG Historia sine parente De causis fabularum circa gentium origines. *(Diss acad.) Halae Magdeb.* 1693. 4. recus. *ibid.* 1739. 4 et in eiusd. *Opusc. miscell.* T. II. p. 475. — Principi sana de historia scrutanda antiquissima et de gentiu primordiis in hac dissertatione regnant, quae rectiu historiarum studium saeculo nostro haud parum pro movisse videntur.

Gürtler. NICOLAI GÜRTLERI *(D. et Prof. Theol. Hanc viensis, Bremensis, Daventriensis, Franequerensis,* † 1711 Origines mundi, et in eo regnorum, rerum publica rum, populorum, horumque duces, migrationes, di

religic

religio, mores, instituta, res gestae civiles, sacrae, bellicae. Referuntur omnia ad loca et tempora sua, et ex ipsis fontibus, fereque propriis historicorum verbis ad modum historiae universalis, cum maxime ecclesiasticae, repraesentantur, cum indicibus necessariis iisque locupletissimis. *Amstelod.* 1708. 4. — Duobus libris hoc opus absolvitur, ubi, facto ab ipsa mundi creatione initio, primus XXII capitibus usque ad exitum Israelitarum ex Aegypto, alter XXXV capitibus usque ad Saulis tempora perducitur. Librum primum auctor partitur rursus, secundum ea, quae ante et post diluvium fuerunt facta. Cumque post diluvium solennis illa in totius orbis regiones dispersio fieret, ab hoc tempore, secundum regna diversa, historiae suae telam pertexit, ita ut ex Asia in Africam, et hinc denique in Europam transeat, singulorumque, quos narrat, populorum tum originem, tum instituta, divina pariter ac humana, ea ratione, quam operis inscriptio pollicetur, investiget. Collectanea igitur hic habes egregie ordinata, adspersis auctoris sententiis, quibus haud raro a Bocharto, Kirchero, Marshamo, aliisque dissentit: saepe tamen et ipse fallitur, ut in his rebus, ubi monimenta coaeva deficiunt, fieri solet.

Cf. *Hamburg. Bibl. hist.* Cent. III. p. 309.

GOTTFR. GUIL. LEIBNITII Meditatio de originibus gentium, ductis potissimum ex iudicio linguarum; in *Miscellaneis Berolinensibus* (1710. 4.) p. 1 sqq. Viam hac dissertatione vir immortalis recentioribus viris doctis monstravit, qua felicius populorum origines investigare potuerint, reque vera investigare studuerunt. Cum enim remotae gentium origines historiam transcendant, linguae veterum monimentorum vicem praestare possunt. Earum vetustissima vestigia superesse in nominibus fluviorum atque sylvarum, urbium item, villarum, aliorumque locorum, immo et hominum, Leibnitius monuit. Leibnitz

 RICHARD

Cumberland. RICHARD CUMBERLAND (*Epiſcopi Petro genſis in Anglia*, † 1719) Origines gentium antic ſimae, *or Attempts for diſcovering the times of the planting of Nations, in ſeveral Tracts, publiſh'd his Lordſhip's manuſcript by* SAM. PAYNE. O hocce primum conſtituerat partem ſecundam ve nis Anglicae fragmentorum Sanchuniathicorum, eodem Cumberlando elaboratae et a Paynio, Ca lano eius domeſtico, poſt auctoris mortem *L* 1720. 8. in lucem editae. Deinde ſeparatim pr *ibid.* 1724. 8. Theotiſce a IOH. PHIL. CASS Prof. Bremenſi, *Magdeb.* 1754. 8. — Et Cumber dus, propter diligens monimentorum examen, haud raro titubet, audiendus, ſi de gentium orig bus diſputatur.

Mascov. IOH. IAC. MASCOVIUS in fine tomi ſecundi ris immortalis, quod inſcribitur: *Geſchichte der T ſchen bis zu Abgang der Merovingiſchen Könige* (L 1737. 4.), variorum populorum hiſtoriam antiq rem obſervationibus egregiis novisque illuſtravit, cto critices uſu inſtructus.

Freret. *Vues générales ſur l'origine & le mélange des anc nes Nations, & ſur la maniére d'en étudier l'hiſto par Mr.* FRERET; *dans l'hiſt. de l'Acad. des Inſcri* T. XVIII. p. 49.

Burigny. *Diſſertation ſur les origines fabuleuſes des nati par Mr.* BURIGNY; ibid. T. XXIX. p. 35.

Peyſſonnel. *Obſervations hiſtoriques & géographiques ſur ſieurs peuples, qui ont habité ſur les bords du Danub du Pont Euxin. Par M. de* PEYSSONNEL (*Conſ Smyrne*). à Paris 1765. 4 mai. cum figg. aen. — I ab Argonautis auctor doctiſſimus migrationes va populorum ſeptentrionalium et, ut vulgo audiu Scythicorum deſcribere ac definire ſtudet. Coniec rae et hypotheſes, quas profert, omnes fere erudit nem haud vulgarem et ingenium ſubactum ſpira Scriptoribus hiſtoriae Byzantinae diligenter uſus

Cf. *Götting. Anz.* a. 1765. p. 1226.

Multo diligentius autem maioreque eruditionis apparatu rem egit IOH. THÜNMANN, natione Suecus, Prof. eloquentiae et philologiae Halensis († 1778), libro, qui inscribitur: *Untersuchungen über die Geschichte der östlichen Europäischen Völker. I Theil.* Leipzig 1774. 8. Non ad finem has disquisitiones auctor perduxit, sed in his fragmentis multa attulit nova, quae ulteriori scrutationi ansam praebere possint. Thu[nmann]

Origine des premiéres Sociétés des peuples, des sciences, des arts, & des idiomes anciens & modernes. à Paris 1769. 8. — Mera exhibet aegri ingenii somnia auctor LUD. POINSINET DE SIVRY. Terrarum orbem minime ab oriente versus occidentem, ut omnes inter se conveniunt viri docti, sed ab occidente orientem versus cultum, adeoque omnes orientis populos colonias Celtarum fuisse, qui Hispaniam, Galliam et Germaniam, tanquam aborigines, tenuerint, eosdemque Celtas post multa fata sat infelicia artium disciplinarumque inventores evasisse. Penitus qui portenta auctoris mirabilia cognoscere cupit, adeat *Götting. Anz.* a. 1770. p. 1217. et *Philologische Bibl.* (Goetting. 1770) T. I. p. 68. Poinsinet Sivry.

Remains of Japhet being historical Enquiries into the affinity and origin of the European Languages by JAMES PARSONS. London 1769. 8. — Eruditionis et diligentiae multum, sed iudicii parum, Anglus prodit: cognitione quoque linguarum orientis necessaria destituitur. Magogi posteros e regionibus septentrionalibus descensos Hiberniam primos inhabitasse: Gomeritas vero e terris meridianis deventos Britanniam occupasse; et quae sunt huius farinae reliqua. Cf. *Betracht. über die neuest. hist. Schr.* T. II. p. 15. Parsons.

PETR. FRIEDR. *de* SUHM (regi Daniae a consiliis principalibus, *Conferenzrath*, eiusque cubicularius nobilis primi ordinis) *Forsög til et Udkast over Fol-* de Suhm

kernes Oprindelse i Almindelighet, som en Inledning til de Nordiske Folkes i Särdeleshed. Kiöbenhavn 1769. 4. — Omni scriptorum et eruditionis apparatu instructus auctor, reipublicae litterariae carissimus, gravissimum argumenti de gentium originibus examen aggressus est. Dum scilicet animo conceperat opus amplissimum de patriae suae historia, de qua infra dicetur, origines reliquarum Septentrionis nationum investigandae erant: ut vero hoc negotium recte procederet, aliorum quoque populorum initia exploranda veniebant. Minime autem temere sequitur Suhmius alios, sed eorum opiniones acriter perpendet, fontesque errorum investigat. Quaestiones vel maxime impeditas, felici perspicuitatis dono adiutus, sine molestis ambagibus explicare valet. Dubia his in rebus obscuris semper manebunt. Principia etiam auctoris nonnulla plausum haud tulere, v. c. si, capite X Geneseos singulos Noachi filios, nepotes etc. enumerari, contendit. Sex capitibus opus absolvitur. Primo regulae, quibus historia de gentium originibus nititur, explicantur; secundo regulae, quibus populorum cognationes et dispersiones secundum eorum linguas inveniendae; tertio agitur de posteris Semi; quarto et quinto de posteris Chami et Japeti (et de his quidem copiosissime); sexto de posteris Gomeri.

Cf. *Götting. Anz.* a. 1769. p. 896.

Anville. *Etats formés en Europe après la chûte de l'Empire Romain en Occident. Par M.* D'ANVILLE, *de l'Académie Royale des Inscriptions & Belles Lettres, & de celle des Sciences de Petersbourg, Sécrétaire de S. A. S. M. le Duc d'Orleans* († 1782). à Paris 1771. 4 mai. cum mappa geographica. — Opus eruditionis bene subactae et exquisitae plenum, et Francogallis perutile; non item Germanis, quippe qui iam dudum historiam regnorum, ex interitu imperii Romani occidentalis enatorum, variis libris diligenter coluerunt et explicarunt.

carunt. Poſt ſtrictam cauſarum, quibus imperium iſtud corruit, enumerationem auctor quinque ſectionibus de Germania, Gallia, Italia, Hiſpania et Britannia agit, qualiaque regna inde a magna populorum migratione usque ad ſaeculum p. C. n. XII in iis orta fuerint, luculenter oſtendit. Appendicis loco typis repetita eſt auctoris diſſertatio de populis, Daciam Traiani hodie inhabitantibus, e voluminibus Academiae inſcriptionum Pariſinae.

Cf. GATTERERS *hiſt. Journal* T. I. p. 152.

Eodem fere tempore idem argumentum de gentium migrationibus, ſaeculo p. C. n. primo ortis perque plura ſaecula in Aſia et Europa continuatis, eximie pertractavit novisque obſervationibus illuſtravit IOH. CHRISTOPH. GATTERER in libro ſupra p. 224. a nobis iam laudato: *Einleitung in die ſynchroniſtiſche Univerſalhiſtorie* p. 629-1000. Nemo ſane, qui nunc eandem viam inire cupit, hoc adminiculo praeſtantiſſimo carere poteſt, aut negligere illud debet. Gatterer

Hiſtoire ancienne des Peuples de l'Europe, par M. le Comte DE BUAT, *Miniſtre Plenipotentiaire du Roy* (de France) *près de l'Electeur de Saxe, Auteur des Origines, ou ancien Gouvernement de la France, de l'Allemagne, & de l'Italie.* à Paris 1772. XII Voll. in 12 mai. — Auctor, aliis quoque ingenii et eruditionis monimentis clarus, duas potiſſimum operis ſui epochas ſive partes conſtituit. Prima continet hiſtoriam gentium Europaearum antiquiſſimam, eo quidem tempore, quo Graeci et Romani maxime floruere, usque ad Daciae expugnationem, ultimam Romanorum a barbaris ſic dictis populis reportatam victoriam: altera exponit hiſtoriam imminutionis et interitus imperii Romanorum, usque ad eius inſtaurationem per Carolum M. et, quod ad res Orientis pertinet, usque ad expugnationem Conſtantinopoleos a Turcis peractam. Comes Buat.

int. *A new System or an Analysis of ancient Mythology etc.* By JACOB BRYANT. *London* 1773. 1774. II Voll. in 4 mai. — Auctor, Duci Cunetiano f. Marlinsburgensi a secretis, opere hoc veterum fabulas historiae accommodare sive traditiones a fabulis secernere, historiamque populorum antiquiorum, v. c. Chaldaeorum, Babyloniorum, Aegyptiorum, Canaanitarum, Helladum, Ionum, Pelasgorum, Scytharum, Indoscytharum, Aethiopum, Phoeniciorum etc. condere, eorumque migrationes variasque sedes describere studuit; id quod permagna quidem raraque eruditionis copia ac modestia singulari, verum etiam, more Rudbeckiano, etymologiis nimium intentus atque hypothesium amore ductus, sic perfecit, ut eius ingenium divinum literarumque peritiam singularem admirari, simul vero eorundem abusum vehementer dolere debeamus.

Cf. *Götting. Anz.* a. 1774. p. 73. a. 1775. p. 476.

illy. *Lettres sur l'origine des sciences & sur celle des Peuples de l'Asie, addressées à Mr. de Voltaire par Mr.* BAILLY, *& précédées de quelques lettres de Mr. de Voltaire à l'Auteur. à Londres & à Paris* 1777. 8. Theotisce *Lips.* 1778. 8. — Splendida ingenii vi, minime vero historia adiutrice, auctor probare conatur, omnes disciplinas humanas haud quaquam a gentibus Asiae meridionalis, sed a boreali quodam populo, longe antiquiore, historiis ac traditionibus ignoto, inventas, cultas, perfectas, Asiamque non a meridie versus septentrionem, sed inversa potius ratione, hominibus coloniisque frequentatam fuisse.

Cf. MEUSELS *Neueste Litter. der Geschichtkunde* P. III. p. 21.

hrer: IOH. KEHRERI de caussis et effectibus migrationum a populis septentrionalibus in provincias imperii Romani susceptarum Commentatio; in *Actis Societatis*

ietatis Iablonovianae (Lipſ. 1781. 4 mai.) T. V. p. 58 - 200. Recentiſſimae huius ſcriptionis cognitio- iem aſſequi nondum potuimus.

* * *

STRITTERI *Memorias populorum*, huc quoque ertinentes, infra, ubi de Scriptoribus Byzantinis ermo erit, laudare, aliaque ſimilis argumenti ſcripta ptioribus locis commemorare liceat.

ANALECTA QUAEDAM OPERA RUMQUE ERRORES.

P. 8. lin. 14. addatur: *Parif.* 1669. XV Voll. i 12. *ibid.* 1684 (novo tantum titulo). *à Dresde* 1756 1759. VII Tomi in 8.

Ibid. l. 40 addatur: Verfio *Itala* prodiit *Nea* 1749. II Voll. in 8.

P. 17. l. 32 addatur: Recenfetur in (GROSCHU FII) nova librorum collectione *Fafc.* II. p. 354.

P. 18. poft lin. 6 addatur: IOH. MICH. HERBART Progr. *Beweis, daß die Unparteylichkeit eines Gefchicht fchreibers eine fchwere Sache fey.* Oldenburg 1748. 4

P. 19. poft lin. 13 ponatur: IOH. BALTH. STAI CKII Progr. de nexu feu vinculo fororio, quod inte ftudium hiftoricum et philofophicum, maxime ver politicam, intercedit. *Norimb.* 1746. 4.

Ibid. l. 40 l. KRANEWITTER.

P. 20. poft lin. 25 addatur: *Letters to a youn Nobleman.* Lond. 1762. 8. Octo funt epiftolae differtationes, quarum priores quatuor de hiftoria utilitate agunt.

Ibid. poft lin. 37: JOH. GEORG WIGGER *Moral der Clio, ein Verfuch über den Einfluß der hifto rifchen Lectüre in die Befferung des Herzens.* Leipzi 1782 (potius 1781). 8.

P. 22. poft l. 25: M. CHRISTI. GOTTHOLI WILISCH *Abhandlung von den Bemühungen der Poë ten, die Gefchichte alter und neuer Zeiten, unter allerle Völkern, und mancherley Ländern zu befchreiben; neb einigen kleinen hieher gehörigen völlig eingedruckten Ge dichten, und etlichen aus den Gelehrten-fowohl als auc Weltge*

Weltgeschichten beygefügten Anmerkungen. Leipzig 1761. 4.

P. 32. l. 40. Bibliotheca ibi laudata Lemgoviensis volumine XX (1781) clausa est.

P. 39. post lin. 3 addatur: *Theoph. Siegfried. Bayeri* vita in *Bibliotheque Germanique* T. L. p. 199. CHAUFEPIE' Dictionnaire; et ex hoc Theotisce in collectione, quae inscribitur: *Sammlung von merkwürdigen Lebensbeschreibungen, größtentheils aus der Britannischen Biographie.* (Halle 1759. 8 mai.) T. V. p. 832. et in KLOTZII Praefatione ad Bayeri Opuscula a se edita. *Halae* 1770. 8 mai.

Vie de Mr. Bossuet, *Evêque de Meaux. Par M.* DE BURIGNY. *à Paris* 1762. 12.

Ibid. l. 40 adde: *Beyträge zur Erweiterung der Geschichtkunde, herausgeg. von* Meusel. (*Augsb.* 1782. 8 mai.) T. II. p. 283.

P. 42. ad lin. 1. *Holbergium* iam ante a. 1749 vitam suam scripsisse credibile; nam *Gabr. Christi. Rothe* illam a. 1745 Hafniae e Latino in Theotiscum sermonem transtulit.

P. 43. post lin. 4 addatur: *Mémoires pour servir à l'histoire de la Vie & des Ouvrages de M. l'Abbé* LENGLET DU FRESNOY. à Paris 1761. 12.

P. 46. post lin. 8 ponatur: *The Life of the Rev.* HUMPHRY PRIDEAUX. Lond. 1748. 8.

Ibid. post lin. 17: FRANC. DOMIN. HAEBERLINI Progr. I. de REINERI REINECCII, Steinhemii, primi historici Helmstadiensis, meritis in omnem historiam, ut et academiam Iuliam. *Helmst.* 1746. 4.

P. 57. l. 19 addatur: Cf. CASP. SAGITTARII Exercitationes IV in Iustini historiam. *Helmst. et Ien.* 1665-1685. 4.

P. 65. post lin. 32 addatur: PAULUS WINFRIED s. WARNEFRIDUS s. potius WARNEFRIDI scil. filius, FOROIULIENSIS, LANGOBARDUS, DIACONUS, DIACONUS AQUILEGIENSIS, MONACHUS

CASSI-

CASSINENSIS, PAULUS CANCELLARIUS (†circa a. 799), scripsit *Historiam Miscellam*, cuius libri XI priores *Eutropii* breviarium historiae Romanae, tamen sine ulla huius scriptoris mentione, adspersis passim interpolationibus, comprehendunt. Libro XII usque ad XVI narrata est historia inde a Iuliano Imp. usque ad Iustinianum I. Addidit postea LANDULPHUS quidam SAGAX (ab aliis PANDULPHUS s. RANDULPHUS DE COLUMNA dictus, Francogallus, florens circa finem saeculi XIII) VIII libros, quibus historia deducta usque ad a. 813. Integrum ergo opus libris XXIV absolvitur, saepiusque typis expressum est, v. c. libri XI priores sub *Eutropii* nomine prodierunt cum Ter. Varrone de L. L. *Romae* 1471. fol. Deinde cum Suetonio et reliquis historiae Aug. Scriptt. *Mediol.* 1475. fol. Libri XVI separatim *Basil.* in off. Froben. 1532. fol. Iidem libri cum additamento Landulphi Sagacis *Paris.* 1531. 8. Per *P. Pithoeum*, *Basil.* 1569. 8. Cura *Henr. Canisii* cum variantibus lectionibus *Ingolstad.* 1603. 8. Inter Scriptt. hist. Augustae Latinos cum summariis capitum et emendationibus ex codd. bibliothecae Palatinae, et notis *Iani Gruteri*. *Hanoviae* 1611. fol. Exacta haec historia miscella et castigata ad MSS. codd. Ambrosianae bibliothecae, additis notis et variis lect. H. Canisii, in T. I. P. I. p. 1. Scriptt. rer. Ital. *Muratorii.*

Cf. MOLLERI D. de Paulo Diacono. *Altorfi* 1686. 4.
Hamburg. Bibl. hist. Cent. II. p. 63.
HAMBERGERS *Zuverläss. Nachr.* T. III. p. 535.

P. 73. post lin. 8 addatur: *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. IX. p. 42.

P. 77. l. 12. leg. Saeculo *decimo tertio.*

P. 80. l. 5. leg. *Bibliographia.*

P. 112. inter lin. 31 et 32 asterisci ponendi sive linea ducenda.

P. 126. post lin. 6 ponatur: T. XVI. P. IV. — 1781. Historia Sueciae ab a. 1521 usque ad a. 1632.

P. 128. l. 28 ante vocabulum *Hispanica* ponatur: *Polonica*, auctore IOSEPHO ALEXANDRO, Principe IABLONOVIO. *Lublin.* 1747.

P. 129. l. 32 legatur: curam inde a T. XXII. huius paginae 390 primae a *le Beau* adhuc elaborate, in se suscepit AMEILHON, Bibliothecarius civitatis Parisinae.

P. 131. l. 14 addatur: *Italice* a SELVAGIO CANTURANO. *Venet.* 174.. 4. *Theotisce* Aug. Vind. 1776 sqq. Nondum absoluta haec versio, cuius auctor anonymus multa a Calmeto minus accurate dicta mutavit atque emendavit.

P. 135. l. 12. MICH. HISSMANN, Doctor philosophiae Goettingensis, versionem operis Francogallici Theotiscam coepit, eique animadversiones adiecit, hac quidem inscriptione: *Neue Welt - und Menschengeschichte; aus dem Französischen, mit Zusätzen und Anmerkungen von* Mich. Hissmann. *Alte Geschichte. I Band, mit Landkarten. — Neue Geschichte. I Band. Münster und Osnabrück* 1781. 8 mai.

P. 145. ad lin. ult. addatur: *avec des Remarques sur le texte de cet Auteur, & sur la traduction qu'on a publié de son ouvrage en* 1734.

P. 171. ad calcem notetur: *Istoria d'Europa, che comincia da negoziati della Pace de Riswich del 1697 fino al due Trattati di Belgrado del 1739 conchiusi fra Imperatore, la Moscovia e la Pòrta. Scritta di* GIUSEPPE DI ROSA. Napoli 1745. VIII Voll. in 4.

P. 180. l. 35. l. *Geisthirt.*

P. 213. post lin. 8. SIGBERT HAVERCAMP'S *Allgemeen Historie van Europa, Asia en Africa, med duizenden Histori-Penningen opgeheldert.* Haag 1736-1739. III Partes in fol. Historia universalis numismatica, seu potius dissertationes in numos antiquiores, usque ad regulos Asiaticos, Romanorum imperio subiectos. Auctor continuare voluit opus usque ad Carolum M. titulus libri certe hoc prodere videtur: sed

ſed labori eruditiſſimo immortuus eſt. Numi plurimis tabulis aeneis inciſi conſpiciuntur.

P. 214. poſt lin. 29 addatur: FRIED. SAM. BOCKS *Einleitung in die Kenntniß der Reiche und Staaten der Welt, nach der ältern, mittlern und neuern Zeit.* Königsberg 1745. 8. ibid. 1750. 8.

P. 223. l. 34 deleantur verba: *et ordo.*

P. 231. l. 27 lege *primas.*

P. 255. l. 11 leg. AUG. LUD. SCHLOEZER.

P. 277. l. 17 ante numerum 8 ponendum: III *Voll.* — Ibid. l. 18 lege: *Definit.*

P. 281. l. 24 inſerenda editio Venetiana 1565. 8.

P. 304. l. 7 lege *Secundus.*

P. 322. l. 35 poſt verbum prodiit inſeratur: Epitomen huius editionis elaboravit IAC. PHILIBERT ROUSSELOT DE SURGY, hoc indice: *Mémoires géographiques, phyſiques & hiſtoriques, ſur l'Aſie, l'Afrique & l'Amérique, tirés de Lettres édifiantes.* à Paris 1767. IV Voll. in 12 mai.

BIBLIOTHECA
HISTORICA

INSTRUCTA

A

B. BURCARDO GOTTHELF STRUVIO

AUCTA

A

B. CHRISTI. GOTTLIEB BUDERO

NUNC VERO

A

IOANNE GEORGIO MEUSELIO

ITA DIGESTA, AMPLIFICATA ET EMENDATA,

UT PAENE NOVUM OPUS

VIDERI POSSIT.

Voluminis I Pars II.

LIPSIAE,

APUD HEREDES WEIDMANNI ET REICHIUM.

MDCCLXXXXIV.

VIRO

ILLUSTRISSIMO GENEROSISSIMO
EXCELLENTISSIMO

CAROLO FRIDERICO REINHARDO L. B. DE GEMMINGEN

SERENISSIMO PRINCIPI MARGGRAVIO BRANDENBURGICO UTRIUSQUE PRINCIPATUS A CONSILIIS INTIMIS CONCILII AULICI REGIMINIS ET IUSTITIAE PRAESIDI REFERENDARIO INTIMO EQUITI ORDINIBUS BRANDENBURGICO AQUILAE RUBRAE AC BADENSI ADSCRIPTO

QUEM
MUSAE BRANDENBURGICAE
VELUT NUMEN TUTELARE
LITTERATI
TANQUAM MAECENATEM
INDULGENTISSIMUM
BONI OMNES
UT SIDUS BENIGNISSIMUM
EXTOLLUNT ET VENERANTUR
HAEC BIBLIOTHECAE HISTORICAE
PARS
SACRA ESTO.

INDEX
CAPITUM ET SECTIONUM.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

Sectio I.

Sectio II.

Sectio III.

Sectio IV.

C. I

Sectio

ſed labori eruditiſſimo immortuus eſt. Numi pluri-mis tabulis aeneis inciſi conſpiciuntur.

P. 214. poſt lin. 29 addatur: FRIED. SAM. BOCKS *Einleitung in die Kenntniß der Reiche und Staaten der Welt, nach der ältern, mittlern und neuern Zeit.* Königsberg 1745. 8. ibid. 1750. 8.

P. 223. l. 34 deleantur verba: *et ordo.*

P. 231. l. 27 lege *primas.*

P. 255. l. 11 leg. AUG. LUD. SCHLOEZER.

P. 277. l. 17 ante numerum 8 ponendum: III *Voll.* — Ibid. l. 18 lege: *Definit.*

P. 281. l. 24 inſerenda editio Venetiana 1565. 8.

P. 304. l. 7 lege *Secundus.*

P. 322. l. 35 poſt verbum prodiit inſeratur: Epitomen huius editionis elaboravit IAC. PHILIBERT ROUSSELOT DE SURGY, hoc indice: *Mémoires géographiques, phyſiques & hiſtoriques, ſur l'Aſie, l'Afrique & l'Amérique, tirés de Lettres édifiantes.* à Paris 1767. IV Voll. in 12 mai.

BIBLIOTHECA
HISTORICA

INSTRUCTA

A

BURCARDO GOTTHELF STRUVIO

AUCTA

A

B. CHRISTI. GOTTLIEB BUDERO

NUNC VERO

A

IOANNE GEORGIO MEUSELIO

ITA DIGESTA, AMPLIFICATA ET EMENDATA,

UT PAENE NOVUM OPUS

VIDERI POSSIT.

Voluminis I Pars II.

LIPSIAE,

APUD HEREDES WEIDMANNI ET REICHIUM.

M DCC LXXXIV.

VIRO

ILLUSTRISSIMO GENEROSISSIMO

EXCELLENTISSIMO

CAROLO FRIDERICO REINHARDO L. B. DE GEMMINGEN

SERENISSIMO PRINCIPI MARGGRAVIO BRANDENBURGICO UTRIUSQUE PRINCIPATUS A CONSILIIS INTIMIS CONCILII AULICI REGIMINIS ET IUSTITIAE PRAESIDI REFERENDARIO INTIMO EQUITI ORDINIBUS BRANDENBURGICO AQUILAE RUBRAE AC BADENSI ADSCRIPTO

QUEM
MUSAE BRANDENBURGICAE
VELUT NUMEN TUTELARE
LITTERATI
TANQUAM MAECENATEM
INDULGENTISSIMUM
BONI OMNES
UT SIDUS BENIGNISSIMUM
EXTOLLUNT ET VENERANTUR
HAEC BIBLIOTHECAE HISTORICAE
PARS
SACRA ESTO.

INDEX
CAPITUM ET SECTIONUM.

CAPUT I.

CAPUT II.

CAPUT III.

Sectio I.

Sectio II.

Sectio III.

Sectio IV.

C. De

Sectio

Sectio III.

Scriptores de historia Hebraeorum sive Iudaeorum

BIBL

BIBLIOTHECA HISTORICA.

CAPVT I.

SCRIPTORES DE HISTORIA CREATIONIS TELLVRIS GENERISQVE HVMANI.

Moſeh, eiusque interpretes et commentatores.

Ex antiquitate remotiſſima unus MOSEH ſupereſt; qui prima rerum conditarum initia bona ac ſimplici fide perſcripſit, a quo, ceu fonte ac ſcaturigine, rerum initia reliqui deſumſere omnes. Cuius oraculi divinitatem et gravitas argumenti et rerum pondera loquuntur. *) Is vero cum, vel monimentorum antediluvianorum copia deſtitutus, vel ſtudio brevitatem ſectatus, ſumma tantum rerum capita tractet; homines, qui hariolari uberiora in eo voluerunt, innumeris litibus coniecturis ſuis ac divinationibus cauſam dederunt. Gravi ſane cum verioris hiſtoriae damno. Quis enim Praeadamitarum veſtigia apud Moſen vel in ſomnio quaereret? cum primi parentis hiſtoria perſpicua ac ſufficiens ſit: quod huius tamen erroris auctor

*) Cf. IOACH. ERN. STEIN Progr. de auctoritate et fide Moſis hiſtorica profanis ſcriptoribus quibuscunque anteferenda. *Helmſt.* 1723. 4.

praeias. ctor fecit ISAACVS PEYRERIVS, Francogallus, libris, quos inscripsit:

Praeadamitae s. Exercitatio super versibus 12, 13, 14 Cap. V. Epist. Paul. ad Romanos, quibus inducuntur primi homines ante Adamum conditi. 1655. 4. 8 et 12. Omnes tres editiones sine loci auctorisve nominis mentione in lucem prodierunt *Belgice* 1667. 8. Editioni in forma octava accessit eiusdem Peyrerii Systema theologicum ex Praeadamitarum hypothesi, ante iam eodem anno in 4 sine loci mentione typis impressum.

Cf. FREYTAGII Anal. p. 671 sq.

CAR. BENI. LENGNICHS *Nachrichten zur Bücher- und Münzkunde* (Danzig 1780. 8.) P. I. p. 112 sqq.

Auctor cum in Flandria viveret, iussu regis Hispaniarum 1656 captus et in custodiam datus sententiam de Praeadamitis eieravit. *) Liber ipse Parisiis a carnifice flammis crematus, tali supplicio sane indignus. Contra quem sequentes calamos strinxere:

— *Episcopus Namurcensis, edita censura libri de Praeadamitis* 1655. Videantur quoque scripta sequentia:

IOH. CONR. DANNHAUERI *Praeadamita utis s. fabula priorum hominum ante Adamum conditorum explosa. Argent.* 1656. 8.

IOH. HILPERTI *Disquisitio de Praeadamitis. Amst.* 1656. 8.

IOH. MICRAELII *monstrosa Praeadamitarum opinio. Stetini* 1658. 8.

HENR. URSINI *novus Prometheus Praeadamitarum plastes ad Caucasum relegatus et religatus. Francof.* 1656. 8.

SAM. MARESII *refutatio fabulae Praeadamiticae* etc. *Groning.* 1656. 12.

EUSE-

*) IS. PEYRERII Epistola ad Philotimum una cum deprecatione ad Alexandrum VII de Praeadamitis. *Romae* 1657. 4. *Francof.* 1658. 12. Francogallice *à Paris* 1658. 8.

EUSEBII ROMANI (s. potius PHILIPPI LE PRIEUR) *Animadversiones in libros Praeadamitarum, seu Anti-Exercitatio super versibus 12, 13, 14 Cap. V. Epist. S. Pauli ad Rom.* Paris. 1656. et iterum, cum *Epist. gratul. ad Is. Peyrerium de eius conversione ad Romanam fidem. ib.* 1658. 8 mai.

ANT. HULSII *Non - ens Praeadamiticum. Lugd. Bat.* 1656.

Responsio exetastica ad Tractatum incerto auctore nuper editum, cui titulus Praeadamitae. *Autore* I. PYTHIO, *Ministro Iesu Christi in Swartewael. Lugd. Bat.* 1656.

Cf. BAYLE s. v. *Peyrere.*

Permultorum sane ingenia quaestio de creatione telluris exercuit. Omnia vero, quae de hoc argumento aut sciunt homines, aut suspicantur, *vel* ducta sunt ex opinionibus antiquissimorum populorum et scriptorum, quas *traditiones* appellant, *vel* nituntur, aut niti putantur, auctoritate Mosis, *vel* denique repetita sunt ex ipsa telluris facie et partium eius structura. *) Hic tantum potiores cuiuscunque generis scriptores breviter enumerare liceat.

ANDREAE LIBAVII de universitate et originibus rerum conditarum contemplatio singularis theologica et philosophica, iuxta historiam hexaëmeri Mosaici in Genesi propositam. *Francof. ad M.* 1610. 8. Libav

I. H. HOTTINGERI κτίσις-ἑξαήμερος i. e. historiae creationis examen. *Heidelb.* 1659. 4. Hotting

THOM. BURNETI telluris theoria sacra, originem et mutationes generales orbis nostri, quas aut iam subiit, aut olim subiturus est, complectens. *Londini* 1681. 4. Opus saepius recusum, e. g. *Amst.* 1699. 4, Burnet

A 2 cui

*) Multum otii in hoc argumento pertractando nobis fecit cl. CHRISTI. DAN. BECK, Prof. Lips. doctissimus, commentatione de fontibus, vnde sententiae et coniecturae de creatione et prima facie orbis terrarum ducuntur. *Lips.* 1782. 4.

cui editioni adiecta est Archaeologia philosophica siue doctrina antiqua de rerum originibus. — Theotisce a *Ioh. Iac. Zimmermann* 1698. 4. 1703. 4. — Burneto sequentes praecipue repugnarunt:

HERBERT in sequenti libro: *Some animadversions upon a book entituled: the Theory of the Earth.* Lond. 1685. 8.

ERASMUS WARREN in Geologia *or a Discourse concerning the Earth before the deluge.* Lond. 1690. 4. Respondit Warrenio Burnetus in *an answer to the late objections made by Mr. E. Warren against the Theory of the Earth.* Lond. 1690. fol.

ll. KEILIUS in Examine theoriae telluris a Burneto editae, cum animadversionibus in theoriam novam Whistoni. *Oxon.* 1698. 8.

* * *

Le monde naissant, ou la creation du monde démontrée par des principes très simples et très conformes à l'histoire de Moyse. à Utrecht 1685. 12.

ton. *A new theory of the earth by* WILL. WHISTON. Lond. 1696. 8. Cambridge 1703. 8. editio quinta. *ibid.* 1736. 4. Theotisce *Francof. ad Moen.* 1713. 4. Opposuit illi *Keilius* examen modo laudatum et IO. WITTY *an essay towards a vindication of the Mosaic history of the creation of the World, in several letters.* Lond. 1705. 8. Respondit quidem Whiston: sed properandum ad alios.

I. I. Discours philosophique sur la creation et arrangement du monde. à Amst. 1700. 8.

rer. Geologia siue philosophemata de genesi ac structura globi terreni, *oder natürliche Wissenschaft von Erschaffung und Bereitung der Erdkugel, wie nemlich nach Mosis und der ältesten Philosophen Bericht aus dem Chao durch mechanische Gesetze der Bewegungen die Erde sey herfür gebracht worden, da insonderheit die neueste Theorie und Lehre, betreffend die Vereinigung der H.*

Schrift

Schrift mit der Vernunft, die Erschaffung der Welt in Zeit von 6 Jahren, der Aufgang der Sonnen im Westen, die Erregung der Sündfluth, wie auch Verbrennung der Erden durch einen Cometen, nebenst vielen andern Paradoxis und ungemeinen Sachen aus den besten Englischen Autoren fürgestellt und zur ferneren Censur und Nachforschung der Wahrheit denen curiosis aufgegeben wird von DETHLEVO CLUVERO, *Mitglied der königl. Societät in London.* Hamburg 1700. 4. *Zach. Grapius* in peculiari dissertatione refutavit Cluverum Rostoch....

Cosmologia sacra, *or a discourse of the Universe, by* NEHEMIAS GREW. Lond. 1701. fol. Grew

An Essay towards a natural history of the earth and terrestrial bodies, by IOHN WOODWARD. Lond. 1702. 8. ib. 1733. 8. Vertit Latine *Scheuchzer* Tiguri 1704. 8. Germanice Anonymus *Erfurt* 1746. 8. Wo

Augustiana de rerum creatione sententia, ex pluribus disceptationibus habitis in Archigymnasio Patavino anno 1713 a Fr. HYACINTHO TONTI, Anconitano, Ord. Erem. S. Aug. publico sacr. script. interprete, depromta. *Patavii* 1714. 4.

IOH. GOTTLOB KRÜGER *Geschichte der Erde in den allerältesten Zeiten. Halle* 1746. 8. K

GODOFR. GUIL. LEIBNITII Protogaea, sive de prima facie telluris et antiquissimae historiae vestigiis in ipsis naturae monumentis dissertatio. Ex schedis MS. viri illustris in lucem edita a *Christi. Lud. Scheid.* Goetting. 1749. 4 mai. c. figg. aen. — Theotisce satis sinistre, *Lips.* et *Curiae.* 1749. 8. sine figg. aen. Leib

Histoire des revolutions de globe terrestre (par CELLIUS). *à Amst.* 1752. Cellius.

GEORG CHRISTOPH SILBERSCHLAGS *Neue Theorie der Erde, oder ausführliche Untersuchung der ursprünglichen Bildung der Erde.* Berlin 1764. 8. G. C. S berschl

Entwurf zu der ältesten Erd- und Menschengeschichte, nebst einem Versuch, den Ursprung der Sprache zu finden. Frankf. u. Leipz. 1773. 8. Auctor libri ingenio- Füchsel

fiſſimi, ſtatim poſt eius editionem mortuus, erat GEORG. CHRISTI. FÜCHSEL, Med. D. Rudolſtadienſis.

Cf. *Fortgeſetzte Betracht. über die neueſten hiſtor. Schriften* I. 2. 24.

Wallerius. IOH. GOTTSCHALK WALLERII Meditationes phyſico-chemicae de origine mundi, inprimis Geocoſmi, eiusdemque metamorphoſi. *Upſal.* 1779. 8. Antea (1776) Suecice hae meditationes ab auctore editae erant, Gallice verſae ab I. B. D.* (*Dubois*) Varſov. et Pariſ. 1780. 8. Theotiſce a *Chriſti. Frid. Keller*, qui et notulas adſperſit, *Erford.* 1782. 8 mai.

I. E. Silberschlag. IOH. ESAI. SILBERSCHLAGS *Geogenie, oder Erklärung der moſaiſchen Erderſchaffung nach phyſikaliſchen und mathematiſchen Gründen.* Berlin 1780. II Tomi in 4. — Cf. *Allgem. teutſche Bibl.* T. XLIV. p. 26 ſqq. T. LI. p. 361 ſqq. Adde: *Philoſophiſch-phyſikaliſche Fragmente über die Geogonie, worinn die vornehmſten Meynungen des Herrn — Silberſchlags freymüthig geprüft, und mit den beſten und neueſten Beobachtungen verglichen werden — 1 Theil. Breslau* 1783. 4.

* * *

Scripta potiora, quorum auctores ſententiam, Moſen ex antiquiſſimis maiorum monumentis ſua accepiſſe, aſſerere ſtuduerunt, hi ſunt:

Libavii liber ante laudatus. Cf. *Ioh. Andr. Sixti* de origine hiſtoriae creationis, quam Moſes dedit, obſervationes ſelectae. *Altorf.* 1782. 4.

Astruc. *Conjectures ſur les Mémoires originaux, dont il paroit que Moyſe s'eſt ſervi pour compoſer le livre de la Geneſe, avec des remarques qui appuyent ou qui eclairciſſent ces conjectures.* à Bruxelles 1753. 8. Theotiſce *Francof. ad Moen.* 1783. 8. — ASTRUC, medicus doctiſſimus, huius libri auctor erat, cuius hypotheſin plures exornarunt viri ingenioſi doctique, v. c.

IOH.

IOH. FRIEDR. GUIL. IERUSALEM in *über die Mosaische Religion und Philosophie.* Ed. *Braunschweig* 1773. 8; latiusque in *Betrach über die Wahrheit der christlichen Religion.* ibid. 1768. 8 mai.

IOH. GODOFR. EICHHORN sine nominis mentione in libello, qui inscribitur: *Urgeschichte, Versuch;* in collectione, a se curata, utilissima: *Repertorium für bibl. und morgenl. Litteratur.* P. IV. (Lips. 1779. 8.) Cf. EIUSDEM *Einleitung ins alte Testament.* P. II. (Lips. 1781. 8.) p. 294 sqq. Repugnare studuerunt sententiae Eichhornianae: IOH. GUIL. RAU in Prolus. de fictione Mosaica falso asserta, *Erlangae* 1779. 4, et GEORG CHSTPH. PISANSKI in disquisitione: an Moses priora Geneseos capita ex antiquis canticis compilaverit? *Regiomont.* 1779. 8 mai.

GUIL. FRIED. HEZEL *über die Quellen der Mosaischen Urgeschichte.* Lemgo 1780. 8 mai.

GODOFR. LESS in dissertatione de stilo historico antiquitatis remotioris; in Eiusdem *vermischten Schriften* P. I. (Gotting. 1782. 8 mai.) p. 81-107.

IOH. ANDR. CRAMERS *Untersuchung, ob die Erzählung Mosis von der Schöpfung der Menschen, von ihrem ursprünglichen Zustande und von ihrem Falle für ein Lehrgedicht oder für eine würkliche Geschichte zu halten sey? 1stes Stück;* in eiusdem *Nebenarbeiten zur theol. Litter. und Religion gehörig* (Dessau u. Leipz. 1782. 8).

Nec silentio praetermittendum est opus, opinionum novarum, maximamque partem ingeniosarum, plenum, quo Mosis narratio de creatione orbis terrarum fuse, sed ex criticorum biblicorum sententia parum probabiliter illustratur. En operis epigraphen: *Aelteste Urkunde des Menschengeschlechts;* erster Theil, *eine nach Jahrhunderten enthüllte heilige Schrift;* zweyter Theil, *Schlüssel zu den heiligen Wissenschaften der*

Aegypter; dritter Theil, *Trümmer der ältesten Geschichte des niedern Asiens.* Riga 1774. — Zweyter Band, *welcher den* vierten Theil *enthält.* ibid. 1776. 4. Auctor IOH. GEORG. HERDER, Germaniae nostrae scriptor nobilissimus, perhibetur. — Dissensere, praeter alios, auctores *Bibliothecae Germ. univers. Berol.* T. XXV. P. I. p. 23 sqq. Tom. XXX. P. I. p. 53 sqq. IOH. GEORG. ROSENMÜLLER, olim Professor theologiae Erlangensis, nunc Gissensis, libello doctissimo singulari: *De antiquissima telluris historia* Pars I. *Erlangae* 1775. 4. Editio nova, cum continuatione brevi. *Ulmae* 1776. 8. Theotisce, cum *Rosenmülleri* praefatione, a *Christ. Frid. Kessler von Sprengseysen*, appendice adiecta, *Norimb.* 1782. 8.

CAPVT

CAPVT II.

SCRIPTORES DE ASIA IN GENERE.

Historiam *Orientis*, ex quo in reliquas telluris plagas homines dissipati fuerunt, adgredimur. *Introductionem* succinctam, passim tamen valde vitiosam, in notitiam regnorum statuumque *Orientis* praebet liber, ad modum Pufendorfianae Introductionis *Anglicae* scriptus: Hist. in gener.

An Introduction to the History of the Kingdoms and States of Asia, Africa, and America. London 1705. 8.

Eadem in Germanicum idioma translata et Pufendorfio addita *Francof.* 1707. 8. *ibid.* 1709. 8. *)

Permultum ad historiam et geographiam plurimarum Asiae regionum facit itinerarium MARCI PAULI POLI, *Veneti*, qui ab anno 1272 usque ad 1293, comitibus patre et avunculo, magnam Asiae partem, Mungalorum principi Kublai sive Hu-pi-lai serviens, peragravit, fideque singulari et candore, quae vidit audivitque, retulit. Partem in primis orientalem Asiae accuratius, quam antea, Europaei e Pauli itinerario cognoverunt. Insunt quidem et fabulae ideoque olim opus, quasi fictionibus rebusque anilibus scatens, contemnebatur: at salva est eius praestantia atque integritas. Multa etiam oscitantiae librariorum sunt tribuenda. Codices enim mirum in modum inter se discrepant. Non autem, ut olim credebatur, Latina lingua usus est Paulus in itinere describendo, sed Italica, sive ut tunc appellabatur, vulgari. **) Maxima vero codicum pars versiones continet latinas. Bis enim, forte etiam saepius ex idiomate Veneto in Latinum translatum est Pauli itinerarium. Altera versio Latina mox post autographi publicationem elaborata est a *Francisco Pipino*, Mona- Marci Poli.

A 5 cho

*) Cf. huius Bibl. hist. Vol. I. P. I. p. 197.

**) v. *Apostolo Zeno* ad Bibl. Fontanini T. II. p. 270.

cho ordinis Dominicani: altera ab anonymo f
re. Recentiore quoque Italico sermone Pauli i
rium expressum, atque sic primum typis exsc
Venetiis 1496. 8, hoc quidem titulo: MARCO
Delle maraviglie del mondo da lui vedute, o Viagg
tera vice *ibid.* 1508. fol. (quae editiones sunt
mae) et in collectione itinerariorum (*Naviga*
Viaggi) *Ioh. Bapt. Ramusii* Tomo II. p. 50 sqq
net. 1553) *Latine* Pauli nostri opus primum, qu
scio, prodiit sine loco et anno, saeculo forte c
quarto, in forma quarta. Deinde in collection
-*naei*, cui titulus: *Novus orbis* etc. Basil. 1537. 8.
ro in *Reineri Reineccii* Chronico Hierosolymita
II. *Helmstad.* 1584. 4. Eandem versionem La
collata tamen cum alia ista Franc. Pipini, in
edidit *Andreas Müller* hac inscriptione: MARCI 1
de regionibus orientalibus Libri III; accedit H
Armeni historia orientalis, itemque Andr. Mülleri,
senhagii, de Chataja disquisitio. Coloniae Brandenb
4. Qui liber inter rariores referri solet. Rarita
ro ipsa rarior est versio Hispana, hoc ornata
MARCO POLO *Livro de las cosas maravillosas q*
en las Partes orientales, conviene saber en las
Armenia, Arabia, Persia, e Tartaria, e del po
Gran Can, y otras Reys; con otro Tradato de
Poggio Florentino etrata de las mesmas tierras y
Sevilla 1520. fol. Interpretationem *Theotiscam* q
habemus ab Antonio Sorg typis expressam,
Vind. 1481. fol. Eadem forte versio reperitur i
lectione, a *Michaele Herr* curata atque sic insc
Die new Welt, der Landschaften und Insulen, so
allen Altweltbeschrybern unbekannt — Strasburg
fol. Aliam versionem Theotiscam edidit *Hieron*
giserus Lipf. 1611. 8. Versionem Francogallicam
de memorabilem, nondum typis expressam, i
1307 elaboratam secundum autographum, ab
Marco Paulo Theobaldo cuidam traditum, in b

theca publica Bernensi asservari, docet *Sinnerus* variaque excerpta ex eadem proponit in catalogo Codd. Msc. biblioth. Bernensis (1770. 8.) T. II. p. 419-456. — Versio Francogallica recentior prodiit collectione ista, quam *Petrus Bergeron* curavit (*à la Haye* 1735. 4.) T. II. et in collectione *Prevostiana*..... Editio nova, eaque critica, huius itinerarii enixe petenda est a viris harum rerum peritis.

Cf. LESSINGII *Beyträge zur Geschichte und Litt.* T. II. p. 1 sqq. cf. *Götting. gelehrt. Anzeig.* 1773. p. 1186 sqq.
DOHM ad *Kämpfers Geschichte von Japan* T. I. p. 227.
IAGEMANN (s. potius TIRABOSCHI) *Geschichte der freyen Künste und Wissenschaften in Italien* T. III. P. I. p. 297 sqq.
TOALDO *Saggi di Studj Veneti* etc. (*in Venezia* 1782. 8.) p....

Aliorum Venetorum nobilium, saeculis XV et XVI varias Asiae regiones peragrantium, itinera descripta invenies sequenti collectione: *Viaggi fatti da Venetia alla Tana, in Persia, in India et in Constantinopoli; cioè Viaggio di* JOSAPHAT BARBARO,*) *Ambasciadore di Venetia alla Tana. Viaggio dell' istesso in Persia. Viaggio di* AMBROSIO CONTARENI,**) *Ambasciadore di Venetia, ad Ussuncassam, Rè di Persia. Viaggio di M.* ALUVIGI *di Giovanni in India et in Calicut. Viaggio in Constantinopoli. Viaggio et impresa di Soliman Bassa del 1538 contro Portoghesi.* Venetia 1543. 8. Viaggi fatti da V. etc.

Magni, olim certe, aestimatum opus IOH. BAPTISTAE GRAMMAYE, Antverpiensis, Protonotarii Pontificii, Praepositi Arnhemiensis, Historiographi Belgici, Professoris eloquentiae et iuris Lovaniensis, qui Grammaye.

*) Hoc itinerarium etiam exstat in *Ramusii* collectione et Latine inter scriptores rerum Persicarum *Francof.* 1601. fol.
**) *Iac. Geuderi* versio Latina inter scriptt. rer. Pers. Versio Francogallica, in *Petri van der Aa* Recueil de divers voyages curieux.

qui et ipſe multos vidit homines vrbesque († Lul
cae 1635). Ita vero inſcribitur:

> Aſia, ſeu hiſtoria vniverſalis Aſiaticarum gentium et re
> domi foriſque geſtarum. *Coloniae* 1591. 4. *Antverp.* 1(
> 4. *Francof.* 1640. 4.

Nec contemnenda ſunt opera ſequentia:

ſtaldi. IACOBI GASTALDI (*Itali Saec.* XVI.) Aſiae
ſcriptio. *Venet.* 1561. fol. Opus tribus partibus c
ſtans, cum nominibus locorum antiquis et novis.

nteno. *Hiſtoria de coſas del Oriente, que contiene una*
ſcripcion general de los regnos de Aſia; la hiſtoria de
Tartaros; las coſas del regno del Egipto. Por AMA
CENTENO. Cordova 1595. 4.

urnier. (GEORGII FOURNIER Ieſuitae † 1652) Aſ
nova deſcriptio, in qua, praeter provinciarum ſitu
populorum mores, mira deteguntur et hactenus i
dita. *Lutet. Pariſ.* 1656. fol.

huſius. BARTHOLDI NIHUSII (*Wolpa Brunſuica*
qui a caſtris Proteſtantium ad Romano-Cathol
tranſiens, Epiſcopus Myſienſis et Sigillifer AEpiſc. Mog
tini Erfordiae obiit 1657) Tractatus chorographic
de nonnullis Aſiae provinciis ad Tigrim, Euphrate
et Mediterraneum ac Rubrum maria. *Colon.* 1658.
Deſcribuntur Aſſyria, Meſopotamia, Babylonia, S
ria, Palaeſtina, Arabia, Troglodytica.

pper. OLPHER ſ. OLIVER DAPPERS (Medici Amſ
lodamenſis † 1690) *Aſia of Beſcryving van het R*
des grooten Mogols en eene groote Gedulte van Ind
etc. Amſt. 1672. fol. cum figg. aen. — Theotiſc
Ioh. Chſtph. Beer Norimb. 1681-1688. 3 Voll. in f
c. figg. aen. — Opus ex aliis, vt omnia Dapperia
corraſum!

oen. Neſcio, an huc referri poſſit: *Hiſtoire des ancie*
Empires de l'Aſie, juſqu'à la mort de Cyrus, precedée
l'hiſtoire du monde depuis la création juſqu'à la diſperſi
des peuples, ſervant d'introduction. Par Mr. PL
MYOE

YOEN (Canonicus et Decanus ecclesiae Iprensis) Ypern 1745. 8.

Historia regnorum Asiaticorum, a Marsaeo et Richerio voluminibus XXIV compilata (1754-1773.) supra iam commemorata Vol. I. P. I. p. 130. Marsy et Richer.

Eiusdem fere moduli est opus, ex itinerariis nouissimis conflatum, cuius magna pars in enarrandis Asiae memorabilibus versatur: Mélanges intéressans et curieux, ou Abrégé d'histoire naturelle, morale, civile et politique. à Paris 1763. sqq. XIV Voll. in 12 mai. Auctor est Iac. Philibert ROUSSELOT de SURGY. de Surgy

In eandem classem trahenda Histoire générale de l'Asie, de l'Afrique et de l'Amerique, contenant des discours sur l'histoire ancienne des peuples de ces contrées, leur histoire moderne et la description des lieux, avec des remarques sur leur histoire naturelle, et des observations sur les religions, les gouvernemens, les sciences etc. des nations, par M. l'Abbé ROUBAUD. à Paris 1770-1772. IV Voll. in 4. f. XII Voll. in 12 mai. Roubaud

LUD. ADOLPH BAUMANNS Abriss der Staatsverfassung der vornehmsten Reiche und Länder in Asien. nebst einem Anhange, der die kurzgefasste Geschichte der europäischen ostindischen Handlungscompagnien enthält. Brandenburg 1775. 8. Liber, iuvenum in gratiam ex operibus maioris molis, haud tamen semper optimae notae, satis apte excerptus. Baumann

Charakteristik der merkwürdigsten Asiatischen Nationen. Concentrirt und historisch richtig dargestellt. 1 Theil. Breslau 1776. 2 Th. ibid. 1778. 8. Auctor, IOH. ERD. POPPE, Berolinensis, lectionem vtilem aeque ac iucundam praebet iis, qui vasta volumina Chardini, Du Haldii, De Guignesii fastidiunt. Poppe.

* * *

Nullus forte in hac bibliotheca historica locus aptior commemorationi operis sequentis: L'Euphrate et le Tigre, par M. D'ANVILLE, premier Géographe du Roi (de d'Anville

(de France) *des Academies royales des Inscript. et lett. et des sciences et de celle des Sc. de Petersbourg cretaire* de *S. A. S. M. le Duc d'Orleans* († 178 Paris 1781. 4 mai. Historia ac geographia no lum Euphratis et Tigris, sed etiam regionum vrb que illis adiacentium. — Palmyrae adeo — miro ditionis apparatu, singulari Orientis linguarum c tione, iudicioque haud vulgari describuntur. — *Götting. gel. Anz.* 1782. *Zugabe* VI. p. 81-92.

✣ ✣ ✣

Modius. FRANCISCI MODII Historia rerum in Or gestarum ab orbe condito ad an. 1587. *Franc Moen.* 1587. fol. — Titulus quidem historiam O tis pollicetur, ideoque opus a Struvio et Budero p in hunc censum relatum fuit: at bibliopolae fraus Hieron. Wolfius scilicet Zonarae annales Latine versos primum a. 1556. edidit, quibus postea a. 1 Gregoras, Nicetas Choniates et Laonicus Chal dylas ex versione eiusdem Wolfii, Latine tamen tum, accesserunt, addito cuivis separato indice. auctoribus anno tandem 1587. generalem tit praefixit: Feierabend vero, bibliopola, cuius s bus praecedentes editiones omnes impressae e hanc praesentem, appendice quidem et indice ge li instructam, ope Franc. Modii adornavit, eru vero praefationes Wolfii negligenter omissae sun

✣ ✣ ✣

Walther. IOAN. GEORG. WALTHERI de regionum sionibus publicis et privatis, de Asiae varia notione Asia superiore et inferiore animadversiones ad C Cellarii orbem antiq. et quid. L. III. cap. 1. p. 1, *eiusd. Animadverss. hist. et crit.* p. 143-215.

CAP

CAPVT III.

CRIPTORES DE REBVS ASSYRIACIS, BABYLONICIS, CHALDAICIS, MEDICIS AC PERSICIS.*)

SECT. I.

Scriptores de Assyriorum, Babyloniorum et Chaldaeorum historia antiquiores.

Antiquissimi horum aliorumque Asiae populorum historici sunt BEROSVS, CTESIAS, MEGASTHENES. Quorum tamen non nisi fragmenta et ripta suppositia supersunt:

BEROSUS quidem, Sacerdos Babylonius, Alexandri M. tempore, certe non multo post, natus, bus libris ex annalibus vetustissimis, templo Beli servatis, *Babylonica* condidit sive *Chaldaica*, quibus iam Assyriorum atque Medorum res complexus est: d non nisi fragmenta supersunt, quae servarunt IOSEPHUS *libro I. contra Apionem cap. XVI*, et *libro I. Antiquitatum Iudaicarum cap. V.* atque EUSEBIUS *Praep. Evang.* IX. 14-17. 27. 40-42. *Ioseph. Iust. Scaliger*, ad calcem operis de emendatione temporum, um notis edidit BEROSI fragmenta genuina ex Iosepho et Eusebio collecta (graece): *Ioh. Alb. Fabricius* utem plura ex variis scriptoribus collecta, Graece et atine, in Bibl. Gr. T. XIV. p. 175-211. Quarum aliquiarum ipsarum fidem esse lubricam, nonnulli atuerunt, recentissime quidem *Christoph. Meiners* in istoria doctrinae de vero Deo, (Lemgo 1780. 8.) . 76 sqq. Berosus.

Berosi opus integrum cum aliis scriptis vetustissimis deperditis ex ingenio restituere conatus est IOH. ANNIUS Annius.

*) Cf. Bibl. hist. sel. Struvio-Buder. p. 17 sqq.

ANNIVS s. NANNIVS (verum enim nomen Ital
Nanni erat) VITERBIENSIS, ordinis Praedicato
a. 1432 natus, a. 1502 mortuus, vir linguae Lat
Graecae, Chaldaicae, Arabicae eruditus, et ant
tatis studiosissimus. Annii quidem coaevi tanto
su opus extulere, ut in omni fere historia fidem r
retur apud plerosque; Hispanicarum certe rerum
ptores Berosi et Annii fidem saepissime fuerunt s
Ubi vero a nugis sapere coeperunt eruditi, h
Annii esse figmenta probe agnoverunt. Non d
tamen, qui modestius de hoc scripto eiusque au
esse censendum existiment, et aliquid tamen in illo
sibi deprehendere videantur. Acerrima inde sa
superiore inter eruditos viros super hoc argum
excitata contentio est; de qua referemus, si
varias Berosi Anniani editiones consignaveri
Omnium prima videtur *Romana* a. 1498 *) cui,
reliquis editionibus, alia figmenta Anniana ac
sunt, hoc quidem titulo: *Antiquitatum variarum*
mina XVII, cum commentariis Fr. Ioannis Annii V
biensis fol. Eodem anno eademque forma haec
typis repetita *Venetiis* a *Bernardino de Vitali.* S
est editio Parisina hoc titulo ornata: *Berosus B*
nicus de his, quae praecesserunt inundationem terr
item Myrsilus de origine Turrhenorum; Cato in frag
tis; Archilocus in Epitheto de temporibus; Metas
de iudicio temporum; Philo in breviario temporum,
nophon de equivocis temporum; Sempronius de div
Italiae; Q. Fabius Pictor de aureo saeculo et origi
bis Rhomae; Fragmentum Itinerarii Antonini Pii
tercatio Adriani Augusti et Epicteti; Cornelii Ta
origine et situ Germanorum opusculum; C. C. (Celt
situ et moribus Germanorum. 1511. 4. Brevis prae
s. dedicatio subscripta: *Parrhisii apud collegium Pl*

*) Laudatur quidem editio antiquior a. 1481, merito
suspecta.

cum VI. Non. Maias MCCCCCX. *) — Commemoratur porro editio *Parisina* a. 1512, forte illa ipsa, quam modo indicavimus. Hanc excepit, quam AEL. ANTONIUS NEBRISSENSIS curavit *Burgis* in officina Alemanni 1512. 4. (Cf. Specimen bibl. Hispano-Maiansianae p. 25.) Tum Parisina alia a. 1515. fol. *Basileensis* 1530. 4; et *Antverpienses*, in aedibus Ioan. Stelsii 1545. 8. et 1552. 8; a prioribus editionibus in eo differunt hae Antverpienses, quod contineant Lib. I. Marii Aretii, Patricii Syracusani, de situ insulae Siciliae, eiusdemque dialogum, in quo Hispania describitur. Omnes has editiones raras partim, partim rarissimas appellant bibliographi. Parabiliores sunt: *Heidelbergensis* ex bibliopolio Commeliniano 1599. 8, et *Vitembergensis* 1612. 8, qua continentur: *Berosi Antiquitatum totius orbis libri V; Manethonis supplementorum ad Berosum liber I; Xenophontis aequivoca; Fabii Pictoris de aureo saeculo et origine urbis Romae libri II; Myrsili Lesbii de bello Pelasgico liber; M. Catonis fragmenta de originibus; Antonii Pii itinerarium; C. Sempronius de divisione Italiae; Archilochus de temporibus; Megasthenes de iudiciis temporum et annalium Persarum; Philonis Iudaei breviarium de temporibus; Ioh. Annii de Etrusca simul et Italica chronologia liber I; Cl. Marius Aretius de situ insulae Siciliae liber I; Eiusdem Dialogus Calipho, in quo Hispania describitur; Ioh. Annii de temporibus primis, et de quatuor ac viginti regibus Hispaniae et eius antiquitate liber I.*

Duas etiam Italicas versiones huius operis habemus: 1. *L'antichità di Beroso Caldeo, con gli altri finti scrittori messi fuori per Annio da Viterbo, cioe, Mirsilo Lesbio, Archiloco, Manetone etc. Tradotto da* PIETRO LAURO. In Venet. 1550. 4. 2. *L'antichità di Beroso — Tradotto da* FRANCESCO SANSOVINO, *accresciute,*

*) Cf. T. C. HARLESII Introd. in notit. litter. Rom. T. I. p. 74. T. II. p. 477.

sciute, dichiarate e con diversi annotazioni illustrate. ibid. 1583. 4.

Primi, quantum scimus, qui de operis Anniani fide dubitarunt, Itali fuere, scil. M. ANT. COCCEIUS SABELLICUS Ennead. VIII. Lib. 5. PETR. CRINITUS de honesta disciplina, L. XXIV. cap. 12. et RAPH. MAFFEUS VOLATERRANVS Comment. urb. L. XXXVIII. Assensum praebuerunt: LUD. VIVES de tradendis disciplinis L. V. p. 507. IOAN. GOROPIUS BECANUS Libro IV. Origin. Antverp. p. 540. GERH. IOH. VOSSIUS de historicis Graecis L. I. c. 22. et de historicis Latinis L. III. c. 8. SETHUS CALVISIUS, IOH. IUST. SCALIGER, GILB. GENEBRARDUS, PETR. DAN. HUETIUS, aliique. Censor vero Annii acerbissimus exstitit CASPAR VARRERIUS s. BARRERIUS (BARREIROS) Lusitanus, qui a. 1557 sermone Lusitano censuram in eosdem Historicos Annianos conscripsit; cuius versio Latina prodiit *Romae* 1565. 4. hoc titulo: *Censurae in quendam auctorem, qui sub falsa inscriptione Berosi Chaldaei circumfertur.* Adiecta quoque editioni horum scriptorum Commelinianae. Epitomen opusculi reperies in (*Groschuffii*) Nova libror. rar. conlectione p. 65-88. Aliam versionem Latinam dedit ANDREAS SCHOTTVS in Bibliotheca sua Hispanica (*Francof.* 1608. 4.) p. 386 sqq.

Plures tamen etiam defensores nactus est Annius, qui eum certe a falsi suspicione excusare et, illum ipsum ab aliis deceptum fuisse, probare studuerunt. Egerunt hanc rem MUNSTERUS Cosmograph. L. V. c. 8; DAV. CHYTRAEUS libro de lect. hist.; LEANDER ALBERTI in Descriptione Italiae p. 115; CASP. BARTHIUS in Animadverss. ad Gallum p. 62. CAR. SIGONIUS de antiquo iure Italiae L. I. c. 25. p. 54; DION. GODOFREDUS in Praef. ad Hi[illegible] cos antiq. Rom. a se editos. Acerrimus autem ult[illegible] ex Annii ossibus surrexit THOMAS MAZZA, ex eo[illegible]m Dominicanorum ordine, qui apologiam pro il[illegible] composuit,

hac quidem epigraphe: *Apologia per Frate Giovanni Annio Viterbese, nella quale si libera dall' imposture di molti d'haver supposti gli Autori da lui publicati; dal* TOMASO MAZZA. In Verona 1673. fol. Liber perrarus, cuius versio aeque rara prodiit hoc titulo: *Th. Mazzae* opusculum apologeticum, quo Ioh. Annius, Viterbiensis, a recentiorum et antiquorum calumniis vindicatur, ex Italico sermone Latine versum a IOH. BAPT. ECTOREO. *Ronchi* s. a. in 4. Exstat etiam autographum Italicum opere sequenti: *I Goti illustrati, o vero Istoria de Goti antichi, con varie Digressioni in materie parimente antiche e singolari da* Didymo Ropaligero Liviano (i. e. Th. Mazza) *I ensertavi l'Apologia per F. Gio. Annio Viterbese.* In Verona 1679. fol. — Lis hinc exorta sequentia genuit scripta:

Responsio ad notas nobiles Critici anonymi in Apologiam R. P. F. Thomae Mazzae. *Veronae* 1674. 4. Auctor est FRANC. SPARAVIERIUS, contra tamen eius voluntatem edita, passim quoque mutata a *Franc. Macedo.* Qua re commotus ipse *Sparavierius* notas suas in apologiam Mazzae edidit hoc titulo:

FRANC. SPARAVIERII Castigationes ad Apologiam Thomae Mazzae pro Ioanne Annio Viterbiense vindicatae et assertae etiam adversus responsiones ad eas Francisci a S. Augustino Macedi 1676. 4. s. l.

Aucupium Ibis, hoc est: Confutationes obiectionum Elenchistae cuiusdam anonymi in Apologiam pro Annio Thomae Mazzae. Auctore DIDYMO LEOCLAVIO SIVIGLIANO (i. e. *Th. Mazza*). Editum a R. P. F. FRANCISCO A SEXTO, Ordin. Min. Capuc. *Ronchi.* 4.

Ad Franc. Sparaverium plus aequo in Th. Mazzam excandescentem Paraenesis. 1677. 4. Auctore *Th. Mazza.* — Secutum deinde opus iam laudatum: *I Goti* etc.

Nostro adeo, quo vivimus, saeculo Annii causam nonnulli egerunt, v. c.

FRANC. MARIANUS in Oratione pro Ioh. Annio, Viterbiensi. *Romae* 1732. 4. Cf. *eiusd.* Etruria metropolis. *Romae* 1737. 4. et *Breve Notizia delle Antichità di Viterbo. Roma* 1730. 4.

ANGELI FLOERCHEN *Ordin. S. Bened. Profess. Hildesii ad S. Michaelem,* Apologia vindiciaria pro Beroso Anniano, ut vocant, eiusve antiquitatum opusculo, iniuste a quibusdam velut hypolimaeo quondam traducto; itemque pro Berosi filia, Sibyllarum novissima, contra adversariorum quorundam obtrectationes. *Hildesii* 1759. 8. Cf. *Leipz. gel. Zeit.* 1759. N. 98. Add. quae de argumentis P. Michaelis le Quien pro tuenda fide Annii leguntur in *Voyages d'Espagne et d'Italie, — par le P. Labat.* Tom. 7. p. 66 sqq. (ed. Amsterd. 1731. in 12.)

* * *

Academiae Regiae Ulyssipponensis Decretum, quo Academici *Annianorum* et aliorum suppositorum scriptorum auctoritate uti prohibentur; Lusitanice et Latine; in Fabricii Bibl. Gr. T. XIV. p. 219.

* * *

Cf. de Beroso et Annio, praeter iam laudatos, SPON *Voyage* T. I. p. 35. MORHOFII Polyhistor T. I. L. I. c. 6. sect. 33. BAYLE *Diction.* s. v. Nannius. STRUVIUS de doctis impostoribus §. 25. QUETIF et ECHARD Scriptt. ord. Praed. Vol. II. p. 4. HUMPHR. PRIDEAUX Hist. V. T. T. I. p. 712. ed. Germ. I. A. FABRICII Bibl. med. et inf. Latin. Vol. I. L. 4. c. 13. p. 577. Vol. III. p. 886. *Bibl. hist. Hamburg.* Cent. I. p. 231. FREYTAGII Anal. p. 582. IAKSON'S *chronological Antiquities* Vol. I. p. 196. vers. Theot. p. 146. DAN. GUIL. MOLLERI D. de Ioh. Annio, Viterbiensi, Altd. 1692. 4. LAUR. ARRHENII Annius Viterbiensis, specimine academico leviter adumbratus. *Upsal.* 1727. 8. NICERON T. XI. p. 1. et vers. Theot. T. VIII.

VIII. p. 247. APOSTOLO ZENO in Diff. Voff. T. II. p. 186. IOH. SAL. SEMLER de Berofo Babyl. hift. vetufto fcriptore; in *eiusd.* Mifcell. lectt. Fafc. I. c. 2.

CTESIAS, CNIDIUS, floruit circa annum mundi 3600, ante Chr. n. 380, tempore Artaxerxis atque Cyri minoris, cuius medicus erat. Quum autem Cyrus ab Artaxerxe proelio victus interemtusque effet, Ctefias captus Artaxerxi vulnerato opem ferebat eumque fanabat, quapropter huius Perfiae regis archiater primarius fiebat. Qua dignitate regisque favore fummo adiutus Ctefias confcripfit opus hiftoricum, XXIII libros continens, quibus res Affyriorum, Perfarum et Medorum narravit, a Nino et Semiramide vsque ad a. 398 ante Chr. natum. Libri tres priores fiftebant hiftoriam Affyriacam, tres fequentes hiftoriam Medicam, reliqui Perfarum res geftas, a Cyro primo vsque ad Cyri iunioris mortem. Libro XXIII iuncta erant itineraria atque index regum Orientis a Nino usque ad Artaxerxem. Ctefias quoque Indiae defcriptionem compofuit, qua multa mirabilia fabulofaque, quibus fides eius hiftorica fufpecta facta, tradidit. Ifti enim operi notam vaniloquentiae *Photius* inuffit; quo factum, vt etiam Ctefiae operi prius memorato nulla, Herodoto autem et Xenophonti omnis tribueretur fides. Quam temere autem hac in re cum Ctefia actum fuerit, plures faeculi noftri viri doctiffimi demonftrare ftuduerunt. Rectius hac de re iudicare poffemus, fi Ctefiae opera hiftorica integra fervata fuiffent: at periit maxima eorum pars. Sex priorum librorum epitomen quafi fecit *Diodorus Siculus*, reliquorum vero et defcriptionis Indiae *Photius* in bibliotheca fua Cod. 72 et 73 (ex edit. *Hoefchelii* p. 58 fqq.). Excerpta etiam nonnulla fervarunt *Plutarchus*, *Athenaeus*, *Agathias*, *Aelianus*, *Pollux*, aliique. Quae omnia cum verfione Latina typis impreffa triginta fere folia formae maioris complent, Herodotique editionibus plurimis adiecta funt. Habemus etiam librum

 ita

ita inscriptum: *Ex Ctesia, Agatarchide, Memnone excerptae historiae. Appiani Iberica. Item, de gestis Annibalis.* Omnia *nunc primum edita. Cum* Henrici Stephani *castigationibus. Ex offic. Henr. Stephani.* 1557. 8.

Cf. *Hamburg. bibl. hist.* Cent. II. p. 109 sqq.

CHSTPH. CELLARII D. de Ctesiae Cnidii de principio regnorum et historia hypothesibus suspectis. *Hal.* 1694. 4. ibid. 1697 et 1703. 4; et in *eiusd.* Diss. acadd. a I. G. Walchio editis p. 54.

Histoire des Perses, écrite par Ctesias, suivant l'extrait, que Photius nous en a laissé; par M. l'Abbé GEDOYN; *dans les Mém. de l'Ac. des Inscr.* T. XIV. p. 279.

Premier Mémoire, dans lequel on essaie de concilier Herodote avec Ctesias au sujet de la monarchie des Médes; par M. DE BOUGAINVILLE. Ibid. T. XXIII. p. 1.

Reflexions sur l'utilité, que l'on peut retirer de la lecture des écrivains orientaux; par M. ANQUETIL. Ibid. Tom. XXXV. p. 150. 156 sqq.

IOAN. GEORGII WALTHERI (*Consiliarii Saxonici et Prof. Philos. in Acad. Vitebergensi*) Commentatio historica, qua Herodoti et Ctesiae sententiae de magnitudine atque antiquitate imperii Assyriaci et Medici coniunguntur; *in eiusd. Animadverss. hist. et criticis* p. 67-112.

I. P. STEINHAUER de diversa imperii Assyriaci temporum computatione Ctesiae et Herodoti. *Gissae* 1778. 4.

Megasthenes. MEGASTHENES, florens circa a. 3690, tempore Seleuci Nicanoris, historiam Indiae, qua etiam de regno Assyriaco egit, conscripsit: sed interiit opus, praeter paucula a Strabone servata. Annius Viterbiensis in libro modo memorato finxit: *Megasthenis* (falso *Metasthenis*) Persiae opusculum de iudicio temporum et annalium Persarum.

Deficientibus igitur hisce scriptoribus vetustioribus, consulenda DIODORI SICULI Bibliotheca historica, de qua egimus Vol. I. P. I. p. 54.

SECTIO

SECTIO II.

Scriptores de Assyriorum, Babyloniorum et Chaldaeorum historia recentiores.

Ex antiquiorum fontibus sua hauserunt recentioes, quos inter praestant NIC. GÜRTLERI origines nundi, supra iam Vol. I. P. I. p. 370 recensitae. Ibid. . 365 sq. actum de NIC. ABRAMI Pharo veteris test. n cuius L. IV. V et VI historia regni Assyriaci discutur.

Opus, saepius in posterum laudandum, huc etiam nerito refertur: IOANNIS MARSHAMI, Angli equis aurati, Canon chronicus Aegyptiacus, Hebraicus, Graecus; *Londini* primum 1672. fol. splendide et accurate editus, post *Lipsiae* 1676. 4, pulchre satis ab *Ottone Menckenio* procuratus; et demum, sed mendose ex parte, *Franekerae* 1698. 4. Quo sane nihil ac de re doctius vel utilius. Non enim solum oriines vetustiorum regnorum regumque successiones, ed etiam canones chronicos magno eruditionis apparatu iudiciique subtilitate illustrat, licet auctor haud aro opiniones singulares ac temerarias propugnet, ontra quas Perizonius aliique mox laudandi disputrunt.

ULRICUS HUBERUS doctissimas elaboravit dissertationes VII de imperio Assyriorum. *Franek.* 1663. Huber
Adiunctae quoque *eiusdem* historiae civili, de qua supra Vol. I. P. I. p. 202. Huberus Ctesiae sententim de mille sexcentis annis, quibus stetit imperium ssyriorum, defendit. Quem refutare nititur *Cellaus* in Diss. ante laudata.

Genealogiam antiquissimorum regum tradit REIERI REINECCII *Syntagma de familiis, quae in Monrchiis tribus prioribus rerum potitae sint*, quatuor tois complexum, *Basileae* ex officina Henric. Petrina 574. fol. *Tomus primus* de Chaldaeorum et Assyrio- Reinecci

rum origine, de regnis Medorum et Persarum, regibus Macedoniae, Alexandri M. imperio et regnis Macedonicis Barbarisque inde ortis aliis exponit; accessere appendices binae: De illustribus aliquot regnis veteris Graeciae et insularum adiacentium. *Tomus secundus, eodem anno ibid.* impressus continet historiam de familiis duorum Aegypti regnorum Battiadarum, Cyrenaeorum et dynastarum, regum ac pontificum Israëliticorum. *Tomus tertius absque anni nota ibid.* refert historiam et genealogias familiarium, quae in Troiano et Latinis regnis, h. e. Laurenti, Laviniensi, Albano et Romano imperarunt; addita expositione de familiis regum Lydiae. *Tomus quartus Basil.* 1580 prodiit, quo pertractantur regna in Graeca et Latina historia celebrata. — Hunc laborem repetiit *Reineccius* alio opere, quod inscripsit: *Historia Iulia* sive *Syntagma heroicum*, cuius *Pars prima* (Helmst. 1594. fol.) Primam sic dictam Monarchiam sistit. *Pars secunda* (ibid. 1595.) Monarchiam Secundam comprehendit. *Pars tertia* (ibid. 1597.) Monarchiam Tertiam complectitur. Eadem in his commentariis Reineccius tradit, quae tractaverat in priore, sed mutato ordine, additis, mutatis et omissis multis. Raro integrum invenitur praeclarum opus. Prima quoque editio rara, rarior tamen et rarissima est altera editio: igitur nova, adhibitis et in subsidium apte vocatis adminiculis, post Reineccii tempora in lucem prolatis, utique optanda eoque acceptior foret, quo maioris etiam ab exteris opus aestimari solet. Cf. *Freytagii* Anal. litt. p. 752.

Auctores [an]nal. eccl. [hu]ic pertinentes. Huc porro faciunt, qui *Annales ecclesiasticos veteris testamenti* condiderunt fere omnes, utpote IACOBI SALIANI (*Iesuitae Francogallici*) Annales ecclesiastici V. T. ab O. C. ad Christi ascensionem. *Lutet. Paris.* 1611. sqq. VI Voll. fol. — AUG. TORNIELI Annales supra Vol. I. P. I. p. 106. memorati. — CHRISTI. SCHOTANI Bibliotheca historiae sacrae V. T. *Franekerae* 1662. II Voll. fol. — Et qui accuratiores sunt:

IAC.

IAC. USSERII Annales vet. Test. *Lond.* 1650. 1654. fol. *Paris.* 1673. fol. auctiores, additis *P. Lubini* tabula geographica, *Usserii* Chronologia sacra, aliisque, *Bremae* 1686. fol. et *Genevae* 1722. fol. Qui omnes, dum Annales scribunt V. T., rerum Asiaticarum quoque historiam antiquiorem atque chronologiam scrutantur et illustrant.

De Asiae et Aegypti antiquissimis dynastiis HERM. CONRINGII doctissime scripta *adversaria* exstant *chronologica.* Helmstad. 1648. 4. et in *I. G. Graevii* Collect. Diss. rar. (*Traj. Bat.* 1716. 4.) p. 139. et in *I. Conringii* Opp. T. V. p. 106. Conringius non solum vanitatem priorum scriptorum arguit, sed etiam multa illustrat egregie. Conring.

Assyrio-Chaldaeorum primordia in erudita dissertatione exposuit CONR. SAM. SCHURZFLEISCH, quae inter opera eiusdem historico-politica, Berol. 1699. 4. edita, prima est. Prima vice prodiit *Viteb.* 1681. 4. *Idem* de Nino urbe disseruit *ibid.* p. 46 sqq. Schurzfleisch.

Abrégé de l'histoire de la Monarchie des Assyriens, des Perses, des Macedoniens, et des Romains, par I. E. A. G. *Paris* 1699. 12. Auctor libri vulgaris perhibetur COUTURE. Couture.

GERHARDI SICHTERMANNI (Praef. *Mich. Rossal.*) D. de rebus Assyriorum prima, quae est παρασκευαστική. *Groningae* 1705. 4. Sichtermann.

IAC. PERIZONII Origines Babylonicae et Aegyptiacae, *Tomi II*, quorum *prior* Babylonica et turris in terra Sinear exstructae ac dispersionis hominum ex ea rationem ac historiam continet; *posterior* Aegyptiacarum originum et temporum antiquissimorum investigationem continet; in qua Marshami chronologia funditus evertitur, tum illa Usserii Cappelli, Pezronii, aliorumque examinantur et confutantur. *Lugd. Bat.* 1711. 8. Editio operis praeclarissimi secunda prodiit *Traiecti ad Rhen.* 1736. 8, cui Praefationem et alia quaedam addidit CAROLUS ANDR. DUKERUS; Perizonius

 accedit

accedit Tomo II. HIERONYMI VAN ALPHEN Diss. de annis Iudicum Hebraeorum. — Felicior Perizonius in aliorum erroribus indagandis et profligandis quam in vitandis propriis videtur.

Schroeer. Imperium Babylonis et Nini ex monumentis antiquis, auctore IOAN. FRID. SCHROEERO, Archidiacono Luccaviensi. *Viteb.* 1726. 8. Diligenter in hoc libro conquisita sunt, quae illustrationi sacri codicis inservire possint.

Fourmont. Contra RICH. CUMBERLANDI origines gentium antiquissimarum, Vol. I. P. I. p. 372. a nobis laudatum potissimum exsurrexit STEPH. FOURMONT, *Parlamenti Parisiensis Advocatus et Professor regius linguae Arabicae*, opere, quod inscribitur: *Reflexions critiques sur les histoires des anciens peuples Chaldéens, Hebreux, Phéniciens, Egyptiens, Grecs etc. jusqu'au tems de Cyrus*, à Paris 1735. II Voll. in 4 mai. Novo dein titulo praefixo additisque auctoris biographia atque indice ibid. 1747. Rectius operi doctissimo supra Cap. IV, ubi scriptores de originibus gentium recensuimus, locus fuisset, quippe quod non modo Assyriorum, Babyloniorum, Chaldaeorum, verum etiam omnium populorum vetustissimorum, Sinesium quoque historiae atque mythologiae lucem affundere studet. Maxime auctor ingeniosus magis et eruditus, quam doctus, accuratus ac subtilis in explicandis Sanchuniathonis fragmentis et Cumberlando confutando versatur. — Cf. Nova Acta Erud. a. 1740. p. 491 sqq.

Bouhier. Disquisitiones huc pertinentes haud vulgares quoque praebet BOUHIER in opere supra (Vol. I. P. I p. 53.) laudato: *Recherches et Diss. sur Herodote.*

Sevin. *Recherches sur l'histoire d'Assyrie par l'Abbé* SEVIN; *dans les Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. III. p. 355.

Freret. *Essai sur l'histoire et la chronologie des Assyriens de Ninive, par M.* FRERET; *ibid.* T. V. p. 350.

Brosses. *Mémoire sur l'histoire de la division de l'empire d'Assyrie, et l'epoque du premier siége de Ninive, par le President*

… DE BROSSES; *dans les Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. XXI. *Second Mémoire sur la monarchie de Ninive, contenant l'histoire de Bel-Nimrod son fondateur, par le même; ibid.* T. XXVII.

LEONARDI OFFERHAUS Spicilegiorum histori-co-theologicorum libri tres, quibus chronologia sacra, origines et fata regnorum per Orientem, ut et Graecorum migrationes exhibentur; accedunt Diss. … de Ptolemaeo Aulete, et vita Salvatoris publica et privata. *Groningae* 1739. 4. Rerum Assyriacarum et Babylonicarum fata praecipue indagare studet auctor doctissimus, iusto iniquior, ut nobis videtur, c… Persiam. Cf. Act. Erud. a. 1742. p. 112 sqq. *Nachr. von dem Zustande der Wiss.* P. XIX. p. 459 … Offerhaus

ERNESTI FRID. NEUBAUERI D. de C… Persia ad Laërtium et Suidam. Gissae 1745. 4.

(IOH. SIGM. MOERLS) *Versuch von der Geschichte und Dauer der Assyrischen Monarchie.* Inserta est brevis haec, sed docta disquisitio Tomo tertio versionis Teutiscae Historiae univers. Angl. p. 550 sqq. Moerl.

PETRUS FRID. DE SUHM duas dissertationes … eruditas de lacunis nonnullis historiae universalis, praecipue seriei regum Assyriorum et Aegyptiorum edidit in scriptis Societ. Tronthemiensis T. I. 1762. de Suhm

A. L. SCHLOEZER *von den Chaldäern*; in E… Repertorio *für bibl. und morgenländische Lit.* T. 8 (1781). Multa priorum scriptorum … me… et somnia, quibus historia Chaldaeorum obl… … ἀκρίβεια critica minime vulgari refelluntur.

⁂ ⁂ ⁂

Semiramidis, nobilissimae Assyriorum reginae, … vitam scrutatus est IOAN. GEORG. WALCHIUS in D. de fabulosa historia Semiramidis, inprimis contra Ctesiam Cnidium, et Diodorum Siculum. *Lips.* 1713. 4. et in *eiusd.* Parergis p. 1 sqq.

ALEFELD Diss. de Belo Babylonico, Giss. 1755. Alefeld

Sarda-

Sardanapali, regis Assyriorum mi, historia densa caligine obductam illustrare studuerunt sequentes:

Crausius. I. CRAUSIUS de Sardanapali epitaphio. *Jen.* 1666. 4.

Menzius. FRID. MENZIUS D. de Sardanapalo, laudabili Assyriorum principe. *Lips.* 1700. 4.

Thomasius. CHRISTI. THOMASIUS in Apologia Sardanapali, quae exstat in Obss. Sel. Halens. T. X. p. 39 (1705).

Guignes. DE GUIGNES in *Explication de l'inscription du tombeau de Sardanapale;* dans les Mém. de l'Acad. des Inscr. T. XXXIV. p. 416. Haec una cum Diss. supra commemoratis Sevini, Freredi etc. in germ. ling. translat. legitur in *Abhandlungen u. Auszüge der K. Acad. der Inschr. — von Mich. Hissmann. I. B. Leipz.* 1782.

SECTIO III.

Scriptores de Medo-Persarum veterum historiae antiquiores.

In Medo-Persarum historia primas faciunt HERODOTUS Halicarnasseus et Ctesias, de quibus iam dictum. *) Pertinent etiam huc DIODORUS SICULUS, IUSTINUS, aliique Chronographi veteres supra memorati; inprimis autem XENOPHONTIS de

Xenophon. *institutione Cyri s. Cyropaediae Libri* VII, atque de *Cyri iunioris expeditione Libri* VII, quae exstant inter caetera scriptoris praestantissimi opera, quorum optimae editiones, quas debemus *Ioanni Leunclavio* et *Sylburgio, Francof.* 1594. fol. et *Eduardo Wells, Oxon.* 1691. 1693. 1696. 1700. 1703. V Voll. in 8. recusa Thiemii cura, *Lips.* 1763-1766. IV Voll. in 8 maj. Cyropaedia

*) Cf. *Mémoire, dans lequel on essaie de concilier Herodote avec Ctesias au sujet de la Monarchie des Medes,* par M. DE BOUGAINVILLE; *dans les Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. XXIII.

:dia separatim prodiit cura et studio *Thomae Hutson* (*Oxon.* 1727. 4. *ibid.* 1747. 8 mai. *Lipf.* 1773. *Francof. ad Moen.* 1776. 8. *Lipf.* 1783. 8 mai.) et *m. Car. Zeune* (Lipf. 1780. 8 mai.); Commentarii Cyri expeditione eiusdem Hutchinsoni opera *Oxon.* 1735. et 1745. 4. *Lipf.* 1775. 8). — Cyroediae versionem Francogallicam habemus, a *Carntario* (*Parif.* 1659. fol. *Amsterd.* 1661. 8. et *Hag. m.* 1717. 2 Voll. in 12 mai.): Theotifcam autem *Borhekio* (*Lemgov.* 1778. 8). Commentarii de Cyri peditione Francogallice redditi a *Cugnoto* (*Parif.* 66. 8); aliter ab interprete anonymo, duce vero piarum Francogallicarum, qui et in gratiam eorum, i rebus bellicis student, animadversiones egregias ecit (*Parif.* 1777. 8 mai.), et a *Larchero* (*ibid.* 1778. Voll.) Anglice ab *Eduardo Spelman* (*Lond.* 1742. Voll. in 8 mai.); Theotifce a *Friderico Grillo*, cum notationibus (*Francof. ad Moen.* 1781. 8). — Alias tiones et versiones, rationibus Vol. I. P. I. p. 53 posititis commoti, silentio praeterimus.

De Cyropaedia lis magna fatis inter viros doctos orta, utrum illa veram historiam, an figmenta exeat. Mihi quidem Xenophon, quum libellum fic cripsit, ipso titulo fatis videtur indicasse, non se historiam scribere, sed imaginem optimi principis exprimere velle, nomine Cyro servato, rebusque eius ge-, moribus etiam Perfarum, quos Xenophon bene vit, quoad licebat, accommodatis aut etiam adfi-. Neque enim veterum quisquam eum in historia secutus est. Accedit, quod Xenophon omnem gestae temporum notationem, quod tamen prim est in historia, prorsus neglexit. Quo magis teris, ex recentioribus complures lectione eius inctos a vero declinasse. Ex quorum numero laudi sunt praecipue sequentes:

USHER, MARSHAM et PRIDEAUX in operibus notis.

HUT-

HUTCHINSON in Diff. super Cyropaediam; adiecta eiusdem editioni opusculi huius Xenophontei quam etiam Borhekius versioni suae Theotiscae subiunxit.

LEONH. OFFERHAUS in Spicilegio hist. chronolog. L. II. cap. 5. p. 228 sqq.

IUST. HENR. IUNGMANNUS in Daniele rest. T. I. p. 541 sqq.

ANT. BANIER *Reflexions sur la Cyropédie et sur l'histoire de Cyrus; dans les Mémoires de l'Acad. des Inscr.* T. VI.

Sententiam contrariam feliciore successu tu[…] sunt:

ALPH. DES-VIGNOLES in opere praestantissimo: *Chronologie de l'histoire sainte* T. II. p. 529 sqq.

CLAUD. FRANC. FRAGUIER *Diss. sur la Cyropédie de Xenophon; dans les Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. II. Theotisce in Borhekii vers. operum Xenoph. T. I.

NIC. FRERET *Observations sur la Cyropédie de Xenophon, principalement par rapport à la geographie* ibid. T. IV. — Pars II; ibid. T. VII. Quibus Banieri asserta copiose refutantur.

PHIL. IAC. LEUTWEIN duabus prolusionibus acute eleganterque compositis argumentum hocce felicissime tractavit, *Hallis Suevicis* 1779. 1781. fol.

SECTIO IV.

Scriptores de Medo-Persarum veterum historia recentiores.

Schurzfleisch. Medo-Persarum initia illustravit doctissime C. S. SCHURZFLEISCH dissertatione, quae est secunda inter opera eius historico-politica (*Berol.* 1699. 4.) p. 19 sqq.

Regimen

Regimen vero, ritus et antiquitates Persarum BAR- Brissonius
NABAS BRISSONIUS descripsit tribus *de regio Persarum principatu* libris *Paris.* 1580. 8. *ibid.* 1590. 8. cum notis *Frid. Sylburgii* et *Ioan. Henrici Lederlini*, Argent. 1710. 8; quae editio optima. *)

IULII CAESARIS BULENGERI Eclogae ad Ar- B
nobium. *Tolosae* 1612. 8. In secunda harum annotationum parte multa de historia et religione veterum Persarum congesta sunt, quae Brissonius omiserat.

Fata regni Persici inde a Cyro usque ad annum p. Bizarus
C. n. 1578. continet: PETRI BIZARI rerum Persicarum historia, initia gentis, et res gestas ad haec tempora complectens; accedunt varia opuscula diversorum scriptorum ad historiam Persicam recentiorem spectantia, edita ab eodem Bizaro. *Antverpiae* 1583. fol. *Francof.* typis Wechelianis 1601. fol. Plura opuscula editioni posteriori adiecta sunt, quam priori.

REINERI REINECCII commentarius de regibus Reineccius
Persicis, s. familia Artaxerxis Magusaei. *Helmst.* 1588. 4. et in eiusdem Historia Iulia, de qua supra. Theotisce ab *Henr. Meibomio.* ibid. 1590. 4.

ANDR. BORRICHII Diss. de Persico imperio et Borrichius
recta numerandarum LXX Danielis hebdomadum ratione. *Hafniae* 1688. 8. *Theotisce* cura *S. I. Baumgartenii*, in *Sammlung von Erläuterungsschriften und Zusätzen zur allg. Welthistorie* T. I. (Sect. II. p. 127 - 160.) Diligenter hac scriptione historia regum Persicorum, quorum in codice sacro fit mentio, cum aliorum scriptorum narrationibus collata, variaeque de eorum chronologia sententiae examinatae sunt.

IOH. ERN. GERHARDI D. de Cyro, primo Persarum monarcha. *Ien.* 1653. 4. Gerhard

IOH.

*) Cf. quae in laudem operis Brissoniani adversus Ios. Scaligeri acerbiorem censuram dixit CORN. ADAMI in observationibus theologico-philologicis (*Groning.* 1710. 4.) p. 23, qui plures etiam ritus Persicos illustrandis sacris litteris persequitur.

opoeus. IOH. CHRISTOPH. ARTOPOEI Diatribae hi ricae II ad Iustin. L. 36. c. 3. n. 8, qua demonstra Xerxen, decantatissimum Medorum regem, eun esse cum Nabuchodonosore. *Argent.* 1688. 4. *E* Diatriba historica de Xerxe, Nebucadnezare, C minore, liberatore Iudaeorum. *Argent.* 1689. 4.

beñer. IUSTI GODOFR. RABENERI D. de Cyri se chro; in *eiusd.* Amoenitt. hist. philol. (Lips. 1695. p. 158-166.

ourne-mine. (RENÉ IOSEPH) TOURNEMINE *Lettre sur Cyrus, qu'on a confundus et sur la manière dont est le grand Cyrus; dans les Mém. de Trevoux. Decemb.* 1 p. 409-413. ed. Amst.

Fucati. *Lettre écrite au R. P. Tournemine sur la préced par l'Abbé* FUCATI; ibid. *Avril* 1705. p. 318- — *Réponse à la précedente;* ibid. p. 357 sq.

Frey. IOH. LUD. FREY D. de Cyro, Monarchiae sicae auctore; scripta et edita primum a. 1706; Tempium Helvet. T. V. p. 1-32.

ourne-mine. REN. IOH. TOURNEMINE D. de Cyro, F Persarum; in *Menochii* Commentar. ad S. Scriptu T. II. p. 424. (*Venet.* 1722. fol.)

Chronologia Cyri vitae et regni, ex Xenophc Cyropaedia depromta; *in Miscell. obss. in auct. ve rec. Vol. I. T. I.* p. 61-67.

Her-anson. IOAN. HERMANSSON Diss. de adoratione re apud Persas. *Upsal.* 1733. 8.

Pagi. *Histoire de Cyrus le jeune, et de la retraite des mille, avec un discours sur l'histoire Grecque; par l'* PAGI. *à Paris* 1736. 12.

hubart. IOH. CHSTPH. SCHUBART Progr. de Cyro, gno illo Persarum rege, in sacris litteris Iudaicae tis liberatore, ducentis, antequam nasceretur, a designato. *Coburgi* 1743. 4.

enuerts. Annalium ab orbe condito usque ad Darium, stasspis filium, Persarum regem, libri septem, qui non tantum multa in sacris litteris intellectu diffi

ex

explicantur, ſed etiam prophana temporis, quod incertum reputatur et fabuloſum, in lucem vindicantur et ſacris conſentire demonſtrantur; ſtudio et opera IOAN. IACOBI LEENUERTS, Presbyteri. *Amſt.* 1746. 4.

Reflexions ſur l'hiſtoire de Cyrus; dans les nouv. Mém. d'Hiſt. de l'Abbé D'ARTIGNY (Paris 1749. 8.) T. I. p. 179-192. Artig

HENR. AUG. ZEIBICHII Progr. de Cyro rege regum. *Gerae* 1756. 4. Zeibich

* * *

Huc quoque pertinent diſquiſitiones doctorum Francogallorum in Diſſertationibus Academiae litter. eleg. Pariſinae ſequentes:

Remarques ſur la bataille donnée à Thymbrée, entre les armées de Cyrus et de Crœſus; par M. FRERET. T. VI.

De l'ancienne année des Perſes; de l'intercalation qui leur eſt propre, et de l'uſage, qu'on en peut faire pour confirmer ou pour determiner quelques dates de leur hiſtoire; par M. FRERET. T. XVI.

De l'année Armenienne, ou ſuite des obſervations, ſur l'année vague des Perſes; par M. FRERET. T. XIX.

Diſſertation ſur l'epoque de la mort de Darius, fils d'Hyſtaſpe, et ſur le commencement et la durée de ſon regne; par M. GIBERT. T. XXIII.

Eclairciſſemens ſur les regnes de quelques rois de Babylone et des Perſes; par M. GIBERT. T. XXXI.

Magna quoque ſcriptorum ſectione V. enumerandorum pars in veterum Perſarum hiſtoriae ſcrutatione conſuli ſolet.

* * *

Scriptores de religione veterum Persarum.

Duplicis inprimis generis sunt hi scriptores. *Alii* omnia ex libris iam editis corrasere; hique duabus continentur classibus: prioris scriptores, quae in Graecis Romanisque invenere, congesserunt; posterioris, Orientis historicos compilarunt. *Alii*, quae ex Persarum recentiorum traditione de eorum maiorum religione, a cuius cultu hodiernam parum distare contendunt, cognovere, litteris mandarunt. Illi, multiplices in errores a Graecis Romanisque mendacibus rapti, fide plerumque carent: qui autem Orientis scriptores secuti sunt, raro opibus criticis instructi, rem suam perfecerunt. Hi mire inter se variant, cum Persae ipsi minime unum idemque religionis genus praecise exercuerint, cupidisque nova noscendi peregrinatoribus eisque credulis falsa venditarint.

Scriptorum prioris generis ecce recensum!

Lord. *The religion of the Persees by* HENRY LORD. *London* 1630. 4. Francogallice Paris. 1667. 12. Falsa veris mixta in hoc libello; auctor lectoribus plurimis sententiis suis fidem fecit usque ad operis Hydiani promulgatiooem.

Idem scripsit: *Discovery of two foreign Sects in the East-Indies, viz. the Sect of the Banians and the Sect of the Persees, in two Parts, by* H. LORD; *in the Collection of Travels by Churchill.* Vol. VI. p. 299.

Id. Historia religionis veterum Persarum, eorumque Magorum. Ubi etiam nova Abrahami, et Mithrae et Vestrae, et Manetis etc. historia atque angelorum officia et praefecturae ex veterum Persarum sententia. Item Persarum annus antiquissimus tangitur, is τȣ̃ Gjemshid detegitur, verus τȣ̃ Yezdegherd de novo proditur, is τȣ̃ Melicshah expenditur, is τȣ̃ Selgjuk et τȣ̃ Chorzemshah notatur, et is τȣ̃ Kata et τȣ̃ Oighur explicatur. Zoroastris vita eiusque et aliorum vari-

ticinia de Messiah e Persarum aliorumque monu-
:ntis eruuntur; primitivae opiniones de Deo et de
minum origine referantur; originale orientalis Si-
llae mysterium recluditur, atque magorum liber
d-der (Zoroastris praecepta seu religionis canones
ntinens) e Persico traductus exhibetur. Dantur
terum Persarum scripturae et linguae (ut hae iam
imo Europae producantur et litterato orbi postlimi-
o reddantur) specimina; de Persiae eiusdemque
iguae nominibus, deque huius dialectis et a moder-
ı differentiis strictim agitur. Auctor est THOMAS
YDE, S. T. D. Lingu. Hebraicae in Universitate
xon. Professor Regius, et Lingu. Arab. Prof. Lau-
anus. Praemisso capitum Elencho, accedunt Ico-
:s, et Appendix variarum Dissertationum. *Oxonii*,
theatro Sheldoniano, 1700. 4. Editio secunda —
id. 1760. 4. Editio prima libris in Germania rarissi-
is adnumeratur. Secunda, cura *Thomae Hunt*, Prof.
ıgu. orient. Oxon. splendidior quidem, sed minus
orrecta priore, habet tamen nonnulla additamenta,
ırtim ab Hydio ipso, partim ab Huntio profecta.
[untius nimirum argumenta quaedam, ab Hydio obi-
:r memorata, copiosius pertractavit. Hyde ipse im-
ıensa quidem eruditione ac industria hoc opus ela-
oravit, sed iudicio acuto in examinandis eruditionis
pibus non semper usus est, ut vel e libri inscriptione,
uam studio apposuimus, fastidiosa, iam patet. Stili
legantia et perspicuitas ubique fere desideratur. Cf.
*'ammlung von merkwürd. Lebensbeschreibungen größten-
heils aus der Britannischen Biographie übersetzt* T. VI.
. 334 sqq.

Lordio et Hydio iungi possunt scriptorum sequen-
ium discussiones:

TH. STANLEY'S *History of Chaldaic philosophy.*
.ond. 1662. fol. Latine a Clerico .... et in Stanleii
History of Philosophy 3d. Edit. Lond. 1701. fol. f. Hi-
storia philosophiae. Lips. 1711. p. 1159.

THEOPH. GALEI Philosophia generalis (Lond. 1676. 8.) L. I. c. 5.

Court of the Gentiles Vol. II. p. 72 sqq.

PRIDEAUX's *Connection of the sacred and profane history* Vol. I. L. 4.

WILL. WHISTON's *Collection of authentic Records belonging the Old and New Testament* (Lond. 1728. 8.) p. 233 sqq.

IS. DE BEAUSOBRE *Histoire critique de Manichée et du Manicheisme* P. I. L. 2. c. 1 sq. P. II. L. 1. c. 6. 7. L. 3. c. 1 sqq. L. 5. c. 1 sqq. L. 6. c. 9.

IAC. BRUCKERI Hist. crit. philos. T. I. L. 2. c. 3. T. VI. p. 76 sqq.

Mémoire sur un Basrelief du Dieu Mithras, par EUSTACHE GUILLEMEAU; *dans les Mém. de Trevoux.* 1724. *Fevr.* p. 297.

IAC. MARTIN *du Dieu Mithras;* in eiusd. *Explication de divers monumens singuliers, qui ont rapport à la religion des plus anciens peuples*, p. 231-293. Cf. eiusd. *Religion de Gaulois* (à Paris 1739. 4.) T. I. p. 418-485.

IANI DONS D. de Πυρολατρεια Persarum. *Hafniae* 1732. 4.

Dissertation sur la religion des Perses, connus aujourd'hui sous le nom de Gaures et de Parsis; in opere, Picarti figuris aeneis splendidissimo: *Ceremonies et coutumes religieuses.*

BERN. DE MONTFAUCON *Antiquité expliquée* T. II. P. 2. L. 4. c. 5-7, ubi dubia contra Hydii defensionem religionis Persicae moventur.

RINALDO LANINI *Dissertazione sopra la religione dei Persiani;* in eiusd. *Antichità illustrata* (Firenze 1743. 8.) T. I. p. 149-152.

IOH. PAUL. REINHARDI Progr. de Diis veterum Persarum regalibus ad Iustini L. XI. c. 15. *Erlang.* 1761. fol.

Traité historique de la religion des Perses; par M. l'Abbé FOUCHER. Premiere epoque: *de la religion des*

les Perses, depuis l'etablissement de leur nation, jusqu'au regne de Darius, fils d'Hystaspe. I Mémoire: *sur le Sa-baisme des anciens Perses.* II Mémoire: *sur le Dualisme des anc. Perses;* dans les Mém. de l'Acad. des Inscr. T. XXV. — *Suite du Traité hist. de la Rel. des Perses.* Seconde epoque: *depuis le régne de Darius, jusqu'à la conquête de la Perse par les Sarasins.* I Mémoire: *sur la personne de Zoroastre; l'ancien Zoroastre; le second Zoroastre.* II Mémoire: *les ecrits de Zoroastre.* III Mémoire: *Systeme de second Zor. sur la nature de Dieu et sur la formation de l'univers.* Ibid. T. XXVII. — IV Mém. *Doctrine des Sectateurs du second Zor. sur la nature de la Divinité.* V Mém. *Doctrine des Sectateurs de Zor. sous la dynastie des rois Sassanides.* VI Mem. *Systeme de Zor. sur l'origine du mal.* VII Mem. *Systeme du Pythagore, de Platon, des Gnostiques et autres précurseurs de Manès.* Ibid. T. XXIX. — VIII Mém. *Systeme de Manès.* Troisieme epoque: *de la religion des Perses, depuis la conquête de la Perse par les Sarasins jusqu'à nos jours.* Ibid. T. XXXI. — *Additions au Traité hist. de la Rel. des Perses.* Ibid. T. XXXIX. — Hydium eiusque sectatores acutissime impugnat Francogallus doctissimus, licet vetustiorum temporum genius haud ubivis eum comitetur. Theotisce hasce dissertationes reddit *Kleuker* in appendice versionis operis Anquetiliani: *Zend-Avesta.* Rigae 1781. 4 mai.

Systême theologique des Mages, selon Plutarque, comparé avec celui des anciens livres que les Parses attribuent à Zoroastre, leur legislateur; par M. ANQUETIL. Ibid. T. XXXIV. XXXVII. *Kleukeri* versio Theotisca ...

Iure meritoque huc etiam eiusdem *Anquetilii* iter in Indiam et Persiam, scripta hinc reportata, atque discussiones religionis Persarum veterum ac recentiorum referimus; quae omnia comprehensa sunt opere inscripto:

re- *Zend-Avesta, ouvrage de Zoroastre, contenant les*
o- *Idées theologiques, physiques, et morales de ce legislateur, les cérémonies de culte religieux qu'il à établi, et plusieurs traits importans relatifs à l'ancienne histoire des Perses. Traduit en François sur l'original Zend, avec des Remarques, et accompagnée de plusieurs Traités propres à eclaircir les matiéres, qui en sont l'objet. Par M.* ANQUETIL DU PERRON, *de l'Academie Royale des Inscriptions et Belles-Lettres, et Interpréte du Roi, pour les langues orientales. — Orné de Planches gravées en taille douce. à Paris* 1771. III Voll. in 4 mai. — Theotisce a *Ioan. Frid. Kleuker.* Rigae 1776-1778. III Partes in 4 mai. Accessit Appendix, Anquetilii et Foucherii dissertationes super Persarum religione, philosophia et historia, Theotisce redditas, continens. *ibid.* 1781-1782. II Voll. in 4 mai. — Huius operis, nova antehac inedita multa aeque ac figmenta, quibus auctorem indefessum Brahmani illuserunt, continentis recensus amplos criticosque instituerunt auctores Commentar. hist. Gattererianae (*Hist. Journal*) T. I. p. 27-44; et Bibliothecae Lemgovianae (*Auserlesene Bibliothek der neuesten teutschen Litteratur*) T. XVII. p. 157-182. Acutissime autem *Meinersius* in dissertationibus mox indicandis.

rs. Satis acerbe Anquetilii opus perstrinxit auctor anonymus (qui GUIL. JONES, Anglus doctissimus, fertur) epistolae, sic inscriptae: *Lettre à Monsieur A*** du P*** (Anquetil du Perron) *dans laquelle est compris l'Examen de sa traduction des livres attribués à Zoroastre. à Londres* 1771. 8 mai. Cf. *Gattereri* Hist. Journal. T. I. p. 170 sqq. — JONES etiam postea Anquetilii laborem irritum esse contendit, in *the History of the Life of Nader Schah, King of Persia.* Lond. 1773. 4.

ard-
n. Alius Anglus doctissimus, IOAN. RICHARDSON, etiam Zend-Avestae antiquitatem impugnat in libro: *A Dissertation on the Languages, Litterature and Manners of Eastern Nations. Oxford* 1778. 8 mai. Qui ar-

tea iam, sed minus perfectus, adiectus fuerat eiusdem Richardsoni Lexico Persico, Arabico et Anglico. (*Oxford* 1777. fol.)

Cf. etiam *Abhandlung über das Alterthum des Zend-Avesta — von Hrn.* NIC. STEPHAN VON BOCK, *Reichsfreyherrn, Hrn. von Bug, Lieutenant der Herren Marschalle von Frankreich u. kön. Befehlshaber zu Sirk; aus dem Franz. mit Anmerkungen von* BÜSCHING; in huius *Magazin* T. XVII. p. 183 sqq. (Hal. 1783. 4.) Ibidem p. 189 sqq. eiusdem *de Bock* responsio Francogallica ad notas Büschingianas typis impressa est.

Sequuntur scriptores de religione Persarum generis posterioris, s. itineraria.

Voyage ou Relation de l'état présent du Royaume de Perse, par SANSON. à Paris 1695. 12 mai.

Viaggi di PIETRO DELLA VALLE T. II. *Lett.* 3. T. III. p. 25 sqq.

TH. HERBERT'S *Travels into Asia and Africa; in Harris's Collection of Travels* Vol. I. p. 414.

Les six voyages de TAVERNIER P. I. ch. 8.

Scriptores de Zoroastre (Zertoschtrô *s.* Zerduscht) *Persarum legislatore famosissimo.*

Praeter scriptores de religione veterum Persarum, qui omnes fere etiam de Zoroastre retulerunt et disputarunt, consulendi sunt:

FRANC. PATRICII Zoroaster s. Vita eius; praemissa Zoroastris Oraculis et Hermetis scriptis, ab eodem F. Patricio editis. *Hamb.* 1593. 12.

IOAN. IESSENII Zoroaster. *Witteb.* 1593. 8.

IOH. HENRICI URSINI de Zoroastre Bactriano, Hermete Trismegisto, Sanchoniathone Phoenicio etc. *Norimb.* 1661. 8.

PETRI LAMBECII Prodromus hist. litt. p. 21 sqq.

BAYLE Dict. s. v. Zoroastre.

Schneider. HENR. GOTTL. SCHNEIDERI Dissertationes historicae-philologicae III de nomine et vita Zoroastris. *Witteb.* 1707-1708. 4.

Buddeus. I. E. BUDDEI Hist. eccl. V. T. T. I. p. 349 sqq.

Fabricius. I. A. FABRICII Bibl. Gr. L. I. c. 36.

Cudworth. CUDWORTHI systema intell. p. m. 328 sqq.

Historiae orbis universi conditores Britanni historiam Zoroastris dignam iudicarunt, quam singulari dissertatione, a reliquo narrationis tramite avulsa, excuterent, T. IV. p. 379. vers. Theot.

Brucker. I. BRUCKERI Hist. philos. L. II. c. 2 et 3; et T. VI. s. Append. p. 49 sqq.

Chaufepié. G. I. DE CHAUFEPIE' Nouv. Dict. hist. et crit. s. v. Zoroastre.

Foucher. *Mémoires sur la personne, les ecrits, et le systeme philosophique de Zoroastre, par M.* FOUCHER; *dans les Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. XXVII. p. 253-364.

Struchtmeyer. IO. CHRISTOPH. STRUCHTMEYERI Disquisitio de Zoroastre Mago; in *Io. Dan. van Hoven* Otiis litterariis ad Isalam (*Campis* 1762. 4.) P. II. p. 41-52.

Meiners. CHRISTOPHORI MEINERS de Zoroastris vita, institutis, doctrina et libris Commentatio I; *in Nov. Commentar. Societ. scient. Gotting.* T. VIII. 1778. — Comment. II; *in Comment. Soc. eiusd. per a.* 1779. — Comment. III; *ibid. per a.* 1780.

* * *

Scriptores de veterum Persarum Magis.

Stolberg. BALTH. STOLBERGII Exercitatio philologica de Magis. *Viteberg.* 1663. 4; et *in Thesauro Diss. theol. philol.* T. II. p. 66.

Rhoden. DAN. RHODEN D. de primis salvatoris veneratoribus, Magis; in *eod. Thes.* T. II. p. 69.

Basnage. SAM. BASNAGE in Annal. politico-eccles. T. I. p. 128 sqq.

IOH.

IOH. OLEARII Adsertionum philologicarum ...ταs ex historia Magorum. Lips. 1671. 4. Olearius.

DAN. GUIL. MOLLERI D. Historia Magorum ...hristum adorantium. Alt. 1687. 4. Mollerus.

CHSTPH. CELLARII D. de Magis, ex Oriente ...ellae duce Bethlehemum profectis. *Hal.* 1704. 4; et ... eius Diss. acadd. p. 622. Cellarius.

IAC. CHSTPH. ISSELII D. de Magorum Messiam ...osculantium nomine, patria et statu. *Ien.* 1709. 4. Isselius.

AUGUSTIN CALMET *D. sur les Mages, qui vin...nt adorer Jesus-Christ;* in eius *Commentaire sur la ...ible* T. VII. p. 54. Calmet.

SAM. WESLEY D. de Magis Christum visentibus; ...ter eius *Dissertt. in librum Iobi* (Lond. 1736. fol.) ... 191. Wesley.

Dissertation critique sur la sepulture des Mages, et ...r la manière d'ensevelir de quelques peuples de l'Orient, ...ù l'on eclaircit en même tems les principaux dogmes des ...Mages; dans l'Hist. crit. de la Rep. des Lettr. T. XII. ... 248-273.

Alios scriptores huc pertinentes laudat WOLFIUS ...a Curis ad Matth. II, 1.

* * *

...criptores de Esthekar s. Persepoli, priscorum Persiae regum sede, ab Alexandro M. eversa.

Viaggi di PIETRO DELLA VALLE T. III. Lette... XV. p. 401 sqq. della Valle.

GEOFFRY DUCKET'S *Travels;* ibid. p. 526. Ducket.

TH. HERBERT l. c. Vol. II. p. 429. Herbert.

IOH. ALB. DE MANDELSLOE'S *Travels;* ibid. p. ...5. (Theotisce per *Ad. Olearium*, Slesvic. 1658. fol.) Mandelsloe.

NIC. WITSEN'S *Letter to Mart. Lister, with two ...raughts of famous Persepolis;* in *Philosophical Trans...tions* Vol. XVIII. N. 210. p. 117. Witsen.

Chardin. IOH. CHARDIN *Voyages* T. II. p. 140 - 197.

Careri. GEMELLI CARERI *Voyages* T. II. p. 246 sqq.

le Brun. LE BRUN *Voyages* T. II. p. 285 sqq.

Kaempfer. ENGELBERTI KAEMPFERI Amoenitat. exotic. Fasc. II. Relat. 5. p. 325 - 353.

Fryer. FRYER'S *Travels* p. 251 sqq.

Persep. illustr. Persepolis illustrata: *Or the ancient and royal Palace of Persepolis in Persia, destroyed by Alexander the Great, with particular Remarks concerning that Palace and an Account of the ancient Authors, who have wrote thereupon, illustrated and described in* XXI *Copper Plates.* London 1739. fol. Volumen parvum quidem sed aeri totum incisum, exhibet primo universam ruinarum sumtuosissimi operis faciem, rupesque cum ad caetera, tum ad regios tumulos, exsectas. Tum, per singula eundo, Sphingum signa, partim alatarum, quae ingenti magnitudine latera propylaeorum tegunt, efficiuntur. Inde portae, pilarumque ac columnarum varii generis, sive fractae, sive integrae formae, atque insculptae saxo hominum animaliumque imagines, imo scalarum in parietibus toti greges arma atque dona ferentium, denique, immenso labore, caesis rupibus effícta regum monumenta, gratum oculis spectaculum praebent. Auctoris nomen ignoramus. Cf. Nova Acta Erud. a. 1741. p. 205 sqq.

Caylus. *Sur les ruines de Persépolis; par M. le Comte de* CAYLUS; *dans l'Hist. de l'Acad. des Inscr.* T. XXIX p. 118 sqq. Theotisce a *Meuselio* in collectione dissertationum eiusd. Comitis (*Altenburg.* 1768) T. I. p. 57 sqq.

Niebuhr. CARSTEN NIEBUHRS *Reisebeschreibung nach Arabien und andern umliegenden Ländern* T. II. (*Kopenhag.* 1778) p. 121 - 165.

Murr. CHSTPH. GOTTLIEB VON MURR *über die Persepolitanischen Inschriften;* in eius *Journal zur Kunstgeschichte u. zur allg. Litteratur.* (*Nürnb.* 1777) P. IV. p. 122 - 150.

Da

De Persepoleos antiquitate disputat etiam laudatus supra DE BOCK in *Büschingii Magazin*, T. XVII. p. 83 sqq. de Bock.

SECTIO V.

Scriptores de rebus Parthicis s. de regno Partho-Persico.

Nobilissimus Persarum historicus, qui inde ab orbe terrarum condito usque ad tempora sua historiam populi sui elaboravit, audit MIRKHOND s. MIRKHAVEND sive nomine integro: MUHAMMED EBN KHOWAND SCHAH EBN MAHMUD s. KHAVAND SCHAH. Saeculo post Christum natum decimo quinto Herati in terra Khorassan e variis libris monimentisque conscripsit, lingua usus Persica, septem voluminum amplissimorum opus, quod inscripsit; *Rudhat ye Rauzat al Safa* (*s. assafa*) *fi sirat alunbia* i. e. Horti voluptatis, continens vitas prophetarum regumque Persiae veterum. Haec inscriptio *primae* tantum operis parti vere respondet. *Secunda* agit de Muhammede et de quatuor primis Khaliphis; *tertia* de Omajadis et Abbassidis; *quarta* de regibus gentium diversarum, Abbassidis coaevis; *quinta* de Dschinkiskhane eiusque posteris; *sexta* de Timure eiusque familia; *septima* de Sultano Hosein Bikra. Tantum vero abest, ut haec volumina typis impressa sint, ut capita sive segmenta modo quaedam integra et epitomas typographiae ope usurpare possimus. Primus, quantum scimus, qui depromtas ex annalibus Mirkhondii relationes in lucem edidit, fuit PETRUS TEIXEIRA, Lusitanus, patrio primum, tum, ut maioris utilitatis essent, Hispano idiomate illas exarans, hoc quidem titulo: Mirkhond.

Relaciones de PETRO TEIXEIRA *d'el origen, descendencia y successión de los Reyes de Persia y de Harmuz, y de un viage hecho por el mismo autor dende la India oriental* Teixeira.

oriental hasta Italia por tierra. En *Amberes*, en C
Hieronymo Verdussen MDCX. pagg. 599. 8.

C. COTOLENDI Gallice, at male, librum r
dit *Parif.* 1681. 2 Voll. in 12 mai. Anglice: *Th*
story of Persia — by Captain IOHN STEVENS L
1715. 8. Partibus tribus abfolvitur liber; prim
lummodo e Mirkhondo haufta, duos complectit
bros, quorum prior capitibus XLVII vetuftiorem
fiae hiftoriam, pofterior capitibus LIX recentio
usque ad imperium Schahi Ifmaëlis Sophi, ena
adiecta eft appendix de regni Perfici provinciis.
fecunda epitomen hiftoriae regum de Harmuz f.
mus continet, quam unus ex regibus iftis, *Toru*
Torun Schah, condidit. Tertia denique defcri
nem itineris Teixeirae ex India orientali in Europ
XV capitibus. Caeterum Teixeira brevitati nimi
perfpicuitati vero parum ftudiofus fuit. Francog
DAVITY Teixeirae epitomen fere totam, paucis
tatis et additis, inferuit operi, de quo alibi fufius
mus: *Les états, empires, royaumes, feigneuries, du*
et principautez du monde — par le Sieur D. V. T
à St. Omer 1621. 1622. II Voll. in 4 (p. 317-3
à Geneve 1665. fol. (p. 689-747.) — *par Jean Ba*
fte de Rocoles. à Paris 1660. fol. (P. I. p. 405 fqq.)
Idem fecit SAM. PURCHAS in itinerariorum collec
ne (*Pilgrimes* etc. Lond. 1625. IV Voll. in fol.) T.
p. 379 fqq.

Nonnulla e Mirkhondi annalibus *Herbelotus* tra
tulit in Bibliothecam fuam orientalem.

Meninski, cui Thefaurum ling. orient. debem
poftea confilium, totum Mirkhondi opus edendi, q
dem cepit: at morte praeventus exfequi illud h
potuit. Magno annorum fpatio interiecto eund
laborem utiliffimum in fe fufcepit doctiffimus T
fauri Meninskiani editor, BERNHARDUS DE
NISCH, Confiliarius Caefareus Vindobonenfis,
iu

latus opera FRANCISCI HOECK, ea quidem ratione, ut, delectu sano instituto, non omnia, quae Mirkhond litteris mandavit, typis inprimi curaret, sed ea tantum volumina, quibus certa fides tribuenda. Ita speciminis quasi loco particula prima, qua Dynastiae Persarum Taheridae et Soffaridae, decimo post Christum natum saeculo florentes, continentur, in lucem prodiit, hoc titulo:

Historia priorum regum Persarum post firmatum in regno Islamismum ex MOHAMEDE MIRCHOND; Persice et Latine; cum notis geographico-litterariis. Viennae 1782. 4 mai.

Plagulis quinque prioribus textus autographi inest; sex sequentibus interpretatio Latina, autographo accuratissime respondens; reliquis octodecim annotationes, maximam partem geographicae. Continuatio operis proxime ut instituatur, omnes nobiscum historiae orientalis scrutatores etiam atque etiam optant. Licet enim Mirkhondus scriptor sit fabulis et subles̄ta fide turgidis narratiunculis repletus, magni tamen nominis et inter historicos suae gentis multae auctoritatis vir est.

Epitomen annalium Mirkhondianorum Persicam GAYYATH ADDIN, cognomine KHOND AMIR s. KHONDEMIR, Mirkhondi filius, quem cum patre Herbelotus confudit, elaboravit, nondum typis impressam. *Sebastianus Tengnagel* hanc epitomen manuscriptam bibliothecae Caesareae Vindobonensi tradidit, eamque hoc titulo Latino instruxit: *Compendium historiae universalis Muhammedanae a Gajettedino Persa cognomine* EMIR CHOAND *Persica lingua duobus tomis elegantissime conscriptae, quod confecit Persice* THEMUR CHAN, filius EMIR CHOAND, *et emtum fuit Constantinopoli A. C.* 1624. Khondemir

Cf. S. I. BAUMGARTEN ad versionem Theotiscam historiae universalis Anglice scriptae T. IV. p. 323 sq. et

I. S. SEMLER in Praef. ad eiusdem operis T. XI p. 27 sqq.
(I. C. GOETZII) *Merkwürdigkeiten der königl. Bibl. zu Dresden* T. III. p. 430 sq.
(S. I. BAUMGARTENII) *Nachrichten von einer Ha. Bibl.* T. V. p. 302 sq.
Götting. gel. Anzeig. a. 1782. *Zugabe* p. 328 sqq.

Ommia Iahhia. Multa etiam, post Muhamedem in Persia gesta narravit scriptor Persicus, OMMIA IAHHIA, circa annum post Christum natum 1540, libro, quem idiomate Persico in Latinum transferre coepit *Gilbertus Gaulmin*, Francogallus, et finivit eiusdem popularis *Antonius Galland*. En libri titulum: *Lobb-it Tavarich seu medulla historiarum, auctore* OMMIA IAHHIA, *Ad-Ullatifi filio, Kazbiniensi; interpretibus e Persico* Gilberto Gaulmino *et* Antonio Gallando. Par. 16.... Quum vero, nescio qua de causa, liber typis impressus statim publico nomine ablatus fuerit, raritate ipsa rarior factus est; qua ratione *Ioan. Iac. Reiskius* commotus, apographum exempli, quod in bibliotheca Dresdensi Electorali asservatur, curari sibi fecit, maioreque annorum spatio interiecto illud tradidit *Antonio Frid. Büsching*, qui nuperrime bonis auspiciis id inseruit collectioni praestantissimae: *Magazin für die neue Historie und Geographie* (Hal. 1783. 4.) T. XVII. p. 1-180. Vulgo, at falso, opus hocce Persicum audit *Lobb al Tarikh* et *Lebtarikh*, et *Lobb al Tavarikh*. Quatuor caeterum absolvitur partibus omnemque Muhamedismi, inprimis vero Persici, historiam complectitur. — Cf. *Herbelot* Bibl. orient. p. 513 et 515 edit. pr.

...rich h. e. ...ries regg. ...rs. Mirkhondio et Iahhiae iungimus scriptorem anonymum, qui, praeter aliarum prisci terrarum orbis dynastiarum genealogias, priorum quoque ac posteriorum regum Persiae successiones descripsit, quas volumine manu scripto, praetermissis populis Orientis aliis, in lucem edidit commentarioque illustravit *Guil. Schikardus*, Prof. ling. orient. Tubingensis, hic quide...

idem titulo: *Tarich h. e. Series regum Persiae, ab rdschir-Babekan, usque ad Iazdigerdem a Chaliphis pulsum, per annos fere 400; cum prooemio longiori, in o vetusti quidam Asiae magnates, maxime Reges Adarzan: Item Genealogia Christi Salvatoris, quantum de a tenent Saraceni. Omnia ex fide Manuscripti Voluinis, Authentici apud Musulmanos; quod a Turcis ex rchivo Fillekensi reportavit, et primus in Germaniam vexit* Vitus Marchtaler, *Ulmanus. Vestita tamen liriori Commentario ex aliis Arabum et Hebraeorum libris: aliquibus vel non editis hactenus, vel nunquam visis tine. Opusculum recens, varium et paradoxum: Specimen secuturi maioris: serviturum Historicis, Philologis, ographis, et quibus libet curiosis: Indicibus quoque ornatum authore* Wilhelmo Schikardo, *Prof. Hebr.* Tungae, *typis Theodorici Werlini, Anno* 1628. 4. — e XVII familiis volumine, isto comprehensis, exhibit Schikardus tantum priores, inter quas praecipua Persica; reliquarum editionem et explicationem omisit quidem vir eruditissimus, sed promissis haud tit, forte propter bibliopolae, qui impensas erogat, indigentiam; certe Schikardus post libri istius edinem septem adhuc per annos in vivis erat. Volun ipsum, cuius fata libri titulus enarrat, quodque die in bibliotheca Guelferbytana celeberrima concitur, Schikardus sic describit in Prooemii p. 13 sq. criptum est in charta Turcica, multo quam nostras isiori et summe laevigata pedes 45 Wirtemb. lonlata circiter unum, quae in marginibus per totam gitudinem, firmitatis ergo duplicatur, et superinsta papyro subflavi coloris, ad oram fimbriatur isi, sine tamen incisuris. Caeterum non est comatus liber, sed in orbem vel cylindrum potius, re spirarum circumvolutus, ut solent orientales uli ab antiquo facere; quod latinis proprie Volun dicitur — non pictura tantum, sed et literis re Turcico est adornatum." De argumento ibid,

p. 18

p. 18 sqq. ita traditur: „Quamvis liber titulo car ipse tamen aspectus facile proderet esse Genealo sunt enim omnia circulorum plena, rectis lineis nexorum et alicubi confertim positorum, alibi sep torum longius, prout vel generandi series, vel porum ratio poposcit. Nam video *Synchronis* fuisse observatum etc.“ Titulus voluminis ips audit: *Tavvarich Baeni Adam, Aelailli-Ssalam* h. e censiones filiorum Adami, super quem pax. O autem Schikardiani, quod quidem passim in biblio cis plerisque exstat, pulcherrimum atque praestan mum exemplum teste recentissimo, *Bernhardo d nisch*, in bibliotheca Caesarea Vindobonensi visi quod, cum multa sane propria ipsius Marchtaleri nu scripta eidem codici inserta sint, haud immeri manuscriptorum elenchum a Lambecio quon relatum est; id quod videre licet p. 409 edit. no Addit Ienischius: „Duo hic cum primis memora occurrunt: et singularis, quod operis huius Schi diani formam attinet, elegantia, et, quod in passim libri huius exemplis frustra requiras, adiu genealogica ipsa tabula charactere Arabico desc etc.“

Cf. (BAUMGARTENII) *Nachr. von einer Hall. Bi* V. p. 303 sqq.

G. E. LESSINGII *Beyträge zur Geschichte und Lit tur* I. 83 sqq.

(DE IENISCH) De fatis linguarum orientalium — mentatio p. cxxx sq. et p. cxxxv.

illant et nguerue. Arsacidarum imperium, sive regnum Partho historia, ad fidem Numismatum accommodata, I. FOY VAILLANT, Bellov. Doctorem Medicun Regis Antiquarium, ac Serenissimi Cenomanens Ducis, Gazae praefectum. *Tomus primus*. Parisiis 17 4. Editio quoque in forma octava prodiit Lipsiae, cet titulus *Parisiis* prae se ferat, 1728. Qua editi

ni

numi aeri incisi sunt manu sat imperita. Tomus secundus, Achaemenidarum imperium sistens, huc non pertinet. Operi ipsi Vaillantius, morte praeventus, manum extremam imponere non potuit, sed accuratius illud examinandum et emendandum demandavit viro docto anonymo, qui vero *Carolus Valesius* perhibetur. Merito alter Parthicae historiae parens appellatur Vaillantius, quippe qui, solis adiutus fragmentis, iisque non admodum multis, quae sparsim in variis historiae Romanae scriptoribus reperiuntur, ipse quoque historiam istam non modo aggredi ausus est, verum etiam velut e densissimis tenebris atque ruderibus erutam ab incunabulis populi ad finem usque monarchiae feliciter perduxit. Reconditiora Parthorum gesta investigavit et enucleavit, ac suum regi cuique numum ausus est adsignare; quod negotium perdifficile sane fuit, atque etiam haud ubique e voto successit, cum omnes Parthorum reges, si pauculos excipias, sola ferme ΑΡΣΑΚΟΥ appellatione in numis suis insigniantur. Viginti et novem Parthi reges a Vaillantio numerantur, quorum primus Arsaces, Imperii Parthici conditor, anno ante Chr. nat. 256, V. C. 498, a quo omnes deinceps Arsacidae nuncupati: postremus vero Artabanus IV, occisus in proelio a. post Chr. nat. 226. Arsacidarum historiam proxime subsequitur brevis appendix de Persarum regibus, qui post imperii Parthici excidium Parthis imperarunt. Appendicis vero calci appositus est *Elenchus regum Armeniae maioris*, eam praesertim ob caussam, quod Armeniorum historia cum Parthica arctissimis vinculis connexa esse videatur. Annales Arsacidarum, Vaillantii historiae praemissi, ipsisque fere veterum scriptorum verbis concinnati, tribuuntur, nescio quo argumento, LUDOVICO DU FOUR DE LONGUERUE. Seorsim hos annales, et quidem castigatiores auctioresque, edidit IOAN. DANIEL SCHOEPFLINUS, hoc titulo: Annales Arsacidarum,

auctore Ludovico du Four de Longuerue. *Argento* 1732. 4.

luinus. Dubia contra explicationes numorum quor dam Parthicorum a Vaillantio allatorum movit H DUINUS in Ephemeridibus Trivoltiensibus, hac dem epigraphe: *Difficultez proposées sur quelques daille du Roi Arsaces; dans les Mémoires de Trev* a. 1726. Aug. p. 1455-1464. et: *Fausseté d'une daille d'Arsaces II, Roi des Parthes, dans le livre i tulé:* Regum Parthorum historia etc. ibid. a. 172 2088-2093.

rsini. Laudari hoc loco quoque meretur EDUA CORSINI — ad clariss. virum Paulum M. Paciaud Epistola, in qua Gortazis, Parthiae regis, numus h tenus ineditus explicatur, et plura Parthicae histo capita illustrantur. *Romae* 1757. III plagg. in 4.

r. CHRISTIANUS WAGNERUS, verbi divini qu dam minister apud Lipsienses, vir excellentis inge Arsacidarum historiam ex numis illustrare institue sed morte praeventus (a. 1693.) non perfecit, c collectanea MSCta in bibliotheca Senatoria Lipsi asservantur. vid. *Leipz. gel. Zeit.* a. 1726. p. 493.

ipt. de r. imp. i. *De geographia imperii Parthici* consulantur: MIANUS MARCELLINUS L. XXIII. c. 6. PLINI in H. N. L. VI. c. 13 et 27. STRABO L. XI. p. 782 inprimis vero ISIDORI CHARACENI σαθμοὶ Π θικοί, ab *Hoeschelio* (Argent. 1600. 8.) et ab *Huds* inter geographos minores Vol. II. editi. Qui scrip res etiam varia historiae Parthicae momenta tradi runt. Iungi possunt PLUTARCHUS, APPIANI ARRIANUS, DIO CASSIUS, aliique historiae Ron nae scriptores.

SECTI

SECTIO VI.

Scriptores de rebus Perſicis poſt Parthici imperii interitum usque ad noſtra tempora.

Praeter ſcriptores plures, ſectione quarta et quinta laudatos, primo loco recenſenda eſt *Collectio ſcriptorum rerum Perſicarum* (Francof. 1601. fol.) ſupra iam, cum de Bizaro ſermo eſſet, breviter memorata. Poſt Bizari hiſtoriam rerum Perſicarum volumine iſto continentur: HENRICI PORSII (*Secretarii Rom. Caeſarei circa a. 1580 ſqq. comitisque Ioachimi de Sinzendorf, legati Caeſarei in aula Turcica*) de bello inter Murathem III Turcarum, et Mehemetem Hodabende Perſarum regem geſto, brevis et vera narratio, ſeparatim excuſa *Francof.* 1583. 8. — PHILIPPI CALLIMACHI EXPERIENTIS de bello Turcis inferendo Oratio, habita ad Innocentium III P. R. a. 1448. non ſatis apte huc relata. — *Eiusdem* de his, quae a Venetis tentata ſunt Perſis ac Tartaris contra Turcas movendis, hiſtoria. — Appendice, quam ex Italica latinam fecit IACOBUS GEUDERUS *ab Herolzberga*, leguntur: IOSEPHI ſ. potius IOSAPHATI BARBARI et AMBROSII CONTARENI, *Legatorum reipublicae Venetae*, itineraria Perſica; IOANNIS THOMAE MINADOI Belli Turco-Perſici hiſtoria; et *Anonymi* cuiusdam belli eiusdem deſcriptio. Minadoi hiſtoria, periodum ab a. 1577 ad 1586 egregie illuſtrans, primum prodiit hoc titulo: *Iſtoria della guerra fra Turchi e Perſiani.* Venet. .... Secunda vice auctior *ibid.* 1588. 4. *Auguſtae Taurinorum* 1588. 8. *Venet.* 1594. 4. Minadous, Rhodigienſis, medicus doctus, per ſeptem annos, quibus bellum iſtud gereretur, modo in Syria, modo Conſtantinopoli vixit, virorumque plurium, rebus bellicis ac domeſticis clarorum, amicus fuit, ſcripſit etiam *Pro ſua de bello Perſico hiſtoria adverſus obiecta Leunclavii diſputationem* Venet. 1595. 4.

Collectio Scriptt. Perſ.

Porſius.

Callimachus experiens.

Barb Cont

Min

IS. *Histoire d'une revolution arrivée en Perse dans le VI siècle; par M. l'Abbé* FOURMONT; dans les Mém. de l'Acad. des Inscript. T. VII. Inest epitome historiae cuiusdam Turcice conscriptae, inde ab obitu Nuschirvani, usque ad initium imperii Cosru Parviz.

de Laet. *Persiam, seu regni Persici statum, variaque itinera in atque per Persiam*, cum aliquot iconibus incolarum dedit IOANNES DE LAET, *Lugduni Bat.* 1633, et iterum 1647. 24. Cuius *parte prima* topographia, coeli solique qualitates, populorum ingenia, mores, religio Persarum, regimen politicum; *altera* vero excerpta variorum itinerariorum, Anglorum maxime, exhibentur.

Bedik. *Cehil Sutun*, seu explicatio utriusque celeberrimi ac pretiosissimi theatri quadraginta columnarum in Perside Orientis, cum adiecta fusiori narratione de religione moribusque Persarum et eorundem vivendi modo, populis vicinis, aliisque de hac orientali natione famosissima scitu dignis, Augustissimo ac invictissimo Leopoldo Primo, Romanorum Imperatori — ab authore PETRO BEDIK, Nobili Pers-Armeno, olim venerabilis collegii de propaganda fide in litteraturis artium et SS. Theolog. alumno, exinde vero per plures annos gravissimorum pro Christianitate Orientis negotiorum fideli zelatore dicata et consecrata DVM feLIX aVstrIae prInCeps natVs (1678). *Viennae Austriae*, typis Leopoldi Voigt. pagg. 474 in 4. — Auctor commentationis de fatis linguarum orientalium ita de hoc libro sentit: „Liber hic, nescimus quo fato id factum dicamus, in historico critico Vogtii catalogo rarus dicitur. Nobis certe is iam saepius occurrit" (Viennae nimirum et in Austria: alibi tamen raro conspicitur) „accedit insuper, quod ob ea, quae narrat, si cum aliis conferantur, nemini, cui ipse Oriens cognitus est, non vehementer suspectus esse debeat. Adde et illud, linguarum orientalium omnino imperitum auctorem fuisse, id quod et Meninskius

iam

iam superiori seculo affirmavit et ipse titulus *Persicus* cum peroratione, nuncupatoriae ad Caesarem epistolae adnexa, satis superque comprobat." — Argumenta sectionum XXXIII, quas liber complectitur, recenset *Goetzius* in *Merkwürdigkeiten der königl. Bibl. zu Dresden* T. III. p. 213 sqq.

GEORGII HIERONYMI VELSCHII Commentarius in Ruzname Naurus, sive tabulae aequinoctiales novi Persarum et Turcarum anni, nunc primum editae etc. Accedit dissertatio de earundem usu. *Aug. Vind.* 1676. 4. — En Velschii verba, quod calendarium hoc, praetermissa interpretatione, chalcographi manu Turcice duntaxat efformari siverit! „Quocirca figuris aeneis exhibendas satius iudicavi; utilissimum ac homine erudito dignissimum existimans, hac quoque in re studiorum partem impendere, ut manuscriptorum aliquis usus acquiratur, qui paucis omnino obtigit, adeo, ut plures in Latinis et Graecis parum, in Orientalibus autem haud parum minus intelligant, si manuscripti codices evolvendi sint. — Ut tamen tibi isto libello prodesse saltem voluisse videar, paucula adnotabo, cetera tui ingenii solertiae commissurus." Velsch.

MATTHIAE FRIDERICI BECKII Ephemerides Persarum per totum annum iuxta epochas celebriores Orientis, Alexandream, Christi, Diocletiani, Hegirae, Jesdegirdicam, et Gelalaeam, una cum motibus VII Planetarum eorumque Syzygiis, tam lunaribus quam mutuis, mansionibus lunae, horoscopis Leonis, atque longit. dierum tabulis. Philologis, Chronologis, Astronomis utilissimae, e libello Arabice, Persice atque Turcice manuscripto, praeda militis Germani ex Hungaria, nunc Latine versae et quinque commentariorum libris illustratae. *Aug. Vind.* 1695 et 1696 excusae in fol. De editionis ratione huius calendarii, quod in praedam militi Germano in Hungaria cesserat, haec pauca ex praefatione editoris doctissimi Beck.

 afferre

afferre lubet: „Primum ſperabamus, Li ſiae, Ienae vel Francofurti ad Moenum, ubi typi Arabici exſtant has ephemerides excudi poſſe, ubi vero ſpe noſtra excidimus, eas chalcographi ſtilo in laminis aeneis exarari curavimus, inque commentariis loco Arabicorum Ebraeis litteris uſi ſumus.“ — Cf. (AM ENDE) *Nachricht von den Schriften M. F. Becks;* im Litterar. Muſeum T. II. p. 410 ſqq.

Zeno. *Commentarii del viaggio in Perſia di M.* CATERINO ZENO, *e delle guerre fatte nel imperio Perſiano, da tempo di Uſſun-Caſſan, e del ſcuoprimento delle iſole Friſlanda, e altro ſotto il polo artico.* Venetia 1558. 8. — Zeno, legatus reipublicae Venetae in aula Uſſum Haſſani, cui uxoris cognatione iunctus, a. 1471 verſatus, res quoque Perſicas, quas in itinere vel vidit vel comperit, diligenter literis mandavit, ſtatimque poſt reditum typis exprimi curavit, quae editio adeo rara, ut *Ramuſius*, qui Zenonis relationem in collectione ſua itinerariorum repetiit, eam invenire haud potuerit. Zenonem ſecuti ſunt, tanquam legati Veneti in Perſiam,

Barbaro. Contarini. IOSAPHAT BARBARO et AMBROSIUS CONTARINI, duumviri nobiliſſimi, atque in rebus agendis experientiſſimi, quorum relationes ſeu itineraria ſupra iam laudavimus, capite ſecundo et in hac ſectione ſexta. Commorati ſunt in Oriente, Contarenus certe, ab a. 1473 usque ad 1477. Leguntur quoque relationes iſtae in *Antonii Manutii* Raccolta de Viaggi (*Vinegia* 1543. 8.) p. 24 ſqq. et 65 ſqq.

Viaggio d'un Mercante. *Viaggio d'un Mercante nella Perſia dall' anno* 150[illegible] *ſino all' anno* 1520; nella Raccolta de viaggi di Ramuſio Vol. II. p. 78 ſqq.

Shirley. ANTONII et ROBERTI SHIRLEY, fratrum, in aula Schahi Abbae a. 1599, 1600 et 1601 commorantium, relatio ſervata eſt in *Purchas's* Pilgrims T. II p. 1383 ſqq. Ibidem (p. 1422 ſqq.) reperies alius Angli,

Cartwright. IAON. CARTWRIGHT, eodem tempore in Perſia verſati, relationem.

Beſchr

Beschreibung der Persianischen Reise, welche im Jahr K
602 *von* STEPHAN KAKASCH *von Zolonkomeny an-* Tec
gefangen, und als derselbe zu Lantzen verschieden, von
einem Reissgefehrten GEORG. TECTANDRO *vollendet*
worden. Altenburg 1609. 8. c. figg. aen. Tectander
Kakaschio, legato Imperatoris Rudolphi II in Persiam
misso, ab epistolis erat.

Relaciones de D. Juan de Persia, donde se tratan Relaci
as cosas notables de Persia, la genealogia de sus reyes, etc.
guerras de Persianos, Turcos y Tartaros. Valladolid
604. 4.

Viaggi di PIETRO DELLA VALLE *il Pellegrino,* della V
descritti da lui medesimo in lettere familiari al suo amico
Mario Schipano, scritte dall' anno 1614, fin' al 1626,
divisi in trè parti: cioe la Turchia, la Persia, e l'India.
Roma 1650. 1658. 1663. III Partes s. IV Tomi in 4
Persiae scil. descriptio duos in Tomos est divisa).
Libris rarioribus adnumerantur. Volumen primum
tera vice typis impressum 1662 cum auctoris vita et
figie. Recusum est opus *Venet.* 1661. IV Tomi in 12.
rancogallice *à Paris* 1661. IV Voll. in 4. ibid. 1745.
III Voll. in 12. Theotisce *Genf* 1674. fol. (Adiecta
t huic versioni Petri della Valle vita, à *Phil. Maria*
onini conscripta). Peregrinator quidem sat illustris,
erito tamen propter nimiam credulitatem haud raro
spectus. — Cf. *Apostolo Zeno* ad Fontanini Bibl. T.
p. 274.

L'ambassade de Dom GARCIAS DE SILVA FI- de Sil
GUEROA *en Perse (depuis 1617 jusqu'en 1624) conte-* Figuero
nt la politique de ce grand empire, une relation de la
erse et des Indes, traduite de l'Espagnol par le Sieur de
ICQUEFORT. à Paris 1667. 4. Anglice in *Purchas's*
lgrims T. II. p. 1533. Legationem ad Abbam, Per-
e regem, nomine Philippi III, regis Hispani, pro
biliendo rerum Persicarum commercio ex Ormus,
clusis reliquis nationibus, Figueroa obiit. Descri-
ntur in hac relatione non solum situs et mores, sed

 etiam

etiam alia memorabilia, v. c. ruinae C[illegible] arae sive Palatii Persepolitani, historia captae Ormu[illegible] et alia.

rbert. *Relation du Voyage de Perse et des Indes orientales (fait en 1626. 1627) traduite de l'Anglois de* THOMAS HERBERT; *avec la relation historique de la revolution arrivée au Royaume de Siam l'an* 1647, *traduite du Flamand de* Jeremie van Vliet. *à Paris* 1663. 4. Autographum Anglicum prodiit hoc titulo: *Travels into the East.* Lond. 1634. 4. ibid. 1638. 4.

Libri hactenus recensiti illustrant Persiae historiam eo tempore, quo Schah Abbas I imperium tenuit (a. 1587-1628). Quibus sequentes iungendi:

ouvea. *Relaçam das guerras et victorias del rey da Persia Xa-Abbas, contra o gran Turco Mahometto et seu filho Amethe, con un libro da transmigraçao dos Armenios: composto pello* P. ANT. DE GOUVEA. Em Lisboa 1611. 4. Francogallice *à Paris* 1646. 4.

a Valle. *Delle conditioni di Abbas rè di Persia; da P.* DELLA VALLE. Venetia 1628. 4.

Historiae periodi sequentis inservit:

rtabiet. Historia orientalis a temporibus Chah Abbas, regis Persarum, ad annum circiter 1660; auctore ARAKHEL WARTABIET. Amstelod. 1669. 8. — Liber Armenice scriptus typisque Armenicis impressus, in quo varia antiqua et nova, memoratu dignissima, continentur, v. c. de transportatione Armenorum ex Ararat versus Ispahan: de viris inter Armenos pietate ac eruditione conspicuis; series Patriarcharum Armenorum, incipiens a Niersese Claiensi ad tempora auctoris; genealogia regum Persarum et Osmanorum etc. — Cf. *Io. Ioach. Schroederi* Thesaurus linguae Armenicae p. 39.

Olearius. ADAMI OLEARII *Neue orientalische Reisebeschreibung.* Schleswig 1647. fol. Editio altera auctior, hac quidem inscriptione: *Vermehrte Moscowitische und Persianische Reisebeschreibung.* ibid. 1656. fol. Editio tertia, hoc titulo: *Ausführliche Beschreibung der kundbaren*

ren Reise nach Muscow und Persien, so durch Gelegenheit einer Holsteinischen Gesandschaft von Gottorf aus, an Michael Fedorowitz, den grossen Zaar in Muscow, und Schach Sefi, König in Persien, geschehen. ibid. 1663. fol. Editio quarta eadem inscriptione. ibid. 1671. fol. Editio quinta post Olearii obitum prodiit hoc titulo: *Reisebeschreibung, bestehend in der nach Muskau und Persien, wie auch* JOH. ALBRECHTS VON MANDELSLO *Morgenländischen, und* JÜRG ANDERSENS *und* VOLQ. YVERSENS *orientalischen Reise, mit angehängter chinesischen Revolution, auch beygefügten Persianischen Rosenthal und Baumgarten.* Hamburg 1696. fol. cum figg. aen. Editio haec Hamburgensis locupletissima est, ut vel ex inscriptione patet. Variae quoque huius operis *versiones* exstant. *Belgicae*, opera *Diterici de Wageningen* in epitomen contractae, tres editiones Amstelodami, Groningae et Ultraiecti uno eodemque anno 1651 comparuerunt.*) *Itala* sic inscripta: *Viaggi di Moscovia degli anni* 1633, 1634, 1635 et 1636 libri III, *cavati dal Tedesco di* Adamo Oleario; *con una relatione di Moscovia, scritta da* RAFFAELE BARBERINO *al conte di Zubarola, l'anno* 1565. In Viterbo 1658. 4. In linguam *Anglicam* a *Ioh. Davisio* versum prodiit opus *Londini* 1666. et in epitomen redactum ibid. 1705. *Wicquefortius* illud in linguam *Francogallicam* transtulit, quae versio lucem adspexit *Paris.* 1659. II Voll. in 4. *ibid.* 1666. II Voll. in 4. *ibid.* 1679. II Voll. in 4. Quarta vice eadem versio *Leidae* 1719 producta est, addito in titulo elogio, non solum ipsum opus insigniter auctum, verum etiam marginalia, quae appellant, addita esse. Sedula tamen collatione facta, apparebit, loca a *Wicquefortio* in prioribus versionis

D 5 editio-

*) Ante iam versionem Belgicam prodiisse, credere iubent verba titulo editionis Groningensis addita: *En desen tweeden Druck met eenige Caerten — vermeerdert en verbeetert.* Plures exstare editiones versionis Belgicae, verisimile est, sed non certo constat.

editionibus omissa, tantum restituta, idque in margin[e] indicatum, praetereaque nihil additum esse. Eo lo[cu]pletior et splendidior est editio *Amstelodamensis* 172[7] II Voll. in fol. c. figg. aen. multis. — Candore ac sin[]ceritate Olearii narrationes sese commendant, lice[t] passim credulitate laborent. Friderici tertii, Duci[s] Holsatiae, legatis in Russiam et Persiam magnos o[b] conatus, qui tamen irriti facti, missis ab epistolis era[t] Olearius. Persiam quidem visebat annis 1637 e[t] 1638.

Cf. I. MOLLERI Introd. in histor. Ducat. Cimbr. P. I p. 143 sqq. *Eiusd.* Cimbria literata T. II. p. 593 sqq. I. C. GADEBUSCH *Livländische Bibl.* T. II. p. 320 sq.

[Im]brechts. Ex pluribus hucusque commemoratis itinerari[is] epitomas composuit Batavus SAMUEL IMBRECHTS easque in lucem edidit hac inscriptione: *Voyagien na[a] en door het groot en magtige Koningryk van Persia.* Amsterd. 1667. 4.

[Ta]vernier. JEAN BAPT. TAVERNIER *Six Voyages en Turquie, en Perse et aux Indes faits pendant l'espace de quarante ans, accompagnés d'observations particulieres sur la qualité, la religion, le gouvernement, les coutumes et le commerce de chaque païs, avec les figures, les poids et la valeur des monnoies qui y ont cours.* à Paris 1676. II Voll. in 4. à Amsterd. 1679. 12. à Utrecht 1712. III Voll. in 8. à Rouën 1713. V Voll. in 12. à la Haye 1718. III Voll. in 8.

Eiusd. *Recueil de plusieurs relations et traités singuliers et curieux, non compris dans ses six premiers voyages, avec figures en taille-douce.* à Paris 1679. 4.

Versiones Theotiscae duae uno eodemque anno prodierunt his titulis insignitae: *Herrn* J. B. TAVERNIERS, *Freyherrns von Aubonne, vierzigjährige Reisebeschreibung, worinnen dessen durch Türkey, Persien, Indien und noch mehr andre Oerter, höchstlöblichst-vollbrachte sechsmalige Länder-Reise, benebenst* etc. *Aus dem*

*n Französischen in das Teutsche treulichst übertragen
d zum Druck befördert durch* J. Menudier, *des hoch-
rstl. Bayreuth. Collegii Christian-Ernestini Prof. Publ.*
ürnberg 1681. III Partes in fol. c. figg. aen. J. B.
AVERNIER *Beschreibung der sechs Reisen in Türkey,
ersien und Indien* etc. *anfangs Französisch beschrieben,
d in drey Theile abgetheilt, anjetzo aber nebst der Be-
reibung des Türkischen Serrails und der Krönung des
tt regierenden Königs in Persien, in Teutscher Sprache
s Licht gestellt durch* Joh. Herm. Wiederhold, Genf
81. fol. c. figg. aen. — *Belgice a J. H. Glazemaker.*
msterd. 1682. 4. — Tavernier, peregrinator famo-
ssimus, ab a. 1636 usque ad 1664 septies Persiam
igit, regi Abbae probe notus.

Journal du voyage du Chevalier (Jean) CHARDIN Chardin.
*Perses et aux Indes orientales, par la Mer Noire et
r la Colchide.* à Londres 1686. fol. à Amsterd. 1686.
Voll. in 12. Quae editiones primum tantum tomum
bent; multo auctiores sunt sequentes: *à Amsterd.*
11. III Voll. in 4. et XI Voll. in 12 (Editio in for-
a duodecima pluris aestimatur). *Rotomagi*, nescio
io anno, male repetita editio Amstelodamensis in
rma quarta. Locupletior et optima est editio, cuius
fronte verba haec leguntur: *Augmentée du Couron-
ment de Solimann III, et d'un grand nombre de Passa-
s tirés du Manuscrit de l'Auteur, qui ne se trouvent
ns les editions précédentes.* à Amsterd. 1735. II Voll.
IV Tomi in 4. c. figg. aen. — Chardinus bis fuit in
ersia, primum inde ab a. 1664 usque ad 1670, post
a. 1671 usque ad 1677. Mortuus a. 1713 anno
tatis LXX. Ex omnibus itinerariis, quae antea pu-
ici iuris facta sunt, eminet hoc Chardini, seque ac-
uratione atque doctrina prae caeteris magnopere
ommendat. Secum in itinere duxit suisque sumti-
us aluit Grelotum, pictorem satis celebrem, quo in
elineandis regionibus, urbibus atque aedificiis multo
um fructu usus est. Optandum tamen, ut tabulis

his

his signa addidisset, ex quibus intelligi potuisset, quo sum observationes sese referant. In regia Persarum sede Ispahan Chardinum adiuvit *Herbertus Diage* inque mathesi doctum quendam monachum ibidem commorantem adhibuit. Praeterea Turcicae, Persicae atque Arabicae linguae gnarus ad familiaritatem primariorum in aula ministrorum facile aditum sibi paravit, quo factum est, ut multa erueret, quae aliis se se subtrahere solent. Promisit etiam descriptionem geographicam totius Persarum regni atque plenam historiam: nihil vero, quantum scimus, typis mandatum fuit.

uliers. *Les beautés de la Perse, ou la description de ce, qui y a de plus curieux, avec la carte et les desseins faits sur les lieux, par le Sieur* ANDRE DAULIERS DESLANDES, *et la relation des aventures de Louis Marot, pilote général des galeres de France.* à Paris 1673. 4.

yer. JOHN FRYER'S *Travels into Persia, begun 1676, finished* 1681; in eiusdem *New Account of East-India.* London 1698. fol. Belgice, *Hagae Comit.* 1700. 4.

npfer. ENGELBERTUS KAEMPFER — carum Germanis nomen, de quo recte gloriantur — legationi Suecicae, ad aulas Russicam et Persicam missae, ab epistolis, inde ab a. 1683 usque ad a. 1685 in Persia, praecipue Ispahani, imperii sede, commoratus, summa dexteritate ac fide, quae observavit, omnem praecipue aulae Persicae rationem, litteris tradidit, libro, cui titulus: *Amoenitatum exoticarum politico-physico-medicarum* Fasciculi V, quibus continentur variae relationes, observationes et descriptiones rerum Persicarum et ulterioris Asiae, multa attentione in peregrinationibus per universam Orientem collectae. *Lemgoviae* 1712. 4. Fasciculus primus rebus Persicis dicatus, quippe qui XVI relationes de aulae Persicae statu hodierno contineat. Fasciculo secundo et tertio nonnulla quoque insunt, Persiam spectantia, v. c. de mari Caspio; de turri cornuta in regia Persarum urbe

urbe Ispahano; de monumentis campi Persepolitani, rupi insculptis; de palatii Istachr sive Persepolitani ruderibus; de antiquitatis monumentis in campo Sjubasar novae Persepolis; de illustrium Persiae poetarum sepulturis; de oenopoeia Sjivasensi; de memorabilibus montis Benna; de ruderibus diluvii Mosaici in Persia. Fasciculis etiam tertio et quarto occurrunt varia, Persiae historiam naturalem illustrantia. Museum Britannicum, quo Londinum superbit, plura monimenta diligentiae Kaempferianae, Persiae cognitionem iuvantia, continet, quae ne prorsus intereant, sed potius cum orbe litterario communicentur, maxime optandum est.

Voyage ou Relation de l'état présent du royaume de Perse, avec une Dissertation curieuse sur les mœurs, religion et gouvernement de cet état; par M. *** SANSON (Missionaire apostolique). *Enrichi de figures* (quatuor tantum invenire licuit). à Paris 1659. 12. c. figg. aen. Theotisce a *Christiano Juncker.* Dresd. und Leipzig 1695. 12. 1701. 12. c. figg. aen. — Auctor, anno 1683 et sequentibus, Persiae provincias fere omnes peragravit, fideque satis dignus videtur. Sanson.

Anonymi *Relation nouvelle du Levant, avec une Description de l'Asie Mineure, de l'Armenie et du Royaume de Perse.* à Paris 1668. in 12. Relat. du Le

FRANTZ CASP. SCHILLINGERS *Persianische und Ost-Indianische Reise vom Jahr* 1699 *bis* 1702. Nürnberg 1707. 8. ibid. 1709. 8. ibid. 1716. 8. c. figg. aen. — Auctor, Ettinga-Badensis, tonsor fuit comesque duorum Iesuitarum, Evangelii apud exteras gentes praeconum, stilo sat barbaro describit candide, quae vidit vel audivit. Mappa geographica imaginesque gentium Asiaticarum sunt adiectae.

CORN. LE BRUYN s. Francogallice LE BRUN *Voyages par la Moscovie, en Perse et aux Indes orientales.* à Amsterd. 1718. II Voll. in fol. c. figg. aen. — Itinerarium optimae notae, cuius auctor a. 1704 et le Bru

1705 Persiam perlustravit. Alias Orientis plagas antea viserat, easque descripserat in relatione sat ampla Belgice composita *Delphis* 1699. fol. c. figg. aen. Versio Francogallica prodiit *Amstelod.* (Paris.) 1714. fol. c. figg. aen. Ambo itineraria iunctim, at negligenter, edita *Rothomagi* 1725. V Voll. in 4. Desunt quoque plures, quibus priores superbiunt editiones, imagines.

Lucas. (*Premier*) *Voyage du Sieur* PAUL LUCAS *au Levant.* à la Haye 1705. II Voll. in 8. c. figg. aen. à Paris 1731. II Voll. in 12. c. figg. aen. — (*Second*) *Voyage dans la Grece, Asie mineure, Macedoine et Afrique.* à Amsterd. 1714. II Voll. in 12. c. figg. aen. — (*Troisieme*) *Voyage fait en* 1714 *etc. dans la Turquie, l'Asie, Syrie, Palestine, haute et basse Egypte.* à Amsterd. 1720. II Voll. in 8. à Paris 1724. III Voll. in 8. c. figg. aen. — Primum itinerarium Theotisce redditum ab I. M. L. *Hamb.* 1708. 8. secundum *ibid.* 1715. 8. omnia *ibid.* 1739. V Voll. in 8. — Lucas, vir litterarum studiis haud imbutus, sumtibus regis Francogallici itineraria instituens, multa narrat, quae vel fide indigna, vel parvi momenti sunt; ipse etiam diaria sua non in ordinem redegit et typis exprimi curavit, sed anonymus. Attamen itineraria haecce non prorsus contemnenda sunt; tertio insunt, quae Persiam attinent.

Bell. Quae memorabilia circa a. 1715 in Persia evenerunt, exponit testis oculatus, IOAN. BELL, Medicus Scotus, qui Petropoli in Persiam anno isto iter fecit, idque descripsit libro Anglico, de cuius autographo nobis non constat, quod vero Gallice prodiit, hoc titulo: *Voyages depuis Petersbourg dans diverses contrées de l'Asie.* à Paris 1766. III Voll. in 12 mai. Voluminis tertio inest iter Persicum.

la Maze. *Journal du Voyage du P.* DE LA MAZE *en Perse, de Chamaké à Hispaham par la Province du Guilan;* dans les nouveaux Mémoires des Missions (à Paris 1718. 8.) T. III. p. 393-482.

Histoire

Histoire de la dernière revolution de Perse, par le P. du Cer
U CERCEAU, *Jesuite.* à la Haye 1728. à Paris 1729.
/ Voll. in 12. Anglice *Lond.* 1728. II Voll. in 8 mai.
- Opus, e schedis Iesuitae KRUSINSKY, plurima-
im rerum in Persia ab initio fere seculi nostri usque
l annum 1725 testis, compositum.

Histoire des revolutions de Perse. 1750. III Voll. in de Clai
2. Variis ex schedis a docto Francogallo, LUD.
NDR. DE LA MAMIE DE CLAIRAC, collectus li-
er, quo historia Persiae ab a.... usque ad 1730 illu-
ratur.

Pleraque, a Krusinskio et Clairaco narrata, con- Chron. Peregr.
irant cum *Chronico Peregrinantis,* quod primum *Con-
antinopoli* 1142 vel A. C. 17⅔⅞ in 4. e typographia,
aucos per annos subsistente, prodiit, ex Turcico in
atinum sermonem conversum opera et studio *Ioan.
hristiani Clodii* Lipf. 1731. 4. recusum. Ex hoc fonte
ia deduxit, qui recentiores Persici imperii vicissitudi-
es simul addidit pseudonymus auctor PHILANDER
m der QUELLE *in Herkunfft, Leben und Thaten des
ersianischen Monarchens Schach Nadyr, vormahls Kuli-
han.* Leipz. 1738. 8.

Duobus hisce libris posterioribus narrantur primi,
ios famosissimus ille *Kuli Khan* seu *Nadir Schah* ex-
tavit in Persia, terribiles motus. Uberiori huius
ranni, Persiaeque viginti per annos (1727-1747)
b eius regimine conditionis miserrimae, cognitioni
serviunt opera sequentia:

JAMES FRASER'S *History of Nader Schah, former-* Fraser.
called Thamas Kuli Khan. Lond. 1742. 8. ibid. 1743.
— Auctor non solum linguarum orientalium co-
iitione probe imbutus, sed etiam decem per annos
terris Indicis et Persicis versatus, diligentissimeque
nnia, quae historiam Nadiri explicare et illustrare
ossent, scrutatus est. Quatuor partibus totum ab-
lvitur opus praestantissimum.

Voyage

Otter. *Voyage en Turquie et en Perse, avec une Relation des expeditions de Thamas Koulikhan; par M.* OTTER à Paris 1748. II Voll. in 12 mai. — Theotisce cum annotatiunculis a *Georg. Frid. Cas. Schadio* Norimb. 1781. 8 mai. Primum solum volumen sermoni Theotisco donatum; alterum exspectatur. — Auctor, Suecus, socius Academiae Inscriptionum Parisiensis, a rege Ludovico XV in Orientem missus, annis 1737, 1738 et 1739 Persiam devastatam vidit atque viginti per menses Ispahani commoratus est. Narrationes historicas partim e scriptis relationibus, partim e colloquiis cum viris peritissimis hausit, easque sine omni fuco fideliter litteris mandavit.

Hanway. (IONAS HANWAY'S) *Historical Account of the British Trade over the Caspian sea with a Journal of Travels from London through Russia into Persia; and back again through Russia, Germany and Holland. To which are added, the Revolutions of Persia during the present Century, with the particular history of the great Usurper Nadir Kouli.* London 1753. II Voll. f. IV Tomi in 4. c. multis figg. aen. *Theotisce* Hamb. 1754 II Voll. in 4. c. figg. aen. In compendium opus redactum legitur in collectione itinerariorum: *Sammlung der besten und neuesten Reisebeschreibungen in einem ausführlichen Auszuge* (2te Aufl. Berlin 1765. 8 mai.) T. I. et II. — Auctor doctus prudensque mercator Anglicus, non solum res gestas Nadiri, quocum saepius collocutus est, sed etiam Persiae historiam, recentiorem praecipue dexterrime describit, volumine quidem secundo, quod separatim etiam venditur hoc titulo: *The Revolutions of Persia.* Hanway annos 1743, 1744 et 1745 in Persia peregit. — *Götting. gel. Anzeig.* 1753. p. 742 sqq.

Istoria di Thamas Kouli-Kan. *Istoria di Thamas-Kouli-Kan, Sofi di Persia, tradotta dal Francese. Parte prima. Londra* (seu potius Venetiis) 1740. — *Parte seconda dove si contiene un esatto racontto di quanto e seguito nella sua Espedizione contro*

ntro il Gran-Mogol. ibid. 1741. 8. cum mappa geo-aphica, maximam partem regionum Orientis re-aesentante. Utrum liber re vera ex Francogallico iomate in Italicum translatus, an potius archetypum t, indagare non licuit; caeterum sat apte et concin-e compositus. Persiae geographia et historia anti-nior brevis praemissa, recentiorque usque ad annum 739 deducta est.

Histoire de Thamas Kouli-Khan, nouveau roi de erse, ou Histoire de la dernière révolution de Perse, ar-vée en 1732; *par* M. (André) DE CLAUSTRE. à Pa-s 1742. 12. Neque huius neque sequentis libri noti-im accuratam nancisci possumus. de Claustr.

A genuine history of Nadir-Cha present Schach or mperor of Persia, fromerly call'd Thamas Koulikan, ith a particular Account of his conquest of the Mogul's ountry. Together with several letters between Nadir-ha to his Son. Translated from the original Persian Ianuscript into Dutch by order of the honor. JOHN LBERT SECHTERMANN, *President of the Dutch actory at Bengal and now done into English, with an itroduction by Editor containing a description and mpendious history of Persia and India.* London 742. 8. Sechtermann.

Nouveaux Mémoires des Missions de la Compagnie Jesus dans le Levant. Tome IX. à Paris 1755. 12. — raeter relationes de statu religionis in Persia atque de storia huius imperii, inest narratio de vita ac morte adiri. Nouv. Mém. de Missions.

Abhandlung über die Geschichte des Königreichs Per-n, von dem Anfang des gegenwärtigen Jahrhunderts, s auf den Tod des Schach Nadir 1747; in IOH. ONR. FÄSI's *Abhandlungen über wichtige Begeben-iten aus der alten und neuen Geschichte* P. II. p. 355-54. — De fontibus narrationis, satis perspicuae et cundae, auctor nil meminit. Fäsi.

Comes de Dadich. Comes FRANC. DE DADICH in historia imperii Turcici saeculi nostri, quam inscripsit: *Denkwürdigkeiten von Constantinopel*, varia huc pertinentia, quae cognitionem rerum gestarum penitiorem arguunt, narrat in GATTERERI hist. Bibl. P. IX-XVI. in primis P. XIII. p. 240 sqq.

Muhammed Mahadi Khan. Recentissimum de Nadiro opus, a nobili Persa compositum, sic inscribitur: *Histoire de Nader Chah, connu sous le nom de Thamas Kulikhan, Empereur de Perse. Traduite d'un Manuscrit Persan, par ordre de Sa Majesté le Roi de Dannemark, avec des notes chronologiques, historiques, geographiques, et un Traité sur la Poesie orientale. Par M.* (William) Jones, *Membre du College de l'Université à Oxford.* à Londres 1770. II Partes in 4. Theotisce (a *Thoma Henr. Gadebusch*, Professore Grypswaldensi) *Greifswald* 1773. 4. — Auctor MIRZA MUHAMMED MAEHDI s. MAHADI KHAN (*Mirza Mahadi* et *Khan* sunt appellationes dignitatum) e provincia Persica Masanderan ortus, Nadiro ab epistolis secretioribus, opus hocce a. 1757 vulgavit lingua vernacula. *Carsten Niebuhr*, nobilissimus peregrinator, nunc Meldorpii in Holsatia vitam degens, dum in Persia moraretur, apographum operis aulae regiae Danicae non sine magna difficultate acquirebat, quod in Angliam Ionesio, viro litterarum orientalium peritissimo, mittebatur, ut illud Francogallice redderet. Qua ex interpretatione Theotisca, praeferenda quodam modo Francogallicae, derivata est. Niebuhr scilicet Gadebuschio subministravit non modo relationem de auctore et eius opere, verum etiam observationes praestantissimas in historiam Persicam a. 1747-1765, quibus Muhammedi narratio continuatur. Nadiri res gestae more scriptorum orientalium poetice et tumide magis, quam historice descriptae, adeoque omnis operis οἰκονομία a regulis artis historicae abhorret, ut nobis lectio eius molesta potius, quam iucunda videatur. Auctor quidem, flagelli

gelli istius generis humani servus, non sine omni partium studio scripsit, ideoque diligenter conferendus cum aliis historicis: tamen plerisque in narrationibus fide dignior caeteris, quippe qui multos per annos Nadiri facinora oculis usurpaverit iisque partim interfuerit. *Jones* addidit observationes nonnullas, v. c. de anno Muhammedico; seriem regum Persiae inde a dynastia Pischdadiorum; indicem alphabeticum provinciarum urbiumque Persiae; dissertationem de poësi orientali, Arabica scil. Persica et Turcica. Anglus doctissimus ipse postea sermone patrio elaboravit opus hoc titulo:

Jones *The History of the Life of Nader Shah, King of Persia. Extracted from an Eastern Manuscript, which was translated, into French by Order of His Majesty the King of Denmark. With an Introduction — and an Appendix. — To which are added Pieces relative to the French Translation. By* WILLIAM JONES — London 1773. 8 mai. — Titulus non accurate satis argumento respondet. Praefationem seu potius dissertationem de arte historica summisque historicis antiqui ac recentioris aevi sequitur *Introductio*, cuius pars prima complectitur Asiae descriptionem, brevem quidem, at iudicio elegantiaque compositam: altera epitomen historiae Persicae, e scriptoribus Persicis, v. c. Mirkhondo, Khondemiro, Ferdusio (Persarum Homero) haustam. Introductionem excipit historia rerum gestarum Nadiri, derivata quidem ex Muhammedi opere, modo recensito, sed veste Asiatica detracta Europaeaque induta, atque in compendium quasi contracta, additis tamen passim Angli sententiis et narratiunculis. Appendix continet: Specimen super poesi populorum orientalium; historiam linguae Persicae; et — vanitates Ionesii.

Cf. *Götting. Anzeigen* a. 1770. *Zugabe* p. CCLX sqq. a. 1773. p. 875 sqq. et p. 914 sqq.

GATTERERI Hist. Bibl. T. XVI. p. 11 sqq.
Eiusdem Hist. Journal T. V. p. 230 sqq.

Parallèle de l'Expedition d'Alexandre dans les Indes avec la conquête des mêmes contrées par Thamas Kouli-Chan; par M. DE BOUGAINVILLE, *Secretaire perpetuel de l'Acad. Royal. de Belles-Lettres.* à Paris 1752. 8.

* * *

Kuli Khani seu Nadiri facinora ac portenta a scriptoribus fabularum Romanensium variis figmentis mixta, satisque impudenter tanquam verae historiae in publicum protrusa: quam in classem referendi libelli Francogallice conscribillati sequentes:

Histoire de Thamas Koulikan, Sophi de Perse. Nouvelle edition. à Amsterd. et Leipz. 1741. II Partes in 12 mai.

Mémoires secrets pour servir à l'histoire de Perse; à Amsterd. 1745. 12 mai. Theotisce, *Cölln* 1746. 8.

Mémoires de Schach Thamas II, empereur de Perse écrits par lui même et addressés à son fils. à Paris 1758 II Voll. in 12 mai.

* * *

Restat, ut scriptores, qui recentissimam Persiae historiam inde a Nadiri obitu narrarunt et illustrarunt, paucis indicemus.

Praeter NIEBUHRI observationes iam memoratas, ab HEYNIO etiam in continuatione historiae ex Anglico in Theotiscum sermonem translatae universalis, a Guthrio, Grayo aliisque e maiore opere Anglico excerptae, adhibitas (T. VII. p. 678 - 698), commemorandus est libellus: *Essai sur les troubles actuels de Perse et de Georgie, par M. de P.* (PEYSSONNELL) à Paris 1754. 12 mai. Auctor, negotiis Francogallorum mercatoriis Smyrnae multos per annos prospiciens, priora regni Persici fata etiam attigit.

His

His iungenda, quae CARSTENS NIEBUHR ipse de Persiae statu turbulento a. 1765 observavit atque retulit in itinerario nobilissimo, Theotisce scripto (*Hafniae* 1777. 4 mai.), P. II. p. 68-209. N

Recentiora his retulit alius testis oculatus, SAMUEL GOTTLIEB GMELIN, Socius Acad. Scient. Petropolitanae, in opere praestantissimo: *Reise durch Russland zu Untersuchung der drey Reiche der Natur*, cuius pars tertia ita inscribitur: *Reise durch das nordliche Persien, in den Jahren* 1770, 1771 *bis in den April* 1772. St. Petersburg 1774. 4 mai. Admixta sunt nonnulla, historiam Nadiri illustrantia, ab Hanwayi aliorumque superiorum scriptorum narrationibus discrepantia, nihilo minus veriora. Maximi etiam aestimandae relationes de statu hodierno Persiae politico, ecclesiastico, litterario ac domestico, sicuti illae de mari Caspio. Gmelin

Recentissima sunt, quae referuntur in epistola scriptoris anonymi, data Astracani versus finem anni 1780, editaque a BÜSCHINGIO in eius *Wöchentlichen Nachrichten* etc. a. 1781. p. 321, hoc quidem titulo: *Nachricht von des Kerim-Chan Tode, und von den Veränderungen, welche nach demselben in Persien vorgegangen seyn sollen.*

CAPVT IV.

SCRIPTORES DE REBVS HEBRAEORVM ET IVDAEORVM.

SECTIO I.

SCRIPTORES DE PALAESTINA.

I. *Scriptores universales.*

A. *Itineraria et Topographiae a testibus oculatis conditae.*

Praeter auctores codicis sacri, Flavium Iosephum et Strabonem, qui passim in libris suis terrae sic dictae sanctae seu Palaestinae mentionem fecere eiusque naturam ac partes occasione data descripserunt, sequentes hic commemorandi sunt scriptores veteres et recentiores.

Eusebius Hieronymus. EUSEBIUS *Pamphili*, Episcopus Caesariensis in Palaestina († post Chr. nat. circa a. 340), librum de situ et nominibus locorum Hebraicorum, secundum ordinem litterarum dispositum, scripsit, in quo de regionibus, urbibus, vicis, fontibus, fluviis, montibus, desertis aliisque locis agit, quorum mentio fit in sacris, potissimum Hebraicis litteris. Hunc de locis Hebraicis librum HIERONYMUS *Stridonensis*, plures per annos Bethlehemi usque ad annum 420, quo obiit, vitam degens, interpretatione Latina, quam minus commodam non nemo dederat, offensus, alia donavit, quae, cum in Eusebianis res multas vel omiserit vel auxerit vel immutaverit, propemodum liber novus evasit. Prodiit Eusebii liber Latine, interprete Hieronymo, in eius operum Tomo IV, *Basileae* 1516. fol. Tomo III, *ibid.* 1553. fol. Tomo VIII, *Parisiis* 1643. fol. Tomo III, *Francof.* 1689. fol. In ordinem aptio-

rem

rem redactus, Graece, cum interpretatione Latina, et *Hieronymi* et *Iacobi Bonfrerii*, Iesuitae, (Bonfreriana Graecis Eusebii penitus respondet ideoque ab Hieronymiana diversa) huius doctissimis notis mappaque geographica primum eiusdem in Iosuam, Iudices et Ruth commentario subiectus, *Parisiis* 1631. fol. *ibid.* 1659. fol. *Lucas Holstenius*, veteris geographiae peritissimus, novam Eusebii de locis Hebraicis editionem pollicitus est libro de vita et Scriptis Porphyrii p. 21. Postea *Ioan. Martianay* Eusebii librum correctiorem et versionem Hieronymi, omissis tamen animadversionibus Bonfrerii, cum reliquis Hieronymi operibus edidit *Paris.* 1699. fol. T. II. p. 386 sqq. Novam editionem paravit *Ioan. Clericus*, qui et Bonfrerii et suas observationes adiecit hac quidem epigraphe: EUSEBII et HIERONYMI *Onomasticon urbium et locorum S. Scripturae; Graece et Latine, auctum et illustratum a* Iacobo Bonfrerio, *cum animadversionibus* Io. Clerici. Acc. BROCARDI descriptio terrae sanctae. Amstel. 1707. fol. Optandum sane fuisset, ut post novas Martianaei et Clerici editiones prodiisset idem Eusebii liber expolitus cura doctissimi viri *Iacobi Rhenferdi*, cuius egregia in eundem specimina observationum leguntur in eius operibus philologicis a Davide Millio editis p. 776-828. Caeterum Bonfrerii in Eusebium notae cum illustrationibus *Clerici*, additis *Augustini Calmeti* et *Ren. Iosephi Turneminii* annotationibus insertae sunt *Ioan. Steph. Menochii* Commentario S. Script. T. II. append. p. 151 sqq. (*Venet.* 1722. fol.); integra vero Clerici editio *Blasii Ugolini* Thesauro antiqq. sacr. T. V (*Venet.* 1748. fol.). Pulcherrimam quoque huic Eusebii libro lucem attulit Relandus in sua Palaestina, de qua infra.

Itinerarium Hierosolymitanum, ab anonymo a. 333 confectum, et cum Antonini itinerario et Hieroclis Synecdemo, a *Petro Wesselingio* annotationibus doctissimis in lucem editum *Amstel.* 1735. 4. Itiner. Hieros.

'abula Puting. De *Tabula Peutingeriana*, huc quoque trahenda, alibi agendum erit.

herius. Exstat et EUCHERII, Episcopi Lugdunensis saec. V, epistola de situ Iudaeae urbisque Hierosolymitanae ex Iosepho, Hieronymo etc. ad Faustinum (*Faustum*) presbyterum Insulanum, quam edidit *Phil. Labbeus* T. I. Bibliothecae novae manuscriptorum p. 665 - 667. (*Paris.* 1657. fol.).

phanius. rdiccas. gesippus. Praeterimus alios Palaestinae descriptores sive Graecos, ut EPIPHANIUM HAGIOPOLITAM, PERDICCAM et EUGESIPPUM de locis Palaestinae, editos a LEONE ALLATIO in Symmictis et cum *Genesio* de rebus Constantinopolit. *Venet.* 1733. fol. sive Latinos, ut auctorem itinerarii a Burdegala Hierosolymam

inutus. usque; MARINUM SANUTUM TORSELLUM ad calcem librorum de secretis fidelium crucis, editorum a *Iac. Bongarsio* in Tomo II Gestorum Dei per Fran-

il. Tyrius. . de Vitriaco. cos; qua in collectione etiam comparet GUIL. TYRII Historia belli sacri et IACOBI DE VITRIACO historia Hierosolymitana, cuius liber tertius, narrationem de statu terrae sanctae continens, cum aliis pluribus eiusdem terrae descriptionibus insertus est Tomo III Thesauri novi anecdotorum *Edmundi Martenii;* sive He-

Eldad Danita. braeum denique ELDAD DANITAM, qui Latine exstat ad calcem chronographiae Genebrardi, et Hebraice Oxoniae in Bibliotheca Bodleiana. Sequentem autem paullo accuratius describamus.

eniamin udelensis. *Rabbi* BENIAMIN *Ben Jona*, Iudaeus Hispanus, Tudela oriundus, indeque TUDELENSIS dictus, iter per Europam, Asiam et Africam, praecipue vero per Palaestinam, inde ab a. 1160 usque ad 1173, quo anno etiam mortuus est, suscepit, eo quidem consilio, ut Iudaeorum per omnem terrarum orbem dispersorum sedes ac numerum indagaret. Cuius itineris descriptio, curiosa et utilis satis, monimentum autem simul arrogantiae et credulitatis Beniamini, per alios etiam Iudaeos post auctoris mortem interpolatum,

varie

arie in lucem edita est. Primum Hebraice *Constanti*-*op*. ap. Soncinates 1543. 8. *Ferrarae* 1556. 8. et *Fribur*-*i Brisgoviae* 1583. 8. Latine, interprete *Benedicto Aria Montano*, *Antverp*. ex officina Christoph. Plantini 1575. . *Helmstad*. 1633. et *ibid*. 1636. 8 (Versio fat vitiosa secundum editionem Constantinopolitanam elaborata). *Hebraice*, cum versione et notis *Constantini l'Empereur* *Lugd. Bat*. ex officina Elzeviriana 1633. 8. (Plures Constantini versione errores, praecipue in nominibus propriis, notat *Eusebius Renaudotus* p. 11 sqq. Apologiae pro historia Patriarcharum Alexandrinorum Gallice editae *Parisiis* 1717. 12.) *Hebraice* cum Menassis spe Israelis, *Amstelod*. 1698. 16. *Latina* versio, melior quidem illa Ariae, exstat in *Georg. Hornii* Ulysse peregrinante (*Francof*. et *Lipf*. 1652. 12.) P. III. . 315-404. *Theotisce* a Chaym ben Jacob, typis Rabbinicis, *Amstelod*. 1691. 8. *Theotisce Francof*. 1711. 8. *Belgice* a Jans Bara, *Amstelod*. 1666. 12. et cum Menassis spe Israelis.... *Gallice* versum Beniamini itinerarium exstat in collectione itinerum Saeculis XII, XIII, XIV et XV in Asiam susceptorum, a *Petro Bergeronio* edita (*Amst*. 1729. T. I.), et recusa tomo primo operum Bergeronii *Hagae Comit*. 1735. 4. Deinde accuratius in sermonem Francogallicum translatum opusculum, notisque et dissertationibus instructum, praecocis ingenii iuvene *Ioanne Philippo Baraterio*, prodiit *Amstelod*. 1734. II Voll. in 8. Recentissima Beniamini editio, versione licet tantum Ariana, hoc titulo prodiit: Beniamini Tudelensis itinerarium ex versione Benedicti Ariae Montani; subiectae sunt descriptiones Mechae et Medinae Alnabi ex itinerariis Ludovici Vartomanni et Ioan. Wildii; praefixa vero dissertatio ad lectorem, quam suae editioni praemisit Constantinus l'Empereur et nonnullae eiusdem notae. *Lipsiae* 1764. 8.

Matthias Frid. Beckius, theologus olim Augustanus, observationes doctissimas in Beniamini itinera-

rium manu ſcriptas reliquit, quas in lucem edidit ſ
que planè egregiis notationibus auxit *Ioan. Andr. M*
Nagel, Profeſſor eloquentiae linguarumque orie
lium Altorfinus, decem proluſionibus academ
1774-1783. 4.

Cf. IUL. BARTOLOCCI Bibl. Rabb. T. I. p. 116.
I. C. WOLFII Bibl. Hebr. Vol. I. p. 247. Vol. III. p.
Vol. IV. p. 798.
CHAUFPIE' Nouv. Dict. hiſt. et crit. v. *Benjamin.*
HAGERS *geogr. Bücherſaal.* T. I. p. 517-521.
(AM ENDE) *Nachricht von M. F. Becks Handſchrif*
im Litterar. Muſeo T. II. p. 515 ſqq.

* * *

Multum porro lucis geographiae Palaeſtinae a
derunt peregrinatores religioſi, ſingulari ſuperſtiti
ad loca ſic dicta ſacra viſenda et obeunda incitati,
poſt reditum in Europam, quae viderunt vel audi
runt, litteris conſignavere. Qui ſcriptores varii p
fecto ponderis ſunt atque auctoritatis; plurimos et
Arabum et Turcarum mens inimica impediit, c
minus omnia accurate ſatis obſervare potuer
Multa haud raro eorum narrationibus ſunt admi
quae faſtidium moraeque taedium movent. Nota
nobis videntur ſequentes, quibus et alios peregri
tores, haud eadem ſuperſtitione commotos, iung
placet.

rnhard. BERNHARDI, *Monachi Franci*, Iter in loca ſ
cta factum anno 870; in *Mabillonii* Act. SS. Ord. I
ned. Saec. III. P. II. p. 523 ſqq.

ulphus, imannus Beda. ARCULPHUS, Epiſcopus Francogallicus, ci
finem ſaeculi ſeptimi e Palaeſtina redux, tempeſt
abreptus ad inſulam Scoticam, Huen ſive Hoy dicta
ab *Adamanno*, abbate monaſterii ordinis S. Bened
ibi conſtituti, humaniter recipiebatur. Adamanı
Arculphi narrationem *de locis terrae ſanctae* ſ. *de*
Hieruſalem calamo excepit tribusque partibus deſcrip
Arculphus ipſe praefationem addidit ea que librum e

f

ide dignum testatus est. BEDA VENERABILIS operis dedit epitomen, quam cum Adamanni libris tribus primum edidit *Iacobus Gretserus* Ingolst. 1619. 4. et deinde *Ioan. Mabillonius* in calce Tomi IV Actorum Sanctorum Ordinis Benedicti. Prologum Arculphi edidit *Labbaeus* Tomo I. Bibliothecae manuscr. p. 667. Bedae compendium sigillatim in eius Opp. (*Colon.* 1688. fol.) T. III. p. 363-370.

Cf. *Hist. Litteraire de France* T. III. p. 650.

IOANNIS PHOCAE, Sacerdotis et Monachi Constantinopolitani, qui a. 1185 loca sancta adiit, descriptionem eorum *Leo Allatius* edidit Graece et Latine in Symmictis L. I. n. 1. p. 1-46. (*Coloniae* s. potius *Amstelod.* 1645. 4. ibid. 1653. 8.) hoc titulo: *Compendiaria descriptio castrorum et urbium ab urbe Antiochiae usque Hierosolymam, nec non Syriae, Phoeniciae et in Palaestina sacrorum locorum.* Allatii versionem, cum Itinerario ANTONINI PLACENTINI, scripto decimi vel undecimi saeculi, edidit quoque *Papebrochius* ad tomum II Actor. Sanctor. mensis Maii. Phocas.

BONAVENTURA BROCARDUS s. BROCHARDUS s. BURCHARDUS, Argentoratensis ex ordine Praedicatorum, iter fecit in Palaestinam a. 1280 idque descripsit a. 1283. Quae descriptio, optimis accensenda, varie typis impressa est; primum hoc titulo: BURCARDI al. BROCARDI terrae sanctae regionumque finitimarum ac in eis mirabilium descriptio. *Venet.* 1519. 8 min. Deinde in *Sim. Grynaei* Scriptor. nov. orbis. Basil. 1532. fol. Postea hoc titulo: Locorum terrae sanctae exactissima descriptio. Basil. 1555. fol. et in *Reineri Reineccii* Historia orientali. Helmst. 1584. Cum BARTHOLOMAEI DE SALIGNACO itinerario Hierosolymitano. *Magdeb.* 1587. 4. *Clericus* quoque libellum adiecit Onomastico antea laudato 1707. *Franciscus Halma* Dictionario geographico super terra Canaan *Leovardiae* 1717 et *Ioh. Steph. Menochius* Commentario Brocardus.

mentario S. Scriptor. T. II. in append. p. 270. *Ven* 1722. fol. Postea separatim prodiit hoc titulo: *Fr. B naventurae Brocardi* Palaestina, seu descriptio terr sanctae. *Coloniae* 1724. 8. Recentissimus, qui nol innotuit, editor est *Ugolinus*, qui hunc Brocardi libe lum inseruit Tomo VI Thesauri Antiqq. sacr. — Ve sio *Theotisca* prodiit, auctore *Michaele Herr*, AA. Medic. cultore, in collectione scriptorum hodoepo corum, cui titulus est: *Die New Welt, der Landsch ten unnd Insulen*, etc. *Argent.* 1534. fol.

Brocardus de monte Sion. Alius BROCARDUS f. BURCARDUS, cognomi *de monte Sion*, etiam saeculo decimo tertio Palaest nam perlustravit, cuius *Descriptio terrae sanctae* prod in *Canisii* Lectt. antiqq. T. IV. p. 9 sqq. ed. Basnagii.

Iohannes Wirzb. IOHANNIS *Wirzburgensis* (Saeculi XIII Scripto ris) Descriptio terrae sanctae; in *Bern. Pezii* Thesau ro T. I. P. III. p. 483.

[Ba]ldensel. GUIL. DE BALDENSEL f. potius Boldensele Hodoeporicon ad terram sanctam anno 1336, ab ip scriptum; in *Canisii* Lectt. antiqu. T. IV. p. 331. e *Basnagii*. Auctor, socius ordinis Praedicatorum Mi densis, posteaque praefectus ordinis equestris S. Io hannis, appellatur etiam *Boldensale*, *Boldensanus*, *Bo densele*, *Boldensleve*, quod nomen postremum veru est, quippe Guilielmi maternum, quod, derelicto pa terno, sibi vindicavit, nomine vero gentilitio GUI OTTO DE RYENHUSEN.

[Pe]trus von [Su]chen. Anno 1336 PETRUS quidam, sacerdos Sucher in episcopatu Paderbornensi, Palaestinam ad loca san cta visenda petiit ibique usque ad annum 1350 com moratus est. Quae ingenio eius sat puerili memora bilia videbantur, sermone Theotisco barbaro consi gnavit. En titulum libri rarissimi: *Von dem gelobte land vnd weg gegen iherusalem von irē wesen vnd wund die in dem grossen moer gesehen werdent.* Sine typogra phi nomine ac sine loci impressionis mentione: annu tamen, quo in lucem prodiit, in fine [li]teris obsoleti

expressu

pressus 1477. 4. Repetitum est itinerarium in col-
tione Feyerabendiana, mox recensenda, ubi vero
ctor falso Ludolphus appellatur. . Idem fit in ver-
ne Latina s. l. et a. typis impressa, de qua consula-
: FREYTAG in Anal. litt. p. 918 sq.

IOANNIS DE MANDEVILLE Itinerarius a terra Ioan. de Mandeville.
gliae in partes transmarinas, ab auctore primum
llice conscriptus anno 1355, et postea Latine ver-
. s. l. et a. in 4, charactere Gothico. Iterum *Vene-*
sine anno in 4. *Zwollis* 1483. 4. *Antverp.* 1594. 8.
lice hoc titulo: *Trattato delle piu maraviglios cose,*
iu notabili, che si trovino nel mondo, scritte e raccolte
so l'anno 1322; ridotto in lingua Toscana. Firenze
92. 4. Venet. 1534. 8. 1567. 8. *Francogallice* à Lyon
87. 4. ibid. 1542. 4. à Paris 1542. 8. Epitome in
rgeroni collectione itinerariorum supra laudata. *An-*
:e Lond. 1696. 4. et in *Hakluyti* et *Purchasii* colle-
onibus itinerariorum. *Hispanice* Valentiae 1540. fol.
lgice 1483. *Theotisce* Francof. 1580. 8. — Omnes
ındevillii editiones et versiones perrarae sunt. Au-
ır, MANDVITH sive MANDEVILLE sive MON-
VILLANUS sive MAGNOVILLANUS, cognomine
gulari *ad Barbam,* *) natione Anglus, Medicinae
ofessor, a. 1322 usque ad 1355 in regionibus Orien-
peregrinatus, aliquamdiu etiam Sultani Aegyptiaci
litia functus, stilo admodum rudi et aspero loca,
ae peragravit, descripsit, fabulis haud paucis ad-
xtis. — Cf. *Freytagii* Anal. litt. p. 562 sq.

RUDOLPHI DE FRAMEYNSBERG itinerarium de Frameynsberg
Palaestinam ad montem Sinai et in Aegyptum (a.
46); in *Canisii* Lectt. antiqu. T. IV. p. 358. Auctor,
bilis Bavarus, exorsus est iter suum in Palaestina,
ad

*) Fortasse *de Alban:* in codice certe manu exarato, quo Man-
devillii nostri itinerarium Theotisce exhibetur, legitur *Io.*
de Alban. Testis est *Schilterus* in Catalogo auctorum Ger-
manicorum, Tomo III. Thesauri antiqq. Teut. praefixo
p. XL.

ad montem Sinai et in Aegyptum, quod et ipse descripsit. Fabulas plerumque refert, nec nisi fragmenta brevissima totius operis supersunt.

von Mergenthal. HANNS VON MERGENTHAL *Beschreibung der Reise und Meerfarth in das heilige Land nach Hierusalem Herrn* Albrechts Herzogs zu Sachsen (a. 1476.) *Leipz.* 1586. 4.

Tucher. *Hans Tuchers Reyssbeschreybung.* In fine legitur: *Gedruckt und volendet durch Hannsen Schoensperger zu Augspurg Anno dnj Tausent vierhundert im* LXXXII *jar.* fol. Eodem anno emendatius *Norimb.* in 4. Tertia vice *ibid.* 1483. 4. Quarta *Aug. Vind.* 1486. fol. Quinta *Francof. ad Moen.* 1561. 4. Auctor, ordinis Senatorii Norimbergensis membrum, a. 1479 comitibus duobus equitibus Norimbergensibus et Balthasaro, Duce Mecklenburgensi, Hierosolymam aliaque Palaestinae loca perlustravit, suasque observationes satis candide litteris mandavit. Mortuus est Norimbergae 1491.

Cf. G. A. WILLII *Nürnberg. Gelehrten Lexicon* T. IV. p. 74. et eiusd. *Litterarisches Wochenblatt* P. I. p. 51 et 115.

Fabri. *Eigentliche Beschreibung der Hin- und Wiederfarth zu dem heiligen Land gen Jerusalem.* 1556. 4. — Auctor, FELIX FABRI, Dominicanus Ulmanus, a. 1480 in Palaestina fuit, comite *Ioanne Werlo de Zimber*, sub cuius nomine etiam itinerarium hocce interdum citatur.

van Ghistele Zeebout. IODOCUS VAN GHISTELE, Dynasta in Axel, Maalstede, der Moere etc. Consul Gandavensis, a. 1481-1483 loca Palaestinae obiit, comite AMBROSIO ZEEBOUT, eius Capellano, qui memorabilia consignavit lingua vulgari Flandrica; quod itinerarium typis impressum prodiit *Gandavi* 1567.

Breidenbach. Idem iter eodem fere tempore peregit BERNHARDUS DE BREYDENBACH, s. BRAITENBACH, e nobilissima

ſima Breidbachiorum ſtirpe, quae hodienum Burg-
viorum Fridbergenſium dignitate et titulo eminet,
undus, Decanus et Camerarius eccleſiae Mogun-
ie. Iter ſuſcepit ex urbe Oppenheimenſi, dioece-
ſ Moguntinenſis, a. 1483. Itineris ſocios habuit
trem *Felicem Fabri*, quem iam memoravimus, et
nunc ſecundum in Palaeſtinam iter ſuſcepiſſe vi-
ır; *Ioannem de Solms Dominum in Mintzenberg;*
lippum de Bicken, ſtrenuum militem; *et Erardum*
'ich de Traiecto inferiori, *ingenioſum*, ut ab ipſo
denbachio vocatur, *et eruditum pictorem*, *qui a*
etiano portu et deinceps potiorum civitatum, *quibus*
ie pelagique tranſitu applicari oportet, *praeſertim ſa-*
um in Terra ſancta locorum diſpoſitiones, *ſitus et*
ras, *quoad magis proprie fieri potuit*, *artificioſe effi-*
rit, *tranſtulitque in cartam*, *opus viſo pulcrum et de-*
bile. Alios itineris ſocios ſilentio praeterimus.
iit Breidenbachius a. 1484 et Venetias nave vectus
venit die VIII m. Ianuarii. Utrum ipſe Breiden-
hius itinerario conſcribendo dederit operam, an
ius labore et ſtudio uſus fuerit, non ſatis conſtat.
num hoc itinerarium edidit lingua Latina *Bernard.*
reidenbach, Mogunt. 1486. fol. Eodem anno ver-
evulgata fuit *Theotiſca*, *Meyntz mit Holzſchnitten;*
ıe *Aug. Vind.* 1488. fol. min. aut 4 mai. (Teſte
ſio in Annal. typogr. Aug. p. 32.) Verſio Belgica
iit *Mogunt.* 1488. fol. Verſionem *Gallicam* com-
it quidam *Io. de Herſin*, Lugd. 1488. fol. Anno
o recuſa fuit editio Latina, *per Petrum Drach*, *ci-*
Spirenſem, *die XXVIIII Iul.* in fol. Editio verſio-
Germanicae, quae ſine die et conſule in fol. prodiit,
ta poſtea fuit collectioni Feyerabendianae, infra
nſendae. Non diverſum ab hodoeporico Brei-
bachiano opus eſſe exiſtimatur, quod ſub *Philippi*
icken nomine a bibliographis laudatur *Itinerarium*
rram ſanctam. Spirae 1490. fol.

CL.

Cf. BAUMGARTENS *Nachr. von merkwürd. Büchern* T. II. p. 233. T. IX. p. 218.

FREYTAGII Apparat. litter. T. I. p. 48 sqq.

Georgius. GEORGII, Chemnicensis Prioris, Ephemeris, sive Diarium peregrinationis Aegypti, montis Sinai, terrae sanctae ac Syriae a. 1507 et 1508 factae; in *Pezii* Thes. Anecdot. T. II. P. III. p. 453 sqq.

Baumgarten a Breitenbach. MARTINI A BAUMGARTEN IN BRAITENBACH, Equitis Germani, Peregrinatio in Aegyptum, Arabiam, Palaestinam et Syriam (*facta* a. 1507 et 1508), in qua de horum regionum, inibi insularum, urbium, templorum, situ, natura, monumentis, ruinis, gentium ritu, moribus, nonnullorum regum exterorum ortu, incrementis, actis, terrestrium marinorumque animalium proprietatibus, rerumque diversarum historiis, ab experientia et probatissimorum auctorum suffragiis, utiliter et iucunde tribus libris differitur. Consensu sumtibusque nobilissimorum haeredum Christophori Philippi a Baumgarten etc. Martini filii, in lucem edita studio M. *Christoph. Donaueri*, Ratisponensis. Praefixa est Equitis vita eodem auctore. *Norib.* 1594. 4. Eques iste minime e gente Baumgaertneria Norimbergensi, sed e Baumgartenia Bavarica ac Tyrolensi oriundus, a. 1535 Kufstenii mortuus ac sepultus est. Diarium, sat lucide et accurate compositum, tribus absolvitur partibus, quarum secunda quatuordecim capitibus agit de Palaestina.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hallischen Bibl.* T. VI. p. 59 sqq.

Zuverlässige Nachrichten von der seltenen Reisebeschreibung Bernhards von Breitenbach nach dem gelobten Lande und zu dem Grabe der h. Märterin Catherinen; in den Arbeiten einer vereinigten Gesellsch. in der Oberlausitz T. III. p. 159-182.

Anselmus. ANSELMI, ordinis Minorum de Observantia, apertior descriptio terrae sanctae et urbis Hierusalem

(facta

(facta 1509); edita una cum Ptolemaei Cosmographia, a *Ioan. de Stobnicza. Cracoviae* s. a. (circa 1515) 4; atque in *Canisii* Lectt. antiqq. T. IV. p. 776. edit. Basnagii. — Distantias locorum Anselmus dimetitur et observat: sed fabulis addictissimus eas summa cum fiducia, velut verissimas, lectoribus obtrudit.

Cf. IANOZKI *von der Zaluskischen Bibl.* T. II. p. 124.

LUDWIG TSCHUDI *von Glarus Reyss — und Pilgerfarth zum heiligen Grab* (a. 1519). *St. Gallen* 1606. 4.

Trattato delle piante e imagini de' sacri edifizi di Terra Santa, disegnate in Jerusalemme dal P. BERNARDINO AMICO *da Gallipoli, de' Minori Osserv. Intagliate in rame da* GIAC. CALLOT. In Roma 1609. fol. mai. In Firenze 1620. fol. min. — Auctor, praeses Sepulcri sancti a. 1516, Hierosolymas locaque sic dicta sancta diligentissime descripsit. Maxime tamen opus propter Calloti figuras scite aeri incisas aestimatur. Editio Florentina plures habet figuras.

BARTHOLOMAEI DE SALIGNACO iter, ante cum Brocardo laudatum, susceptum fuit a. 1522. Editio eius itinerarii *Lugdunensis* quoque memoratur 1526.

IODOCI A MEGGEN, Patricii Lucerini, Peregrinatio Hierosolymitana (facta a. 1542). *Dilingae* 1580. 8.

WOLFFG. MÜNTZERS (Equitis, Norimbergae nati ac sepulti, cuius agri in ditione Bambergensi siti erant. Stirpis suae ultimus obiit a. 1577) *Reissbeschreibung von Venedig aus, nach Jerusalem, Damascum und Constantinopel* (a. 1556). *Nürnberg* 1624. 4.

MELCHIOR VON SEYDLITZ *Beschreibung der Wallfarth nach dem heiligen Lande.* Görlitz 1580. 4. Leipzig 1581. 4. Görlitz 1584. 4. c. figg. ligno incisis. Iter susceptum fuit ab a. 1556 usque ad 1559.

Helffrich. IOH. HELFFRICH *kurzer und wahrhafter Bericht von der Reise aus Venedig nach Hierusalem, in Aegypten, auf den Berg Sinai, Alcair und Alexandria* (a. 1565). *Leipzig* 1581. 4. c. figg. ligno incisis.

Fürer. CHRISTOPHORI FÜRERI *ab Haimendorf, Equitis aurati, Duumviri Reip. Norimbergensis primarii et in rebus bellicis Consiliarii supremi etc.* Itinerarium Aegypti, Arabiae, Palaestinae, Syriae, aliorumque regionum orientalium. Addita est oratio funebris et carmina exsequialia piis manibus summi viri scripta, cum auctorio aliorum eiusdem honori nuncupatorum. *Norimb.* 1621. 4. c. figg. aen. — Postquam Fürerus magnam partem Italiae annis 1563 et 1564 peragrasset ac Venetiis rediisset, convenit inter se et *Alexandrum Schulenburgium*, Marchicum Equitem, de adeundo Oriente. Quod consilium persequi coepere mense Iulio 1565, peragranda Aegypto, Arabia, Syria, Palaestina plurimisque Archipelagi insulis. Mense Iulio anni sequentis Venetias reversi, anno 1567 Furerus, alio itinere peracto, rediit in patriam. Mortuus est a. 1610. Filii eius Diarium patris, sermone Germanico conceptum, *Georgio Richtero* tradiderunt, ut illud Latine redderet. Exstat tamen et versio Theotisca, facta ex Latina ista, *Norimb.* 1646. 4. Auctor nil, nisi quae ipse vidit, litteris consignasse videtur.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hallischen Bibl.* T. VI. p. 64.
G. A. WILLS *Nürnberg. Gelehrten-Lexicon* T. I. p. 495.
C. W. LÜDECKE *Beschreibung des Türkischen Reichs* P. II. p. 108 sqq.

Vlaming. *Reys na Hierusalem gedaen by* ADRIAEN DE VLAMING, *in the jaer* 1565; in *Adr. van Nispen* Voyagien (*Dordr.* 1651. 12.) p. 39-89.

Bockenberg. Eodem a. 1565 IACOBUS DIRKZ BOCKENBERG, Gouda in Belgia oriundus, cum fratre iter versus Hierosolymam instituit, eiusque descriptio, nescio quo idiomate, typis impressa *Colon.* 1620.

FR.

FR. BONIFACII STEPHANI, Ragusini, praedicatoris Apostolici et Stagni Episcopi, liber de perenni cultu terrae sanctae. *Venetiis* 1573. 8. Step

Beschreibung der Reyss LEONHARDI RAUWOLFFEN, *der Arzney Doctorn, und bestellten Medici zu Augspurg, so er vor dieser Zeit gegen Aufgang in die Morgenländer, fürnemlich Syriam, Judaeam, Arabiam, Moesopotamiam, Babyloniam, Assyriam, Armeniam etc. nicht ohne geringe Mühe und grosse Gefahr selbst vollbracht: Neben Vermeldung viel andrer seltzamer und denkwürdiger Sachen, die alle er auf solcher erkündiget, gesehen und observirt hat. Alles in drey underschiedliche Theyl mit sonderem Fleyss abgetheylet, und ein jeder weiter in seine sondere Capitel, wie dero Innhalt in zu endgesetztem Register zu finden. Gedrukt zu Frankfurth am Mayn bey Christoph Raben. Anno* M. D. LXXXII. 4. Editioni anni proxime subsequentis addita est pars quarta, continens delineationes plantarum exoticarum XLII, quarum descriptiones passim occurrunt in prioribus tribus partibus. In titulo partis quartae leguntur haec verba: *Gedruckt zu Laugingen* (Lauingen) *durch Leonhard Reinmichel, in Verlegung Georgen Willers.* 1583. 4. Rauwolffii itinerarium denuo per foedum plagium sub titulo: LEONIS FLAMINII *itinerarium per Palaestinam* Rothenburgi a. 1681 in forma quarta impressum, nihilque mutatum est, nisi quod quaedam omissa. Caeterum hocce itinerarium optimis et fide dignissimis accensendum est; hinc inde nimiam sectatus est brevitatem auctor candidus, a. 1573-1576 in Oriente commoratus. — Argumentum libri recenset novamque eius editionem optat LÜDECKE in *Beschreibung des Türkischen Reichs* P. II. p. 113 sqq. Rauwol

Orientalische Reyss des Edlen unnd vesten HANNS JACOB BREUNING VON UND ZU BUOCHENBACH, *so er selbander in der Türkey, unter des Türkischen Sultans Jurisdiction und Gebiet, sowol in Europa als Asia und Africa, ohn einig Cuchium oder Frey Gleit, benantlich* Brei von chen

in Griechenland, Egypten, Arabien, Palaestina, das heylige gelobte Land und Syrien, nicht ohne sondere grosse Gefahr vor dieser Zeit verrichtet. Alles in fünff underschiedliche Meerfarthen disponirt und abgethaylet, auch was in einer jeden derselben von Tag zu Tag fürgangen, ordentlich vom Authore selbst verzeichnet: darinn eine jede abgesonderte Materj vnder ihr eigen Capitel oder Titul gebracht, vnd mit schönen Kupferstücken gezieret. Mit angehenkter summarischer Computation aller Meylen: sampt einem kurzen Appendice vnd ausführlichen Registern, sowol der Capitel, als andrer denkwürdigen Sachen. Gedruckt zu Strasburg bey Johann Carolo im Jahr MDCXII. fol. — Auctor rarissimi huius itinerarii ab a. 1579 sex, et quod excurrit, per annos regiones, quas libri inscriptio memorat, peragravit. Insunt multae aeri incisae figurae, quarum nonnullae animalia exotica repraesentant.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hall. Bibl.* T. VI. p. 66 sq.

II. Ierosolymitana peregrinatio illustrissimi Principis NICOLAI CHRISTOPHORI RADZIVILI, Ducis Olicae et Niesvisii, Palatini Vilnensis, militis Ierosolymitani etc. primum a THOMA TRETERO, custode Varmiensi ex Polonico sermone in Latinum translata: nunc varie aucta et correctius in lucem edita. *Brunsberg* M.DC.I. fol. et *Antwerpiae*, ex officina Plantini apud viduam et filios Io. Moreti. M. DC. XIV. fol. Utraque editio perrara. Exstat etiam versio Theotisca per *Laurent. von Borkau.* Maynz 1602. 4.° — Princeps iste Polonus morbo gravi correptus votum, iter in Palaestinam faciendi, suscepit, idque annis 1583 et 1584 feliciter persolvit. Epistolae quatuor, quibus observationes suas complexus est, Polonice scriptae Latina donatae civitate a Tretero, dignae omnino sunt, quae curiosius perlegantur; stili quoque iucunditate se commendant. Superstitionis vestigia varia non desunt.

Cf.

Cf. BAUMGARTEN l. c. T. VI. p. 65 sq.
FREYTAGII Analecta litt. p. 741 sq.
Literar. Wochenblatt P. II. p. 6 sq.

Coll itinera rum Fe aben

Itinerariorum hactenus commemoratorum magnam partem aliaque collegit SIGISMUNDUS FEYERABEND, bibliopola Francofurtanus, sermone Theotisco, sub hoc titulo: *Bewährtes Reyßbuch oder Beschreibung des heiligen Landes.* Nürnberg 1609. fol. *Andrer Theil* Frankf. am Mayn 1609. fol. (Laudatur vulgo editio Francofurtana 1584. fol.) Insunt XXI itineraria sequentia, partim Theotisce conscripta, partim ex aliis linguis in Theotiscam negligenter translata: 1. RUPERTI, *Abts zu Bergen*, *Beschreibung des gewaltigen Heerzuges der Christen ins heil. Land*, *im Jahr* 1095 *unter Herzogen Gottfried von Bulion.* 2. *Beschreibung der Meerfarth zum heil. Lande Herzog* ALEXANDERS, *Pfalzgrafen bey Rhein*, *im J.* 1495 *und* 1496. 3. BUGISLAI X *Herzogen zu Pommern — Reiß ins gelobte Land*, *im J.* 1496. 4. *Johann Graven von Solms Reiß ins heil. Land*, *und zum Berge Sinai im J.* 1483, *und von Herrn* BERNHARD *von* BREITENBACH *beschrieben.* 5. JOH. WERLI *von Zimbern Wallfahrt zum heil. Lande im J.* 1484, *vom Bruder* FELIX *beschrieben.* 6. ALBRECHT *Graven zu* LÖWENSTEIN *Bilgerfahrt zum heil. Grabe*, *in Aegypten und zum Berge Sinai im J.* 1561 *und* 1562. *mit einem* 7. *angehängten Pilgerbuche.* 8. JAC. WORMSERS *Reiß ins heil. Land und in Aegypten im Jahr* 1561 *und* 1562. 9. STEPHAN *von* GUMENBERG *Reiß ins gelobte Land im J.* 1449. 10. MELCH. *von* SEYDLITZ *Reiß und Bilgerfahrt von* 1556 *bis* 1559, *von ihm selbst ordentlich beschrieben.* 11. JOH. *von* EHRENBERG *Reiß zum heil. Grabe im J.* 1556. 12. LEONH. RAUCHWOLF M. D. *Reiß ins gelobte Land und andere Morgenländer im J.* 1573. 13. JO. TUCHERS *von Nürnberg Reiß zum heil. Grabe*, *und andern umliegenden Oertern* 1479. 14. I. HELFFRICHS *von Leipzig Reiß ins heil. Land und andere an-*

 grenzende

grenzende Ort im J. 1565. 15. DAN. ECKLIEGS *von Arow Reiss zum heil. Grabe im J.* 1552 *und* 1553. 16. JOH. DE MONTEVILLE *Reisen und Wanderschaften durch das gelobte Land, Indien und Persien um* 1350. 17. RUDOLPHS (seu potius PETRI) *Kirchherrn zu Suchen in Westphalen, Reiss zum heil. Lande samt deutlicher Beschreibung desselben, auch anderer Landschaften und vornehmer Ort, was da vom J.* 1336 *bis* 1350, *welche Zeit er darinn verblieben, zu sehen gewessen.* 18. *Bruders* BROCARDS *fleissige Beschreibung des heil. Landes, wie das im J.* 1283 *gestalt und beschaffen gewesen.* 19. SAL. SCHWEIGGERS *Reiss zum heil. Lande im J.* 1576. 20. NIC. CHRIST. RADZIVIL *Herzogens etc. hierosolymitanische Reise* 1583. 21. JOH. SCHWALLARTS *Bilgerfahrt in das heil. Land im J.* 1586.

Cf. LÜDECKE l. c. P. II. p. 96 sqq.

Zuallardo. *Il divotissimo viaggio di Gierusalemme, fatto e descritto da* GIOV. ZUALLARDO *l'anno* 1586, *con dissegni intagliati da Natale Bonifacio.* Roma 1597. 8. Francogallice *à Anvers* 1608. 4.

de Sarebruche. *Journal du voyage fait en Jerusalem et autres lieux de la Terre-Sainte et Egypte; par* SIMON DE SAREBRUCHE, *Chevalier, Baron* D'ANGLURE, *en* 1595; *mis en lumiere sur un manuscrit.* à Troyes 1621, 12.

Rocchetta. *Peregrinatione di Terra Santa e d'altre provincie instituita nell' anno* 1598, *dal Don* AQUILANTE ROCCHETTA, *Cavalliere del santo Sepolcro, con ritratti di diversi luoghi.* In Palermo 1630. 4.

Dubliul. IOH. DUBLIULII (*Minoritae Belgici*) Hierosolymitanae peregrinationis hodoeporicon. *Colon.* 1599. 8

Catwick s. Cotovicus. Itinerarium Hierosolymitanum et Syriacum, in quo variarum gentium mores et instituta, insularum regionum, urbium situs ex priscis recentiorisque saeculi usu, una cum eventis, quae auctori terra marique acciderunt, dilucide recensentur. Accessit Synopsis reipublicae Venetae, auctore IOANNE COTOVICO

VICO, Ultraiectino I. U. D. et Milit. Hierosolymitano. *Antwerpiae* M.DC.XIX. 4 mai. c. figg. aen. Belgice.... — Bonis aeque ac raris itinerariis adnumeratur hocce, quinque libris partitum. Auctor, cui nomen Belgicum CATWICK, Latinum COTOVICUS, annis 1598 et 1599 iter suum instituit atque absolvit. Palaestinae antiquitates diligentissime scrutatus est, atque mores ac ritus gentium more haud vulgari observavit et delineavit.

Cf. BAUMGARTEN l. c. T. VI. p. 62 sq.
LÜDECKE l. c. P. II. p. 125 sq.

Itinerario da Terra Santa, et todas suas particularidades, por FR. PANTALIAO DAVEYRO. Em Lisboa 1609. 4.

BALTHASAR MENCII Itinera sex a diversis Saxoniae Ducibus (et Electoribus, Alberto Animoso, Ernesto, Friderico III, Henrico bis et Ioanne Georgio I) in Italiam et Palaestinam facta. *Witteb.* 1612. 8.

WILL. LITHGOW's *Discourse of a Peregrination from Scotland to the most famous Kingdomes in Europe, Asia, and Affricke etc.* London 1646. 4. Belgice *Amstelod.* 1652. 4. c. figg. aen. — Angli huius iter coeptum 1609, atque per annos sequentes octodecim continuatum fuit, quo tempore etiam Palaestinam perlustravit: sed in describendo itinere negligentiam haud mediocrem prodit.

Maioris momenti est itinerarium alius Angli, sic inscriptum:

(GEORGE) SANDYS *Travels, containing an History of the Original and present state of the Türkish Empire, the is Laws, Government, Policy, military force, courts of Justice and Commerce* etc. London 1615. fol. ibid. 1621. fol. ibid. 1673. fol. *Belgice* Amsterd. 1654. 4. ibid. 1665. 4. *Theotisce* Francof. 1669. 12. — Annis 1610 et 1611 auctor iter fecit per plures regni Turcici provincias, in primis Palaestinam.

Viaje de la Tierra-Santa y descripcion de Jerusalem y del Santo Monte-Libano, por JUAN CEVERIO DE VERA, *Presbytero.* Pamplona 1613. 8.

HIERON. SCHEIDTS *Beschreibung der Reise von Erfurth nach dem gelobten Lande vnd der Stadt Jerusalem.* Erfurth 1617. 4.

Elucidatio terrae sanctae historica, theologica et moralis, in qua pleraque ad veterem et praesentem eiusdem terrae statum spectantia accurate explicantur, auctore FR. QUARESMIO, olim terrae s. Praesule, ac Commissario Apostolico. *Antwerp.* 1639. II Voll. in fol. c. figg. aen. Auctor, Laudensis, Ordinis Minorum theologus, multos per annos (1619-1652) Hierosolymis vixit, multaque accuratissime descripsit, licet futilia atque ad rem minime facientia haud pauca admiscuerit. Opus rarissimis accensetur.

Cf. FREYTAGII Anal. litt. p. 732.

Le voyage de Jerusalem et autres lieux de la Terre-Sainte, fait par le Sieur BENARD, *Parisien; ensemble son retour par l'Italie, Suisse, Allemagne, Hollande et Flandre.* à Paris 1621. 12.

Le pieux Pelerin, ou Voyage de Jerusalem; par le P. BERNARDIN SURIUS, *Recollect*, en 1611, 1645, 1646 et 1647. à Bruxelles 1666. 4.

La Terre-Sainte ou description des saints lieux et de la terre de promission; avec un traité des quatorze nations de differente religion qui l'habitent; un discours des principaux points de l'Alcoran; l'histoire de l'Emir Fechreddin, prince de Druses; une Relation de Zaga-Christ, prince d'Ethiopie; le tout avec figures. Par le P. EUGENE ROGER, *Recollect.* à Paris 1646. 4.

IGNATII VON RHEINFELDEN *neue Jerosolymitanische Pilgerfarth, oder kurtze Beschreibung des gelobten heiligen Landes* (a. 1655). Würzburg 1667. 4. c. figg. aen.

THE-

THEVENOT, de cuius itinerariis alibi agetur, iam anno 1656 Palaeſtinam peragravit. Thevenot

El devoto Peregrino; Viage de Tierra-Santa, compueſto por el P. ANTONIO DE CASTILLO, *de la Or-n de S. Franc.* Madrid 1656. 4. c. figg. aen. de Caſtill

ELECTI ZWINNERI *Blumen-Buch des heiligen andes Palaeſtinae.* München 1661. 4. c. figg. aen. Zwinner

Titulo quidem, minime vero argumento, huc per-tet: *Voyage d'Arvieux fait par ordre du Roy Louis IV dans la Palaeſtine etc. par* DE LA ROQUE (ſ. po-is D'ARVIEUX). Rectius refertur ad caput de Ara-ae ſcriptoribus la Roque d'Arvieu

FRANZ FERDINAND VON TROILO *Orientali-he Reiſebeſchreibung nach Jeruſalem, in Aegypten* etc. Dresden 1677. 4. Leipzig u. Frankf. 1717. 8. Dresden . Leipz. 1733. 8. — Auctor, eques Sileſiacus, ab nno 1666 usque ad 1669 in Orientis partibus com-ioratus, ter Hieroſolymas adiit, diligenterque memo-ibilia huius urbis aliorumque Palaeſtinae locorum que viciſſitudines terrae ſanctae ſtilo incomto de-ripſit. v. Troilo

Cf. LÜDECKENS *Beſchreib. des Türkiſchen Reichs* P. II. p. 150 ſqq.

ARND GEBHARD VON STAMMERS *Morgenlän-ſche Reiſebeſchreibung nach Conſtantinopel, Egypten und Jeruſalem.* Gera 1670. 12. Jena 1675. 12. v.Stamm

Viaggio da Venetia al Santo Sepolcro et al monte Sinai, compoſto dal R. P. F. NOË, *dell' Ordine di S. Franceſco.* Venet. 1676. 8. c. figg. aen. Baſſano 1685. figg. aen. Noë.

Viaggi fatti nel Egitto ſuperiore et inferiore, nel onte Sinai, in Gieruſalemme, Guidea, Galilea, Samaria, Paleſtina, Fenicia, Monte Libano, et altre provincie di Siria: con quello della Mekka, e del ſepolcro di Mahomet-o, da GABR. BREMOND, *Marſilieſe; ſcritti in Franceſe,* Bremond

e tradotti in Italiano; dati in luce da Gioso Coevo, libraro. Roma 1679. 4.

Myrike. HENRICH MYRIKE *Reise nach Jerusalem und dem Lande Canaan, mit Anmerkungen erkläret von* IOH. HENR. REITZ. Osnabrück 1714. 8. — Constantinopoli, ubi auctor ecclesiae Reformato-Belgicae minister erat, iter fecit nave vectus in Palaestinam a. 1684. Annotationes eius brevissimas additamentis in usum geographiae terrae sanctae illustravit Reitzius iste. GUIL. OTTO REITZIUS vero in sermonem Belgicum transtulit. *Rotterd.* 1725.

Relation etc. *Relation nouvelle et exacte d'un voyage de la Terre-Sainte; ou Description de l'état présent des saints lieux.* à Paris 1688. 12.

Maundrell. *Voyage d'Alep à Jerusalem, à Paques en l'année* 1697. *Par* HENRI MAUNDRELL, *Maitre ès Arts, Membre du College d'Exeter, et Chapelain de la Factorie Angloise d'Alep. Traduit de l'Anglois.* à Utrecht 1705. 12. *Belgice* à S. Münterdam 1705. *Theotisce* Hamburg 1706. 8. ibid. 1737. 8. Epitome huius itinerarii exhibetur in collectione Theotisca itinerariorum Berolinensi T. I. — Ubinam quandoque autographum Anglicanum typis impressum fuerit, indagare nequivimus. Praestantissimis itinerariis adscribitur Maundrelli narratio, quippe quae illustrationi sacri codicis egregie inservit.

Beaugran. *Relation nouvelle et très-fidelle de la Terre-Sainte, dans laquelle se voit tout ce qu'il y a de remarquable; par M.* FELICE BEAUGRAN. à Paris 1700. 8. — Nullibi de hoc itinerario quidquam reperire licuit, nisi in Bibl. hist. Struvio-Buderiana p. 180, ubi *optimum itinerarium* appellatur.

Heymann et van Egmond. *Reisen door een gedeelte van Europa, Klein-Asien, verscheyde Eylanden van t'Archipel, Syrien, Palaestina, in het H. Land, Aegypten, den Berg Sinai etc. door* J. EGIDIUS VAN EGMOND VAN DER NYENBURG, *en* JOH. HEYMANN. Leiden 1757. 1758. II Voll. in 4. —

Ioh.

h. Heymann, Professor linguarum orientalium in terarum universitate Leidensi, litteraturae Orientis :nitius cognoscendae causa, Asiam petiit a. 1700 ibi- ıe commoratus est usque ad annum 1709. Eques :ro Batavus atque Senator Lugduni Batavorum, ın Egmond, idem fere ingressus est iter a. 1720 usque l 1723. Amborum observationes in unum quasi ›rpus redegit formamque epistolarum illis induit *Ioh. 'uil. Heymann*, Doctor artis salutaris Lugd. Bat., sine .la vero annorum mentione, talique ratione, ut dis- ɜrnere haud possis, quae Heymannus, quae Egmon- ɹs observaverit. — Cf. *Gött. gel. Anzeigen* a. 1759. 986 sqq. 1026 sqq.

ROBERTI, *Abts zu St. Gotthard, Beschreibung der Reise in das heilige Land und nach Jerusalem; aus dem Lateinischen ins Teutsche übersetzt von* Jasander. *Nürn- erg* 1740. 8. Abbas iste iter fecit a. 1719 sqq. Robert.

The Travels of the late CHARLES THOMPSON *Esqu. containing his observations on France, Italy, Tur- ey in Europe, the holy Land, Arabia, Egypt and many ther Parts of the World, giving a particular and faith- ul account of what is most remarkable in the manners, re- gion, polity, antiquities and natural history of those coun- ries, with a curious description of Jerusalem as it now ppears and other places mentioned in the holy scriptures: he whole forming a compleat View of the antient and mo- 'ern State of great part of Europe, Asia and Africa; ublished from the Authors original manuscript, inter- perſed with the remarks of several other travellers and llustrated with historical, geographical and miscellaneous otes by the Editor.* Dublin 1744. IV Voll. in 8. — An- glus, eruditione peritiaque necessaria probe instructus, Palaestinam vidit a. 1734. Palaestinae descriptionem, caeteris omissis, *Baumgartenii* consilio, in sermonem Theotiscum transtulit *Ioh. Georg. Sucro*, quae versio nserta est Tomo I collectionis, cui titulus: *Sammlung von Erläuterungsschriften und Zusätzen zur allgemeinen Welt-* Thomps.

Welthistorie (1747. 4.) Sect. II. p. 1-106. Annotationes, quas autographi inscriptio commemorat, ex itinerariis Tournefortii, Schawii et Pococki haustae sunt.

Pocok. RICHARD POCOK'S *Travels of the East, and some other countries; with cuts and maps* etc. T. I. London 1743. T. II. ibid. 1745. fol. ibid. 1748. III Voll. in fol. ibid. 1770. III Voll. in 4. (Trecentis, et quod excurrit, figuris aeneis ac mappis geographicis ornatum opus.) *Theotisce* a *Christi. Ernesto de Windheim*, cum praefatione *Ioh. Laur. de Mosheim.* Erlangae 1754 sq. III Voll. in 4 mai. c. figg. aen. Secunda vice multo emendatior prodiit haec interpretatio cura sollerti *Ioan. Frid. Breyeri*, Consil. aul. Brandenb. et Prof. Phil. ord. Erlangensis. ibid. 1771. III Voll. in 4 mai. c. figg. aen. autographi, quae vero narrationis paginis non satis accurate respondent. *Ioh. Christi. Dan. Schreberus*, Consil. aul. Brandenb. et Prof. Med. et Hist. Nat. ord. Erlangensis, editioni secundae annotationes adspersit botanicas. — Versio *Francogallica* secundum editionem alteram autographi non, ut epigraphe mentitur, a societate virorum doctorum, sed ab *Eidousio* elaborata, caret mappis ac figuris aeneis, sine quibus maxima operis pars intelligi non potest. — Excerpta huius itinerarii exhibentur in collectionis Berolinensis supra laudatae T. I. — Nonnulla fragmenta etiam Theotisce reddidit *Ioan. Petr. Eberhard* T. II. collectionis Baumgartenianae modo commemoratae p. 489-504. — Anglus doctissimus iter per Aegyptum, Palaestinam, Syriam, insulas citerioris Asiae, Asiam minorem, Graeciam, aliasque Europae partes anno 1737 et sequentibus instituit. Non solum, quae oculis usurpavit, diligentissime descripsit, sed etiam historiae ac geographiae antiquae ope egregie illustravit.

[K]orte. JONAS KORTENS *Reise nach dem gelobten Lande, Egypten, Syrien und Mesopotamien, nebst* III *supplementis.* Altona 1741. 8. Halle 1751. 8. c. figg. aen. —

Auctor,

Auctor, bibliopola Altonaviensis, sine linguarum ac tterarum cognitione anno 1738 iter fecit. Quae gitur narrat, sunt vel levioris momenti, vel satis nota, el ridicula. — Cf. LÜDECKE *Beschreibung des Türkischen Reichs* T. II. p. 194 sq.

Palestina, ouvero primo Viaggio di LEANDRO DI ANTA CECILIA, *Carmelitano Scalzo in Oriente, ritto dal medesimo.* In Roma 1753. 4. cum mappa geographica. Leandri iter secundum inscribitur: *Hispaan, ersia, ouvero secondo Viaggio* etc. ibid. 1757. 4. Terum: *Babilonia, Mesopotamia, ouvero terzio Viaggio* c. ibid. 1757. 4. Leandro di S. Cecilia.

FRIDR. HASSELQUIST iter Palaestinum, *eller fa til heliga landet förrättad ifrån 1749 til 1752 med skrifwingar, rön, Anmerkningar öfwer de märkwärgaste naturalier.* Stockholm 1757. 8 mai. *Theotisce* 1 *Thom. Henr. Gadebusch*) Rostock 1762. 8 mai. *Frangallice,* ex versione Theotisca, Paris. 1769. II Parties 1 8. — Auctor, sumtibus nationis Suecicae adiutus, er a. 1749 versus Smyrnam direxit; Aegyptum deine petiit, ubi Kahirae totum per annum 1750 comnoratus est; tunc Hierosolymam aliaque Palaestinae ca diligentissime perlustravit; tandem valetudinis estituendae causa Smyrnam reversus, ibidem d. 9 ebr. a. 1752 mortuus est. Quo facto, cura ac sumbus reginae Suecicae collectio herbarum aliarumque erum naturalium Hasselquistiana copiosissima cum iario Holmiam advecta, cura *Caroli Linnaei* memoibilia diarii in ordinem redacta publici iuris facta sunt. laxima observationum pars historiae naturali, inprilis rei herbariae, quidem inservit: multa vero insunt, lae etiam geographiam et historiam civilem iuvare leant. Hasselquist.

Die Leitungen des Höchsten nach seinem Rath auf den isen durch Europa, Asia und Africa; aus eigener Ertrung beschrieben und auf vieler Verlangen dem Druck ergeben von M. STEPHAN SCHULZ, *vormaligen* Schulz.

zwanzig-

zwanzigjährigen reisenden Mitarbeiter bey dem Callenbergischen Instituto Iudaico, jetzigen Prediger bey St. Ulrich in Halle und Director der besagten Anstalt. Halle im Magdeburgischen 1771 - 1775. V Voll. in 8 mai. — Schulzius annis 1754 et 1755 Palaestinam pervagatus, tomo quinto narrat quidem varia observatu digna, multo tamen plura, quae nugarum aniliumque fabellarum amorem prodant.

Mariti. *Viaggi per l'Isola di Cipro et per la Soria e Palestina fatti da* GIOVANNI MARITI, *Fiorentino, dall'* anno MDCCLX *al* MDCCLXVIII. *Tomo* I. Lucca 1769. *Tomo* II. Firenze 1769. T. III. IV. 1770. T. V. 1771. 8 mai. Omissis iis, quae scitu minus digna sunt, itinerarium hocce in Compendium, Theotisce elaboratum, redegit *Christianus Henr. Hase,* M. Phil. et Superintendens Altstediensis in Thuringia, *Altenburgi* 1777. 8 mai. — Auctor, mercaturae Florentinae in insula Cypro curam gerens, occasiones commodas atque praeclaras, insulam istam, Syriam ac Palaestinam penitius pernoscendi, nactus est. Tomo quinto historiam urbis Hierosolymitanae veterem ac novam minus congrue nec accurate tradidit. Hanc, aliaque, nota satis aliunde, interpres Theotiscus rectissime praeteriit.

B. *Geographi Palaestinae recentiores, qui non ipsi terram istam perlustrarunt, sed ex itinerariis modo recensitis aliisque fontibus sua depromserunt.*

Ziegler et Weissenburg. Primus, quantum indagare licuit, geographiae sacrae cultor huius classis fuit IACOBUS ZIEGLER, Bavarus, qui in Italia diu haesit, et Romae aliquot annos versatus est († 1549), cuius opus geographico-historicum hocce titulo primum prodiit: *Quae intus continentur:* Syria, *ad Ptolomaici operis rationem. Praeterea Strabone, Plinio et Antonio auctoribus locupletata.* Palaestina, *iisdem auctoribus. Praeterea historia*

sacra

tera ex Iosepho et divo Hieronymo locupletata. Arabia *traea, sive itinera filiorum Israel per desertum, iisdem ctoribus. Praeterea Ioanne Leone Arabe grammatico :undum recentiorum locorum situm illustrata.* Schondia, *adita ab auctoribus, qui in eius operis prologo memo-ratur.* Holmiae, *civitatis Suetiae, deplorabilis excidii r Christiernum Datiae cimbricae regem historia. Regio-um superiorum singulae tabulae geographicae.* Argen-rati, *apud Petrum Opilionem* 1532. in fol. min. char-et typis nitidissimis. Altera, quae a bibliographis ılgo iactatur, editio operisZiegleriani, novo tantum :ulo instructa ac *Weissenburgii* descriptio Palaestinae lecta fuit. En titulum ipsum: *Terrae sanctae, quam 'alaestinam nominant, Syriae, Arabiae, Aegypti et chondiae doctissima descriptio, una cum singulis tabulis rundem regionum typographicis* (lege topographicis) *uthore* IACOBO ZIEGLERO, Landavo-Bavaro. *Iolmiae plane regiae urbis calamitosissima clades, ab eo-m descripta. Terrae sanctae altera descriptio, iuxta or-inem alphabeti, quae ad scripturam proxime directa est, tilissima etiam plebeio lectori, authore* VVOLFGANGO VEISSENBURGIO, *pridem Academiae Basiliensis Ma-ematico. Index totius operis locupletissimus, qui in priore lítione desiderabatur. Elenchus, quo libro et capite Bi-liorum, et quoties, singuli Palaestinae loci continentur.* ırgentorati, *apud Vuendelinum Richelium* 1536. Duae raeterea Francofurtanae editiones a. 1575 et 1583 er Wechelios curatae memorantur. Omnes editio-es rarae sunt, in primis Argentoratenses. — Opus ne haud contemnendum, quo recentiores Palaesti-ıe descriptores saepe sine horum praecursorum men-one usi sunt. Zieglerus primus est, qui tabulas Pa-estinae geographicas magis exactas et nitidas exhi-uit, quam a Seb. Münstero in opere Ptolemaei geo-:aphico exhibitae fuerunt, licet post Ziegleri mappas onfectae. Primus est etiam, qui tabulas de Palaesti-ı speciales elucubravit, et eandem per partes descri-

psit. Primus insuper, qui splendidiore c endi genere usus est ex recentioribus geographis: - Occurrunt tamen etiam paradoxa nonnulla. *Weissenburgius* varia momenta accuratius exposuit.

Cf. BAYLE Diction. crit. s. v. *Ziegler*.
IO. GEORG. SCHELHORNII Diss. de fide, vita ac scriptis Iac. Ziegleri in *eiusd.* Amoenitt. hist. eccles. et litt. T. II. p. 210 sqq. in primis p. 266 sqq.
(BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hall. Bibl.* T. II. p. 298 sqq.
IO. GOTTL. WILH. DUNKELS *Nachr.* T. I. p. 324 sqq.

Postel. *Description de la terre sainte, avec sa charte en petite forme reduite par* GUILLAUME POSTEL. à Paris 1553. 8.

Arias Montanus. BENEDICTUS ARIAS MONTANUS, Hispalensis, edidit Antiquitatum Iudaicarum libros novem, quorum editiones alia occasione indicavimus (Vol. I. P. I. p. 362). Liber operis istius secundus inscribitur: *Chaleb, sive de terrae promissae partitione;* quartus: *Nehemias, sive de antiquae Ierusalem situ;* caeteri ad alia sacra pertinent. Laudanda sane est viri industria: sed recentiores scriptores haec omnia accuratius tractarunt.

Bünting. HENRICUS BÜNTING, Hannoveranus, Superintendens Goslariensis († 1606) in lucem edidit: Itinerarium S. Scripturae, *oder Reisebuch über das ganze alte und neue Testament.* Primum auctor singulas de hoc argumento edidit dissertationes, deinde vero coniunctim, cum eiusdem auctoris lucubratione de monetis et mensuris S. Scripturae, ac cum praefatione *Martini Chemnitii*, prodierunt inscriptione modo indicata, *Magdeb.* 1581. fol. Auctiores sunt editiones *ibid.* 1585. 1587. 1589. 1597. 1600. 1606. fol. Post has pluresque forte editiones recensitum opus et notis illustratum, emendatumque et locupletatum est a *Ioan. Georg. Leuckfeldio.* Magdeb. 1718 fol. cum mappis geographicis aliisque figg. aen. et cum Büntingii vita.

Auctor

Auctor ipse versionem libri Latinam, saepius etiam recusam, elaboravit. *Danica* etiam versio exstat, 1587; *Suecica*, 1595; *Belgica*, 1605, aucta a *Matthaeo Hazard* 1641; *Anglica*, eaque saepius typis repetita, primum 1619. — Est autem Büntingius Bernardum de Breidenbach plerumque secutus, hodieque parvi aestimatur.

MICH. AITSINGERI (alias *Eytzinger*) Terra promissionis topographice et historice descripta, cum amplissimis duobus locorum ac temporum indicibus. *Colon. Agripp.* 1582. 4. — Singulari methodo usus est; nec tamen una brevi tabella, libroque exiguo, rem tantam exhausit, aut eruditis satisfecit. Aitsing

Eum diligentia copiaque rerum, elegantia item et multitudine tabularum post se reliquit CHRISTIANUS ADRICHOMIUS, Delphus († 1585), cuius opus post mortem eius typis impressum sic inscribitur: *Theatrum terrae sanctae, et biblicarum historiarum, cum tabulis geographicis, aere expressis.* Coloniae 1590. fol. ibid. 1593. ibid. 1600. ibid. 1612. ibid. 1628. ibid. 1682. fol. *Bohemice* a *Weslawino* 1592. fol. In Bibl. hist. Struvio-Buderiana p. 178 opus hocce adscribitur duobus Adrichomiis, *Adriano* et *Christiano:* sed de priore nihil nobis innotuit, nec mentio eius fit, quantum scimus, ullibi. — Adrichomius fere semper secutus est *Brocardum* s. *Burchardum*, supra a nobis excitatum. Desideratur in Adrichomio, ut in plerisque aliis, peritia linguae Hebraicae; ab aliis enim, non doctioribus, plerumque pendet, multaque propterea admittit errata, vitiosaque nomina adscribit. Nec dissimulanda est confusio illa veterum et recentiorum nominum, quae in eius tabulis cernuntur. Nihilominus a multis scriptoribus posterioribus hae tabulae repetitae partim, partim contractae, raro emendatae sunt. Adrichomius.

CHRISTOPH. HEIDMANNI (*Professoris Eloqu. Helmstadiensis ac Soroënsis* † 1627) Palaestina sive terra sancta. *Helmst.* 1625. 8. *ibid.* 1639. 8. cum *Henrici Ern-* Heid

ſtii annotationibus. *Wolferbyti* 1655. 4. *ibid.* 1665. 4. *ibid.* 1689. 4. — Compendium ex probatiſſimis ſcriptoribus concinnatum.

Bonfrerius. IAC. BONFRERII Onomaſticon urbium et locorum ſacrae ſcripturae etc. ſupra laudavimus, cum de Euſebii libro ſermo eſſet.

Berolini. VINCENTII BEROLINI *Hiſtoria dell' antica e moderna Paleſtina.* In Venezia 1642. 4.

Bochart. De BOCHARTI Geographia ſacra et I. D. MICHAELIS ſpicilegio egimus Vol. I. p. I. p. 364 ſq. Hic ſupplere poſſumus, editionem operis ſecundam prodiiſſe *Francof. ad Moen.* 1681. 4.

Brietus. PHILIPPI BRIETI (*Jeſuitae Abbavillaei* † 1668) Parallela geographiae veteris et novae. *Pariſ.* 1648. 4. — Adrichomium preſſo pede ſecutus eſt.

Lightfoot. Inter eos, qui Geographiam ſacram deinceps illuſtrarunt, primas tenet merito IOANNES LIGHTFOOTIUS, vir in litteris ſacris ſcriptoribusque Thalmudicis longe verſatiſſimus. Is ex horum ſcriptorum, Ioſephique diligente et aſſidua lectione obſcura multa explicuit, novaque haud pauca adinvenit, teſte Clerico. Quae communicavit cum republica litteraria, et in aliis ſcriptis, et in chorographicis praeſertim collectaneis, quae *Horis Thalmudicis* in Evangelia praemiſit. Idem tabulas Iudaeae et Hieroſolymitarum, templique confecit. Auctoris animadverſiones in has tabulas leguntur in *Wattoni* Bibl. polyglott. T. I. p. 48. et in *eiusdem* Apparatu Bibl. ſeparatim edit. *Tiguri* 1673. fol. p. 114. Idem Anglus doctiſſimus edidit *Diſquiſitiones chorographicas*, loca quaedam terrae Iſraeliticae memorabiliora perluſtrantes, quorum in IV Evangeliis fit mentio; in *eiusd.* Opp. T. II. p. 169. 397. 471. 575. (*Ultraj.* 1699. fol.) et in *Ugolini* Theſauro Antiqq. Sacr. T. V.

Fuller. THOM. FULLER'S *Piſgah ſight of Paleſtine and the confines thereof, with the hiſtory of the old and new teſtament acted thereon.* London 1650. fol. Multis cum tabulis

[redacted]

bulis geographicis aliisque figuris aeneis, quibus tamen, sicuti libro ipso, epigraphe nimis hercle! docta signato, facile carere possumus.

IOANNIS QUISTORPII Nebo, unde tota perlustratur terra sancta. *Rostochii* 1657. 4. *ibid.* 1663. 12. et in *Ugolini* Thes. Antiqq. Sacr. T. VI. — Auctor D. et Prof. Theol. Rostochiensis († 1669) breve tantum compendium, sed accuratum, hoc libro confecisse dicitur. Quistorp

IOANNIS BISSELII (Iesuitae † circa 1677) Topothesia Palaestinae. *Ambergae* 1659. 12. Bissel

Geographia sacra ex veteri et novo testamento desumta, et in tabulas quatuor concinnata: quarum I totius orbis, in Bibliis sacris cogniti, partes continet: II terram promissam, sive Iudaeam in suas tribus divisam: III et IV Iesu Christi, et Apostolorum Petri et Pauli patriam, mansiones, et itinera, et Pauli navigationem Ierosolymis Romam usque. Additae sunt descriptio terrae Chanaan, sive terrae promissae, Iesu Christi, et Apostolorum Petri et Pauli vitae. Tum et in omnes eas tabulas et descriptiones animadversiones et index geographicus. Auctore NIC. SANSON, Abbavillaeo et Christianiss. Galliarum Regis Geographo. Accesserunt in indicem geographicum notae IOANNIS CLERICI, cuius etiam praefixa est praefatio. *Amstel.* excudit Franc. Halma typograph. et bibliop. 1704. fol. max. Prima vice Sansoni liber Lutetiae Parisiorum a. 1665 lucem adspexit. *) Nova vero editio splendidior longe atque reipublicae litterariae utilior Clerici opera reddita est. Primo enim praefationem praemisit luculentissimam, in qua indiculum eorum texit, qui aut Iudaeam descripserunt, aut certe quidpiam ad geographiae sacrae illustrationem contulerunt. Nec tamen omnes, qui itineraria olim Sanson C

*) Antea quoque brevior Sansoni huius argumenti elaboratio adiecta fuit Bibliorum operi Francogalli *de Vitré*, et Bibliis Francogallicis et Latinis Leodiensibus. fol.

olim Palaeſtinae ſcripſerunt, in medium attulit, e
tantummodo recenſere ſatis habens, qui antiquam
daeam eruditorum oculis expoſuerunt. Sequitur Sa
ſoni praefatio, in qua inſtituti ratio breviter exponit
quam in adornandis tabulis geographicis ſecutus fi
In iis enim concinnandis ſe Palaeſtinae tabulas omı
et deſcriptiones, a variis auctoribus elaboratas, in
ſe contuliſſe, iisque accurate inſpectis, Adrichoı
typum, aliorum omnium optimum, eiusdemque d
ſcriptionem reliquis exactiorem cognoviſſe. Qua
vis igitur, Adrichomii typum ſe plurima ex parte iı
tatum eſſe, non diffiteatur, diverſam tamen ab eo
tionem in locorum poſitionibus ſe obſervaſſe, earu
que paene alteram partem immutaſſe, et, ubi Adrich
mius ex ſingulis urbium nominibus plura fecerit,
verum genuinumque nomen reſtituiſſe. Hanc pr
fationem excipiunt animadverſiones in tabulam
daeae, ubi numerum civitatum cuiuslibet tribus
rumque ſitum, longitudine et latitudine locor
ſimul ad marginem adnotata, accurate exponit.
hisce autem animadverſionibus lectores ſaepiſſi
ablegat ad indicem geographicum, quem iisdem a
ctor ſtatim ſubiunxit, in quo regiones et loca omn
in mappis poſita, uberius explicat, rerumque ſin
geſtarum hiſtoriam verbis e ſacro codice allega
enarrat. Quamvis autem Sanſonius in hisce eg
giam plane operam praeſtiterit, Clericus tamen in n
tis ad indicem eius geographicum evidenter oſtend
illum felicius et magis inoffenſo pede in hoc ſtadio d
currere valuiſſe, ſi aeque a notitia Hebraicae et Gra
cae linguae, ac reliqui geographicae diſciplinae ar
ficii, inſtructus acceſſiſſet. Quodſi enim ipſos font
adire licitum ei fuiſſet, multa ſane urbium nomina Vu
gatam ſequendo perperam non ſcripſiſſet, nec eti
animadverſiones veritati hiſtoricae repugnantes ſa
pius attuliſſet; id quod Clericus multis omnino exe
plis probavit. Reliquam operis ſummam titulus pr

d

dit. Opus ipſum recudi curavit *Ugolinus* in Theſ. Antiqq. Sacr. T. V.

AUGUSTINI LUBINI, Auguſtiniani, itemque Galliarum regis geographi († 1695), Tabulae ſacrae geographiae, ſive notitia antiqua, medii temporis et nova nominum utriusque Teſtamenti ad Geographiam pertinentium. Qui index alphabeticus, a. 1670 concinnatus, praefixus eſt editioni Vulgatae verſionis Pariſienſis anni 1691 in 4. Emendavit ſane nonnulla a Sanſone peccata, teſte Clerico, ſed fontes ipſos adire non potuit; inſpexit enim tantum, ut in praefatione ipſe fatetur, verſionem LXX interpretum, quae in nominibus propriis Vulgata mendoſior eſt, nec poteſt, niſi raro, ad hanc emendandam quidquam conferre. Lubini

OLF. DAPPERS *Naukeurige Beſchrijving van gantſch Syrie, en Paleſtyn of Heilige Lant; behelſende de geweſten van Fenicie, Celeſyrie, Kommagene, Pierie, Cyreſtika, Seleucis, Kaſſioſis, Chalibonitis, Chalus, Abilene, Apamene, Laodices, Palmyrene, enz. beneſſens de Landen van Perea of Over-Jordaen, Galilea, byzonder Paleſtyn, Judea en Idumea: Vertoont in een bondigh ontwerp van's Lants benamingen, bepalingen, verdeilingen, ſteden, vlieten, bergen, gewaſſen, dieren, zeden en aert der inwoonders, beſtiering, godsdienſt en geſchiedeniſſen. Verijkt met Lantkaerten en afbeeldingen der voornaemſte Steden, en gedenkwaerdigſte gebouwen. Na't leven getekent en in Koper geſneden. Getrokken uyt verſcheyde ouden en nieuwe Schrijvers en berico van ooghtuyge onderſoekers.* Rotterdam 1677. fol. Amſtel. 1681. fol. Qua ex editione verſio Theotiſca orta per *Iacobum van Meurſen.* Amſtel. 1681. fol. Nürnb. 1689. fol. Cum figuris aeneis praeſtantiſſimis, quibus non ſitus ſolum locorum, ſed etiam ipſa loca ſacra, mores et ritus incolarum repraeſentantur. Dapperus compendium quaſi eorum, quae plures alii ante eum ſcripſerant, exhibuit, atque ſtatus Palaeſtinae veteris aeque ac recentioris rationem habuit. Dapper

m. FRIDERICI SPANHEMII Introductio ad geographiam ſacram, patriarchalem, Iſraëliticam et Chriſtianam. *Lugd. Bat.* 1679. 8. *Francof.* 1698. 4. Locupletior in eiusdem operum T. I. *Lugd. Bat.* 1701. fol. — Huc tantummodo pertinet Pars prima, exhibens ſedes eccleſiae patriarchalis et Iſraëliticae in Palaeſtina vetere, ac vicinas huic gentes, cum deſcriptione Hieroſolymorum. Breviter et perſpicue tradidit Spanhemius, quae alii de hoc argumento commentati ſunt. Paſſim etiam caſtigavit Ioſephum, Hieronymum, Adrichomium et Lightfootum.

ac. DAN. HARTNACCII († 1708) *Geographie des gelobten Landes.* Nürnberg 1689. 4. Liber nec adeo magnus, nec egregius. Hartnaccius, longe perfectius opus huius argumenti, conſultis CC amplius itinerariis, multorum annorum labore collegiſſe ſe, ibidem teſtatur.

ius. HIER. DICELII (Prof. Math. Lipſ. † 1710) Geographia ſacra *oder* eccleſiaſtica, *d. i. heilige Beſchreibung der Welt, worinnen, wie ſolche vor der Sündfluth mag ausgeſehen haben, und nach ſolcher durch Gottes Eingebung von Noa unter ſeine Nachkommen eingetheilet und bevölkert worden; hierauf die Länder und Oerter, darinnen abſonderlich die heil. Erzväter und andre fromme Leute ſich aufgehalten und hinbegeben, ingleichen das gelobte Land für der Einnehmung deſſelben beſchaffen geweſen, mit deſſen Einnehmung es hergegangen, ſolch Land nach Chriſti Geburt eingetheilet, der Kirchen Zuſtand darinnen ſich befunden und erhalten worden, auch ſonſt es mit allen denen Oertern und Landen, derer die heil. Schrift gedenket, ſich verhalte, und an ſolchen jetzo ausſehen mag, nebenſt vielen andern Sachen mehr vorgeſtellet wird* etc. Leipz. 1704. 8. — Non eſt verſio libelli Spanhemici, ut Niceronus (*Mémoires* T. XIX. p. 16.) autumat, ſed opuſculum e pluribus compilatum, cuius argumentum e titulo cognoſcitur.

A hiſto-

A historical Geography of the new Testament in two 'arts. Part I. *The Journeyings of our Lord and Sa*-*iour Jesus Christ.* Part II. *The travels and voyages* f *St. Paul* etc. *Being a geographical and historical ac*-*ount of all the places mention'd, or referr'd to, in the* *ooks of the new testament; very useful, for understan*-*ing the history of the said books and several particular* *xts. To which end there is also added a chronological* *ble. Throughut is inserted the present state of such pla*-*s, as have been lately visited by persons of our own na*-*on and of inquestionable fidelity; whereby the work is* *ndred very useful and entertaining. Illustrated and ad*-*rned with maps and several Copper-plats; wherein is* *presented the present state of the places now most remar*-*ble. By* EDWARD WELLS, *D. D. Rector of Cotes*-*ach in Leicestershire.* London 1708. 8. Editio secunda. *id.* 1712. 8.

An historical Geography of the old Testament: in *ree volumes:* Vol. I. *Being a geographical and histori*-*l account of the several places, countries, or people men*-*oned in the book of Genesis; very useful for understan*-*ng the history of the said book. To which end it is also* *ustrated with maps and other cuts and there is added a* *ronological table. The principal particulars described* *this treatise, are* 1. *the situation of the garden of Eden;* . *the structure or make of Noah's ark, together with the* *ace, whereon it rested;* 3. *the original plantations after* *e flood;* 4. *and lastly, the travels of the three celebrated,* *braham, Isaac and Jacob. There are also several texts* *casionally explain'd. By* EDWARD WELLS — Lon-on 1711. — Vol. II. *Being a geographical and histo*-*cal account of the books of Exodus, Leviticus, Number,* *euteronomy, Joshua, Judges and Ruth; very useful* *r understading the history of the said books. To which* *d it is illustrated with maps, and there are added chro*-*logical tables. There are also several texts occasionally* *plained, and the present corrupt reading of others par*-

 ticu-

ticularly Deut. 10, 6. 7. *and Exod.* 12, 40. *corrected. There are like wise several curiosities, natural and artificial, taken notice of, and represented by Coppercuts. By* EDWARD WELLS. — Lond. 1711. — Vol. III. *and last.* 1. *Being a geographical and historical account of the books of Samuel, of Kings, and of all the fellowing books of the old testament; very useful for understanding the history of the said books. To which end it is illustrated with maps, and there is added a chronological table. There are also several texts occasionally explained, and the present corrupt reading of 2 Sam.* 8, 13. *corrected. There are like wise several curiosities taken notice of, and represented by Copper-plats; especially the temple of Salomon. To the end of this therd volume are also adjoined some notes, and a general alphabetical catalogue of all the places described in the several parts of this historical Geography. By* E. WELLS. — Lond. 1712. 8. Veteris et novi Testamenti geographia iunctim Anglice edita *ibid.* 1712. V Voll. in 8. Plures editiones exstare dicuntur. *Theotiscam* versionem accuratam debemus curae *Georgii Wolfgangi Panzeri*, verbi divini ministri Norimbergensis, qui etiam annotationes adspersit; Norimb. 1765. IV Partes s. II Voll. in 8. Mappae geographicae ex autographo repetitae, arte vero maxime rudi, imagunculis superfluis recte omissis. Argumentum operis ex titulis copiosissimis satis apparet; plura qui vult, adeat libros mox laudandos. Ordo vero, quo auctor geographiam sacram tradit, differt ab aliorum huius generis librorum maxime in eo, quod omnia, quae in sacro codice ad geographiam spectant, ea serie, qua in codice isto occurrunt, exponit atque illustrat. Sic primo loco agitur de Paradiso, deinde de terra Nod, de monte Ararat etc. de Aegypto, de itineribus Israelitarum in Arabiae desertis etc. etc. Historiam cum geographia regionum ac locorum sedulo iunxit auctor; superioribus quidem scriptoribus usus est, at non sine cauta circumspectione, nec sine proprio studio.

Cf.

[redacted]

Cf. Acta Erud. Lat. a. 1713. p. 276 sqq.
BAUMGARTENS *Nachr. von merkwürd. Büchern* T. X. p. 337 sqq.
J. G. HAGERS *geographischer Büchersaal* T. II. p. 83 sqq.

HADRIANI RELANDI (*Prof. lingg. orientt. et an-* Reland.
qq. eccl. Ultraiectensis † 1718) Palaestina ex monu-
entis veteribus illustrata. *Traiecti Bat.* 1714. II Tomi
4. cum tabulis geographicis. Recusa *Norimbergae*
716. 4. et in *Ugolini* Thes. antiqq. sacr. T. VI. *Bel-*
ce Ultraj..... Opus in hoc litterarum genere sine
ıbio classicum, praestantissimum et accuratissimum.
ividitur in tres libros, quorum primus de Palaestinae
ɔminibus, situ, terminis, partitione, aquis, monti-
ıs et campis agit; secundus intervalla praecipuarum
corum exponit; tertius ordine, ut vocant, alpha-
:tico urbes et vicos recenset et copiose describit.
e existimes, antiquam aliquam et vulgatam mappam,
c illic correctam, ab eodem proferri; ipsa enim res
ɔcet, omnes tabulas veluti dubias atque ambiguas
eo sepositas, ea vero omnia, quae ad situm et in-
rvalla quicquam facere sunt visa, ex veterum Ro-
anorum, Graecorum, Hebraeorum item et Ara-
ım scriptis esse collecta. Plurima igitur Relandus
:rta vel probabilia reddidit, antea dubia vel falsa:
ıulta nihilo minus reliquit dubia et ambigua, quae
:riptores sequentes enodare studuerunt.

IOANNIS CHRISTOPH. HARENBERGII Sup- Harenbe
lementa in Hadr. Relandi recensionem urbium et vi-
orum Palaestinae; *in Miscellaneis Lipsiensibus novis*
'ol. IV. P. III. p. 465-511. Vol. V. P. II. p. 248-328.
'. III. p. 408-455. Vol. VI. p. 199-235. P. III. p. 406-
66. et P. IV. p. 593-619.

Idem vir eruditus mappam geographicam Palaesti-
ıae delineavit, ab haeredibus Homannianis a. 1744
:mendatiusque a. 1750 editam, atque peculiari com-
nentatione, relationibus cosmographicis a. 1748 p.
148 inserta, illustratam.

Walther. Relando emendando ac illustrando inserviunt quae de geographia Palaestinae docte disputat IOAN GEORG. WALTHERUS in commentatione de Aulone et de Πεδίῳ μεγάλῳ proprie dicto, in primis Palaestinae; quae exstat in eius Animadverss. hist. et crit. p 217 sqq.

Hottinger. IOAN. HENRICI HOTTINGERI Dissertatio de geographia terrae Canaan; in *Thomae Goodwini* libro a se illustrato, qui inscribitur: *Moses et Aaron* 1723. Repetita in Ugolini Thes. antiqq. sacr. T. VI.

Vitringa. CAMPEGII VITRINGAE Geographia sacra, primum edita opera *Dan. Godofr. Werneri*, in editione Ienensi observationum sacrarum eiusdem Vitringae 1723.

Calmet. *Dictionnaire historique, critique, chronologique, geographique et litteral de la Bible. Par le P. Dom.* AUGUSTIN CALMET, *Religieux Benedictin, Abbé de S. Leopold de Nancy.* à Paris 1722. II Voll. in fol. — *Supplement.* à Paris 1728. II Voll. in fol. cum figg. aen. — *Nouvelle edition où le supplement a été rangé en sa place* à Paris 1730. IV Voll. in fol. à Geneve 1730. IV Voll. in 4 mai. Secundae editioni Parisiensi, ut et Genevensi, desunt figurae aen incisae, tanquam inutiles ac superfluae. *Latine*, a *Ioh. Dominico Mansi*, Lucae 1725. fol. et Aug. Vind. 1729. fol. *Theotisce* ab *Hieron. G. Gloekner*, Liegnitz 1751 - 1754. IV Voll. in 4 mai. — Cf. eiusdem CALMETI *Remarques sur la Carte geographique de la terre promise*; in eius *Commentaire sur la Bible* T. II. p. 23.

Schmid. JOH. JACOB SCHMIDS, Predigers zu Peese und Palow (im Fürstenthum Lüneburg), *Biblischer Geographus oder vollständige Beschreibung aller in der heil. Schrift benannten Länder und Städte, oder zur Geographie gehörigen Oerter und Sachen, mit mathematischen, philosophischen, physicalischen, moralischen, politischen, historischen und theologisch - mystischen Anmerkungen durchgehends versehen, wie auch mit* [illegible] *sten Geographie*

[redacted]

lie verglichen, *und mit 15 accurat und sauber gestoche-*
:n Landcharten erläutert; samt einem Anhange Herrn
!eorge Sarganecks. Züllichau 1740. 8 mal. — Novi et
ıauditi quid auctor non praestitit, Relandum aliosque
nobis recensitos, non semper prudenter satis, secu-
ıs. Annotationes theologico-mysticae abesse pote-
ınt sine lectorum detrimento. Aegypti etiam regio-
ımque aliarum in codice sacro commemoratarum
ıescriptio inest.

DAVIDIS MILLII Dissertatio de terra Canaan; Millius.
ı *eiusdem* Dissertationum selectarum editione secunda
Lugd. Bat. 1743. 4.) p. 127-182.

Geographie sacrée et historique de l'ancien et du nou- Robert.
eau Testament à laquelle on a joint une chronologie, *et*
es principes et observations pour intelligente de l'histoire
ainte, *avec plusieurs Dissertations de Sanson et autres*
:ises au jour par Mr. ROBERT, *Geographe ordinaire*
ı Roi. à Paris 1747. 4. Liber non viris doctis, sed
:venibus scriptus.

Heilige Geographie, *of Aardryks-kundige Beschry-* Bachiene Maas.
:ng van alle de Landen, *enz. in de Heilige Schrift voor-*
ımende Tots opheldering der Heilige Schriften. Bene-
:ns op nieuw getekende en daartoe behoorende Landkaar-
:n. Door WILLEM ALBERT BACHIENE, JOH. *zoon*,
ı JOH. HENDR. *broeder: Bedinaar des Godlyken*
Voords te Kuilenburg: en Lid der Hollandsche Maat-
:happy der Wetenschappen te Haarlem (postea Professor
ıstronomiae et Geographiae atque verbi divini mini-
:er Ultraiecti ad Mosam † 1783). *Erste Deels Stuk* I.
I. Utrecht 1758-1759. *Tweede Deels St.* I. II. ibid.
760-1762. *Derde Deels St.* I. II. ibid. 1765-1767.
t. III. IV. ibid. 1768. VI Voll. in 8. Versionem Theo-
ıscam animadversionibus illustratam debemus studio
;ODOFREDI ARNOLDI MAAS, Conrectoris Gy-
nnasii Clivensis, hac quidem epigraphe: *Historische*
ınd geographische Beschreibung von Palaestina, *nach sei-*
ıem ehemaligen und gegenwärtigen Zustande, *nebst den*
dazu

dazu gehörigen Landcharten. Aus dem Hollän überſetzt und mit Anmerkungen begleitet. Clev Leipzig 1766-1775. II Partes ſ. VIII Voll. in 8 n Auctor ante, quam hoc opus elaborandum ſuſce novas tabulas geographicas, brevibus illuſtratas tationibus, in uſum bibliorum Belgicorum, Go mii a. 1748 in lucem editorum, delineaverat. larum iſtarum explicationem uberiorem deinde rare aggreſſus, opusque, cuius mentio hic faciend enatum eſt. Qua in tela pertexenda non ſolum uſus eſt libris Lightfooti, Bocharti, Relandi, alic que, ſed ulterius etiam progreſſus varia argun ſacri codicis illuſtrationi inſervientia, addidit, ſim praeſentem Palaeſtinae conditionem, quantum nerariis indagari poſſit, deſcripſit, eaque ration ſandum poſt ſe reliquit; ordo tamen, quem auc deſcribendis ſingulis Palaeſtinae locis ſecutus eſt, ſemper aptiſſimus videtur. Ambages etiam atq curſus orationis haud raro diſplicent. Mappae B nii geographicae praeſtantiores quoque ſunt F dianis, maioris etiam numeri; a ſummo tamen fectionis gradu, qui forte nunquam attingi pc etiam nunc abſunt. Tabulae autographi ab inte te Theotiſco non modo repetitae, verum etiam p correctae ſunt, licet magnitudine et ſplendore c autographi mappis.

Cf. GATTERERS *Hiſt. Journal.* T. VI. p. 56-88. ERNESTI *Neueſte Theol. Bibl.* T. I. p. 753 ſqq. p. 174 ſqq. T. III. p. 172 ſqq.

armar et Faber. Trahi etiam huc poſſunt: *Obſervations on Paſſages of ſcripture — grounded on Circumſtances dentally mentioned in Books of Voyages and Travel the Eaſt.* Lond. 1764. 8. *Second Edition.* ibid. II Voll. in 8. Theotiſce hoc titulo: *Beobacht über den Orient aus Reiſebeſchreibungen zur Aufklä der heiligen Schrift. Aus dem Engliſchen überſetzt mit Anmerkungen verſehen von* JOHANN ERNST

BER. 1 *Theil.* Hamburg 1772. 8. *Beobacht. über den Orient aus Reisebeschreibungen von* J. E. FABER. 2 *Theil. Mit einer Vorrede von* David Christoph Seybold, *Prof.* Ibid. 1775. 8. Pars ista secunda non a Fabro, ut titulus prae se fert, elaborata, sed continuatio versionis Theotiscae, ab aliis factae, inest, cum observationibus Fabri, Professoris linguarum orientalium Ienensis, praematura interea morte abrepti, doctissimis. Pars versionis Theotiscae tertia, *ibid.* 1776 edita, continet supplementa et additamenta, quibus Anglus, cui nomen HARMAR, editionem libri alteram locupletavit. Interpres seu editor partis tertiae anonymus appendicem animadversionum adiunxit, quibus Harmari observationes auxit et illustravit. Harmar in editione altera adornanda usus etiam est sex relationibus *Charlini* ex Oriente hactenus ineditis. Decem sectionibus otum absolvitur opus: 1. De tempestate Palaestinae. 2. De habitationibus sub tentoriis. 3. De Palaestinae omnibus et urbibus. 4. De moribus vitaeque cultu ncolarum Palaestinae. 5. De modo, in Oriente peregrinandi. 6. De honoribus populorum orientalium. 7. De ratione scribendi et de libris eorum. 8. De statu Palaestinae civili ac militari. 9. Super Aegypto. 10. Observationes miscellae. *Fabri* annotationes bonae frugis sunt plenissimae, ideoque versio Theotisca autographo, cuius auctor, peritia linguarum Orientis destitutus, aliorum tantum observationes collegit atque n ordinem redegit, multis nominibus praeferenda est. — De editione autographi altera copiose referunt *Götting. Anzeigen* a. 1776. p. 930 sqq. p. 1177 sqq.

IUSTI TIENKEK, societati scientiarum Vlissingensi ab epistolis, Parti secundae scriptorum huius societatis, Belgice elaboratorum, inseruit dissertationem doctissimam de geographiae terrae sanctae cum mappa geographica terrae Moabiticae (*Middelburgi* 1771). Tienkek.

Agmen

Büsching. Agmen claudat, qui scriptoribus hactenus recensitis prudenter docteque usus est ANTONIUS FRIDERICUS BÜSCHING, in operis immortalis compositione, quod inscribitur: *Neue Erdbeschreibung.* Partis quintae sectio prima, quae Asiae regiones nonnullas describit, cuiusque editio tertia *Hamburgi* 1781 prodiit, complectitur Palaestinae geographiam, scitissime exasciatam p. 373-510.

II. *Scriptores de Palaestina speciales.*

A. *Scriptores de aëre, solo et fertilitate Palaestinae.*

Martini. IOH. BENED. MARTINI Diss. Palaestina terrarum decus. *Ienae* 1710. 4.

ter Brüggen. ISAACI TER BRÜGGEN Dissertatio de fertilitate et sterilitate terrae Cananaeae. *Ultraj. ad Rh.* 1743. 4.

Elsner. ELSNER *sur l'Excellence de la Palestine;* dans l'Histoire de l'Acad. royale de Berlin; année 1745; Mémoires p. 155 sqq.

Michaëlis. CHRISTIANI FRIDERICI MICHAELIS Dissertatio de caussis commutatae quarundam regionum fertilitatis. *Coburgi* 1771. 4.

Warnekros. Commentatio philologico-historica de Palaestinae fertilitate, praecipuisque illius dotibus cum Aegypto comparatis, ab HENRICO EHRENFRIED WARNEKROS, Philos. Doctore in Acad. Grypeswaldensi. *Gryphiae* 1778. 4. — Diligentissime et uberrime, nec sine rerum peritia, auctor e scriptoribus antiquis et novis, quae ad cognitionem huius argumenti faciunt, collegit. Cf. *Allgem. teutsche Bibl.* T. XLVI. p. 531 sqq. Nec negligendus est BACHIENE, qui l. c. P. I. cap. XI. copiosissime hocce argumentum pertractavit.

B. Scri-

[redacted]

B. *Scriptores de mari mortuo s. de lacu Asphaltite.*

IOH. DAVID MICHAELIS de natura et origine maris mortui Commentatio prior et posterior; in eiusdem Commentationibus (*Bremae* 1763. 4.). — Relandi diligentiae et iudicio quae effugere, Michaëlis perspicacissimus egregia, qua pollet, rerum orientalium cognitione, inprimis ex recentioribus itinerariis collegit ac diiudicavit. Cf. *Götting. gel. Anz.* 1760. p. 865 sqq. 953 sqq. Michaëlis.

ANTON FRID. BÜSCHINGS *Beschreibung des todten Meers in Palaestina.* Altona 1766. 8. — Specimen accuratissime elaboratum geographiae Asiae, cuius partem primam, qua tomus quintus operis a nobis iam laudati: *Neue Erdbeschreibung*, incipit, postea edidit. Curis novis comtum ac politum prodiit in editione operis istius tertia. *Hamburgi* 1781. p. 392-412. Büsching.

Du Lac Asphaltite ou de la Mer morte; par M. d'ANVILLE; dans l'histoire et Mémoires de l'Acad. des Inscriptt. T. XXXIV. Hist. p. 126-132. — Defendit geographus praestantissimus situm ac figuram maris mortui in mappis, quas olim de Palaestina composuit, geographicis, praecipue in recentissima a. 1763 in lucem edita. d'Anville.

C. *Scriptores de urbe Hierosolyma s. Al-Kuds.*

Omnes fere itinerariorum paullo ante recensitorum scriptores Hierosolymae fata, situm atque conditionem descripserunt, et illustrarunt. Sequentes autem dedita opera libris vel libellis scopum huncce prosecuti sunt:

Hierosolymitanae urbis templique in ea origo et eorum rursus excidium a. 1476 a RUDOLPHO LANGIO, Canonico Monasteriensi, descripta sunt et edita *Coloniae* apud Cervicornum a. 1517. Lange.

ADAM

Reisner. ADAM REISNERS *Beschreibung der alten Haupt stadt Jerusalem.* Frankf. 1565. fol. Tres partes ſe[u] ſeptem libros complectitur haec compilatio, Latin[e] reddita a *Ioan. Heydeno*, ibid. 1563. fol.

Adrichomius. CHRISTIANI ADRICHOMII urbis Hieroſoly mae quemadmodum ea Chriſti tempore floruit — brevis deſcriptio. *Colon.* 1584. Editiones auctiore[s] prodierunt *ibid.* 1588. 1592. et 1597; omnes in for ma octava. Adiecta etiam Theatro terrae ſancta[e] eiusdem auctoris, ante a nobis commemorato. *Ita lice* a *Baldello*, *Florent.* 1593. 8. *Hiſpanice* a *Vincenti[o] Gomez*, *Valentiae* 1603 et 1620. 8.

Villalpandus. Hieroſolymae deſcriptionem uberiorem fecit etiam IOAN. BAPTISTA VILLALPANDUS, e ſocietate Ie ſu, in amplis ſuis ad Ezechielem commentariis, tomo tertio (*Romae* 1604. fol.) qui inſcribitur: Apparatu[s] urbis ac templi Hieroſolymitani, Pars I. et II. Ex qui bus excerpta dedit *Waltonus* in Apparatu biblico.

Capellus. LUDOVICI CAPELLI Ichnographia Hieroſoly mae; eiusdem Hiſtoriae Apoſtolicae illuſtratae ſub iecta.

Lightfoot. IOAN. LIGHTFOOT Hieroſolymae deſcriptionem ex Flavio Ioſepho et Rabbinis, Centuriae chorogra phicae in Matthaeum praemiſſam, collegit. Extat etiam in eiusdem Horis Hebraicis et Talmudicis, at que in *Ugolini* Theſ. T. V.

Witſius. HERMANNI WITSII Hiſtoria Hieroſolymae ab urbe condita usque ad excidium Babyloniticum; in *eiusdem* Miſcell. ſacr. T. II. Diſſ. IX.

Hyde. De Hieroſolymae nominibus variis conſulatur THOMAS HYDE ad Abraami Peritſol itinera mundi p. 17. et in *eiusd.* Syntagmate diſſertationum a *Grego rio Sharpe* (Oxon. 1767. 4.) recognitarum Vol. II. p. 14 ſqq.

Offerhaus. CHRISTIANI GERARDI OFFERHAUSII De ſcriptio veteris Hieroſolymae. *Daventriae* 1718. 4.

BERI

[redacted]

BERNHARDI LAMY de tabernaculo foederis, de nςta civitate Ierusalem et de templo libri VII. *Lutet. 'arif.* 1720. fol. Lamy.

MARITI historiam Hierosolymae, tomum quinım itinerarii eius occupantem, paullo ante excitaviius. Prodiit *Florent.* 1771. 8 mai. Mariti.

D. *Scriptores de templo Hierosolymitano.*

Praeter interpretes ad L. III. Regum c. VI. 1 Paılip. III. et ad Ezech. XL sq. et Iosephum L. VIII. Anıq. Iud. cap. 3. consulendus e Iudaeis MAIMONIES, Latine versus a *Lud. Compiegne de Veiel*, Paris. 578. 4. et in Fasciculo VI Opusculorum, editorum *Thoma Crenio.*

Hunc etiam in censum venit tractatus Thalmudiıs *Middoth*, seu de mensuris templi, quem Latine ertit et notis illustravit *Constantinus l'Empereur*, Lugd. at. 1630. 4. Recusus in opere Mischnico T. V. p. 322 ıq. edit. Surenhusianae.

IAC. IUDA LEO sive LEONITIUS, ut ipse se apellat in editione Amstelod. (1650. 4.) in libris IV de ːmplo Hierosolymitano, ex Hebraico Latine versis, t vulgatis a *Ioan. Sauberto.* Helmst. 1665. 4. *Gallice* oc titulo: *Portrait du Temple de Salomon.* Amstelod. 643. 4. *Germanice* a *Ioan. Iac. Raioto.* Hannoverae 665. 8. Cf. Ioan. Sauberti *Bericht über die teutsche Jollmetschung des Tractats Jac. Jehudae Leonis von dem Tempel Salomons.* Helmst. 1665. 8. Leo s. Leonii

ABRAHAM DAVID ARIE in Commentario de ːmplo, quem ex illius *Schilte Haggiborim* excerptum atine reddidit tomoque IX Thesauri Antiqq. sacr. inːruit Ugolinus. Aria.

LIPMANN LEVI HALER, Pragensis, in exposiione sancti templi Ezechielis. Li

(MOSES BEN GERSOM CHAPETZ) in libro inilationis templi, seu explicatione figurae structuraeque empli ultimi destructi, iuxta omnem modum et dispo- Moses Ger Cha

 sitionem

sitionem eius, tam generalem quam specialem; adiecta est ἰχνογραφία templi universi, praeterea nonnullarum partium eius figurae operi insertae sunt. *Venet.* 1696. 4. Cf. *Acta Erud.* a. 1697. p. 449 sqq.

Inter *Christianos* praeter BEDAM, RICHARDUM DE S. VICTORE, COSMAM INDOPLEUSTEN (L. V. Cosmographiae Christianae p. 197 sqq.) et alios quosdam vetustiores, argumentum hoc leviore manu attingentes, de templi Hierosolymitani fabrica et structura, quam plurimi ex recentioribus solliciti fuerunt; etsi res non levibus difficultatibus obnoxia esse videtur, tam quod primum templum spectat, a Salomone exstructum, quam alterum a Zorobabel aedificatum et instauratum ab Herode.

llus. LUDOVICI CAPELLI ΤΡΙΣΑΓΙΟΝ, sive triplex templi delineatio; una, ex scriptura iuxta Villalpandi descriptionem, cum templi Salomonis fabrica et partibus aeri incisis, tribus tabulis comprehensa; altera, ex Iosephi mente et descriptione; tertia, ex Iudaeorum Talmudicorum descriptione; *in* Briani Waltoni *Apparatu biblico praemiss.* T. I. eius *Bibliorum polyglott.* et separatim 1673. fol. et *inter Criticos Sacros* T. VIII. p. 2974. ed. Francof.

lalpandus et Hieron. Prado. Singularem prae caeteris operam multos per annos templi fabricae impendit IOAN. BAPT. VILLALPANDUS, ante iam laudatus, cuius et HIERONYMI A PRADO vasti Commentarii in Ezechielem prodiere *Romae* 1604. fol. cum tabulis aeneis, tribus voluminibus, quorum secundi pars secunda tota templo impenditur. Non omnibus hic labor se probavit, quippe qui affirmant, Hierosolymitani templi formam a Villalpando non ad historiae fidem descriptam esse, sed ad exemplar sumtuosi aedificii.

ibera. Exstant etiam FRANCISCI RIBERAE, Iesuitae Hispani, de templo Hierosolymitano et iis, quae ad templum pertinent, libri V. cum eius commentario in Apocalypsin excusi *Salamanticae* 1591. *Lugd.* 1592.

Ant-

[redacted]

ntwerp. 1593 et 1603. *Duaci* 1613. 8. Sed hoc to-
:s recusum opus, iudice Sauberto, allegoricis in-
ıtiis et longe petitis ad Romanam ecclesiam accom-
.odationibus est refertum.

Hispanice prodiit MARTINI STEPHANI, Calo- Step
ɔrritani, S. I. Epitome locupletissimi apparatus et
ılcherrimae fabricae templi Salomonis. *Compluti*
515. 8. Longe praestantior est liber sequens:

JOHN LIGHTFOOT's *Description of the temple,* Lightfoot.
· *it stood in the dages of our Saviour.* Lond. 1650. 4.
atine in *eiusdem* Opp. T. I. (*Roterod.* 1686. fol.) at-
ue in *Ugolini* Thes. antiqq. sacr. T. IX.

PRIDEAUX Hist. Iudaeor. et vicinar. gent. L. III. Prideaux

LEONHARDI CHRISTOPHORI STURMII Ἐπι- Sturm.
στολή epistolica de Sciagraphia templi Hierosolymitani,
x ipsis sacrarum litterarum fontibus, praesertim ex
isione Ezechielis ultima, architectonice quidem, ita
ımen concinnata, ut eam architecturae ignari quo-
ue intelligere possint. *Argentorati, anno quo veritas
remitur, sed non opprimitur.* 4. Eadem, una cum
nimadversionibus in Villalpandum et figuris in aes
ıcisis, *Lips.* 1694. 4. c. figg. aen. Et in *Ugolini* Thes.
:. VIII. n. XVI.

IOH. LUNDII *Alte jüdische Heiligthümer* (ubi li- I
ɪro II de templo priore et posteriore agitur). Hamb.
:738. fol.

(CHRISTOPH SEMLERS) *Tempel Salomonis, nach* C.
*llen seinen Vorhöfen, Mauren, Thoren, Hallen, heili-
;en Gefässen, Brandopfer-Altar, ehrnen Meer, gülde-
ıen Leuchtern, Schaubrod-Tischen, Rauch-Altar, Lade
les Bundes, Cherubinen und Stifts-Hütte Mosis mit ih-
em Zubehör, nebst allen und jeden in folgender Beschrei-
ıung und beygefügten Kupferstücken enthaltenen Theilen
lesselben in einem eigentlichen Modell und materiellen Für-
lellung in dem Waisenhause zu Glaucha an Halle zu Er-
äuterung sehr vieler Oerter der heil. Schrift anno 1717
ıufgerichtet.* Halle 1718. 4.

land et hulze. HADRIANI RELANDI de spoliis templi Hierosolymitani in arcu Titiano Romae conspicuis, liber singularis, cum tabula arcum ipsum et spolia templi in eo sculpta exhibente. *Traj. ad Rhen.* 1716. 8. Et in *Ugolini* Thes. T. IX. n. V. — Editio nova, adornata ab ERNESTO AUGUSTO SCHULZE, D. et Prof. Theol. Francof. ad Viadr. qui etiam Prolusionem, 1758 separatim editam, de variis Iudaeorum erroribus in descriptione huius templi praemisit, notasque adiecit. *Traj. ad Rhen.* 1775. 8. Passim quoque insertae sunt notulae, quas Relandus margini libri a se editi adsperserat.

Mel. CONRAD MEL *Salems Tempel, oder Beschreibung des herrlichen Tempels Salomonis, wie auch des von Zorobabel wieder aufgerichteten und von Herode verbesserten Hauses Gottes zu Jerusalem.* Frankfurt am Mayn 1724. 4.

Ernesti. De templo Herodis ad Haggaei II, 10. et Ioseph. Ant. Iud. XV extrem. disputat IOAN. AUGUST. ERNESTI prolusione *Lips.* 1752. 4. evulgata, et inserta Opusc. Philolog. Crit. n. XX, qua id se effecturum esse sperat, primo ut nemo dubitare possit, Herodem templum totum a fundamentis aedificasse, destructo per partes vetere; deinde, ut appareat, ex consuetudine loquendi historica, omninoque populari, templum illud nihilo minus secundum et fuisse, et recte appellatum esse.

haelis. IOH. DAV. MICHAELIS *von den Gewölbern unter dem Tempelberge, und Berge Zion, zur Aufklärung der Geschichte: sonderlich der beym Tempelbau Julians und bey Herodes Plünderung des Grabes Davids ausbrechenden Flammen;* im Göttingischen Magazin der Wissenschaften und Litteratur, 3ten Jahrgangs 6tes Stück (1783).

Plures de hoc argumento scriptores, specialiores etiam de partibus templi Hierosolymitani, a scopo nostro alienos, cognoscere qui cupit, eum ablegamus

ad

ad *Fabricium* et *Schafshausenium* in Bibl. antiquaria p. 392 sqq.

E. *Scriptores de variis argumentis aliis huc pertinentibus.*

PAULI ERNESTI IABLONSKI Dissertationes Iabl
VIII de terra *Gosen;* iunctim editae *Francof. ad Viadr.* 1736. 4.

HADR. RELANDI Dissertationes de mari rubro, Rel
monte *Garizim* et de *Ophir;* in *eiusdem* Diss. miscell. P. I. p. 57 sqq. (*Traj. ad Rhen.* 1706. 8.) et in *Ugolini* Thes. T. VI. n. IX. X. XVI.

ISEBR. EILH. HARCKENROTH Dissertatio to- Har
pographica de monte sublimi; in *Ugolini* Thes. T. VII. ro
n. XVII.

De eodem monte Observatio THEOD. HASAEI H
inserta est Biblioth. Brem. Class. VI. p. 469 - 1004. add. VIII. p. 853 sqq.

IOH. CHSTPH. HARENBERG Oculus Mosis et Hare
Christi, monte editissimo Palaestinam spectantium, in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XVIII.

HIERON. VAN ALPHEN D. de terra *Chadrach* et vanA
Damasco, ad locum Zachar. IX, 1; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XX.

THEODOR. HASAEI D. de *Sabulonis* prae *Sidone* Has
praestantia ad Genes. XLIX, 13; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XXII.

MICH. LIBENTANTII D. philol. de terra Mori- Lib
jah et monte visionis Dei ex Genes. XXII, 1. 14; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XXVII.

GERH. OUTHOVII Observationes in Ps. II. 6. de Out
montibus Sionis et Morijah; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XXVIII.

ISEBR. EILH. HARCKENROTH Diss. de *Aenon* Har
prope Salim; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XXX. ro

PETRI ZORNII D. de *Aenone* prope Salim, ad Zo
Ioh. III, 23; in *Ugolini* Thes. T. VII. n. XXXI.

❖ ❖ ❖

pogr. crae ec. I. Obſervationes philologicae ac geographicae, ſive Topographiae ſacrae *Specimen primum*, quo urbes ac regiones, quarum in ſacris literis fit mentio, breviter deſcribuntur, iisdemque verus ſitus iuſtaque nomina redduntur; ad illuſtranda nonnulla ſacri codicis loca editum a quodam, fontium ſacrorum Scrutatore. *Amſtelodami* 1747. 8. c. fig. aen. Hieroſolymam deſignante. — Auctor nobis ignotus Calmetum in primis et alios emendare, lacunasque Geographiae ſacrae ſupplere, laudabili conatu laborat, licet paſſim ingenio nimis indulgere videatur. Inſunt huic ſpecimini primo, cui num alterum ſucceſſerit, neſcimus, duodecim obſervationes: 1. de Hieroſolyma; 2. de Grammadini; 3. de patria Eliae; 4. de Harmaggedon; 5. de oppido Chebron; 6. de oppido Elath, ſive Eloth, et de regione Ophira; 7. de urbe Eziongeber in Idumaea; 8. de urbe Dimona; 9. de patria Abrahami; 10. de Aram Bet Rechob; 11. de urbe Eglaim; et 12. de Moabitis ſub ſcalpro.

SECTIO II.

SCRIPTORES DE ANTIQVITATIBVS HEBRAEORVM.

I. *Scriptores univerſales.*

Ugolini ſaurus. Theſaurus antiquitatum ſacrarum, complectens ſelectiſſima clariſſimorum virorum opuſcula, in quibus veterum Hebraeorum mores, leges, inſtituta, ritus ſacri et civiles illuſtrantur; opus ad illuſtrationem utriusque Teſtamenti, et ad Philologiam ſacram et profanam utiliſſimum maximeque neceſſarium. *Volumen primum.* Authore BLASIO UGOLINO. Venetiis 1744. Apud Ioannem Gabrielem *Hertz*. Superiorum permiſſu, ac privilegio. Vol. II. *ibid.* eod. Vol.

Vol. III. *ibid.* 1745. Vol. IV. *ibid.* eod. Vol. V. *ibid.* 1746. Vol VI. *ibid.* eod. Vol. VII. *ibid.* 1747. Vol. VIII. *ibid.* eod. Vol. IX. *ibid.* 1748. Vol. X. *ibid.* 1749. Vol. XI. *ibid.* 1750. Vol. XII. *ibid.* 1751. Vol. XIII. *ibid.* 1752. Vol. XIV. *ibid.* eod. Vol. XV. *ibid.* 1753. Vol. XVI. *ibid.* 1754. Vol. XVII. *ibid.* 1755. Vol. XVIII. *ibid.* eod. Vol. XIX. *ibid.* 1756. T. XX. *ibid.* 1757. T. XXI. *ibid.* 1758. T. XXII. *ibid.* 1759. T. XXIII. *ibid.* 1760. T. XXIV. *ibid.* 1761. T. XXV. *ibid.* 1762. T. XXVI. *ibid.* 1763. T. XXVII. *ibid.* 1764. T. XXVIII. *ibid.* 1764. T. XXIX. *ibid.* 1765. T. XXX. *ibid.* 1766. T. XXXI. *ibid.* 1766. T. XXXII. *ibid.* 1767. T. XXXIII. *ibid.* 1767. T. XXXIV. *ibid.* 1769. fol. max. — A ſcopo noſtro minime aliena videbitur deſignatio operis ſumtuoſiſſimi. En igitur titulos omnium librorum libellorumque, ſingulis voluminibus comprehenſorum!

Tomus I.

1. *Rab. Chiiae* additamenta ad codicem de Die expiationum nunc primum ex hebraico latine reddita, et notis perpetuis philologicis illuſtrata. Studio et cura Blaſ. Ugolini.

2. *Raymundi Martini* in pugionem fidei prooemium et obſervationes Ioſephi de Voiſin ad prooemium.

3. *Ioannis Meyeri* tractatus de temporibus ſacris et feſtis Hebraeorum.

4. *Iacobi Triglandi* Diſſertatio de origine et cauſſis rituum moſaicorum.

5. *Hermanni Witſii* Aegyptiaca.

Tomus II.

1. *Chriſtiani Wormii* de corruptis Antiquitatum Hebraearum apud Tacitum et Martialem veſtigiis libri duo.

2. *Georgii Caſparis Kirchmayeri* exercit. acad. ad C. C. Taciti Hiſtor. lib. V. capita aliquot priora de rebus moribusque Iudaeorum.

 3. *Adriani*

3. *Adriani Relandi* antiquitates ſacrae, a Blaſio Ugolino ampliſſimo commentario illuſtratae.

Tomus III.

1. *Thomae Goodwini* Moſes et Aaron cum notis Ioan. Henr. Hottingeri.

2. *Petri Cunaei* de republica Hebraeorum libri tres a Ioanne Nicolai notis illuſtratae.

3. Iuris Hebraeorum leges CCLXI, iuxta νομοθεσίας moſaicae ordinem atque ſeriem depromtae, et ad Iudaeorum mentem explicatae ductu Rabbi Levi barzelonitae auctore *Ioanne Henrico Hottingero.*

Tomus IV.

1. *Bonaventura Cornelius Bertramus* de republica Hebraeorum Commentario Conſtantini l'Empereur ab Oppiick illuſtratus.

2. *Caroli Sigonii* de republica Hebraeorum libri VII cum Ioannis Nicolai notis.

3. *Ioannis Buxtorfii* ſynagoga iudaica.

4. *Auguſti Pfeifferi* antiquitates ſelectae a Blaſio Ugolino notis illuſtratae.

Tomus V.

1. *Euſebii* liber de locis Hebraicis cum verſione Hieronymi ac notis Iacobi Bonfrerii et Ioannis Clerici.

2. *Iacobi Bonfrerii* annotationes ad ſequentem promiſſae terrae chorographicam tabulam.

3. *Iacobi Rhenferdii* periculum criticum in loca depravata Euſebii et Hieronymi de ſitu et nominibus locorum hebraicorum.

4. *Nicolai Sanſonis* Geographia ſacra; cum Ioan. Clerici in indicem geographicum notis.

5. *Ioannis Lightfooti* centuria chorographica in S. Matthaeum.

6. *Ioan. Lightfooti* decas geographica in S. Marcum.

7. *Ioan. Lightfooti* chorographica pauca in S. Lucam.

8. *Ioan.*

[redacted]

. *Ioan. Lightfooti* disquisitio chorographica in S. ınem.

Tomus VI.

. *Adriani Relandi* Palaestina.
. *F. Brocardi* descriptio locorum terrae sanctae.
. *Ioannis Quistorpii* Nebo unde tota perlustratur a sancta.
. *Ioannis Henrici Hottingeri* Dissertatio de geogra-ı terrae Canaan.
. *Ioannis Millii* dissertatio de Nilo et Euphrate ter-sanctae terminis.
. *R. Petachiae* itinerarium ab Ioanne Christoph. ıgenseilio ex hebraeo latine redditum.

Tomus VII.

. *Abrahami Peritsol* itineraria mundi cum inter-tat. et notis Thomae Hyde.
. *R. Samuelis* sancti itinerarium.
. *Petri Dan. Huetii* Commentarius de navigatio-us Salomonis.
. *Martini Lipenii* Dissertatio de navigio Salomonis.
. *Martini Lipenii* Dissertatio de Ophir.
. *Ioannis Christoph. Wichmannshausen* Diss. de na-ıatione ophiritica.
7. *Ioachimi Christiani Iehringii* Diss. de regione rschisch.
8. *Iacobi Hasaei* spicilegium observationum ad Sa-ıonis et Hirami navigationes ophiriticas et tarsisias.
9. *Adriani Relandi* Diss. de Ophir.
10. *Adriani Relandi* Diss. de mari rubro sive Ery-aeo.
11. *Pet. Dan. Huetii* tractatus de situ paradisi ter-tris.
12. *Ioannis Hopkinsonii* descriptio paradisi.
13. *Samuelis Bocharti* epistola de paradisi situ ad dovicum Capellum.

14. *Stephani Morini* Dissertatio de paradiso terrestri.

15. *Ioannis Vorstii* Dissertatio de paradiso.

16. *Adriani Relandi* Dissertatio de monte Garizim.

17. *Isebrandi Eilhardi Harckenrothii* Dissertatio topographica de monte sublimi.

18. *Ioannis Christophori Harenbergii* oculus Mosis et Christi e monte editissimo Palaestinam spectantium.

19. *Hieronymi van Alphen* de terra Chadrach et Damasco, ad locum Sachar. IX, 1. Dissertatio.

20. *Christophori Cellarii* Dissertatio de excidio Sodomae.

21. *Theodori Hasaei* Dissertatio de Sabulonis prae Sidone praestantia ad Genes. XLIX, 13.

22. *Theodori Hasaei* Dissertatio de Naphthalide apostolorum patria ad Genes. XLIX, 21.

23. *Ioannis Christoph. Wichmanshausen* Dissertatio de thermis Tiberiensibus.

24. *Ieremiae Philadelphi* de valle Iosaphati ex Ioel. III, 2, 12. nec non valle excidii Ioel. IV, 14.

25. *Christiani Beniamini Ottovis* Dissertatio de flumine sabbathico.

26. *Michaëlis Libentantii* Dissertatio de terra Morijah et monte visionis Dei ex Genes. XXII, 1, 14.

27. *Gerardi Outhovii* in Psalmi II. comma 6. observationes de montibus Sionis et Morijah.

28. *Isebrandi Eilhardi Harckenroth* Dissertatio de Rachele ad Ierem. XXXI. et Matthaei II, 18.

29. *Isebr. Eilh. Harckenroth* Dissertatio choro-topographica de Aenon prope Salim, ad Ioan. III, 23.

30. *Petri Zornii* Dissertatio de Aenon prope Salim ad Ioan. III, 23.

31. *Petri Zornii* liber de historia et antiquitatibus urbis נוא־אמון ad Ier. XLVI, 25. Ezech. XXX, 15. et Nahum III, 8-10.

32. *Theodori Hasaei* Diss. de gente Kavkav, cuius mentio fit Ies. XVIII, 2, 7.

33. Chri-

[redacted]

33. *Christophori Cellarii* Diss. de amoenitatibus historicis et geographicis ex itineribus S. Pauli collectis.

34. Epistola *Eucherii* Episcopi ad Faustum Presbyterum.

35. Itinerarium *Antonini Placentini* ex MS. erutum per Ignat. a S. Antonino Carm. discalc.

Tomus VIII.

1. *Salomonis van Til* commentarius typico criticus de tabernaculo Mosis ad Exod. XXV-XXX.

2. *Ioannis Buxtorfii* Fil. historia arcae foederis.

3. *Theodori Hasaei* Differt. de ligno Sittim.

4. *Theodori Hasaei* Differt. de rubo Mosis הסנה dicto ad Exod. III, 2-4.

5. *Theodori Hasaei* Differt. de lapide fundamenti.

6. *Ioan. Henr. Antonii Dorien* de opere Zaazyim, quo Cherubinos S. Sanctorum confici curavit Salomo 2 Chron. III, 10. exercitatio.

7. *Ioan. Buxtorfii* Differtatio de Manna.

8. Maimonidis vita descripta a Ioan. Buxtorfio Fil.

9. *Roberti Claveringii* Differt. de Maimonide.

10. *Humphredi Prideaux* praefatio ad tractatus Maimonidis de iure pauperis et peregrini.

11. *Ludovici Compiegne de Veil* praefatio ad Maimonidis opera.

12. *Ludovici Compiegne de Veil* prooemium in tractat. Maimonidis de domo electa.

13. R. Mose ben Maimon constitutiones de domo electa, cum Blasii Ugolini perpetuis notis philologicis.

14. R. Mose ben Maimon constitutiones de vasis sanctuarii et qui in eo ministrabant, cum Blasii Ugolini perpetuis notis philologicis.

15. R. Mose ben Maimon constitutiones de ingressu sanctuarii cum Blasii Ugolini perpetuis notis philologicis.

16. *Leonardi Sturmii* sciagraphia templi Hierosolymitani.

Tomus

Tomus IX.

1. R. *Abrahami* filii *Davidis Arie* commentarius de templo, ex huius libro, qui Schilte haggibborim inscribitur, excerptus, nunc primum a Blasio Ugolino latina interpretatione illustratus.

2. *Ioan. Lightfooti* descriptio templi hierosolymitani.

3. *Ioan. Lightfooti* ministerium templi, quale erat tempore nostri Servatoris descriptum ex Scriptura et antiquissimis Iudaeorum monumentis.

4. *Pauli Friderici Opitii* commentarius de custodia templi nocturna.

5. *Adriani Relandi* de spoliis templi hierosolymitani in arcu Titiano Romae conspicuis liber.

6. *Theodori Dassovii* imagines hebraearum rerum.

Tomus X.

1. *Meinhardi Plesken* Dissertatio philologica de columnis aeneis.

2. *Ioan. Iac. Crameri* Exercitationes de templi secundi ara exteriori.

3. *David. Millii* Dissertatio de cornibus altaris exterioris.

4. *Ioan. Buxtorfii* Historia ignis sacri et caelestis, sacrificia consumentis.

5. *Ioan. Gottlieb Bohnii* Dissertatio de igne gentilium sacro in Israelitar. sacra iniurio.

6. *David. Millii* Dissertatio de altari mediatore.

7. *Blasii Ugolini* altare exterius.

8. *Christiani Ludov. Schlichteri* de mensa facierum eiusque mysterio libellus singularis.

9. *Eiusdem* de panibus facierum liber singularis.

10. *Blasius Ugolinus* de mensa et panibus propositionis.

Tomus XI.

1. *Blasii Ugolini* altare interius.

2. R. *Abrahami ben David* Commentarius de suffitu,

[redacted]

tu, ex Schilte Haggibborion excerptus, nunc primum a Blaſio Ugolino latine redditus et illuſtratus.

3. *Iac. Meieri* Diſſ. de ſuffitu.

4. *Dan. Weymari* Diſſ. de ſuffitu.

5. *Proſperi Alpini* Dialogus de balſamo.

6. *Io. Georg. Michaëlis* Diſſ. de thuribulo adyti.

7. *Georg Frid. Rogal* de thuribulo.

8. *Ioan. Braunii* Diſſ. de adolitione ſuffitus ex eius variis Sacris excerpta.

9. *Georg. Michael. Doederlini* Exercitatio de candelabris.

10. *Blaſii Ugolini* Diſſ. de candelabro.

11. *Dan. Frid. Iani* Exercitatio de vite aurea templi hieroſolymitani.

Tomus XII.

1. *Ioan. Sauberti* liber de ſacerdotibus Hebraeorum.

2. *Ionae Krumholizii* ſacerdotium hebraicum.

3. *Erneſti Chriſtiani Boldich* Pontifex maximus Hebraeorum.

4. *Ioan. Braunii* Diſſ. de ſanctitate P. M.

5. *Ioan. Seldeni* libri duo de ſucceſſione Pontificum Hebraeorum.

6. *Bened. Dav. Carpzovii* Diſſ. de Pontificum Hebraeor. veſtitu ſacro.

7. *Ioan. Buxtorfii* hiſtoria Urim et Thummim.

8. *Nicolai Polemanni* Diſſ. de Urim et Thummim.

9. *Ioan. Spenceri* Diſſ. de Urim et Thummim.

10. *Philippi Riboudealdi* Diſſ. de Urim et Thummim contra Ioan. Spencerum.

11. *Chriſt. Ludov. Schlichteri* Diſſ. de lamina aurea Pontificis maximi.

12. *Henr. Andr. Toepferi* Diſſ. de tiara ſummi ſacerdotis.

13. *Henr. Andr. Toepferi* Diſſ. de tiaris minorum ſacerdotum.

14. *Balth. Scheidius* de oleo unctionis.

15. *Dan.*

15. *Dan. Weymari* Diss. de unctione sacra Hebraeorum.

16. *Ioan. Iac. Quandtii* Diss. de Pontificis maximi suffraganeo.

17. *Theodori Renaldi Tatii* Diss. de sacerdote castrensi.

Tomus XIII.

1. R. *Abraham ben David* Dissertatio de vestitu sacerdotum Hebraeorum ex Schilte Haggibborim excerpta hebraice et latine.

2. *Ioan. Christoph. Harenbergii* Differt. de vocibus ארגמן, תכלת, משזר, שש, שני, תולעת, Exodi XXV, 4. XXVI, 1. XXVIII, 5. 6. 33. etc.

3. *Ioan. Christ. Biel* Diss. de purpura Lydia ad illustr. locum Act. XVI, 14.

4. *Blasii Ugolini* sacerdotium hebraicum.

5. *Dan. Pfeffingeri* Diss. de Nethinaeis.

Tomus XIV.

1. Mechilta }
2. Siphra } hebraice cum interpretatione latina Blasii Ugolini.

Tomus XV.

1. *Siphre*, Commentarius antiquissimus atque eruditissimus in Numeros, nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebraico Latine redditus.

2. *Siphre*, Commentarius antiquissimus atque eruditissimus in Deuteronomium, nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebraico Latine redditus.

3. *Pesiktha minus*, Commentarius vetustus et philologicus in Leviticum, Numeros, et Deuteronomium, nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebraico Latine redditus.

Tomus XVI.

Residuum Pesikthae complectitur.

Tomus

[redacted]

Tomus XVII.

1. *Nic. Mülleri* Annus Iudaeorum luna-solaris et rc-Arabum mere lunaris.
2. *Seldeni* Diss. de anno civili Iudaeorum.
3. *Maimonides* de sanctificatione novilunii, cum sione Latina *de Veilii.*
.. *Christ. Langhansen* de mense veterum Hebraeo-a lunari.
. Tosaphta, seu additamenta ad codicem de Sab-io; cum Ugolini versione Latina.
. Tosaphta, seu additamenta ad codicem de com-ionibus sabbathicis; cum Ugolini versione Latina.
. *Ioan. Gerh. Uthovii* Diss. de sabbatho secundo-io.
. *Ioh. Iac. Syrbii* Diss. de sabbatho gentili.
. Tosaphta ad codicem de Paschate; cum Ugoli-versione Latina.
. Gemarae Hierosolymitanae, quae de Paschate ; cum Ugolini versione Latina.
1. *Ioh. Rud. Gruneri* Diatribe de primitiarum ob-ne et consecratione.
2. *Blasii Ugolini* Diss. de ritibus in coena Domi-antiquitatibus Paschalibus illustratis.

Tomus XVIII.

. Additamenta ad Tractatum *Sekalim*, nunc pri-n a *Blasio Ugolino* ex Hebr. Latine reddita.
. Tractatus *Sekalim Gemara Hierosolymitana* illu-us nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebr. Latine lita.
. Additamenta ad Tractatum *Ioma*, nunc etc.
. Tractatus *Ioma* Gemara Hierosolymitana illu-us, nunc etc.
. Additamenta ad Tractatum *Succah*, nunc etc.
. Tractatus *Succah* Gemara Hierosolym. illustra-nunc etc.
. *Gabrielis Groddekii* Diss. de Ceremonia Palmarum.

8. Addi-

8. Additamenta ad Tractatum *Rosh - Haschana*, nunc etc.

9. Tractatus *Rosh - Haschana* Gemara Hierosolym. illustratus, nunc etc.

10. Additamenta ad Tract. *Tahanijoth*, nunc etc.

11. Tractatus *Tahanijoth* Gemara Hierosolym. illustr. nunc etc.

12. Additamenta ad Tractat. *Meghilah*, nunc etc.

13. Tractatus *Meghilah* Gemara Hierosol. illustr. nunc etc.

14. Additamenta ad Tractat. *Chaghigah*, nunc etc.

15. Tractatus *Chaghigah* Gemara Hierosol. illustr. nunc etc.

16. Additamenta ad Tractatum *Betzah*, nunc etc.

17. Tractatus *Betzah* Gemara Hierosolym. illustr. nunc etc.

18. Additamenta ad Tract. *Mohed Katon*, nunc etc.

19. Tractatus *Mohed Katon* Gemara Hierosolym. illustr. nunc etc.

Tomus XIX.

1. Additamenta ad Tractat. de *Sacrificiis*, nunc etc.

2. Tractatus de *Sacrificiis* Gemara Babylonica illustratus, nunc primum etc.

3. Additamenta ad Tract. de *Muneribus*, nunc etc.

4. Tractatus de *Muneribus* Gemara Babylonica illustr. nunc etc.

5. Additamenta ad Tractat. de *Profanis*, nunc etc.

6. Additamenta ad Tract. de *Primogenitis*, nunc etc.

7. Additamenta ad Tract. de *Sacrificiorum commutatione*, nunc etc.

8. Additam. ad Tract. de *prevaricatione*, nunc etc.

9. Additamenta ad Tract. de *Excidiis*, nunc etc.

10. Additamenta ad Tract. de *rerum vetarum aestimatione*, nunc primum etc.

11. Tractatus Misnicus de *Sacrificio Iugi*, nunc primum a *Blasio Ugolino* notis philologicis illustratus

12. *Her-*

12. *Herman. Gid. Clemens* de labro aeneo.
13. *Leon. Christoph. Sturmii* mare aeneum.

Tomus XX.

1. Additamenta ad Tractatum de *Benedictionibus*, nunc primum etc.
2. Additamenta ad Tract. de *Angulo*, nunc etc.
3. Additamenta ad Tract. de *re dubia*, nunc etc.
4. Additam. ad Tract. de *separationibus*, nunc etc.
5. Additam. ad Tract. de *anno septimo*, nunc etc.
6. Additamenta ad Tract. de *heterogeneis*, nunc etc.
7. *Io. Conr. Hottingeri* Commentar. de decimis Hebraeorum.
8. Additamenta ad Tract. de *decimis*, nunc etc.
9. Tractat. de *decimis*, Gemara Hierosolym. illustratus, nunc etc.
10. Additam. ad Tract. de *decima secunda*, nunc etc.
11. *Ioh. Spenceri* Diss. de solutione primitiarum et decimarum.
12. *Eiusdem* Diss. de professione decimarum.
13. Additamenta ad Tract. de *placenta*, nunc etc.
14. Tract. de *placenta*, Gemara Hierosol. illustratus, nunc etc.
15. Additamenta ad Tractat. de *praeputio arborum*, nunc etc.
16. Tractatus de *arbore praeputiata*, Gemara Hierosol. illustr. nunc etc.
17. Additam. ad Tract. de *primitivis*, nunc etc.
18. Tractatus de *primitivis*, Gemara Hierosolym. illustr. nunc etc.

Tomus XXI.

1. *Iac. Rhenferdii* Differtt. duae de Decem Otiosis Synagogae.
2. *Eiusdem* investigatio Praefectorum et Ministrorum Synagogae.
3. *Campegi Vitringae* liber de Decemviris otiosis.

4. *Christiani Bornitii* Exercitationes philologicae tres de Synagogis veterum Hebraeorum.

5. *Ioh. Sauberti* Diss. de precibus Hebraeorum.

6. *Nic. Polemanni* Differt. de ritu precandi veterum Hebraeorum.

7. *Frid. Wilh. Iahr* Differt. de precibus gentilium expiatoriis.

8. *Matth. Hilleri* Differt. de vestibus fimbriatis Hebraeorum.

9. *Christophori Lubeci* Differt. de decisionibus periculamenti Hebraeorum.

10. *Blasii Ugolini* de Phylacteriis Hebraeorum.

11. *Theod. Dassovii* Differt. de ritibus Mezuzae.

12. *Ge. Ursini* Antiquitates Hebraicae Scholastico-Academicae.

13. *Io. Leonardi Heubneri* Diss. de Academiis Hebraeorum.

14. *Ionae Seruppii* Differt. de titulo Rabbi.

15. *Io. Henr. Otthonis* Historia doctorum Misnicorum, cum notis Hadriani Relandi.

16. *Gothofr. Engelh. Geiger* Commentatio de Hillele et Sammai.

Tomus XXII.

1. *Blasii Ugolini* Trihaeresium, sive Differt. de tribus sectis Iudaeorum, sc. de Pharisaeis, Sadducaeis et Essenis.

2. *Ioh. Schmid* Differt. de secta Pharisaeorum.

3. *Henr. Opitii* Exercit. philologica de Pharisaeis.

4. *L. A. Rechenberg* Differt. de Pharisaeis.

5. *Sam. Barthel* Sched. histor. de Sadducaeis.

6. *Ion. Drusii* libellus de Hasidaeis.

7. *Pauli Slevogti* Disp. de metempsychosi Hebraeorum.

8. *Iac. Triglandii* Diatribe de secta Karaeorum.

9. *Levini Warneri* Differt. de Karaeis.

10. R. *Aharonis Karaei* Excerpta in librum Iosuae.

11. *Insti-*

11. *Institutio Karaeorum*, nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebraico latine reddita.

12. *Hadr. Relandi* Dissert. de Samaritanis.

13. *Christophori Cellarii* Collectanea historiae Samaritanae.

14. Epistolae duae Sichemitarum ad *Iobum Ludolfum.*

15. *Iac. Rhenferdii* Diss. de fictis Iudaeorum haeresibus.

16. *Eiusdem* Diss. de Sethianis.

17. *Eiusdem* Diss. de redemptione Marcosiorum et Heracleonitarum.

18. *Pauli Slevogti* Diss. de Proselytis Iudaeorum.

19. *Io. Ge. Müller* Diss. de Proselytis.

20. *Ioh. Reiskii* Diss. de baptismo Iudaeorum.

21. *Ioh. Andr. Danzii* baptism. Proselytor. iudaicus.

22. *Ioh. Spenceri* de lustrationibus et purificationibus Hebraeorum.

23. *Io. Henr. Maii* Diss. de lustrationibus et purificationibus Hebraeorum contra Ioh. Spencerum.

24. *Idem* de purificatione mirabili singulari et singulariter mirabili.

25. *Ioh. Spenceri* Diss. de circumcisione.

26. *Sal. Deylingii* Observatio de origine circumcisionis iudaicae.

27. *Io. Iac. Quandt* Diss. de cultris circumcisoriis et fecespitis Hebraeorum.

28. *Herm. Bern. Gedaei* Diss. de instrumento circumcisionis a Zipora et Iosua adhibito.

29. *Gabr. Grodekii* Diss. de Iudaeis praeputium attrahentibus.

30. *Hier. Lossii* Diss. de epispasmo iudaico.

Tomus XXIII.

1. *Ioh. Seldeni* Syntagmata duo de Diis Syriis, cum additamentis Andr. Beyeri.

2. *Andr. Beyeri* Additamenta ad Prolegomena et Syntagma *Ioh. Seldeni* de Diis Syriis.

3. *Ioh. Christoph. Wichmanshausen* Differt. quatuor de divinationibus Babyloniorum.

4. *Ioh. Clodii* Diff. de magia Sagittarum.

5. *Dav. Milii* Diff. de אוב et אבות.

6. *Eiusdem* Diff. de חרטמים.

7. *Io. Chr. Wichmanshausen* Diff. de Theraphim.

8. *Aug. Pfeifferi* Exercit. de Theraphim.

9. *Paul. Ern. Iablonski* Remphan Aegyptiorum deus ab Ifraelitis in deferto cultus, nunc ex lingua et antiquitate Aegyptiaca erutus et illuftratus.

10. *Io. Henr. Maii* Diff. de Kijun et Remphan.

11. *Io. Ge. Schwabii* Diff. de Moloch et Remphan.

12. *Dav. Milii* Diff. de idolo אחר.

13. *Eiusdem* Diff. de Bahalzebub et Miphlezeth.

14. *Eiusdem* Diff. de Gad et Meni.

15. *Io. Gothofr. Lakmacheri* Diff. de Gad et Meni.

16. *Hadr. Relandi* Diff. de diis Cabiris.

17. *Zach. Beni. Pochari* Diff. de fimulacris folaribus Ifraelitarum.

18. *Ioh. Spenceri* Diff. de Tyriorum Gammadim et Hammanim.

19. *Fr. Mayeri* Diff. de idolo אשרה.

20. *Ge. Fr. Meinhardi* Differt. philologica de Selenolatria.

21. *Ioh. Craufii* Diff. de Succoth Benoth.

22. *Dan. Dietzfchii* Diff. de cultu Molochi.

23. *Chr. Sam. Ziegra* Differtt. tres de crudeliffima liberorum immolatione Molocho facta.

24. *Chr. Ge. Mayeri* Diff. de hominibus piacularibus.

25. *Theoph. Rofer* de Dagone Philiftaeorum idolo.

26. *Sal. Deylingii* Diff. de fletu fuper Thammuz.

27. *Theod. Hafaei* diatribe de vera origine et fignificatione vocis Aftortes.

28. *Ioh. a Lent* Schediafma hiftor. philol. de Iudaeorum Pfeudo-Meffiis.

29. *Dav. Millii* Diff. de Mohamedifmo ante Mohamedem.

Tomus

Tomus XXIV.

1. *Io. Spenceri* diatribe de Theocratia iudaica.
2. *Chr. Blechschmidi* Diss. de Theocratia in populo sancto instituta.
3. *Sal. Deylingii* Exercit. de Israele Iehovae dominio.
4. *Th. Goodwini* Diss. de Theocratia Israelitarum.
5. *I. F. Michaelis* Differt. philol. num Deus dicatur אלהים.
6. *Henr. Hulsii* Diss. de Iehova Deo Rege ac duce militari in prisco Israele.
7. *Eiusdem* Diss. de Sechinah seu propinqua Dei in Israele praesentia et habitatione.
8. *Io. Conr. Danhaueri* Politica Biblica.
9. *Herm. Conringii* Exerc. de Politia sive de Rep. Hebraeorum.
10. *Chr. Bened. Michaelis* Diss. philol. de antiquitatibus oeconomiae patriarchalis.
11. *Wilh. Schickhardi* ius regium Hebraeorum cum animadversionibus et notis Ioh. Ben. Carpzovii.
12. R. *Is. Abarbanelis* Diss. de statu et iure regio.
13. *Eiusdem* Diss. de iudicum et regum differentia.
14. *Nic. Serarii* S. I. Herodes.
15. *Ioh. Harduini* Prolusio de nummis Herodiadum.
16. *Abrah. Calovii* Diss. hist. theol. de statu Iudaeorum ecclesiastico et politico ab anno primo nativitatis Christi usque ad excidium Hierosolymae.
17. *Iac. Rhenferdii* Diss. de Arabarcha vel Ethnarcha Iudaeorum.
18. *Pet. Wesselingii* diatribe de Iudaeorum Archonibus ad inscriptionem Berenecensem.

Tomus XXV.

1. Tract. de *Synedriis*, Gemara Hierosolymitana illustratus, nunc primum a Blasio Ugolino ex Hebraeo latine redditus.
2. Tract. de *Poenis*, Gemara Hierosolym. illustratus, nunc etc.

3. Tract. de *Synedriis*, Gemara Babylonica illustratus, nunc etc.

4. *Ioh. Vorstii* Diss. de Synedriis Hebraeorum.

5. *Sam. Fr. Bucheri* Synedrium magnum.

6. *Herm. Witsii* Diss. de Synedriis Hebraeorum.

7. *Io. Dan. Iacobi* Diss. de Foro in portis.

Tomus XXVI.

1. *Dan. Henrici* Diss. de iudiciis Hebraeorum.

2. *Ioh. Nicolai* Tractat. de Synedrio Aegyptiorum.

3. *Io. Ben. Michaelis* Tract. de iudiciis poenisque capitalibus in S. Scriptura commemoratis.

4. *Fr. Wilh. Bierling* Diss. philol. de veterum Hebraeorum circa vitulam decollandam ritibus.

5. *Aeg. Strauchii* Diss. de flagellandi ritu apud Hebraeos.

6. *Io. Iac. Seyppelii* Diss. de flagellandi ritu apud Romanos.

7. *Io. Gr. Bindrin* Diss. de gradibus excommunicationis apud Hebraeos.

8. *Io. Ad Osiandri* Diss. de asylis Hebraeorum.

9. *Iac. Lydii* Diss. de iuramento.

10. *Ioh. Nicolai* diatribe de iuramentis Hebraeorum, Graecorum, Romanorum aliorumque populorum.

11. *Ioh. Seldeni* Diss. de iuramentis.

12. *Bern. Ludov. Molembecii* Diss. de iuramento per Genium principis.

13. *Ioh. Spenceri* Diss. de iuramento per Anchialum.

14. *Io. Casim. Miegii* Constitutiones servi hebraei.

15. *Io. Chr. Wagenseilii* Diss. de sceptro Iudae ad Genes. cap. 11.

16. *Pet. Zornii* historia fisci Iudaici sub imperio veterum Romanor. qua periodi designantur sceptri Iudaeorum ablati.

17. *Idem* de Patriarcharum Iudaeorum auro coronario, sive canone anniversario in Codd. Theodosiano et Iustinianeo.

18. D.

[redacted]

18. D. *Sal. Deylingii* obſervatio de ſceptro Iudae ad Geneſ. XLIX.

19. *Idem* de Iudaeorum iure gladii tempore Chriſti ad loc. Ioh. XVIII.

20. *Chriſtoph. Cellarii* Diſſ. de Cn. Pompeii M. expeditione Iudaica, ſive initio ablati ab Iuda ſceptri.

21. *Eiusdem* Diſſ. qua Flavii Ioſephi de Herodibus hiſtoria, a νοθείας ſuſpicione contra V. Cl. Ioh. Harduinum iuſtis vindiciis aſſeritur. et nummis antiquis conciliatur.

22. D. *Sal. Deylingii* obſervatio de familia et genealogia Herodiadum.

Tomus XXVII.

1. *Hadr. Relandi* Oratio de galli cantu Hieroſolymis audito.

2. *Ioh. Georg. Altmanni* obſervatio philologica de gallicinio Hieroſolymis in aedibus Pontificis audito.

3. *Ioh. Chriſt. Biel* animadverſiones ad Altmanni obſervationem.

4. *Blaſii Ugolini* ἀλεκτροφωνίας evangelicae ſignificatio genuina defenſa.

5. *Caſti Innocentis Anſaldi* liber de forenſi Iudaeorum buccina.

6. *Iac. Lydii* Syntagma ſacrum de re militari, cum notis *Salomonis van Til.*

7. *Ioh. Andr. Danzii* Diſſ. de re militari Hebraeorum.

8. *Ioh. Chſtph. Ortlob* coniectura de ſcutis et clypeis Hebraeorum.

9. *Ioh. Bened. Carpzovii* Diſp. de Creti et Plethi.

10. *Henrici Opitii* exercitatio de Creti et Plethi.

11. *Ioh. Seldeni* de iure naturali et gentium iuxta diſciplinam Hebraeorum libri ſeptem.

Tomus XXVIII.

1. *Barthol. Beverini* Syntagma de ponderibus et menſuris; cum praefatione I. G. Walchii.

2. *Ioh. Caſp. Eiſenſchmidii* Diſquiſitio de ponderi-

 bus

bus et mensuris veterum Romanorum, Graecorum, Ebraeorum.

3. *S. Epiphanii* liber de ponderibus et mensuris.

4. *Dion. Petavii* animadversiones ad eundem librum de ponderibus et mensuris.

5. *Ottonis Sperlingii* Diss. de numis non cusis.

6. *Herm. Conringii* paradoxa de numis Ebraeorum.

7. *Stanislai Grsepsii* Diss. de multiplici siclo et talento Ebraeorum.

8. *Sal. Deylingii* observatio de re numaria veterum Ebraeorum.

9. *Andr. Beyeri* siclus sacer.

10. *Ioh Conr. Kesleri* oratio de dimidio siclo argenteo, sancto lytro animorum Israelis.

11. *Dan. Wulferi* Diss. de siclo.

12. *Ioh. Hieron. Gradonici* Diss. de siclo argenteo.

13. *Ioh. Buxtorfii* Diss. de litterarum Ebraicarum genuina antiquitate.

14. *Ioh. Harduini* expositio de duobus numis Samaritanis.

15. *Eiusdem* epistola de numis Samaritanis.

16. *Adr. Relandi* Diss. I. et II. de numis Samaritanis.

17. *Ioh. Bapt. Ottii* epistola de numis quibusdam Samaritanis.

18. *Adr. Relandi* Diss. III, IV et V de numis Samaritanis.

19. *Ioh. Gagnierii* epistola de numis Samaritanis.

20. *Adr. Relandi* epistola de numis Samaritanis.

21. *Cornel. Dieterici Kochii* Diss. de numorum Ebraicorum inscriptionibus Samaritanis.

22. *Henr. Hottingeri* Diss. de variis orientalium inscriptionibus.

23. *Eiusdem* Diss. de numis orientalium.

24. *Iac. Rhenferdi* periculum Phoenicium.

25. *I. C. Harenbergii* obs. crit. de דרכמן.

26. *Ioh. Bened. Carpzovii* Disp. de numis, effigiem Mosis cornutam exhibentibus.

27. Se-

[redacted]

27. *Sebast. Schmidii* Disp. de didrachmis a Christo solutis Matth. XVII, 24 sq.

Tomus XXIX.

1. *Blasii Ugolini* Differt. de re rustica veterum Ebraeorum.
2. *Schoettgenii* antiquitates triturae.
3. *Hoheisel* de molis manualibus.
4. *Goetze* de molis et pistrinis veterum.
5. *Zorn* de hortis opobalsami.
6. *Schelhorn* Diff. ad Iob. XL, 31.
7. *Hasaei* Diff. ad Iob. XL, 31. et Ef. XVIII, 1.
8. *Zorn* de veterum Ebraeorum hibernis et aestivis edibus.
9. *Harenberg* de domo inducta minio.
10. *Scharbau* de luxu Ebraeorum.
11. *Leyser* Diff. ad Ef. III, 16. 18.
12. *Biel* de purpura Lydia.
13. *Eiusd.* animadversiones ad comment. Altmanni de Lydia Thyatirensi.
14. *Altmann* de Lydia Thyatirensi.
15. *Hasaeus* de inquinatis Sardiensium vestimentis.
16. *Pezold* de promiscua vestium utriusque sexus usurpatione ad Deut. XXII, 5.
17. *Schmid* de usu vestium albarum.
18. *Rot* de velamine capitis virilis.
19. *Bucher* de velato Ebraeorum gynaeceo.
20. *d'Outreni* de velando capite muliebri propter angelos, ad 1 Cor. XI, 10.
21. *Croesius* de eodem loco.
22. *d'Outreni* in eius cogitationes epicrisis.
23. *Bynaeus* de calceis Hebraeorum.
24. *Plathner* de sandaligerulis Ebraeorum.
25. *Carpzov* discalceatio religiosa in loco sacro, ad Exod. III, 5.
26. *Sagittarius* de nudipedalibus veterum.

27. *Hedenius* de scissione vestium.
28. *Rohrensee* Diss. de ritu scindendi vestes.

Tomus XXX.

1. *Ioh. Buxtorfii* Diss. de sponsalibus et divortiis.
2. *Blasii Ugolini* uxor Ebraea.
3. Tractatus Kidduschim, sive de sponsalibus, Gemara Hierosolymitana illustratus, ab Ugolino Latine redditus.
4. Tractatus *Sotah* s. de muliere adulterii suspecta; ab eodem.
5. Tractatus Kethuboth s. de dotibus; ab eodem.
6. *Dassovii* vidua Hebraea.
7. *Groddeck* Exercitatio de antiquorum Ebraeorum purgationibus castitatis.
8. *Carpzov* de Chuppa Ebraeorum.
9. *Buxtorf* de conviviis Ebraeorum.
10. *Maius* de philothesiis veterum Ebraeorum, Graecorum et Romanorum.
11. *Werner* de poculo benedictionis.
12. *Goeze* de osculo.
13. *Lomeier* de osculis.
14. *Nicolai* de phyllobolia.
15. *Dieterici* phyllobolia seu florum sparsio.
16. *Graberg* de unctura Christi in Bethania.
17. *Bucher* de unctione Christi in Bethania.
18. *Verwey* Diss. de unctionibus.
19. *Spencer* de lege, tonsuram orbicularem prohibente.
20. *Bartholinus* de paralyticis novi testamenti.
21. *Eiusdem* Miscellanea medica de morbis biblicis.

Tomus XXXI.

1. *Theodori Eberti* Poetica Hebraica Harmonica, Rhythmica, Metrica, praeceptis, commentariis, regulis et exemplis perspicue declarata.

2. *Ia-*

[redacted]

2. *Iacobi Eberti* Tetrasticha Hebraea in textus Evangelicos per universum annum, praxios syntheticae loco recensuit Theodorus Ebertus I. F.

3. *Roberti Lowth* de sacra poesi Hebraeorum praelectiones academicae.

4. *Eiusdem* Oratio anniversaria in memoriam publicorum benefactorum academiae Oxoniensis, ex instituto honoratiss. Dni Crewe, habita 1751.

5. *Francisci Gomari* Davidis Lyra, seu Nova Hebraeo S. Scripturae Ars poetica canonibus suis descripta.

6. *Abbatis Fleury* Exercitatio in poesin universam et Hebraeorum potissimum.

7. *Ionae Conr. Schrammii* de poesi Hebraeorum in codice sacro Prolus. acad.

8. *Io. Conr. Danhaweri* Oratio pentecostalis de sacrosancta Spiritus Sancti poesi.

9. *Augustini Pfeifferi* Diatribe de poesi Hebraeorum veterum et recentiorum recognita.

10. *Eiusdem* manuductio nova et facilis ad accentuationem V. T. prosaicam et metricam.

11. *Io. Buxtorfii* Tract. brevis de prosodia metrica Hebraeorum.

12. *Polycarpi Leyseri* Diss. de frustra quaesita poesi in codice sacro Hebraeo.

13. *Io. Clerici* Diss. de poesi Hebraeorum.

14. *Francisci Hare* S. T. P. Psalmorum liber in versiculos metrice divisus.

Tomus XXXII.

1. Tractatus de *Musica* veterum Hebraeorum excerptus ex Schilte Haggibborim, nunc primum a *Blasio Ugolino* ex Hebraico Latine redditus.

2. *Henr. Horchii* Diss. de igne sacro et de musica.

3. *Ioh. Ad. Glaser* Exercit. philol. de instrumentis Hebraeorum musicis נגינות et נחילות.

4. *Io. Gabr. Dreschleri* Diss. de cithara Davidica.

5. *Iac.*

5. *Iac. Hasaei* Disp. de inscriptione Psalm. XXII. אילת השחר.

6. *Sal. Van-Til* Cantus poeseos etc.

7. *Athan. Kircheri* liber philol. de sono artificioso sive Musica etc.

8. *Eiusdem* liber diacriticus de Musurgia antiquo-moderna.

9. *Iul. Bartholoccii* Tract. de musicis instrumentis Hebraeorum.

10. *Mart. Mersenus* de Musica.

11. *Ioh. Spenceri* usus musicae in sacris celebrandis.

12. *Bern. Lamy* Diss. de Levitis cantoribus.

13. *Io. Iac. Schudt* Diss. de cantricibus templi.

14. *Aug. Pfeifferi* Specimen de monialibus vet. Test.

15. *Io. Henr. Bocrisii* Diss. de Musica Hebraeorum.

16. *Aug. Calmet* Diss. de Psalmis graduum.

17. *Aug. Pfeifferi* Specimen de Psalmis graduum.

18. *Iul. Bartholoccii* Excerpta de voce סלה.

19. *M. Ioh. Paschii* de סלה philol. enucleatio.

20. *Aug. Calmet* de סלה.

21. *M. Henr. Gottl. Reine* de סלה.

22. *M. Henr. Ioh. Bytmeysteri* Diss. de סלה contra Gottlieb.

23. *Chr. Aug. Heumanni* Progr. de סלה Hebraeorum interiectione musica.

24. *Aug. Pfeifferi* Specimen de voce vexata סלה.

25. *Pet. Ioh. Buretti* Diss. de veterum Symphonia.

26. *Aug. Calmet* Diss. de Musica etc.

27. *Eiusd.* Diss. in Musica instrumenta Hebraeorum.

28. *Fort. Scacchii* Diss. de inauguratione Regum Israel.

29. *Ioh. Ge. Abicht* Diss. de lapsu murorum Hierichuntinorum.

30. *Io. Meursii* F. de tibiis collectanea.

31. *Aldi Manutii* Pauli F. Aldi N. Diss. de tibiis veterum.

32. *Frid. Ad. Lampe* Diss. de cymbalis veterum.

33. *Is.*

33. *If. Vossius* de instrumento hydrauli.
34. *Iosephi Laurentii* collectio de citharoedis, fistulis et tintinnabulis.
35. *Ioh. d'Outrein* de instrumento מגרפה.
36. *Aug. Calmet* Diss. de למנצח.
37. *Io. Spenceri* Diss. de ritu saltandi et ramorum circumgestatione.
38. *M. Ioh. Ern. Mülleri* Diss. de Davide ante arcam foederis saltante.
39. *Io. Andr. Mich. Nagelii* Diss. de ludis secularibus veterum Romanorum in Gemara Babylonica commemoratis.
40. *Lud. Capelli* animadversiones in novam Davidis lyram Francisci Gomari.

Tomus XXXIII.

1. R. *Mosis Maimonidis* Constitutiones de luctu, nunc primum a Blasio Ugolino ex Hebraico latine redditae.
2. *Mart. Geieri* liber de Hebraeorum luctu.
3. *Io. Spenceri* ritus funebres et sepulcrales veterum Hebraeorum.
4. *Io. Nicolai* libri quatuor de sepulcris Hebraeorum.
5. *Io. Andr. Quenstedii* Tract. de sepultura veterum.
6. *Io. Ben. Carpzovii* Disp. philol. de sepultura Iosephi Patriarchae.
7. *Henr. Hulsii* Disp. de corpore, velo et sepulcro Moysis.
8. *Balthaf. Dorffer* Exerc. philol. de sepulcro Christi.
9. *Io. Iac. Chiffletii* de linteis sepulcralibus Christi.
10. *Io. Chr. Rosteusch* Diss. de sepulcris calce notatis.
11. *Zach. Grapii* Diss. de percussione sepulcrali.
12. *Matth. Frid. Beckii* Monumenta antiqua Iudaica.
13. *Io. Henr. Hottingeri* Cippi Hebraici.
14. *Mich. Henr. Reinhardi* Diss. de sacco et cinere.
15. *Isr. Traug. Garmanni* Diss. de pane lugentium.

16. *Io.*

16. *Io. Christ. Wichmanshausen* Diss. [illegible] lacerationi vestium.

17. *Conr. Ikenii* Diss. de funere, sepultura et luctu.

18. *Blasii Ugolini* Diss. de veterum funere et praeficis.

19. *Wolfii* Epitaphia Iudaica hebraice et latine, passim collecta et edita.

Tomus XXXIV.

Index I. Auctorum.
Index II. Locorum S. Scripturae.
Index III. Dictionum Hebraicarum.
Index IV. Rerum et verborum.

Opus hocce omni splendore typographico, passim haud sane necessario, superbiens, bibliothecae quidem in hoc genere antiquitatum loco esse potest, quippe quod plures libellos praestantissimos, eosque saepe raros, contineat, locumque iuxta thesauros Graevianos et Gronovianos sibi vindicet. At Graevius et Gronovius prudentiore dilectu in adornandis voluminibus istis vastissimis usi sunt. Ugolinus multos libellos futiles admodum aranearumque plenos typis repeti curavit, excellentioresque haud paucos neglexit. Tomi nonnulli operarum peccatis scatent. Notitiae litterariae prorsus desiderantur. Verbo, Ugolinus nec ingenio nec circumspectione Graeviana instructus thesaurum suum condidit; quod etiam patet ex dissertationibus a se ipso compositis, maximam partem sat amplis, omni vero ἀκρίβεια critica destitutis, et ex versionibus scriptorum Thalmudicorum vel Rabbinicorum ab eodem elaboratis, quibus sane parum fidendum est.

De tomis XIV prioribus conferri possunt BAUMGARTENII *Nachr. von einer Hall. Bibl.* T. II. p. 510 sqq. et eiusd. *Nachr. von merkwürdigen Büchern* T. IV. p. 408 sqq.

Anti-

[redacted]

Antiquitatum Hebraicarum cognitionem e facro odice, e Philone et Iofepho, atque ex Thalmude troque hauriendam effe, fatis conftat. Confulendi ;itur funt interpretes horum fcriptorum, quorum notia litteraria — Iofephum fi excipias, de quo infra — ıc non pertinet. Ablegamus potius harum rerum ıdiofos ad *Aug. Pfeifferos*, *I. C. Wolfios*, *G. Eichhornos*, atque recenfemus primo loco fcriptores geneles, qui ex fontibus iftis, ex itinerariis a nobis meoratis, aliisque monimentis fide dignis, antiquitam Hebraicarum indolem et faciem adumbrare ftuıerunt, plenum vero et omnibus numeris abfolutum ftema harum antiquitatum non exhibuerunt.

CAROLI SIGONII de republica Ebraeorum libri II, faepius typis repetiti. Editionem primam ignomus. Prodierunt deinde *Coloniae* 1583. 8. *Francof.* 585. 8. *ibid.* 1593. fol. cum aliis Sigonii fcriptis. *Meoburgi* 1678. 24. Optimae autem editiones, quae uditis IOANNIS NICOLAI notis illuftratae lucem derunt *Helmft.* 1686. 8. et *Lugd. Bat.* 1701. 4. (quae litio Lugdunenfis duplo fere auctior eft Helmftadien-); atque illa, quae Tomo IV Operum Sigonii, *Meolani* (1734. fol.) cura *Argelati* editorum, exftat, cum otis uberrimis LAURENTII MAFFEI. Opus quoue recufum eft in *I. Steph. Menochii* Commentar. cript. facr. T. II, in append. p. 304-353. *Venet.* 1722. l. atque in Thefauri Ugolini T. IV. Sigonius.

Iure quodam fuo huc collocandus vifus eft Sigoius, quippe qui de facris pariter ac civilibus Hebraeoım rebus agit. Caeteri de republica Hebraeorum riptores, qui ftatum politicum Iudaeorum unice deribunt, omnes infra recenfentur.

BENEDICTI ARIAE MONTANI libri IX Anquitatum Iudaicarum, bis iam a nobis commemorati int, Vol. I. P. I. p. 362, et in hac parte cap. IV. ct. I. Arias.

THO-

Goodwin. THOMAE GOODWINI (*D. et Prof. Theol. Oxoniensis* † 1643) Moses et Aaron, seu civiles et ecclesiastici ritus antiquorum Hebraeorum, tam quos illi nulli genti debent, quam quos iidem ab ethnicis, et hi ab Hebraeis per κακοζηλίαν asciverunt. — *Anglice* primum liber prodiit *Oxon.* 1616. 8. et deinde saepius. Versio Belgica a *Daniele Peenio* adornata *Amstelod.* 1676. 8. *ibid.* 1694. 8. *Latine* cum notis brevibus (maximamque partem ieiunis) *Ioan. Henr. Reitzii*, *Bremae* 1679. 8. Editio huius versionis Latinae quinta prioribus multo auctior, emendatior et correctior, *ibid.* 1710. 8. Sexta editio, *ibid.* 1722. 8. His editio-

Witsius. nibus accesserunt HERMANNI WITSII Dissertationes duae de Theocratia Israëlitarum et de Rechabitis. Aliam editionem libri Goodwini curavit IOAN.

Hottinger. HENR. HOTTINGER, cum suis notis et animadversionibus, *Francof. ad Moen.* 1710. 8. et *Lugd. Bat.* 1724. 8. cui editioni posteriori accesserunt laudati *Reitzii* notae, et *Taconis van den Honert* praefatio commendatitia. Hottingeri editio quoque repetita in Thesauri Ugoliniani T. III. Denique IOAN. GOTTLOB

I. G. Carpzov. CARPZOVIUS, D. Theol. et Superintendens Lubecensis, amplissimo commentario ita expolivit Goodwini compendium, ut iam systematis nomen merito tueri queat. Ecce operis titulum! *Apparatus historico-criticus antiquitatum sacri codicis et gentis Hebraeae; uberrimis annotationibus in Thomae Goodwini Mosen et Aaronem subministravit* I. G. Carpzov etc. *Francof. et Lips.* 1748. 4 mai. Carpzovius laborem egregium ita moderavit, ut nec angustis nimis finibus se contineret, nec in nimiam molem librum perduceret: potius eorum consuluit commodis, qui nec ampla instructi bibliotheca, plures de quovis capite auctores evolvere in promtu habent, nec in Thalmudicorum atque Rabbinicorum voluminum lectione exercitati, ad ipsos possunt fontes recurrere. Cuius rei perficiendae caussa, totum Goodwinum iussit principia ducere, ac

multa

[redacted]

ulta curavit menda emendari, quae in priores edi-
ɔnes irrepſerant. Singula verba, quae ſibi illuſtran-
ι ſumſerat, numeris in contextu diſtinxit, ut evolvi
notis, ſeparatim adiectis, facillimo negotio poſſint.
uaecunque de ritibus, caerimoniis et Iudaicis anti-
ıitatibus, ex omni eruditionis antiquariae penu
ɔtuerunt afferri, ita attulit, ut multa loca *δυσνόητα*
ε inſtituto atque data opera excuſſerit. Quae de
aeſtionibus nonnullis in Hebraicis antiquitatibus
ſputantur in utramque partem, dexterrime attigit et,
latis utriusque partis rationibus, ſententiam ſuam,
avem ſemper fere et ingenioſam, interpoſuit.
uaevis momenta, ſi fieri potuit, Iudaeorum e libris,
ıte opus Thalmudicum conſcriptis, evicit, nec vo-
ımina ipſa Thalmudica, aut Maimonidem, reiecit,
ıtis in praefatione reſpondens iis, qui huius pariter
ıdaei, ac Chriſtianorum, in illo genere auctoritatem
ſtudioſe repudiant. Cum etiam Goodwinus argu-
entum longe graviſſimum de ſacrificiis, neſcimus
ıo fato, omiſerit, nec vel uno quidem verbo attige-
t; mantiſſam adiecit amplam Carpzovius de ſacrifi-
is veterum Hebraeorum. Ad finem denique adie-
it quatuor doctiſſimas diſſertationes Lipſiae quondam
t Altdorfii a ſe habitas, quae magnam cum praecla-
ſſimo eius inſtituto affinitatem habent.

Cf. *Nova Acta Erud.* a. 1749. p. 99 ſqq.

PAULI SHERLOGI (*Ieſuitae*, *Prof. Theol. Sala-
anticenſis* † 1646) Dioptra antiquitatum Hebraica-
um, Libri II. *Lugd.* 1651. fol.

IOH. LEUSDENII (*Prof. litterarum et antiquita-
um Hebr. Ultraiectenſis* † 1699) Philologus Hebraeo-
nixtus, una cum ſpicilegio philologico, continente
lecem quaeſtionum et poſitionum, praecipue Philo-
ɔgico-Hebraicarum et Iudaicarum, centurias. *Ultra-
ecti* 1663. 4. *ibid.* 1682. 4.

Fleury. *Les Mœurs des Israelites, où l'on voit le modele d'une Politique ſimple et ſincere pour le gouvernement des Etats et de la Reforme des Mœurs. Par Mr.* (CLAUDE) FLEURY, *Precepteur de Monſeigneur de Vermandois* (poſtea Superior Ord. S. Benedicti Argentolienſis † 1723). *à Paris* 1681. 12. *à la Haye* 1682. 12. Editio quinta correctior et auctior *à Bruxelles* 1700. 12. *ibid.* 1712. 12. *ibid.* 1722. 12. ſaepiusque foi te. *Belgice* interprete *D. Ghiis* Amſtelod. 1702. 8. *Theotiſce*, cum praefatione et indicibus, a *Ioh. Enkhuſen*, verbi divini miniſtro Ulleſſenſi. *Hannoverae*, 1709. 8. — Hebraeorum mores ac ritus ſecundum triplicem eorum ſtatum, ſub patriarchis, poſt reditum ex Aegypto usque ad captivitatem Babylonicam, et usque ad nativitatem Chriſti, adumbrati ſunt. Plurimum profecto ineſt, et ad res publicas et privatas cognoſcendas, iudicii et prudentiae; et, quam diſtent aera veterum a recentiorum lupinis, ſuccincte, ſed argute traditum: non tamen ita, ut nulla prorſus macula ſe contaminaverit auctor. Interdum enim ex opinionibus ſectae ſuae quaedam trahit; interdum dubia vel falſa ſupponit; aut a particulari concludit; vel ſibimet ipſe contradicit; vel temporum articulos confundit, vel, quae a veritate abſunt, velut cum ea conſentiant, memorat.

Nicolai. IOH. NICOLAI (*Prof. Antiqq. Tubingenſis*) Annotationes ad libellum *Dom. de* FLEURY de moribus Patriarcharum, ex bibliotheca SIGEB. HAVERCAMPI. *Lugd. Bat.* 1740. 8.

Pfeiffer. AUG. PFEIFFERI (*D. et Prof. Theol. et lingg. orient. Lipſienſis, deinde Superintendentis Lubecenſis* † 1698) Antiquitates Ebraicae ſelectae. *Lipſ.* 1685. 12; et in *eiusd.* operibus philol. T. II. p. 985-1042 (*Ultraj.* 1704. 4.). Eaedem, nunc primum a BLASIO UGOLINO notis illuſtratae, in *Ugolini* Theſ. T. IV.

Addas licet eiusdem PFEIFFERI Σκιαγραφίαν antiquitatum Hebraicarum, quam, *Viteb.* 1670 evulgatam, auctiorem dedit in Critica ſacra p. 150-167 edit.

[redacted]

lit. recentiſſimae, cum acceſſionibus doctiſſimis *Ioan.* *'ndr. Mich. Nagelii*, Altdorfii 1751. 8. Eandem locu-etatam a ſe exhibet *Ioh. Iac. Schmidt* in Deliciis He-:aeo-philologicis, Hiſtoriae ipſius Iudaicae ſubiectis 147 ſqq.

BERNARDI LAMY (*Oratorii Gallicani ſacerdotis* 1715) Apparatus ad Biblia ſacra per tabulas diſpoſi-ıs, in quibus, quae ad illa intelligenda in genere ne-:ſſaria ſunt, oculis ſubiiciuntur ac dilucide explican-ır. *Gratianopoli* 1687. fol. Opus recuſum hoc titulo: ıpparatus, ad intelligenda ſacra Biblia, methodicam ıtiquitatum Hebraicarum diſpoſitionem exhibens. *ugd. Bat.* et *Amſtelod.* 1711. 8. Editio auctior, *Lugd.* *'allor.* 1723. 4. *Gallice* a *Franc. Boyer* hac inſcriptio-e: *Introduction à la lecture de l'Ecriture Sainte.* à Lyon 689. 12. Haec verſio inſerta eſt Dictionario biblico *Richardi Simonis.* Lugd. 1703. fol. *Anglice* etiam hic ıpparatus prodiit. Agitur de antiquitatibus Iudaeo-ım, quantum intelligendis ſcripturis divinis inſer-iunt. Viginti tabulis auctor omnia, quae ad intelli-endas ſacr. ſcripturas neceſſaria eſſe duxit, comple-us eſt. Lamy.

IOACH. HILDEBRANDI (*D. et Prof. Theol. et Antiqq. ſacr. Helmſtadienſis* † 1691) Antiquitates ex ıcra ſcriptura omni collectae. *Helmſt.* 1700. 4. *ibid.* 723. 4. *ibid.* 1740. 4. Hildebr.

DANIELIS LE ROY (verbi divini miniſtri Rotter-amenſis † 1722) *Joodſche Oudheeden.* Rotterd. 1702 8. le Roy

HENR. IAC. VAN BASHUYSEN Sciagraphia ſy-:ematis antiquitatum Hebraicarum. *Hanoviae* 1702 4. van Bashuyſen

Eiusd. ſyſtema antiquitatum Hebraicarum minus. *bid.* 1715. 8.

MELCH. LEIDEKKERI (*D. et Prof. Theol. Ultra-:ctenſis* † 1721) de republica Hebraeorum Libri XII, ıuibus de ſacerrima gentis origine et ſtatu in Aegypto, ıe miraculis divinae providentiae in reipublicae con-ſtitutione, de theocratia, de illius ſede et civibus, de Leidekk.

 regi-

regimine politico, de religione publica et privata differitur. Porro *Antiquitates Iudaeorum verae* oſtenduntur et falſae corriguntur; hiſtoria V. T. exponitur, fabuloſae origines gentium, Aegyptiorum, Phoenicium, Arabum, Chaldaeorum, Graecorum et Romanorum referuntur. Subiicitur Archaeologia ſacra, qua hiſtoria creationis et diluvii Moſaica contra Burneti profanam telluris theoriam aſſeritur. *Amſtelod.* 1704. fol.

Eiusd. de vario reipublicae Hebraeorum ſtatu libri IX theologici, philoſophici, hiſtorici; ſive Tomus II operis de republica Hebraeorum. *ibid.* 1710. fol.

Ab octavo libro inde usque ad ultimum primi tomi auctor antiquitates Hebraicas, et quidem religioſas, pertractat. De reliquis operis argumentis alibi agetur.

HADRIANI RELANDI Antiquitates ſacrae veterum Hebraeorum breviter delineatae. *Traiecti Batav.* 1708. 8. Longe locupletius *ibid.* 1712. 8. *ibid.* 1717. 8. *ibid.* 1741. 4. Cum praefatione *Ioh. Franc. Buddei*, *Lipſ.* 1713. 8. *ibid.* 1724. 8. Eaedem, nunc primum a BLASIO UGOLINO notis illuſtratae; in *eiusd.* Theſ. T. IV. Cum notis et animadverſionibus IOH. EBERHARDI RAU (*Prof. Theol. Herbornenſis*) Herbornae 1743. 8. Easdem recenſuit et animadverſionibus Ugolinianis et Rauianis auxit GEORG. IOH. LUD. VOGEL, A. M. et Philoſ. Ord. Adiunct. *Halae* 1769. 8 mai.— Relandi opuſculum diviſum eſt in partes IV, quarum in prima de locis ſacris, ſecunda de perſonis ſacris, tertia de rebus ſacris, quarta denique de temporibus ſacris, ſuccincte et accurate exponitur. Multa tamen uberius, quam in compendio exſpectares, explicantur. Relandus etiam, ut ipſa inſcriptio arguit, in antiquitatibus *ſacris* unice ſubſiſtit.

Libello Relandiano iungendae ſunt praelectiones, quas Ioh. Simonis in illum habuit, quasque in lucem edidit Sam. Murſinna hac epigraphe: IOH. SIMONIS, *ehemaligen öffentlichen Lehrers der Kirchengeſchichte und Alterthümer in Halle* († 1768), *Vorleſungen über die*

jüdiſchen

[redacted]

jüdischen Alterthümer, nach Anleitung Hadr. Relands Antiquitatum sacr. veterum Hebraeorum; *mit einer Vorrede und einigen Anmerkungen herausgegeben von* Samuel Mursinna, *der Theol. öffentlichem Lehrer und des Gymnasii illustris in Halle Ephorus.* Halle 1769. 8. — Liber, non ex schedis auditorum auctoris doctissimi, sed ex iis, quas ipse summo studio composuit, conscriptus, eruditione magis, quam iucunditate se commendans.

THOMAE LEWIS (*A. M. et verbi divini praeconis Meregatensis* († . . .) Origines Hebraeae: *The Antiquities of the Hebrew Republick in four Books: I. The Origin of the Hebrews, their Civil Government, the Constitution of the Sanhedrim, Forms of Trial in Courts of Justice. II. The Ecclesiastical Government, the Consecration of the High Priests and Levites, the Revenue of the Priesthood, the Sects amongh the Hebrews Pharisees, Sadducees, Essenes etc. III. Places of Worship, the Use of High Places, a Survey of the Tabernacle and the Proseucha's of the Hebrews, a Description of the first Temple etc. and of the second the sacred Utensils, the Institution of Synagogues etc.* IV. *The Religion of the Hebrews, their Sacrifices and their Libations etc.* London 1724-1725. IV Voll. in 8. l

CONRADI IKENII (*D. Theol. et Prof. lingg. orient. in Gymnasio Bremensi* † 1753) Antiquitates Hebraicae, secundum triplicem Iudaeorum statum, ecclesiasticum, politicum et oeconomicum. *Bremae* 1732. 8. *ibid.* 1735. 8. *ibid.* 1741. 8. Editio auctior prodiit *ibid.* 1752. 8. — Omnes, ut ipsa inscriptio innuit, Iudaicarum antiquitatum classes comprehendit libellus, cuius auctor doctissimus in singulis classibus ita versatus est, ut nec nimia copia molestus esset, aut iustas compendii leges excederet, nec inconcinna brevitate obscurus fieret, aut magna utilitatis parte opusculum privaret. Ike

Meyer. IOH MEYERI (*D. et Prof. Theol. et lingg. orient. Harderovicensis* † 1725) Antiquitates sacrae, editae ab *H. A. Reuter.* Harderovici 1733. 8.

Zopf. IOH. HENR. ZOPFII (*M. Phil. verbique divini ministri Essendiensis* † 1774) Introductio in antiquitates sacras veterum Hebraeorum. *Halae* 1734. 8. — Nimia brevitate laborat.

Abel. CASP. ABELS (verbi divini ministri Westdorfiensis † 175..) *Hebraeische Alterthümer.* Leipz. u. Gardelegen 1736. 8.

Cattenburch. ADRIANI A CATTENBURCH Syntagma sapientiae Mosaicae, in quo multa ex prioribus Mosis libris eruuntur, contra Atheos, Deistas, et Libertinos, variaque illustrantur de antiquitate multarum artium et scientiarum. *Amstelod.* 1737. 4. — De sacris pariter ac civilibus antiquissimorum Hebraeorum rebus, quarum in libris Mosaicis fit mentio, erudite agit auctor, eaque propter iure quodam suo inter Scriptores antiquitatum Hebraicar. generales est referendus.

Reckenberger. IOAN. LEONH. RECKENBERGERI (*M. Phil. et Adiuncti ordinis philos. Ienensis*) Sacri Iudaeorum ritus antiqui, secundum res gestas et dogmata illorum, ad codicis sacri utriusque foederis illustrationem descripti. *Ienae* 1740. 8. c. figg. aen. — Ordinem chronologicum in describendis Iudaeorum ritibus auctor servavit, et selectus ubique habuit rationem iustam. Iudicium saepe exercuit in conciliandis diversis Thalmudistarum sententiis; non raro etiam falsa Iudaeorum dogmata data occasione refutavit; ostendit quoque saepissime, ubi ipsi Iudaeorum doctores in his vel illis rebus inter se discrepent. Interdum vero nimis obscure et barbare loquitur, nimisque dubiam prodit mentem. Passim argumenta divulsa sunt, et, quae uno loco tractari debuissent, diversis locis sunt exposita, e contrario argumenta diversa saepe coniuncta apparent.

BERN-

[redacted]

BERNHARDI SEBASTIANI CREMERI Poecile antiquitatum ſacrarum ſub variis ſpeculationibus et contemplationibus exhibita. *Amſtelod.* 1740. 4. C

THEODORI DASSOVII, *oriental. litter. olim in acad. Witteb. et Kil. P. P. O. poſt primarii eccleſ. in ducatibus Slevic. et Holſatico antiſtitis* († 1721) Antiquitates Hebraicae, quam plurima utriusque foederis loca difficiliora illuſtrantes; accedit *Io. Alb. Fabricii* notitia ſcriptorum, qui antiquitates Hebraicas illuſtrant. *Hafniae* 1742. 8. — Liber ex praelectionibus Daſſovii academicis derivatus, quo ritus gentis Iudaicae priſcae XLII capitibus comprehenduntur. Daſſo

ANDR. GEORGII WAEHNERI (*Prof. orient. Gottingenſis* † 1762) Antiquitates Ebraeorum, de Iſraëliticae gentis origine, fatis, rebus ſacris, civilibus et domeſticis, fide, moribus, ritibus et conſuetudinibus antiquioribus et recentioribus. *Vol. I*, Ebraeorum ſcripta ſacra, libros ſymbolicos, antiquitatum ſcriptores et praecepta ſiſtit. *Vol II*, eorundem chronologiam hiſtoriam, ſectas et eruditionem ſiſtit. *Gottingae* 1743. II Voll. in 8. — Argumenta titulo expreſſa doctiſſime et accuratiſſime illuſtrantur; quo magis continuationis iacturam aegre ferimus.

CHRISTI. SCHOETGENII ſpecimen antiquitatum Hebraicarum ex libro Sohar. *Dresdae* 1751. 4. S

CHRISTI. BRÜNINGS Compendium antiquitatum Hebraearum. *Francof.* 1766. 8. — Sat bene et accurate ſacrae tantummodo Hebraeorum antiquitates hocce libello traduntur. Brüning

IOH. ERNST FABERS (Prof. lingg. orient. Ienenſis † 1774) *Archaeologie der Hebraeer. Erſter Theil.* Halle 1773. 8 mai. — Vitam ſolum Hebraeorum privatam ſive domeſticam deſcribendam ſibi ſumſerat auctor ſagaciſſimus, praematura morte impeditus, quo minus penſum egregie coeptum abſolvere potuerit. Ab initiis Hebraeorum ſimplicibus et incultioribus ad conditionem eorum politiorem progreditur, Faber

K 4 ſeptem-

ſeptemque capitibus agit: de primorum hominum vivendi ratione ſub dio, in ſpeluncis, ſub tentoriis ac tuguriis, de ſpeculis et turribus, de urbibus, villis et pagis, atque de omni Hebraeorum re architectonica. Ubique ad illuſtrationem codicis ſacri reſpexit, omnesque harum rerum ſcrutatores praecedentes iudicio acri ingenioque critico ſuperavit. Quo forte factum, ut nemo hucusque continuationem operis praeſtantiſſimi aggredi auſus fuerit.

105. HEINR. EHRENFRIED WARNEKROS, D. der Weltweisheit und Privatlehrers auf der Univerſität zu Greifswald. *Entwurf der hebräiſchen Alterthümer, zum Gebrauch akademiſcher Vorleſungen.* Weimar 1782. 8 mai. — Mira diligentia ſummoque ſtudio hoc libro congeſta ſunt, quae maximam antiquitatum Hebraicarum partem illuſtrare poſſint: multa vero etiam auctor attulit, quibus hic non erat locus: quaedam contra, quae iure quaeſiveris, omiſit. Fontium uſus criticus paſſim deſideratur.

Cf. *Götting. gel. Anzeigen* a. 1783. p. 1556 ſqq.

II. *Scriptores de antiquitatibus ſacris Hebraeorum.*

id. IOH. LUNDII (verbi divini miniſtri Tundero-Slesvicenſis † 1686) *Alte jüdiſche Heiligthümer, Gottesdienſte und Gewohnheiten, für Augen geſtellet in einer ausführlichen Beſchreibung des gantzen levitiſchen Prieſterthums, und unterſchiedenen Büchern.* I. *Von der Stifts-Hütte* etc. II. *Von dem erſten und andern Tempel* etc. III. *Von dem Hohen- und andern Prieſtern* etc. IV. *Von den Leviten* etc. V. *Von dem täglichen Gottesdienſt der alten Hebraeer, in und auſſer der Stifts-Hütte und Tempel* etc. *Aus des Auctoris eigenem Manuſcripto ausgefertigt, nebſt beygefügten Regiſtern und einem Vorbericht* HENR. MUHLII: *itzo von neuem überſehen und in beygefügten Anmerkungen verbeſſert und vermehrt durch*

IOH.

[redacted]

. CHSTPH. WOLFIUM, *nebst desselben Vorrede* *dem Leben und Schriften des Auctoris.* Hamburg ;. fol. c. figg. aen. Prima editio prodiit *Hamb.* 1695. secunda *ibid.* 1704. fol. Tertia *ibid.* 1712. fol. ium fuit visum hoc opus Belgis, quod in linguam m converteretur. Quae versio prodiit *Amstelod.* ;. fol. annotationibus *Gerardi Outhovii* instructa; quidem recentissimae editioni inserendas curavit fius. — Lundius per octo annorum spatium in curam unice incubuit, ut, quaecunque modo ad im Ebraeorum publicum, ad sacerdotum perso- vestes, officia, et alia istos respicientia, pertine- , e monimentis fide dignis debita cum diligentia juireret. Quin imo et universum tabernaculi ap- tum, structuram templi, synagogarum rationem jue huius generis collecta in scriniis suis moriens uit. *Thomas*, eius filius, omnia ista cum orbe ato communicavit, Wolfius autem uberrimis ob- itionibus opus demum perfecit.

. *Scriptores de idololatria veterum Hebraeorum et vicinarum gentium.*

IOH. LEUSDENII Diss. de idolis veteris Testa- Leusden.
ti, in partes IV divisa; in *eiusd.* Philologo He- o-mixto p. 291 - 316.

ZACHAR. BENIAM. POCARI Exercitatio philol. Pocarus.
imulacris solaribus Israelitarum. *Ienae* 1725. 4.

AUGUSTIN CALMET *Dissertation sur l'Idololatrie* Calmet.
Israelites dans le desert, et en particulier sur le Dieu han *ou* Rempha; in eiusd. *Commentaire sur la Bi-* *Paris* 1726. fol.) T. VI. p. 736 - 740.

Eiusd. *Dissertations sur Beelphegor, sur les divinitez Philistins, et sur celles des Pheniciens.* ibid.

AUG. PFEIFFERI Exercitatio de Theraphim seu Pfeiffer.
is Labani, quae Rachel suffurata legitur Genes. XI; in *eiusd.* Opp. T. I. p. 553 - 563, et post *eiusd.* bia vexata Sacr. Script. p. 1037 - 1058.

Wichmannshausen. IOH. CHSTPH. WICHMANNSHAUSEN Philologemata de Theraphim. *Vitemb.* 1705. 4.

Michaelis. IOH. DAV. MICHAELIS commentatio de Theraphis; in *eius* Commentt. societati reg. scient. Goetting. per a. 1758 - 1762 oblatis (*Bremae* 1763. 4.) p. 1 sqq.

Moncaeus. FRANC. MONCAEII Aaron purgatus, sive de vitulo aureo libri II. Accessit *Marqu. Freheri* Tractatus de numismate census a Pharisaeis in quaestionem vocato, et *Wilh. Klebitii* Diss. de buccella intincta Iudae proditoris. *Francof.* 1675. 8; et inter *Criticos sacros* T. VII. p. 3273 - 3927.

Moebius. GEO. MOEBII Disputationes IV de Moscholatria populi Israelitici Exod. XXXII descripta; in *eiusd.* Disp. theol. sel. p. 1 - 104.

von der Hardt. HERM. VON DER HARDT Discursus de vitulantibus in deserto Israelitis; in *eiusd.* Ephemerid. philol. p. 114 - 125.

Millius. DAV. MILLII Diss. de vitulo aureo; in *eiusd.* Diss. select. p. 33 - 54.

Schwabe. IOH. GEO. SCHWABII Diss. de Moloch et Remphan, ad Act. VII, 43. *Witeb.* 1679. 4; et in Thesauro theol. philol. T. II. p. 444 - 447.

Cramer. MART. FRID. CRAMERI Disp. philol. de Molocho, Ammonitarum idolo. *Vitemb.* 1720. 4.

Deyling. SAL. DEYLINGII Observatio de tabernaculo Molochi; in *eius* Obss. sacr. P. II. p. 444 - 456.

Mayer. IOH. FRID. MAYERI Diss. de reformatione Iosiae ab idolo אשירה in templo facta, ad 2 Reg. XXIII, 6. 7; in *Thes. theol. philol.* T. I. p. 534 - 539.

Gebhardi. BRANDANI HENR. GEBHARDI Diss. de Beelzebub. *Gryphiswald.* 1702. recus. *ibid.* 1719. 4.

Gundling. NIC. HIERON. GUNDLING Observatio de Maachae Miphleset 1 Reg. XV, 13; in *Gundlingian.* P. XIX. p. 324 - 367.

Millius. DAV. MILLII Diss. de Baalzebub et Miphlezeth; in *eiusd.* Diss. sel. p. 167 - 192.

GUSTAV.

[redacted]

GUSTAV. GEO. ZELTNERI Diss. de Gad et Meni, Iudaeorum hodiernis Diis, ad Ies. LXV, 11. *Altdorf.* 1715. 4; et in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. novo theol. philol. T. I. p. 929-935. Zeltner.

DAV. MILLII Diss. de Gad et Meni; in *eiusd.* Diss. sel. p. 81-132. Millius.

IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Observatio de Gad et Meni, sive Hecate et Mana a Iudaeis olim cultis. *Helmst.* 1728. et in *eius* Obss. philol. P. IV. p. 18. Lakemacher.

IOH. RUDOLPH. KIESLINGII Diss. de superstitioso Israelitarum sub quercubus cultu. *Lips.* 1748. 4. Kiesling.

IOH. CHPH. WICHMANNSHAUSEN Exercit. philol. de כמרים peregrinorum Deorum ministris. *Vitemb.* 1713. 4. Wichmannshausen.

2. *Scriptores de locis sacris Hebraeorum.*

A. *De tabernaculo, eius altaribus, vasis et aliis eo pertinentibus.*

BEDAE, *Venerabilis,* de tabernaculo, vasis eius et vestibus sacerdotum libri III; in *eius* Opp. T. IV. p. 838 (*Colon. Agripp.* 1688. fol.). Beda.

PHILIPPE AQUINAS (Exiudaei) *Discours du Tabernacle et du Camp des Israelites.* à Paris 1623. 4. Eadem dissertatio recognita et aliquot momentis aucta prodiit sub hoc indice: *Explications litterales, allegoriques et morales du Tabernacle.* à Paris 1624. 4. Aquinas.

GUSTAV. PERINGERI Historia tabernaculi Mosaici. *Upsal.* 1668 8. Peringer.

SAL. VAN TIL Commentarius typico-criticus de tabernaculo Mosis ad Exod. XXV-XXX; in *Ugolini* Thes. T. VIII. van Til.

CONR. MEL's *Tabernakel, oder gründliche Beschreibung der Stifts-Hütte.* Frankf. u. Leipz. 1711. 4. Frankf. am M. 1720. 8. c. figg. aen. Mel.

BERNHARDUS CONRADI de generali tabernaculi Mosaici structura et figura. *Offenbaci ad Moen.* 1712. 4. Conradi.

IOH.

d'Outrein. IOH. D'OUTREIN de tabernaculo Mosis (I ce). 1715. 8.

Driessen. ANT. DRIESSEN Tabernaculum Mosis in et antitypo breviter delineatum cum *eiusd.* Dia Princip. et Legibus theol. emblemat. *Ultraj.* 17

Lamy. BERN. LAMY de tabernaculo foederis, de s civitate Ierusalem et de templo eius, libri VII. 1720. fol. c. figg.

Wessel. IOH. WESSELIUS de tabernaculi Levitici m riis. *Lugd. Bat.* 1722. 4.

Schultens. ALB. SCHULTENS de mysteriis tabernaculi saici. *Francof.* 1729. 4.

Tympe. IOH. GOTTFR. TYMPII Tabernaculum e m mentis Mosaicis descriptum. *Ienae* 1731. 4.

Benzel. HENR. BENZELII Diss. de Tabernaculo M co. *Upsal.* 1732. 4; et in Syntagm. *eius* Diss. acad II. p. 97-116.

❖ ❖ ❖

Cramer. IOH. IAC. CRAMERI מזבח עולה seu de an teriore templi secundi. *Lugd. Bat.* 1697.

Dassov. THEODORI DASSOVII Differt. de altari ext ri Hierosolymit. templi. *Wittenb.* 1698. 4.

Gertmann. DAV. GERTMANNI Disputationes VII de braeorum altari suffitus. *Vitemb.* 1699-1701. 4.

Cramer. IOH. DAN. CRAMERI Disp. de sacro igne al in sanctuarium inferendo. *Hanoviae* 1708. 4.

Quandt. IOH. IAC. QUANDT Exercitatio Rabbinico-mudica de cornibus altaris exterioris. *Regiom.* 171 et in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. nov. theol. philol. p. 309-328.

ab Hamm. IOH. AB HAMM Exercitationes philologicae crae de ara interiore eiusque mysterio. *Herbo* 1715. 8.

Millius. DAV. MILLII Diss. de altari mediatore; in ei Diss. sel. p. 57-77.

CHRIS

CHRISTI. LUD. SCHLICHTERI de altari aureo tabernaculi eiusque mysterio libellus singularis; in *Ikenii* Symbol. litter. T. II. P. III. p. 401-488. Schlichter.

IOH. RUD. GRUNERI Disquisitio de cornubus arae in tabernaculo et templo Deo O. M. sacrae eorumque ratione ac mysterio; *ibid.* P. IV. p. 714-802. Gruner.

SAL. DEYLINGII Observatio de rebus, quae in sanctissimo tabernaculi Mosaici adyto fuerunt; in *eius* Obss. sacr. P. II. p. 555-586. Deyling.

HERM. GID. CLEMENTIS Diss. de labro aeneo Mose in tabernaculi atrio collocato etc. Editio II. *Groningae* 1732. 8. Clemens.

ANT. CLANT Diss. de labro tabernaculi eiusque fundo aereo, qua materies, forma, modus tempusque vasorum iussu Dei fabrefactorum etc. ut et labra templi decem eorumque fulcimenta describuntur. *Groning.* 1733. 4. Clant.

CHRISTI. LUD. SCHLICHTERI de Lychnucho sacro eiusque mysterio libellus singularis. *Halae Magdeb.* 1740. 4. Schlichter.

IOH. CHPH. WICHMANNSHAUSEN Diss. de velis tabernaculi et templi. *Vitemb.* 1718. 4. Wichmannshausen.

IOH. CHRIST. KIRCHMEIERI Diss. de velo tabernaculi interiori eiusque mysterio. *Marburg.* 1736. 4. Kirchmeier.

SEBALDI RAUII Commentatio de iis, quae ex Arabia in usum tabernaculi fuerunt petita. *Ultraj.* 1733. 4. recusa cum *Ioh. Matthi. Schroeckhii* praefatione. *Lips.* 1755. 8. Rau.

B. *De arca foederis et rebus ad eam pertinentibus.*

IOH. BUXTORFII *fil.* historia arcae foederis; in *eius* Exercitt. p. 1-226, et in *Ugolini* Thes. T. VIII. Buxtorf.

IAC. IUDAE LEONIS s. LEONITII liber de arca foederis et Cherubinis. *Amstel.* 1653. 4. Leo.

IOH. BENED. CARPZOVII (Praes. *Ioh. Frischmutho*) Disp. de arca foederis. *Ienae* 1656. 4; et in *I. B. Carpzovii* Dispp. acad. p. 1-47. Carpzov.

Eiusd.

Eiusd. Disp. (Praeside *Seb. Schmidio*) de quaesti ne, quorsum arca foederis pervenerit. *Argentor.* 16 4; et in *Carpzovii* Dispp. p. 47-101.

Spencer. IOH. SPENCERI Diss. de origine arcae foed et Cherubinorum; in *eius* opere de legibus Hebr. T p. 829-889. *Tubing.* 1732. fol.

Celsius. OLAI CELSII Diss. de Iudaeis, eorum arca et meliis. *Upsal.* 1727. 8.

Fahlenius. ERICI FAHLENII historia propitiatorii. *Pa viae* 1705. 4.

May. IOH. HENR. MAII Disp. de propitiatorio. *Gi* 1695. 4; et in *eiusd.* sel. exercitt. T. I.

Wichmannshausen. IOH. CHPH. WICHMANNSHAUSEN Disp. operculo arcae foederis propitiatorio. *Vitemb.* 1720

Brünings. CHRISTI. BRÜNINGS Disp. de propitiato *Bremae* 1725. 4.

Sonntag. CHPH. SONNTAGII Diss. de lignis Sittim tabernaculum eiusque apparatum adhibitis. *Alt* 1710. 4.

Hasaeus. THEOD. HASAEI Diss. de ligno Sittim, ad il strandа multa S. Scripturae loca; in Sylloge Diss. p lol. (*Bremae* 1731) p. 170 sqq. et in *Ugolini* Th T. VIII.

C. *Scriptores de templis Hebraeorum.*

Confer supra II. Scriptores de Palaestina speci *littera D.*

D. *Scriptores de scholis Hebraeorum, eorumque syna gis et proseuchis; item de asylis.*

Alting. IAC. ALTINGII Hebraeorum respublica schc stica, sive historia academiarum et promotionum a demicarum in populo Hebraeorum, gemina oratio delineata. *Amstel.* 1652. 12; et in *eius* Opp. T. V. *i* 1687. fol.

Held. IOH. HELDII Orat. de Iudaeorum scholis. *No* 1664. 4.

GEO. URSINI Antiquitates Hebraicae scholastico- Ursinus.
cademicae, in quibus scholarum et academiarum Iu-
aicarum historia, forma, docentium et discentium
fficia, ritus, dimissio e schola, promotio, promotio-
um tituli, distincti Professorum ordines et facultates,
ıethodus disputandi, studia, statuta, privilegia et sti-
endia etc. eruta leguntur. *Hafniae* 1702. 4.

IOH. LEONH. HEUBNERI Diss. de Academiis Heubner
braeorum. *Vitemb.* 1703. 4.

IOH. LUD. SEIFERHELDII Progr. de scholis Seiferheld
lebraeorum (1707); in *Beyschlagii* Sylloge varior.
pusc. T. I. Fasc. III. p. 582-602.

DAN. LUNDII Diss. de scholis et academiis He- Lundius.
raeorum. *Upsal.* 1707. 8.

SAM. WERENFELSII Diss. de scholis propheta- Werenfel
ım. *Basil.* 1701. 4.

IOH. HENR. MAII sciagraphia scholarum pro- May.
hetarum. *Giessae* 1701. 4.

FRANC. FABRICII Oratio de scholis propheta- Fabricius.
ım. *Lugd. Bat.* 1709. 4.

LUD. MART. KAHLII Diss. de prophetarum scho- Kahle.
ı. *Gotting.* 1737. 4.

DAN. HEINR. HERINGS *Abhandlungen von den* Hering.
chulen der Propheten unter dem alten Testament, von
er Schule des Apostels Johannis zu Ephesus, und von
em Kanon des neuen Test. Breslau 1777. 8.

IOH. LEONH. RECKENBERGERI de Hebraeo- Reckenberger.
ım electis, vel studiosis, disputatiuncula. *Ienae*
739. 4.

PETRI ZORNII Diss. de scholis, quas antiqui Iu- Zorn.
lei, tradito ita a maioribus more, prope a lacuum,
nnium et fluviorum crepidinibus, ripis et litoribus,
struxisse perhibentur. *Ploenae* 1716. 4.

DOMENICO AULISIO *delle scuole sacre Libri II* Aulisio.
ostumi, publicati dal suo Erede e Nipote Nicolo Ferra-
Aulisio, *ove s'ha l'origine e progresso delle scuole sacre*
a gli Ebrei e fra' Christiani. Napoli 1723. 4.

TOB.

Eckhard. TOB. ECKHARDI Progr. de nominibus sch
rum apud Ebraeos. *Quedlinb.* 1724. 4.

Calmet. AUGUSTIN CALMET *Diss. sur les Ecoles des*
breux; in eius *Comment. litteral sur la Bible.* T. VI

Werckmeister. IOH. FRID. WERCKMEISTERI Progr. de p
scholarum apud Hebraeos origine. *Iesnitii* 1735.

Norrelius. ANDR. NORRELII Diatyposis academiarum
Iudaeos, in qua eorum, ut et Gymnasiorum et
larum, in illa gente tituli, multitudo, docentiu
discentium studia, studendi methodus, mores e
vilegia, concinne memorantur ac describuntur,
simul opera multis sacrae scripturae tam veteris c
novi Testamenti locis clarissima lux affunditur. *l*
1746. 8 mai.

Ritmeier. CHSTPH. HENR. RITMEIERI Disquisitio d
riath Sepher s. civitate litteraria, Ios. XV, 15. m
rata. *Helmst.* 1711. 4.

Ioecher. CHRISTI. GOTTLIEB IOECHERI de acad
Pumbedithana Diss. *Lips* 1737. 4.

Sperbach. CAR. GOTTLOB SPERBACHII Diss. de acad
Iabhnensi atque eius rectoribus. *Vitemb.* 1740. 4.

Gramm. IOH. GRAMMII Progr. de academia Sora
Babylonia; *in der Dänischen Bibl.* P. VII. p. 710-

Zachariae. IUST. FRID. ZACHARIAE Diss. de ritibus s
lasticis Iudaeorum. *Kiliae* 1745. 4.

Lilienthal. THEOD. CHSTPH. LILIENTHAL de *Nom*
iuris utriusque apud Hebraeos Doctoribus pri
meditatio epistolica. *Halae* 1740. 4.

❖ ❖ ❖

Bornitius. CHRISTI. BORNITII Dissertationes de Syn
gis Hebraeorum. *Viteberg.* 1650. 4.

Maresius. SAM. MARESII Diss. de Synagogis; in *eiusd*
sel. p. 702-714 (*Groning.* 1663. 4.).

Burmann. FRANC. BURMANNI Disputationes IX de S
gogis; in *eiusd.* Exercitt. acad. P. II. p. 1-94. (*Rot*
1688. 4.).

[redacted]

DAV. CLODII Exercitatio de Synagogis Iudaeorum. *Giessae* 1682. 4.

IOAN. SAUBERTI historia brevis Synagogarum Iudaicarum; in *eius* Palaestra dissertationum p. 378 sqq.

WILH. ERN. TENTZELII Exercitatio de Proseuchis Iudaeorum. *Vitemb.* 1682. 4.

Eiusd. Exercitatio de Proseuchis Samaritanorum. *ibid.* eod. 4.

IAC. RHENFERDII Dissertationes II, de decem otiosis Synagogae, in quibus Ioh. Lightfooti aliorumque sententiae de otiosis examinantur, varia de Synagogis, earumque iure, praefectis, ministris etc. adsperguntur. *Traj. ad Rhen.* 1686. 4; et in *eiusd.* Opp. philol. p. 254-479.

Eiusd. Investigatio praefectorum et ministrorum Synagogae. *Ibid.* p. 480-583.

CAMPEGII VITRINGAE de Synagoga vetere libri III, quibus tum de nominibus, structura, origine, praefectis, ministris et sacris Synagogarum agitur, tum praecipue formam regiminis et ministerii earum in ecclesiam Christianam translatam esse demonstratur. *Franequ.* 1696. II Voll. in 4.

Eiusd. de Decemviris otiosis, ad sacra necessaria veteris Synagogae curanda deputatis, Liber singularis, in quo sententiae Lightfooti de hoc argumento non ita pridem a se acceptae ratio redditur, quaeque illi nuper obiectae sunt difficultates, e medio removentur etc. *Franequ.* 1687. 4.

IOH. GOTTLOB CARPZOVII (Praes. *Christiano Sonntagio*) Diss. de Synagoga cum honore sepulta. *Altdorf.* 1702. 4.

CHRISTI. DEUTSCH Diss. de sacris Iudaeorum ad littora frequenter exstructis. *Lips.* 1713. 4.

Dissertation, où il est prouvé, qu'il n'y a jamais eu de Synagogues dans la ville de Jerusalem, et de la veritable Origine des Synagogues; dans les Singularitez hi-

ſtoriques et litteraires (par Dom JEAN LIRON) T. I. p. 25-45. (*à Paris* 1734. gr. 12.)

IOH. ADAMI OSIANDRI Diſſ. de aſylis Hebraeorum. *Tubing.* 1672. 4.

oebius. GEO. MOEBII Aſylologia ſacra ſ. de aſylis veteris et novi teſtamenti; in *eiusd.* Diſſ. theol. ſel. p. 105-180.

den Honert. IOAN. VAN DEN HONERT Tractatus de aſylis; adiectus eius Commentario in Pſ. 84. p. 444 ſqq. — Conſulendi etiam ſunt ſcriptores, qui de aſylis in genere egerunt, quosque maximam partem laudat *Fabricius* in Bibliogr. antiq. p. 421 ſqq.

3. *Scriptores de ſacerdotibus et miniſtris ſacrorum.*

A. *Scriptores de ſacerdotibus Hebraeorum in genere, eorumque ſucceſſione, veſtibus etc.*

t. IOH. LIGHTFOOTI Miniſterium templi, quale erat tempore noſtri Servatoris, deſcriptum ex ſcriptura et antiquiſſimis Iudaeorum monumentis; in *eiusd.* Opp. Vol. I. p. 673-756.

aubert. IOH. SAUBERTI de ſacerdotibus et ſacris Hebraeorum perſonis Commentarius ſingularis; in *eiusd.* Opp. poſthum. p. 283-380; et poſt *eiusd.* librum de ſacrificiis veterum p. 637-749.

ldenus. IOH. SELDENI de ſucceſſione in pontificatum Ebraeorum Libri II; cum *eiusd.* Libro de ſucceſſione in bona defuncti ad leges Ebraeor. *Lond.* 1636. fol. et cum *eiusd.* uxore Ebraica, *Francof.* 1695. 4. et in *eiusd.* Opp. Vol. II. p. 79. *Lond.* 1726. fol.

almet. AUGUSTIN CALMET *Diſſ. ſur l'ordre et la ſucceſſion des Grands-Prêtres des Juifs*; in eiusd. *Comment.* T. III. p. 447 ſqq.

raun. IOH. BRAUNII Veſtitus ſacerdotum Hebraeorum, ſive Commentarius ampliſſimus in Exodi cap. XXVIII ac XXXIX. et Levit. cap. XVI, aliaque loca ſacrae ſcripturae quam plurima. *Amſtelod.* 1680. 4. Altera editio priori auctior et emendatior. *Ibid.* 1698. 4. c. figg.

CHSTPH.

[redacted]

CHSTPH. SONNTAGII Exercit. acad. de sacerdotum veteris Test. Ephemeriis. *Altorf.* 1691. 4.

IOH. HENR. MAII Diss. de Ephemeriis seu sacerdotum Hebraeorum classibus. *Giessae* 1692. 4; et in *eiusd.* sel. exercitt. T. I. N. 20.

OTTON. NATHAN. NICOLAI Diss. de prophetarum veterum Iudaicorum vestitu. *Magdeb.* 1744. 4.

B. *Scriptores de summo Hebraeorum Pontifice.*

IOH. LEUSDENII Diss. de summo pontifice; in *eius* Philologo Hebraeo-mixto p. 176-186.

ERN. CHRISTI. BOLDICHII Diss. de pontifice maximo Hebraeorum. *Ienae* 1672. 4.

IOH. BUXTORFII Diss. de pontifice maximo Hebraeorum. *Basil.* 1685. 4.

THEOD. DASSOVII Diss. Dissidium pontificis Romani et Hebraei. *Kilon.* 1703. 4.

ADOLPH. LEBR. DIETERICI Diss. de sanctitate summi Iudaeorum pontificis. *Lips.* 1743. 4.

* * *

IOH. PRIDEAUX Oratio de vestibus Aaronis. *Oxon.* 1617. 4; et post *eiusd.* Lection. theolog. inter Oratt. inaug. p. 12-22; et in *eiusd.* Opp. p. 334-343.

MICH. LIEBENTANTZ Exercitatio philologica de frontali Aaronis. *Viteb.* 1662. 4.

GEORG. ADAMI MEHNERI Diss. de frontali Aaronis. *Lips.* 1745. 4.

BENED. DAV. CARPZOVII (Praes. *Ioh. Frischmuthio*) Diss. de pontificum Hebraeorum vestitu sacro. *Ien.* 1655. 4; et in *eiusd.* Diss. acadd. p. 1638.

IOH. OLDERMANNI Diss. de vestibus byssinis pontificis maximi in expiationis festo. *Helmst.* 1717. 4.

* * *

S. EPIPHANII Liber περὶ τῶν λίθων, sive de gemmis in veste Aharonis; cum Latina interpretatione

Iolae, Hierotarentini; in *Epiphanii* Opp. (*Colon.* 1682. fol.) T. II. p. 225-234. Separatim et auctior ex antiqua versione Latina studio *Franc. Rogginii.* Romae 1745. 4.

ABDIAE WIDMARII Orat. de Urim et Thummim, vocabulo sacerdotali veteris testamenti. *Harderovici* 1644. 4.

ANTON. CREGUTI Commentatio de Urim et Thummim; in *eiusd.* Revelatore Arcanor. (*Genev.* 1661. 4.) p. 938-957.

IOAN. SPENCERI Diss. de Urim et Thummim. *Cantabrig.* 1669. 8; et in *eiusd.* opere de legibus Hebr.

PHIL. RIBOUDEALDI liber de Urim et Thummim. *Genev.* 1685. 12.

MATTHAEI HILLERI liber de duodecim gemmis in pectorali summi pontificis. *Tubing.* 1698. 4.

CASP. NEUMANNI Bigae difficultatum sacrarum de gemmis Urim et Thummim dictis, et cibo Samariae obsessae. *Vratisl.* 1707. 4.

IOH. HENR. MAII Diss. de imagine veritatis fatidica et iuridica s. de Hebraeorum Urim et Thummim; Resp. *Christoph. Mauritio. Giessae* 1696. et in *eiusd.* Exercitt. T. I. N. 12.

ANDR. SENNERTI Diss. II de Urim et Thummim; in Thes. theol. philol. T. II. p. 966-974.

GB. GUIL. DIETERICI Duodenarium sacrum de Urim et Thummim, pectoralis Aaronici insigniis maxume insignibus; cum praef. *Ioh. Geo. Pertschii. Numburgi* 1714. 4.

JEAN HARDOUIN *Explication des mots Urim et Thummim;* in *Mém. de Trevoux* a. 1729 Avril p. 627-634. Anglice in *the present state of the republ. of Letters* Vol. IV. p. 112-118.

IOH. BENED. CARPZOVII Christiana de Urim et Thummim coniectura. *Lips.* 1732. 8.

CHSTPH.

[redacted]

CHSTPH. LUD. RUNCKELS *Gedanken über das Urim und Thummim;* in *Hess. Hebopfer* (Giessen 1737. 8.) St. XII. p. 171-189.

BEATI WERDMÜLLERI Coniectura de Urim et Thummim; in *Tempe Helvet.*, T. VI. p. 281-308.

IOH. IOACH. SCHROEDERI Diss. de Urim et Tymmim, in pontificis Hebraeorum pectorali positis. *Marburgi* (1744) 4.

IOH. FRID. STIEBRITZII Diss. qua variae de Urim et Thummim ponderantur sententiae, veraque ad ductum Exodi XXVIII, 30. sistitur. *Halae* 1753. 4. Stiebr

* * *

GE. FARKAS (Praef. *Ioh. Frid. Cotta*) Disquisitio philologico-theologica de ritu inaugurationis apud Ebraeos, speciatim summi pontificis. *Gotting.* 1737. 4.

IOH. GEO. MICHAELIS Exercitatio de crustulis pontificis maximi quotidianis; in partes V divisa. *Francof. ad Viadr.* 1735. 4; et in *eiusd.* Obss. sacr. N. VI. p. 1-70; et in *Miscell. Groning.* T. I. Fasc. III. p. 405-460. I. G. chal

C. *De reliquis Hebraeorum sacerdotibus et aliis personis sacris.*

CAMPEGII VITRINGAE Observatio de Sagane, Vicario pontificis Hebraeorum; in *eius* Obss. sacr. L. VI. cap. XXIII. p. 517-531. Vit

LUD. CHSTPH. BLOSSII Progr. de Sagane, pontifice secundario, ab Hebraeis ad festum expiationis potissimum constituto. *Numburgi* 1711. 4. Blos

GE. GUIL. OVERKAMPFII Diss. de סגן P. M. in summo expiationis die vicario. *Gryphisw.* 1739. 4.

IOH. CHRIST. GOCLENII Diss. de Syncello sacerdotis. *Helmst.* 4. Goc

HIERON. VAN ALPHEN (Praef. *Ioh. Dav. Millio*) Diss. de sacerdote castrensi veterum Hebraeorum. *Ultraj.* 1719. 4.

ANSGARII DORSCHEI Diss. de eodem argumento. *Hafniae* 1715. 4.

IOAN. GOTTL. KALINSKII Diss. de eodem argumento. *Lips.* 1715. 4.

THEOD. REN. TATII Diss. de eodem argumento. *Regiom.* 1723. 4.

IOH. GOTTOFR. LAKEMACHERI Obseruatio de ficto sacerdote Iudaeorum castrensi, siue belli causa Vnꝺto; in *eiusd.* Obss. (*Helmst.* 1729. 8.) p. 226-259.

CHSTPH. KRETZSCHMARI Diss. de uncto belli, *dem Kriegs-Gesalbten* Dresdae 1738. 4. Lakemacheri sententia hac scriptione sub examen vocatur.

IUSTI CHSTPH. THORSCHMIDII Diss. de sacerdote castrensi veterum Hebraeorum. *Torgauiae* 1737. 4.

* * *

De *Nethinaeis*, Leuitarum famulis, consuli possunt: MELCH. LEIDEKKERUS de rep. Hebr. p. 545 sqq. I. G. CARPZOVIUS ad Goodwinum p. 110 sqq. et dissertationes IOAN. MILNERI (Cantabrig. 1690. 4.) DAN. PFEIFFINGERI (Argent. 1702. 4.) ANDR. MURRAY (Hamb. 1718 8.) IOH. IOACH. SCHROEDERI (Mart. 1719 4) IOH. DAV. BAIERI (Altorfii 1745. 4.) GEORG ANDR WILLII (ibid. 1757. 4.). Quibus adde FRID. ADOLPH LAMPE Schediasma de Nethinaeis, in *Miscell. Groning.* T. I. Fasc. III. p. 463-504. Fasc. IV. p. 539-560.

* * *

Tractatus de Nazyraeis, cum R. OBDE BARTENORA et MOS. MAIMONIDAE commentariis; in *Mischnae Surenhus.* P. III. p. 146-178.

ANT CREGUTI Commentatio de Nazareatu eiusque ritibus; in *eiusd.* Revelatore arcan. p. 783-796.

IOH. LEUSDENII Diss. de Nasiraeis et Rechabitis; in *eius* Philologo Hebraeo-mixto p. 149-153.

IOH.

[redacted]

IOH. CLODII Diss. de iure Nasiraeatus. *Witteb.* 1672. 4.

GE. FRID. MEINHARDI Diss. II de Nasiraeis. *Ien.* 1676. 1677. 4.

Eiusd. Diss. de Paulli Nasiraeatu. *Witteb.* 1680. 4.

GUST. PERINGERI Diss. de Nasiraeis. *Upsal.* 1683. 4.

THEOD. DASSOVII Diss. de votis monasticis et Nasiraeorum. *Kilon.* 1703. 4.

IOAN. D'OUTREIN Orat. de Nasiraeis. *Amstelod.* 1703. 4.

C. R. AAGARDI Diss. de ritu Nasiraeatus. *Hafniae* 1708. 4.

GOTTHARDI HEIDEGGERI Orat. de Naziraeis V. T. *Tiguri* 1708. 4; et in *eiusd.* Recreat. sacr. P. II. p. 1-41.

BERN. SEBAST. CREMERI Naziraeus, sive commentarius litteralis et mysticus in legem Naziraeorum ad Numer. VI, 1. et in integram Simsonis historiam, in Lib. Iudic. cap. XIII-XVI descriptam. Accessit Diss. in locum Matth. II, 23. de Iesu Nazoraeo. *Amstelod.* 1727. 4.

PETRI ZORNII Diss. de Naziraeis, ex ordine procerum viris principibus, ad Genes. XLIX, 26; in *Miscell. Lips. nov.* Vol. IV. P. III. p. 426-442.

PHIL. ALB. CHRISTFELS Diss. Quatenus Nasiraei potuerunt accenseri beneficiis divinis. *Altorf.* 1757. 4.

* * *

HERM. WITSII Diss. de Rechabitis; praemissa *Goodwini* Mosi et Aaroni.

AUGUSTIN CALMET *Diss. sur les Rechabites;* in eiusd. *Comment. litt. sur la Bible* T. VI. p. 17-21. (*Paris* 1726. fol.)

NIC. SERRARII Rabbini et Herodes, seu de tota Rabbinorum gente, partitione, creatione, auctoritate, pluri-

pluribusque rebus aliis sacris et prophanis, maxime de Herodis, Tyranni, natalibus, uxoribus, liberis, et regno, Libri III; in *Iac. Triglandii* Syntagm. de tribus Iudaeorum sectis (*Delphis* 1703. 4.) P. II. p. 239 - 418.

WILH. HILL Diss. de Hebraeorum Rabbinis seu Magistris. *Ienae* 1741. 4.

4. *De feriis festisque diebus Hebraeorum.*

A. *Scriptores generales.*

Tractatus Thalmudicus חגיגה de festivitate, sive de tribus festis sollemnibus, cum versione et *Bartenorae* commentario vulgatus a *Christiano Ludovici*. *Lips.* 1696. 4. *ibid.* 1712. 4.

R. MOSIS MAIMONIDIS זמנים seu de Festis...

ISAACUS CARDOSO, itidem Iudaeus pereruditus Lusitanus saeculi XVII, in libro Hispanico: *Las excellencias de los Hebreos.* Amst. 1679. 4. p. 199 - 212. Argumenta operis reliqua exhibet *Fabricius* in Bibl. antiqu. p. 434.

MATTH. DRESSERI de festis Christianorum, Iudaeorum, Ethnicorum, liber. *Lips.* 1593. 8. *Stetini* 1664. 8; et in *Clausingii* iure publ. Rom. (*Lemgov.* 1737. 8.) T. IV. p. 353 sqq.

RODOLPH. HOSPINIANI de festis Iudaeorum et Ethnicorum, hoc est, de origine, progressu, ceremoniis et ritibus festorum apud Ebraeos, Graecos, Romanos, Turcas et Indianos libri III. *Tiguri* 1611. fol. *Genevae* 1669. fol. *ibid.* 1675. fol.

THEOD. THUMMII Tractatus historico-theologicus de festis Iudaeorum et Christianorum. *Tubing.* 1624. 4.

IOAN. ERNST. GERHARDI Diss. IV de festis orientalium, cum primis Ebraeorum. *Vitemberg.* 1640. 4.

IOH. IONSTONI Schediasma de festis Ebraeorum et Graecorum. *Vratisl.* 1660. 12.

ANT.

[redacted]

ANT. CREGUTI Commentatio de festis anniver- Cregut.
Tis; in *eiusd.* Revelatore arcan. p. 759-782.

AUG PFEIFFERI Diss. de festis Ebraeorum. *Wit-* Pfeiffer.
b. 1666 4.

MAGNI CELSII Diss. de festis Hebraeorum. *Upsal.* Celsius.
172. 8.

IO. GE. BRAND Disquisitio chronologica de fe- Brand.
rum translatione Iudaica. *Marburg.* 1685. 4.

IOAN. MEYERUS de origine et caussis festorum Meyer.
llemniumque dierum, quos olim Iudaei in terra Ca-
ian, hodieque in exilio agitare consueverunt. *Am-*
l. 1693. 8. et cum insignibus auctariis ac R. Abraha-
i Levitae libro de ieiuniis. *Ibid.* 1724. 4; et in *Ugo-*
ni Thes. T. I.

ROBERTI ROBERTSON LE CANU *Korte Inlei-* Robertson le Canu.
inge der Feesten Israels. Franeker 1693. 8. Quartum
cusus est liber *ibid.* 1722. 8.

IOH. PALMROTHI Diss. Festa Hebraeorum. Palmroth.
Upsal. 1698. 8.

IOH. ROD. RODOLPHI Diss. de temporibus sa- Rodolphus.
ris Hebraeorum. *Bernae* 1705. 4.

CAR. SCHULTENI Diss. de festis Hebraeorum. Schultenus.
Lund. 1723. 4.

IOAN. CHRISTI. KIRCHMEIERI de festis Iu- Kirchmeier
deorum anniversariis, eorumque in fatis ecclesiae N.
T. antitypo; quae est secunda *manipuli diss.* theol. sel.
Marb. 1724. 4; recusa in Sylloge exercitt. *ibid.* 1735. 4.

PETRI ZORNII Historia Bibliorum ex Ebraeo- Zorn.
um diebus festis et ieiuniis illustrata, selectissimisque
bservationibus adornata. *Lips.* 1741. 4.

Eiusd. Diss. de diebus magnis Ebraeorum; in *Mi-*
sc. Lips. nov. Vol. V. P. I. p. 31-43.

CHRISTI. ERNST. SCHMIDII Commentatio Schmid.
e cantandi ritu per noctes festorum apud Ebraeos.
Lips. 1738. 4.

GUST. GE. ZELTNERI Diss. de choreis veterum Zeltner.
Hebraeorum. *Altorf.* 1726. 4.

Danovius. ERN. IAC. DANOVII Diss. de choreis [illegible] Ebraeorum. *Gedani* 1766. 4.

B. *Scriptores de Paschate Hebraeorum specialis.*

Tract. Thalm. Codex פסחים s. Tractatus de Paschate; in *Mi[illegible] nae Surenhus.* P. II. p. 134-174.

Maimonides. M. MAIMONIDAE Tractatus de solemnitate P[illegible] schatis, Latine, interprete *Lud. Compiegne de* [illegible] *Lond.* 1683. 4; recusus in *Th. Crenii* Opusc. ad [illegible] et philol. sacr. spectant. Fasc. VII. p. 837-910.

Leusden. IOH. LEUSDENII Diss. de Noviluniis et Pasch[illegible] in *eius* Philologo Hebraeo-mixto p. 245-272.

Bartoloccius. IUL. BARTOLOCCII Diss. de Paschate Hebrae[illegible] rum; in *eius* Bibl. Rabbin. P. II. p. 389-392.

Eiusd. Relatio rituum, quos antiquitus servab[illegible] Iudaei in coena paschali c[illegible]lebranda, et eorum, [illegible] hodie moderni Iudaei u[illegible]que locorum servant; [illegible] p. 736 sqq.

Lyselohr. IOH. IAC. LYSELOHR Diss. de Paschate H[illegible] braeorum. *Viteb.* 1678. 4.

Lamy. BERNARD LAMY *Traité historique de l'ancien[illegible] Pâque des Juifs, où l'on examine à fond la question[illegible] bre, si J. C. fit cette Pâque la veille de sa mort?* [illegible] *de nouvelles preuves des deux prisons de S. Jean Bapt[illegible]* à Paris 1693. 8.

Eiusd. *Lettre sur la Pâque des Juifs;* dans le Jo[illegible] nal des Savans a. 1696. Juin p. 439-443. ed. Am[illegible]

Danz. IOH. ANDR. DANZII Progr. de Paschate [illegible] daeorum abrogato et in eius locum surrogato festo [illegible] surrectionis dominicae. *Ien.* 1713. 4; recusum [illegible] *G. Meuschenii* Novo Test. ex Thalmude illustr[illegible] (*Lips.* 1736. 4.) p. 897-912.

Alexander. NATALIS ALEXANDRI Diss. de institutione, ce[illegible] lebratione et ritu Iudaici Paschatis; in *eius* Hist. eccl[illegible] (*Paris.* 1714. fol.) T. I. p. 277-286.

IO[illegible]

[redacted]

IOH. HAVIGHORSTII Exercitatio Thalmudico- Havighorst.
ol.gica de Paschate ipsiusque praecipuis ritibus a
laeis obseruatis. *Bremae* 1717. 4.

CHSTPH. FRID. TRESENREUTERI Diss. de Tresen-
crimine Paschatis Aegyptiaci et generationum. *Alt-* reuter.
f. 1739. 4.

Eiusd. Diss. historico-philologica de Paschate in
certo nunquam intermisso. *ibid.* 1743. 4.

✣ ✣ ✣

AUG. VARENII Diss. de agno Paschali Hebraeo- Varenius.
in. *Rostoch.* 1652. 4.

GE. MOEBII Diss. de agno Paschali. *Lips.* 1655. Moebius.
et in *eiusd.* Diss. iunctim editis (*ibid.* 1694. 4.) p.
6 sqq.

IOH. FRISCHMUTH Diss. de Iudaico eoque inter Frischmuth
as vesperas mactando agno Paschali. *Ien.* 1660. 4.

ZACH. FROSTERI Diss. de agno Paschali. *Aboae* Frosterus.
698. 4.

THEOD. DASSOVII Diss. de accubitu Iudaeorum Dassov.
l agnum Paschalem. *Witteb.* 1698. 4. recusa *ibid.*
735. 4.

DAV. LUNDII Diss. de agno Paschali. *Upsal.* Lundius.
705. 4.

GEO. LUD. GOLDNERI Obseruatio de agno Pa- Goldner.
iali, duas inter vesperas mactando; in *Miscell. Lips.*
II. p. 658-673.

HENR. SCHARBAU Obseruatio de plenilunio Pa- Scharbau.
ali, eiusque mysterio; in *eius* Obss. sacr. (*Lubec.*
33. 4.) P. II, p. 317-337.

IOH. FRID. FRISCH *Biblische Abhandlung vom* Frisch.
lerlamme überhaupt, und dem letzten Osterlammstage
risti, als dessen Todestage, insbesondere. Leipz. 1758. 8.

✣ ✣ ✣

IOH. LOMEIERI Diss. de consuetudine dimitten- Lomeier.
reum in Festo apud Iudaeos; in *eius* Diebus genial.
Zutphan. 1696. 8.) Dec. II. p. 299-327.

IOH.

Hottinger. IOH. CONR. HOTTINGI : I ff. philol. de dimittendi reum in festo Pasch Iudaeorum. 1718. 4. et in *Tempe Helvet.* T. IV. p. 264-30 in *Thes. novo diss. philol.* T. II. p. 352 sqq.

Zeibich. CAR. HENR. ZEIBICHII Diss. de cantione ni in prima Paschatis nocte apud Hebraeos re *Viteb.* 1740. 4.

C. *Scriptores de festo Pentecostes.*

Leusden. IOH. LEUSDENII Diss. de festo Pentecos Tabernaculorum; in *eius* Phil. Hebr. mixt. p. 281.

Reichardt. IOH. ELIAE REICHARDT Disp. de Pente *Ienae* 1693. 4.

Haynov. MICH. HAYNOVII Exercitatio historica de Pentecostes. *Regiomont.* 1693. 4.

Danz. IOH. ANDR. DANZII Programmata V de Iudaico Septimanarum abrogato et surrogato in locum festo Pentecostali Christianorum. *Ienae* 1 1718. 4; recusa in *Meuschenii* N. T. ex Thalmu Antiqq. Hebr. ill. p. 751-786.

Koenigsmann. ANDR. LUD. KOENIGSMANNI Diss. de anti tate et usu betulae Pentecostalis, frondiumque rum universe. *Kil.* 1707. 4.

Iken. CONR. IKENII Diss. II de duobus panibus tecostalibus. *Bremae* 1729. 1730. 4.

Boerner. CHRISTI. FRID. BOERNERI Progr. de ori bus sacri Pentecostalis. *Lipf.* 1741. 4.

Clauswitz. BENED. GOTTLOB CLAUSWITZ Progr. de logia Pentecostes Veteris et Novi Testamenti. 1741. 4.

D. *Scriptores de festo Tabernaculorum.*

Tract. Thalm. Tractatus de Tabernaculis, cum versione L *Guil. Surenhusii;* in Mischnae Surenhusianae P. 259-281.

G

GABR. GRODDECK Diſſ. II. de caeremonia pal- Groddeck.
...rum apud Iudaeos in feſto Tabernaculorum ſolen-
. *Lipſ.* 1694. 1695. 4.

IOH. WILH. DE NEUE Expoſitio myſtica in fe- de Neue.
...m Tabernaculorum. *Berol.* 1714. 4.

... PAUL. FRID. OPITII Diſſ. de amico Iſraelitarum Opitz.
feſto Tabernaculorum conſortio. *Kilon.* 1717. 4.

OLAI CELSII Diſſ. de palmis Tabernaculorum. Celſius.
...*ſal.* 1722. 4.

IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Progr. de riti- Lakemacher.
...s quibusdam Bacchicis a Graecis ad Iudaeos recen-
...res (qui ſub imperio Graeco, per Orientem conſti-
...o, aetatem egerunt) derivatis, et ab his Taberna-
...lorum feſto uſurpatis. *Helmſt.* 1724. 4; et in *eius*
...ſſ. ſacr. P. I. p. 17-78.

Lakemacheri argumenta ſub examen vocavit atque Harenberg.
...ellere ſtuduit IOH. CHPH. HARENBERGIUS in
...*ioth. Lubecenſ.* Vol. III. p. 434-463.

Idem LAKEMACHERUS Obſſ. ſacr. P. III. p. 197-
...8 agit de ſalicum ramis Tabernaculorum feſto iux-
altare holocauſtorum ſtatutis.

HIERON. WIG. BIEL Diſſ. de ſacrificio aquae in Biel.
...narum feſto vino miſceri ſolito. *Witteb.* 1716. 4.

CHSTPH. FRID. TRESENREUTERI Diſſ. de Treſenreuter.
...ae libatione in feſto Tabernaculorum. *Altdorf.*
...44. 4.

CONR. IKENII Diſſ. de libatione aquae in feſto Iken.
...bernaculorum a Iudaeis Rabbanitis ſub templo ſe-
...ndo demum introducta; in *eiusd.* Symbol. litt. T. I.
...II. p. 160-194.

E. *Scriptores de feſto expiationis.*

Praeter interpretes ad Levit. XVI. et Numer. XIX.
...q. conſulatur Tractatus Thalmudicus *Ioma*, quem
...rſione et notis a ſe illuſtratum edidit ROBERTUS
...ERINGHAMUS, *Lond.* 1648. 4; recuſus in *Miſch-* Sheringham.
...*e Surenhuſianae* P. II. p. 206-259. et ſeparatim *Fra-*
neque-

nequerae 1696 et 1700. 8, cui e , *Iac. Rhen* adnexuit dissertationem, qua ex tionem pon maximi Iudaici confert cum expiatione generis h ni, facta per I. C.

Maimonides. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus duo, alt ratione faciendi rem divinam die solenni exp num, alter de solennitate expiationum; quorum que Latine redditus legitur in *Th. Crenii* Fasc Opusculor. ad philol. et hist. sacr. spect. p. 651 s p. 819 sqq.

Chiia. RAB. CHIIAE Additamenta ad codicem d expiationum, nunc primum ex Hebraico Latine dita et notis perpetuis philologicis illustrata stu cura *Bl. Ugolini*; in *eiusd.* Thes. T. I.

Leusden. LEUSDENII Diss. de festo expiationis; in ein Hebr. mixt. p. 281 sqq.

Moeller. NIC. MOELLERI Disp. de ritibus festi expiatio *Ienae* 1689. 4.

Hochstetter ANDR ADAMI HOCHSTETTERI Liber d sto expiationis *Tubing.* 1707. 4.

Marperger. BERNH. WALTH. MARPERGERI Compa tio de quinto decimo mensis Abh Hebraeorum, expiationis comparato. *Dresdae* 1730. 8.

Eiusd. *Grosses Sühn- und Sünd-Opfer des g Versöhn-Tages, als ein deutliches Vorbild des Le Sterbens und Auferstehens Christi, aus Heil. Schrift denen jüdischen Alterthümern mit Fleiss umständli leuchtet.* Nürnb. 1733. 8.

I. G. Michaëlis. IOH. GEO. MICHAELIS Exercitatio theolo philologica de eo, num solemnis expiationum die templo secundo fuerit celebratus? *Halae* 1751. 4

* * *

Dassov. THEOD. DASSOVII Diss. de ingressu in San Sanctorum, Pontificis Hebraei summi. *Viteb.* 16

IOH. ANDR. DANZII Diff. de functione Pontifi- Danz.
M. in adyto anniverfaria; in Meufchenii *N. T. ex Talmude et Ant. Hebr. illuftr.* p. 912 fqq.

IAC. RHENFERDII Comparatio expiationis an- Rhenferd.
iverfariae Pontificis M. in V. T. cum expiatione Iefu
Chrifti; *ibid.* p. 1013-1039.

IOH. IAC. SEIFFERHELD Exercitatio de in- Seifferheld.
greffu fummi Pontificis in Sanctum Sanctorum. *Vimb.* 1713. 4.

IOH. MARCKII Diff. de veftitu Pontificis inti- Marck.
mum Sanctuarium intrantis die expiationum; in *eius*
Diff. philol. theol. (*Lugd. Bat.* 1717. 4.) p. 146-171.

SAL. DEYLINGII Obfervatio de ingreffu fummi Deyling.
Pontificis in Sanctum Sanctorum; in *eiusd.* Obff. facr.
(*Lipf.* 1722. 4.) p. 177-200.

IOH. CHRISTI. KIRCHMEIERI Diff. de facer- Kirchmeier
dotis fummi in Sanctum Sanctorum cum fanguine ex-
piatorio ingreffu, eiusque myfterio. *Marburg.* 1725. 4.

HERM. VENEMAE Diff. de ingreffu Pontificis in Venema.
adytum eiusque myfterio. *Franequ.* 1730. 4.

GE. GUIL. OVERKAMPF Diff. de fummi He- Overkampf
braeorum Pontificis in Sanctum Sanctorum ingreffu.
Gryphisw. 1741. 4.

Exftant quoque de eodem argumento differtatio- Lund.
nes DAN. LUNDII (*Upfal.* 1704. 4.), IOAN. IUST. Sonnenfchmid.
SONNENSCHMIDII (*Vitemb.* 1712. 4.), IOAN. OL- Oldermann
DERMANNI (*Helmft.* 1717. 4.) et ALB. VOGETII Vogetius.
(*Groning.* 1729. 4.).

✢ ✢ ✢

IOH. FRISCHMUTH Diff. II de hirco emiffario, Frifchmuth
Levit. XVI. *Ien.* 1664. 1668. 4; recufae in Thef.
Diff. theol. philol. T. II. p. 914-926.

IOH. SPENCERI Diff. de hirco emiffario et prae- Spencer.
cipuis expiationis Iudaicae ceremoniis; in *eius* opere
de legg. Hebr. ritual. T. II.

Marck. IOH. MARCKII Exercitatio de hirco Ha: eiusque ritu et mysterio typico; in *eius* Syll. p 218.

Deyling. SAL. DEYLINGII Obs. de hirco emissario sti figura; in *eius* Obss. sacr. P. I. p. 75 - 89.

Karl. BERNH. PETRI KARLII Nova de hirco παίω emissario, coniectura; in *Bibl. Brem.* C Fasc. I. p. 225 - 243.

Schroeder. IOH. IOACH. SCHROEDERI Diss. de A hirco eiusque ritibus ac mysterio. *Marb.* 1725

Schafshausen. PAUL. SCHAFSHAUSEN Commentatio logico - antiquaria de hirco emissario eiusque atque mysteriis. *Lips.* 1736. 4.

Krafft. IOH. GUIL. KRAFFT Diss. de mysterio tionum, cuius explicatio ratione utriusque l nova quadam hypothesi modeste tentatur. *M* 1749. 4.

Schmid. Peringer. Wolf. Adde de eodem argumento dissertatione SCHMIDII (*Argent.* 1676. 4.), GUST. PERI (*Upsal.* 1683. 8.) et PHIL. NIC. WOLFII 1754. 4.).

F. *Scriptores de festo tubarum sive novi an*

Tract. Thalm. Houting. Praeter interpretes ad Levit. XXIII. 24. Nu 5. et Psalm. LXXXI. 3. consulatur Tractatus T dicus *Rosch Haschanah*, quem versione et no stravit HENR. HOUTINGIUS *Amstelod.* 1695 T. II. ed. Surenhusianae p. 300 sqq.

Rittangel. IOH. STEPH. RITTANGELII *hochfeyerli lennitäten, Gebete und Collecten anstatt der Opfe andern Ceremonien, so von der jüdischen Kirchen a Neu - Jahrstage Vormittag in ihren Synagogen ho lich gebetet und abgehandelt werden müssen.* Kön 1652. 4.

Spencer. IOH. SPENCERI Diss. de Neomeniarum in *eius* opere de legg. Hebr. rit. T. II.

[redacted]

IOAN. PALMROTH Diss. de ritibus Hebraeorum celebrandi novum annum. *Upsal.* 1703. 8. Palmroth

IOAN. HENR. MAII Diss. de auspiciis anni civilis Hebraeorum eiusque solennitatibus. *Gissae* 1707. 4. May.

NIC. HIERON. GUNDLING *Erläuterung über der Israeliten Auszug aus Aegypten; von Neu-Monden Festen;* in *Gundlingian.* P. XXXVI. p. 47-55. Gundling

PETR. ZORNII Diss. de novi anni auspiciis, quae Iudaei gentium ritu in honorem Gad et Meni, h. e. Solis et Lunae, celebrarunt. *Hamb.* 1722. 8. et in *eiusd.* Opusc. sacr. T. II. p. 609 sqq. Zorn.

ADAMI RUD. GE. CHSTPH. MATTHAEI *Beschreibung des jüdischen Neu-Jahrfestes nach ihrer Lehre und gewöhnlichen Gebräuchen.* Nürnb. 1755. 4.

G. *Scriptores de festo Purim s. Sortium.*

Tractatus Thalmudicus *Megillah;* in opere Mischnico *Surenh.* T. II. p. 387 sqq. Tract. Thalm.

GUIL. SCHICKARDI Orat. de festo Purim sive Bacchanalibus Iudaeorum. *Tubing.* 1634. 12; inserta *Criticis Anglican.* T. VI. p. 484-498. *ed. Francof.* Schick.

BALTH. LUD. ESKUCHE Diss. II de festo Iudaeorum Purim. *Marb.* 1734. 4. Eskuche

A. R. G. C. MATTHAEI *Beschreibung des jüdischen Purimfestes.* Nürnb. 1758. 4. Matthä

H. *Scriptores de festis Hebraeorum variis.*

Tractatus de Sabbatho, cum versione Latina *Seb. Schmidii* et Commentariis R. *Ob. de Bartenora* et *Mosis Maimonidae;* in Mischna *Surenhus.* P. II. p. 1-77. Tract. Thalm.

Tractatus de commistionibus termini Sabbathici, cum versione Latina *Seb. Schmidii* et R. *Bartenorae* ac *Maimonidae* Commentariis; *ibid.* p. 78-134.

GISB. VOETII Diss. de Sabbatho et festis. *Ultraj.* 1638. 4; et in *eiusd* Diss. sel. P. III. p. 1227-1353. Voeti

Strangius. IOH. STRANGII Tractatus de Sabbatho et die dominica; cum eius libro de interpr. et perfect. Scriptur. (*Roterod.* 1663. 4.) p. 566 sqq.

Hasenmüller. VITI HENR. HASENMÜLLERI Diss. de operibus Sabbathum depellentibus. *Ienae* 1708. 4.

* * *

Tract. Thalm. Tractatus de iure anni septimi, cum versione Latina et Commentariis *Obad. de Bartenora*, *Mos. Maimonidae*, *Guil. Guisii* et *Guil. Surenhusii*; in Mischna *Surenh.* P. I. p. 155-199.

Maimonides. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus de iuribus anni septimi et Iubilaei. Textum Hebraeum addidit, in sermonem Latinum vertit notisque illustravit *Ioh. Henr. Maius*, filius. Accessit appendicis loco Diss. de iure anni septimi. *Francof. ad Moen.* 1708. 4.

Leusden. IOH. LEUSDENII Diss. de die, hora, hebdomada et mense, item de anno et Sabbatho Iudaico; in *eius* Phil. Hebr. mixt. p. 287 sqq.

Conring. HERM. CONRINGII de initio anni Sabbathici et tempore messis Ebraeorum Commentariolus; in *Th. Crenii* Fasc. II. Opusc. ad hist. et philol. sacr. spect. p. 301 sqq. et in *Herm. Conringii* Opp. T. VI. p. 265.

Varenius. AUG. VARENII Diss. de anno Sabbathico et Iubilaeo Israëlis. *Rostoch.* 1651. 4.

Kortholt. CHRISTI. KORTHOLTI Diss. de Iubilaeo Ebraeorum. *Ienae* 1658. 4.

Werner. ANDR. WERNERI Comment. philol. de festo die, quem Iudaei יובל seu Iubilaeum appellant; in *Supplement zur auserles. theol. Bibl.* P. VIII. p. 552-567.

Hasaeus. CORN. HASAEI Diss. de mysterio Iubilaei Israëlitici. *Bremae* 1700. 4.

Alexander. NATAL. ALEXANDRI Diss. de annis Sabbathicis et Iubilaeis; in *eiusd.* Hist. eccl. T. II. p. 46-49.

Verpoorten. ALB. MENON. VERPOORTENII Diss. de Iubilaeo Hebraeorum; in *eius* Fasc. Diss. (*Coburgi* 1739. 8.) p. 548-584.

IAC.

[redacted]

IAC. ODE Diss. de anno Hebraeorum Iubilaeo, *Traj. ad Rhen.* 1745. 4. [Ode.]

5. *Scriptores de actibus sacris et caerimoniis Hebraeorum.*

A. *Scriptores de sacrificiis.*

Mischnae Pars V, cui titulus est: סדר קדשים, sive ordo sacrorum; in Mischnae *Surenhus.* Vol. III. [Misch. P. V.]

R. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus de rebus altari interdictis, Latine, interprete *Lud. de Compiegne de Viel;* in *Thom. Crenii* Fasc. VI. Opusc. ad Hist. et Philol. sacr. spect. (*Roterod.* 1698. 8.) p. 228-281. [Maimonides.]

Eiusd. Tractatus de ratione sacrificiorum faciendorum, Latine, ex eadem versione; *ibid.* p. 282-424.

Eiusd. Tractatus de sacrificiis iugibus et extraordinariis, Latine; *ibid.* p. 425-501.

Eiusd. Tractatus de sacris temeratis, Latine; *ibid.* Fasc. VII. p. 503-650.

IOH. CLOPPENBURGII Sacrificiorum Patriarchalium schola sacra, in qua examinatur sacrificiorum antiquitas, usus et antiquatio, cum spicilegio; in *eiusd.* Opp. theol. (*Amst.* 1684. 4.) T. I. p. 1-88. [Cloppenburg.]

IOH. FRISCHMUTH Diss. de sacrificiis, cumprimis iis, quae sancti viri haud longe ab initio rerum leguntur obtulisse. *Ienae* 1653. 4. [Frisch]

GUIL. OUTRAMI de Sacrificiis Libri II. quorum altero explicantur omnia Iudaeorum, nonnulla gentium profanarum sacrificia, altero sacrificium Christi. *Lond.* 1677. et *Amstelod.* 1688.

ANT. CREGUTI Commentatio de Holocaustis et Sacrificiis, ad Levit. I, 4; in *eiusd.* Revelatore arcan. p. 720-744.

IOH. ANDR. QUENSTEDT Diss. historico-theologica de sacrificiis Hebraeorum. *Viteb.* 1680.

IOH. HENR. HOTTINGERI Exercitatio: II de origine sacrificiorum Patriarchalium. *Marb.* 17

4; recusae et curis posterioribus mutatae et emendatae in *Museo Helvet.* Vol. I. P. II. p. 281-311. P. III. p. 341-374.

onymus. *Anonymi* de origine sacrificiorum cruentorum sub veteri Testamento amica disputatio, cum responsione I. I. B. in *Tempe Helvet.* T. VI. Sect. II. p. 173-204.

rgmann. IOH. CHRISTI. BURGMANNI Diatribe theologica archaeologica: Num sacrificia cruenta ante diluvium fuerint ignorata? *Rostoch.* 1744. 4.

von der Hardt. HERM. VON DER HARDT Discursus de condimento sacrificiorum Levit. II, 13; in *eiusd.* Ephemerid. philol. (*Helmst.* 1703. 4.) p. 139-151.

okenius. FRANC. WOKENII Diss. de salitura oblationum Deo in V. T. factarum. *Lips.* 1727. 4; et in *eiusd.* Meletemat. antiquar. (*Witteb.* 1730. 4.) p. 57-88.

heid. BALTH. SCHEIDII Oleum unctionis sacrum, quo in V. T. personae et res Deo consecrabantur, ex Hebraica antiquitate cum biblica tum Thalmudico-Rabbinica expositum. *Argent.* 1655. 4.

Dassov. THEOD. DASSOVII Diss. de victimis Hebraeorum gravidis. *Viteb.* 1699. 4. recusa *ibid.* 1714. 4.

dmann. IOH. HENR. ERDMANN Diss. III de אשם sive sacrificio piaculari pro noxa offerendo. *Viteberg.* 1716. 4.

Biel. HIERON. WIGAND. BIEL Diss. de sacrificio aquae, in scenarum festo vino misceri solitae. *Viteb.* 1716. 4.

kemacher. IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Observatio de ritu Iudaico, cornua victimae inaurandi eademque coronandi; in *eius* Obss. philol. P. I. p. 79-88.

laeger. IUL. CAROL. SCHLAEGERI Munia offerentium et sacerdotum in sacrificio holocausto, ex Abarbanele designata et observationibus nonnullis illustrata. *Helmst.* 1730. 4.

Trauen. FRID. CONR. ALBERT. DE TRAUEN Exercitatio de corde et cerebro victimarum. *Bremae* 1731. 4.

IOH.

[redacted]

IOH. GEO. MICHAELIS Exercitatio de victimarum corde et cerebro; in *eius* Obss. sacr. (*Traj. ad Rhen.* 1738. 8.) p. 1-130. Micl

BALTH. LUD. ESKUCHE Diss. de gallis et gallinis ad aram Iehova non factis. *Rintel.* 1741. 4. Eskuch

PETRI ZORNII Diss. de certorum temporum in iugi sacrificio, apud Ebraeos offerendo, et caussis et mysteriis; in *Miscell. Lips. nov.* Vol. II. P. I. p. 1-13. Zorn.

CONR. IKENII Diss. de ablegminibus sacrificiorum Deo in altari offerri solitis. *Bremae* 1743. 4. Iken.

THEOD. DASSOVII Diss. de panibus facierum Herm. Witsii. *Viteb.* 1692. 4. Dassov.

SAL. DEYLINGII Observatio de panibus facierum; in *eius* Obss. sacr. P. II. p. 160-166. Deyling

CHRISTI. LUD. SCHLICHTERI de panibus facierum eorumque mysterio liber singularis. *Hal. Magdeb.* 1737. 4. Schl

B. *Scriptores de primitiis, primogenitis, decimis, votis, eleemosynis et reliquiis pro pauperibus.*

Tractatus de primitiis, cum commentariis *Bartenorae*, *Maimonidae* et *Guil. Surenhusii*; in *Mischnae Surenhus.* P. I. p. 200-244. Idem ex parte Latine redditus a *Gust. Peringero. Upsal.* 1694. 4. Integer a *Ioan. Rud. Cramero. Lugd. Bat.* 1702. 4. Tract. Thalm.

Tractatus de primogenitis, cum commentariis *Ob. de Bartenora* et *Mos. Maimonidae*; in *Mischnae Surenh.* P. V. p. 155-191.

PETRI ZORNII Diss. de manipulo primitiarum ex messe hordei in eoque metendo et porriciendo apud veteres Ebraeos tum ritibus tum mysteriis. *Sedini* 1730. 4. Zorn.

IOH. RODOLPH. GRUNERI Diatribe de primitiarum oblatione ac consecratione, ubi praesertim lex divinitus praecepta Levit. 23, 10. de manipulo primitiarum e terrae frugibus, postridie Paschatos Deo offe- Gruner.

 rendo,

rendo, historico et critico commentario illustratur. *Lugd. Bat.* 1739. 8 mai.

ling. SAL. DEYLINGII Progr. de manipulo spicarum et primitiarum ex messe hordei demetendo et postridie Paschatos porriciendo etc. *Lips.* 1743. 4.

Tract. Thalm. Tractatus de Decimis cum commentariis R. *Obad. de Bartenora*, R. *Mos. Maimonidae* et *Guil. Surenhusii*; in *Mischnae Surenh.* P. I. p. 245-288.

Tractatus de placenta separanda, cum commentt. eorundem; *ibid.* p. 306-320.

liger. IOH. IUST. SCALIGERI Diatriba de Decimis in lege Dei; in *eius* Opusc. var. (*Paris.* 1610. 4.) p. 57-70; et in Criticis Anglican. T. I. p. 1322. *edit. Francof.*

Amama. SIXTIN. AMAMA Tractatus de Decimis; in *Critt. Angl.* T. I. p. 1326 sqq.

Selden. JOHN SELDEN'S *History of Tythes, with the Answers to Sempill, Tilsley, and a Letter to the Marquis of Buckingham;* in *John Selden's Works* (Lond. 1726. fol.) Vol. III. p. 1060-1395.

Eiusd. Dissertatio de Decimis, seu eius Historiae Decimarum III priora capita, ex Anglica lingua in Latinam translata et notulis illustrata a *Ioh. Clerico;* access. *I. Clerici* Commentario in Pentateuch. p. 622 sqq.

Prideaux. IOH. PRIDEAUX Orat. de Decimis, *Oxon.* 1620. 4; et in *eius* Opp. theol. p. 360-367.

Clericus. DAV. CLERICI Diss. de Decimis et Primitiis, cum IOH. CLERICI annotatione de origine Decimarum; in *Dav. Clerici* Quaestion. sacr. (*Amst.* 1685. 8.) p. 1-11.

Basnage. SAM. BASNAGII Diss. de Decimis; in *eius* Annal. polit. eccl. (*Roterod.* 1706. fol.) p. 504-509.

Deyling. SAL. DEYLINGII Obs. de Decimis in templum Hierosolymitanum afferendis; in *eiusd.* Obss. sacr. P. III. p. 209-216.

Eiusd. Obs. de Decimis olerum; *ibid.* p. 271-276.

Tracta-

Tractatus de Votis, cum R. *Ob. de Bartenora*, R. *Mos. Maimonidae* et *Guil. Surenhusii* Commentariis; in *Mischnae Surenh.* P. III. p. 104 - 146.

- Tractatus de rerum votarum aestimationibus, cum R. *Ob. de Bartenora* et *Maimonidae* Commentariis; *ibid.* P. V. p. 192 - 217.

IOH. SCHELWIGII Diss. de Votis Hebraeorum tum consecratoriis, seu promissoriis, tum obligatoriis, seu interdictoriis. *Viteb.* 1697. 4.

ANDR. CONR. WERNERI Progr. de Votis veterum Israelitarum, ex antiquitate Iudaica. *Stadae* 1737. 4.

IAC. LAUFFERI Diss. hist. theol. de hostium spoliis, Deo sacratis et sacrandis; in *Tempe Helvet.* T. IV. p. 429 - 469.

THEOD. DASSOVII Diss. de rebus in agris relictis Hebraeorum veterum. *Viteb.* 1696. 4.

DAN. GODOFR. WERNERI de fisco et paropside pauperum, duabus speciebus Eleemosynarum veterum Hebraeorum, Exercitatio. *Ienae* 1725. 4.

IOH. GOTTLOB CARPZOVII Eleemosynae Iudaeorum, ex antiquitate Iudaica delineatae et adsertae. *Lips.* 1728. 4.

C. *Scriptores de solennibus circumcisionis et Epispasmo.*

IOH. ADAMI SCHERZERI Diss. de excisione. *Lips.* 1657. 4.

IOH. CASP. SUICERI Obs. de circumcisione, Paschate et baptismo; in *eius* Obss. sacr. (*Tiguri* 1665. 4.) p. 55 - 84.

ANT. CREGUTI Diss. de circumcisione; in *eiusd.* Revelatore arc. p. 434 - 460.

IOH. FRISCHMUTH Diss. de circumcisione ... porae ad Exod. IV, 24; in *Thes. theol. philol.* T. ... p. 288 - 295.

SEBAST. SCHMIDT Tractatus de circumcisione, primo veteris Testamenti Sacramento. Editio secunda. *Argent.* 1700. 4.

HERM. BERNH GEDAEI Diss. de instrumento circumcisionis a Zippora et Iosua adhibito (hab. a. 1698); in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. nov. theol. philol. T. I. p. 263-269.

ZACH. GRAPII Diss. an circumcisio ab Aegyptiis ad Abrahamum fuerit derivata? *Rostoch.* 1699. 4.

GOTTLIEB WERNSDORFII Nonnulla de circumcisione segmenta. *Vitemb.* 1711. 4.

IOAN GEO. ABICHTII Diss. de cultris saxeis in circumcisione adhibitis. *Lips.* 1712. 4; et in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. T. I. p. 497 sqq.

IOH IAC. QUANDTII Diss. de cultris circumcisoriis et secespitis Hebraeorum. *Regiom.* 1713. 4. c. fig. aen.

NAT ALEXANDRI Diss. de divina circumcisionis institutione et antiquitate; in *eius* hist. eccl. V. Test. T. I. p. 220-225.

SAL. DEYLINGII Obs. de origine circumcisionis Iudaicae, ad Genes. XVII; in *eiusd.* Obss. sacr. P. II. p. 89-99.

FRANC. FABRICII Diss. de foedere circumcisionis eiusque institutione; in *eiusd.* Christologia Noach. et Abrah. (*Lugd. Bat* 1727. 4) p. 442-515.

IEREM. LOSSII Diss. de Epispasmo Iudaico. *Ien.* 1665. 4; et in *Schlaegeri* Diss. rar. fasc. nov. (*Helmst.* 1743 4.) p. 89 106.

GABR. GRODDECK Diss. de Iudaeis praeputium attrahentibus. *Lips.* 1699 4; et in *Schoettgenii* Horis Hebr. et Thalm. T. I. p. 1159-1177; et in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. T. II. p. 793 sqq.

D. *Scri-*

D. *Scriptores de benedictione sacerdotali, ritibus precantium, purificationibus et lustrationibus Hebraeorum.*

IOH. HENR. HAENERI Exercitatio acad. de ritu benedictionis sacerdotalis. *Ienae* 1671. 4; et in Thes. theol. philol. T. II. p. 936 sqq. **Haener.**

IOH. CONR. HOTTINGERI Diss. de benedictione sacerdotali; in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. T. I. p. 393-400. **Hottinger**

IOH. CASP. SUICERI Obs. de precantium gestibus; in *eius* Obss. sacr. p. 145-162. **Suicer.**

IOH. IOACH. SCHROEDERI Diss. de precibus Hebraeorum. *Marb.* 1717. 4. **Schroeder**

FRANC. WOKENII Diss. de ritibus precantium in ecclesia Patriarchali. *Lips.* 1720. 4. **Wokenius**

סדר טהרות s. Legum Mischnicarum liber, qui inscribitur: Ordo Puritatum, cum versione Latina et Commentariis R. *Ob. de Bartenora* et *Mos. Maimonidae;* in *Surenhusii* Mischna P. VI. **Tract. Thalm.**

THEOD. DASSOVII Diss. de lustratione Hebraeorum, ad Ps. LI, 9. et Hebr. IX, 13. 14. *Vitemb.* 1699. 4; et in *Hasaei* et *Ikenii* Thes. T. I. p. 823-825. **Dassov.**

IOH. SPENCERI Diss. de lustrationibus et purificationibus Hebraeorum; in *eius* opere de legg. Hebr. T. II. **Spencer.**

IOH. HENR. MAII Exercitatio de lustrationibus et purificationibus Hebraeorum; in *eius* Exercitt. T. I. p. 479 sqq. **May.**

HENR. IAC. VAN BASHUYSEN Dissertatio gemina de aspersione sacra ex mente Gemaristarum, et de propria praxeos theologicae natura. *Servestae* 1717. 4. **van Bashuysen.**

IOH. CHSTPH. WICHMANNSHAUSEN Diss. de aspergillo Ebraeorum sacro. *Vitemb.* 1719. 4. **Wichmannhausen.**

IOH. BENED. CARPZOVII Diss. de vacca rufa. *Lips.* 1668. 4. **Carpzov**

Lund. DAN. LUNDII Diss. de iuvenca rufa. *Upsal.* 1706. 8.

Marck. IOH. MARCKII Exercitatio de aquis lustrationis eiusque ratione typica; in *eius* Fasc. Diss. p. 114-145.

Deyling. SAL. DEYLINGII Obs. de aqua expiatoria cineribus vaccae rufae mixta, ad Numer. XIX, 9. 17. 21; in *eius* Obss. sacr. P. III. p. 89-102.

Thomasius. IENKINI THOMASII Diss. de lepra Graecorum et Iudaeorum; inter *eius* Diss. var. arg. (*Altdorfii* 1712. 8.) p. 460-497.

Clericus. IOH. CLERICI Diss. de lepra Mosaica; post *eiusd.* Commentar. in libros hist. V. T. p. 6-9.

Rhenferd. IAC. RHENFERDII Diss. de lepra cutis Hebraeorum; in *Meuschenii* N. T. ex Thalmude et Antiq. Hebr. illustr. p. 1057-1090.

Calmet. A. CALMET *Diss. ou Recherches sur la nature, les causes et les effets de la Lepre*; in eiusd. *Comment. sur la Bible* T. I. P. II. p. 4-11. (*Paris* 1724. fol.)

E. *Scriptores de ieiuniis et cibis vetitis.*

Tract. Thalm. Tractatus de ieiuniis, cum versione Latina et notis *Dan. Lundii*, Commentariisque R. *Ob. de Bartenora* et R. *Mos. Maimonidae*; in *Mischnae Surenhus.* P. II. p. 355-386.

Megillath Taanith, Volumen de ieiunio, ex Hebraea in Latinam linguam versum notisque illustratum a *Ioh. Meyero*; cum *eiusd.* Tractatu de tempor. sacr. et fest. Hebr. *Amst.* 1724. 4.

Maimonides. R. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus de ieiunio, ex Hebraeo Latine versus a *Lud. de Compiègne*; in *Th. Crenii* Fasc. VII. Opusc. ad hist. et philol. sacr. spect. p. 759-818.

Opitz. IOH. HENR. OPITII Diss. de ieiuniis Hebraeorum. *Kil.* 1680. 4.

Carpov. PAUL. THEOD. CARPOVII Diss. de ieiuniis Sabbathicis, ex antiquitate Hebraea. *Rostock.* 1741. 4.

R. MO-

R. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus de cibis vetitis, in Latinam linguam versus notisque illustratus a *Marco Woeldicke. Hafniae* et *Lips.* 1734. 8. Maimonides

MICH. HENR. REINHARD Diss. II de cibis Hebraeorum prohibitis. *Viteb.* 1697. 4. Reinhar

IOH. ANDR. DANZII Diss. de animalibus esu interdictis; in *Meuschenii* N. T. ex Thalm. et Ant. Hebr. illustrato p. 795-830. Danz

GE. MOEBII Diss. de sanguine vetito, ex Genes. IX, 3. 4; in *eius* Diss. sel. theol. p. 1022-1051. Moebius

F. *Scriptores de receptione et baptismo Proselytarum.*

PAULI SLEVOGTII Diss. de Proselytis Hebraeorum. *Ienae* 1651. 4.

IOH. LEUSDENII Diss. de Proselytis; in *eius* Philol, Hebr. mixt. p. 142-149.

IOH. ANDR. DANZII Diss. de cura Iudaeorum in conquirendis Proselytis. *Ienae* 1688. 4; et ap. *Meuschen.* l. c. p. 649-676. Danz

Eiusd. Baptismus Proselytarum Iudaicus, e monumentis Ebraeo-Thalmudicis erutus. *Ienae* 1699. 4; et ap. *Meuschen.* l. c. p. 233-287.

Eiusd. Antiquitas baptismi initiationis Israelitarum vindicata; *ibid.* p. 287-305.

PETRI ZORNII (Praeside *I. Cypriano*) Disquisitio de baptismo Proselytarum Iudaico, sacramento veteris testamenti. *Lips.* 1703. 4. Zorn

ANT. VAN DALE Historia baptismorum, cum Hebraeorum tum Christianorum; cum *eiusd.* Diss. super Aristea de LXX Interpr. (*Amst.* 1705. 4.) p. 335-471.

GUST. GE. ZELTNERI de initiis baptismi initiationis Iudaeorum dubia et coniecturae. *Altdorf.* 1711. 4. Zeltner

HENR. BENZELII Diss. sistens Proselytismum Rabbinorum loco motum. *Londini Gothorum* 1733. 4; et in *eius* Syntagm. Diss. acad. T. II. p. 137-156. B

Waehner. ANDR. GEO. WAEHNERI Diss. de Ebraeorum Proselytis. *Gotting.* 1743. 4.

Nagel. IOH. ANDR. MICH. NAGEL Diss. de Proselytis tractis. *Altdorf.* 1751. 4.

G. *Scriptores de Hebraeorum ritibus et caerimoniis sacris variis, eorundemque iuramentis, sortitione, magia etc.*

Spencer. IOH. SPENCERI Diss. in qua generalius agitur de ritibus e gentium moribus in legem translatis; in eiusd. opere de legibus Hebr. T. II.

Maimonides. R. MOSIS MAIMONIDAE Tractatus de natura et ratione poenitentiae apud Hebraeos, cum versione Latina et notis *Roberti Clavering*; cum *Maimonidae* Tractatu de doctrina legis. *Oxon.* 1705. 4.

Reinhard. MICH. HENR. REINHARDI Diss. ex antiquitate Hebraea de facco et cinere. *Vitemb.* 1698. 4.

Weymar. DAN. WEYMARI de suffitu aromatico. *Ienae* 1678. 4.

Meier. IAC. MEIERI Diss. de suffitu. *Bremae* 1700. 4.

Rogall. GEO. FRID. ROGALL Thuribulum ex antiquitate Iudaica restitutum. *Regiomont.* 1724. 4.

Michaëlis. IOH. GEO. MICHAELIS Exercitatio de sacerdote ex suffitus ministerio non divite. *Francof. ad Viadr.* 1735. 4; et in *eiusd.* Obss. sacr. p. 71-94.

Scacchus. FORTUNATI SCACCHI (*e familia Fratrum Eremitarum S. Augustini*) Sacrorum Elaeo-Chrismatum Myrothecia tria, in quibus exponuntur olea atque unguenta divinos in codices relata, et olim vel cunctis universim gentibus, in vitae qua quotidiano qua molliore cultu, vel nominatim apud Israelitas, tam in sacrorum antistitibus, locis, supellectilibus, quam in regibus solemniter inaugurandis usurpata. Editio emendatior. *Amstel.* 1701. fol. c. figg. aen. Prima editio, raro obvia, tribus voluminibus *Romae* prodiit 1625. 1627. 1637. 4. — Cf. *Acta Erud.* a. 1702. p. 344-357.

IOH.

[redacted]

IOH. CONR. CLASINGII Διασκεψις de unctione sacra typico-umbratili, vero eius implemento iuxta oeconomiam temporum, admixtis Iudaeorum, Christianorum ac gentilium variis ritibus. *Lemgov.* 1717. 4. Clasing.

CHRISTI. GUIL. FRANC. WALCHII Diff. de unctionibus Ebraeorum convivalibus. *Ienae* 1751. 4. Walch.

IOH. CHSTPH. WICHMANNSHAUSEN Diff. de lotione manuum. *Vitemb.* 1716. 4. Wichmanns-hausen.

THEOD. DASSOVII Diff. Thalmudico-Rabbinica de ritibus Mesusae. *Viteb.* 1674. 4. Dassov.

Eiusd. Diff. de imaginibus Hebraearum rerum, quae nostra aetate circumferuntur. *Kilon.* 1701. 4; et in *Ugolini* Thes. T. IX.

IOH. CASP. KREGEL Diff. de processionibus Hebraeorum. *Lips.* 1712. 4. Kregel.

IOH. SEB. RENZII Diff. de Iudaeorum veterum altationibus religiosis. *Lips.* 1738. 4. Renz.

PETRI ZORNII Diff. de cippis sanctis apud veteres Ebraeos, memoriam divinorum beneficiorum consecrantibus; in *Miscell. Lips. nov.* Vol. V. p. 597-613. Zorn.

IOH. TOB. MAIORIS Diff. de iuramentis Orientalium. *Ienae* 1641. 4. Maior.

CHSTPH. GOTTHELF STEMLERI Diff. de iureiurando secundum disciplinam Hebraeorum. *Lips.* 1736. 4. Stemler.

MART. MAURITII Tractatus philologicus de sortitione veterum, Hebraeorum inprimis. *Basil.* 1692. 8. Mauritius.

IOH. SPENCERI Diff. de natura et origine phylacteriorum Iudaicorum; in *eius* opere de legg. Hebr. T. II. Spencer.

DAV. MILLII Diff. de אוב et אובית ad quale divinandi genus referendum sit? in *eius* Diff. sel. p. 193-220. Millius.

Eiusd. Diff. de חרטמים aliisve Orientalium Magis; *ibid.* p. 221-242.

IOH.

Lakemacher. IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Obſ. de Iudaeorum Magis horumque arte, ſpeciatim de Elyma Mago; in *eiusd.* Obſſ. philol. P. II. p. 126-166.

Petrus. GEO. CAR. PETRI Diſſ. ex antiquitate Ebraea de ſtudio magico Iudaeorum. *Vitemb.* 1733. 4.

III. *Scriptores de republica et ſtatu politico Hebraeorum.*

1. *Scriptores de republica Hebraeorum generales.*

Hildericus. EDONIS HILDERICI Oratio de Politia et Hierarchia populi Iudaici. *Vitemb.* 1570. 4; et inter Orat. hab. in Acad. Viteb. (*ibid.* 1571. 8.) T. VI.

Bertram. BONAVENT. CORNEL. BERTRAMI (*Prof. lingg. orient. Lauſonienſis* † 1594) de Politia Iudaica, tam civili quam eccleſiaſtica, iam inde a ſuis primordiis, hoc eſt, ab orbe condito, repetita. *Genevae* 1574. 8. Dein de hoc titulo: De republica Ebraeorum liber, cum Commentario *Conſtantini l'Empereur. Lugd. Bat.* 1641. 12. *ibid.* 1651. 12; et inter Criticos ſacr. (*Francof.* 1696. fol.) T. VI. p. 741-811; et in *Ugolini* Theſ. T. IV.

Nicolai. IOH. NICOLAI Annotationes uberiores ad *Bon. Corn. Bertramum* de Republica Ebraeorum, nunc primum editae ex bibliotheca *Sigeb. Havercampi. Lugd. Bat.* 1740. 8 mai.

Sigonius. CAROLI SIGONII de Republica Hebraeorum Libri III. — Cf. quae ſupra de opere hocce monita ſunt.

Cunaeus. PETRI CUNAEI (*D. et Prof. Latinae linguae, Politices et iuris civilis Lugduno-Batavi* † 1638) de republica Hebraeorum Libri III. *Lugd. Bat.* 1617. 8. *ibid.* 1624. 12. *ibid.* bis 1632. 12. *ibid.* 1666. 12. *Lipſ.* 1699. 12. Recuſi inter Criticos Anglicanos T. VI. p. 813-919. *ed. Francof.* Iidem libri III, variis annotationibus illuſtrati et editi a *Ioh. Nicolai. Lugd. Bat.* 1703. 4. Quam editionem repetiit *Ugolinus* in Theſ. T. III.

r. III. — In Belgicam linguam converſi, ſuppletique ic continuati ab H. W. GOEREE. *Amſt.* 1685. 8. *ibid.* 1704. III Voll. in 8. Continuatio non magni aeſtimaur. — Francogallice *ibid.* 1705. III Voll. in 8.

Cunaeo adiungendae omnino, quae quartum li- orum faciunt, IACOBI BASNAGE doctiſſimae cuiliſſimaeque *Antiquitez Judaiques, ou Remarques critiues ſur la Republique des Hebreux* (*de* Pierre Cuneus) *Tome* I, *ou quatrième de la Republique des Hebreux.* à Amſterd. 1713. 8. Basnage.

IOH. STEPH. MENOCHIUS (*Ieſuita Italus* † 1655) e Republica Hebraeorum (Libri VIII). *Pariſ.* 1648. l. *ibid.* 1652. fol. Menochius.

HERM. CONRINGII Exercitatio de Republica u Politia Hebraeorum. *Helmſt.* 1648. 4; cum *Conngii* libro de numis Hebraicis; et in *Th. Crenii* Faſc. Opuſc. ad Hiſt. et Philol. ſacr. ſpect. p. 235-301; in *Conringii* Opp. T. III. p. 839-862. — Conrinus Bertramum, Cunaeum ac Menochium, a pruntia civili non ſatis inſtructos, ac ieiune nimis in oc argumento verſatos, ſuperavit. Conring.

IOACH. LUD. REIMERI (*Rectoris ac Diaconi Tilſtera-Holſati* † *circa* 1680) Respublica Ebraeorm, ex Sigonio, Bertramo, Cunaeo, aliisque ita connata, ut ſententiae illorum ſuccincte proponantur, rgiter adaugeantur, et dextre diiudicentur. *Havniae* 657. 16. *Altenb.* 1671. 12. *Roſtoch.* 1710. 4. Reimer.

ADR. HOUTUYN Monarchia Hebraeorum, quae ſt de imperio monarchico in populum Hebraeum, ab brahamo ad diſperſam gentem. *Lugd. Bat.* 1685. 16. Houtuyn.

IOH. GEO. WENDII Diſquiſitiones theologicoolitícae III de Republica Ebraeorum. *Thorun.* 1697. . *Prima* eſt de regimine Patriarchico, *ſecunda* de regimine Nimrodico, *tertia* de regimine Hegemonico, *uarta* de regimine Heroico, *quinta* de regimine Moarchico, *ſexta* de regimine dubio in Aegypto, *ſeptia* de regimine dubio in captivitate et poſt captivitatem Wend.

tem Assyriaco-Babylonicam, et *octaua* de regimine ablato, siue de anarchia Iudaeorum hodierna.

Leidekker. MELCH. LEIDEKKERI de Republica Hebraeorum Libri XII. *Amstel* 1704. fol. — Cf. supra.

Eenberg. IOAN. EENBERGII Diss. de varia forma regiminis in populo Iudaico. *Upsal.* 1708. 8

Lewis. THOM. LEWIS Origines Hebraeae etc. *Lond* 1724. 8. — Cf. supra.

de San-Phelipe. *Monarchia Hebrea, escritta por Don* VINCENTI BACALAR Y SANNA, *Marquès* DE SAN-PHELIPE En Genova .... 4. En Haya 1727. II T. in 8. Franco-gallice *à la Haye* 1727. IV Tomi in 12 mai. — Opus, non viris doctis, sed illitteratis, et quidem Hispanis, stilo oratorio magis, quàm historico, scriptum.

Benzel. HENR. BENZELII Diss. de forma reipublicae Iudaicae. *Lund.* 1731. 4; et in *eius* Syntagm. Diss. acad. T. II. p. 65-80.

Lowmann. MOSES LOWMANN's *Dissertation on the civil Government of the Hebrews: in which the true Designs and Nature of their Government are explained and the justice, wisdom and goodness of the Mosaical constitutions are vindicated: in particular, from some late unfair and false Representations of them Moral Philosopher.* London 1742. 8. — Pleniorem et curatiorem descriptionem reipublicae Hebraicae Anglus dedit, quam reliqui huius generis Scriptores. Stilus autem et repetitiones iteratae unius eiusdemque rei displicent.

2. *Scriptores de Hebraeorum regibus, synedriis, aliisque dicasteriis.*

A. *Scriptores de regibus Hebraeorum.*

Schickard et Carpzov. WILH. SCHICKARDI Ius regium Hebraeorum cum animaduersionibus et notis IOH. BENED. CARPZOVII. *Lips.* 1674. 4. Prima editio prodiit *Tubing* 1621. 4.

IOH. LEUSDENII Diff. II de regibus Iudaeorum. Ultraj. 1659. 4; et in eiusd. Philol. Hebr. mixt. p. 158-76.

GISBERTI VOETII Disquisitio de iure regio Hebraeorum. *Amst.* 1653. 4; et in *eiusd.* Diss. sel. P. IV. 211-230.

CHSTPH. BLECHSCHMIDII Exercit. de Theocratia in populo sancto instituta. *Vitemb.* 1682. 4.

HERM. WITSII Oratio de Theocratia Israelitarum; praemissa *Th. Goodwini* Mosi et Aaroni.

HENR. HULSII Diss. de Iehovah Deo, rege ac duce militari Israëlis; in *eius* Commentario in Israëlis fisci praerogativas ac bona. *Lugd. Bat.* 1713. 4.

IOH. FIDALCKII Theocratia Iudaica, ex historia sacra et antiquitatum monumentis delineata. *Lips.* 1728. 4.

A. CALMET *Diss. sur les Officiers de la cour et des armées des Rois Hebreux;* in eius *Comment. sur la Bible* T. III.

IOH. UDALR. TRESENREUTERI Diss. de ritibus in regibus Ebraeorum inaugurandis adhiberi solitis. *Altorf.* 1732. 4; et in *eiusd.* Opusc. (*Norimb.* 1745. 4.) p. 96-121.

B. *Scriptores de Synedriis.*

Tractatus de Synedriis, cum versione Latina et notis *Ioh. Coccei*, ac Commentariis R. *Obad. de Bartenora* et *Mos. Maimonidae;* in *Mischnae Surenh.* P. IV. p. 207-268.

IOH. SELDENI (*Iureconsulti et Antiquarii Angl.* † 1654) de Synedriis et praefecturis iuridicis veterum Ebraeorum Liber primus. *Londini* 1650. Liber secundus. *Ibid.* 1653. Liber tertius (post mortem auctoris imperfectus editus). *Ibid.* 1655. 4. Editio ultima priori correctior. *Amstelod.* 1679. 4 mai. *Francof.* 1697. 4. *Francof. ad Viadr.* 1734. 4. (cum praef. *Ioh. Gottl. Heineccii*) et in *Seldeni* Opp. (*Lond.* 1726. fol.) p. 759-

1891. — Opus, inter Seldeniana, doctissimum, digressionibus variis refertum, ordine autem destitutum. Caeterum omnis iurisprudentia Iudaica, cum maxima antiquitatum gentis illius parte, in eo continetur.

Vorstius. IOH. VORSTII Diss. de Synedriis Hebraeorum; in *Th. Crenii* Fasc. IV. Opusc. ad Hist. et Philol. sacr. spect. p. 337-416.

Cregut. ANTON. CREGUTI Commentatio de magistratu Hebraeorum; in *eiusd.* Revelatore arc. p. 888-937.

Leusden. IOH. LEUSDENII Diss. de Synedriis Hebraeorum; in *eius* Philologo Hebr. mixt. p. 317-322.

Freisleb. IOH. IAC. FREISLEBII Diatribe academica de septuaginta senioribus Israëlis. *Ienae* 1665. 4.

Clericus. IOH. CLERICI Diss. de LXXII virorum in republica populi Hebraei Synedrio; post *eiusd.* Commentar. in libros hist. V. T. in fin. p. 1-5. *Amst.* 1708. fol.

Nachricht von denen Israelitischen Gerichten, dem Synedrio magno *und* minori, *und dem Triumvirat;* im Neueröffneten Museo VII Oeffnung (*Leipz.* 1715. 8.) p. 612-621.

Bucher. SAM. FRID. BUCHERI Diss. de Synedrio magno; in *eiusd.* Antiqq. passional. (*Vitemb.* 1721. 4.) p. 1-28.

Eiusd. Diss. de Synedriis, quae diebus Servatoris exstiterunt; *ibid.* N. II.

Calmet. A. CALMET *Diss. sur la Police ou sur la maniere d'administrer la justice parmi les Hebreux, et en particulier sur le Sanhedrin;* in eiusd. *Comment. sur la Bible* T. I. P. II. p. 165-173.

Benzel. HENR. BENZELII Diss. de Synedrio magno Rabbinorum. *Lund.* 1734. 4; et in Syntagm. *eius* Dissertt. acadd. T. II. p. 181-205.

Baratier. JEAN PHIL. BARATIER *Dissertation sur l'autorité des Juifs et particulierement en Judée, avant que les chefs de la captivité à Babylone ayent été celebres (ou sur l'Histoire du grand Conseil des Juifs);* in eiusd. versione Francogall. itinerarii Benj. Tudelensis T. II. p. 88-137.

IOH. GEO. KARTHAUS Commentatio de confessi-
is Ebraeorum iudicialibus. *Erfordiae* 1748. 4.

IOH. GERH. MEUSCHENII Diatribe, qua נשיא
u Princeps et Director Synedrii M. Hebraeorum
:aminatur. *Coburgi* 1724. 4; et in *eiusd.* N. T. ex
halmude et Antiqq. Hebr. illustr. p. 1184-1199.

CHSTPH. KRETSCHMARI Commentatio de נשיא
u Praeside Synedrii Magni. *Dresd.* 1738. 4.

IAC. RHENFERDII Diss. de Arabarcha vel Eth-
rcha Iudaeorum; in *eiusd.* Opp. philol. p. 584-613.

PETRI WESSELINGII Diatribe de Iudaeorum
rchontibus, ad inscriptionem Berenicensem, et D
rtatio de Evangeliis iussu Imp. Anastasii non em
itis in Victorem Tununens. *Traiecti ad Rhen.* 173
mai.

THEOD. CHSTPH. LILIENTHAL de NOMI-
ΟΙΣ, iuris utriusque apud Hebraeos Doct
rivatis, Meditatio epistolica. *Halae* 1740. 4.

3. *Scriptores de Hebraeorum legibus forensibus, iudiciis, poenis.*

A. *Scriptores de Hebraeorum legibus et iure civili.*

Ordo damnorum s. de legibus Ebraeorum
bus liber singularis, ex Ebraeorum pandectis ve
t Commentariis illustratus per CONSTANTINU
EMPEREUR AB OPWYK. *Lugd. Bat.* 1637. 4.

Idem liber, cum eadem versione Latina iisdemque
t R. *Obad. de Bartenora* et *Mos. Maimonidae* Com-
nentariis; in *Mischnae Surenhus.* P. IV. p. 1-205.

HENR. DAUBERI Oratio de iure civili Hebraeo-
um, Graecorum et Romanorum; inter *Oratt. inau-
ural. Scholae Auriacae Bredan.* p. 101-126. *Bredae*
647. 4.

IOH. HENR. HOTTINGERI Iuris Hebraeorum
eges CCLXI, iuxta νομοθεσίας Mosaicae ordinem
tque seriem depromtae et ad Iudaeorum mentem ex-

 plicatae,

plicatae, ductu *Rabbi* LEVI, *Barzelonitae. Tiguri* 1655. 4; et in *Ugolini* Thes. T. III.

pencer. IOH. SPENCERI, *SS. Theol. D. Ecclesiae Eliensis Decani, et Colleg. Corp. Christi apud Cantabrig. Praefecti*, († 1693) de legibus Hebraeorum ritualibus et earum rationibus libri tres. *Cantabrigiae* 1685. fol. *Hag. Comit.* 1686. 4. *Lips.* (seu potius *Halae Saxonum*) 1705. 4. Nova editio ex MSCto Spenceri prodiit *Cantabrigiae* 1727. II Voll. in fol. cura LEONHARDI CHAPPELONI, Arabicae linguae Professoris Cantabrigiensis, addito etiam quarto auctoris libro de ritibus et consuetudinibus Hebraeorum repetitis ab usu Ethnicorum nec a Deo praeceptis, et dissertationibus de natura et origine phylacteriorum Iudaicorum, de ratione legis usuram prohibentis, et tertia ad locum Martialis XI, 95. Quae editio splendida repetita est *Tubingae* 1732. fol. cum CHRISTI. MATTH. PFAFFII Dissert. praeliminari, in qua scripta Antispenceriana recensentur, quibus addatur IOACH. LANGII Spencerus ἐλεγχόμενος, in eius opere Germanice edito *Halae Sax.* 1732. fol. cui titulus: *Mosaisches Licht und Recht.* Repetit scilicet Spencerus cum Marshamo (in Chronico canone) originem legum caerimonialium Mosaicarum ab Aegyptiis.

Cf. *Acta Erud.* a. 1686. p. 113 sqq.

Fries. IOH. FRIES Tractatus historico-politicus de fatis et rationibus legum Mosaicarum generalibus. *Ienae* 1708. 4.

exander. NATALIS ALEXANDRI Diss. de iudicialibus seu forensibus legis Mosaicae praeceptis; in *eius* Hist. eccl. Vet. et Nov. Test. T. I. p. 493-503.

erhard. IOH. ERN. GERHARDI Dissertatio de ritibus foederum gentis Ebraeae. *Witteb.* 1650. 4.

Lenz. IOH. LEONH. LENZII Diss. II, quibus Tractatum R. *Mosis Bar* MAIMON de Rebellibus, civitate Latina donatum, notisque illustrat etc. *Vitemb.* 1700. 4.

THEOD.

THEOD. DASSOVII Disputatio de iure finium ex Pandectis Thalmudicis aliisque Hebraeorum Iureconsultis eruto. *Viteb.* 1676. 4. recusa *ibid.* 1735. 4.

IOH. FRANC. BUDDEI Diss. de iure Zelotarum in gente Ebraea. *Halae* 1699. 4.

IOH. SELDENI de successionibus in bona defuncti, ad leges Hebraeorum, Liber singularis. Editio altera correctior et auctior. Accedunt *eiusdem* de successione in Pontificatum Ebraeorum Libri II. *Londini* 1636. fol. Et cum *eiusd.* uxore Hebraica. *Francof.* 1695. 4; et in *eiusd.* Opp. Vol. II. p. 1-200.

CHRISTI. ERN. MUSSIGK Diss. de iure primigeniorum, Ebraeorum inprimis in Veteri Testamento. *Vitemb.* 1696. 4.

FRANC. WOKENII Diss. ex iure Hebraeo de P mogenito intra mensem denato. *Viteb.* 1728. 4; et *eiusd.* Meletem. antiquar. p. 25-32.

IOH. IOACH. SCHROEDERI Diss. de veter Hebraeorum Primogenitis, et eorum praerogativ maxime sacerdotio. *Marb.* 1741. 4.

IOH. IOACH. ZENTGRAVII Legum Eb forensium contra Magiam explicatio mora 1693. 4.

Eiusd. Diss. ex legibus Ebraeorum forensibus, de Maleficio Magico. *Ibid.* 1694. 4.

Eiusd. Diss. de legum Ebraeorum forensium contra Magiam ratione et usu politico. *Ibid. eod.* 4.

Eiusd. Diss. de legum Ebraeorum forensium contra Idololatriam usu politico. *Ibid.* 1693. 4.

IUL. CAR. SCHLAEGERI Diss. de debitore obaerato, secundum ius Hebraicum et Atticum, creditori in servitutem adiudicando. *Helmst.* 1741. 4.

CONR. IKENII Diss. de iure vitae et necis, tempore mortis Servatoris apud Iudaeos non amplius superstite. *Bremae* 1740. 4.

* * *

Michaelis. IOH. DAV. MICHAELIS *Mosaisches Recht.* Erster Theil. *Frankf. am Mayn* 1770. Zweyter Theil, *ebend.* 1771. Dritter Th. *ebend.* 1772. Vierter Th. *ebend.* 1774. Fünfter Th. *ebend.* 1774. Sechster Th. *ebend.* 1775. 8. — *Zweyte vermehrte Auflage.* Erster Th. *ebend.* 1775. Zweyter Th. *ebend.* 1776. Dritter Th. *ebend.* 1776. 8. Belgice, *Haarlem* 1772 sqq. in 8. — Opus hocce egregium omnes huius generis libros plurimum superat. Iudicio minime vulgari auctor genium legislationis Mosaicae indagat atque perscrutatur, plerasque difficultates, vel ab inscitia vel a ludibrio profectas, felicissime removet, novasque prudentiae legislatoriae vias pandit. Volumen primum comprehendit introductionem atque ius publicum Israëlitarum; secundum maximaque tertii pars ius privatum; tertii reliqua pars et quartum politiam in rebus civilibus, ecclesiasticis atque domesticis; quinta et sexta ius criminale. — Auctaria editionis alterius separatim etiam typis impressa sunt.

B. *Scriptores de poenis et suppliciis Hebraeorum.*

Tract. Thalm. Tractatus de poenis, cum versione Latina notisque Ioh. Cocceii et Commentariis R. *Ob. de Bartenora* et *Mos. Maimonidae*; in Mischna *Surenh.* P. IV. p. 269-291.

Leusden. IOH. LEUSDENII Diss. de poenis ecclesiasticis Iudaeorum; in *eiusd.* Phil. Hebr. mixt. p. 337 sqq.

Bindrim. IOAN. GE. BINDRIM de gradibus excommunicationis apud Iudaeos. *Ienae* 1670. 4.

Opitz. HENR. OPITII Disp. de Excommunicationis ritu apud antiquos Iudaeos usitato. *Kil.* 1680. 4.

Danz. IOH. ANDR. DANZII Diss. de ritu Excommunicationis; in *Meuschenii* N. T. ex Thalm. et antiq. Hebr. ill. p. 615-648.

GOTT-

GOTTLIEB ISRAEL. MUSCULI Diss. de Excommunicatione Hebraeorum, et eiusdem in Novo Testamento vestigiis. *Lips.* 1703. 4.

SAM. BASNAGE Diss. de Excommunicatione Iudaica; in *eius* Annal. polit. eccl. T. II. p. 478 - 480.

THEOPHILI GRABENERI Exercitatio de Ex-communicatis per insomnia. *Vitemb.* 1710. 4.

❖ ❖ ❖

IOH. ERN. BORNITII Diss. de poenis capitalibus Iebraeorum ordinariis. *Witteb.* 1643. 4.

I. LEUSDENII Diss. de poenis olim apud Iudaeos apitalibus; *loco modo laud.* p. 322 - 328.

Eiusd. Diss. de poenis non capitalibus; *l. c.* p. 328 - 37.

CHSTPH. BORSTORFII Diss. de poenis capitalius Hebraeorum. *Aboae* 1696. 8.

CHRISTI. STOCKII Diss. V de poenis capitalibus Iebraeorum. *Ienae* 1702. 4.

IOH. GE. ABICHTII Diss. de suppliciis reipublie Iudaicae. *Lips.* 1708. 4.

OTTONIS CHSTPH. DIET. FISCHERI Diss. ppliciis Hebraeorum; in Pentade Diss. stipendii Veltzmiani; quae curante *I. A. Schmidio* prodiit *Helmst.* 717. 4.

A. CALMET *Diss. sur les Supplices, dont il est parlé ns l'Ecriture;* in eiusd. *Comment. sur la Bible* T. I. II. p. 387 - 402.

CHRISTI. BENED. MICHAELIS Diss. de poenis pitalibus in S. Scriptura commemoratis, inprimis ebraeorum. *Halae* 1730. 4. Eadem, recognita, vasque accessionibus aucta. *Ibid.* 1749. 4.

❖ ❖ ❖

THEOD. DASSOVII Diss. de suspendio hominis idibus obruti, ad Gal. III, 13. et Deuter. XXI, 22.

Witteb. 1694. 4; et in *Thes. theol. philol.* T. II. p. 614-616.

Schupart. IOH. GOTHOFR. SCHUPARTI Diss. de ritibus lapidationis Hebraeorum. . . . .

Ounamus. MART. IAC. OUNAMI Diss. de diris sanguinum in lapidatum derivatis. *Kil.* 1705. 4.

Rusius. IOH. REINH. RUSII Diss. de lapidatione Stephani. *Ienae* 1709. 4.

Ring. FRID. SIEGFR. RINGII Diss. de lapidatione Hebraeorum. *Francof.* 1716. 4.

Heinius. IOH. PHIL. HEINII Diss. de lapidatione; in *nova collectione variorum Scriptt.* (*Hal.* 1716. 8.) Fasc. I. p. 102 sqq.

Schwarz. FRID. IMMAN. SCHWARZII Martyrium Stephani e Pandectis Hebraeorum illustratum. *Witteb.* 1756. 4.

* * *

Moebius. GEO. MOEBII Diss. de supplicio Crucis apud veteres Hebraeos non inusitato; in *eius* Diss. theol. sel. p. 1051-1075.

de Chaufepié. I. G. DE CHAUFEPIE' (Praes. *Alb. Schultens*) Diss. de supplicio Crucis apud Hebraeos veteres usitato. *Franequ.* 1721. 4; et in *Miscell. Duisburg.* (*Amst.* 1735. 8.) T. II. Fasc. III. p. 401-437.

Conferantur etiam Scriptores de supplicio crucis apud varias gentes usitato, alio loco laudandi.

* * *

Graefius. CHSTPH. GRAEFII Diatriba de Καταποντισμῷ, num Iudaicum fuerit supplicium, nec ne? *Lips.* 1662. 4.

4. *Scriptores de re militari Hebraeorum.*

Danz. IOH. ANDR. DANZII Diss. de Ebraeorum re militari, ad Deut. XX et XXI. *Ienae* 1690. 4.

Lydius. IAC. LYDII (*ecclesiae Dordracenae Antistitis* † 169..) Syntagma sacrum de re militari, nec non de iureiurando

[ge]ndo dissertatio philologica. Opus postumum, nunc [p]rimum ex tenebris erutum notisque illustratum a [S]ALOM. VAN TIL, Theologo Dordraceno. *Dordraci* 1698. 4. Belgice versum novisque observationibus illustratum ab HADRIANO VAN HALEN. *Roterod.* 1703. 8. — In eo potissimum auctor diligentiam col[l]ocavit, ut non solum ex eruditione sic dicta profana [s]ingulas militiae veteris partes uberius delinearet, ve[r]um et loca inprimis codicis sacri, in quibus rituum [a]pud milites tunc receptorum aliqua occurrit mentio, [a]ut quicquam insuper, quod ad pristinam belli ratio[n]em attinet, innuitur, copiose illustraret.

A. CALMET *Diss. sur la Milice des anciens Hebreux;* [i]n eius *Comment. sur la Bible* T. III. p. 522-537.

IOAN. PETRI MILLERI Diss. de devotionibus veterum in bellis ad illustranda varia S. S. loca. *Lips.* 1730. 4. Auctores.

IUST. FRID. ZACHARIAE Diss. de re militari veterum Hebraeorum. *Kilon.* 1735. 4.

IOANNIS ARROWSMITH Tactica sacra, I III *Cantabrigiae* primum 1657, et inde *Amstelod.* 17 4. vulgata, alieniora sunt ab hoc instituto; commentarium enim moralem s. asceticum de milite spirituali pugnante, vincente et triumphante complectuntur.

IV. *Scriptores de statu oeconomico et vita privata Hebraeorum.*

1. *Scriptores de matrimonio, divortiis et liberorum educatione.*

סדר נשים sive Legum Mischnicarum Liber, qui inscribitur de re uxoria, cum R. *Mos. Maimonidae* et *Obad. de Bartenora* commentariis ac versione Latina; in Mischnae *Surenh.* P. III. p. 1-384. Tract. Thalm.

Tractatus de contractibus Iudaeorum matrimonialibus Thalmudicus, Latiis donatus Musis (a *I. F. Fausto*) *Basil.* 1699. 4.

Seldenus.] IOH. SELDENI Uxor Ebraica, seu de nu divortiis, ex iure civili, id est, Divino et Thaln veterum Ebraeorum, Libri III. *Eiusdem* de suc nibus ad leges Ebraeorum in bona defunctoru ber singularis, in Pontificatum Libri II. *Fran. Oder.* 1695. 4; et in *eiusd.* Opp. Vol. II. p. 529

Buxtorf. IOH. BUXTORFII Diss. de sponsalibus et di Hebraeorum, cum ISAACI ABARBANELIS ba. *Basil.* 1652. 4.

Zorn. PET. ZORNII Diss. de carminibus veteru braeorum nuptialibus. *Hamb.* 1722. 4.

Eiusd. Diss. de antiquo aenigmatum in coe ptialibus Hebraeorum, Graecorum et Roma usu. *Ibid.* 1724. 4.

Calmet. A. CALMET *Diss. sur les Mariages des Hebre* eius *Comment. sur la Bible* T. V. p. 71-76.

Berth. IOH. SAM. BERTHII Commentatio de c biorum ritu sponsalitio apud Hebraeos aliosque 1745. 4.

Hirt. IOH. FRID. HIRTII Commentatio de Hebraeorum, et rebus, quae cum istis connexa *Ienae* 1746. 4.

Eiusd. Schediasma de Paranymphis apud El nuptialibus. *Ienae* 1748. 4.

Bucher. SAM. FRID. BUCHERI Diss. de occulta Hel rum sponsa. *Vitemb.* 1716. 4.

Carpzov. IOH. BENED. CARPZOVII Diss. de Chupp braeorum. *Lips.* 1680. 4; et in *eius* Diss. acadd. p 442.

Sonntag. CHSTPH. SONNTAGII Diss. de iure Levi *Altdorf.* 1691. 4.

Maimonides. MOS. MAIMONIDIS Tractatus, Ebraeoru divortii docentis, versio Latina, locis parallelis mudicis illustrata a *Ioh. Iust. Sonnenschmid. Ien.* 17

Wagenseil. IOH. CHSTPH. WAGENSEILII Sota h. e. Mischnicus de uxore adulterii suspecta, una cum *En Iacob* excerptis Gemarae, versione Latina et

mei

mentario perpetuo. Accedunt correctiones *Lipmannianae*. *Altdorf*. 1674. 4.

IOH. ANDR. DANZII Diss. de uxore maritum repudiante; in *Meuschenii* N. T. etc. p. 677-701. Danz

A. CALMET *Diss. sur le Divorce*; in eius *Comment. sur la Bible* T. I. P. II. p. 378-386. Calmet

SAM. FRID. BUCHERI Diss. de velato Hebraeorum Gynaeceo. *Vitemb*. 1715. 4. Bucher.

Eiusd. Diss. de concluso Hebraeorum Gynaeceo. *Ibid*. 1716. 4.

THEOD. DASSOVII vidua Hebraea. *Ibid*. 1699. 4. recusa *ibid*. 1735. 4. Dassov.

FRANC. WOKENII Diss. de pulchris priscorum Hebraeorum foeminis; in *eiusd*. Meletem. antiquar. p. 89-112.

IOH. CHSTPH. FISCHERI Diss. II de ornatu mulierum. *Vitemb*. 1709. 4.

IOH. FRID. FRISCH Commentatio de muliere peregrina apud Ebraeos minus honeste habita. *Lips*. 1744. 4. F

IOH. GOTTLIEB HORWEINII Diss. ex antiquitate Hebraea, de partu Hebraeorum, et speciatim de corona boni nominis. *Vitemb*. 1730. 4.

R. MOSIS MAIMONIDIS Tractatus duo: 1. de doctrina legis, sive educatione puerorum, 2. de natura et ratione poenitentiae apud Hebraeos. Latine vertit notisque illustravit ROB. CLAVERING. Praemittitur Dissertatio de Maimonide eiusque operibus. *Oxon*. 1705. 4.

THEOD. DASSOVII Diss. de infante Hebraeo liberaliter educato. *Viteb*. 1698. 4.

2. *Scriptores de Hebraeorum servis*.

IAC. ALTINGII Diss. de servis apud Iudaeos; in *eius* Opp. T. V. p. 222 sqq.

IOAN. PALMROTHI Diss. de servis Hebraeorum. *Upsal*. 1701. 8.

IOAN.

Abicht. IOAN. GEO. ABICHT Exercitatio de servorum Hebraeorum acquisitione et servitiis. *Lipſ.* 1704. 4.

Volland. CHRISTI. GUIL. VOLLANDI Diff. de Sandaligerulis Ebraeorum. *Vitemb.* 1712. 4.

Hofmann. LEONH. HOFMANNI Ancilla Hebraea. *Ienae* 1712. 4.

Cremer. BERN. SEB. CREMERI Commentarius litteralis et myſticus de ſervis; in *Tetrade exercitt. propheticotypicarum* (*Amſtel.* 1723. 4.) p. 1 ſqq.

Heidegger. IOH. HENR. HEIDEGGERUS in Exercitatione de oeconomia Patriarcharum, quae prima eſt in Hiſtoria ſacra Patriarcharum T. I, ubi multa de ſervis.

Kirchmeier IOH. CHRISTI. KIRCHMEIERI Diff. de perpetua Hebraeorum ex aurium perfoſſione ſervitute ad ſponſorem noſtrum I. C. non referenda. *Marb.* 1725. 4; et in *eius* Exercitatt. acadd. Sylloge p. 338 ſqq.

Mieg. IOH. CASIMIRI MIEGII Conſtitutiones ſervi Hebraei ex Scriptura et Rabbinorum monumentis collectae, nec non cum ceterarum gentium conſuetudinibus hinc inde collatae. *Herbornae Naſſov.* 1735. 8.

3. *Scriptores de Hebraeorum re veſtiaria.*

Soprani. IOAN. HIERON. SOPRANI (*Jeſuitae Itali* † 1629.) Digreſſio de re veſtiaria Hebraeorum; ſubiuncta eius Commentario de Davide. *Lugd.* 1643. fol.

Sagittarius. IOH. CHRISTFR. SAGITTARII Diff. de quaeſtione: an Ebraei nudis pedibus inceſſerint? *Ien.* 1644. 4; et in *eiusd.* Otio Ienenſi (*Ien.* 1671. 4.) p. 89-102.

Bartolocius IULII BARTOLOCII Diſſertatiuncula de Talleth et Tzitzith, pallio, fimbriis et peniculamentis Iudaeorum; in *eius* Bibl. Rabbin. (*Rom.* 1675. fol.) P. I. p. 576-579.

Bynaeus. ANTON. BYNAEI (*Prof. lingg. orient. Daventrienſis* † 1698) de calceis Hebraeorum Libri duo: accedit ſomnium de laudibus Critices. *Dordraci* 1682. 12. — Curis ſecundis recogniti et aucti; accedit eiusdem ſomnium tertio recuſum. *Ibid.* 1715. 4. c. figg. aen.

CHRISTI.

CHRISTI. LUBECII Diff. de decisionibus peni- Lubecius.
ulamenti Hebraeorum. *Lips.* 1688. 4.

THEOD. DASSOVII Diff. de coma Hebraeorum Dassov.
cita et interdicta. *Viteb.* 1695. 4.

Eiusd. Differt. de Inauribus Hebraeorum. *Ibid.*
696. 4.

MATTH. HILLERI de vestibus Hebraeorum fim- Hiller.
:iatis. *Tubing.* 1701. 4.

SAM. FRID. BUCHERI Antiquitates Hebraicae Bucher.
Graecae selectae, seu de velatis Hebraeorum et
raecorum feminis. *Budissae* 1717. 12.

A. CALMET *Diss. sur les Habits des anciens He-* Calmet.
eux; in eius *Comment. sur la Bible* T. VI. p. 28-34.

IOH. PETRI SCHWARZII (Praef. *I. F. Cotta*) Schwarz.
iss. de peniculamentis Iudaeorum. *Gotting.* 1737. 4.

*Dissertazione sopra il Pallio degli Ebrei e de' Chri-
ani;* in *Raccolta d'Opuscoli scientif. e filolog.* T.
XXVII. p. 435-461. Venet. 1747. 12.

4. *Scriptores de Hebraeorum re cibaria, conviviis, modo accumbendi et aliis rebus ad vitam privatam pertinentibus.*

IOH. GUIL. STUCKII Antiquitates convivales; Stuckius.
ibi recensendae.

THEOD. DASSOVII Diff. de accubitu ad agnum Dassov.
ıschalem Hebraeorum veterum. *Vitemb.* 1698. 4.

MART. GEIERI Diff. historico - philologica de Geier.
eterum Ebraeorum ratione coenandi et eo spectan-
bus; in *Bibl. Lubecens.* (*Lubec.* 1727. 8.) Vol. V.
. 1-46.

IOH. BUXTORFII Dissertatio varias quaestiones, Buxtorf.
d antiquitates convivales veterum Ebraeorum perti-
entes, continens; inter *eius* Diff. var. arg. N. V.

A. CALMET *Diss. sur le manger des Hebreux et sur* Calmet.
out ce qui y a du rapport; in eius *Comment. sur la Bible*
T. V. p. 256-262.

PETRI

Zorn. PETRI ZORNII Diss. de armis convivalibus veterum Hebraeorum; in *Miscell. Duisburg.* T. II. Fasc III. p. 437-451. *Amstel.* et *Duisb.* 1735. 8.

Walch. CHRISTI. GUIL. FRANC. WALCHII Diss. d unctionibus Ebraeorum convivalibus. *Ien.* 1751. 4.

Schoettgen. CHRISTI. SCHOETGENII Antiquitates Triturae et Fulloniae, ex antiquorum temporum reliqui congestae. *Traj. ad Rhen.* 1727. 8.

Goetz. FRID. LEBR. GOETZII de Pistrinis veterum, a illustranda varia Scripturae sacrae et profanorum au ctorum loca, ex antiquitatum monumentis, Differtatio. *Cygneae* 1730. 8.

Dassov. THEOD. DASSOVII Disputatio ad titulum Celi (de scutis, inauribus, crateribus variaque supellecti Hebraeorum). *Viteb.* 1696. 4.

Eiusd. Disp. de sepultura animalium Hebraeis us tata. *Ibid.* 1697. 4.

5. *Scriptores de Hebraeorum funere, sepultura et luctu.*

Soprani. IOH. HIERON. SOPRANI Digressio de ritibu Hebraeorum in funere, et de publico eorum privato que luctu; subiuncta *eiusd.* Davidi.

Geier. MART. GEIERI Tractatus de Ebraeorum luct lugentiumque ritibus. *Lips.* 1656. 12.

Calmet. A. CALMET *Diss. sur les Funerailles et les Sepultur des Hebreux;* in eius *Comment. sur la Bible* T. V. p. 241 249.

Wichmanshausen. IOH. CHSTPH. WICHMANNSHAUSEN Diss. d laceratione vestium apud Hebraeos usitata. *Vite* 1716. 4.

Carpov. PAUL. THEOD. CARPOVII Diss. de cinerum apud Hebraeos usu nuptiali, moeroris atque luctu Τεκμηρίῳ. *Rostoch.* 1739. 4.

Hottinger. IOH. HENR. HOTTINGERI Cippi Hebraici, siv Hebraeorum, tam veterum, Prophetarum, Patriar charum, quam recentiorum, Tannaeorum, Amo raeorum

ieorum, Rabbinorum monumenta, Hebraice a Iudaeo
uodam, teste oculato, tum intra, tum extra terram
anctam, observata et conscripta, nunc vero Latini-
ate donata notisque illustrata. Accedunt *eiusdem*
IOTTINGERI Dissertationes: I. de variis Orientis
nonumentis, mensuris et inscriptionibus; II. de num-
nis Orientalium, Hebraeorum maxime et Arabum;
I. Elenchus Tractatuum ab *Auctore* editorum. Edi-
o secunda auctior. *Heidelbergae* 1662. 8. c. figg. Pri-
a editio prodierat *ibid.* 1659. 12. — Pleraque pa-
um fide digna hoc in libro traduntur.

FRID. MÜLLERUS de sepulchris veterum He- Müller.
raeorum. *Viteb.* 1695. 4.

IOH. NICOLAI Libri IV de sepulchris Hebraeo- Nicolai.
um. *Lugd. Bat.* 1706. 8. c. figg. aen.

CHRISTI. REINECCII Programma, monimen- Reinecc
orum sepulchralium et epitaphiorum primam origi-
em Hebraeis vindicans. *Leucopetrae* 1712. fol.

LEONH. HOFMANNI Diss. de singulari Hebraeo- Hofmann
um cura sepeliendi mortuos. *Viteb.* 1726. 4.

PETRI ZORNII Diss. de Mausoleis veterum He- Zorn.
raeorum; in *Miscell. Lips. nov.* Vol. V. P. II. p. 218-
47.

CHRISTI. SHOETGENII Dissertationes II de
iscriptionibus Hebraeorum. *Lips.* 1715. 1716. 4.

SECTIO III.

SCRIPTORES DE HISTORIA HEBRAEORVM SIVE IVDAEORVM.

I. *Scriptores de veritate et praestantia historiae Iudaicae.*

ANDR. FRANCKENBERGERI Libellus de am- Franckenberger.
litudine et excellenti historiae propheticae dignitate,
e caussis ad lectionem illius nos impellentibus et ad-
niniculis. *Viteb.* sine anno. 8.

IOH.

Meyer. IOH. MEYERI Diss. de profanae hi oriae novitate et incertitudine, deque sacrae antiquitate, divina origine, certa et indubitata veritate; in *eiusd.* Prolegg. ad annotatt. Seder Olam s. Chronic. Hebr. (*Amstelod.* 1699. 4.) p. 121-147.

Eiusd. Diss. de chronologiae et historiae sacrae integritate; *ibid.* p. 148-205.

Calmet. AUGUSTIN CALMET *Diss. sur l'excellence de l'histoire des Hebreux par dessus toutes celles des autres nations;* in eiusd. *Comment. sur la Bible* T. II. p. 31 sqq. et in eiusd. *Hist. de l'anc. et du nouv. Test.* T. VII. p. 121-206.

Toland. IOH. TOLANDI (*natu Hiberni, virilem aetatem in otio litterario circa Londinum transigentis* † 1722) Origines Iudaicae, sive Strabonis de Moyse et religione Iudaica historica narratio, breviter illustrata; in eiusdem Adeisidaemone s. Tito Livio a superstitione vindicato. (*Hag. Comit.* 1709. 8.) p. 99-199. — In hac opella Tolandus hoc sibi maxime proposuit, ut demonstret, Strabonem de gente Iudaica ipsoque Mose narrationem instituisse, longe discrepantem ab illa, quae habetur in Pentateucho, eandemque haud quaquam ea fide de Mose et Iudaeis disseruisse, qua quidem ab Huetio in demonstratione sua evangelica de iisdem scripsisse dicatur. Tolandum refutare studuerunt plures

Fay. viri docti, v. c. IACOBUS FAYUS, D. Theol. et in ecclesia Ultraiectino-Britannica verbi divini minister, in sequenti libro: *Defensio religionis, nec non Mosis et gentis Iudaicae, contra duas dissertationes Ioh. Tolandi.*

Morinus. Ultraj. 1709. 8; et MORINUS in epistola, cui titulus: *Lettre de Mr.* (Henri) MORIN *à Mr.* (Pierre Dan.) HUET, *touchant le livre de Toland, intitulé:* Adeisidaemon et origines Iudaicae; quae epistola exstat in *Mémoires de Trevoux* 1709, Sept. p. 1589; et in *Dissertations recueillies par Mr. Tilladet* (*à la Haye* 1714. 8.)

Buddeus. p. 369-386. Edidit quoque IOH. FRANC. BUDDEUS prolusionem de origine gentis Ebraeae contra Ioh. Tolan-

[redacted]

Tolandum; quam reperies in *eiusd.* Miscellan. sacr. (*Ienae* 1727. 4.) P. I. p. 520-538.

HENR. GOTTLIEB REIME Schediasma philologicum de historiarum et antiquitatum Iudaicarum fide. *Ienae* 1717. 4. I

DAV. MILLII Oratio de variis virorum doctorum, in antiquitatibus sacris et orientalibus, erroribus. *Traj. ad Rhen.* 1727. 4; et in *Schlaegeri* Fasciculo Diss. rarior. de antiqq. sacr. et profan. (*Helmst.* 1742. 4.) Nr. 1. Mill

IO. REISKIUS de scriptorum Romanorum Iudaicam circa historiam falsis narratiunculis; *ibid.* Nr. 2. Rei

GEORG. CASP. KIRCHMAIERI Exercitatio ad Taciti Histor. Lib. V capita priora, de rebus moribusque Iudaeorum; *ibid* Nr. 3. Kirc

CHRISTI. WORMII de corruptis antiquitatum Hebraearum apud Tacitum et Martialem vestigiis, libri II. *Hafniae* 1693-1694. 4. — Cf. *Acta Erud.* a. 1693. p. 443 sqq. a. 1694. p. 209 sqq. Worı

IO. GEORG. ARTOPOEI Elenchus errorum a Iustino circa res Iudaicas Libri XXXVI. cap. II. admissorum. *Argent.* 1695. 4; et in laudato Fasc. Diss. Schlaegeri Nr. 4. Arte

IOH. IACOBI HULDERICI Gentilis obtrectator, sive de calumniis gentilium in Iudaeos commentatio; cui accedit disquisitio de calumniis ab iisdem gentilibus in primaevos Christianos sparsis. *Tiguri* 1744. 8. Huld

Mémoire sur les erreurs des auteurs profanes au sujet des Juifs, par Mr. DE BURIGNY; dans l'Hist. de l'Acad. des Inscriptt. T. XXIX. p. 199 sqq. de B

II. *Scriptores historiae Iudaicae universales.*

Antiquissimus rerum Hebraicarum scriptor est FLAVIUS IOSEPHUS, Iudaeus, Hierosolymis a sacerdote *Matthatia* sive *Matthia* prognatus anno post Christ. nat. 37. Nobilis Hebraeus, ex primo ordine XXIV sacerdotalium, quod ad paternam familiam at- Iof

tinet, ex regio autem Asmonaeorum genere, respectu matris, oriundus. Mature tantoque ardore litterarum studia coluit, ut anno aetatis decimo quarto quaestiones a sacerdotibus sibi propositas difficiliores solvere, decimoque sexto opiniones atque sententias trium Iudaicarum tunc florentium sectarum cognoscere et scrutari posset. Pharisaeorum secta prae caeteris placuit, ideoque sese illi addixit. Anno aetatis vicesimo sexto Romam petiit, atque favore Poppaeae, Neronis coniugis, adiutus, cognatos, a Felice procuratore Romam captos deductos, libertati vindicavit. Post reditum patriam admodum turbulentam pacare et a seditionibus contra Romanos retinere frustra tentavit. Anno post Chr. nat. 67 Galilaeae gubernandae curam sibi commissam suscepit, prudentiaque aeque ac virtute bellica claruit. In oppidi Iotapatae expugnatione a Romanis cum captus esset, callida prudentia usus, Vespasiano eiusque filio Tito praedixit imperium, cumque veritas vaticinii postea comprobata crederetur, a Vespasiano libertatem et cognomen *Flavii* adeptus fuit. Titi postea, qui magni eum aestimabat, comes fuit in Hierosolymarum obsidione, eiusque interpres in conditionibus cum Iudaeis, licet frustra, agitatis. Post urbis expugnationem cum Tito Romam rediit, iure civitatis donatus, ibi mortuus est, quo anno? nescitur. Cognitum tamen id habemus, Iosephum ibidem anno aetatis LVI historiam suam Iudaicam ad finem perduxisse. Composuit vero Iosephus opera sequentia:

1. Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας περὶ ἁλώσεως λόγοι Ζ': de bello Iudaico et eversa Hierosolyma Libri VII. Primum in eorum elaboratione lingua Hebraea, vel, ut alii sentiunt, Syriaco-Chaldaica, usus est; postea eosdem Graece reddidit atque Vespasiano obtulit. *Rufinus Aquileiensis* primus horum librorum Latinam curavit interpretationem, adhuc superstitem, saepeque typis expressam. *Ambrosius* eosdem Latine reddidisse

dicitur:

[redacted]

icitur: sed errarunt, qui hoc statuerent; Hegesippi otius libros V de excidio Hierosolymitano Ambroüs in sermonem Romanum transtulit.

2. Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας λόγοι Υ′: Antiquitaım Iudaicarum Libri XX. Ab orbe terrarum conito usque ad annum XII Neronis Imp. deducta est hioria Iudaica. Sunt, qui putent, Iosephum etiam os libros idiomate Hebraico conscripsisse: at caret aec sententia firmis argumentis. Ratione chronoloiae Iosephus maxime sequitur LXX interpretes.

3. Ἀρχαιότητος Ἰουδαίων κατὰ Ἀπίωνος λόγοι Β′: e antiquitate Iudaeorum contra Apionem Alexanrinum ad Epaphroditum Libri II. Primo Manethoem Aegyptium, altero Apionem praecipue, aliosque lsa de gente Iudaica spargentes scriptores, confutare uduit. Simul egit de origine Iudaeorum, pluraque eographiam antiquam iuvantia admiscuit.

4. Εἰς Μακκαβαίους λόγος, ἢ περὶ αὐτοκράτορος ογισμοῦ: de Maccabaeis, sive de imperio rationis liellus; cuius αὐθεντία a Grotio aliisque in dubium ocatur.

5. Φλαβίου Ἰωσήπου βίος: Flavii Iosephi vita; a se sso descripta, antiquitatibus Iudaicis vulgo adiecta.

Agedum editionum versionumque operum Flaianorum indicem chronologicum exhibeamus!

Versiones prius typis expressae sunt, quam conxtus Graecus, quippe qui circa medium demum deimum sextum saeculum ista ratione prodiit. Praeierunt versiones sequentes:

A. 1470. Iosephi antiquitatum libri XX. *In fine gitur:* Iosephi historiographi viri clarissimi. libri anquitatum numero viginti. per Iohannem Schüsler. ivem Augustensem finiunt feliciter non scriptorum uidem arte. sed qua nostra tandem etas dotata est. npressoria scil. exarati. Anno a nativitate currente ominica. Millesimo quadringentesimo septuagesimo. alendas vero Iulias quarto. *Fol. mai.* Ad calcem huius

O 2 libri

libri et haec leguntur: Omnes libri antiquitatum. qui sunt simul viginti. versus continent sexaginta milia. Sequitur deinde Eusebii Caesariensis commendatitia in Iosephum, ex eius historia ecclesiastica. Postremo additur recensio septem mirabilium mundi, nescio, unde petita.

Cum hoc volumine coniunguntur: Iosephi Libri VII de bello Iudaico. *In fine:* Iosephi historiographi viri clarissimi. libri de bello iudaico septem finiunt feliciter. per Iohannem Schüsler civem Augustensem impressi Kalendas Septembris decimo. Anno vero a partu virginis salutifero Millesimo quadringentesimo septuagesimo. Laus optimo maximo.

Est haec editio operum Iosephi omnium prima, eaque rarissima, cum nec Gesnero (in Bibl. s. v. *Flavii*), nec Fabricio, nec Maittairio innotuerit. *C. G. Schwarzius*, Altorfinus, eam possedit (v. Bibl. Schwarzianae P. II. p. 73 sq.). Exstat etiam in bibliotheca Monasterii Buxhemiensis. Num haec versio Latina Rufini antiqua sit, Schwarzius haud disquisivit.

1475. Hoc forte anno prodiit editio sic inscripta: *Flavii Iosephi* Antiquitates e veteri versione Latina, quae Rufino vulgo tribuitur. s. l. et a. fol.

. . . . *Flavii Iosephi* Historiarum de bello Iudaico Libri VII, e Rufini versione castigati per Platinam. s. l. et a. fol.

1480. *Iosephi*, Machaciae filii, Hebraei, genere sacerdotis ex Hierosolymis, de bello Iudaico, et de antiquitatibus Iudaeorum. *Veronae*, per Petrum Maufer. 1480. fol.

Auctor huius versionis vulgo perhibetur *Ludovicus Cendrata*, cum tantum corrector fuerit. Rarissima sunt huius editionis exempla, in primis ea, quae in membranis typis excusa sunt. Litterae initiales capitales auro coloribusque ornatae.

1486. — Antiquitatum et de bello Iudaico libri ac de antiquitate Iudaeorum. *Venet.* 1486. fol.

1492.

[redacted]

1492. Verſionem Francogallicam hoc anno Lutetiae Pariſ. in fol. prodiiſſe, teſtatur *Conr. a Beughem* in Incunab. typographiae.

1499. *Ioſephus* de antiquitatibus ac de bello Iudaicô. de Greco in latinum traductus per venerabil. Presbyter. *Rufinum Aquileienſem.* — Impreſſit *Venetiis* Albertinus Vercellenſis 1499 die XXIII Octobris. fol.

1502. — Antiquitatum libri, Hiſtoria de bello Iudaico, et libri II de antiquitate Iudaeorum contra Apionem. *Venet.* ap. Bernardinum Vercellenſem. 1502. fol.

1510. — De Antiquitatibus, ac de bello Iudaico. — *In fine:* Has Ioſephi hiſtorias diligentius multo caeteris emendatas, *Venetiis* excuſſit formis *Gregorius de Gregoriis.* Anno ſalutis noſtrae 1510. die XXIX menſis Octobris. fol. Inſunt etiam libri contra Apionem. Rufini verſio eſt repetita in hac editione, nec Fabricio nec Maittairio cognita.

1513. — Antiquitates, Hiſtoria de bello Iudaico et de antiquitate Iudaeorum contra Apionem, per *Alexandrum Minutianum. Mediol.* 1513. fol.

1514. — Antiquitates Iudaicae, ſigillatim 1) Libri VII de bello Iudaico, 2) defenſio antiquitatum adverſus Apionem Grammat. 3) Egeſippus de excidio Hieroſolymitano. *Mediol.* 1514. fol.

1514. *Ioſephi* Iudei, Hiſtorici, praeclara Opera, non parva accuratione et diligentia recenter impreſſa, nec non a compluſculis mendis quibus paſſim antea ſtatebant (*ſcatebant*) terſa atque caſtigata. De antiquitatibus libri viginti nunc primum cum duplici ad Bibliam concordantia: una quidem generali ad legales et hiſtoriales Bibliae libros: altera vero ſpeciali ad ſingula eorundem capitula. De Iudaico bello Libri ſeptem ad octo noviſſimos eiusdem de Antiquitatibus Libros: nec non ad Aegeſippi Chriſtiani de Hieroſolymitano excidio quinque libros collati conſimiliter atque concordati. De antiqua Iudaeorum Origine

contra Grecos et Manethonem Aegyptium: nec non contra Appionem, Alexandrinum, Libri duo hucusque confusi, nunc vero per capita distincti. Et his omnibus Iosephi operibus adiecta sunt accurate singulis capitibus compendiosa argumenta, cum annotatiunculis in margine ubique accommodatissime collocatis, non parum lectori conducentibus. *Roberti Goullet* sacre pagine professoris eruditissimi (qui predicta Iosephi opera eo modo quo praemissum est non sine magno labore excoluit) Tetramonon: ex ipsius Iosephi, Bibliae, Historiae scholasticae, Aegesippi epithomatibus solerter conciliatum, Eiusdem compendium de sex etatibus seculi, in quo praeter Christi Genealogiam multa scitu dignissima continentur. Brevis scilicet Cosmographiae recollectio: et omnium ferme regnorum origo, successio et finis: quique Reges in illis, et quot annis regnaverunt: Illi praesertim, quorum sacri codices ac Iosephus noster meminerunt. — *Omni autem codici, typothetarum quidem erroribus corruptissimo, nihilo tamen minus oppido raro, hisce verbis imponitur finis:* Habes candide lector preclara Iosephi Iudei Historici opera uberrime a profundissimo Theologiae professore ut praemissum est elaborata, nec non opera *Ioannis Barbier*, et impensis *Francisci Regnault* et *Ioannis Petit* librariis impressa, et ab innumeris erroribus, quibus antea scatebant, tersa atque castigata. Ne sis ergo ingratus, preces altissimo fundito pro eo, qui praedicta opera ad communem hominum utilitatem, non sine magnis vigiliis et accurato labore excoluit, ac ipsos bibliopolas, qui in hoc opere magnas fecerunt impensas, liberali emptione sublevato. Quod si feceris, mihi crede, magis tibi proderit hic liber in Bibliotheca quam nummus in archa. Vale, impressum *Parrhisii*, Anno Domini 1514. penultima Martii. fol. — Versio inest Rufina.

1516. Versio Francogallica huic anno vulgo adscribitur. *Paris.* fol.

1519. Repetita eſt editio verſionis Rufinianae Pariſina anni 1514, eadem typothetarum et correctoris negligentia. In fine legitur: *Vale impreſſum Parrhiſii anno Dni. M. quingenteſimo decimo nono penultima Maii.*

Cf. FREYTAGII Adparatus litter. T. I. p. 611-623.

1524. — Opera, ad multorum codicorum latinorum, eorundemque vetuſtiſſimorum fidem recognita, et caſtigata: quorum catalogus eſt, qui ſequitur. Antiquitatum Iudaicarum libb. XX. De bello Iudaico libb. VII. Contra Appionem apologetici libb. II. Interprete *Rufino* presbytero. De inſigni Machabaeorum martyrio liber unus, opidoque elegans, cui titulum fecit: περὶ αὐτοκράτορος λογισμȣ̃, caſtigatus ab *Eraſmo Roterodamo*, nunquam antehac praedictis additus. Cum indice, et annotationibus, per quas, cui quid reſpondeat in Bibliis, quidve non, facile dinoſci poterit. Apud ſanctam Ubiorum Coloniam Agrippinam, in aedibus Eucharii Cervicorni. Impendio et aere induſtrii viri Godofredi civis Colonienſis. Anno M.D.XXIIII. Calendis Februariis. *fol. max.* — Praefatus eſt *Iacobus Sobius*, qui Graecum exemplar aut deperditum, aut in bibliotheca Romana aſſervari ſuſpicatur. Indicem confecit *Ant. Cornelius Lynnichenſis.*

Cf. (GEORGII PRAY) Index rarior. librorum bibliothecae univerſitatis regiae Budenſis. P. I. p. 549 ſq.

— Opera — apud *Ioan. Frobenium. Baſil.* 1524. fol. — Haec editio praeſtantior Colonienſi praecedente.

1527. — apud *Seb. Gryphium. Lugduni* 1527. 8. — Alii bibliographi annum habent 1528. Duplicem eſſe editionem, vix crediderls.

1531. Fl. Ioſephi *und* Egeſippi *Hiſtorien und Bücher verteutſcht durch D.* Caſpar Hedio. *Straſsburg* 1531. fol. — E verſione Latina translata eſt haec interpretatio Theotiſca.

1534. — Opera, additis etiam monumentis, quae ſub Beroſi, Manethonis et Metaſthenis nomine Ioan. Annius Viterbienſis orbi litterario venditavit. *Colon.* 1534. fol.

— Opera, ſtudio *Sigismundi Gelenii* recognita: *Baſil.* ex officina Frobeniana 1534. fol. — Gelenius verſionem Latinam librorum de antiqq. Iud. cum nonnullis codicibus manu ſcriptis Latinis contulit: hiſtoriam autem belli Iudaici e codicibus Graecis manu exaratis emendavit.

— — *de l'Antiquité Judaique translaté ſur la verſion latine de Ruffin en vulgaire François par* Gillaume Michel. *à Paris* 1534. fol. — Raris libris accenſetur.

1535. Verſio Theotiſca Hedionis *Argentorati* typis repetita eſt. fol.

1536. — *Los ſiete Libros que el Autentico hiſtoriador Flavio Joſepho eſcrivio de la guerra que tuvieron los Judeos con los Romanos y la Deſtruycion de Jeruſalem fecha por Veſpaſiano.* 1536. fol. Verſio Hiſpanica, quantum ſcimus, prima, eaque rariſſima.

1537. — Opera, per *Eraſmum Roterod.* Latine. *Baſil.* apud Froben. 1537. fol. Editio rara.

1539. — Opera. Latine. *Lugduni*, apud Seb. Gryphium 1539. III Voll. in 8.

1540. — Antiquitatum Iud. Libri XX ad vetera exemplaria diligenter recogniti etc. *Baſil.* in officina Frobeniana 1540. fol. — Typographus monet, librorum de bello Iud. et contra Apionem exemplaria Graeca ex Gallia, Germania et Polonia corrogata fuiſſe et cum latinis collata, et in libb. contra Apion. circa finem primi et initium ſecundi libri plus quam centenos verſus additos fuiſſe, qui hactenus omiſſi fuerant.

1544. Tandem hoc anno prima vice contextus Graecus typis impreſſus eſt, hoc quidem titulo: Φλαβίȣ etc. *Flavii Ioſephi* opera. *Baſileae* (apud Hieron. Frobenium et Nic. Epiſcopium) 1544. fol. — ARNOLDUS

[redacted]

US PERAXYLUS ARLENIUS hanc editionem fecun-
um codices manu fcriptos legati Caroli V apud Ve-
ntos, *Diego Hurtado Mendoza*, curavit. Libri tamen
ftoriae Iudaicae admodum mendofi fuere, quippe ex
pitome quadam, quam Romae nactus fuerat, defum-
atque *Sigismundo Gelenio* adiuvante emendati. In
toria belli Iudaici et caeteris Iofephi fcriptis minus
gotii habuit, cum et fua exemplaria fatis accurate
ipta effent, et alia infuper Io. Crotus et Petr. Gillius
speditarent.

— Eodem anno prodiit verfio Italica Antiquita-
n Iudaicarum, a *Petro Lauro*, Mutinenfi, elaborata.
net. 1544. 8.

1546. Fl. Iofephi Opera. Latine. *Lugd.* apud Seb.
yphium 1546. III Voll. in 8.

1548. — Opera, Latine. *Bafil.* 1548. fol. —
gism. Gelenius Antiquitates Iudaicas ex Graeco idio-
ate denuo Latine reddidit. Reliqua Iofephi opera
cundum verfionem Latinam veterem exhibita funt,
cepto tamen de Maccabaeis libro, ab Erafmo in fer-
onem Latinum translato, Iofephi quoque vita, a fe
o fcripta, et a Gelenio Latine verfa, prima vice re-
uis operibus adiecta, licet *Godofr. Tilemannus* (Parif.
48. 8.) eandem vitam Latine imprimi curaverit.

1549. Hoc anno nova verfionis Italicae editio
odiit *Venet.* 8.

1550. — Hiftoria belli Iudaici, translata per *Dav.*
yberum. Argent. 1550. 8. Editio perrara.

1552. Verfio librorum de bello Iudaico prodiit
heotifca. *Francof. ad M.* fol.

1554. Repetita eft Latina interpretatio anni 1548.
Bafil. ap. Froben. fol.

— *Los veyunte libros de las Antiguidades Judaycas
fu vida efcrita por el mifmo, con otro libro fuyo del im-
erio de la Raizon e nel qual trata del martyrio de los
Machabeos.* En Anvers 1554. fol. — Liber admodum
arus.

O 5 1555.

1555. — Opera. Latine. *Lugd.* ap. Gryph 1555. 12.

1556. Versio Francogallica *Rothomagi* 1556

1557. Repetita est versio Latina anni 1554. ap. Gryph. fol.

— Versio Hispana librorum de bello Iudaic cundum veterem minus probatam versionem nam, confecta a *Ioan. Mart. Cordero de Valentia. uerp.* 1557. 8.

— De bello Iudaico, Francogallice, *par N Herberay, Mr. des Essars.* Paris 1557. fol.

1559. — Opera. Latine. *Basil.* per Hieron. ben. et Nic. Episcopium 1559. fol. — Editio niti correcta.

1560. Versio Theotisca librorum de bello I co. *Erfurt.* 8.

1561. Versio Theotisca omnium Iosephi ope *Alles*, ut inscriptio prae se fert, *durch D. Casp. H verteutschet, und ietzundt von neuwen auffs fley nach den alten Griechischen Exemplaren restituiret, an vilen Orten trefflich gebessert und gemehrt.* Strasb 1561. fol.

1567. — Opera. Latine. *Basil.* ap. Froben. fol Repetitio editionis 1559: loco tamen paraphra libri de Maccab. ab Erasmo Rot. confectae, q prior illa habet, alia in hac posteriore versio e betur.

1573. Versio Francogallica per *Franciscum gund. Lugd. et Paris.* 1573. II Voll. in 8.

— Eadem versio, emendata per *Ioannem Fra la Val*, cum versione Latina.

1574. Versio omnium operum Theotisca n per *Conradum Lautenbach* (non *Lauterbach*, ut Fa cius, aliique scribunt). *Argent.* 1574. fol.

1578. Versio Francogallica a *Gilberto Genebra* Paris. 1578. fol. elaborata.

1580. Opera Iosephi, viri inter Iudaeos doctissimi ; disertissimi, quae ad nostram aetatem pervenerunt mnia. Latine. *Francof.* 1580. fol. c. figg. ligno inoisc.

1581. — *Istoria Giudaïca, tradotta da* Francesco ldelli. *In Venetia* 1581. II Voll. in 4. — Ab Italis tec versio tanti aestimatur, ut eam inseruerint *Collate*, quam appellant, seriei optimorum patriae suae storicorum.

— Versio Theotisca operum Iosephi per *Ioannem oreng* et *Zach. Munzer.* Francof. 1581. fol.

— Versio *Lautenbachii* Theotisca repetita. *Argent.* ;81. fol.

1582. — Opera. Latine. *Basil.* 1582. fol.

— *della Guerra de' Giudei Libri VII. Libri due ntra Apione; e dell' Imperio della Ragione; tradotti r M.* Francesco Baldelli. *Vinegia* 1582. 4.

1583. Versio Italica historiae Iudaicae Baldelliana petita. *Vinegia* 1583. 4.

1588. — Opera. Latine. *Francof.* 8.

— — Repetita est versio *Genebrardi* Francogallia. *Paris.* 8.

1590. Versio Iosephi et Egesippi Theotisca *Launbachii. Argent.* fol. c. figg.

1593. — Opera. Latine. *Colon.* 12.

1594. Versio Bohemica. *Pragae* 1594. fol.

1595. — Opera omnia, quae extant, ex Graecorum codicum accurata collatione Latine expressa; pus in duos tomos distributum notisque et annorum rie ad oram singulorum capitum illustratum, cum dice locuplet. *Argent.* 1595. II Voll. in 12.

— Versio Theotisca Lautenbachii repetita. *Ibid.* od. fol.

1603. Eadem. *Ibid.* 1603. fol.

1604. *Genebrardi* versio Francogallica. 8.

1607. Versio Belgica hoc anno *Lugd. Bat.* in 8. rodiisse dicitur.

1611.

1611. — Opera, Graece et Latine. *Genevae*, pis Petri de la Roviere. fol. — In hac editione Ios opera prima vice Graece cum Latina versione pro runt; antiquitates quidem et Iosephi vita secun Gelenii versionem; libri de bello Iudaico secun Rufini versionem; libri contra Apionem secun eiusdem versionem, a Gelenio emendatam; atqu ber de Maccabaeis, ex Erasmi interpretatione. C textus Graecus e codicibus nonnullis manu scr emendatus est.

— Versio Latina. *Ibid.* 1611. II Voll. in 8.

— Versio Theotisca Lautenbachii. *Argent.* 1 fol.

1616. *Corderi* versio Hispana repetita. *Mad* in 8.

1617. — Opera. Latine, addita Chronologia *Sigismund Feyerabend. Francof.* 1617. 8.

1634. — Opera, Graece et Latine. *Genevae* 1 fol. — Repetitio editionis a. 1611, eaque menda plena.

1652. Versio Belgica huic anno adscribitur, *L draci.* fol.

1653. — *Opere di* Giov. Francesco Loreda *Venet.* 1653. IV Voll. in 12.

1666. Versio Anglica, a *Thoma Lodge* elabor hoc anno primum prodiisse dicitur, *Oxon.* 8.

1667. *Histoire des Juifs et de leurs guerre contr Romains, sur l'original Grec, par M.* Arnauld d'A villy. *à Paris* 1667. II Voll. in fol. — Melior quid haec versio prioribus ratione stili; sed archetypi s sus saepe deformatus est.

1669. Nova editio huius versionis Francogalli prodiit. *Paris.* fol.

1672. Eadem versio typis repetita. *Paris.* V V in 8.

1676. Eadem. *Bruxellis* V Voll. in 8.

— *Lautenbachii* versio Theotisca. *Francof.* 1676

— V

— Verſio Anglica ſecundum verſionem Arnaldi ɔrmata. *Oxon.* 1676. c. figg. aen.

1678. Nova verſio Belgica, a *Lamberto van de los* curata, prodiit *Amſt.* in 4. Hegeſippus Belgice a *imone de Vries* redditus adiectus eſt. Ornatus eſt liɛr CCL figuris aeneis, variisque tabulis chronolocis.

1681. Denuo prodiit Arnaldi verſio Francogallił. *Amſt.* fol. c. figg. aen. deturpatis.

1687. Verſionis Theotiſcae Lautenbachianae noı editio. *Francof.* fol.

1691. — Opera quae extant omnia, nempe Anquitatum Iudaicarum libri XX, *Sigismundo Gelenio* terprete. De bello Iudaico libri VII, interprete *Ruɪo* Aquileienſi. Liber de vita ſua cum interpretaone *Gelenii.* Adverſus Apionem libri II, cum verone antiqua a *Gelenio* emendata, et de Maccabaeis, u de imperio rationis Liber, cum paraphraſi *Eraſmi oterodami.* Accedit index locupletiſſimus. Iuxta litionem Graeco Latinam Genevenſem (1611) ad ıanuſcriptos Palatinae bibliothecae codices caſtigaım, quae nunc pluribus mendis expurgata, et praeɪrea prolegomenis et appendice auctior redditur. *Coɱiae* (ſ. potius *Lipſiae*) 1691. fol. — Paginae ac lieae accurate editioni Genevenſi reſpondent. Ediɔr, D. *Thomas Ittig* in prolegomenis agit de operibus ɔſephi eorumque editionibus, ſed minus copioſe. ıppendici inſunt: 1. *Ariſteae* libellus de LXX interɾetibus, cum verſione *Matth. Garbitii;* adiectae ſunt ɛctiones variae, e codice Vaticano et aliunde conuiſitae. 2. Annotationes breves *Ioh. Alb. Fabricii* in ɔſephi narrationem de hac verſione. 3. Lectiones vaiae in libris de bello Iudaico et in libro de Maccabaeis bviae, e codice manu ſcripto Lipſienſi collectae a *ɔh. Frid. Fellero.* 4. *Franc. Combeſiſii* interpretatio atina libri de Maccabaeis, cum eiusdem notis. 5. Framentum libri περὶ παντὸς, a *Dav. Hoeſchelio* ſub Ioſephi

fephi nomine quondam editum, cum verfione Lat
Stephani le Moyne.

1693. 1694. Nova editio verfionis Francogalli
Arnaldi. *Bruxellis* V Voll. in 8.

1700. Eadem verfio — *avec des Cartes et qua
té de figures. Amfterd.* fol.

— — Antiquitatum Iudaicarum libri quat
priores, et pars magna quinti Gr. et Lat. Cum ex
plaribus MSS. collati et illuftrati notis ampliffimis
Eduardi Bernardi. Item hiftoriarum de bello Iuda
liber primus, et pars fecundi. Gr. et Lat. ad Codi
MSS. itidem recogniti et emendati. *Oxoniae* 1700.
— Annotationes Bernardi eruditionis Thalmudi
plenae, variarumque lectionum feges uberrima,
tione quoque prifcae verfionis Latinae, quae hoc
co non Rufino, fed Epiphanio Scholaftico tribui
Temeritas vero editoris in mutandis lectionibus v
tanta, ut hiftoriarum et critices cultores continua
ne huius editionis minime aegre careant.

— Nova verfio Anglica, melior priore, eo
anno prodiit, auctore quidem *Roberto l'Eftrange*, Ox
in fol. — Hagerus, loco mox laudando, edition
huius verfionis anno 1702 adfcribit; quam vere,
videant.

1703. Verfio *Arnaldi* Francogallica repetita. *A*
1703. V Voll. in 8.

1708. Eadem. *Ibid.* in fol.

1711. *Lautenbachii* interpretatio Theotifca ult
vice typis expreffa. *Francof.* 4.

1720. — Opera, quae reperiri potuerunt, om
Gr. et Lat. ad codices fere omnes cum impreffos t
MStos diligenter recenfuit, nova verfione donavi
notis illuftravit *Ioan. Hudfonus. Oxon.* 1720. II Vol
fol. — Anglus multis profecto fubfidiis adiutus
emendandum Iofephum fefe accinxit, textum qu
diligentiffime recognovit, ad codices eum corre
typographorum errores, quibus fcatebant priores
tion

[redacted]

ones, studiose eliminavit, lectiones varias notavit, odicibus, ex quibus acceperat, ubique simul nomitis; textui adiecit animadversiones doctissimas, obura illustravit ex praestantissimis criticis, quorum rinia diligenter excussit, et si qua tandem fuerunt, uae lucem foenerari posse Iosepho intelligebat, ea nnia in notas suas transtulit. Plausus eximius, quo litio Hudsoniana suscipiebatur, simul vero eiusdem ritas nimia editionem creavit sequentem, eamque ulto praestantiorem.

1726. — quae reperiri potuerunt Opera omnia, r. et Lat. cum notis et nova versione *Ioan. Hudsoni.* ccedunt nunc primum notae integrae ad Graeca sephi et varios eiusdem libros D. *Eduardi Bernardi*, *c. Gronovii*, *Franc. Combefisii*, *Io. Sibrandae*, *Hendr. ldrichii*, ut et ineditae in universa Fl. Iosephi opera *Coccei*, *Ezech. Spanhemii*, *Hadr. Relandi*, et selee aliorum. Variae lectiones in Libr. VII de bello d. ex codd. Gallicanis. Curae auctiores, praefatios priorum editionum, *Th. Ittigii* prolegomena et a ab eodem Iosephi sui editioni addita. Collatio Fl. sephi Lib. de Maccabaeis, de vita sua etc. cum Codd. ris. ceteris. Excerptum ex institut. Antiquit. et Hist. *ndr. Franckenbergeri*, edit. Vitemberg. de a. 1586. *r. Daubuz* libri II pro testimonio Fl. Iosephi de Iesu risto et eiusdem argumenti Epist. XXX virorum ctorum, ut *Reinesii*, *Snellii*, *Io. Fr. Gronovii*, alionque philologicae et historicae, ut et *Petri Brinch* men chronologiae et historiae Iosephicae, *Io. Bapt. hii* animadversiones ad Iosephum et specimen Lei Flaviani, *Chstph. Cellarii* Diss. de historia Heron contra Harduinum, *Christi. Noldii* historia Iduea, seu de vita et gestis Herodum, *Ezech. Spanhe*stemma et prosopia Herodis, Chronologica Iose, suspecta in eodem et notanda verba, notae ad ores Fl. Iosephi libros, Collationes MSS. reg. Paris. libros XX Antiquit. et eius vitam etc. Omnia colle-

collegit, dispofuit et post Io. Hudsonum ad Codd. fere omnes cum impressos tum MSS. praecipue Lugduno-Batavos, diligenter recensuit, notasque passim suas suamque et *Iac. Gronovii* ad Decreta Romana et Asiatica, praefationem *Ant. Hallii* edit. Hudsonianae praemissam, duas tabulas numism. quae nummos continent XXXXI pro illustrandis variis Iosephi locis, cum suis observationibus, veterum testimonia de Iosepho eiusque scriptis, et V in fine indices adiecit SIGEBERTUS HAVERCAMPUS: Tomis II. *Amstelod. Lugd. Bat.* et *Ultraj.* 1726. fol. — Contenta huius editionis splendidae et praestantissimae titulus satis superque indicit, quem hunc in finem integrum huc transcripsimus. Nonnulla ad hanc editionem monuit IOH. BAPT. OTTIUS in *Spicilegio triticeo ex flavo Flavii Iosephi campo* (ingeniosa hercle inscriptio!) *Tiguri* 1733. 4. Huc quoque pertinent: HENRICI SCHARBAU Observationes *Basnagianae* (sive ex SAM. BASNAGII Annal. polit. ecclesiast. excerptae) in Flavium Iosephum (editionis *Havercampianae*) quibus varia illustris scriptoris loca illustrantur, vindicantur, emendantur; in *Bibl. Lubecensi* Vol. X. p. 202 - 245. Vol. XII. p. 560 - 592.

1733. Versio Anglica, nescio quae, hoc anno repetita. *Lond.* fol.

1736. Duas hic annus procreavit versiones omnium Iosephi operum Theotiscas, unam IOH. BAPT. OTTII, studio assiduo ac diuturno Iosephi familiaris facti (prodiit *Tiguri* 1736. fol. s. VI Voll. in 8): alteram IOAN. FRID. COTTAE, qui, cum de Ottii, novam Iosephi versionem parandi, consilio certior factus esset, perfunctorie satis rem egit, aliorumque auxiliis properavit, ut Helveti conatus anteverteret (*Cottae* versio prodiit *Tubingae* 1736. fol.).

1738. Nova versionis Francogallicae Arnaldianae editio facta. *Bruxellis* V Voll. in 8.

1741. *The genuine Works of Flavius Josephus, the Jewish Historian. Translated from the Original Greek, according to Havercamp's accurate Edition. Containing Twenty Books of the Jewish Antiquities, with the Appendix, or Life of Josephus, written by himself; seven Books against Apion. Illustrated with new Plans and Descriptions of the Tabernacle of Moses; and of the Temples of Salomon, Zorobabel, Herod and Ezekiel; and with proper Notes, Observations, Contents, Parallel Texts of Scripture, five compleat Indexes and the true Chronology of the Several Histories adjusted in the Margin. By* WILLIAM WHISTON, *M. A. some time Professor of the Mathematiks in the University of Cambridge.* Dublin 1741. V Voll. in 8 mai.

Cf. (BAUMGARTENS) *Nachr. von einer Hall. Bibl.* T. VI. p. 200 sqq.

175.. *Suecica* circa id tempus versio historiae Iudaicae prodiit, a foemina illustrissima, e gente Comitum *Gyllenstierna* ex versione Arnaldi Francogallica adornata.

1756. *Nouvelle Traduction de l'historien Joseph, faite sur le Grec; avec des notes critiques et historiques, pour en corriger le Texte dans les endroits où il paroit altéré, l'expliquer dans ceux, où il est obscur, fixer le temps et les circonstances de quelques evenemens qui ne sont pas assez developpés, eclaircir les sentimens de l'auteur, et en donner une juste idée. Par le* R. P. (Louis Joachim) GILLET, *Chanoine Regulier de S. Augustin, Congrégation de France, Bibliothecaire de l'Abbaye de Sainte Geneviéve,* Vol. I. et II. à Paris 1756. Vol. III. ibid. 1757. Vol. IV. ibid. .... 4. — Triginta per annos in labore hoc perficiendo se desudasse asseveraverat Gilletus, diuque exspectationem pensi sui haud parvam excitaverat: morte autem praeventus (a. 1753) ipse illud praelo subiicere haud potuit; quod ipsum feliciter sane illi evenit. Nam hac ratione effugit opprobrium, se

fuisse impostorem spemque emtorum operis sumtuosi turpiter delusisse. Gilletium enim ne textum quidem Iosephi intellexisse, multo minus explicasse, clarissime probarunt auctores ephemeridum Goettingensium a. 1758. p. 1428 sqq.

1779. Versionis Russicae, ex Hudsoni interpretatione Latina enatae, Tomus primus, continens septem priores libros antiquitatum Iudaicarum, opera ac studio *Michaelis Samujlow*, prodiit *Petropoli*, in 4.

Eodem et sequenti anno in lucem edita est versio Italica, hac quidem inscriptione: *Delle opere* di Giuseppe Flavio *dall' original testo Greco nuovamente tradotte in lingua Italiana e illustrate con note dall' Abate* FRANCESCO ANGIOLINI, *Piacentino*. In Verona 1779 - 1780. IV Tomi in 4 mai. — Facile carere potest Germania hac translatione, cuius auctor notitiam Iosephi sat tenuem prodit.

Cf. *Götting. gel. Anzeigen* a. 1782. *Zugabe* p. 510 sqq.

1782. — Opera omnia, Graece et Latine, excusa ad editionem Lugduno-Batavam Sigeberti Havercampii; cum Oxoniensi Ioannis Hudsonii collatam curavit FRANC. OBERTHÜR, *D. Theol. et iur. atque theol. Prof. P. O. in Universitate Herbipolitana etc.* Tomus I. *Lipsiae* 1782. Tomus II. *Ibid.* 1783. 8 mai. — His tomis comprehenditur Iosephi textus Graecus collatione editionum Hudsonianae et Havercampianae castigatus, cum versione Hudsoni Latina. Tomus tertius complectetur apparatum philologico-criticum et historico-criticum, de quo egregie nos sperare iubet editoris doctissimi ἀκρίβεια nobis cognita.

— *Biographie des berühmten jüdischen Geschichtschreibers* Flavius Josephus, *von ihm selbst verfertigt. Aus dem Griechischen übersetzt, und mit einigen Anmerkungen begleitet von* Johann Friedrich Eckhard (*Dire-*

ctore

[redacted]

ctore Gymnasii Isenacensis). Leipz. 1782. 8. — Interpres intelligens, passim vero negligens!

1784. *Alle de Werken van* Flavius Josephus, *met Aanmerkingen door* J. F. Martinet. 1 *Deel.* Hag. Comit. 1784. 8. c. figg. aen.

Centies igitur, et quod excurrit, Iosephi opera variis formis et idiomatibus sunt expressa; nimirum

1. Textus *Graecus* solus *semel* tantum, scilicet a. 1544.

2. *Graece* et *Latine septies*: 1611. 1634. 1691. 1700. 1720. 1726. 1782.

3. *Latine tricies et sexies*: 1470. 1475. s. l. et a. 1480. 1486. 1499. 1502. 1510. 1513. 1514. 1514. 1519. 1524. 1524. 1527. 1534. 1534. 1537. 1539. 1540. 1546. 1548. 1550. 1554. 1555. 1557. 1559. 1567. 1580. 1581. 1582. 1588. 1593. 1595. 1611. 1617.

4. *Francogallice vicies et semel*: 1492. 1516. 1534. 1556. 1557. 1573. 1573. 1578. 1588. 1604. 1667. 1669. 1672. 1676. 1681. 1693. 1700. 1703. 1708. 1738. 1756.

5. *Theotisce decies et sexies*: 1531. 1535. 1552. 1560. 1561. 1574. 1581. 1590. 1595. 1603. 1611. 1676. 1687. 1711. 1736. 1736.

6. *Italice septies*: 1544. 1549. 1581. 1582. 1583. 1653. 1779.

7. *Hispanice quater*: 1536. 1554. 1557. 1616.

8. *Belgice quater*: 1607. 1652. 1678. 1784.

9. *Anglice quinquies*: 1666. 1676. 1700. 1733. 1741.

10. *Bohemice semel*: 1594.

11. *Suecice semel*: 175..

12. *Russice semel*: 1779.

Cf. I. A. FABRICII Bibl. Graeca Vol. III. p. 242 sqq.

TH. ITTIGII Prolegomena ad editionem Iosephi Coloniensem s. potius Lipsiensem.

I. G. HAGERS *Geographischer Büchersaal* T. I. p. 488 sqq.

 Lauda-

Laudatores aeque ac detrectatores nactus est Iosephus. Alii eius fidem infringere planeque dubiam reddere studuerunt, v. c. IAC. SALIANUS in Annal. V. T., ANT. POSSEVINUS in Apparatu sacro, BARONIUS in Annal. eccles., BOCHARTUS in Phaleg et Canaan, IOS. ANT. VAN DALEN in Diss. de origine et progressu idololatriae, PETRUS BRINCH in Historiae Iosephi examine (*Hafniae* 1701. 4.), VOLTARIUS in libro: *La Philosopie de l'Histoire*, pluresque. Alii contra, Iosephum ab erroribus non quidem immunem, propterea tamen non reiiciendum, sed eximium et utilissimum, principes historici virtutes habentem, scriptorem, librorum codicis sacri historicorum interpretem egregium, et historiae ecclesiasticae, quae in sacro codice non integra exstat, continuatorem, quo carere prorsus nequeamus, esse iudicant, v. c. IUST. SCALIGER in prolegg. ad libros de emendatione temporum, WHEAR in Relectt. hiemal., CASAUBONUS in Exercitatt. Anti-Baronianis, WAGENSEIL in prolegg. ad Tela ign. Sat., ITTIG in prolegg. laudatis, auctor anonymus, qui vero GOTTLOB BENED. DE SCHIRACH audit, in libello, cui titulus: *Historische Zweifel und Beobachtungen* (p. 79 sqq.) multique alii. E recentioribus nemo, credo, accuratius de Iosephi fide et virtute historica operumque eius usu iudicavit duumviris, quos aetas Germaniaque nostra tulit, doctissimis, IOAN. AUG. ERNESTI et IOAN. DAV. MICHAELIS, qui, ingeniis praestantissimis instructi, opera ista diu multumque scrutati sunt, eaque in usum sacri codicis maximo cum fructu converterunt. Ille igitur in limine *Exercitationum Flavianarum primae de fontibus Archaeologiae* (recusae in b. viri Opusc. philol. crit. edit. sec. Lugd. Bat. 1776. p. 359 sq.) de Iosepho ita: „Magnum fuit ingenium Iosephi, magna divinarum humanarumque rerum scientia, Hebraicis Graecisque literis comparata, et multis ac praeclaris libris ad intelligentis posteritatis memo-

[redacted]

memoriam prodita. Nam et in ſacrarum literarum interpretatione et intelligentia, quam unam eruditionem Iudaei noverant, plurimum ſtudii collocarat, natus genere ſacerdotali, cuius erat proprium, ſacrarum literarum ſcientiam appetere: et Hebraicis literis adiunxerat Graecarum artium omnium ac literarum, inprimis hiſtoriae, ſtudium acerrimum, nihil veritus invidiam popularium, qui Graecam doctrinam, et bene Graece dicendi ac ſcribendi facultatem et uſum, pro re haud dubie impia, et a vera religione aliena, repudiabant ac damnabant. — Qua in re quanto cum ingenio, quantaque ſollertia verſatus ſit, permultae res perſpicue declarant. Nam ut caetera doctrinae veſtigia mittam, per Antiquitates, Bellum Iudaicum, et adverſus Apionem libros ſparſa, quibus perſequendis viri magni, Scaliger, aliique, etiam veritati ſacrarum literarum lucis aliquid attulere: nemo primum fuit, qui hiſtorici boni officium, et hiſtoriae certae cognoſcendae ſigna melius perſpexerit et declararit; deinde antiquiſſimam rerum humanarum et Hebraicarum hiſtoriam e libris Hebraicis hauſtam explicavit ex arte Graecorum, et ſermone Graeco ita puro, et cum verbis ſingulis, tum toto habitu et forma ſua, eleganti, ut, ſi paucos Atticos exceperis, ceteros, in his praeſtantiſſimos, vel aequarit vel ſuperarit. Quae res quantum ingenii deſiderarit, quam fuerit difficilis, intelligent, qui periculum facere conentur, docuerunt, quicunque ex Hebraico aliquid interpretari bene Latine, aut Germanice ſint auſi, nullo dum exorto, quem nos quidem ſciamus, qui vel imperitis, vel ſatis peritis utriusque linguae ſatisfacere potuerit.“ — Paullo poſt addit, in verbis contextus, etiam Havercampiani, multa adhuc eſſe vitioſa, quae vel e libris, vel e Ioſepho ipſo, vel ex iis, quos Ioſepus inprimis in verbis et loquendi formis imitatus eſt, vel ingenio denique corrigenda eſſent, et corrigi a ſe poſſe ſperaret; et in rebus quaedam accuratius explanari ac diſ-

putari, vel illustrari posse, contendit. Exercitatio prima — plures, quantum nos quidem scimus, non editae sunt — agit *de fontibus Archaeologiae* (Iosephi). Tres inprimis quaestiones in ea moventur, atque doctissime subtiliterque solvuntur. Primo, utrum ex Hebraico exemplo sumserit Iosephus sua, an e Graeco, quod Alexandrinum usurpamus? Deinde, utrum e solis iis, quos nostra consuetudo sacros divinosque appellat, hauserit, an etiam ex aliis? Denique, an incorrupta fide, quae in fontibus repererit, in rivos suos derivarit? Adiecta sunt corollaria duo, unum *de Iosephi stilo*, ubi praeter alia docetur, maxime imitatum Iosephum esse Thucydidem: alterum, *de odio Iudaeorum veterum adversus literas Graecas.*

Audiamus nunc etiam MICHAELIS de historico nostro nobilissimo sententiam, quam tradidit in Praefatione ad primam partem *Spicilegii geographiae Hebraeorum exterae post Bochartum* (Vol. I. P. I. p. 365 huius bibliothecae laudati). Ibi igitur ille p. V de Bocharti Naevis differens, pergit: „Iosepho, inprimis, bono scriptori, haud raro est iniquior, quae ille habet, non expendere, atque aliquando ne referre quidem dignatus. Sunt in his, fateor, quae ita absurda videbantur Bocharto, ut ne refutatione quidem digna essent: sed et ipsa adcuratius considerata meliorem aliquando explicationem admittunt, ut, cum Gomerum Galatarum patrem fecit. Distinguenda etiam in Iosepho erant, quae dubitanter scripsit, coniecturas faciens, ab his, quae ut certa posuit, horumque potior ratio vel ideo habenda, quod ignorare alia ausus est Iudaeorum historicus, nec receptas suo tempore explicationes sine selectu arripuit." Inprimis Michaelis in Spicilegio suo hoc agit, ut Iosephi narrationes illustret atque contra Bocharti vituperia defendat. Praeter alia, Iosephum cum Graeca tum Hebraica biblia legisse, planum fecit: eum autem saepe alia in suis legisse codicibus Hebraicis, quam nos in nostris, verbisque

bisque Hebraicis significationes, lexicis nostris ignotas, usu tamen reliquarum linguarum orientalium confirmatas, subiecisse, clarissime demonstrat.

Est nobilissimus in Iosephi Antiqq. (L. XVIII. cap. 4.) locus de Christo servatore, de cuius γνησιότητι viri docti saepe varieque inter se concertarunt. Ante Eusebium nemo, quantum scimus, Iosephi testimonio de Christo usus est, nec eiusdem meminit. Nullus post Eusebium doctor Christianus per plura saecula eius αὐθεντίαν in dubium vocavit, usque dum *Lucas Osiander* (in *Epitome hist. eccles.* Cent. 1. L, 2. c. 7.) falsum id esse ac suppositititum contenderit. Ex eo tempore viri docti, qui hoc argumentum tractarunt, tres constituerunt classes. Alii testimonium Iosephinum prorsus reiiciunt: alii interpolatum illud tantum statuunt: alii genuinum esse atque interpretationibus ingeniosis eius veritatem confirmare student. Cuius litis cognitioni maxime inserviunt libri et libelli sequentes:

CHRISTOPHORI ARNOLDI Testimonium Flavianum, s. Epistolae XXX de Fl. Iosephi testimonio, quod Christo tribuit, L. XIIX. Antiq. c. 4. collectae et recensitae. *Norimb.* 1661. 12. Insunt RUPERTI, SNELLII, REINESII, MAIORIS, MENASSIS, GRONOVII, BLONDELLI, WHELOCI, LANSII, URSINI, WAGENSEILII, BOECLERI, BANGII, FABRI et ARNOLDI ipsius de hoc argumento Epistolae. Varia simul veterum et recentiorum de hoc testimonio iudicia ex eorum scriptis excerpsit Arnoldus, *Havercampus* editioni suae addidit huncce Arnoldi libellum.

CAROLI DAUBUZ, *Presbyt. et A. M.* pro testimonio Fl. Iosephi de Iesu Christo Libb. II; quorum priore de varia eius fortuna usuque, nec non auctoris consilio in eo conscribendo pertractatur, posteriore vero, ex stilo ac dicendi modo et sensu eius veritas comprobatur. Cum praefatione IO. ERN. GRABII Lond, 1706.

1706. 8. Additi etiam editioni *Havercampianae.* — Auctor stringit calamum praecipue contra *Tanaqu. Fabrum*, ex instituto singulari impetentem Flavii de Christo testimonium.

BOSIUS, SPANHEMIUS, FRANC. DE ROYE, CONR. DAN. FRICK et IUST. CHSTPH. DITHMAR peculiaribus dissertationibus, nobis minus notis, hoc argumentum ventilarunt.

De eodem satis copiose agunt HENR. VALESIUS (ad Euseb. p. 16 et 20), HUETIUS (in Demonstr. Evang. p. 27), SPENCERUS (in notis ad librum Origenis advers. Celsum), LAMBECIUS (in Bibl. Vindob. T. VIII. p. 5 sqq.), NATALIS ALEXANDER (in hist. eccl. V. T. T. VI. Diss. 10), IS. VOSSIUS (de LXX Interpr. p. 161), GUIL. BONJOUR (dialogo tertio triduanae de canone sacrorum librorum concertationis. *Rom.* 1704. 4), PAGI (in Crit. Baron. T. I. p. 27), CHERUBINUS DE S. IOSEPHO (in Bibl. crit. T. 3. Diss. 1. P. 3), GEORG WOLFGANG WEIDLER (in Decade II. Exercitationum medico-philologicarum sacrarum et profanarum. *Ien.* 1708. 4), IAC. SERENIUS, D. Theol. P. et P. Nycop. Reg. Soc. Angl. Membr. in libro Suecico, cui titulus: *Christendomens Styrka af Hedningarnas, fårdeles* Flavii Iosephi *Omdommen om Christo* (Stockholm 1752. 4. Theotisce *Götting.* 1758. 8). Omnes testimonii Iosephini fidem defendere annisi sunt. E quibus *Lambecius* Iosephi verba in sinistram partem interpretatur, quasi non ad Christi elogium, sed potius ad eiusdem vituperium et contemtum spectarent, etsi a Iosepho, ut neque Iudaeos, neque Christianos, neque Gentiles offenderet, ambiguis verbis concepta fuerint. Multis simul ambagibus insignique eruditionis apparatu evincere conatur, Iosephum periocham istam ex Evangelistis, Luca praesertim, descripsisse ac mutilasse. Refellere studuit hanc sententiam ITTIGIUS in Prolegg. iam laudatis, locum istum quidem haud supposititium, interpolatum

polatum tamen statuens, id quod etiam STEPH. LE MOYNE sentit in Notis ad varia sacra p. 391. Aliaque ratione FRANC. FABRICIUS in epistolis ad Perizonium, annexis eiusdem Christologiae Noachicae et Abrahamicae (*Lugd. Bat.* 1727. 4.), GUIL. WHISTON in Diss. I, praemissa eiusdem versioni Iosephi Anglicae, supra commemoratae (Iosephum non solum Christianum, sed etiam episcopum Hierosolymis fuisse somniat).

Ordini eorum, qui testimonii istius fidem impugnarunt, adscribendi sunt sequentes:

DE SAINJORE (s. potius RICH. SIMON) in *Bibliotheque ou Recueil de diverses pieces critiques* (Amst. 1708. 8.) T. II. cap. 2, ubi acute ostenditur, Iosephi testimonia de Christo atque Ioanne Baptista esse *ὑποβολιμαῖα*, simulque ad exceptiones respondetur satis subtiliter.

Auctor anonymus libri sic inscripti: *Dissertations melées sur divers sujets importans et curieux* (Amst. 1740. II Tomi in 8.) T. II. p. 9 sqq.

Anglus EDUARDUS GIBBONS in *History of the decline and fall of the Roman Empire* (Ed. II. Lond. 1776. 4.) T. I. cuius etiam versionem Theotiscam habemus. Alius Anglus anonymus observationes contra impugnationem Iosephi, a Gibbonsio susceptam, in lucem edidit *Lond.* 1777. 8.

Lambecium maximam partem sequitur IOH. HENR. RESS, Archidiaconus et Superintendens Guelpherbytanus, in scripto: *Ueber des Flavius Josephus Erwähnung von Christo; ein Sendschreiben an seine Inspection.* Braunschweig 1775. 8.

Idem, sed maiore eruditionis et iudicii apparatu, egit FRANC. ANT. KNITTEL, Consil. consist. et Superint. generalis Guelpherbytanus in libello: *Neue Kritiken über das weltberühmte Zeugniss des alten Juden Flavius Josephus von Jesu Christo; eine synodalische Vorlesung.* Braunschw. u. Hildesheim 1779. 4. Nova

ac ingenioſa ratione, mutando textum coniectura critica, aliterque interpungendo, ac interpretando, idem, quod Lambecius et Reſſius, efficere ſtuduit Knittelius. Digna eſt, quae conferatur, recenſio libelli in *Allgem. deut. Bibl.* T. XXXIX. p. 365 ſqq.

In plane diverſam ſententiam abiit, Knitteliique argumenta confutavit GODOFR. LESS, D. et Prof. Theol. Goettingenſis, in proluſionibus duabus, quibus ineſt *diſputatio* praeſtantiſſima *ſuper Ioſepi de Chriſto teſtimonio.* Goettingae 1781. 1782. 4 mai. Locum famoſiſſimum auctor accurate interpretatur, rationes, eius αὐθεντίαν affirmantes, vel negantes, proponit, docet poſtea, tantum abeſſe, ut ille interpolatus, ut potius plane confictus ſit ac ſuppoſititius. Qua occaſione obſervationes haud vulgares ſuper Ioſephi ingenio animique indole adſperguntur. Colligit tandem ex dictis ſequentia: „Primo, ſervatorem eiusque miracula, Ioſepho cognita, omninoque genti ſuae notiſſima fuiſſe. Hunc, porro, nihil reperire potuiſſe, quo, Ieſum, illum non fuiſſe, quem ſe profiteretur, atque miracula eius conficta eſſe, lectoribus demonſtraret. Fac autem, conficta fuiſſe miracula Ieſu, vanamque eius auctoritatem: tunc nullo certe negotio hoc elici potuiſſet a Ioſepho, quum eius pater, Iudaeorum ſacerdos, Ieſu noſtri coaevus fuerit; ipſe autem, anno primo Caligulae Hieroſolymis natus, Apoſtolos cognoverit, omnemque Iudaeorum hiſtoriam probe perſpectam habuerit. Quam ob cauſam hoc, *talis viri ſilentium, haud obſcurum de Servatoris, Apoſtolorumque miraculorum veritate teſtimonium perhibere,* omnino cenſendum eſt.“

* * *

Libris libelliſque, Ioſephi opera illuſtrantibus, iam a nobis excitatis, addere liceat ſequentes:

[redacted]

IOH. HENR. BOECLERI Exercitatio in Fl. Iosephi Antiquit. Iud. Lib. I. cap. 2. anno 1642 scripta, et recusa in *eiusd.* Differtt. acadd. p. 418-515.

IOAN. FABRICII Historia bibl. Fabricianae P. II, p. 386 sqq.

Decreta Romana et Asiatica pro Iudaeis, ad cultum divinum per Asiae minoris urbes secure obeundum, ab Iosepho collecta in libro XIV Archaeologiae, sed male interversa et expuncta, in publicam lucem utilitatemque restituta ab IAC. GRONOVIO. *Lugd. Bat.* 1712. 8.

Decreta Romanorum pro Iudaeis facta, e Iosepho collecta et commentario historico-grammatico-critico illustrata: adiunctum est Decretum Atheniensium pro Hyrcano Pontifice M. Iudaeorum factum, commentario illustratum a IOAN. TOBIA KREBSIO, illustris Moldani Rectore. *Lips.* 1768. 8 mai. — Decreta ista in Iosephi editionibus, etiam Havercampiana, minus ad temporum ordinem accommodate collocata sunt: nec, qui hanc historiam explicandam sibi sumserunt, ita rem gesserunt, ut, quibus illa adhuc premitur, difficultates tollerent. Insuper librariorum oscitantia et ignorantia multa sunt depravata in his Decretis atque corrupta. His igitur Iosephi locis cum explicandis, tum emendandis eo aptior fuit Krebsius, quo maiorem cum Iosepho illum familiaritatem contraxisse, ostendit *Observationum Flavianarum ad N. T. illustrationem libellus* (Lips. 1755. 8). Nec profecto exiguam aut inutilem vir doctissimus in his Decretis transponendis, corrigendis, illustrandis operam posuit. Multa chronologiae historiaeque capita egregie exposita sunt. Caeterum auctor ad nauseam usque verbosus ideoque lectoribus frequenter molestus est.

Trattenimento istorico e cronologico, in tre libri diviso, del Signor D. FRANCESCO MARIA BIACCA, *Cittadino Parmigiano, fra gli Arcadi di Roma Parmindo Ibichense, opposto al Trattenimento istorico e cronologico*

gico del Padre Cesare Calino, *della C[illegible]gnia di Gesù Con che si nostra non essere la storia delle Antichità Giudaiche di Gioseffo Ebreo nè falsa, nè discordante dalla sacra Scrittura, della quale a luogo si discutono diversi passi. Si aggiungono le tavole Cronologiche si moderne, che antiche, ed insieme conciliate; ed al compimento dell' Opera si danno per Appendice due Dissertazioni intorno alle Settimane di Daniello.* Tomo primo. *In Napoli* 1728. Tomo secundo. *Ibid. eod.* 4. — Calinus, Iesuita, in volumine, cuius titulus meminit, Iosephum atro passim carbone notavit, vix sese moderatus, quin illum ordini impostorum ac falsariorum adscriberet, eiusque historiam de gente Iudaica e diametro sacris litteris repugnare, contenderet. Biacca autem in eo est totus, ut, illam diviniori codici congruere, persuadeat lectori.

Cf. Suppl. ad nova Acta Erud. T. IV. p. 1 sqq.

GODOFR. OLEARII Diss. de Fl. Iosephi vaticinio de Vespasianis ad summum imperii fastigium evehendis. *Lips.* 1699. 4.

THEOD. AMBROS. STROHBACH Diss. de Iosepho Vespasiano imperium praedicente, vere num divinaverit. *Lips.* 1748. 4.

IOAN. FRID. ECKHARDI Progr. Vindiciae Flav. Iosephi a Petro Baelio in suspicionem negatae librorum θεοπνευςίας vocati. *Isenaci* 1781. 4.

Eiusd. Progr. de Fl. Iosepho, errore Pharisaico imbuto, quem Christus Matth. reprehendit. *Ibid.* 1782. 4.

Scriptores, qui Fl. Iosephi operibus ad sacri codicis interpretationem usi sunt, huc non pertinent.

Iosephus Pseudo-Gorionides. Hoc loco etiam dicendum est de *Iosepho Hebraico*, qui vocatur IOSEPHUS BEN MATTHATIAE *Sacerdos* BEN-GORION, ut unum sit familiae nomen, alterum patris. Iudaeis quidem plurimis liber Hebraicus, qui sub isto nomine, stilo facili et eleganti scriptus, exstat,

exstat, pro vero Flavii Iosephi ac genuino foetu habetur. Viris autem doctis Christianis plerisque dubium non est, Iosephum huncce Hebraicum ex Graeco vel potius Latina Iosephi Graeci versione Ruffiniana esse expressum vel excerptum potius, nec Iosephum ipsum auctorem, sed longe recentiorem aliquem esse, qui pro lubitu digessit, addidit, interpolavit, omisit, ut ipsi videbatur. Inficetus admodum scriptor, qui inscitiam et malam fidem fere ubique prodidit, ex quo tamen solo, quaecunque de Maccabaeis et excidio Hierosolymitano habent, Iudaei scriptores hauriunt.

Editiones versionesque huius foetus enumerant IOH. ALB. FABRICIUS in Bibl. Graecae Vol. III. p. 250. et IOH. CHSTPH. WOLFIUS in Bibl. Hebr. T. I. p. 516. et T. III. p. 387. sequentes:

Editiones Hebraicae: Constantinopolitanae A. M. 5250 (Christi 1490 *) et A. M. 5270 (Chr. 1510), Veneta A. M. 5304 (Chr. 1544), Cracoviensis A. M. 5349 (Chr. 1589), Francofurtensis, Venetae vestigiis insistens, 1689. 12.

Editiones Hebraico-Latinae: a *Sebastiano Münstero*, cum eius Latina versione et notis. *Basil.* 1541. fol. Haec editio rara nec admodum emendata nec integra est; incipit enim a folio editionis Venetae septimo et desinit pagina posteriore folii XCII, cum editio Veneta comprehendat folia CLV. Accuratiorem et pleniorem Hebraico-Latinum Gorionidem accepimus sub hoc titulo: יוסיפון *Iosippon*, sive Iosephi Ben Gorionis historiae Iudaicae libri sex. Ex Hebraeo Latine vertit, praefatione et notis illustravit IOH. GAGNIER, A. M. *Oxonii* 1706. 4 mai. Gagnier Venetam editionem cum Constantinopolitanis contulit, et discrepantias

*) *Ioh. Bernh. De-Rossi* in *Disquisitione de hebraicae typographiae origine et primitiis* (p. 55 sq.) hanc editionem copiose describit, ingenioseque coniicit, eam non Constantinopoli, ut inscriptio prae se fert, sed alibi typis expressam fuisse.

pantias vel in notis subiectis vel in calce totius operis notavit. Codices quoque, quorum alterum Raymundus Martini trivit, alterum Bartoloccius in bibl. Vaticana sub num. 408 invenit, cum illa Veneta consentire, editor Oxoniensis probat. — Ex Veneta et, quae eam sequitur, Francofurtensi editione Gorionidem typis nitidis cum perspicua versione Latina dedit IOH. FRID. BREITHAUPTUS, ICtus et Consiliarius Caesareus et Gothanus, hac quidem epigraphe: *Iosephus Hebraicus*, videlicet: Rerum memorabilium in populo Iudaico, tam pacis quam belli tempore gestarum, in primis de excidio Hierosolymitano; Libri VI Hebraici iuxta editionem Venetam; collati sunt sed isti libri cum exemplari Constantinopolitano, cuius partem *Seb. Münsterus* Basileae edidit, et Latine versi a IOH. FRID. BREITHAUPTO. Accesserunt eiusdem notae. *Gothae* 1707. 4. Laudatur quoque editio a. 1710 (v. c. in Catal. bibl. Bunov.): sed titulus forte solummodo novus est. — GAGNIER animadversiones in Breithaupti editionem exhibuit in Io. Clerici *Bibl. choisie* T. XXV. p. 38-118. Respondit *Breithauptus* in Praefatione ad versionem comment. R. Raschi in libros hist. sacri codicis.

Münsterus *Wormatiae* 1529 edidit cum versione sua compendium Gorionidis, a Iudaeo nescio quo recentiore concinnatum, ad cuius differentiam liber Gorionidis integer vocatur *Liber Gorionidae longus*. Idem compendium *Sebast. Lepusculus* vulgavit *Basil.* 1559 in 8 hac epigraphe: IOSIPPUS de bello Iudaico, deinde de decem Iudaeorum captivitates et Decalogus, cum eleganti commentariolo Rabbi Aben Esra, omnia Hebraico-Latina. — In hoc compendio alia quaedam, nempe traditio Talmudica de tredecim mutationibus a LXX Interprett. in Bibliorum translationem inductis, addita esse dicuntur, quae in Gorionide non exstant.

Arabice

[redacted]

Arabice Gorionides exstat in Polyglottis Londi-
ensibus sub titulo secundi cuiusdam libri Macca-
aeorum.

Francogallica versio Epitomes Davidis Kiberi, per
ranc. *Belleforestum* concinnata in antiquis Franco-
allicis Iosephi editionibus legitur. *Kiberi* editio Latina
cem vidit *Argent.* 1550. 8.

Theotisca versio *Michaelis Adami*, Iudaei ad reli-
onem Christianam conversi, prodiit *Tiguri* 1546
pis Hebraicis. Alia interpretatio litteris itidem He-
aicis excusa *Pragae*, tum *Amstelod.* 1661 cum com-
entario. *Georgii Wolfii* versio, charactere etiam
ermanico expressa *Francof.* 1613, tantummodo
ompendium Gorionidis exhibet, quod a Münstero
Lepusculo editum modo commemoravimus. —
f. de hoc compendio, aliisque Iosephi epitomis non-
m typis expressis, *Gagnier* in Praef. ad editionem
orionidis suam, et *Wolfius* in Bibl. Hebr. T. I.
520 sq.

Iosepho aetate fere aequalis fuit PHILO, *Iudaeus*, Philo.
i in scriptis suis varia habet, quibus Hebraeorum
storia quodammodo explicetur. Sunt autem inter
ia: *De Cherubim, flammeo gladio et Cain. De sacri-
iis Abelis et Caini. De posteritate Caini. De planta-
one Noae. De gigantibus. De confusione linguarum.
e migratione Abrahami. De Iosepho. De vita Mosis*,
que alia. Exstant Philonis opera typis expressa,
raece ex editione *Adr. Turnebi. Paris.* 1552. fol.
Manca est haec editio.) Latine per *Sigism. Gelenium*,
asil. 1554. fol. *Lugd.* 1561. 8. Graece et Latine *Ge-
vae* 1613. fol. *Francof.* 1691. fol. Recentissimam,
non perfectissimam editionem curavit *Thomas Man-
y* (*Londini*) 1742. II Voll. in fol. — Diutius morari
ud lubet in scriptore, cuius libellorum maxima pars
inime historici argumenti est.

Scriptores

Scriptores historiae Iudaicae universales recentiores.

Salomo ben Virga. SALOMO BEN VIRGA (Rabbi Hispanus, flore circa initium saeculi XV) Historiam Iudaicam conci navit, qua Iudaeorum res ab eversione Hierosolym rum usque ad recentiora tempora describuntur, h quidem epigraphe: שבט יהודה (*Schebet Iuda* i. e. Ti bus Iudae). Archetypum Hebraicum typis expressu est *Mantuae*, *Venetiis*, *Constantinopoli*, *Amstelodа* ac *Pragae* (1609). Iudaei idem in linguam Lusi nicam transtulerunt.... *Georg. Gentius* autem in se monem Latinum, hoc quidem indice: Historia I daica, res Iudaeorum ab eversa aede Hierosolymita ad haec fere tempora usque complexa. *Amst.* 1651.

Chron. Hebr. Chronicon Hebraeorum Maius et Minus. Lati vertit et Commentario perpetuo illustravit IO MEYER. Accedunt *eiusdem* Dissertationes etc. *Am* 1699. 4.

Seder Olam Rabbah seu Chronicon maius bre quidem, at pervetusta est scriptio, cuius Gemara ia meminit, saeculoque post C. N. secundo adscribitu Auctor appellatur R. IOSE vel IOSAEUS fil. CHE PETA, *Zipporensis*. Historiam orbis terrarum e sac fere codice, paucissimis exceptis, inde a prima reru origine usque ad bellum *Bar Cochba*, qui ab Adria Imp. prostratus est, describit: Chronicon autem m nus, iisdem in compendium missis, historiae filum u que ad *Mar Sutra*, qui A. C. 522 vixit, deduc Plura qui de his chronicis eorumque editionibus co gnoscere cupit, eum ablegamus ad I. C. WOLFII Bil Hebr. T. I. p. 491-499. T. III. p. 376. T. IV. p. 1029 f

David Ganz. R. DAVID GANZ circa finem saeculi post C. N XVI scripsit *Zemach David* s. germen Davidis, qu quidem et aliorum populorum fata, maxime tame Iudaeorum, narrantur. *Cf.* Bibl. huius Vol. I. P. I. p. 10

R. *Abra*

[redacted]

R. ABRAHAM fil. R. *Schemuel Zacuth* circa initium saeculi XVI composuit *Sepher Juchasin* s. *librum prosapiarum* sive *familiarum* seu *Stemmatologiam*, eo quidem consilio, ut successionem et seriem doctrinae inde a Mose ad suam aetatem, i. e. an. 1500, deductae ostenderet, atque adeo tum de Israëlitarum tum de gentium regibus, Academiis Iudaeorum, Sorana et Pumbedithana, diversis populi Iudaici fatis etc. praeciperet. Cf. *Wolfii* Bibl. Hebr. T. I. p. 104 sqq. T. III. p. 66 sq. R. Abraham.

R. GEDALIA fil. R. *Iosephi Iachija* medio saeculi XVI edidit *Schalscheleth Hakkabbalah* s. *catenam traditionis*, cuius tamen pars solum prima huc pertinere videtur, scil. Chronologia sacra inde ab Adamo et historia Doctorum Iudaicorum usque ad scriptoris aetatem. Plurima ex Abrahami Sepher Iuchasin et Iosepho Gorionide depromta. Cf. *Wolfii* Bibl. Hebr. T. I. p. 277-280. T. III. p. 169 sq. R. Geda

In censum nostrum quoque veniunt, qui Annales veteris Testamenti condiderunt, ut AUGUSTINUS TORNIEL, IAC. SALIANUS, CHRISTI. SCHOTANUS et IAC. USSERIUS, supra in huius Voluminis Cap. III. Sect. II. commemorati. Referri porro huc possent, qui *Chronologias sacras* condiderunt: sed cum de hisce alibi agetur, ad illos scriptores Christianos progredimur, qui ex instituto historiam veteris sic dicti testamenti et historiam Iudaeorum aut fusiore tractatione, aut compendiis complexi sunt. Annal V. T. Torniel Salian Scho Uss.

PAULLI EBERI Historia Iudaica a reditu ex Babylonia usque ad excidium Hierosolymae. *Witteb.* 1548. 8; Edit. II. *ibid.* 1560. 8. Levis opella! Eber.

Della historia sacra del (GIROLAMO) MUZIO, *Giustinopolitano.* In Venezia 1570. II Tomi in 4. Contra Centuriatores Magdeburgenses. Muzi

IACOBI CAPPELLI (*Pastoris et Prof. Theol. reformatae Sedinensis* † 1624) Historia sacra et exotica ab Adamo usque ad Augustum, demonstrationibus mathe- Capp

mathematicis fulta et documentis ethicis locupletata. *Sedani* 1613. 4.

ude ...ues. BONAVENTURAE ROUSSEAU DE BASOCHES ſacra per compendium hiſtoria, a mundo condito usque ad Chriſtum natum. *Pariſ.* 1634. 8.

Montagu. RICHARD MONTAGU *The Acts and Monuments of the Church before Chriſt incarnate.* Lond. 1642. fol.

du Bois. IACOBI DU BOIS *Oude-Tyds Tyd-Threſoor, ende kerkelikke Hiſtorie, begrijpende de Geſchiedeniſſen onder Godes Volck voorgevallen, van des Weerleds Begin, tot op Jeſu Chriſti Lyden en de Hemelvaart, ende den aanvang van de Tyden des Nieuwen Verbonds.* Tot Leyden 1650. 4.

apine de t. Marie. PASCHAL RAPINE DE SAINTE MARIE *Le Chriſtianiſme naiſſant dans la Gentilité.* T. I, *de la foy des Gentils, où ſont expoſez les myſteres de la divinité ſelon la doctrine des Patriarches, des Egyptiens, des Perſes, des Druydes et des Nations.* Paris 1655. — T. II, *de la Religion des Patriarches etc.* Ibid. 1658. — T. III, *de la ſainteté des premiers ſiécles, de l'origine des Empires, de la vertu des plus grands Princes, et de la ſageſſe des philoſophes.* Ibid. 1659. 4.

Arnauld d'Andilly. ROBERT ARNAULD D'ANDILLY *Hiſtoire de l'ancien Teſtament, tirée de l'Ecriture Sainte.* Paris 1675. fol. ibid. 1675. 4. Mediocribus libris accenſetur.

Gulich. ABRAH. GULICHII (*Prof. Philoſ. Franequerenſis* † 1679) צבא תעתים ſive Theologia prophetica de rebus veteris Teſtamenti. Accedit Praefatio, in eaque Hermeneutica ſacra bipartita. *Amſtelod.* 1675. 4. — Theologiae propheticae *Pars II*, continens res geſtas ab aſcenſione Chriſti in coelum, ad excidium Urbis, Templi et Reipublicae Iudaeorum. Opus poſthumum. *Ibid.* 1684. 4.

Idem Liber, Partes II. Editio ſecunda, infinitis mendis repurgata. *Ibid.* 1690. 4.

Alexander. NATALIS ALEXANDRI (*e Dominicanorum ordine, D. Theol. ac Provincialis ordinis ſui Lutetiae Pari-*

ſiorum,

[redacted]

siorum, *nati Rotomagi* 1639, *denati* 1724.) Historia ecclesiastica veteris novique Testamenti, ab orbe condito ad annum post C. N. 1600, et in loca eiusdem insignia Dissertationes historicae, chronologicae, criticae, dogmaticae, in VIII Tomos divisa, ante quidem (a. 1676 sqq.) per partes, nunc autem coniunctim et accuratius edita, rerum novarum accessione, scholiis et indicibus aucta, illustrata, ornata. *Paris.* 1699. VIII Voll. in fol. *ibid.* 1714. VII Voll. in fol. *Florentiae* 1736. IX Voll. in fol. (a P. *Mansi* locupletata) *Lucae* 1754. IX Voll. in fol. *Venet.* 1771. IX Voll. in fol. Editio prima hos fere titulos prae se ferebat: *Selecta historiae eccl. N. T. capita etc.* et *Selecta hist. eccl. V. T. capita.* — Nova editio paratur Bingae. — Raram quidem diligentiam in hoc opere conquirendo exseruit Alexander: sed ἀκρίβεια in veritate indaganda et diiudicanda illi defuit. Plura de ipso opere eiusque adversariis hoc loco monere non attinet.

IOAN. IACOBI SCHUDT (*Rectoris scholae Francofurtanae ad Moenum* † 1722) Compendium historiae Iudaicae, de origine, incrementis, et rebus gestis Iudaeorum, ad ductum Iustini lib. XXXIV, potissimum ex gentilium scriptoribus collectum. *Francof. ad Moen.* 1700. 8. — Tribus libris auctor integrum negotium absolvit. In primo mox ab initio tria priora capita e Iustini libro tricesimo sexto, tanquam historiae suae fundamentum exhibuit, fidemque dehinc scriptorum gentilium in tradendis rebus Iudaeorum admodum suspectam esse innuit. Congessit tamen et examinavit, quae de gentis Iudaicae origine et vicissitudinibus, institutis et moribus tradidere. Convicia Gentilium in Iudaeos explosit, odium istorum et profanum religionis Iudaicae contemtum simul accusans; nec convicia mendaciaque reticet, quibus Gentiles Christianos, quos cum Iudaeis saepius confundant, cavillentur. In secundo libro de Palaestina agit, eiusque proventus ac fructus celebrat. Mare postea mortuum et regio- Schudt.

Q 2 nem

nem Sodomiticam eiusque memorabilia ex ſcriptoribus profanis illuſtrat. In tertio libro fata et mutationes reipublicae ac gentis Iudaicae ad recentiora usque tempora narrat.

Spanheim. FRID. SPANHEMII Hiſtoria eccleſiaſtica, a condito Adamo ad aeram chriſtianam. Inſeruntur ſynchroniſmi inſigniores hiſtoricae exoticae; in *eiusd.* Opp. (*Lugd. Bat.* 1701. fol.) T. I. p. 253-506.

Leidekker. MELCH. LEIDEKKERI de republica Hebraeorum Libri XII. *Amſtel.* 1704. fol. Opus ſupra iam laudatum.

Turck. GUIL. TURCKII Specimen hiſtoriae ſacrae a mundo condito ad excidium Iſraëlitarum, una cum primordiis gentium Aſſyriorum et Babyloniorum. *Halae* 1712. 8.

Crull. J. CRULL's *Jewiſh Hiſtory from the creation of the World, to his preſent time.* London 1708. II Voll. in 8. — Anglus compendium exhibet Ioſephi, ſecundum verſionem Anglicam Rogerii l'Eſtrange, et eiusdem continuationem ex variis monimentis, legibus Imperii, decretis Conciliorum, Miſchna, Thalmude, Maimonide, Beniamine de Tudela, Leone de Modena, Seldeno, Spencero, Basnagio, aliisque collectam. Duas praemiſit Diſſertationes, in quarum priore vitam et religionem Fl. Ioſephi perſequitur, eiusque teſtimonium de Chriſto expendit: poſteriore chronologiam Ioſephi, qua in libris ſuis uſus eſt, cum illa codicis Hebraei et LXX confert. Cf. *Acta Erud.* 1709. p. 203 ſqq.

Buddeus. IO. FRANC. BUDDEI Hiſtoria eccleſiaſtica veteris Teſtamenti ab orbe condito usque ad Chriſtum natum, variis obſervationibus illuſtrata. Tomus I. *Halae Magdeb.* 1715. Tomus II. *Ibid.* 1718. 4. Prior 1718 et poſterior 1721 *ibid.* iterum editus eſt. Ordine et litteraturae copia maxime ſeſe commendavit opus, etiam exteris. Univerſam veteris Teſtamenti hiſtoriam eccleſiaſticam in duas periodos maiores,

quarum

[redacted]

quarum altera a mundi et ecclesiae origine ad Mosen, altera a Mose ad Christum usque progreditur, auctor distribuit. Utriusque minora intervalla secundum praecipuas, quas ecclesia subiit, mutationes constituit. In singulis istis intervallis minoribus primum fata ecclesiae, simulque initio patriarcharum, deinde populi Israëlitici et Iudaici, luculenter descripsit, tum, quae religionis et doctrinae, quae cultus Dei externi, quae matrimoniorum, et, ubi res istud postulavit, status civilis ratio fuerit, exposuit; nec litterarum studia, librosque, qualibet aetate editos, praetermisit. Exoticorum scriptorum testimoniis, quantum fieri potuit, historiam sacram, praesertim, quae de rebus Hebraeorum narrat, confirmavit. Tandem et reliquarum gentium, quae ista aetate celebritatem quandam consecutae sunt, earum maxime, quibus cum Hebraeis varia intercesserunt commercia, historiam subiunxit.

HUMPHREY PRIDEAUX (D. Theol. et Decani Norvicensis † 1724) *The Old and New Testament connected in the History of the Jews and Neighbouring Nations, from the Declension of the Kingsdoms of Israel and Judah to the Time of Christ,* Vol. I. *London* 1716. recus. *ibid.* eod.; tertiaque vice *ibid.* 1717. 8. Vol. II. *ibid.* 1718. 8. Saepius postea variis formis opus recusum fuit, v. c. nona vice *Lond.* 1725. IV Voll. in 8. Interpretationem habemus *Theotiscam* satis accuratam, ab *Aug. Tittelio* elaboratam, *Dresdae* 1721. II Voll. in 4. c. figg. aen. Editio altera emendatior auctiorque *ibid.* 1726. II Voll. in 4. Versio *Francogallica* inscripta: *Histoire des Juifs* etc. prodiit *Amsterd.* 1722. V Voll. c. figg. aen. *Basil.* 1725. III Voll. in 8. *Paris* 1726. VII Voll. in 12. c. figg. aen. *Amsterd,* 1728. VI Voll. in 12. c. figg. aen. *Ibid.* 1744. II Voll. in 4. Editioni Parisinae additae sunt mappae nonnullae geographicae a *Delislio* recens confectae, cum editionibus Amstelaedamensibus et recentioribus archetypi editionibus insint mappulae Cellarianae. Adiectae etiam sunt

Prideaux

Q 3 Pari-

Parisinae epistolae *Turneminii*, statim laudandae. Versio *Belgica* a *Ioan. Drieberge* condita typis expressa est *Lugd. Bat.* 1722. 1723. II Voll. in 4. c. figg. aen. Interpres Belgicus singularem adhibuit diligentiam cum in corrigendis variis archetypi mendis et erroribus, tum in chartis geographicis emendandis; addidit etiam tabulam chronologicam secundum diversas tempus computandi rationes. — Operis ratio ita comparata est, ut, quae scriptores sacri veteris Testamenti tradunt, gentilium scriptorum testimoniis confirmentur; quod dum auctor agit, historiam Hebraicam cum historia aliorum populorum aptissime connectit, et eo, quo quodlibet contigit tempore, narrat, incipiendo a regno Achazi, patris Ezechiae, et progrediendo usque ad adscensionem Christi in coelum. Nullam hinc praetermittit occasionem, historiam Hebraeorum variaque codicis sacri oracula illustrandi, subinde et chronologiam scriptorum ethnicorum cum chronologia sacra conciliat. Praeeuntes sane hac in re iam sibi habuit *Iac. Usserium*, *Ioan. Marshamum*, *Ioan. Iac. Schudtium*, aliosque; nec desunt, qui iamdudum eadem tradiderunt, quae ipse affert: apta tamen atque concinna rerum omnium connexio, novitatis gratiam libro huic conciliavit.

Tournemine. RENE' JOSEPH TOURNEMINE *Eclaircissemens sur quelques endroits de l'histoire des Juifs de Mr. Prideaux;* in *Mém. de Trevoux* a. 1727. *Janv.* p. 5 - 36.

Lettre d'un Anonyme sur l'edition de l'Histoire des Juifs par Mr. Prideaux faite à Paris; in *Biblioth. Françoise* T. VII. p. 145 - 172.

Shukford. SAM. SHUKFORD (verbi divini ministri Scheltonensis in Anglia † . . . .) *The sacred and profane History of the World connected, from the Creation of the World, to the Dissolution of the Assyrian Empire at the Death of Sardanapalus, and to the Declension of the Kingdoms of Judah and Israel under the Reigns of Ahaz and Pekah.* London 1728. II Voll. III Vol. ibid. 1738. 8.

Tho-

[redacted]

Theotifce a *Theodoro Arnold*, cum praefatione *Chfiph. Vollii* de cautionibus in coniecturis exegeticis adhi-iendis. *Berlin* u. *Potsdam* 1731–1738. II Voll. in 4. *Francogallice* a *I. P. Bernard*, qui etiam annotationes dfperfit, *Lugd. Bat.* 1738. II Voll. in 12 mai. *Parif.* 752. III Voll. in 12 mai. — Hoc opus in Prideauxii brum introductionis inftar effe poteft, quia tempora ntiquiora illuftrat, licet non eodem ingenii acumine arique eruditione elaboratum fit.

AUGUSTIN CALMET *Hiftoire fainte de l'ancien et u nouveau Teftament, pour fervir d'introduction à l'Hiftoire ecclefiaftique de l'Abbé* Fleury. *à Paris* 1718. II oll. in 4. *Ibid.* 1725. VII Voll. in 12 mai. *Ibid.* 1737. *V* Voll. in 4. *Ibid.* 1770. V Voll. in 4. THOMAS TACKHOUSE opus Anglice reddidit paffimque auxit, *ond.* 1740. II Voll. in fol. Ambo novas hiftoriae Hebraicae difquifitiones haud afferunt: docte vero ufi int aliorum lucubrationibus easque aptiffime concinarunt. Licet infcriptio novi quoque Teftamenti hiftoriam polliceatur, hoc tamen nomine illud folum intelligit temporis intervallum, quod ab afcenfione Chrifti in coelum usque ad deftructam urbem Hierofolymam effluxit. Namque eo usque, ceu ad finem vaticiniorum veteris Teftamenti, progreditur. Differtio praemiffa eft de praeftantia hiftoriae Ebraeorum ae hiftoria aliarum gentium. Calmet.

IOACH. LANGII (*D. et Prof. Theol. Halenfis* † 744) Hiftoria ecclefiaftica veteris Teftamenti, a mun-condito per feptem periodos usque ad Chriftum na-m, cum ifagoge exegetica in libros facros praecipue ftoricos. Accedunt Synchronifmi hiftoriae exotiie civilis et litterariae, fpeciatim philofophicae. *Halae lagdeb.* 1718. 4. — Melioribus libris hoc ceffit opus, cet non fine ftudio fingulari elaboratum fit. Langii.

IOH. IAC. SCHMIDT *Biblifcher* i *inleitung zur biblifchen Hiftorie und* i *heilen, der Geographie, Chronologie,* , L

versal-Historie, biblischen Scribenten, Abgötter-Historie und Antiquitäten. Leipz. 1728. 8 mai.

Berruyer. ISAAC JOSEPH BERRUYER (Iesuitae † 1758) *Histoire du Peuple de Dieu, depuis son origine jusqu'à la naissance du Messie, tirée des seuls livres saints, ou le texte sacré des livres de l'ancien Testament, reduit en un corps d'histoire.* à Paris 1728. VII Voll. in 4. f. X Voll. in 12. Rara est prima haec editio, quia in sequentibus multa, propter quae auctor reprehensus erat, sunt omissa. Sexta editio, a. 1734 typis expressa, varias contra habet additiones, quas auctor eorum in gratiam, qui unam e prioribus possederint, volumine quodam comprehendit, hac quidem epigraphe: *Supplément à la premiere edition de l'Histoire du Peuple de Dieu, tiré de la nouvelle edition de 1734, contenant la suite des Propheties de l'Ancien Testament, l'Histoire de Job, les Cartes, des sommaires chronologiques et une Table. Par le* P. I. J. Berruyer, *de la C. de Jesus.* Paris 1734. 4. Editio octava prodiit *Paris.* 1738. VII Voll. in 4. Plures post annos dedit auctor continuationem operis, hoc titulo: *Histoire du Peuple de Dieu depuis la naissance du Messie jusqu'à la fin de la Sinagogue. Par le* P. I. J. BERRUYER *à la Haye* (f. potius Parisiis) 1755. IV Voll. in 4. Absolutum tandem est opus duobus voluminibus aliis, quibus tamen facile carere possis, sic inscriptis: *Histoire du Peuple de Dieu, ou Paraphrase Litterale des Epitres des Apôtres, d'après le Commentaire Latin du P. Hardouin, de la Comp. de Jesus, imprimé à Amsterdam en* 1741. *Par le* P. I. J. BERRUYER etc. *à la Haye* (f. potius Parisiis) 1757. II Voll. in 4. — *Italice* septem priora Volumina (forte etiam quatuor posteriora?) reddidit *Franc. di Canziano Franceschini.* Venet. 1741. VII Voll. in 4. — *Hispanice* P. *Espinosa*, Madriti . . . . in 4. — *Polonice* Princeps *Mich. Wiesnowiecki*, Varsaviae 1748. . . . . — Tantum hoc opus plausum tulit, cum propter narrandi genus, quo auctor usus est, facile, ingeniosum ac elegans, tum propter adversarios plures,

plures, qui varias autoris sententias acriter impugnarunt, regisque adeo consiliarios contra illum excitarunt. Haud quidem prorsus immerito. Nam primo Harduini chronologiam temerariam atque deformationem historiae Hebraicae retinuit et sic exornavit, ut Berruyerii opus ulterior expositio ac defensio HARDUINI Chronologiae veteris Testamenti, ad vulgatam versionem exactae et nummis antiquis illustratae, videri possit. (Prodiit iste Harduini liber *Paris.* 1697. 4. *Lips.* 1700. 4; et inter eiusdem opera selecta *Amst.* 1710. fol. Mutata tamen sunt varia in hac libri repetitione, superiorum quidem iussu.) Deinde vaticinia de Christo variis modis auctor detorsit. Denique narratio ipsa haud raro futilitate, protervia, leporeque inepto laborat. Hinc factum, ut omnis Berruyerii historia a popularibus eius *le Roman de la Bible* appellata fuerit. — Cf. Exemplum iudicii revisorum in Collegio Romano soc. Iesu, de libro Gallico, cui titulus: *Histoire du Peuple de Dieu*, etc. nunc primum ex MS. publicatum cura et observationibus *Magni Crusii; in Parergis Gottingens.* (1736. 8) T. I. L. I. p. 81-93. Cf. etiam de operis argumento BAUMGARTENII *Nachrichten von merkwürdigen Büchern* T. VII. p. 236-256.

WILLIAM WATTON'S *Discourse of* [illegible] *Religion and Laws of the Jews, now first* [illegible] *his original Manuscripts;* in *Present State of t*[illegible] *publick of Letters* a. 1731. Vol. VII. p. 5-2[illegible] 123-133.

THOMAS BRETT'S *General History of the World, from the creation to the destruction of Jerusalem by Nebuchadnezzar, being the period, with which the old Testament concludes, wherein the sacred and prophane history is corrected, de septuagint and Hebrew Chronology compared and adjusted to the years before Christ.* London 1732. 8. — Insunt varia, quae auctori laudes conciliarunt, licet chronologiam secutus sit minus probabilem,

bilem, quam libro a. 1730 edito (C gical Essay) defendere studuit.

Rambach. IOH. IAC. RAMBACHS (*D. et Prof. Theol. ac Superintendentis Gissensis* † 1735) Collegium historiae ecclesiasticae vet. test. *oder ausführlicher und gründlicher Discours über die Kirchenhistorie des alten Test. herausgegeben von* Ernst Frid. Neubauer. *Frankf. u. Leipzig* 1737. 4. — Commendatur tanquam utilis illustratio historiae eccl. V. T. Buddeanae.

Campbell. JOHN CAMPBELL'S *History of the Old Testament, digested according to the Order of Time in which the several Things mentioned therein were transacted, connected with Profane History, and illustrated with Notes etc. To which is prefixed the Life of Moses* etc. *Adorned with Five very Curious large Copper-Plates representing the Works of the Creation.* London 1738. II Voll. in fol.

Mahy. (BERNARD MAHY, (Iesuitae) *Histoire du peuple Hebreu, tirée de l'Ecriture Sainte, depuis la creation du monde jusqu'à la ruine entiere de la Sinagogue sous Tite et Vespasien.* à Liége 1742. III Voll. in 8. — Simia fere Berruyerii, cuius ampliorem historiam contraxit, novisque, si Diis placet, illecebris condivit, tanta praeditus arrogantia, ut foetui suo plus utilitatis tribuerit, quam codici sacro.

Waehner. ANDR. GEO. WAEHNERI Antiquitates Ebraeorum, de Israeliticae gentis origine, fatis etc. supra laudatae.

Kern der Kirchenhistorie. *Kern der Kirchenhistorie (alten Testaments) im weltlichen, geistlichen und Hausstande, nach Anleitung der Rechenbergischen Summarien und Junckerischen Grundlegung in Tabellen verfasst.* Leipz. u. Torgau 1746. 4.

Holberg. LUDWIG HOLBERGS, Freyherrn der Baronie Holberg, *Jüdische Geschichte von Erschaffung der Welt bis auf gegenwärtige Zeiten; aus dem Dänischen übersetzt von* Georg Aug. Detharding. *Altona u. Flensburg* 1747. II Voll. in 4. — Quo anno archetypum Danicum prodierit, ignoramus. Habet autem interpretatio

Theo-

[redacted]

Theotisca hoc sibi primum, quod multa additamenta, ab *Holbergio* praetermissa, suis quaeque locis sint inserta. Historia ipsa continua serie ex optimis quibusque scriptoribus *Iosepho*, *Prideauxio*, *Basnagio*, ac aliis, qui hanc vel illam partem historiae Iudaicae, vel ritus Iudaeorum atque consuetudines illustraverunt, concinnata; nec neglexit auctor historiam universalem ab aliquot eruditis Britannis paratam, quousque illa tum prostabat; in recentiore autem historia multo usui ipsi fuit *Schudtius* ante memoratus. Nova hoc in opere frustra quaesiveris.

BARTH. GAII Epitome historico-chronologica gestorum omnium Patriarcharum, Ducum, Iudicum, Regum et Pontificum populi Hebraici, ab Adam ad Agrippam usque iuniorem, propriis uniuscuiusque iconibus aucta et illustrata: accedunt effigies regum Babyloniorum, Persarum, Graecorum ac Ptolemaeorum, quibus gens Hebraea subiecta paruit. *Romae* 1751. fol. Gaius.

Abrégé chronologique de l'histoire des Juifs jusqu'à la ruine de Jerusalem — avec des Discours entre chaque epoque. à Paris 1759. 8. Abrégé Chron.

Discours sur l'histoire des Juifs, depuis le commencement du monde jusqu'à la destruction de Jerusalem par les Romains, pour faciliter aux jeunes personnes de l'un et de l'autre sexe l'intelligence des figures de la Bible et de l'histoire sainte par Mr. P. D. (PERNIN DES CHAUVANETTES) à Vienne 1763. 8. — Libellus iuventuti scriptus stilo facili, haud raro etiam negligente. Chauvenettes.

JEAN SALCHLI (Prof. linguae Hebraicae et Catechetices Lausaniensis) *Apologie de l'histoire du peuple Juif.* à Lausanne 1770. 12. — Contra *Voltarium*, qui odium suum capitale adversus gentem Iudaicam, vel potius adversus historiam huius populi sacram exseruit, capite primo libelli: *Melanges de litterature, d'histoire et de philosophie.* Salchli.

Essays

Essays sur les Juifs. *Essays historiques et critiques sur les Juifs anc moderne̲s, ou Supplément aux mœurs des Israeli l'Abbé Fleuri; ouvrage tiré des meilleurs commenta Protestans et accommodé aux usages de Catholi* Lyon 1771. II Voll. in 12. — Scriptoribus q Protestantium, aut eorum tantum, qui Franco scripserunt, auctor anonymus usus est, eorum adeo usurpatis. Varia historiae Iudaicae capita, tamen ordine haud adhibito, illustrare studuit.

Zickler. FRID. SAMUEL ZICKLERS (D. et Prof. Ienensis † 1779) *Entwurf der Kirchengeschichte ten Testaments.* Iena 1774. *Zweyter Theil.* Ibid. 8. — Nec ordine iusto, nec disquisitionibus nec stilo probabili haec compilatio gaudet. Pr est narratio, succo et sanguine carens, usque ad imperii Maccabaeorum.

Bastholm. CHRISTIAN BASTHOLMS (D. Theol. e ac concionatoris aulici Hafniensis) *Jödiske I fra Verdens Skabelse til Jerusalems sidste Odelägge* Kopenhagen 1777. II Voll. in 8. — Holbergii ria gentis Iudaicae Danice elaborata manca v Bastholmio, ideoque perfectiorem Danico idi exhibere studuit, optimis quidem adiutus subsidi ditis notis historicis, geographicis, chronolog criticis. De legibus Hebraeorum civilibus atq cris singulari opere agere promisit.

Büsching. ANTON FRIEDRICH BÜSCHINGS — *Ge te der jüdischen Religion oder des Gesetzes; ein Gru* Berlin 1779. 8. — Inscriptio libelli sperare ta iubet historiam religionis Iudaicae: at inest hi populi ipsa, breviter quidem, sed dextre deli Veterem Iudaeorum historiam auctor deduxit ad Constantinum et Iulianum Imperatores: no usque ad tempora nostra. Varia contra libellur nihilo minus utilem monentur in *Allgem. deut. Bi* XLI. p. 576 sqq.

J. L. MAIZONNET, *Pasteur Emerite de l'Eglise Wallonne de Delft, Histoire du Peuple d'Israël, depuis la création du monde jusqu'à leur retour de la captivité de Babylone.* à Rotterdam 1780. V Voll. in 8. Maizon

III. *Scriptores de historia Patriarcharum usque ad Mosen.*

(CASP. TURNERI) *Buch der Altväter des Israeliti-schen Volks.* Wittenberg 1536. 4. Turner

GEORG. WICELII (*post fata varia religionisque, quam confitebatur Lutheranam, mutationem sacerdos Romano-catholicus, obiit Moguntiae* 1573) Catalogus Sanctorum veteris testamenti, sacris e bibliis erudite contextus. *Colon.* 1549. 8. Wiceli

IOACH. PERIONII (*Monachi Benedictini et D. Theol. Francogallici* † 1559) de sanctorum virorum, qui Patriarchae ab ecclesia appellantur, rebus gestis ac vitis liber. *Lutetiae* 1555. 4. Perion

IOH. THOMAE FREIGII Mosaicus, continens historiam ecclesiasticam 2494 annorum, ab orbe condito usque ad Mosis mortem. *Basil.* 1583. 8. Freig

ULRICI BOLLINGERI Hodoeporica, sive itinera Sanctorum Patriarcharum, Abrahami, Isaaci, Lothi et Iosephi, scripta carmine elegiaco. *Tubing.* 1595. 8. Bolling

IACOBI BOULDUC (*Monachi Capucini, Bononia oriundi*) de ecclesia ante legem libri III, in quibus indicatur, quis a mundi principio usque ad Moysen fuerit ordo ecclesiae, quae festa, quae templa, quae sacrificia, qui ministri, quive ritus et cerimoniae. *Lugd.* 1626. 8. Editio secunda, correctione, dispositione et rerum accessione multo illustrior. *Paris.* 1630. 4. — Subtilitas ubique fere desideratur: placuisse vero sibi visus est auctor assertis insolitis atque, paene dixerim, insulsis. Bould

NIC.

Talon. NIC. TALON (Iesuitae Francogallici superioris saeculi) *l'Histoire Sainte (depuis la creation d'Adam jusqu'à la mort de Moyse). Seconde edition. à Paris* 1641. 4.

Matthiae. CHRISTI. MATTHIAE (*Meldorpio-Ditmarsi, D. Theol. Professoris sacrorumque antistitis Sorani, Ultrajecti ad Rhenum post fata varia privatam vitam agentis* † 1655) Historia Patriarcharum, in qua illorum ortus, progressus atque egressus methodo nova et artificiosa describuntur, ac ad usum ecclesiasticum, politicum, et oeconomicum accommodantur. *Lubecae* 1642. 4. Opus appellatur accuratum multorumque eruditorum elogiis celebratum.

Heidegger. IOH. HENR. HEIDEGGERI de historia sacra Patriarcharum exercitationes selectae. T. I. *Amstelod.* 1667. T. II. *Ibid.* 1671. 4.

Mezger. PAULI MEZGER (*Monachi Benedictini*) sacra historia de gentis Hebraicae ortu, progressu, bene et male gestis, variaque fortuna, sub Patriarchis, Ducibus, Iudicibus, Regibus, ab Abrahamo usque ad ultimum Regem et captivitatem Babylonicam etc. Libri V. *Aug. Vind.* et *Dilingae* 1700. fol. — Multa ad rem haud pertinentia in hoc opere sunt profusa.

Cleyton. ROB. CLEYTON (*Lord-Eveque de Clogher en Irlande*) *Introduction à l'histoire des Juifs depuis le deluge jusqu'à la fin du gouvernement de Moyse, où en defendant la Chronologie du texte Hebreu on compare et concilie les faits rapportés dans le Pentateuque avec les plus anciens histoires, et où avec quelques conjectures sur l'etat de l'Egypte ancienne on trouvera trois cartes destinées à marquer les campemens des enfans d'Israel. Traduite de l'Anglois.* à Leide 1752. 4. Annus, quo archetypum prodierit, nobis haud innotuit. Contenta titulus indicat. Crambe centies cocta sat male recocta!

PHILO-

PHILONIS, *Iudaei*, vita Sapientis per doctrinam erfecti, siue de legibus non scriptis, hoc est, de *Ibrahamo*; in *eius* Opp. Philo.

Idem de migratione *Abrahami*; *ibid.*

NIC. ABRAMI Abraham, siue de *Abraham* Patriarcha Liber; in *eiusd.* Pharo vet. test. p. 168-197. Abram.

AEGID. STRAUCHII Diss. de anno natiuitatis *Ibrahami*, vocationis eiusdem et 430 mansionis Israelitarum in Aegypto. *Viteb.* 1653. 4; et in *Ikenii* et *Hasei* Thes. nov. theol. philol. T. I. p. 269-274. Strauch.

IOACH. LEISTENII Disputatio chronologica de ero *Abrahami* natali. *Leucopetrae* 1667. 4. Leistenius.

Dissertation sur le degré de parenté qui étoit entre ıbraham *et* Sara *sa femme;* dans les Mém. de Trevoux 1709. Juin p. 1053-1092.

MART. CHLADENII Exercitatio de conciliatione C Iosis et Stephani circa annos *Abrahami* ad Actor. VII, *Viteb.* 1710. 4.

IOH. VALENT. STEGMAYER Diss. chr D- ilologica de *Abrahamo* peregrinante c ı ı p. *Ienae* 1714. 4.

IOH. REINH. RUS Diss. de *Abrami* evocatione ɛ Ur. *Ienae* 1718. 4. Rus.

IOH. GEORG. MICHAELIS Diss. de *Abrahamo* et *Isaaco*, a Graecis in Hyricum et Orionem conversis; *Bibl. Brem.* Class. VI. Fasc. I. p. 51-84 (Bremae 722. 8. Michaelis.

ERN. FRID. BUCERI Disquisitio de exitu *Abrahami* ex Haran, vivo, non mortuo patre Tharah, ad ctor. VII, 4. *Lips.* 1751. 4. Bucerus.

SEB. SCHMIDII Diss. de numero familiae *Iacobeae* ad Genes. XLVI, 26. 27. hab. 1688. recus. *Witb.* 1712. 4; et in *Thes. theol. philol.* T. I. p. 246-261. Schmid.

Lettre sur la manière de concilier Moyse avec lui même et avec St. Etienne au sujet du nombre des personnes de-

de la famille de Jacob, qui vinrent en Egypte; dans les Nouvelles de la rep. des lettr. 1704. Fevr. p. 165-175.

Lettre de Mr. DE MAROLLES *pour servir de reponse à la précédente;* ibid. Avril p. 403-411.

Lettre de l'auteur de la conciliation de Moyse avec St. Etienne, contenant des remarques sur le même sujet; ibid. Nov. p. 491-511.

Lettre sur quelques difficultez touchant cette conciliation; ibid. 1705. Mars p. 265-285.

Anonymi *offenbahre Zusammenstimmung* St. Stephani *mit Mose, in der Anzahl der Personen des Hauses* Jacob; *in den Teutschen* Actis Erud. T. XI. p. 209-222.

Philo. PHILONIS, *Iudaei*, vita viri civilis, sive de *Ioseph;* in *eiusd.* Opp.

Boeclerus. IOH. HENR. BOECLERI Iosephus Philonis (recensio vitae Iosephi a Philone scriptae); in *eiusd.* Diss. acadd. (*Argent.* 1710. 4.) T. II. p. 404-424.

Strigelius. VICTORINI STRIGELII Oratio de Patriarcha *Ioseph. Lips.* 1564. 8.

Leo. IOH. GOTTFR. LEO Diss. de castitate *Iosephi* triumphante. *Lips.* 1712. 4.

Burcard. IOH. BALTH. BURCARDI Oratio de criminibus *Iosepho* Patriarchae a Morgano impactis; hab. 1746; in *Museo Helvet.* Vol. I. P. III. p. 355-373.

Ansaldi. CASTI INNOCENT. ANSALDI *Iosephi*, Aegypti olim proregis, religio a criminationibus Basnagii vindicata. *Nap.* 1738. 8. *Venet.* 1741. 8. *Brixiae* 1747. 8.

Pfeiffer. AUG. PFEIFFERI Exercitatio de Zophnat Paneach, cognomine *Iosephi*, quo a Pharaone cohonestatus legitur Genes. XLI, 43; post *eiusd.* Dubia vexata Script. S. (*Vitemb.* 1713. 4.) p. 1059-1080; et in *eiusd.* Opp. philol. (*Ultraj.* 1704. 4.) p. 564-574.

Boccius. MICH. BOCCII Diss. de titulo *Iosephi* honorario ad Genes. XLI, 43; in *Thes. theol. philol.* T. I. p. 235-238.

IOH

[redacted]

IOH. IOACH. SCHROEDERI Diff. de voce אברך ad Genef. XLI, 43; in *Thef. nov. theol. philol.* p. 211-213.

ANDR. CONR. WERNERI Obf. philol. de nomine We
אברך *Iofepho* honoris ergo impofito; in *Parerg. Gottingenf.* (Gotting. 1738. 8.) T. I. Lib. IV. p. 131-140.

IOH. BENED. CARPZOVII Diff. philol. de fepul- Carp
tura Iofephi Patriarchae. *Lipf.* 1697. 4; et inter *eiusd.* Difpp. acadd. p. 1670-1722.

IV. *Scriptores de vita et morte Mofis.*

PHILONIS, *Iudaei*, de vita Mofis Libri III; in Phil
eius Opp. — Eadem vita, Latine *Petro Franc. Zino* interprete; in *Laur. Surii* Vitis Sanctor. d. 4 Sept. p. 35-62.

De vita et morte Mofis Libri III, Hebraice ab anonymo Rabbi confcripti, primum quidem *Conftantinopoli* 1518, hinc *Venet.* 1585, iterumque 1605. 8, cum aliis opufculis editi, cura *Gilberti Gaulmini*, ICti Francogallici, Hebraice cum eiusdem verfione Latina et eruditis obfervationibus prodierunt *Parif.* 1629. 8; ex qua editione recudi curavit *Ioh. Alb. Fabricius* interpretationem illorum Latinam, notis Gaulminianis munitam, *Hamburgi* 1714. 8.

IUL. BARTOLOCCII de Mofe Propheta fecundum Hebraeos Differtatio; in *eius* Bibl. Rabbin. P. IV. p. 115-218.

Hiftoire de Moïfe tirée de l'Ecriture fainte et des Hug
Saints Peres. Par le P. HUGO, *alors Prémontré, puis evêque de Ptolémaïde.* à Luxenbourg 1699. 8. Libris mediocribus accenfetur.

Das Leben Mofis und deffen Schriften; im *Neueröffneten Mufeo. 1fte Oeffnung* p. 1-22. *Leipz.* 1714. 8.

JOHN CAMPBELL'S *Life of Mofes;* praemiffa Campb
eiusd. *Hiftory of the old Teft.* (Lond. 1738. fol.) Fol. I-XLIV.

irtigny. *Particularitez Romanesques de la Vie de Moïse, inventées par les anciens Rabbins;* dans les Nouv. Mém. d'hist. et de litterat. de Mr. D'ARTIGNY T. I. p. 70-81.

asaeus. IAC. HASAEI Animadversiones ad testimonia de Mose eiusque Pentateucho, ab illustr. Huetio collecta, in *Biblioth. Bremens.* Class. VI. Fasc. V. n. 1. p. 769
luetius. sqq. — Cf. HUETII Demonstr. Evang. p. 75-311. ed. Lips. 1694. 4.

Hess. *Geschichte Mosis, von dem Verfasser der Geschichte Jesu* (IOH. IAC. HESS, verbi divini ministro Tigurino). *Zürich* 1778. II Voll. in 8 mai. — Inter reliquos huius generis libros sine dubio optimus. Cf. *Allg. deutsch. Bibl.* T. XXXVIII. p. 424 sqq.

* * *

cheurer. SAM. SCHEURERI Disquisitio de nomine *Mosis;* in *Ikenii* et *Hasaei* Thes. novo theol. philol. T. I. p. 255-259.

ncaeus. FRANC. MONCAEI historia apparitionum divinarum duarum, eius, quae de rubo, et proximae, quae in Aegyptum reverteriti in diversorio *Mosi* facta; in *Th. Crenii* Opusc. Fasc. IX. p. 257-368.

schmuth IOH. FRISCHMUTH Oratio de pontificatu *Mosis*, a *Bartholdo Nihusio* irrito conatu et frustra asserto, dicta a. 1649, recusa *Ienae* 1673. 4.

eusling. CHRISTI. FRID. HEUSLING Diss. theol. litteraria, *Mosen*, qua enutritum omni Aegyptiorum sapientia, non coecum esse corundem in cultu V. T. ceremoniali imitatorem, sed regni Aegyptiaci candidatum. *Servestae* 1718. 4.

Catten-urch. ADRIANI A CATTENBURCH Syntagma sapientiae Mosaicae. *Amstel.* 1737. 4.

Beer. FERD. WILH. BEERS *Erläuterung einer Nachricht des Apions von* Mosis *Geschicklichkeit in Wissenschaften;* in eiusd. *Abhandlungen zur Erläuterung der alten Zeitrechnung und Geschichte* (Leipzig 1752. 8.) p. 243-263.

CORNEL.

[redacted]

CORNEL. DIETER. KOCH Disqu. de eloquentia et poësi *Mosis. Helmst.* 1700. 4. Koch.

DAN. GUIL. MOLLERI Diss. de *Mose* philosopho. *Altorf.* 1707. 4. Moller.

IOH. HENR. MAII Specimen philosophiae Mosaicae, scriptum a. 1707; recus. in *eiusd.* Exercitt. select. philol. et exeg. (*Francof.* 1711. 4.) p. 401-408. Maius.

PETRI REGIS, *Monregalensis, sacr. litt. et lingu. orient. in Reg. Taurinensi Athenaeo Prof.* Moses Legislator, seu de Mosaicarum legum praestantia. *Taurini* 1779. 4. — Auctor orationem suam inauguralem exhibet, cum annotationibus copiosissimis, quibus docte explicantur et illustrantur, quae breviter in ista dixerat. Rectius forte librum referas inter istos, quos supra de legibus Hebraeorum recensuimus. Cf. *Götting. gel. Anz.* a. 1782. p. 241 sqq. Rex.

C. G. DERLING *Muthmassungen von der Gestalt Mosis;* in *Braunschw. Anzeigen* a. 1745. p. 1865-1869. Derling

IOH. BENED. CARPZOVII Diss. de nummis, *Mosis* effigiem cornutam exhibentibus. *Lips.* 1659. 4; et inter *eiusd.* Dispp. acadd. p. 101-133. Carpzo

MICH. LIEBENTANTZ Diss. de facie *Mosis*, quam pingunt, cornuta. Editio nova. *Witteb.* 1749. 4; et in *Menthii* Thes. T. I. p. 311 sqq. Liebentantz.

CASP. CALVOER de radiante vultu Mosis; in *eiusd.* gloria Mosis Diss. 3. p. 101 sqq. Calvoer

SAL. DEYLING de vultu Mosis radiante; in *eiusd.* Obss. sacr. T. III. p. 63 sqq. Deylin

JOH. JAC. RAMBACHS *Anmerkung von Mose, einem Martyrer in seinem Leben und nach seinem Tode;* im Hessischen Hebopfer (*Giessen* 1734. 8.) Stück I. p. 26-64. Rambac

ANDR. SENNERTI Exercitatio philol. ad Deut. XXXIV, 5-8. de morte et sepultura Mosis. *Viteb.* 1656. 4. Senn

ANT. CREGUTI Commentatio de morte Mosis; in *eiusd.* Revelatore arcan. p. 957-996. C

Gerhard. IOH. ERN. GERHARDI Diss. de sepultura *Mosis* ad Deut. XXXIV, 6. *Ienae* 1667. 4; et in *Thes. theol. philol.* T. I. p. 403-418; et in *Menthii* Thes. T. I. p. 403 sqq.

Bartsch. IOH. BARTSCH Exercitatio philol. de sepulcro *Mosis*. *Lips.* 1703. 4.

Schmid. IOH. ANDR. SCHMIDII Diss. theol. exeg. de morte *Mosis*. *Helmst.* 1703. 4.

Cramer. IOH. RUD. CRAMER de morte et sepultura Mosis. . . . .

Baillet. ADR. BAILLET *Vies des Saints* T. IV. p. 264-289.

Calmet. A. CALMET *Dissertation sur la mort et la sepulture de Moyse*; in eius *Comment. sur la Bible* T. VIII. p. 753-757.

Recherches sur la sepulture de Moïse; dans la Bibl. raisonnée T. XXXI. P. II. p. 243-269. Theotisce, in *Samml. zur Kirchengesch. und theol. Gelehrs.* (Leipzig 1748. 8.) St. I. p. 235-274.

Schmaltz. IAC. SCHMALTZ de uxore *Mosis* Aethiopissa, ad Numer. XII, 1. *Lips.* 1673. 4; et in *Thes. Diss. in V. et N. T.*

V. *Scriptores de exitu Israelitarum ex Aegypto.*

Strauch. AEGIDII STRAUCHII Diss. de anno nativitatis Abrahami, vocationis eiusdem et 430 annis mansionis Israelitarum in Aegypto; in *Thes. Iken.* T. I. p. 269 sqq.

Koppe. IOH. BENI. KOPPII Progr. quo probat, Israelitas non CCXV, sed CCCCXXX annos in Aegypto commoratos esse. *Gotting.* 1777. 4.

Strauch. AEG. STRAUCHII Diss. de paschate primo et exitu Israelitarum ex Aegypto; in *Menthii* Thes. T. I. p. 295 sqq.

Banier. ANT. BANIER *Diss. sur la Royauté des Israelites en Egypte*; dans l'hist. de l'Acad. des Inscr. T. III.

IOH.

IOH. LIGHTFOOTI Itinera et mansiones Israelitarum in exitu ex Aegypto; in *eiusd.* Opp. T. II. inter posthuma p. 125-129. *Franequ.* 1699. fol. Lightf.

THOMAE BROMLEY *Reisen der Kinder Israel, durch den Verfasser Englisch beschrieben* ao. 1673, *aus ins Teutsche übersetzet von* A. W. B. Frankf. u. Leipz. 1723. 8. Broml.

IOH. GEORG. ABICHT Diss. de transitu Israelitarum per Iordanem, ad Ios. III, 15. 16; in *Ikenii* Thes. T. I. p. 491-497. Abicht

IOH. CLERICI Diss. de maris Idumaei traiectione; dic̄cta *eiusd.* Commentario in Pentateuch. p. 613-621. Cleric.

A. CALMET *Diss. sur la passage de la mer rouge par les Hebreux;* in eius *Comment. sur la Bible* T. I. P. I. p. 365-373. Calmet

PET. GOLDSCHMID Demonstratio transitus Israelitarum per mare rubrum. *Lips.* 1711. 4. Gold-schmid

IOH. LUD. STUMPF de divisione rubri maris miraculosa. .... Stumpf

IOH. GUIL. BAIERI Diss. an tempore transitus Israelitarum per mare rubrum fuerit ordinarius refluxus s. detumescentia; in *Ikenii* Thes. T. I. p. 274-304. Baier.

CHRISTI. SAHMII Diss. de transitu Israelitarum per mare rubrum. .... Sahm.

IOH. BALTH. MATTHESII Disp. physica, qua in transitu Israelitarum per mare erythraeum non fuisse fluxum et refluxum maris demonstratur. .... Matthes.

Lettre du P. SICARD *sur le passage des Israelites à travers la mer rouge;* dans les nouveaux Mémoires des Missions de la Comp. de Jesus dans le Levant (Paris 1727. 12.) T. VI, p. 1-113. Sicard.

ALPH. DES VIGNOLES *du passage de la mer rouge;* in eiusd. *Chronologie de l'histoire sainte* P. I. L. III, c. 1. p. 643-675. — Omnes scriptores praecedentes superat in argumenti huius explicatione, cum erudi- des Vignoles.

 tione,

tione, tum sagacitate, praecipue comparatione narrationis Mosaicae cum relationibus peregrinatorum recentiorum. Plura ex eo repetit auctor anonymus libri, qui inscribitur:

Essay physique sur l'heure des Marées dans la mer rouge, comparée avec l'heure du passage des Hebreux. à Cologne (s. potius Parisiis) 1755. 8. — *Reimprimé avec des Remarques de Mr.* MICHAELIS. à Gottingue 1758. 8. Cf. *Götting. Anzeigen* a. 1758. p. 1005 sqq. et a. 1760. p. 1337 sqq.

Richter. GOTTLOB HEINRICH RICHTERS (M. Phil. et doctoris mathematum Grimmensis) *Geographische Untersuchung, ob das Meer, durch welches die Israeliten bey ihrem Abzuge aus Aegypten gegangen, der Arabische Meerbusen gewesen sey?* Leipzig 1777. 8.

Doederlein. Recentissimus ac praestantissimus huius argumenti interpres est IOH. CHSTPH. DOEDERLEIN, D. et Prof. Theol. Ienensis, in libro, etiam aliis ex caussis maxime commendabili: *Fragmente und Antifragmente; Zwey Fragmente eines Ungenannten, aus Herrn Lessings Beyträgen zur Litteratur abgedruckt, mit Betrachtungen darüber. Nebst einigen Landkarten* (desumtae ex Niebuhrii descriptione Arabiae). *Nürnberg* 1778. 8. Editio altera emendatior *ibid.* 1780. 8.

* * *

Walther. JOH. GEORG. WALTHERS (Herzogl. Sächs. Raths, bisherigen Lehrers, Aufsehers der Bibliothek und Vicerectors des Weissenfelsischen Gymnasii, und nunmehro verordneten öffentlichen Lehrers auf der Universität Wittenberg † ....) *Abhandlung von dem Zeitraume zwischen dem Ausgange der Israeliten aus Aegypten und dem Bau des Salomonischen Tempels;* in *Baumgartens* Samml. von Erläuterungsschriften zur allg. Welthist. T. II. p. 313-488.

VI. *Scripto-*

VI. *Scriptores de historia Ducum et Iudicum Israelitarum.*

ADAMI RECHENBERGII Diss. de ficta Hebraeorum Monarchia ante regem Saulum, *Adriano Houtuyno* ICto Batavo opposita; in *eiusd.* Diss. historico-politicis P. I. p. 334 - 369. — Houtuyni liber supra inter scriptores de republica Hebr. generales laudatus est.

GUST. GEORG. ZELTNERI Adolescentia Reipublicae Israelitarum, seu de Iudicum temporibus hisque proximis, in 1 Reg. VI. et Act. XIII, 20. Exercitatio. *Altorf.* 1696. 8.

DAN. GUIL. MOLLERI Diss. de duodecim Iudicibus Israelitarum. *Altorf.* 1709. 4.

CHPH. HENR. RITMEIERI Progr. de vario Reip. Hebraeorum statu sub Iudicibus. *Helmst.* 1712. 4.

HENR. GOTTLIEB REIME Tractatus philologico-criticus de numero annorum regiminis Iudicum atque *Saulis*, Regis Israelitarum primi. *Ienae* 1714. 4.

* * *

NICOL. SERARII (Iesuitae † 1609) *Iosue* ab utero ad ipsum usque tumulum etc. Libris V explanatus, e quibus Tomus *prior* gesta eius usque ad bella, *posterior* bella omnia ab eo gesta, et ea, quae post bella usque ad eius mortem sunt acta, complectitur. *Lutet. Paris.* 1610. fol.

NATALIS ALEXANDRI Diss. de tempore Principatus *Iosuae;* in *eiusd.* Hist. eccl. T. II. p. 49 sq.

Nachricht von dem Leben Josuae; *im Neueröffneten* Museo, III *Oeffnung* p. 163 - 188.

IOH. LIMPENI Commentarius historicus de S. *Iosue*, Israelitarum Duce in Palaestina; in *Act. Sanctor. Antverp.* Septemb. T. I. p. 6 - 77.

Geschichte Josua *und der Heerführer, von dem Verfasser der Geschichte Jesu* (JOH. JAC. HESS). Zürich 1779.

1779. II Voll. in 8 mai. — Cf. *Allg. deutsch. Bibl.* T. XLI. p. 79 sqq.

✤ ✤ ✤

ander. NATALIS ALEXANDRI Diss. de *Debora*, utrum in numero Iudicum collocanda sit; in *eiusd.* Hist. eccl. T. II. p. 54 sq.

abich-/orft. ANDR. DAV. HABICHHORSTII Diss. de altari *Gideonis* ad Iudic. VI, 24; in *Thes. theol. philol.* T. I. p. 418-425.

Eiusd. Diss. de Ephod *Gideonis*; ibid. p. 425-428.

idrim. IOH. GEORG. BINDRIMII Diss. de altari *Gideonis*; ibid. T. II. p. 949-951.

npenus. IOH. LIMPENI Commentarius historicus de S. *Gedeone*, Israelitarum Iudice in Palaestina; in *Act. Sanct. Antverp.* Septemb. T. I. p. 77-95.

chudt. IOH. IAC. SCHUDT Vita *Iephtae*, fortissimi Hebraeorum Imperatoris, fato, facto, voto insignis; cum appendice epistolae et thesium philolog. eiusdem argumenti, nec non prolegomenis de Θεοκρατίᾳ Hebraeorum. *Francof. ad Moen.* 1701. 8.

echen-/berg. ADAMI RECHENBERGII Diss. de Simsone heroe; in *eiusd.* Diss. hist. polit. p. 52 sqq.

Marck. IOH. MARCKII Exercitatio ad Iudic. capp. XIII, XIV, qua *Shimsonis* historia tota, spectans ad eius ortum, vitam et exitum, breviter exponitur; in *eiusd.* Fasc. Diss. philol. exeg. p. 173-243.

Oeder. GEO. LUD. OEDERI Observatio de *Simsone* casto; in *eiusd.* obss. sacr. (*Weissenburg* 1729. 8.) p. 104-119.

Ortlob. IOH. CHSTPH. ORTLOB Diss. de *Samuele* Iudice et Propheta, non Pontifice aut Sacerdote, ad 1 Sam. VII, 9. *Lips.* 1714. 4; et in *Ikenii* Thes. novo theol. et philol. T. I. p. 587-594.

Leben und Schriften Samuelis; im Neueröffneten Museo, VI *Oeffnung* p. 447-455.

akema-/cher. IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Observatio de *Samuele*, Bethele, Gilgate, Mitzpae et Romae ius dicente,

[redacted]

ente, ad 1 Sam. VII, 16. 17; in *eius* Obss. philol. P.
C p. 130-144.

IOH. PINIUS de Samuele Propheta; in *Act. ınct. Antverp.* Aug. T. IV. p. 6 sqq. Pinius.

/II. *Scriptores de historia regum Iudaeorum.*

1. *Scriptores de historia regum ante regni divisionem.*

Anonymi Chronica succincte descripta de regno ebraeorum; inter *Ioh. Chrysost. Trombellii* Opuscula ter. Patr. Lat. (*Bonon.* 1751. 4.) p. 193 sq.

ANT. PROBI Oratio de Monarchia regni Israelis, bita 1585. *Islebii* 1586. 4. Probus.

IOH. PAPPI (D. et Prof. Theol. Argentor. † 1610) *istorische Beschreibung aller Könige und Propheten im olck Gottes.* Frankf. am Mayn 1592. 4. c. figg. Pappus.

JUAN DE PALAFOX Y MENDOZA *Historia Real grada, luz de Principes y subditos.* En Madrid 1661. I. — Agit de *Samuele, Saule* et *Davide.* Palafox y Mendoza.

IUSTI SOLDAN *Königliche Krone des uhralten eichs des Volcks Israelis unter den zwölf Stämmen, das : Vorstellung des Lebens, Sitten, Staats und Regieıng derer Könige* Sauls, Davids *und* Salomons. *Cassel* 568. fol. Soldan.

BARTHOLD. HIERON. SCHULTZII Diss. *Saulis* gimen antecedentia exhibens. *Argentor.* 1674. 4. Schultz.

FERDIN. GEORGI Differt. historico-politica de *aule*, Rege Israelitarum. *Lips.* 1690. 4. Georgi.

Chronologia des Königs Sauls; in *Unschuld. Nachr.* . 1702. p. 948-951.

GEO. LUD. OEDERI Observatio de *Saule*, Israetarum rege, ab homine Amalekita interfecto; in *iusd.* Obss. sacr. p. 119-132. Oeder.

IOH. ANDR. SIEPII Commentatio in Sam. I, cap. XIII, 1, qua formulam בן־שנה de *Saulo*, primo Israeitarum rege, adhibitam expendit. *Dresdae* 1736. 4. Siepius.

Abarbanel. R. ISAACI ABARBANELIS Discursus exeg[...] moralis de *Saulis* autocheiria et fatis extremis Commentario eius in 1 Sam. XXXI petitus, ver[...] Latina notisque illustratus a *Iona Conr. Sch*[...] *Helmst.* 1700. 4.

* * *

Bosch. IOAN. BOSCHII vita Davidis; iuncta *eiusd.* ([...] mentario in Psalmos. *Antverp.* 1608. 8.

Lozano. CHRISTOVAL LOZANO David *persequido y* [...] *de lastimados, Historia sagrada parraphraseadi* [...] *exemplos y varias historias humanas y divinas aim*[...] *por su Auctor, y corregida enesta edicion.* Parte I [...] *Madrid* 1674. Parte II. En *Valencia* 1698. Par[...] En *Madrid* 1684. III Voll. in 4.

El Rey penitente David *arrepentido Historia* [...] *da, autorizada con lugares de Escritura, Morales y* [...] *plos.* En *Madrid* 1690. 4.

Chronologie des Königs David; in *Unschuld.* [...] *richten* a. 1703. p. 133-135.

Choisy. *Histoire de la vie de* David, *par l'Abbé* DE C[...] SY. *Troisiéme edition, enrichie de figures.* à Paris [...] et in eiusdem Paraphrasi Psalmorum Davidis.

Reime. HENR. GOTTLIEB REIME Harmonia vitae [...] *vidis. Ienae* 1710. 4.

Das Leben und die Schriften Davids; *im Neu*[...] *neten Museo,* VI *Oeffn.* (Leipz 1715. 8.) p. 455-[...]

Delany. *An historical account of the life and reign of D*[...] *King of Israel, interspersed with various conjectures* [...] *gressions and disquisitions, in which among other th*[...] *Mr. Bayle's criticisms upon the conduct and caract*[...] *that Prince are fully considered by the Author of Re*[...] *tion examined with candour* (D. PATRIK DELA[...] London 1740-1742. III Voll. in 8. Theotisce a C[...] *Ernesto de Windheim,* cum praefatione *I. L. Mosh*[...] Hannoverae 1748-1749. III Voll. in 8. — Mu[...] studii operaeque auctor libro huic impendit vari[...]

Da[...]

lis facinora haud inepte defendit; nonnulla ta-
minus accurate tractata, pluraque, quibus hic
ıe erat locus, inserta. Coniecturis etiam ni-
indulsit Anglus. Windhemius in copiosis mul-
observationibus Delanyi sententias vel confir-
vel emendavit.

DOLPH CHRISTOPH VON AKEN (D. Theol. v. Aken.
epositi Bergensis in insula Rügen † 1768) *Glau-
l Sitten Davids, zur Schadloshaltung der Wahr-
nd Religion vorgestellt wider Baylen und Tindaln.*
lg 1746. 8. Declamatorem potius quam histori-
ıgit auctor.

ıMUEL CHANDLER'S *critical history of the Life* Chandler.
*vid, in which the principal events are ranged in or-
time; the chief objections of Mr.* Bayle *and others
t the caracter of this prince, and the Scripture Ac-
of him, and the Occurrences of his Reign, are exa-
and refuted; and the Psalms which refer to him,
ned.* London 1766. II Voll. in 8. Theotisce a
hristi. Guil. Diederichs, qui et observationes haud
mnendas addidit, *Bremae* et *Lips.* 1777. 1780.
ll. in 8. — Anglus doctissimus sermone sacro,
in obitum Georgii II, Regis magnae Britanniae,
rat, cuique comparatio huius regis cum Davide
, commotus, opus hocce composuit. Anony-
occasione sermonis istius scripsit libellum famo-
Histoire de l'homme selon le cœur de Dieu, in quo
as scommataque contra Davidem evomuit. Cui
dlerus opposuit alium, hoc titulo: *A Review of
istory of the Man after God's own Heart; in which
alshoods and Misrepresentations of the Historian
xposed and corrected.* Uberius postea ac penitius
dis vitam et imperium scrutatus est, hacque ra-
opus illud componere coepit feliciterque ad finem
uxit, licet eius impressioni immortuus sit. Bae-
contra cuius reprehensiones rerum gestarum Da-
arum praecipue surrexit, mitius aequiusque con-
tradicit,

tradicit, quam Delany aliique. A partium studio h[illegible] ubivis animum retinuit Chandlerus acutissimus, [illegible] rens caeterum, aeque ac Delanyus, narratoris b[illegible] dono. Copiosiorem operis censuram dedit *Ioh. E[illegible] Faber* in *Gattereri* Bibl. hist. T. X. p. 139-157.

Niemeyer. AUG. HERMANN NIEMEYER *über das Leben [illegible] den Charakter Davids. Aus dem vierten Theil der C[illegible] rakteristik der Bibel.* Halle 1779. 8. — Priorum scri[illegible] ptorum disquisitionibus propriisque usus est Niemey[illegible] rus dexterrime, optimamque vitae Davidicae expo[illegible] tionem tradidit. Media via in diiudicandis Davi[illegible] virtutibus vitiisque ingreditur. Sententiae et inte[illegible] pretationes maximam partem arrident: passim tamen aliter sensere viri docti. Stilus facilis et iucundus le[illegible] ctorum animos permulcet.

Hanser. FRID. GUIL. HANSERI (Praes. *Schnurrer*) Diss. continens Historiam Davidis. *Tubing.* 1780. 4. — Iudicio sano collecta sunt, quae priscis nostrisque tem[illegible] poribus contra Davidem et in eius defensionem pro[illegible] lata fuere.

* * *

Stubner. GEORG. ALB. STUBNERI Diss. historica de mo[illegible] nomachia *Davidis* cum Gigante Philistaeo. *Altorf.* 1702. 4.

Ortlob. IOH. CHRISTOPH. ORTLOB Diss. de *Davidis* de[illegible] lirio coram Achis. *Lips.* 1706. 4.

Hebenstreit IOH. FRID. HEBENSTREIT de *Davide* furorem simulante. *Vitemb.* 1711. 4.

Feuerlin. IOH. CONR. FEUERLINI illustria *Davidis* facta ex iurisprudentia naturali illustrata. *Altorf.* 1715. 4.

Ahlwardt. PETRI AHLWARDT Diss. de *Davide* prudente politico. *Gryphisw.* 1733. 4.

Heumann. C. A. H. (CHRISTOPH. AUG. HEUMANNI) Dissertatio apologetica pro *Davide*, omnis turpitudinis notis insignito a Petro Baelio, in *Parergis Gotting.* (*Gotting.* 1736. 8.) T. I. Lib. I. p. 158-184.

IOH.

[redacted]

IOH. CONR. FUESLINI Dissertatio apologetica Fueslin.
vo *Davide*, Hebraeorum rege, adversus obtrectatio-
es Petri Baylii; in *Tempe Helvet.* (Tiguri 1739. 8.)
. IV. Sect. IV. p. 581-616.

* * *

THEODORICI A DUNTE Imperium *Absolonis*, a Dunte.
aractere politico expressum. *Witteb.* 1667. 4.

IOH. ANDR. SCHMIDII Diss. de monumento Schmid.
bsoloni ex 2 Sam. XVIII, 18. *Helmst.* 1702. 4.

VICTORINI STRIGELII Oratio de rege *Salo-* Strigel.
one. Lips. 1565. 8.

IOH. COGNATUS de prosperitate et exitio *Salo-* Cognatus.
nis. Duaci 1599. 8.

IOH. DE PINEDA ad suos in *Salomonem* Com- de Pineda.
entarios, Salomon praevius, id est, de rebus *Salo-
nis* Regis Libri VIII. *Venet.* 1611. fol. *Mogunt.*
13. fol. *Antverp.* 1620. fol. *Colon. Agripp.* 1685.
l. — Panegyrica sunt, quae profert Hispanus, va-
s conceptibus superstructa, et quae lectori cordato
avedinem movent ac tussim, recte pronunciante
uddeo de philosophia Ebraeor. p. 41.

NIC. MOLLERI Diss. II de regia *Salomonis* sapien- Moller.
, e 1 Reg. III et IV contra Ioh. Pinedae (*Polyma-
iam ei tribuentis*) Salomonem praevium. *Kil.* 1703.
704. 4.

NATALIS ALEXANDRI Diss. de initiis regni *Sa-* Alexander.
monis; in *eiusd.* Hist. eccl. T. II.

Das Leben und die Schriften Salomonis; in *Neuer-
neten Museo.* VI *Oeffn.* p. 465-473.

IOH. MEISNERI Vitae *Salomonis* curriculum, Meisner.
ssertatione academica expositum. *Witteb.* 1655. 4.

HENR. GOTTLIEB REIME Harmonia vitae *Sa-* Reime.
monis. Ienae 1711. 4.

Disser-

Dissertation, où l'on prouve, que Salomon n' *point fils unique du Roi David et de Bethsabeé;* in Re *de Pieces d'histoire et de litterat.* (Paris 1738. 8.) T p. 134-161.

Wendler. MICH. WENDLERI Diss. de artibus politicis *lomonis. Witteb.* 1650. 4.

Rocca. ANGELI ROCCA Disquisitio, an *Salomon* sit vus; in *eius* Thesauro antiqq. sacr. (*Rom.* 1745. T. I. p. 272-274.

Petersen. IOH. PETERSEN Diss. de salute regis *Salom* praef. *Christi. Chemnitio* habita a. 1655, recusa 1657. 4.

Varrerius. GASPAR. VARRERII (vulgo: DE BARROS BARREIROS, *Philologi Eborensis Lusitani* † 1 Commentarius de Ophira regione. *Antverp.* 160 *Rotterd.* 1616. 8. *Harderwici Gebrorum* 1638. 8; Criticor. Angl. T. VIII.

Lipenius. MARTINI LIPENII Navigatio *Salomonis* C ritica. *Witteb.* 1660. 12.

Wichmanshausen. IOH. CHRSTPH. WICHMANNSHAUSEN Di navigatione Ophiritica. *Viteb.* 1709. 4.

Reland. HADR. RELANDI Diss. de terra Ophir, qua IV in Diss. eius miscell.

Benzelius. HENR. BENZELII Diss. de Classe *Salomona* regionem Ophir. *Lund.* 1733. 4.

d'Anville. D'ANVILLE *Mémoire sur le pays d'Ophir,* *flottes de* Salomon *alloient cherches de l'or;* in *Mém de l'Acad. des Inscript.* T. XXX. p. 83 sqq.

2. *Scriptores de historia regum Israelitarum post regni divisionem.* *)

Ludovicus. LAURENT. LUDOVICI Historia populi Iuda Regum Iudae, oratione exposita a. 1593; inte Oratt. de veter. Eccles. certamin. (*Heidelb.* 161 p. 331-358.

Al

*) Huc etiam ex auctoribus praecedente articulo mem faciunt ANT. PROBUS et IOH. PAPPUS.

[redacted]

ANDR. HOLLANDER (ICti et Consulis Regio- Hollande
ontano-Prussici † 1667) *Spiegel guter und böser Re-
nten; im Lebenslauf derer XIX Könige Juda und Ben-
min, nach getrennten 12 Stämmen Israel, mit ihrer Re-
rung, Anfang, Fort- und Ausgang.* Frankf. 1682. 8.

A. CALMET *Précis de l'Histoire prophane d'Orient,* Calmet.
*uis Salomon jusqu'après la captivité de Babylone pour
vir d'eclaircissement à l'Histoire des Hebreux, marquée
ns les Prophetes;* in eius *Comment. sur la Bible* T. V.
575-582.

Eiusd. *Dissertation sur l'état de la Religion des Roiau-
s de Juda et d'Israel, depuis leur separation;* ibid.
. VI. p. 729.

IOH. DAV. MÜLLERI Disp. de rebus duarum tri- Müller.
uum regni Iudaici adversis. *Lips.* 1745. 4.

* * *

Rehabeam *der erste König in Juda und Benjamin,* Hollande
it *seiner Regierung Anfang, Fortgang und Ausgang
rgestellet.* 1661. 12. Libellus ex Hollanderi opere mo-
laudato excerptus. Eadem ratione vitae regum
biae, Assae et Iosaphati ex eodem separatim editae
nt a. 1661 et 1662. 12.

HENR. GOTTL. REIME Harmonia vitarum *Re-* Reime.
abeam, Abiae atque *Asae,* Regum Iudaicorum, nec
on decem tribuum regum, a *Ieroboamo* usque ad
chabum. Ienae 1712. 4.

IUST. FRID. ZACHARIAE Diss. de iusta populi Zacharia
raelitici a *Rehabeamo* desciscentis causa. *Kil.* 1737. 4.

IOH. RUD. KIESLING Historia *Rehabeami,* ex Kiesling
raculis sacris, Ecclesiast. II, 18. 19. 1 Regum XII,
2 Chron. X, XI, XII, obviis illustrata, et commen-
tionibus philologicis ac historicis aucta. *Ienae* 1753. 4.

HENR. GOTTL. REIME Harmonia vitae *Iehoscha-* Reime.
ati, Regis Iudae. *Ienae* 1713. 4.

Eiusd. Diss. de *Iehoschaphato,* Iudae Rege, Regis
raelitici in imperio socio. *Ibid.* 1714. 4.

Eiusd.

Eiusd. Diss. de numero annorum regiminis *Io-schaphati. Ibid.* s. a. 4.

Eiusd. Harmonia vitae *Iorami*, nec non decem tri-buum Regum *Achasiae* et *Iorami. Ibid.* 1713. 4.

Mallemant. *Lettre de Mr.* MALLEMANT *pour l'eclairciss-ment d'une difficulté de Chronologie dans la vie des Rois de Ju-da* Joram *et* Okhosias; in *Mém. de Trevoux a.* 170- *dans les addit. pour le mois de Mars* p. 1-9.

Detharding GEORG. DETHARDING Diss. de morbo Regi *Iorami. Rostoch.* 1731. 4.

Reime. HENR. GOTTL. REIME Diss. qua *Achasiam*, Iu-dae Regem, aetate non maiorem parente suo *Ioram* sistit. *Ienae* 1714. 4.

Schroeder. IOH. IOACH. SCHROEDERI Diss. de annis *Acha-siae*, Iudaeorum Regis. *Marburg.* 1715. 4.

Reime. HENR. GOTTL. REIME Harmonia vitae *Acha-siae. Ienae* 1717. 4.

Eiusd. Harmonia vitarum *Ioasi* et *Amaziae*, Re-gum Iudae, nec non *Iehu*, *Iehoachasi* atque *Ioasi*, Re-gum Israel. *Ibid.* 1718. 4.

Michaelis. IOH. HENR. MICHAELIS Disp. de Rege *Ezechia* Ecclesiae Israeliticae sive Iudaicae reformatore. *Ha-Magd.* 1717. 4.

Harenberg. IOH. CHSTPH. HARENBERGII fatalis *Iosia* praelii ad Megiddo 2 Reg. XXIII, 29. 30. Expositio in *Bibl. Brem.* Class. V. Fasc. II. p. 282-291.

* * *

Beer. FERD. GUIL. BEERS (Prof. Phil. Erfordiensis 1760) *Richtige Vereinigung der Regierungsjahre, welche die Schrift den Königen von Juda und Israel beylegt, nebst einigen chronologischen Tabellen.* Leipz. 1751. 8.- Hypothesi vere docta ingeniosaque nititur fundamen-tum chronologiae huius auctoris; annos nimirum Regum Iudae secundum annos solares, Israelis con-tra secundum lunares esse numerandos contendit.

JOSEPH

[redacted]

JOSEPH BALTHASAR GIBERT *Mémoire ſur la chronologie des rois de Juda et d'Iſrael;* in *Mémoires de l'Acad. des Inſcript.* (1768) T. XXXI. p. 1 - 28. — Annos regum Iudae inde a menſe Tiſri ſeu Octobri, Iſraelis vero a menſe Niſan ſeu Martio computandos eſſe, eaque ratione omnes difficultates ſuperari poſſe, exiſtimat Francogallus acutiſſimus, cui *Beeri* ſyſtema, magis nobis arridens, ignotum fuerat. Giber

* * *

IOH. HENR. HOTTINGERI Diſſ. de diſperſione X tribuum Iſraeliticarum. *Tiguri* 1666. 4. Hotti

IUSTI GODOFR. RABENERI Diſquiſitio de decem tribubus Iſraelitarum, quo pervenerint; in *eiusd:* Amoenitatt. hiſt. philol. (*Lipſ.* 1695. 8.) p. 41 - 49. Raben

HERM. WITSII de decem tribubus Iſraelis liber ſingularis; cum *eiusd.* Aegyptiacis (*Amſt.* 1696. 4.) p. 301 - 424. Witſiu

NATALIS ALEXANDRI Diſſ. de Ieroboami et X tribuum defectione a cultu Dei; in *eiusd.* Hiſt. eccleſ. T. II. p. 181 - 184. Alexan

GOTTLIEB GAUDLIZ *Leben Ahabs, vormaligen Königs in Iſrael.* Dresd. u. Leipz. 1734. 8. Gaud

LOUIS BOIVIN *Diſſertation ſur Jeroboam Jeſoz, XIIIme Roi d'Iſrael;* in *Mém. de l'Acad. des Inſcr.* T. IV. Boivi

VIII. *Scriptores de captivitate Babylonica.*

IOH. A BEHM Diſſertatio de termino a quo et ad quem ſeptuaginta annorum Babylonicae captivitatis vel ſervitutis, ad Ierem. XXV, 12. hab. *Regiomont.* 1633; et in *Ikenii* Theſ. novo theol. philol. T. I. p. 954 - 962. a Behm

NIC. ABRAMI Babylonicus ſ. de transmigratione Babylonis Liber; in *eiusd.* Pharo V. T. p. 283 - 310. Abra

Vorstius. IOH. VORSTII Exercitatio de septuaginta annis captivitatis et vastitatis Hierosolymitanae; in *Thom. Crenii* Opusc. ad hist. et philol. sacr. spect. Fasc. IIII. p. 741-790.

Alexander. NATALIS ALEXANDRI Diss. de Babylonicae captivitatis Epocha; in *eiusd.* Hist. eccl. T. II. p. 334-338.

Calmet. A. CALMET *Dissertation sur le pays, où les dix tribus d'Israel furent transportées, et sur celui où elles sont aujourd'hui;* in eius *Comment. sur la Bible* T. IIII. p. 10-16.

Eiusd. *Diss. où l'on examine, si les dix tribus sont revenues de leur captivité dans la terre d'Israel;* ibid. T. VI. p. 356-360.

Verbrugge. OTTONIS VERBRUGGE Oratio de statu ac conditione Iudaeorum, tempore exilii Babylonici, hab. a. 1729; post *eiusd.* Obss. philol. de nominum Hebr. plurali numero (*Groning.* 1730. 8.) p. 71-99.

Michaelis. IOH. DAV. MICHAELIS de exilio decem tribuum; in *eiusd.* Commentatt. Societati Regiae scient. Gotting. per annos 1758. 1759. 1760. 1761 et 1762 oblatis. *Bremae* 1763. 4.

IX. *Scriptores de statu Iudaeorum, post reditum ex Babylonico exilio et de instauratione templi.*

Eber. PAULI EBERI Historiae populi Iudaici, a reditu ex Babylonico exilio, usque ad ultimum excidium Hierosolymae. *Witeb.* 1548. 8. *Francogallice* a *Ioh. Taffin* in libro: *L'Etat de l'Eglise.* à Bergues sur le Zoom 1605. 4.

Frischmuth. IOH. FRISCHMUTH Diss. de gloria templi secundi, ad Hagg. II, 7-10; in *Thes. theol. philol. diss. exeg.* T. I. p. 994-1001.

Scherzer. IOH. ADAMI SCHERZERI Disputatio de gloria templi ultimi, ex Hagg. II, 6-9. hab. a. 1665. Editio auctior et correctior, in *eiusd.* Diss. theol. *Lips.* 1683. 4.

IOH.

IOH. VORSTII Exercitatio de tempore, quo templum Hierosolymitanum instauratum fuit; in *Th. Crenii* Opusc. Fasc. III. p. 791-849. Vorst

HIERON. WIGAND. BIEL Diss. de templi posterioris prae priori gloria. *Vitemb.* 1715. 4. Biel.

A. CALMET *Dissertation, où l'on examine, si l'arche de l'alliance fut remise dans le Temple, après la captivité de Babylone;* in eius *Comment. sur la Bible* T. III. p. 814-818. Calmet

NAT. ALEXANDRI Dissertatio de *Esdra;* in *eius* Hist. eccl. T. II. p. 338-351. Alex

A. CALMET *Dissertation sur* Esdras; l. c. p. 247-249. Calmet

Eiusd. *Diss où l'on examine, si* Esdras *est l'Auteur ou le Restaurateur des Saints Ecrits; ibid.* p. 256-262.

Eiusd. *Diss. où l'on examine, si* Esdras *à changé les anciens caractéres Hebreux, pour leur substituer les lettres Chaldéennes; ibid.* p. 262-266.

X. *Scriptores de principatu Maccabaeorum.*

FLAVII IOSEPHI de imperio rationis, in laudem *Maccabaeorum*, Liber, supra, ubi de Iosepho eiusque scriptis retuleramus, commemoratus. Typis expressus est in plerisque editionibus ibidem laudatis. Graece praeterea, manuscripti codicis ope longe, quam antehac, et emendatior et auctior, cum Latina interpretatione ac notis *Ioannis Luidi* Oxon. 1590. 8: Graece etiam, cum versione Latina et notis *Franc. Cambefisii;* in huius Auctario noviss. biblioth. Patrum Graec. (*Paris.* 1672. fol.) p. 1-26. Iosep

Antiochi et *Machabaeorum* Historia, ex *Machazore* Hispanico, Hebraice, cum versione Latina, et notis *Iul. Bartoloccii;* in *huius* Bibl. Rabbin. P. I. p. 385 sqq.

LUD. CAPELLI Compendium historiae Iudaicae, ab *Asamonaeorum* tempore ad Hierosolymae excidium; ad calcem *eiusd.* Histor. Apostol. illustr. *Genev.* 1634. 4. Capel

Salmur. 1683. 4; et in *Geo. Hornii* Hiſtor. eccl. *Lugd. Bat.* 1687. 8. et *Francof. ad Moen.* 1704. 8.

E. F. Wernsdorff. ERN. FRID. WERNSDORFFII (*Prof. olim Lipſienſis*) de fontibus hiſtoriae Syriae in libris *Maccabaeorum* Proluſio. *Lipſ.* 1746. 4. — Fidem horum librorum in hiſtoria Syriaca non magni aeſtimandam eſſe, contenditur contra P. *Eraſmum Frölich*, qui in Prolegomenis ad Annales Syriae plurimum auctoritatis illis tribuerat, ſententiamque ſuam poſtea ſequenti ſcriptione modeſte confirmare ſtuduit:

Frölich. De fontibus hiſtoriae Syriae in libris *Maccabaeorum* proluſio, *Lipſiae* edita, in examen vocata ab ERASMO FRÖLICH, Soc. Ieſu Sacerdote. *Viennae Auſtr.* 1746. 4.

G. Wernsdorff. GOTTLIEB WERNSDORFFII, *Lingg. Or. et Graecae in Athenaeo Gedanenſi Prof. Publ. Ord. et Societ. Regiae Berol. Scientiarum Sodalis*, († 1774) Commentatio hiſtorico-critica de fide hiſtorica librorum Maccabaicorum, qua Rev. *Eraſmi Frölichii*, S. I. Sacerd. Annales Syriae, eorumque Prolegomena, ex inſtituto examinantur, itemque Chronologia Syriaca et Iudaea paſſim corrigitur. *Vratislaviae* 1747. 4. — *E. F. Wernsdorffii* erat, cauſam ſuam agere, quaeque a Frölichio notata eſſent, accuratius expendere ac diluere: at cum aliis diſtineretur negotiis, ſe interpoſuit frater, vir doctrina ſingulari conſpicuus, *Gottl. Wernsdorffius*, qui, conſiliis ac ſubſidiis nonnullis a fratre adiutus, non ſolum diſquiſitioni ſubiecit ea, quae inter fratrem et *Frölichium* diſceptata erant, verum etiam, quae veritati minus conſentanea vidit, ſub incudem revocavit, ut hinc commentatio haec inſtar commentarii in utrumque Maccabaeorum librum haberi queat. Frölichium preſſo ſequitur pede, cuius opus quidem multis dilaudat verbis, dolet tamen, ipſum in vindicanda librorum illorum auctoritate, quam vocant, canonica, ſectae ſtudio abreptum fuiſſe. Negari contra nequit, Wernsdorffios eadem fere ratione

tione peccasse, cum libros Maccabaicos, a Luthero inter apocryphos relatos, omni paene fide historica carere affirmarent. Librum certe primum appendicem quasi necessarium librorum sacri codicis canonicorum esse, a *Michaele* in opere mox laudando copiose demonstratur. Caeterum Wernsdorffius librum suum in duas partes dispescuit, quarum prior in prolegomena annalium Frölichianorum, posterior in ipsos annales Syriae excurrit.

Autoritas utriusque libri *Maccabaeorum* canonico-historica adserta, et *Frölichiani* Annales Syriae defensi, adversus Commentationem historico-criticam viri eruditi *Gottl. Wernsdorffii*, cuius inaniae atque offuciae passim deteguntur, a quodam societatis Iesu Sacerdote. *Viennae Austr.* 1749. 4. — *Frölich* in epistola praemissa sententiam de hac lite exhibet, seque nec otio gaudere, nec voluptatem amplius capere ex illius continuatione, ideoque unum e discipulis suis hanc spartam suscepisse, affirmat.

GIBERT *Mémoire sur la chronologie de l'histoire des Machabées;* in *Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. XXVI.

IOH. DAVID MICHAELIS *Teutsche* [illegible] *des ersten Buchs der Maccabäer mit* [illegible] Göttingen und Leipzig 1778. 4. — O[illegible]rvatio[illegible]m stantissimarum caussa omnino huc referendum [illegible] opus, disquisitiones continens multas adeo doctas novasque, ut exteros, sermonem Theotiscum haud callentes, ideoque thesauro isto privatos, doleamus. Auctor sagacissimus egregie probat, librum Maccab. primum eximium esse monimentum historiae Syriaco-Iudaicae, tempore Maccabaeorum compositum; autographum Hebraico idiomate elaboratum et in Graecum translatum fuisse; Iosephum atque interpretem sacri codicis Syrum autographum ante oculos habuisse; librum istum Maccab. primum dotibus historiae fide dignissimae, chronologia adeo recta, instru-

ctum esse; eadem de reliquis Maccabaeorum libris affirmari non posse; et quae sunt reliqua.

* * *

Sollerius. IOH. BAPT. SOLLERIUS de *Eleazaro* sene, septem fratribus *Maccabaeis* et horum matre; in *Actis Sanctorum* Aug. T. I. p. 5 sqq.

Hyperius. ANDR. HYPERII Diss. de donariis a Iuda, *Maccabaeorum* principe, olim Hierosolymam missis, ad 2 Maccab. XII, 43; in *Miscell. Duisburgens.* (Amst. et Duisb. 1736. 8.) Fasc. III. p. 445-456.

Iken. CONR. IKENII Observatio de Iuda Maccabaeo; in *eiusd.* Symbol. litterar. T. I. P. I. p. 170-194.

Phaletranus. GEORG. ERYCII PHALETRANI (i. e. GUNTHERI HENR. PLATHNERI) Exercitatio historico-philologica de sceptri Iudaici ablatione; in *Io. Geo. Graevii* Collect. Diss. rariss. (*Traj. Bat.* 1716. 4.) p. 381-445.

Cellarius. CHSTPH. CELLARII Diss. de Cn. Pompeii M. expeditione Iudaica, sive initio ablati ab Iuda sceptri, habita a. 1693; inter *eius* Diss. acadd. p. 35-54.

Berger. IOH. GUIL. DE BERGER Diss. de Pompeio Hierosolymario. *Viteb.* 1741. 4.

XI. *Scriptores de Herodum historia.*

Noldius. CHRISTIANI NOLDII (*Professoris Theol. Hafniensis* † 1683) Historia Idumaea, seu de vita et gestis *Herodum* Diatriba. Accesserunt hinc inde Notae in *Iosephum*, ut et pro eo vindiciae, et responsiones contra *Baronium*, *Serrarium*, *Salianum*, et alios. *Franequerae* 1660. 12; et in *Flavii Iosephi* Opp. ex editione Sigeb. Havercampi T. II. in append. p. 331-401. — Erudita est scriptio, in qua Herodes varii bene distinguuntur.

CONR.

CONR. SAM. SCHURZFLEISCHII Disputatio de statu et rebus Iudaeorum (sub imperio Herodum) hab. a. 1691; inter *eius* Disp. philol. philos. (*Lips.* 1700. 4.) Num. LXX; et in *eiusd.* Opp. hist. polit. (*Berol.* 1699. 4.) Num. IV. — Brevis admodum commentatio!

IOANNIS HARDUINI, *Soc. Iesu Presb.* Chronologiae, ex nummis antiquis restitutae, Prolusio de nummis Herodiadum. *Paris.* 1693. 4; et in *eiusd.* Opp. select. (*Amst.* 1709. fol.) p. 338-355. — Exhibet familiae atque aetatis Herodiadum delineationem, tam, ut auctoris loquamur verbis, sacris codicibus, nummis antiquis, lapidibusque consentaneam, quam a Iosepho aliisque annalibus dispar est et dissentiens. Herodiadum itaque gesta per annorum seriem disposita nummisque illustrata, in tabula quasi primum proponit, quae annos circiter 134, ab anno nimirum U. C. 851, qui est aerae Christianae 98, complectitur. Tabulam deinde istam doctissimis notis confirmare atque illustrare studet. Argumentum libri egregie delineatum, dubiaque varia contra sententias Harduini temerarias tradunt auctores *Actorum Erud.* in Supplementorum T. II. p. 375-395. Hard.

Cum postea Basnagius in historia Iudaeorum mox laudanda dubia varia contra Harduini assertiones excitaret, defendere easdem auctor studuit sequenti epistola: *Lettre à Mr. de Ballonfeaux, où l'histoire des Juifs de Mr. Basnage est refutée, sur ce qui regarde* les Herodes; in *eiusd.* Opp. select. p. 357-370.

CHSTPH. CELLARII Disputatio, qua Flavii Iosephi de *Herodibus* historia a Νοθείας suspicione contra *Ioh. Harduinum* adseritur, et nummis antiquis conciliatur. *Halae* 1696. 4; et locupletata ab auctore recusa, *ibid.* 1700. 4; et inter *eiusd.* Diss. acadd. p. 207-231; et in *Havercampi* edit. Opp. Iosephi T. II. in append. p. 324-329.

S. C. ſtricturae in Ioannem Harduinum de nummis Herodiadum; in *Miſcell. obſervatt.* in auctores vet. et recent. ab eruditis Britannis edi coeptis Vol. VI. T. III. p. 536 - 546.

IOH. GEORG. ALTMANNI Exercitatio hiſtorico-philologica de gente Herodum; in *Tempe Helvet.* T. VI. Sect. III. p. 468 - 491.

GEORG. LUD. HAMBERGERI Diſſertationes hiſtoricae II de rebus Herodis M. *Witteb.* 1675. 4.

HENR. NORISII Parergon de annis regni *Herodis;* in *eiusd.* Cenotaph. Piſan. Diſſ. II. cap. VI, in *Graevii* Theſ. Ital. T. VIII. P. III.

CLAUDII SALMASII Epiſtola ſuper *Herode* infanticida. *Antverp.* 1648. 8.

IOH. GARCAEI Narratio de infanticidio *Herodis M.* et eiusdem genealogia. *Witteb.* 1665. 8.

EZECH. SPANHEMII Stemma de proſapia *Herodis Magni;* in *Havercampi* edit. Opp. Ioſephi T. II, in append. p. 402 - 405.

NATALIS ALEXANDRI Diſſ. de gente *Herodis;* in *eiusd.* Hiſt. eccleſ. T. II. p. 408 - 410.

Das Geſchlecht Herodis des Groſſen, zur Erläuterung verſchiedener Schriftſtellen; im *Berliniſchen Heb - Opfer.* (Berlin 1715. 8) *Beytrag* II. p. 174 - 204.

SALOM. DEYLINGII Familia et Genealogia Herodiadum; in *eius* Obſſ. ſacr. P. II. p. 327 - 353.

Lettre du P. POUSSINES *à Mr.* Huet, *ſur la queſtion, ſi* Herode *étoit Juif d'origine, avec la reponſe de Mr.* HUET; in *Diſſertations recueillies par Mr.* Tilladet (à la Haye 1714. 8.) T. I. p. 356 - 368.

IOH. GUIL. BERGERI Diſſ. de *Herode Magno,* Rege inſerviente. *Vitemb.* 1740. 4.

Diſſertation de l'origine d'Herode *le Grand, par l'Abbé* D'ARTIGNY; in eius *Nouv. Mém. d'hiſt. et de litterat.* T. I. p. 225 - 240.

NATHAN. LARDNER *Diſſertation concerning the Time of* Herod's *Death;* in eiusd. *Credibility of the Goſpel*

ospel History (Lond. 1727. 8.) Vol. II, p. 388 sqq. idem Dissertatio Latine, post *eiusd.* Fidem histor. 'ang. Latine ed. *Bremae* 1733. 8.

FRERET *Eclaircissement sur l'année et sur le tems écis de la mort d'Herode le Grand, Roi de Judée;* in *Mém. de l'Acad. des Inscr.* T. XXI. Freret.

IOH. AUG. ERNESTI Prolusio de templo Herodis M. supra p. 116 laudata. Ernesti.

ETIENNE SOUCIET *Dissertation sur un Revers s Medailles d'Herodes I;* in eius *Recueil de Dissertatt. it.* (Paris. 1715. 4.) T. I. p. 155-165. Souciet.

(JEAN PIERRE) RIGORD *Dissertation* historique *r une medaille* d'Herodes Antipas. *Paris* 1689. 4. Rigord.

HENR. NORISII Epistola de Nummo *Herodis Antipae* in museo *I. P. Rigordi;* accessit *eiusd.* Libro de ano et epochis Syro-Macedon, *Florent.* 1689. fol. *ips.* 1696. 4; et in *eiusd.* Opp. (*Veronae* 1729. fol.) . II. p. 646 sqq. Noris.

Nummus idem *Herodis Antipae*, cum explicatio e; in *Eman. a Schelstrate* Antiquit. Eccles. illustr. T. I, Append. p. 504.

(CARDINI LE BRET) Dubia quaedam circa Dissertationes editas de Nummo *Herodis Antipae;* in *Mercure de France*, Juin, 1740. p. 1311-1324. Le Bret.

IOH. PHIL. BARATERII Diss. de annis *Agrippae* iunioris, Magni F. et Epocha peculiari in nummis morte eius deducta; accesf. *eiusd.* Disquisitioni chronol. de S. eccles. Episcopor. Rom. (*Ultraj.* 1740. 4.) . 297-314. Baratier.

IOH. AUG. ERNESTI Disputatio historico-critica e Lucae et Iosephi in morte *Herodis Agrippae* consensu, ad Acta Apost. XII, 19-23. et Ant. Iud. XIX, . *Lips.* 1745. 4. Editio secunda. *Ibid.* 1761. 4. Ernesti.

XII. Scriptores de excidio Hierosolymitano et dispersione Iudaeorum.

Iosephus. FLAVII IOSEPHI de bello Iudaico Libri VI Graece et Latine; supra, ubi de Iosephi operibus sermo, editiones et versiones indicatae sunt.

Hegesippus. HEGESIPPUS, cuius libros quinque habemus de bello Iudaico et Hierosolymorum excidio, ita Iosephi vestigiis insistit, ut magis interpretis, quam scriptoris officio fungatur. Interim hoc habet, quod subinde non contentus Iosephi verbis, ut videatur aliquid novi afferre, sincerum vas incrustet; de quo vide, quae notavit *Scaliger* ad Eusebii annum CIↃIↃCCCCL, ubi impudens eius commentum diluit de illis, quae Pompeium, captis Hierosolymis, vidisse memorat. Nec Graecum tamen, et genuinum Hegesippum, nunquam nugatum esse, ostendit idem eodem opere; ubi refellit ridicula eius commenta de passione Iacobi Apostoli: item de Iuda fratre Christi, deque Davidis posteritate. v. omnino *Scaliger* ad Eusebii a. MMLXXVI et MMCXII; et cf. *Vossius* de Histor. Graecis p. m. 230. — Sequentes nobis innotuerunt versiones:

Aegesippi, Historiographi fidelissimi ac disertissimi et inter Christianos antiquissimi, Historia de bello Iudaico, sceptri sublatione, Iudaeorum dispersione et Hierosolymitano excidio, a Divo *Ambrosio*, Mediolanensi antistite, Latine facta, *) cum eiusdem Anacephaleosi et tabellis congruentiarum, cum Iosephi libris de gestis Machabaeorum. *Parrhisiis*, in aedibus Ascens. an. 1510. fol.

Egesippi de rebus Iudaeorum Libri V, interprete *Ambrosio* cet. *Colon.* 1525. 4.

Egesippi de rebus a Iudaeorum principibus in obsidione fortiter gestis, deque excidio Hierosol. libri V interprete *Ambrosio. Ibid.* 1544. fol.

Egesipp

*) Ut olim fingebatur vulgoque credebatur.

Egesippi *fünf historische Bücher von dem Jüdischen Kriege* etc. *durch* Casp. Hedion *verteutschet.* Strasburg 1537. fol.

Hegesippi de bello Iudaico et excidio urbis Hierosolymae libri V. *Colon.* 1575. 8.

Hegesippi *fünff Bücher vom Jüdischen Krieg und Zerstörung der Stadt Jerusalem* (*verteutscht durch* Conr. Lautenbach). Strasburg 1611. fol.

Egesippi de bello Iudaico et urbis Hierosolymitanae excidio libri V Latine; in *Bibliotheca max. Patrum, Lugdun.* T. V. p. 1123-1214.

Theotisce etiam a *Dav. Kibero, Francof.* 1552. fol. *Erford.* 1560. 8; et in *Cottae* et *Ottii* versionibus Operum Iosephi supra commemoratis.

PETRI APOLLONII COLLATII (*Presbyteri et poetae Novariensis circa a.* 1480) Libri IV de excidio Hierosolymitano. *Mediolani* 1481. 4. Editore *Ioan. Gagnaeo, Paris.* 1540. 4. *Antverp.* 1586. 8. Emendatiores editi opera et studio *Adriani van der Burchii,* cum nonnullis *eiusdem* ad marginem notis; in *Bibl. Max. Patr. edit. Lugdun.* T. XII. p. 750-767. Carmen haud plane contemnendum, veritati historicae apte inhaerens. Collatius.

Tredecim articuli fidei Iudaeorum. Item compendium elegans historiarum *Iosephi* complectens Acta LXX Interpretum, Gesta Machabaeorum, Facta Herodum, *Excidium Hierosolymitanum,* item decem captivitates Iudaeorum. Haec per SEBASTIANUM MUNSTERUM et Hebraeis et Latinis legenda exarantur, anno Christi M.D.XXIX. in 8. — In fine legitur: *Wormatiae apud Petrum Schoefer.* — Quae ex hoc volumine huc pertinent, desumta sunt e *Iosepho Gorionide,* supra laudato. Munsteri

Cf. J. G. WELLERS *Altes aus allen Theilen der Geschichte* etc. T. II. p. 104 sqq.

IOH.

Lightfoot. IOH. LIGHTFOOT Parergon de excidio urbis Hierosolymiticae, nec non de statu Iudaeorum post urbem excisam; in *eius* Opp. T. II. p. 136-153.

Kirchmaier GEORG. CASP. KIRCHMAIERI Diss. de obsidione Hierosolymitana, ex Taciti Histor. Lib. V. *Witteb.* 1679. 4.

Haak. IOH. IAC. HAAKII Diss. de excidio Iudaeorum ac Hierosolymae, sub Aelio Hadriano Principe. *Ienae* 1687. 4.

Witsius. HERMANNI WITSII Historia Hierosolymae, ab urbe condita usque ad excidium Babylonicum; in eius Exercitatt. acadd. (*Ultraj.* 1694. 8.) p. 465-528.

Eiusd. Historia Hierosolymae ab urbe restituta usque ad excidium Romanum; *ibid.* p. 529-643.

Eiusd. Historia Hierosolymae ab excidio Titi ad nostra usque tempora; *ibid.* p. 644-755.

Wesseling. PETRI WESSELINGII Diatribe de Iudaeorum Archontibus, ad Inscriptionem Berenicensem, et Dissertatio de evangeliis, iussu Imp. Anastasii non emendatis in Victorem Tunnunensem. *Ultraj. ad Rhen.* 1738. (12 plagg.) in 8 mai. — Inscriptio Berenicensis, in qua Archontum Iudaicorum luculenta mentio fit, quamque *Scipio Maffeius* et *Bouhierius* illustrare studuerunt, ansam dedit Wesselingio, libellum huncce conscribendi, variaque de statu Iudaeorum paullo ante et post excidium Hierosolymitanum doctissime tradendi. — Cf. *Acta Erud.* a. 1742. p. 454 seq.

XIII. *Scriptores de historia gentis Iudaicae ab excidio Hierosolymitano ad nostra usque tempora.*

Salomo fil. Virgae. SALOMONIS *fil. Virgae* Tribus Iudae, complectens varias calamitates, martyria, dispersiones, accusationes, eiectiones, aliasque res Iudaeorum, ab everso Hierosolymorum templo ad haec fere tempora usque

que etc. de Hebraeo in Latinum versa a *Georg. Gentio*, *Amstelaed.* 1680. 4.

SIMONE LUZZATTO, Rabbino Hebreo, *Discorso circa il stato degli Hebrei. Et in particolar dimoranti nell' inclita Città di Venetia. Et è un' appendice al Trattato dell' openioni e dogmi degl' Hebrei dall' universal non dissonanti, e de Riti loro più principali.* In Venetia 1638. 4. (pp. 184). *Latine* ibid. eod. 4. Archetypum aeque ac versio Latina libris rarissimis adnumeratur. *Ioh. Chsth. Wolfius* in Bibl. Hebr. (Vol. IV. p. 1115-1135) maximam libri partem e versione Latina exhibuit. Auctor gentis suae apologiam quasi scripsit, eamque variis modis reipublicae inservire posse, si modo Christiani velint, contendere studet. Agit etiam de dispersione Iudaeorum, eorumque statu et numero diversis in terris. MELCHIOR PALONTROTTUS, Italus, Luzzattum confutare studuit libro singulari, *Romae* 1641. in 4 edito. — Cf. GOETZII *Merkwürd. der königl. Bibl. zu Dresden* T. III. p. 308 sq. Luzzatto.

IOH. FILESACI (*Doctoris Sorbonnici* † 1636) Iudaei extorres; in *eius* Selectis (*Paris.* 1621. 4.) Lib. I. p. 186-203. Filesac.

DANIEL LEVI DE BARRIOS *Triumpho del Govierno popular y de la Antiguedad Hollandesa.* (Amsterdam) *en el anno de* 5443 i. e. 1683. 8. Levi de Barrios.

— *de las sacras Hermandades academicas, caritativas.* ibid. *en casa de Yahacob de Cordova* 1683. 8.

— *Luzes, Flores de la Leg Divina en los Caminos de la Salvacion.* ibid. 1683. 8.

IOH. A LENT. *Lingu. Orient. et Histor. sacr. Prof. ill. Lycei Nassovici Bibliothecarii*, Schediasma historico-philologicum de Iudaeorum Pseudo-Messiis. *Herbornae* 1683. 4, et mutato forte solo tituli folio 1697. 4. — Cf. *Acta Erud.* a. 1684. p. 291 sqq. a Lent.

CHRISTIANI GUIL. FRANC. WALCHII Historia Patriarcharum Iudaeorum, quorum in libris iuris Romani fit mentio. *Ienae* 1752. (18 plagg.) in 8. — Walch.

Summa

Summa totius operis haec est: Capite *primo* agi
legibus Imperatorum, quibus Patriarcharum ist
mentio fit; *altero* de Iudaeis, quibus Patriarchae
fuerunt, eorumque in occidentales (apud Iu
per totum orbem Romanum singulasque eiusqu
vincias tam Asiaticas et Africanas, quam Euro
dispersos) et orientales (apud Iudaeos, Persian
nasque huic regiones inhabitantes) divisione;
de nominis origine, et varios honores significan
testate; *quarto*, de summis Iudaeorum post Ch
natum magistratibus, ex doctrina Thalmudica;
to, quinam fuerint Patriarchae Iudaeorum; *sex*
officio illorum, potestate, reditibus; *septimo* d
pore, quo praeesse Iudaeis et coeperint, et des
octavo de genere illorum et serie, notatis tem
rationibus. In hoc libello, si novi nihil admod
venitur, magna tamen diligentia congesta sunt
quae pertinere ad argumentum propositum vi
tur. — Cf. *Suppl. ad nova Acta Erud.* T. VIII.
sqq.

rtopoeus. IO. GEORG. ARTOPOEI Animadversion
storico-philologicae ad Iun. Iuvenalis Satyr. XI
ricopen de Iudaeis agentem. *Argent.* 1699. 4.

Basnage. JAQUES BASNAGE (antistitis ecclesiae W
cae Hagae Comitum † 1723) *Histoire de la R
des Juifs dépuis Jesus Christ jusqu'à présent, pou
de continuation à l'histoire de Joseph.* à Rotterdam
V Voll. in 12. — Eruditionis multiplicis ap
diligentia insigni, ingenio singulari rem egit s
experientissimus. Totum opus V Tomis seu
bris divisit, iisque, quidquid de gente Iudaica n
rabile occurreret, comprehendit. Quamvis
Flavii Iosephi historiam continuare animo consti
opus tamen existimavit esse, ut generalem form
publicae atque ecclesiae, quae in gente illa, du
legibus adhuc in patria viveret, obtinuit, ante
poneret ob oculos. Ei rei totus liber primus in

itur, ubi sub initium statim de Herodiadum in regno udaico agitur successione, quae passim auctori tractaio occasionem suppeditat, historiam Iosephi, tum contra alios censores, tum contra Io. Harduinum in rimis defendendi. Secundo libro historia sectarum narratur, in quas Christi aetate usque ad Hierosolymarum desolationem ecclesia Iudaica divisa fuit. Tertio libro de Patriarchis et Aechmalotarchis Iudaeorum, et de Gemaristis, Masorethis, Cabbalistis et Rabbinis agitur. Quarto libro fides doctrinae Iudaeorum explicatur, variaeque, quas ea inde a templi excidio usque ad nostra tempora subiit, mutationes. Doctrinam ritus excipiunt, qui libro quinto absolvuntur. Sexto dispersionis omnium tribuum Israelis ad saeculum usque a C. N. VIII historia texitur; septimoque usque ad nostrum continuatur, ubi et de conversione Iudaeorum variisque ad eam promovendam methodis exponitur.

Curavit paullo post sine nominis sui mentione Francogallus LUDOVICUS ELIAS DUPIN Historiam Basnagianam recudi, sed truncatam alteratamque, suppresso auctoris nomine, praetexens omnino utilitatem publicam, quod sine ista mutatione egregium opus legi in Gallia non potuerit. En huius editionis titulum!

> *Histoire de Juifs dépuis Jesus-Christ jusqu'à présent, contenant les Dogmes de Juifs, leurs confessions de foy, leurs variations et l'histoire de leur religion dépuis la ruine du temple, pour servir de supplément et de continuation à l'histoire de Joseph.* à Paris 1710. VII Voll. in 12.

Basnagius vero, summam sibi et rei litterariae factam esse iniuriam existimans, in lucem edidit: *Histoire de Juifs reclamée.* à Rotterdam 1711. (20 plagg.) in 12 mai. Queritur in primis, contradictiones suo operi affingi, mutatis quibusdam locis, caeteris vero, quae n eandem scripta erant sententiam, incolumibus. Dehinc luculentis ostendit exemplis, plurima, etiam

verissima

verissima notissimaque, quae vel de Sanctorum
rundam defectibus, vel de Regum Gallicorum
norumque vitiis, vel de Iudaeorum innocenti
de Protestantium doctorum gestis recitata in
editione fuerint, e posteriore multa cum affect
sublata esse; et quae sunt reliqua. Postremo
per appendicem Basnagius de numis Ebraeis c
disputat, ratus, omnes quidem suppositos esse
illos, qui quadratis sint litteris signati (quas hab
Assyriacis) propter nimiam, quam prae se ferur
tatem, tum eos, in quibus Samaritanae occ
litterae, (quas pro vetustis Hebraeorum charact
habet) eo quod Iudaei illas deseruerint; qua d
casione de antiquissimis Atyos Lydii et Mace
rum regum numis differit. — Quae omnia
haud inutilia inserta sunt novae editioni, a Ba
ipso curatae, *Hagae Comit.* 1716. IX Tomis
Voluminibus, in 12 mai. — Versio *Belgica*
Delphis a. 1727 sqq.

Schudt. JOH. JAC. SCHUDT *Jüdische Merkwürdi vorstellende, was sich curieuses und merkwürdiges neuern Zeiten bey einigen Jahr-Hunderten, mit d alle Theile der Welt, sonderlich durch Teutschlan streuten Juden zugetragen, samt einer vollstä Franckfurter Juden-Chronick.* Franckfurt u. L 1714. III Partes in 4. c. figg. aen.

Wesselius. IOH. WESSELII Oratio de admiranda gen daeorum, ubique dispersae, in hunc usque dien servatione. *Leidae* 1729. 4.

Callenberg. JOH. HEINR. CALLENBERG (Theologi I sis) *Bericht von einem Versuch, das Jüdische Vo Erkenntniss der christlichen Wahrheit anzuleiten, der I-XVI Fortsetzung.* Halle 1730-1736 8.

Zorn. PETRI ZORNII Historia Fisci Iudaici, sub rio veterum Romanorum, qua periodi desigr sceptri Iudaeorum ablati. Inseritur Commer in nummum thesauri Regis Prussici, de calumn

ıdaici, per Nervam Cocceium, Imperatorem Romaum, sublata. Praeter supplementa notarum ad Heataei Abderitae Eclogas passim adsperfa, subsequitur issertatio de Patriarcharum Iudaicorum auro coronao, sive canone anniversario in utroque codice, cum ıdice difficiliorum S. Scripturae locorum, qui illurantur. *Altonaviae* et *Flensburgi* 1734. (1 Alph. 14 lagg.) in 8.

Lettre sur le mépris, auquel les Juifs ont toujours été xposés, avant et après la naissance de Jesus Christ; in pere, quod inscribitur: *Ceremonies religieuses de tous s peuples du monde* (Amst. 1743. fol.) T. VIII. p. 172-84.

LUD. HOLBERGS *Jüdische Geschichte* supra meıorata huc quoque pertinet. Holberg

FRID. WIDEBURGS *Anmerkung von den Jüdihen Schicksalen in den Abendländern, nach dem Unterange des Jüdischen Reichs, bis auf gegenwärtige Zeiten;* ı eiusd. *Sammlung vermischter Anmerkungen* p. 322-82. Widebur

Mémoires pour servir à l'histoire des Juifs, depuis ur arrivée en Provence, jusques à leur entiére expulsion, vec quelque detail des Sinagogues, qui subsistent encore 'ans le Comtat Vénaissin; in *Continuat. des Mém. de 'itterat. de M.* de Sallengre T. II. p. 362-420.

Histoire de la conversion de plusieurs Juifs arrivée en 'rance, au commencement du IX Siécle; in (Liron) *Sinularitez hist. et litter.* T. II. p. 448-451.

Réponse à la seconde edition de M. Basnage, sur le tems 'e l'établissement de Juifs en France; ibid. p. 451-499.

Observations d'un Alsacien sur l'affaire présente de Juifs d'Alsace .... 1779. — Inique ac barbare senit auctor anonymus de gente Iudaica sat infelici. 'erius utiliusque alius scriptor anonymus de eodem rgumento loquitur in pagellis, sic inscriptis: *Mémoie sur l'état des Juifs en Alsace;* adiectis *Dohmii* libro nox laudando, p. 165-210. edit. alt.

Recueil de Lettres Patentes et autres pieces des Juifs Portugais, contenant leur privileges en France. à Paris 1765. 12.

Tovey. D'BLOSSIERS TOVEY, *LL. D. and principal of Newinn-hall in Oxford,* Anglia Iudaica: *or the history and antiquities of the Jews in England, collected from all our historians, both printed and manuscript, as also from the records in the Tower and other publick repositories.* Oxford 1738. 4. — Scriptorum Iudaicorum cognitionem sat tenuem prodit auctor: caeterum vero liber diligentia haud vulgari compositus. — Cf. *Nova Acta Erud. a.* 1740. p. 301 seqq. *Zuverläßige Nachrichten von dem gegenwärtigen Zustande der Wissensch.* P. IV. p. 221-249. *Baumgartens Nachr. von merkwürd. Büchern* T. VII. p. 164 seqq.

de Giovanni. *L'Ebraismo della Sicilia, ricercato e disposto da* GIOVANNI DE GIOVANNI, *Canonico della santa Metropolitana Chiesa di Palermo, ed Inquisitor fiscale delle suprema Inquisizione di Sicilia.* In Palermo 1748. (Alph. 2. plagg. 2.) in 4. — Fata Iudaeorum in Sicilia hoc opere, inscriptione non sat apta insignito, exponuntur. Pars prior historiam Iudaeorum generalem, posterior specialem, Siculis propriam, exhibet. Pars prior continet capita XXVIII, quibus de Iudaeorum in Sicilia origine, progressu, multitudine, signo gestaminis, privilegio, Christianis impertito, et Hebraeis communi, exactionibus in eos constitutis, officio eorum, in audiendis Christianorum sermonibus sacris, et horum festis celebrandis, posito, eorum festis, possessionibus, iudicibus, testimoniis, medicis, itineribus ex Africa, fuga Hierosolymam tentata, potestate iudiciaria, magistratibus Protorum, Sacerdotibus, Rabbinis, Synagogis, locis munditiei ac coemeteriis, usurarum usu, sceleribus et impietate, tumultibus in eos excitatis, ac excidiis, exponitur. Capitibus XXXIII partis posterioris res Iudaeorum, habitantium Panormi, Messanae, Catanae, Syracusis, aliisque Siciliae

Siciliae urbibus ac oppidis, et in inſulis, Malta, Gozzo, et Pantellaria. Nihil affirmavit, nihil negavit auctor eorum, quae ad acta praeteriti temporis attinent, quin locupletiſſimos adiecerit ac laudaverit teſtes. — Cf. *Nova Acta Erud.* a. 1752. p. 8-19.

IOH. CASPAR ULRICH, *Pfarrers zum Frauenmünſter in Zurich* († 1768), *Sammlung Jüdiſcher Geſchichte, welche ſich mit dieſem Volcke in dem 13ten und folgenden Jahrhunderten bis auf 1760 in der Schweitz von Zeit zu Zeit zugetragen. Zur Beleuchtung der allgemeinen Hiſtorie dieſer Nation herausgegeben.* Baſel 1769. 4. — Bono animo quidem, ſed ſine iudicio critico Ulricus rhapſodiam inſtituit, omnibus, qui ea recte uti poſſint, commendabilem. Ulrich

De ſtatu Iudaeorum in Germania, atque de eorum ſigillis tempore medii, quod nuncupamus, aevi, egit HENR. CHRISTIAN. L. B. DE SENCKENBERG in diſſertatione, Societati regiae ſcient. Goettingenſi transmiſſa; quae an typis impreſſa ſit, dicere non habeo: epitome autem eiusdem diſſertationis exſtat in *Götting. Anzeigen von gel. Sachen* a. 1755. p. 497-500. de Senckenberg

IOH. FRID. FISCHER Diſſ. de ſtatu et iurisdictione Iudaeorum, ſecundum leges Romanas, Germanicas, Alſaticas. *Argent.* 1763. (14 plagg.) in 4. Fiſcher

IOH. HORIX Diſſ. de ſtatu Iudaeorum hodierno in Germania. *Mogunt.* 1764. 4. Horix

GOTTFR. DAN. HOFMANNI Diſſertatio de advocatia Imperatoris Iudaica. *Tubing.* 1749. 4. Hofmann

GOTTL. ETTLING Diſſertatio de Iudaeorum *Moeno-Francofurtenſium* conditione duriori prae civibus ac incolis Chriſtianis. *Giſſ.* 1751. 4. Ettling

CHR. HARTM. SAM. GATZERT Tractatus iuris Germanici de Iudaeorum in *Haſſia*, praecipue *Darmſtadina*, iuribus atque obligationibus, tum in genere tum ſpeciatim parochialibus. *Giſſ.* 1771. (17 plagg.) in 4. Gatzert

Trendelenburg. ADOLPH. FRID. TRENDELENBURG Differtatio de Iudaeis, eorumque univerfa conditione fecundum ius Romanum et Germanicum, inprimis quoque *Mecklenburgicum*. Bützov. 1768. (12 plagg.) in 4.

Boehmer. GEORG. LUD. BOEHMERI Diff. de officio et poteftate Rabbini provincialis in terris *Brunfuico-Luneburgicis*. Goetting. 1751. 4.

Aliae, praeter has laudatas, differtationes iuridici magis, quam hiftorici argumenti funt.

Notifias dos Judeos de Cochim, mandados por Moffeh Pereyra de Paiva, a cuya cufta fe imprimeraro. Em Amfteldam. *Eftampado em cara de Ulry Levy, em* 9 *de Iul* 5447. (1687) (15 plagg.) in 4.

Excerpta ex Epiftola Hebraica, additaque relatione Belgica, ex India Orientali una transmiffa, de Iudaeis in ora Malabarica degentibus; in *Bibl. librorum novor.* collecta a *L. Neocoro* (Kuftero et Henr. Sikio) T. II. Menf. Nov. et Dec. a. 1698. p. 868 feqq.

Addifon. LANCELLOTTI ADDISONI *Prefent ftate of the Jews in Barbaria.* London 1676. 12. Libellus Theotifce redditus atque infertus Afiaticis et Africanis memorabilibus horum temporum. *Norimb.* 1676. 4.

's Gravezande et Moens. ADRIAN 'S GRAVEZANDE, *Predigers zu Middelburg in Zeland, Nachrichten von den weiffen und fchwarzen Juden zu Codfchin auf der Malabarifchen Küfte: gefammlet aus dem Briefwechfel mit dem Gouverneur und Director diefer Küfte Herrn* ADRIAN MOENS, *damals extraordinairen jetzt aber ordinairen Rath des Niederländifchen Indiens, und mit andern Nachrichten verfchiedner Schriftfteller verglichen. Aus dem Holländifchen ins Hochteutfche überfetzt* (*von* Nic. Barkey, D. et Prof. Theol. Hag. Comit.) *in* Büfchings *Magazin für die neue Hiftorie und Geographie* (Halle 1780. 4.) Tom. XIV. p. 123-152. Autographum infertum eft Parti VI Differtationum focietatis fcient. Vliffingenfis 1778; de quibus v. Bibl. noftrae Vol. I. P. I. p. 351. Analecta huius differtationis exhibuit P. I. BRUNS in *Eichhornii*

Bruns.

hornii Repert. für bibl. u. morgenl. Litter. T. IX. p. 269-276 (1781). Postea *Gravesandius* ipse continuavit narrationem suam Parte IX Dissertationum dictarum (1782) p. 515-544, adiecta nova de argumento illo relatione *Adriani Moens* p. 544-574.

GABRIEL BROTIER de Iudaeis Sinensibus; in eiusdem editione operum C. Cornelii Taciti (*Paris.* 1771. 4.) Vol. III. p. 567-580. Epitomen huius relationis, e litteris Iesuitarum Gozani, Domengii et Gaubili ante ineditis haustae, exhibuit *I. D. Michaelis* in Bibl. sua orient. et exeg. P. V. p. 70 seqq. Brotier.

THOMAS THOROWGOOD *Jews in America, or probabilities that the Americans are of that race.* London 1650. 4. — Huc quoque pertinent, qui laudantur in Bibliographia antiquaria Fabricio-Schaffshauseniana p. 18 sqq. Thorowgood.

* * *

CHRISTIAN WILHELM DOHM *über die bürgerliche Verbesserung der Juden.* Berlin u. Stettin 1781. 8. — *Neue verbesserte Auflage.* ibid. 1783. 8. Cui accessit *pars altera* ibid. eod. 8. Pars prima *Francogallice* reddita a *Ioh. Bernoulli*, à Berlin 1782. 8. — Politici ac philosophici quidem argumenti opus, cui tamen plura, quae ad cognitionem historiae et status gentis Iudaicae recentiorem faciant, insunt. Auctor humanissimus ac sagacissimus consilia saluberrima, quibus conditio gentis istius misera in melius mutari posset, humanitatis fautoribus offert. Dubia adversariorum parte inprimis altera ingeniose magnoque rerum civilium apparatu solvere studet. Scriptio nimirum Dohmiana ortum dedit libellis sequentibus: Dohm.

MANASSEH BEN ISRAEL *Rettung der Juden, aus dem Englischen übersetzt, Nebst einer Vorrede von* MOSES MENDELSSOHN. *Als ein Anhang zu des Herrn Kriegsraths Dohm Abhandlung über die bürgerliche Verbesserung der Juden* Berlin u. Stettin 1782. 8. — Manasseh et Moses Mendelssohn.

Archetypum apologiae doctoris Iudaici *Manassis*, qua popularibus suis libertatem, in Anglia vivendi, Cromwello ibi regente, procuravit, primum typis impressum fuit *Londini* 1656. Postea ob raritatem recusum in collectione, nunc aeque rara, quae inscribitur: *The Phenix, or Revival of scarce and valuable Pieces, no where to be found but in the Closets of the Curious*. London 1708. 8.

Unzer. I. C. U. (UNZERS) *Anmerkungen zu der Schrift des Hrn. Dohm über die bürgerliche Verfassung der Juden*. Altona 1782. 8.

Hartmann. FRIEDRICH TRAUGOTT HARTMANN *Untersuchung, ob die bürgerliche Freyheit den Juden zu gestatten sey*. Berlin 1783. 8.

Ueber die Unnütz- und Schädlichkeit der Juden im Königreiche Böhmen und Mähren. Prag 1783. 8.

Diez. *Ueber Juden*. An Hrn. Kriegsrath Dohm. Dessau u. Leipzig 1783. 8. Auctoris nomen, *H. F. Diez*, in fine libelli apparet.

Hoc argumentum quoque tractavit Italus anonymus, minime autem genti Iudaicae favens, in libro sic inscripto: *Della Influenza del Ghettonello Stato*. Venezia 1782. 8. — Cf. *Götting. Anzeigen* 1783. p. 1653 sqq.

Schultz. CHRISTOPH. SCHULTZ Dissertatio historica de Iudaeo non mortali. *Regiomont*. 1693. 4. Recusa *Ienae* 1734. 4.

XIV. *Scriptores de ritibus et caerimoniis Iudaeorum recentioris aetatis.*

Coster. ABRAHAM COSTER (Theologi Batavi, initio saeculi superioris florentis) *Historie der Joden, die tzedert der Verstooringhe Jerusalems, in alle Landen verstroyt zyn, in dry Deelen etc. Tot Rotterdam* 1608. 8. — Non historiam, ut titulus promittit, Iudaeorum, sed descriptionem rituum et caerimoniarum eorum-

:orundem, tam in sacris, quam in vita privata, exıibet.

IOH. BUXTORFFII (*patris*, *Prof. lingu. hebr.* *Basileensis* † 1629) Synagoga Iudaica, de Iudaeorum :de, ritibus, ceremoniis, tam publicis et sacris, quam rivatis, in domestica vivendi ratione. — *Theotisce* rimum liber prodiit *Basil.* 1603. 8. Recusus *Francof.* t *Lips.* 1729. 8. c. f. g. g. In latinum sermonem conersus per *Hermannum Germbergium*, Conrectorem :orbacensem, *Hanov.* 1604. 12. Deinde per *Dav. Cle*-*cum*, revidentibus tam *Buxtorffio* patre, quam filio, *asil.* 1641. 1661. et cura *Ioh. Iac. Buxtorffii* ibid. 680. 1712. 8. *Belgice* translata *Amsterd.* 1650. 1694. figg. Buxto

LEON DE MODENE *Ceremonies et Coutumes, qui* *observent aujourd'hui parmi les Juifs, traduites de l'Ita*-*en avec un Supplement touchant les Sectes de Caraites et* *s Samaritains de notre tems. Troisiéme edition, revûe,* *rrigée et augmentée d'une comparaison des Ceremonies* *s Juifs et de la discipline de l'Eglise, avec un Discours* *r les differentes Messes des Liturgies, qui sont en usage* *ns tout le monde par le Sr.* SIMONVILLE (RICHARD IMON). à la Haye 1682. 12. — Rabbi *Leo Muti*-*nsis* conscripserat Italica lingua exiguum librum de tibus et caerimoniis Iudaeorum hodiernis; quem ım non sine mendis a. 1637 Lutetiae expressum vi:ret, sequente ipso anno Venetiis accuratiorem edit, abscissis, quae displicebant ex prima editione, iisque et melioribus in locum illorum surrogatis. ignus liber Christianis visus fuit, qui in alias quoque ıguas transfunderetur, ut a pluribus legi posset, ıemadmodum *Anglicano* sermone conversus *Londini* 'odiit a. 1650; *Francogallice* vero a *Richardo Simone* ub nomine *Recared Schimeon*) a. 1674. Insertus ıoque operi splendidissimo, cui titulus: *Ceremonies* *Coutumes religieuses de tous les peuples du monde* (Am:rd. 1723. fol.) T. I. p. 1-153. Auctior additamen- Leo Mutinensis.

tis et figuris aeneis dicitur haec editio. Liber ipse in quinque partes ita divisus, ut I aedificia, vestimenta, synagogas, precationes, lotiones etc. II linguam, studia, vota, ciborum genera; III festos dies; IV matrimonium, circumcisionem, primogenituram; V denique haereticos, proselytos, mortem, sepulturam, paradisum, infernum, et his cognata referat. Interpres Francogallicus de suo adiecit praefationem satis amplam, qua *Buxtorffius* nonnihil reprehendit, quod in *Synagoga Iudaica* Pater quidem sine ordine pleraque tractaverit; Filius patris Teutonicum foetum Latine editurus partem huius Iudaici libri suo inseruerit, eumque imitari conatus sit, ut confusionem ex paterno scripto tolleret, sicut etiam multa in illo disiecta sub unum caput revocaverit. Itaque in eo est *Rich. Simon*, ut Leonis parvum librum Buxtorffiano grandiori praeferendum esse persuadeat, quod nihil habeat superfluum, multa vero contineat, quae ne attigerint quidem Buxtorffii. Libello ipsi interdum notas subiecit, quibus cum alias res, tum praecipue Hebraea vocabula explicat. Quintae parti inseruit geminum de Karaitis et Samaritanis supplementum.

Simon. *Comparaison des ceremonies des Juifs et de la discipline de l'Eglise, par le Sieur* DE SIMONVILLE (i. e. RICHARD SIMON). à Paris 1681. 12. à la Haye 1682. 12. — Supplementi instar hunc librum esse voluit auctor ad praecedentem Leonis de Modena. Eadem scilicet brevitate capitibus XIX plurima pertractat ad religionem et ritus pertinentia. Multa utique tradit scitu et examine digna.

Meier. CHRISTOPH. PAULLUS MEIER *von den heutigen Juden-Ceremonien und Gebräuchen insgemein, und durchs ganze Jahr.* Wittenberg 1679. 4. Danzig 1682. 4.

Ross et Veirter. ALEXANDER ROSS (Theologi Scoti) *wunderwürdiger Juden- und Heydentempel, anfangs in Englischer Sprache beschrieben, nunmehro aber verbessert und*

mit

nit vielem Zusatz vermehret von DAVID NERRETER. Nürnberg 1717. 8. c. figg. aen. Depromtus liber e Roffaei Πανσεβεία s. de omnibus generis humani religionibus, superiore seculo edita, Francogallice etiam ac Belgice reddita.

JOH. ANDREAS EISENMENGERS (Professoris linguarum orient. Heidelbergensis, religioni Reformatae addicti, † 1704) *Entdecktes Judenthum.* Königsberg in Preussen 1711. II Voll. in 4. — Primam editionem, Francofurti ad Moenum, cum auctor adhuc viveret, typis impressam, cuius notitia plena vero nobis deest, Iudaei tribus mandatis Caesaris inhibitoriis supprimi curarunt. Post auctoris mortem autem Regis Borussorum auspiciis effectum est, ut idem opus Regiomonte, accurate recusum, lucem adspiceret. Auctor id egit potissimum, ut ex variis Iudaeorum scriptis, vel editis vel manu exaratis, quorum series in limine operis exstat, colligeret, quae in doctrinam Christianam iniuria sunt, et sinistras huius gentis opiniones ac fabulas in lucem proferret. Quod tamen minime sine partium studio actum, nec ἀκρίβεια necessaria adhibita: omnia potius, vel a Rabbinis, auctoritate legislatoria carentibus, vel a Iudaeis Christianorum persecutionibus exacerbatis, vel a Iudaeis religioni Christianae addictis, variis modis in Christianorum odium prolata, sine ullo discrimine corrasit, eaque ratione dissidium inter ambas gentes nefandum in modum auxit. Eisenmenger.

IOH. GOTTFR. LAKEMACHERI Programma de ritibus quibusdam Bacchicis, a Graecis ad Iudaeos recentiores (qui sub imperio Graeco, per Orientem constituto, aetatem egerunt) derivatis, et ab his tabernaculorum festo usurpatis. *Helmstad.* 1724. 4; et in eiusdem Obss. sacr. (*Helmstad.* 1729. 8.) P. I. p. 17-78. Lakemacher.

Dissertation sur la conformité, qui se trouve entre quelques usages des Juifs et les anciens Bachanales; in

 opere

opere ante laudato: *Ceremonies relig. de tous les peuples* T. VIII. p. 157-171.

Medici. *Riti e costumi degli Ebrei* etc. h. e. Ritus et consuetudines Ebraeorum, consutati a PAULO MEDICI, Sacerdote Florentino, cum accessione Epistolae unius in hac editione ad universos Iudaeos, compositae a NICOLAO STRATTA, olim Rabbino, et postea Catholico-Romano, in quibus e testimoniis Scriptorum Ebraicae rei peritissimorum comprobatur, adventum Messiae Iesu Christi, redemtoris nostri, iam accidisse, nec minus incarnationem eius in ventre purissimo Mariae Virginis effectui fuisse datam. *Madriti* 1737. (1 Alph. 3 plagg.) in 8. — Auctores Actorum Erud. (T. III. Suppl. ad nova acta p. 376 sq.) quibus huius libri notitiam debemus, non inficiantur, dari libellos hoc meliores et solidiores. Eis autem neophytis, qui ad gremium ecclesiae Romanae videntur adducendi, hoc opusculum praecipue fuisse destinatum, existimant.

Bodenschatz. JOHANN CHRISTOPH GEORG BODENSCHATZ (hoc tempore Superintendentis Bayersdorfensis prope Erlangam, antea parochi Frauenauracensis) *Kirchliche Verfassung der heutigen Juden, sonderlich derer in Teutschland, in 4 Hauptheile abgefasset, aus ihren eigenen und andern Schriften umständlich dargethan, und mit 30 saubern Kupfern erläutert. Nebst einer Vorrede — Herrn* Caspar Jacob Huths etc. *Frankfurt und Leipzig* (Coburgi) 1748. 1749. II Voll. (3 Alph. 22 plagg.) in 4. — Parte prima quatuor capitibus sistitur historia Iudaica ab Abrahamo usque ad nostra tempora; secunda, ritus describuntur Iudaeorum hodiernorum sacri, capitibus quinque; tertia, opiniones religiosae; quarta, consuetudines variae ac caerimoniae hodiernorum Iudaeorum, in Germania praecipue viventium. Uberiorem operis, summa cum diligentia ordineque aptissimo confecti, descriptionem desiderantes ablegamus ad ephemerides sic inscriptas: *Zuverlässige Nachrichten von dem*

m gegenwärtigen Zustande der Wissenschaften P. CXLI. 568 sqq.

GOTTFRIED SELIGS (Proselytae Iudaici et Le- oris linguae Hebraicae Lipsiensis) *Jude, eine Wo- enschrift.* Leipzig 1768 - 1772. IX Voll. in 8 mai. ditio emendatior prodiit hoc titulo: *Der Jude, oder is alte und neue Judenthum.* 1 Theil. Leipzig 1781. Theil. Dessau 1782. 8. — Ritus Iudaeorum recen- orum accurate satis sineque ira ac studio, probabili cendi genere describuntur. Tantum autem abest, omnia in omnes Iudaeos quadrent, ut potius viri hac gente minus superstitiosi pleraque respuant. Selig.

DAVID LEVI *succinct account of the rites and cere- onies of the Jews.* London 1784. 8. — Laudatur li- er recentissime typis impressus, in Germania, quan- m scimus, nondum cognitus. Levi.

APPENDIX.

Scriptores de Samaritanis.

IOH. CHSTPH. WICHMANNSHAUSEN Sche- asma philologicum de Samaria. *Vitemb.* 1714. 4. ch ...sen.

CHSTPH. CELLARII Collectanea historiae Sa- aritanae, quibus, praeter res geographicas, tam po- tia huius gentis, quam religio et res litteraria expli- antur. *Cizae* 1688. 4. — Quatuor capitibus, secun- um argumenta titulo consignata positis, opusculum octissimum absolvitur. Cellarius.

Eiusd. Exercitatio, gentis Samaritanae historiam t caerimonias, post eiusdem auctoris Collectanea hi- oriae Samaritanae, magis illustrans. *Halae* 1694. 4. evisa et castigatius edita, *ibid.* 1699. 4. et in *eiusd.* Dissertatt. acadd. a *I. G. Walchio* editis p. 108 - 149. — De nomine gentis Samariticae urbisque Samariae, de istoria et religione Samaritanorum, atque de crimi- natio-

nationibus, quibus Iudaei Samaritas lacessunt, Cellarius agit.

Idem *Cellarius* in lucem edidit binas epistolas, a Samaritis hodiernis, in Palaestina superstitibus, ad *Iobum Ludolfum* a. 1685 datas, et a Ludolfo versione Latina notisque instructas, hoc quidem titulo: *Epistolae Samaritanae Sichemitarum ad Iobum Ludolfum. Accedit versio Latina persimilis litterarum a Sichemitis haud ita pridem ad Anglos datarum.* Cizae 1688. 4. — Ex quo nimirum in Europa innotuit, reliquias gentis Samaritanae in Palaestina et Aegypto hodie superesse, epistolarum commercium cum iis instituerunt IOSEPHUS SCALIGER et IOBUS LUDOLFUS. Nactus est *Scaliger* schedas aliquas ex Aegypto, quas partim edidit, partim ineditas Academiae Lugdunensi Batavorum testamento assignavit. Schedam de cyclis et computo Samaritarum recudit etiam *Samuel Petitus* in Eclogis chronologicis Lib. II. Liber autem *Iosuae*, ut vocant, hoc est, Historiae illorum universae breviarium, cessit laudatae Lugdunensium bibliothecae, unde *Hottingerus* excerpta Latine vulgavit sub calcem sui Anti-Morini. Epistolium etiam Damascenum aliquid contulit, cuius mentionem Petitus l. c. p. 107. facit. Non autem expleta his Scaligeri cupiditas erat, sed de religione Samaritarum certiora cogniturus litteras ad Synagogam illorum in Aegyptum et Palaestinam dedit, quibus etiam gemina epistola responsum fuit ab Samaritanis, allata vero demum in Europam post Scaligeri mortem. Pervenerunt potius in Genebrardi, postea Peirescii manus, qui eas *Ioanni Morino* Lutetiam misit, qui Latinam versionem in scriniis reliquit, autographis in bibliothecam regiam translatis. (v. Catalog. huius biblioth. inter codd. Samaritanos N. III.) Latine insertae sunt *Antiquitatibus ecclesiae orientalis* (Lond. 1682.) p. 119 - 130. Interea gentem Samariticam ipsam adiit Neapoli (*Nablos*) olim Sichemi, ROBERTUS HUNTINGTON, Anglorum Halebi in Asia Tur-

cica

ica rem mercatoriam agentium antistes sacrorum in-
e ab anno 1671 (postea Episcopus Rapotensis in Hi-
ernia 1701). Ludolfo de hoc itinere varia perscri-
sit in epistola, quae cum aliis eiusdem Angli *Londini*
704. 8. typis expressa fuit, p. 50. (Haec epistolarum
ollectio libris rarioribus annumeratur.) Samaritae
isi leges suas Huntingtono tradiderunt, epistolamque
li perscripserunt, qua de religionis, quam colunt, ra-
one satis copiose retulerunt. Latina huius epistolae
ersio adiuncta legitur libello modo laudato Cellaria-
). THOMAS MARESCHALLUS, Professor Oxo-
ensis, respondit huic Samaritarum epistolae, aliasque
ostea ab eis accepit, quibus etiam respondit; quod
ommercium finiit morte Mareschalli a. 1685. Epi-
olas Samaritanorum Arabicas ab eodem Huntingto-
o in Angliam allatas ante annos aliquot WHITIUS,
rofessor Oxoniensis, dono dedit CHRISTIANO
RID. SCHNURRER, Professori litteraturae orientalis Schnurrer
'ubingensi, qui illas cum prologo et versione Theo-
'ca parti nonae Repertorii Eichhorniani inseruit p. 1-
5 (anno quidem 1781).

Epistolae ad *Ludolfum* datae binae exstant in libel-
o ante laudato, sensu et verbis parum diversae. Re-
onsionem ad novam, quam scripserat, epistolam se
espectare, *Ludolfus* affirmat, eiusque editionem pro-
iittit in praefatione. Ludolfum hanc epistolam ac-
episse a. 1691, testatur *Cellarius* in exercitatione ante
udata, in qua etiam excerpta quaedam ex epistola
la profert. Edidit postea CELLARIUS *Historiam* Cellarius
entis et religionis Samaritanae ex nova Sichemitarum
pistola auctam, Halae 1699. 4. Certe *I. G. Walchius*
udat eam in indice lucubrationum Cellarii, disserta-
onibus huius viri academicis praemisso; laudat etiam
Lengletus in *Methode pour etudier l'histoire* T. X. p. 212
dit. recentiss. Sed nullibi hanc scriptionem, nec eius-
em argumentum invenire licuit. PAULLUS IACO-
US BRUNS, Professor hist. litter. Helmstad. quoque
affir-

affirmat, se in ditissimis bibliothecis tum publicis tum privatis frustra illam quaesivisse. Qua re commotus, ipse hanc epistolam Samaritanam Sichemitarum tertiam ad Iobum Ludolfum, a *Büttnero*, Professore olim Goettingensi, nunc Ienae vivente, sibi concessam, ex autographo typis Hebraicis excudendam curavit, atque versionem Latinam et notas adiecit, in prolusione, qua ad orationem suam aditialem Helmstadiensem audiendam invitavit, 1781 (III plagg. in 4.). Ibidem menda nonnulla in contextu et versione epistolarum a Ludolfo et Cellario editarum commissa correxit, versionemque Latinam epistolae *Huntingtono* traditae vitiosam esse ostendit.

Reland. ADRIANI RELANDI Dissertatio de Samaritanis; in *eiusd.* Diss. miscell. (*Traiect. ad Rhen.* 1706. 4.) T. II. p. 1 seqq.

Lobstein. IOANNIS MICHAELIS LOBSTEIN, *SS. Theol. D. ecclesiae Butisbacensis (in Hassia) inspectoris*, Commentatio de Samaritanae gentis religione aevi recentioris; praemissa libello, cui titulus: Codex Samaritanus Parisinus Sanctae Genovefae. *Francof. ad Moen.* 1781. 8 mai.

* * *

Harduin. IOH. HARDUINUS de numis Samaritanis, ad Claud. Fraguierum. *Paris.* 1691. 4.

Eiusd. Epistola de tribus Toinardi numis Samaritanis; in *Bibl. universelle* T. XXI. p. 130-136.

Eiusd. *Explication de deux Medailles Samaritaines*; in *Mém. de Trevoux* a. 1712. Mai p. 841-859.

Eiusd. Interpretatio numismatum duorum, quae sunt inscripta litteris, ut vocant, Samariticis; in *eiusd.* editione Plinii H. N. T. I. p. 432 sqq.

Reland. ADR. RELANDI Diss. de inscriptione numorum quorundam, ad spectatissimum virum de Wilde. *Amstelod.* 1702. 8. — Quatuor sunt numi, Samaritanis litteris signati.

Eiusd.

Eiusd. Diss. altera de inscriptione numorum quondam Samaritanorum, ad spect. virum Iac. de Wile: in qua de amphora Mannae numis illis inscripta, et asini cultu, Iudaeis per calumniam obiecto, agitur. Accedit IOH. BAPT. OTTII, linguae sanctae in Athenaeo Tigurino Professoris publici, Epistola de numis quibusdam Samaritanis, ad excellentissimum virum H. Relandum, cum huius responso. *Traj. ad Rhen.* 1704. 8. Ott.

Eiusd. de numis veterum Hebraeorum, qui ab inscriptarum litterarum forma Samaritani appellantur, dissertationes quinque. Accedit Dissertatio de marmoribus Arabicis Puteolanis. *Traj. ad Rhen.* 1709. 8. Insunt simul dissertationes Relandi modo laudatae.

Lettre de Mr. GAGNIER *sur les Medailles Samaritaines expliquées par Mr. Reland;* in *Mém. de Trevoux* 1705. Sept. p. 1643-1648. Ibidem Nov. p. 1997-2004. respondit Relandus obiectionibus Gagnierii. Gagnier.

CORN. DIETR. KOCH de numorum Ebraicorum inscriptionibus Samaritanis. *Helmst.* 1712. 4. Koch.

NIC. HENRION et PINART *Remarques sur les Medailles Samaritaines, qui portent le nom de Simon;* in *Mémoires de l'Acad. des Inscriptt.* T. III. Henrion Pinart.

BARTHELEMY *Dissertation sur deux Medailles Samaritaines d'Antigonus, Roi de Judée;* ibid. T. XXIV. 49 sqq. Barthelemy.

IOH. SWINTON Diss. de numis quibusdam Samaritanis et Phoeniciis, vel insolitam prae se litteratuam ferentibus, vel in lucem hactenus non editis; adiecta *eiusd.* inscriptionibus Citieis. *Oxon.* 1750. 4. Swinton.

ANA-

ANALECTA QUAEDAM OPERARUMQUE ERRORES.

Ad Vol. I. P. I.

Pag. 3. n. 3. PONTANI Actius exſtat etiam in eiusd. Opp: (*Baſil.* 1566. IV Voll. in 8.) T. II; atque in libro ſic inſcripto: I. I. Pontani Libri II de aſpirat. Charon dialogus; Antonius dialogus; *Actius dialogus*; Aegidius dialogus; Aſinus dialogus; de ſermone. Bellum, quod Ferdinandus ſenior Rex Neap. cum Iohanne Andegavenſ. duce geſſit. *Venet.* apud Ald. 1517. 4.

Ibid. n. 5. MORZILLI liber de hiſt. inſtit. quoque *Antverp.* 1557 typis impreſſus eſt.

P. 4. n. 7. C. PEZELII Oratio etiam inſerta Tomo VI declamationum Melanchth. ſ. Vitembergenſ.

P. 5. poſt Coeci Dialogum: DIONYSII LICARNAE opus, qua ratione, via ac methodo hiſtoria cum Latina tum Graeca intelligenda, iudicanda et legenda ſit, interprete *Andr. Dudithio. Venet.* ap. Ald. 1571. 4.

P. 6. PIERRE DROIT de GAILLARD *Methode* etc. primum prodiit *Pariſ.* 1580. 8.

Ibid. poſt Keckermannum: IOACH. SETANTI *Frutos de Hiſtoria.* en Barcellona 1610... Notitiam huius libri penitiorem adipiſci fruſtra ſtuduimus.

P. 7. lin. 17. BERINGERI liber non *Bremae*, ut Lengletus nobis perſuaſit, ſed *Hanoviae* prodiit. Inſcriptio libelli ſic ſe habet: Diſcurſus hiſt. polit. in tres ſectiones diſtributus, quibus demonſtrato veri hiſt. off. errores ſcriptor. noſtri aevi deteguntur et pariter remedium, quomodo eis obviari poſſit, oſtenditur. — *Groſchuff* in Conlectione nova libror. rar. p. 354 ſqq. recenſum libelli exhibuit.

Ibid. in fine: GUIL. SUSSI de numine hiſtoriae liber. *Pariſ.* 1632. 12.

P. 8.

P. 8. lin. 16. IUSTI LIPSII Epistola de historiarum lectione. *Helmst.* 1641. 8.

Ibid. lin. 24. NIC. FRISCHLINI Methodus iam 1630 in 12 *Lipsiae* separatim prodierat.

P. 10. lin. 21. Anglica versio libri Lengletiani in lucem edita est *Londini* 1728.

Ibid. post lin. 35. Fr. IACINTO SEGURA *Note critico con las reglas mas ciertas para la discrecion en la Historia y un Tratado preliminar para la instruccion de Historicos principiantes.* En Valencia 1736. II Voll. in 4. Huius quoque operis notitiam accuratam desideramus.

P. 11. lin. 22. Versio libri Bolingbrokiani *Belgica* prodiit *Amstel.* 1754. 8 mai.

Ibid. lin. 32 lege et insere: *de historiae studio* idque sexui sequiori in primis commendat in *Essais moraux et politiques, traduits de l'Anglois* (à Amst. 1764. 12.) T. VI. p. 82-91.

Ibid. lin. 34 adde: *Theotisce* in *Hume's vermischten Schriften* P. IV. p. 64-71.

P. 12 in fine; MABLY ibi laudatus nuper libellum edidit, prae isto, ibi indicato, huc pertinentem, quemque sic inscripsit: *De la manière d'écrire l'histoire.* à Paris 1783. 12 mai. — *Anglice* Lond. 1783. 8. — Versionem Theotiscam, notulis nonnullis instructam, e vestigio dedit *F. R. Salzmann*, Argentinensis, *Argentorati* 1784. 8. Titulus versionis mentitur praefationem Schloezerianam: nostrum certi libri exemplum nullam prae se fert. — Praecepta egregia sine dubio exhibet Francogallus ingeniosissimus iudiciaque de historicis prisci ac recentioris aevi fert matura et sincera, quae prodant familiaritatem a longo inde tempore cum iis contractam: passim vero sententias spargit minus aequas nimisque, ut nobis quidem videtur, acerbas. Tantum etiam abest, ut omnes historiographiae partes amplectatur atque illustret, ut potius plures vel plane neglexerit, vel saltem obiter tractaverit.

Quo forte factum, ut nuperrime scriptor anonymus, quem fama GUDIN, Parisiensem, appellat, calamum contra popularem strinxerit, scriptione haud plane contemnenda, cuique titulum huncce indidit: *Supplément à la manière d'écrire l'histoire.* à Kehl 1784. 12. Voltarium in primis contra Mablyum defendere studuit, at irrito, certe ex sententia nostra, conatu.

Anglus STRETCH edidit librum, titulo solum nobis notum: *Beauties of history.* London 1777. II Voll. in 8.

Quomodo historia generis humani universi conscribenda sit, lineis eiusdem scite ductis, docet IOANNES BERNHARDUS BASEDOW, libro Germanis, exteris etiam, satis noto, quem inscripsit: *Das Elementarwerk; ein geordneter Vorrath aller nöthigen Erkenntniss* etc. *Dessau* 1774. 8. Libro quidem septimo. Quae ansam praebuerunt censori anonymo libri Basedowiani, in Bibliotheca Theotisca universali (T. XXVI. p. 82-89.) suam de rectius ordinanda historia fundamentali sententiam, plausu sane dignam, dicendi. Eandem causam egit alius scriptor anonymus, forte editor, ISAACUS ISELINUS, ipse in opere menstruo, cui epigraphe: *Ephemeriden der Menschheit* a. 1781 et 1782. Merito addendus est IOANNES CHRISTOPH. ADELUNG, quippe qui in opere bonae frugis plenissimo: *Kurzer Begriff menschlicher Fertigkeiten und Kenntnisse* etc. T. IV. (*Lips.* 1781. 8.) p. 74-119. aliam historiae catholicae formam adumbravit, eamque ipse eodem fere tempore felicissimo ausu uberius exposuit hoc libro: *Versuch einer Geschichte der Cultur des menschlichen Geschlechts.* Leipzig 1782. 8. Ambos libros auctor sine nominis sui mentione in lucem edidit.

P. 13. lin. 20 lege: HAYLEY.

P. 16. post lin. 11 adde: E. I. DE WESTPHALEN de scepticismo historico et circa fidem historicam cautelis; in *Miscellaneis exercitationibus* (Halae 1722. 4.).

P. 17. auctoribus de stilo historico addatur: GODOFREDI LESS, D. et Prof. Theol. Goettingensis, differ-

dissertatio Theotisce scripta: *Vom historischen Stil des höhern Alterthums oder der Vorwelt, und den eigenthümlichen Auslegungsregeln des A. T.* in eiusd. *Vermischten Schriften* (Goett. 1781. 8.) T. I. p. 81-107.

Ibid. scriptoribus de officiis et virtutibus historicorum apponi possunt: *Discours des Vertus et des Vices de l'histoire par M.* LE ROY. à Paris 1620.4; et LAURENTII ARRHENII virtutes historici. *Upsal.* 1726. 8.

P. 17 in fine adde: FRID. GLADOV de erroribus historicorum vulgaribus. *Halae* 1714. 4. Caput primum agit de requisitis veri historici: alterum, de vitiis historicorum.

P. 18. post lin. 6: IOH. FRID. BÜRSCHERS *Abhandlung von einigen Fehlern der Geschichtschreiber;* in *Sammlung einiger ausgesuchten Stücke der Gesellschaft der freyen Künste zu Leipzig* T. I. p. 72-90.

Ibid. adiungas scriptoribus de historicorum veterum orationibus: *Harangues choisies des historiens Latins, traduites par M. l'Abbé* MILLOT, *de l'Académie de Lyon.* à Lyon et Paris 1766. II Voll. in 12 mai. Interpres in prooemio sententiam suam de orationibus istis exposuit.

P. 19. post lin. 19 adde: JOH. BERNHARD FOELSCH *über die Verbindung der Universalhistorie mit dem teutschen Privatrechte.* Wien 1775. 8.

Ibid. lin. 25 adde: Cf. infra p. 194.

P. 20. post lin. 36 adde: IOH. BAPT. GRASER Diss. de historici studii amoenitate atque utilitate, deque historicorum delectu. *Oenip.* 1775. 4.

JOH. WEGELINS *Briefe über den Werth der Geschichte.* Berlin 1783. (s. potius 1782) 8 mai. — Argumentum, titulo libri promissum, vix attingit, certe iusto ordine minime deducit vel exponit auctor. Sententias potius spargit de variis rebus historicis atque politicis. Aphorismos de virtutibus ac vitiis ponit et explicat, eosdemque acri sane iudicio ex historia antiqua et nova exemplis illustrat. Genus scripturae Wegelinus adamat obscurum, insolens atque durum.

ULRICI OBRECHTI inauguralis oratio de monumentis historicorum gentilium ad disciplinam christianae prudentiae utiliter attemperandis, ex bibliothecae Argentinensis Mscr. codice primum edita a *Ioh. Mich. Lorenz.* Argent. 1782. 4.

P. 22. post lin. 25 adde: M. IOH. GOTTL. DRASDO Diss. de analogia historica recte instituenda. *Vitemberg.* 1782. 4.

P. 23. lin. 14 legas: *Editionem huius anni* (scil. 1684) *recudi fecit* etc.

Ibid. lin. 18 pone annum 1704 pro 1763.

P. 28. post lin. 22: GEORG WILHELM ZAPFS *Litteratur der alten und neuern Geschichte.* Lemgo 1781. 8. — Cf. MEUSELS *Historische Litteratur* a. 1781. Decemb. p. 520 sqq.

P. 34. post lin. 24: Epitome bibliothecae Gesneri conscripta a LYCOSTHENE, locupletata per IOSIAM SIMLERUM. *Tiguri*, ap. Chr. Froschouer 1555. fol. Locupletior editio Tigurina 1574. fol. Opus hocce vulgo appellatur *Bibliotheca Gesnero-Simleriana.* Eadem amplificata per IOH. IAC. FRISIUM, Tigurinum. *Tiguri* 1583. fol. Haec est *Bibliotheca Gesnero-Simlero-Frisiana.*

Gesneri Pandectae, eadem pagina laudatae, non a. 1549, sed 1548 prodierunt. Liber solum ultimus, s. partitiones theologicae, anno 1549 insignitus.

P. 35. post lin. 2: CHRISTOPHORI SAXII Onomasticon litterarium, sive Nomenclator historico-criticus praestantissimorum omnis aevi, populi, artiumque formulae scriptorum, item monumentorum maxime illustrium, ab orbe condito usque ad saeculi, quod vivimus, tempora digestus, et verisimilibus, quantum fieri potuit, annorum notis accommodatus. E recognitione longe auctiori et emendatiori, ita, ut non tam *editio altera*, quam novus omnino Liber censeri debeat. *Traiecti ad Rhen.* 1775 - 1782. Partes IV in 8 mai. Quarta comprehendit scriptores ab a. 1586 ad 1652.

P. 35.

P. 35. lin. 9. ADELUNG re vera volumen primum Supplementorum Lexici Ioecheriani hoc ipso anno 1784. *Lipsiae* in 4 mai. edidit. Spissum licet sit hoc volumen, tamen litteras *A* et *B* tantummodo complectitur.

P. 38. post lin. 11: IOH. WILH. FEUERLINI Diss. de *Antonio Albizio.* Goetting. 1740. 4.

Ibid. lin. 26. *Aventini* effigiem cum nonnullis vitae eiusdem memorabilibus invenies T. I. operis praestantissimi: *Abhandlungen der Bayrischen Academie der Wissenschaften.* Narrata quoque est vita Aventini a scriptore anonymo sat negligenter nullaque novitatis gratia voluminis primi parte tertia operis, quod inscribitur: *Annalen der Bairischen Litteratur vom Jahr* 1780. *Nürnberg* 1781. 8.

Ibid. post lin. 31: *Bohuslai Balbini* vita, in ADAUCTI VOIGTII Effigiebus virorum eruditorum Bohemiae et Moraviae; et in Bohuslai Balbini Bohemia docta, ed. RAPHAEL UNGAR (*Pragae* 1778. 8 mai.) P. II. p. 8 sqq.

P. 39. post lin. 2: POLYCARPI LEYSERI Selecta de vita et scriptis *Ioh. Bodini. Viteb.* 1715. 4.

Ibid. post lin. 20: *Memorie della vita di* Flaminio Cornaro († 1778) *Senatore Veneziano; scritte ad un suo amico da* ANSELMO COSTADONI, *abate Camaldolese.* In Bassano 1780. 8. — Cf. *Götting. gel. Anzeigen* a. 1782. *Zugabe* p. 496.

P. 40. post lin. 24: IACOBI BRUCKERI de vita et scriptis *Achillis Pirminii Gasseri*, Lindaviensis, Med. Doct. et Poliatri Aug. Dissertatio; in (*I. G. Schelhornii*) Amoenitatt. litter. T. X. p. 987-1046.

Vita di Pietro Giannone, *Dottore di Leggi e celeberrimo Istorico del Regno di Napoli, scritta dal Sig.* N. N. *Giureconsulto Napoletano. Prima Edizione.* In Palmira (*Lucca*) 1765. pagg. 26 in 4.

Ibid. lin. 29 post verbum *praefixit:* Idem SENCKENBERGIUS Accessiones insignes ad vitam *Melchioris Goldasti*,

dasti, a se l. c. conscriptam exhibuit in *Selectis iuris et historiarum* T. I. p. 295 sqq.

P. 41. post lin. 29: *Abhandlung über* Guillimanns *Leben und Schriften von* FRANZ GASSLER, *K. K. Oberöstreich. Archivar.* Wien 1783. 8.

P. 42. lin. 1. et p. 379. lin. 18. *Holbergii* vita variis temporibus ac libellis sequentibus descripta est: Epistola ad virum perillustrem. *Havn.* 1727. 8. Opuscula Latina scil. Epistola I ad virum perillustrem auctior, Epistola IIda cum libris V Epigrammatum et Epistola ad Burmannum. *Lips.* 1737. 8. Opusculorum Latinorum pars altera s. Epistola IIItia cum VIto libro Epigrammatum. 1738. 8. Quae tres epistolae a *Thoma Krog* Danice redditae, hoc titulo: *Professor Ludwig Holbergs Lifs og Lefnets Beskrivelse.* Bergen 1741. 8.— Indicem omnium scriptorum Holbergianorum, testamentum aliaque ad Holbergium pertinentia edidit GUIL. HOEYBIERG 1759 in 8, sine nominis sui mentione, hac quidem epigraphe: *Holbergiana.* Insunt etiam collectioni: *Samlinger af rare Trykte og Utrykte Püser I Bind.*

P. 42. lin. 8. *Humii* vita ibi laudata bis Theotisce reddita est, cum separatim *Lips.* 1779. 8; tum in C. *W. F. Walchii Neuesten Religionsgeschichte* T. VIII. p. 211 sqq.

Ibid. lin. 15: De Hundii vita et scriptis v. etiam (FINAUERI) *Bibliothek zum Gebrauch der Bayrischen Staats- Kirchen- und Gelehrten-Geschichte* P. I. p. 195 sqq. et *Annalen der Bairischen Litteratur vom Jahr* 1780 (Nürnb. 1783. 8.) T. III. p. 169-176.

Ibid. post lin. 17. *Iac. Christoph. Iselii* vita, scripta a I. C. BECKIO, in Tempe Helvet. T. III. Sect. I. p. 42.

Memoria *Ioannis Davidis Koeleri*, historiarum Professoris P. O. Goettingensis, conscripta a I. M. GESNERO. Goetting. 1755. fol. repetita typis in *I. N. Epringii* Biographia academica Gottingensi (*Halae* 1768. III Voll. in 8.) Vol. I. p. 173-200. Addi possunt: E. F. Schmer-

Schmersahls *vermischte Beyträge zur Geschichte jüngst verstorbener Gelehrten St.* 1. (Zelle 1756. 8.) p. 5 sqq.

P. 43. lin. 21 lege *Hel.* loco *Hol.*

Ibid. post lin. 24: LORENZ WESTENRIEDERS *Rede zum Andenken des geistlichen Rathssecretairs* Anton Johann Lipowsky. München 1781. 8.

P. 44. post lin. 18 commemoranda notissima et praestantissima narratio IOACHIMI CAMERARII de vita *Philippi Melanchthonis*, cuius recentissimam aeque ac elegantissimam editionem paravit vir, aliis quoque rationibus de Melanchthone meritissimus GE. THEODOR. STROBEL, Art. Mag. ecclesiaeque Woehrdensis (prope Norimbergam) Pastor. *Halae* 1777. 8 mai. — Cf. GOTTFR. DANIEL HOFFMANNS *Abhandlung von Melanchthons Verdiensten um die teutsche Reichs- und Staatsgeschichte.* Tubing. 1760. 4.

Ibid. post lin. 36: KARL ALBRECHT Edeln von VACCHIERY *Rede zum Andenken des kurfürstl. (Pfalzbayrischen) Raths, Hofbibliothekars und akademischen Mitgliedes* Andreas Felix von Oefele. *München* 1781. 4.

P. 47. lin. 11. *Le Bret* sine nominis sui mentione *Griselini* vitam Sarpii in sermonem Theotiscum transtulit, hac quidem epigraphe: *Denkwürdigkeiten des berühmten Fra Paolo Sarpi.* Iungi possunt Epistolae Latinae Sarpii, editae notisque doctissimis illustratae a IOANNE FRID. LE BRET, quem modo nuncupavimus, in voluminibus tribus prioribus operis, quod inscripsit: *Magazin zum Gebrauch der Staaten- und Kirchengeschichte*, et quidem T. I. p. 426 - 537. T. II. p. 235 - 328. T. III. p. 517 - 547. Multa enim insunt, quae fata animumque historici nobilissimi egregie illustrant.

Ibid. post lin. 16: IOH. BENED. CARPZOVII Diss. historico-litteraria de vita, eruditione et scriptis *Saxonis Grammatici*, Historici Dani, Patriae ornamenti. *Helmst.* 1762. 4. Cf. CHRISTIANI ADOLPHI KLOTZII Prolegomena ad editionem Saxonis Grammatici a se paratam *Lips.* 1771. 4.

P. 48. *Thuani* Commentarii de vita sua in sermonem Francogallicam translati sunt *Amsterd.* 1711. 4. *ibid.* 1713. 12. *ibid.* (seu potius *Rothomagi*) 1714. 12. Auctor versionis audit *d'Is.*

P. 49. FABRONIUS ibi laudatus ab anno 1778 usque ad annum 1782 IX voluminibus *Pisis* etiam edidit: Vitae Italorum doctrina excellentium, qui saeculo XVII et XVIII floruerunt. Continet quoque hoc opus elegantissimum quorundam historicorum vitas, v. c. Marchionis *Scipionis Maffei.* Nonnullae e priore collectione sunt repetitae, auctae tamen et emendatae. Prioris operis argumentum enarrat BERNOULLI in *Zusätzen zu den neuesten Reisebeschreibungen von Italien* T. I. p. 313 sq.

P. 53. *Herodoti* historiae illustrandae inservit etiam DAVIDIS CHYTRAEI Chronologia Herodoti et Thucydidis. *Argent.* 1563. 8. IOH. CHRISTOPH. GATTERER etiam varia, Herodotum praeclare illustrantia, tradidit in *Einleitung zur synchronistischen Universalhistorie.*

P. 54. *Herodoti* editionem recentissimam curavit Graece ex recensione Petri Wesselingii AUG. CHRISTIANUS BORHECK, Gymnasii Bilefeldani Rector, *Lemgoviae* 1781 - 1782. II Voll. in 8 mai. Versio Theotisca recentissima, eaque optima, nondum fere absoluta, a M. IOH. FRIDERICO DEGEN elaboratur, notulisque illustratur. Pars prima prodiit *Francof. ad Moen.* 1783. 8.

P. 55. lin. 27 adde: C. G. HEYNE de fontibus et auctoribus historiarum *Diodori* et de eius auctoritate ex auctorum, quos sequitur, fide aestimanda Commentatio I ad libros tres priores; in *Commentationibus Societ. reg. Scient. Gottingensis per annum* 1782. Vol. V. (*Gotting.* 1783. 4 mai.) et quidem inter Comment. hist. quinta p. 89 - 130. Heynius non discedit in eorum partes, qui pragmaticam historiam a Diodoro scriptam volunt: id unum potius Diodorum spectandum habuisse,

habuisse, non ut super rebus gestis subtiliter disputaret et argutaretur, verum ut iusto dilectu facto graviorum rerum nullam omitteret, ea autem, quae afferret, iusto ordine disponeret et oratione simplici ac perspicua rerumque argumentis accommodata exponeret; ea, quae ipse de suo interposuit, tanquam visu audituque cognita, sedulo discernenda esse ab aliis, quae ex aliorum auctorum fide tradit; in Diodoro reprehendi iure posse, quod optimo consilio in scribenda historia, cum utilitatem ad vitam redundantem unice sectandam esse putaverit, prave usus sit; deinde, quod, cum historiam suam per tot temporum decursum detextam ex variis auctoribus contexuerit, non tamen ille recensum aut conspectum auctorum, quos seu universe seu in singulis partibus secutus sit, apposuerit. Auctores, quos Diodorus passim appellat, Heynius, quantum fieri potuit, recensuit. Postea per partes ire coepit, sectioneque prima — plures nondum editae sunt — ad Librum I, Aegyptiaca complexum, sagacissime et doctissime commentatur, iudiciumque interponit de omni historia Aegyptiaca, eius fontibus et caussis, et de modo ac ratione eam interpretandi.

P. 56. lin. 9. Theotiscam Diodori versionem diligenter docteque elaboratam, animadversionibus etiam instructam, exhibuit FRID. ANDREAS STROTH. *Francof. ad Moen.* 1782-1783. III Voll. in 8.

P. 64 ad notitiam de IORDANO. Cf. Comitis DU BUAT *Abhandlung vom Jornandes und vor seinem Buche* de rebus Geticis; in collectione praestantissima, quae inscribitur: *Abhandlungen der kurbayrischen Akademie der Wissenschaften* T. I. — Cf. eiusdem Comitis doctissimi *Versuch einiger Anmerkungen über des* Jornandes *einzelnes Buch* de rebus Geticis, *oder* de actis vel actibus Getarum, *wie er es selbst nennet, worinn der Eingang und die ersten zwey Kapitel begriffen sind;* ibid. p. 109 sqq. — Iordanum nec Episcopum Ravennatem nec episcopum omnino, sed notarium primum,

deinde monachum fuisse, probat scriptor anonymus in *Altonaischen gelehrten Zeitungen auf das Jahr* 1748. p. 74-79.

P. 65. BEDAE opera quoque typis impressa sunt *Colon.* 1612. VII Voll. in 8; quam editionem copiose describit *Freytag* in Adparatu litter. T. III. p. 208-219. Tomo II inest liber de sex mundi aetatibus.

P. 72. post lin. 15 adde: CAROLI RENATI HAUSEN, *Professoris historiarum Francofurti ad Viadrum*, de antiquissimo codice Chronici Mariani Scoti Gemblacensi, exemploque illius Schottiano ad edendum parato. *Francof. ad Viadrum* (et *Dessaviae*) 1782. 4.— Ex auctione librorum Petri Burmanni Secundi nimirum in Bibliothecam Steinwehrianam, quae Francofurti visitur, cuiusque custos Hausenius, ut et bibliothecae academicae, constitutus est, pervenit Mariani exemplum, quod *Andreas Schottus* cum codicibus MSS. contulit, lectiones emendavit, addita ubique varietate singulorum locorum in codd. MSS. notas quoque criticas adiecit, novam chronologiam elaboravit, omniaque ita perpolivit, ut typographo mandari potuisset. Schotto mortuo exemplum transiit ad *Dav. Blondellum*, qui nova addidit supplementa; post huius mortem Burmannus possessor factus, ab eo tandem translatum Francofurtum; dignum sane, quod ab *Hausenio* in lucem publicam ederetur. Morianum tunc fere novum nancisceremur, praecipue si editor simul codice Mariani egregio, qui Francofurti ad Moenum asservatur, uti posset. Sed ubinam librarius ad tale negotium paratus?

P. 78. Codicis CONRADI URSPERGENSIS ibi memorati Erlangensis descriptionem brevem dedit *Meuselius* in *Gerckenii Reisen* (Stendal 1784. 8.) T. II. p. 377 sq. uberiorem proxime dabit *Aug. Frid. Pfeiffer*, Professor et Bibliothecarius Erlangensis.

P. 81 de MARTINO POLONO s. potius Vratislaviensi, eiusque scriptis agit studio auctor anonymus, cui

cui debemus: *Von Breslau documentirte Geschichte und Beschreibung in Briefen* T. II. (Vratisl. 1781. 8.) p. 45 sqq.

P. 82. lin. 33 post verbum *Coloniensem* ponatur: *Venetiis*. lin. 34 pone 1483 loco 1484. Postea legas: *Sexta*, *Venetiis*, cura Herm. Lichtenstein Coloniensis 1494.

Ibid. lin. 36 dubitatur de editione Speculi VINCENTII BELLOVACENSIS Veneta anni 1591, creditturque, annum 1491 esse ponendum, nullis tamen adiectis rationibus. Hagerus certe, mox laudandus, p. 662 nominat quoque Venetam anni 1591. Idem vero habet editiones a nobis omissas Basileensem de a. 1481, et Duacensem de a. 1594. Alii *) laudant *Moguntinam* de a. 1474, in bibliotheca Norimbergensi publica asservatam.

Cf. JOH. GEORG HAGERS *Geographischer Büchersaal* T. III. p. 563-586. p. 643-673, ubi fuse exponitur de Vincentio Bellov. eius speculis aliisque scriptis, in primis eius descriptione orbis terrarum, quantum eo tempore notus fuerit.

P. 90. LEONARDUS BRUNUS ARETINUS potius transferendus est in Sectionem XII de scriptoribus hist. univ. sui certique tantum temporis, et quidem ad p. 136 ante Pium II.

P. 91. lin. 33 editio Fasciculi temporum ibi excitata non *Augustae Vind.* typis impressa fuit, sed *Venetiis*; licet enim nulla fiat mentio loci impressionis: constat tamen, Ratdoltum eo tempore semper *Venetiis* typographiam exercuisse. Cf. I. C. SCHWARZ in Museo litterario Theotisce conscripto T. II. p. 258.

Ibid. lin. 34 et 35. Editiones ibi laudatae *Memmingensis* et *Coloniensis* una sunt eademque. Kune istam excudebat *Memmingae*, non vero *Coloniae*. Nihilo minus Colo-

*) v. c. *Christoph. Gottlieb von Murr* in *Beschreibung der vornehmsten Merkwürdigkeiten Nürnbergs* p. 103.

Colonienſis de a. 1482 exſtat, ab alio nimirum typographo excuſa. *Baſileenſem* anni 1482 typis impreſſit *Bernardus Richel: Argentoratenſes* vero a. 1487 et 1488 Ioh. Pryſs.

P. 92. lin. 34. Typographus editionis Baſileenſis a. 1491 audit *Nic. Kesler*. Editio auctior per *Ioh. de Gradibus* prodiit *Venetiis* 1492.

P. 94. lin. 22 pone 1516 loco 1500. Merito enim dubitatur de editione anno 1516 vetuſtiore. Fac etiam, adeſſe editionem de a. 1500, Melanchthonem a. 1497 natum operam in ea elimanda ponere haud potuiſſe, patet per ſe. — Cf. G. D. HOFFMANNI *Abhandlung von Melanchthons Verdienſten um die teutſche Reichs- und Staatsgeſchichte* p. 42 ſq.

P. 95. lin. 21 poſt *ibid.* pone 1574. 8. et 1598. 8. Editio libri Suriani exſtat quoque *Colonienſis* 1566. 8; omnium fortaſſis prima. Surii verſio Francogallica *Pariſiis* etiam repetita 1578. 8.

MICHAELIS *ab* ISSELT continuatio commentariorum Surianorum prodiit quoque *Coloniae* 1601. 8.

Surius cum continuatione Iſſelti quatuor partibus *Theotiſce Coloniae* in forma octava typis impreſſus eſt, et quidem Surius ab *Henr. Fabricio*, Iſſeltus vero a *Caſparo Ulenberg* translatus. Pars IV comprehendit Iſſelti continuationem ab a. 1575 usque ad 1586.

P. 101. lin. 16. Effugere vigilias noſtras, dum ibi de SEBASTIANO FRANCKIO commentati eſſemus, obſervationes, quas IOH. GEORG. SCHELHORNIUS liberaliter communicavit cum viris doctis ſuper compilatoris iſtius fatis ac ſcriptis in collectione notiſſima: *Ergötzlichkeiten aus der Kirchenhiſtorie und Litteratur* T. I. p. 109 ſqq. In memoriam illas revocavit AM ENDE meus amantiſſimus, cui magnam horum analectorum partem debeo. Schelhornius igitur l. c. e Franckii chronico ipſo clare oſtendit, illum minime fuiſſe Belgam, ſed Suevum, e civitate *Donawerda* oriundum. Schelhornius ſimul luculenter exponit de

de variis Franckii chronicis. *Am Ende* doctissimus refert, se possidere editionem primi a me excitati operis Franckiani de a. 1543 sine mentione loci impressionis, usque ad annum huncce continuatam. *Calonius Ghoenneirus*, non autem, ut nos scripsimus, *Colonius Gonneirus*, novam cum continuatione paravit editionem a. 1585. *Calonium* istum *Ghoenneirum* fuisse *Nicolaum Hueningerum*, historicum satis notum, qui anagrammatis ope nomen mutaverit, docuit Schelhornius l. c. p. 120.

P. 105. post lin. 29 addatur: FRANCISCUS ANTONIUS ZACCARIA in *Dissertazioni varie Italiane a storia ecclesiastica appartenenti* (Romae 1780. II Voll. in 8.) Diss. VI. Vol. I. disputat de litteratura operis Baroniani, testibus ephemeridibus Goettingensibus a. 1782. p. 660.

P. 106. lin. 20. *Prima* HELVICI Theatri historici editio prodiit *Gissae* 1609. *Secundae*, auctore iam defuncto, *Gissae* a. 1618. paullo auctius publicatae, epistolam dedicatoriam praemiserat *Ioh. Steuberus*, Prof. Gissensis, nomine viduae et liberorum Helvicianorum Oligero Rosencrantz, Regis Daniae consiliario, scriptam. Haec epistola in *tertia Francofurtensi* editione, quam a. 1628 bibliopolii Londinensis in Anglia praefecti in forma patente ediderunt, neglectis Steuberi et Rosencrantzii nominibus, non sine arcano quaestus *Lectori Benevolo* inscribitur, multisque in locis mutila et depravata legitur. In ea tamen editione plura usque ad annum 1618 accesserunt, atque etiam index. Secuta est *quarta* editio *Marburgi* 1638, cura IOH. BALTH. SCHUPPII, tunc eloqu. et hist. Prof. Marburgensis, postea Theol. D. et Past. Hamburgensis; ubi vix quicquam aliud praestitum, quam quod in duabus praecedentibus editionibus factum erat, quamvis in epistola praemissa opus continuatum dicatur in annum 1638. *Quinta* editio *Francofurtensis ad Moen.* 1666 usque ad eum annum continuata et aucta IOH.

IUSTO

P. 135. In classem scriptorum historiae universalis certi tantum temporis referri etiam potest: *Chronica von vil Namhafftigē geschichten die geschehē seind, seid mā zalt nach Christ geburt neun hundert vn̄ dreü jar. in Vngern. Behem. Oesterreich. Steürmarck. Bayern. Schwabē. Franckē. Welsch vn̄ Teütsche landt biss vff das jar* M.CCCCC.XVI. Sine mentione loci et typographi, $3\frac{1}{2}$ plagg. in 4. *Augustae Vindel.* ut videtur; historia nimirum huius urbis ubique inserta est. Editio secuta auctior: *Chronica New, Manicherley Hystorien, vnd besondere geschichten, Kürtzlich begreyffend, von dem Jar der geburt vnsers seligmachers Jesu Christi, bis in das M. D. vnd XXVIII. Erlengert.* Sine loci et typographi mentione (sed *Aug. Vind.* ap. Ulhart). $9\frac{1}{2}$ plagg. in 4. — Continuata usque ad a. 1529 titulo paullulum mutato: in fine legitur: *Gedruckt zu Augspurg, durch Phil. Vlhart.* 10 plagg. in 4. — Paullo post continuata usque ad a. 1530 S. l. et typogr. (sed ibid. eod.) $10\frac{1}{2}$ plagg. in 4. — Tandem multo auctius hoc titulo: *Chronica darinn auff das kurtzest werden begriffen, die Namhafftigsten geschichten, so sich under allen Kaysern, von der geburt Christi, bis auff das M. D. vnd XXXI Jar, verloffen haben.* In fine: *Getruckt zu Augspurg, durch Phil. Vlhart in Sant Katherinengassen.* $19\frac{1}{2}$ plagg. in 4. — Alia editio, adiecto Chronico Misnensi, *Vitemb.* 1532. 8. *Lips.* 1532. 8. *Vitemb.* 1534. 8. *Aug. Vind.* 1538. (24 plagg.) 4. *ibid.* 1542. ($26\frac{1}{2}$ plagg.) 4.

Eiusdem generis esse videntur libelli duo sequentes:

Annotatio seu Breviarium rerum memorabilium ac magis insignium a nato Christo usque ad nostra tempora gestarum. Ex probatissimis historiographis Industrie selectar. Opusculum novum, et antehac nunq. in lucem aeditum. *Turrelaci* per Valentinum Kobiān, An. 1530. ($3\frac{1}{2}$ plagg.) 4.

Epitome Chronicorum, ac magis insignium Historiarum Mundi velut Index: Ab orbe condito ad haec

haec usque tempora. Ex probatissimis quibusque Autoribus. Franc. Chri. Egenolphus (1533. m. Aug.) in 8 (8½ plagg.). Auctor et editor p. 2 ipse se nominat: HENRICHUS SELLARIUS.

P. 136. post lin. 4. *Ioh. Erhard Kapp*, Prof. olim Lipsiensis, a. 1748, ephemeridibus litterariis Lipsiensibus (N. 90.) publice declaravit, se editurum esse omnia THEODORICI DE NIEM opera: nunquam vero, quantum scimus, haec editio in publicam lucem prodiit. Quaerimus igitur, cur ista typis haud vulgata sit?

P. 137. lin. 2. IOVIUS non a. 1482, sed 1486 natus fuit, ut SCHEIBIUS p. 138 laudatus probavit. Idem editionem primam voluminis primi anno 1550, non vero a. 1548, adscribit.

Ibid. lin. 20 adde: Opera IOVII omnia his editionibus posterioribus comprehenduntur. Basileensis a. 1578 duobus voluminibus distributa est. I. P. H PRESCHER specimen versionis Theotiscae huius historici Italici non quidem perfectum, satis tamen probabile exhibuit, cum in lucem ederet: *Barbarossa, ein Fragment aus der Geschichte Kaiser Karls des Fünften; aus* Paul Jovius *übersetzt.* Nördlingen 1782. 8. In prooemio sine partium studio Iovii virtutes ac vitia diiudicantur.

P. 139. post lin. 5: ISSELTI historia sui temporis, supra p. 95 memorata, rectius huc pertinet.

Ibid. lin. 29 *la Maillé*) Ratione huius loci, ubi *Histoire universelle* D'AUBIGNE' typis impressa dicitur, digna sunt, quae hic repetantur, verba e *Mémoires de Madame de Maintenon* T. I. p. 94: *Le titre de la premiere edition du 3 tome porte, comme les 2 premiers, à* Maillé, par Jean Moussat — *Cependant on assure, qu'il fut imprimé à Loudun. Je croirois plutôt, que les premieres feuilles furent imprimés à Maillé en 1619, et les dernieres à Loudun, dans le commencement de 1620, que d'Aubigné passa à St. Jean d'Angely.* — Historia ipsa,

 ut

1 *Stück*. 1741. 8. Sine mentione loci, ubi liber excusus est.

L'année politique, contenant l'etat présent de l'Europe, ses Guerres, ses Revolutions, ses Sièges, ses Batailles, ses Negociations, ses Traités, et en général tout ce qui interesse la Politique des Gouvernemens, et les interêts des Princes, pour servir à l'histoire de 1758. Ouvrage periodique dont on donnera deux Volumes chaque année. Tome I, qui renferme les six premiers mois de l'année 1758. à Avignon 1759. 12.

P. 175. lin. 4 lege: ANTON CYRIACUS CARLBANSEN.

Ibid. lin. 28: — *Vierter Band*, 1770-1773. ibid. 1782. — *Fünfter Band*, 1773-1775. ibid. 1783. — *Sechster Band*, 1775 et 1776. ibid. eod. — *Siebenter Band*, 1777 et 1778. ibid. 1784. 8.

P. 175 sqq. Eodem fere tempore, quo prima bibliothecae huius pars prodiit, edidit GEORG. THEOD. STROBELIUS in collectione omni plausu digna, quam alibi descripsimus, (*Miscellaneen literarischen Inhalts*) T. VI. p. 141-206, dissertationem pereruditam de *Carionis vita et scriptis*, e qua nonnulla ad emendandam relationem nostram de Carionis Chronica excerpamus. Carionem Professorem Matheseos Francofurti ad Viadrum fuisse, dubitat Strobelius, illumque non a. 1538, sed 1537 mortuum esse, et quidem inter pocula, docet. Prima Chronici editio, ut nos etiam posuimus, a. 1532 prodiit, et quidem in forma octava et quarta. Versio Theotisca, idiomate Saxoniae inferioris, cuius mentionem fecimus p. 179, prodiit *Magdeburgi* 1534. 8. *Ioh. Funck* non ad annum 1547, ut p. 177 scripsimus, sed 1546 continuavit, candore studioque veritatis haud vulgari. Locus, quo haec continuatio typis excudebatur, in fronte libri non apparet: eum vero fuisse *Francofurtum ad Moenum*, Strobelius suspicatur: certe alia huius continuationis editio *Francofurti* a. 1555 prodiit, qua historia usque

ne ad annum istum deducta est. Prior editio etiam ialectum Saxoniae inferioris translata est, sine loci nni mentione. — HERMANNI BONNI versio na Chronici Carionis prodiit etiam *Hal. Suevorum* 9. 8. *Lugduni* 1543. 12. 1546. 12. 1558. 12 (rana editio, aucta additamentis nonnullis *Guil. Po*) 1576. 8. forte etiam 1592. 8. *Parif.* 1544. 1546, 9. 1556. 1563. 12 (omnes, certe in Germania, simae). *Venet.* 1553. 12 (Passim mutata sunt, quae on aut Melanchthon scripserant; additamenta n varia insunt, cum appendicibus duabus memo- dignis, quibus historia ab a. 1532 usque ad 1552 inuatur, a *Guil. Postello*, ut Schelhornio et Stro, videtur). *ibid.* 1556. 12 (Hac editione loca nona, editioni Venetae priori inserta, sunt omissa, endices adsunt, historiaque ad a. 1556 est perdu- . Versio Blondi prodiit *Parif.* 1546. 8. *à Lyon* 9. 12. *à Paris et à Lyon* 1550. 16. *à Lyon* 1610. — Maior et auctior Chronici editio, a Melanchie ipso Latine confecta, et pars quidem prima, *Vitgae* a. 1558 bis excusa fuit. *Basil.* 1559 pars pri-. 1560 secunda in 8 prodiit. — Reliqua, quae belius doctissimus utiliter admodum et iucunde iet, perlegantur, si lubet, loco laudato.

. 180. lin. 30. SLEIDANI libri III de IV summis eriis primum editi sunt *Argent.* 1556 in 8, minime *Argent.* 1555. fol.

. 181. lin. 1 sqq. XYLANDER notas in Sleidani lin componere coepit, MADERUS autem eas conavit. PUTSCHIO erant notae istae plane ignotae, x eius dedicatione opusculorum Sleidani, *Stadae* 506 subscripta, apparet. Post eius mortem dern typographus Guil. Anton notas istas adiunxit sculis laudatis, qui tandem a. 1608 e prelo prodie- : Maderi editio, *Stadae* .... quam nonnulli a. 6 prodiisse contendunt, sine dubio plane nulla est. itiam nostram de notis hisce desumsimus ex editio-

ne bibliothecae historicae Struvio - Buderianae p. 147; paullo accuratior exstat in editione Struvii prima p. 208; correctam debes, Lector benevole, *Am Endio* litteratissimo.

Ibid. lin. 28 sqq. HAGERUS in *Geographischen Büchersaal* T. II. p. 47 editiones Chronici *Neandriani* laudat sequentes: *Islebiae* 1582. *Lips.* 1585. 1586. 1590. *Wittenb.* 1586. 1589. 1594. 1597. 8. Quae si ita essent, *Chronicon* et *Compendium Chronicorum* unus idemque esset liber.

P. 182. lin. 10 sqq. DRESSERI Isagoge historica bis ante editionem a. 1594 a nobis memoratam excusa est, minus tamen, ut videtur, perfecte. 1) Pars prima s. Millenarii IV. *Lips.* 1586. 8. Millenarius quintus. *ibid.* 1587. Millen. sextus 1591. 2) Pars prima (s. millenarii IV) denuo edita et correcta. Additae sunt orationes duae de monarchiis, de ordine et veritate historiarum. *Lips.* 1589. 8. Millenarius quintus correctus et auctus 1591. Millenarius sextus 1594. Millenarii sexti pars altera in his editionibus desideratur. Editionis anni 1594 millenarius quintus prodiit 1595, et sextus 1594 s. 1595. Pars autem secunda millenarii sexti, isagoges vero historicae pars quarta 1597. Volumen quintum nullibi exstat. Exempla huius libri etiam occurrunt, e duabus editionibus composita, v. c. quinque partes 1589 - 1606.

P. 183. lin. 8 lege: LAGNEAU.

Ibid. not. *) ALTINGII Compendium prodiit *Tiguri* 1691. 8.

P. 185. lin. 3. FRID. HILDEBRAND, Rect. Gymnasii Martisburgensis, Synopsis hist. univers. *sextum* prodiit hoc titulo, crassis operarum erroribus inquinato: Synopsis hist. univ. conscripta bono discentium a M. F. Hildebrando et ad a. 1703 continuata, multis *meritis purganuata* et emendata. In *todo* Terrarum orbe gesta — exhibens. Editio sexta. *Francof. et Lips.* 1703. 8. A p. 193 inde usque ad 555 copiose describuntur res

gestae

gestae nostri temporis ab a. 1672 paulo altius repetitae et continuatae. Continuatio attingit vix annum 1701.

Ibid. lin. 10. BUCELINI Nucleus historiae prodiit etiam *Ulmae* 1659. 12.

P. 186. lin. 5 sqq. IOH. BUNO, verbi divini minister Luneburgensis, obiit 1697. Vita eius describitur in J. G. BERTRAMS *Evangelischen Lüneburg* (Braunschweig 1719. 8.) p. 683; et in I. L. L. GEBHARDI Diss. sec. de re litteraria Coenobii S. Michaelis in urbe Luneburga p. 126. Iudicia de eius methodo mnemonica leguntur in REIMANNI *Einleitung in die* Histor. litterar. P. VI. p. 346. Conringiana epistolica (*Lips.* 1719. 8.) p. 285. MORHOFII Polyhistore T. I. p. 410. MEURER *juristische Abhandlungen und Beobachtungen* (Leipz. 1780. 8.) Nr. XII. — Buno primum mappas geographicas in usum puerorum aeri incidi curavit, in quibus numeros loco verborum posuit. Deinde, consilio Henrici Langerbeck, Cancellarii Cellensis, primas suas imagines mnemonicas historicas delineatas cum explicatione manu scripta cum amicis ad diiudicandum communicavit. Postea imagunculas istas tabulis aeneis XXIV in forma quarta minori repraesentavit. Haec editio rarissima oculos offendit. Anno 1661 Buno XXIV novas tabulas aeneas in forma quarta maiore, paullo elegantius delineatas et incisas, pluribusque imaginibus refertas, edidit. Tabularum illustrationi inservire debuit scriptio hac epigraphe insignita: Tabularum mnemonicarum, quibus historia universalis cum sacra tum profana a condito mundo per aeras nobiliores et quatuor monarchias ad nostram usque aetatem deducta simulachris et hieroglyphicis figuris delineata exhibetur, clavis seu illustris et accurata explicatio elaborata et in gratiam studiosae iuventutis edita: accedit appendix, qua nostro seculo gesta praecipua per singulos annos collecta enumerantur. In montibus Lunae auctoris sumtibus typis exscripsit

Stella

Stella 1662. 4. Sine auctoris mentione. Iuxta contextum Latinum explicationes hieroglyphicarum figurarum positae sunt. Alius, a simulacris istis plane diversus liber est *Idea* a nobis laudata, compendium scilicet more tunc temporis consueto elaboratum, adiectis tamen scriptorum testimoniis, saepissime typis repetitum, nimirum: *Guelferb.* 1661. 1664. 1670. *Cosmopoli* 1673. *Francof.* 1675. 1686. 1689. *Guelferb.* 1694. 1698. 1700. 1702. 1710. Omnes in forma duodenaria. — Eorum in gratiam, qui Latinam linguam non callent, Buno nova ratione elaboravit et edidit: *Historische Bilder*, *darinnen* Idea universalis, *eine kurz summarische Abbildung der fürnemsten geistlichen und weltlichen Geschichte durch die vier Monarchien, wie auch der berühmtesten und gelehrtesten Männer, samt den merkwürdigsten Enderungen, so in der Kirchen, in Königreichen und Regierungen von den ersten Zeiten der Welt an bis auf das ietzige 1672 Jahr verfertigte und herausgab* J. Buno. *Lüneburg* 1672. 4. Editio secunda, *Vitemb.* 1692. 1. Editio tertia, curante Bunonis filio 1705. 4. — Hanc de Bunone eiusque inventis historicis notitiam liberaliter nobiscum communicavit LUD. ALBR. GEBHARDI, Professor Luneburgicus celeberrimus.

P. 187. lin. 1. GREG. BLECH Nucleum suum elaboravit in gratiam scholae Luneburgicae ad S. Michaelem, cuius Conrector constitutus erat. Mortuus est 1694, verbi divini minister in aula S. Nicolai (*S. Nicolaihof*) prope Bardevicum.

P. 190. lin. 20. GE. HORNII *Orbis politicus* multo saepius typis expressus est, scil. *Lugd. Bat.* 1666. *ibid.* 1668. *Lips.* 1668. *Vesaliae* 1669. *Gorlicii* 1670. *Francof. et Lips.* 1675. *Lips.* 1685 (cum annotationibus OTTONIS MENCKENII). *Veronae* 1688. *Francof.* 1693. Omnes in 12. *Theotisce* hoc titulo: Orbis politicus, *teutsch*, *oder Beschreibung aller Kayserthümer*, *Königreiche* etc. *Budiss.* 1675. 12.

Eiusd.

Eiusd. Orbis imperans prodiit: *Lugd. Bat.* 1666. recuſ. cum notis IOACH. FELLERI *Lipſ.* 1668. *Budiſſ.* 1671. *Francof.* 1677. *Lipſ.* 1692. 12.

Eiusd. Hiſtoria naturalis et civilis. *Lugd. Bat.* 1670. *Lipſ.* 1671. *Magdeb.* 1679. 12.

Eiusd. Arca Noë prodiit etiam *Guelpherb.* 1674. 12. et *Gorichemii* 1677. 12.

Eiusd. Arca Moſis, etiam *Lipſ.* 1675. 12.

P. 196. lin. 3 loco *Reutlingae* lege *Scaphuſiae* 1775-1777.

P. 199. lin. 15. Verſio PUFENDORFII Francogallica anni 1732 VII Voll. ſolum abſolvitur, quorum unumquodque anno iſto inſignitum eſt. Novem ſunt, ſi introductionem ibidem laudatam, quae vero a. 1735 prodiit, addas.

P. 205. lin. 1 ſqq. KOEBERI *gründliche Erzählung* tertium prodiit 1765, cui editioni eius *Gedenkwürdigkeiten*, eadem pagina laudatae, tanquam pars altera ſunt adiectae.

P. 207. lin. 29 lege: IOAN. SIGISM. IOHNIO.

P. 210 ſq. Editionem compendii *Zopfiani* decimam octavam curavit multo meliorem et ad a. 1782 continuavit IOH. ERNEST. EHREGOTT FABRI, M. Phil. et Inſpector convictorii regii in litterarum univerſitate Halenſi, *Halae* 1782. 8.

P. 212. lin. 18. LA CROZIANI compendii editio tertia correcta et aucta prodiit *Amſterd.* 1761. 8.

P. 220. lin. 19. Verſio libri VOLTARIANI Theodiſca prodiit *Dresdae* 1760 - 1762. IV Voll. in 8. — Cf. *Lettre à Mr. de Voltaire ſur ſon Eſſai ſur l'hiſtoire univerſelle* etc. *à Amſterd.* 1760. 8.

P. 221. poſt lin. 27: ALEXII GABALOWSKY *a S. Ioſepho* Compendium hiſtoriae ſacrae et profanae in uſum ſcholarum. *Pragae* 1755. 8.

Abrégé chronologique de l'histoire ancienne, des Empires et des Republiques, qui ont paru avant Jesus Christ. Avec la Notice des Sçavans illustres et des Remarques historiques sur le genie et les mœurs de ces anciens peuples. Par M. LACOMBE, *Avocat.* à Paris 1757. 12 mai. — Methodo Henaulti elaboratum compendium, erroribus chronologicis tamen non prorsus immune.

P. 222. lin. 15 lege *vor* loco *von.*

Ibid. lin. 20 adde: Prima pars *Belgice* prodiit *Hag. Comit.* 1761. 8.

P. 225. lin. 3. Pars quoque secunda edita, nescio quo anno.

Ibid. post lin. 5: RUPERTI GUTRATH (*Monachi Benedictini, Procancellarii et Prof. theol. dogmaticae Salisburgensis* † 1777) Introductio in historiam universam. *Salisb.* 1763. 4.

P. 226. post lin. 25: *Précis de l'histoire universelle avec des Reflexions, par Mr. l'Abbé* BERADIER. à Paris 1766. 12.

P. 228 post lin. 6: GIOV. SIANDA *Breviario istorico o sia Storia sacra e profana dal principio del mondo fin al* 1765. In Lugano 1768. II Voll. in 8.

P. 230. lin. 5 sqq. IUL. AUG. REMER, Prof. Histor. Brunsuicensis, libros ambos ibi laudatos postea ita coniunxit, coarctavit et perpolivit, ut novum opus inde enatum sit, hoc quidem titulo: *Handbuch der allgemeinen Geschichte.* Erster Theil, *welcher die alte Geschichte von der Erschaffung der Welt bis auf die grosse Völkerwanderung in einem Auszuge enthält.* Braunschweig 1783. 8. — Zweyter Theil, *welcher die mittlere Geschichte von der grossen Völkerwanderung bis auf die Reformation enthält.* ibid. eod. 8. — Pars tertia eademque ultima exspectatur.

P. 231.

P. 232. lin 29 post verba: *Francogallice versus est* adde: a IOH. CHRISTOPHORO SCHWAB, Professore Stuttgardiensi.

P. 235. lin. 15 adde: P. VI. 1782. P. VII. 1783. — Interpretationis *Italicae* pars VIII prodiit 1784. — *Lusitanica* etiam versio typis exscripta est 1780. *Danica*, cui notae versionis Theotiscae atque interpretis Danici adiectae, *Hasniae* inde ab a. 1782. 8.

P. 236. lin. 31. Quarta, eaque aucta paullulum et emendata editio compendii Schroeckhiani prodiit *Berol. et Stettini* 1784. 8.

P. 238. lin. 28. Volumen VIII prodiit 1782. IX, X et XI. 1783. XII. 1784.

P. 239. lin. 10. Nova editio compendii Meuseliani aucta et emendata *Lipsiae* prodiit 1782. 8 mai.

P. 242. lin. 9. Editio altera variis modis transmutata auctaque compendii BÜSCHIANI; rectius forte ad p. 175 referendi, typis expressa est *Hamburgi* 1783. 8.

Ibid. addenda sunt compendia historiae universalis recentissima:

KARL EHREGOTT MANGELSDORF'S *Abriss der allgemeinen Weltgeschichte. Ein Lehrbuch für diejenigen Schulen, wo das Zopfische bisher noch eingeführt gewesen ist.* Halle 1782. 8. — Compendium Zopfianum supra memoratum ortum dedit duobus compendiis historiae universalis novis, Fabriano, paullo ante in his analectis commemorato; huicque Mangelsdorfiano. *Fabri*, quantum fieri potuit, ordini et argumento libri Zopfiani inhaesit, multa tamen feliciter mutans: *Mangelsdorfius* autem liberius rem suam egit, nihilque plane ex reliquiis seu quisquiliis Zopfianis servavit. Meliore nostrisque temporibus aptiore libro compendium illud insipiens e scholis certis inferioribus, quarum rectoribus Zopfius etiam nunc magnus est Apollo, extrudere

 voluit;

voluit; quod ut fiat, vel ope libri Fabriani vel Mangelsdorfiani, vehementer optamus.

IOH. FRIEDRICH POPPE (Professoris Gymnasii Ioachimthalici Berolinensis) *Grundriss der Europaeischen Staatengeschichte, in Verbindung der Erdbeschreibung und Staatskunde; zum Gebrauch der Schulen entworfen.* Berlin 1782. 8 mai. — Ad modum libri Mangelsdorfiani, a. 1780 in lucem editi et a nobis p. 241 indicati, compendium hocce elaboratum est; magna mehercle! negligentia et oscitantia, nullaque historiarum cognitione propria vel penitiore. Erroribus insuper typographicis scatet libellus. — Cf. *Allgemeine teutsche Bibliothek* T. LIV. p. 497 sqq.

POPPIUS ille ipse aliud postea opus inchoavit, quod libello isti breviori commentarii instar ex mente auctoris sui inservire debet. En titulum: *Geschichte der Europaeischen Staaten; in Verbindung der Erdbeschreibung und Staatskunde* etc. Halae 1783. 8 mai. — Geographiam, historiam et notitiam status praesentis Hispaniae, Lusitaniae et Francogalliae ex libris aliorum, maxime *Büschingii*, *Tozenii* et *Meuselii*, ad verbum, sine eorum mentione, plagio manifesto compilavit Poppius.

ADELUNGII Liber, in his analectis ad p. 12 commemoratus, huc quoque referendus est.

WANDELAINCOURT, *ancien Préfet et Professeur du College de Verdun*, historiae universalis compendium quoque exhibuit classe tertia operis sic inscripti: *Cours d'education à l'usage des Demoiselles et des jeunes Messieurs, qui ne veulent pas apprendre le Latin.* à Rouen et à Paris 1782. II Voll. in 12.

(HECTORIS GUIL. DE GÜNDERRODE, Consiliarii Badensis aulae ac regiminis) *Kurze Einleitung zur allgemeinen Weltgeschichte, nach dem Lateinischen Entwurf des Freyherrn von Holberg umgearbeitet und verbessert.*

beſſert. Zum Gebrauch der Claſſen bey den fürſtl. Gymnaſien zu Carlsruhe und Durlach. Carlsruhe 1783. 8 min. — De compendio Holbergiano cf. p. 208. Pauca, praeter methodum aphoriſticam, retinuit *Günderrodius*, hiſtoriae omnis peritiſſimus.

ALEXANDER TYTLER'S, *Esq. Advocate, Profeſſor of civil Hiſtory, and of Greek and Roman Antiquities, Plan and Outlines of a Courſe of Lectures on Univerſal Hiſtory, ancient and modern, delivered in the Univerſity of Edinburgh.* London 1783. 8. — Lineae, titulo iam monente, tantummodo ſunt, a doctoribus hiſtoriarum latius et copioſius adumbrandae ac diducendae. Auctor methodum chronologicam cum pragmatica iungere ſtuduit, auſu quidem non ſatis felici.

AUGUST CHRISTIAN BORHECK'S, *Rektors des Stadtgymnaſiums zu Bielefeld, und auswärtigen Mitgliedes der königl. teutſchen Geſellſchaft in Göttingen, Verſuch eines tabellariſchen Grundriſſes der Weltgeſchichte; zum Leitfaden ſeines Unterrichts entworfen.* Erſte Hälfte. *Urwelt, Vorwelt, Fabelwelt, alte hiſtoriſche Welt.* Halle 1783. — Zweyte Hälfte. *Mittlere barbariſche Welt; neue aufgeklärte Welt.* ibid. 1784. 8 mai. — Breviſſime omnis hiſtoria his duabus particulis delineatur, ducibus quidem *Gatterero*, *Schloezero* et *Meuſelio*. Populorum antiquiorum hiſtoria in prima particula ita traditur, ut primum fontes, deinde geographia, poſtea res geſtae maioris momenti, denique ſtatus politicus repraeſententur. Hiſtoria medii ac recentioris aevi ſine geographia et notitiis politicis in particula ſecunda exhibetur. Orthographia auctoris inſolens uſui libri caeterum haud contemnendi, ſi modo recte illo uti ſcias, officit. — Cf. *Meuſels* hiſt. Litteratur a. 1784. April p. 310 ſqq.

JOHANN JAKOB GLASS, *Inſpektors und Lehrers bey den hochfürſtl. Heſſiſchen Kadetten, Grundriſs der Europaeiſchen Staatengeſchichte, nebſt einer Anleitung*

zu der Hessischen Geschichte; zum Gebrauch der hochfürstlichen Hessischen Kadetten. Cassel 1783. 8. — Auctor hic etiam compendium Meuselianum in usus suos convertit, minime vero id monens, nec quidem satis apte. Peccata etiam cum omissionis tum commissionis sat gravia contraxit. — Cf. *Meusels* hist. Literatur a. 1784. Jan. p. 16 sqq.

P. 245. post lin. 27. GEORG. LOHMEIERI (Gymnasii Luneburgici Inspectoris et Professoris) Tabulae genealogicae, Theotisce scriptae, primaque vice a. 1690 in lucem editae, huc quoque referri possunt, quia in illis chronologiae ratio simul habita. Uberius in capite de scriptoribus genealogicis de iis agetur.

P. 249. lin. 24 lege: Theotisce *a* CHRISTIANO FRID. HELWING.

P. 250. post lin. 16: WHISTON'S *Chronological Tables A. M. O. to A. M. 2744 or from A. 4484 to A. 1500; with an Appendix.* London 1750. fol.

P. 252. post lin. 2 insere: Adiumentum memoriae manuale, seu Tabulae succinctae historico-chronologico-genealogicae. Editio quarta emendatior et auctior. *Ingolstad.* 1760. 12. — Nil amplius de tabulis hisce nobis innotuit.

P. 255. lin. 13 adde: Tertia editio prodiit 1781.

Ibid. lin. 25 adde: Editio altera emendatior multo atque auctior a REMERO curata est *Brunovici* 1783.

P. 256. lin. 13. F. C. FULDAE opus diu exspectatum tandem lucem publicam adspexit *Augustae Vindelicorum* anno, quem titulus prae se fert, 1782, vere autem a. 1783, duodecim quidem tabulis *Basileae* nova prorsus ratione ab *Hasio*, typographo artificiosissimo, typis expressis coloribusque scite distinctis, hac epigraphe: *Charte der Weltgeschichten.* Magnam profecto minimeque vulgarem historiarum peritiam auctor exseruit, omniumque populorum, quorum hi-

storia

[redacted]

storia unquam meminit, res gestas illustres ita iuxta se posuit, ut uno quasi obtutu conspici queant, miramque delectationem iis, qui historias iam tenent, creent; nam viris magis, quam pueris, scriptae videntur hae tabulae. Illustrationi earum inserviunt plagulae quaedam sic inscriptae: *Ueberblick der Weltgeschichten, zur Erläuterung der Geschichtcharte, von dem Verfasser derselben.* Augsburg 1783. 8 mai.

P. 257. post lin. 19: HENRICI PANTALEONIS Diarium historicum ex sacris et profanis omnium nationum et temporum fastis, annalibus, chronicis, et historiis excerptum. *Basil.* 1572. fol.

Ibid. lin. 29 sqq. Notitiam diariorum historicorum ibi memoratorum nobisque incognitorum *am Ende* sequentem nobis exhibuit: ABRAHAMUS SAUR, Franckenbergensis († 1593) scripsit *Calendarium* (non *Diarium*) *historicum*, cuius prima editio forte prodiit a. 1582. Altera hanc habet epigraphen: Calendarium historicum, *das ist: ein besondere tägliche Haus- und Kirchen-Chronica — mit Fleiss übersehen und bis 1594 gemehret.* Frankfurt 1594. fol. Additamenta Saurius ipse perfecit, filius autem, M. CUNRADUS GERHARDUS SAURIUS, libri editionem curavit. De *Goldwurmio* ne verbulum quidem occurrit in libro isto. Iste vero CASPAR (non *Andreas*) GOLDWURM, *Attesinus*, longe ante Saurium elaboravit typisque mandavit Calendarium historicum, cuius tamen notitiam accuratam *am Ende* dare non potuit.

Ibid. post lin. ultimam: Calendarium historicum decennale, *in Druck gegeben durch* GREGORIUM WINTERMONAT. Leipzig 1609. 4. Continet Diarium ab a. 1600 usque ad 1609.

M. THEOPH. DONATS *Europaeisches Tag-Register über ietztlaufendes achtzehntes Jahrhundert, und zwar voritzo des 1701 Jahrs.* Leipzig 1702. 4.

P. 258. post lin. 29: *Ephemerischer Almanach der neueren Zeiten für die Liebhaber der Geschichte, besonders für Jünglinge.* Basel 1782. 8. Liber, fraudulenter typis repetitus, nescio quo loco, a. 1782.

Continuationem perfecit auctor eadem inscriptione, additis his verbis: *Mit göttlichen und weltlichen Privilegien.* Basel 1783. 8. — Auctor, DAVID CHRISTOPH. SEYBOLD, Gymnasii Hasso-Darmstadini, quod Buxovillae in Alsatia floret, Professor, omnes huius generis scriptores sine controversia superavit, cum dilectu, varietate et narratione rerum memorabilium, tum dicendi genere puro, eleganti ac vivido. Non solum iuvenibus, verum etiam viris utiles et iucundi profecto hi libelli esse possunt; quapropter tertium fere promissum avide exspectamus.

Aliam viam, haud minus utilem, tenuit auctor libri huius generis recentissimi, cui titulus: *Historisches Tagebuch, nebst einer kurzen Erzählung der darinnen angeführten Begebenheiten.* Halle 1784. 4. — Auctor fuit IOH. EHREGOTT FABRI, Prorector Seminarii Ducalis Oelsnensis in Silesia, mortuus a. 1780. Librum huncce ab a. 1768 usque ad 1779 paullatim elaboravit, filioque, M. IOH. ERNESTO EHREGOTT, paullo ante in his analectis memorato, ad edendum commisit, qui et hoc officio feliciter ita functus est, ut passim patris annotationes emendaverit et mutaverit. Historiae trium recentiorum saeculorum in primis ratio habita est. Singulis diebus factum quoddam memorabile adscriptum, omniaque post Calendarium in ordinem chronologicum redacta, inter se connexa, paulloque uberius adumbrata.

P. 259. lin. 17 lege: pulcherrime per NICOLAUM LOYDIUM.

P. 269. lin. 11. De Lexico historico Baeliano cf. (STOLLII) *Kurze Nachricht von den Büchern und*

deren

[redacted]

Urhebern in der Stollischen Bibliothec P. I. p. 49

173. lin. 26 sqq. ita legas: 1751-1780. XXXV
n fol. quorum XXVI priora textum, XI figuras
s, III reliqua indices continent.

274. lin. 1 post 1779 pone: *Lucae* et *Liburno*
in fol. recusa .... et *Genevae* in 4.....

l. lin. 33 post verba: *II Voll. in 8 mai.* adde: ab
e anonymo aucta est haec editio novis articulis,
passim in articulis, religionem sectarum Chri-
rum spectantibus, mutata.

l. lin. 34 sq. Alia interpretatio *Italica* iam prodie-
1754, opera ANTONII MARIAE DE LUGO,
i Regul. Somascensis. Cui supplementi instar
m est Lexicon hocce titulo insignitum: *Dizio-*
storico, continente quanto vi hà di più notabile
Storia sacra, profana, antica e moderna d'Italia,
OV. GIUSEPPE ORIGLIA, Paulino. *Opera che*
di Supplemento al Dizionario storico portatile tra-
ultimamente dal Francese nell' Italiana favella. In
li 1757. II Tomi in 8.

275. lin. 30 adde: *5 Band.* Can — Cn. 1781.
d. Coa — Dec. 1782. *7 Band.* Ded — Eh. 1783.
d. .... 1784.

277. lin. 3. *Cinquième édition, revue, corrigée et*
entée de deux volumes. à Caen 1783. VIII Voll. in
l.

279. lin. 27. Editio *Valerii Maximi* ibi promissa
H. KAPPIO prodiit *Lips.* 1782. 8.

282. lin. 20. MEXIAE Silva prodiit quoque *Ant-*
1564. In huius editionis (quam *Iaegerus*, Prof.
rfinus, possidet) L. I. capite IX etiam narratio de
nna Papissa occurrit.

P. 285. lin. 28 ſqq. Prima centuria horarum ſubciſivarum PHIL. CAMERARII prodiit iam *Altorfii* 1591. 4. Altera primae centuriae editio circa a. 1598, forte 1599, ut l. c. legitur. Poſtea *Francof.* 1602. *ibid.* auctior quam antea 1615. 4. *ibid.* 1624. 4. — Centuria II primum prodiit 1599; deinde *Francof.* 1606 (operarum oſcitantia poſuit CIↃIↃVI); poſtea *ibid.* 1629. — Centuria III *Francof.* 1609. 4 (non 1618, certe haud prima vice). Omnes tres centuriae ſimul recuſae *ibid.* 1644 et 1658. — Catalogus bibliothecae Uffenbachianae meminit etiam editionis duarum priorum centuriarum *Francof.* 1702. 4. — Praeter verſionem Francogallicam *Schelhornius* p. 286 laudatus meminit etiam *Italicae*, auctore ignoto; *Theotiſcae* quoque, auctore M. *Georgio Mayer*, Suabacenſi; *Anglicae* adeo, auctore *Ioh. Moll*, ex *Hydii* Catal. bibl. Bodleianae P. I. f. 130.

P. 286. De IOH. WOLFIO eiusque Lectionibus memorabilibus cf. *Litterariſches Wochenblatt* P. I. p. 341. P. II. p. 24.

P. 288. lin. 8 ſqq. ZEILLERI *Epiſtoliſche Schatzkammer* hoc ordine lucem adſpexit: MART. ZEILLER'S *ein Hundert Epiſteln, oder Sendſchreiben von unterſchiedlichen politiſchen, hiſtoriſchen und andern Materien und Sachen.* Ulm 1641. 8 (Huius primae centuriae tres exſtare dicuntur editiones). Secunda Centuria *ibid.* eod. 8. Tertia *ibid.* 1643. Quarta *ibid.* 1644. Quinta *ibid.* 1646. Sexta, cum appendice ſex epiſtolarum, *ibid.* 1651. 8. Sex centuriae omnes duabus partibus comprehenſae prodierunt *Ulmae* (Marburgi autem typis expreſſae) 1656. 4. Deinde auctae (forte ſeptima centuria, certe titulus 706 indicat epiſtolas, editionem ipſam haud vidimus) et emendatae a ZACHARIA HERMANN *Ulmae* 1683. fol. *ibid.* 1700. fol.

P. 292. poſt lin. 14: (M. IOH. CHRISTIAN KOCH) Obſervationes miſcellaneae, *oder vermiſchte Gedanken*

über

[redacted]

*iber allerhand theologische, politische, historische und an-
lre zur Antiquität und Ausführung der Historie der Ge-
ehrsamkeit dienende curieuse Materien.* Leipzig 1712, 1715. XXIV Particulae s. II Voll. in 8.

P. 293. lin. 18. AMELOTI opus prodiit etiam *Lugduni* 1722 (f. potius 1723). 12. *Amsterd.* 1731. et *Paris.* 1737. 12.

P. 295. post lin. 7: Selecta historica: *or a curious ollection of useful instructive histories on moral subjects, elected portly from the sacred writings but mostly from he best Greck, Roman and other ancient Authors: illiefly ntended for the use of our English Youth, and very proper for public and private Schools.* London 1741. 12.

P. 296. post lin. 14: *Mélanges historiques et philologiques par Mr.* MICHAULT. à Paris 1754. II Voll. in 12 mai.

Ibid. lin. 17. RICHERII liber prodiit etiam *Amsterd.* 1760. 8.

P. 299. post lin. 29: *Skilderie af Verden red* Philalethus (sub hoc nomine ficto latet PETRUS FRIDER. SUHM, regi Daniae a consiliis principalibus, *Conferenzrath*, eiusque cubicularius nobilis primi ordinis). *Kiöbenhavn* 1775. 1 *Heft*, in 8. — Mores, artes, disciplinae, statusque politicus gentium vetustissimarum a diluvio universali usque ad Abrahami Patriarchae vocationem depicta sunt.

P. 300. lin. 6 sqq. Novorum Miscellaneorum pars XIII usque ad XVIII prodiit a. 1781-1784. Editor anonymus inde a parte quinta perhibetur CAROLUS GODOFREDUS KÜTTNER, ab a. 1783 Superintendens Seydae in circulo Saxoniae electorali.

Ibid. lin. 23. Collectio operis FEDDERSIANI iucundissimi aeque ac utilissimi quarta edita a. 1784.

P. 301.

P. 301. lin. 28 sqq. Particula tertia praelo emissa a. 1784. Auctor dicitur CAROLUS EHREGOTT MANGELSDORF, Professor historiarum Regiomontanus.

Ibid. lin. 31 lege *earum* loco *eorum*.

P. 302. lin. 2. Secundus libri WAGENSEILIANI fasciculus prodiit *Aug. Vind.* 1782. Tertius *ibid. eod.* Quartus isque ultimus *ibid.* 1783. 8.

P. 304. lin. 7 lege *Secundus* loco *secundus*.

Ibid. post lin. 24 poni potuisset *Opus historicum*, a Struvio et Budero in Bibl. hist. p. 868 excitatum et ab *Hummelio* in *Neuen Bibliotheck* P. XI. p. 306 sqq. uberius descriptum.

P. 307. lin. 31. CONST. SUYSKENS, Belga, obiit d. 29 Iunii 1771.

P. 309. lin. 16 adde: a. 1782 *Zugabe* p. 369-380. De tomo Actorum Sanctorum recentissimo (1780) fusius refert I. C. DOEDERLEIN in *Theol. Bibl.* a *B.* 2 *St.* p. 117 sqq. 3 *St.* p. 150 sqq.

Hoc loco moneri debuisset, Epitomen exstare voluminum XXVI priorum operis vastissimi, simulque Actorum Sanctorum a *Surio* editorum, hac quidem epigraphe: *Ausführliches Heiligen-Lexicon — nebst beygefügten Heiligen-Calender* — cum permissu superiorum. *Cöln und Frankfurt* (seu potius *Lipsiae*) 1719. 8 mai. Liber loco indicis in opera memorata esse potest.

P. 310. post lin. 32: NIC. CISNERI, *ICti*, *Polyhistoris*, *Oratoris et Poetae celeberrimi*, *Imperial. olim Camerae Adsessoris*, *Consiliarii Palatini* († 1583) Opuscula historica et politico-philologica, tributa in libros IV, edita studio et opera QUIRINI REUTERI, *D. et Prof. in Acad. Heidelberg.* Praefixit idem D. Nic. Cisneri vitam. *Francof.* 1658. 8.

P. 312.

[redacted]

P. 312. post lin. 10: AEGIDII STRAUCHII Dispu- tionum chronologico-historico-theologicarum vo- men. *Witteb.* 1670. 4.

P. 313. lin. 13. De argumentis libri IV usque ad II referunt *Acta Erud.* a. 1684. p. 173. a. 1701. p. 191. ipplem. T. VI. p. 241. et a. 1716. p. 145.

P. 314. lin. ult. Propter disquisitiones nonnullas hi- oricas praeclaras ibi commemoranda quoque fuissent i necdota Graeca, quae ex MSS. Codicibus nunc pri- um eruit, Latio donat, notis et disquisitionibus au- t LUD. ANT. MURATORIUS. *Patavii* 1709. 4. — . *Acta Erud.* a. 1710. p. 494-500.

P. 317. lin. 18. OBRECHTI Opuscula quoque re- sa sunt *Argent.* 1729. 4.

P. 320. lin. 3. Alii, et nos ipsi p. 38, GROSCHUF- o praenomina *Hieronymus Augustus* fuisse, scribunt. certiores facti sumus circa hanc rem minutam, cum Ephem. litter. Lipf. a. 1715. p. 181 praenomina *eron. Augustus*, in Actis Erud. autem *Henr. Augusti- r* legeremus. Quicquid huius rei sit, virum istum ctum mortuum esse a. 1710, collectionisque ab eo titutae fasciculos IV et V in lucem edidisse GODO- EDUM TILGNER, certum est. Iste Tilgner a. 1717 sti αὐτοχειρίᾳ exstinctus.

Ibid. post lin. 31: *Choix des Mémoires et Abrégé de stoire de l'Academie de Berlin.* à Berlin 1761. IV To- in 8.

P. 321. post lin. 26: Selecta historica et literaria, *giomonti et Lipf.* 1715. — continuata. *ibid.* 1719. — Praeter MICHAELEM LILIENTHAL et IEOPH. SIEGFR. BAYERUM auctores huius colle- onis ignoramus.

P. 322. lin. 6 sq. F. O. MENCKEN *Senator et I. U. legens Lipsiensis* fuit.

Ibid.

Ibid. lin. penult. Editio operis: *Lettres edifiantes* etc. ibi commemorata atque in meliorem ordinem redacta inde ab a. 1780 *Parisiis* prodiit cura Abbatis QUERBEUF, adiuvante BROTIERIO. REICHARDUS hanc ipsam editionem in versione sua Theotisca minime presso pede secutus est, multa potius, quae non ad omnium lectorum palatum esse sibi videbantur, omisit, alia transposuit etc. Quatuor partibus, quarum ultima a. 1783 prodiit, interpretatio s. epitome Theotisca absolvitur.

P. 325. lin. 18. Epitome, sermone Anglicano conscripta, tribus voluminibus ante aliquot annos prodiisse dicitur.

P. 326. post lin. 15. Prodiit etiam a. 1782, opera et studio MICH. HISSMANNI, Tomus I dissertationum, veterem Asiae historiam illustrantium. Hucusque, quod valde dolendum, de continuatione altum silentium.

P. 327. lin. 29 adde: a. 1782. *Zugabe* p. 753-763.

P. 333. post lin. 17: FRID. IACOBI BEYSCHLAGII, *Gymnasii, quod Halae Suevorum est, Adiuncti, et ad aedem S. Mich. Archangeli Catechetae extraordinarii* († 1738) Sylloge variorum opusculorum, programmatum, orationum, epistolarum, poematum, dissertationum, aliarumque observationum, quae vel ante edita, ob raritatem, aliasve caussas, recuduntur, vel adhuc inedita in lucem proferuntur, vel recens elucubrata cum orbe erudito, in qualecunque rei litterariae incrementum, communicantur. Tomi I Fasciculus I. II. III et IV. *Halae Suevorum* 1727 - 1729. Tomi II Fasc. I. *ibid.* 1731. 8. Plures fasciculi haud prodierunt.

Recueil de litterature, de philosophie et de l'histoire, à Amsterd. 1730. 12. — Auctor fuit CAROLUS STEPHANUS

7

[redacted]

PHANUS IORDAN, regi Borussiae a consiliis intimis († Berolini 1745).

P. 335. post lin. 17: *Freymüthige Gedanken aus der Historie, der Critic und zumahl der Litteratur von* J. B. S. v. E. (i. e. JOH. BENED. SCHEIBE *von Eckartsberg*). *Cöln* (f. potius *Ienae*) 1732. 8. — *Zweyte um ein Drittheil vermehrte Auflage* (in cuius fronte auctor nomen suum et munus Consiliarii aulae et camerae Meiningensis professus est). *Frankenthal an der Werra* 1737. *Fortsetzung der freymüthigen Gedanken, gedruckt* 1741. *Zweyte Fortsetzung, im Jahr* 1755. 8.

Cf. *Freymüthige Betrachtungen über alte und neue Bücher* (Augsburg 1784. 8.) T. I. p. 100 sqq.

P. 336. lin. 8. Angli ibi excitati nomen fuit: JENKIN THOMASIUS PHILIPS. Similis collectio iam 1715 Londini in 8 prodierat hoc titulo: Dissertationes varii argumenti, videl. 1. Diss. historico-politica de papatu. 2. Oratio de utilitate peregrinationis. 3. De rebus Santgallensibus in Helvetia. Accedit disputatio de eucharistia, et graeca lingua moderna in latinam conversa.

P. 338. post lin. 27: IOH. THEOPHILI BIDERMANNI, (*Rectoris Gymnasii Fribergensis* † 1772) Acta scholastica. *Lips. et Isenaci* 1741-1748. VIII Voll. in 8.

Eiusd. Nova acta scholastica. *Lips. et Hal. Saxon.* 1748-1751. II Voll. in 8.

Eiusd. Altes und Neues von Schulsachen. Halle 1752-1755. VIII Voll. in 8.

Eiusd. Selecta scholastica. *Numburg. et Lips.* 1744-1746. II Voll. in 8.

Eiusd. Otia literaria varii argumenti. *Friburgi* 1751. 8. — Plura his collectionibus insunt scripta historiam illustrantia.

ANTO-

ANTONII SANDINI Disputationes historicae. *Florentiae* 1742....

P. 339. lin. 14 lege: commentationum varii argumenti.

Ibid. post lin. 17: HENRICI BENZELII, *Acad. Lund. Procancellarii* etc. Syntagma dissertationum, quibus varia Theologiae, Philologiae, Antiquitatum et Historiae capita illustrantur. Cum praefatione *I. E. Kappii.* Francof. et Lipf. 1745. 4.

P. 340. post lin. 20: IACOBI BRUCKERI Miscellanea historiae philosophicae, litterariae, criticae. *Aug. Vindel.* 1748. 8 mai.

ERN. SALOM. CYPRIANI († 1745) Monumenta aliquot minora maxime historica in publicum emissa ab *Ad. Lud. Ballstaedt.* Gothae 1749. 8.

Ibid. lin. 25 lege: singulis *hebdomadibus.* lin. 27: *litterarum.*

P. 341. post lin. 11: IO. MARTINI CHLADENII Opuscula academica varii generis. *Lipf.* 1750. II Vol. in 8. Volumini alteri insunt dissertationes historicae.

P. 342. lin. 4 adde: — 1781. Vol. IV. *ibid.* 1782. — a. 1782. Vol. V. *ibid.* 1783.

P. 347. lin. 6 lege *felicissimo* loco *selectissimo.*

Ibid. lin. 14. Volumen II novarum commentationum academiae Bavaricae prodiit 1783.

P. 349. lin. 4 adde: *Volumen IV. ibid* 1783.

P. 351. lin. 13 adde: T. VI. 1778. T. VII. 1780. T. VIII. 1781. T. IX. 1782.

P. 352. lin. 21 adde: 8 Th. *ibid.* 1783.

P. 354. lin 4 adde: Fünfter und sechster Beytrag *ibid.* 1781.

Ibid. lin. 9 pone nunc 1784 loco 1782.

P. 355.

[redacted]

P. 355. lin. 25 adde: X Theil, Heft LV-LX. *ibid.* 1782. Additis indicibus in decem partes opus sequenti titulo hucusque continuatur: SCHLOEZERS *Staats-Anzeigen.* XXI *Hefte. Götting.* 1782 - 1784. 8 mai. Quatuor particulae iustum volumen constituunt.

P. 356. lin. 8 adde: V Band. 1782. Quo volumine etiam IOS. DOBROWSKII dissertationes duae historici argumenti leguntur.

P. 357. lin. 21 pone 1784 loco 1782.

P. 358. lin. 2 loco *militaribus* nunc legendum *intimis.*

Ibid. lin. 6 adde: IV Lieferung. *ibid.* 1782.

Ibid. lin. 20 dele verba: *aliique nobis ignoti* atque loco eorum pone: C. W. F. STROMER VON REICHENBACH, assessor iudicii civitatis Norimbergensis, atque CHRISTI. CAROL. AM ENDE, antistes sacrorum Kaufburanus.

Ibid. lin. 30 adde: Marchio DU CHASTELER. — Anonymus a. 1783 consilium cepit, praecipuas academiae Bruxellensis dissertationes Theotisce reddendi. Primo volumine (*Lips.* 1783. 8 mai.) sex dissertationes historicae sistuntur.

P. 359. lin. 3. III und IV Stück. *ibid.* 1782. Quatuor hae particulae — plures hucusque non prodierunt — primum constituunt volumen, hac epigraphe ornatum: *Provinzialblätter oder Sammlungen zur Geschichte, Naturkunde, Moral und andern Wissenschaften, herausgegeben von der Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften.* Leipzig *und* Dessau 1782. 8.

Ibid. post lin. 8 adde: D. JOH. SAL. SEMLERS *historische Abhandlungen über einige Gegenstände der mittlern Zeit bey Gelegenheit eines Aufsatzes, der in Mün-*

chen das Accessit erhalten. Dessau *und* Leipzig 1782. 8 mai. — Cf. Meusels *histor. Litteratur* a. 1782. Octob. p. 337-350.

Historische Miscellaneen. Erster Theil. *Halle* 1783. 8. Praefationi subscriptus est editor, D. CHRISTOPH. SCHMIDT *genannt* PHISELDEK, Duci Brunsvicensi a consiliis aulicis et Archivarius intimus Guelpherbyti.

Portefeuille historique ou Recueil de pièces rares et intéressantes et de particularités peu connues, concernant la politique, l'histoire, le commerce etc. *à Kehl* 1784. 8.

P. 368. lin. 18 lege: Atlantica.

P. 369. lin. 21 sqq. Ad verba: *Alii adeo affirmant, maximam tomi quarti partem* (operis Rudbeckiani) *typis iam excusam, sed incendio quodam deletam fuisse* etc. IAC. IONAS BJÖRNSTÅHL, Suecus litteratissimus, praematura morte a. 1779 exstinctus, affirmat (in epistolis, Theotisce redditis, T. V. p. 515), quartam Atlanticae partem re vera typis exscriptam fuisse, eandem vero tantae esse raritatis, ut in tota Suecia et Dania duo solum vel tria exempla illius exstent. Addit, *Iohannem Hofhout*, typographum Roterodamum, a. 1726 consilium, operis Rudbeckiani contextum Latinum recudendi, cepisse, suffragantium vota autem fuisse tam pauca, ut a proposito destiterit.

Ibid. lin. 34. C. P. *de* WALDENFELS minime fuisse Helvetum, ut nos, Ioechero duce, diximus, sed, ut ipse sese appellaverit, *nobilem* fuisse *Voitlandum*, Curia Variscorum oriundum, *am Ende* docuit in Riedereri *nützlichen und angenehmen Abhandlungen* p. 399. Simul *Waldenfelsii* libri ab *am Endio* sunt descripti.

P. 377. lin. 1 lege 1780 loco 1781.

Ibid

[redacted]

Ibid. post lin. 3 adde: Parerga historica. MDCCLXXXII. 4. — Auctor huius voluminis spissi atque historicarum disquisitionum gravissimarum pleni, IOANNES UPHAGEN, Scabinus Gedanensis, suis sumtibus opus hocce typis exscribi iussit atque exempla viris doctis gratis distribuit. Liber igitur inter rariores referendus e scrutationibus historiae antiquae, viginti per annos sedulo institutis, enatus. Chronologiam sistit omnium populorum septentrionalium Asiae atque Europae, ut et Aegyptiorum, a diluvio quidem Noachico usque ad a. DXXIX ante Christum natum. Praemittitur brevis adumbratio hac epigraphe: *Salomo;* sive memorabilium Chronologiae sacrae Epocharum a condito hoc mundo ad captivitatem Babylonicam constituendarum periculum. Sequitur a p. 17 usque ad 364: *Zoroaster;* sive Originum variarum, chronologice, geographice, et genealogice illustratarum, specimen prius. Ultima parte a p. 367 usque ad 612 nova orditur chronologia inde ab a. 634 ante Christum natum usque ad a. 997 post Chr. n. hac inscriptione: *Odinus;* sive Originum — specimen posterius. Sedes in primis et migrationes gentium Slavicarum et Germanicarum eximie perscrutatus est UPHAGENIUS ἱστορικώτατος.

P. 381. lin. 10 sq. Auctor versionis Theotiscae historiae a Calmeto traditae anonymus est RAPHAEL KLEINSORG, Ordinis Benedictini, et Professor classis rhetoricae superioris in litterarum universitate Salisburgensi.

Ibid. lin. 13 sqq. Operis ibi commemorati, ab HISSIANNO († 14 Aug. 1784) editi volumen V, historiae quidem antiquae, a. 1784 prodiit.

P. 382. lin. 8 deleatur. lin. 12 lege *Veneta.*

Consuli etiam possunt, quae amicus anonymus de parte prima bibliothecae historicae monuit in MEUSELS *Hist. Litteratur* a. 1782. Iul. p. 33-48.

Ad Vol. I. P. II.

P. 2. lin. 7 post verbum *prodierunt* punctum ponendum.

Ibid. lin. 19 lege: Contra quem calamum strinxit.

P. 6. lin. 27 sqq. ASTRUCII liber ibi memoratus diligenter docteque recensitus (haud dubie a I. D. MICHAELE, Prof. Goetting.) in *Relatt. de libris novis* Fasc. XI. p. 162-194.

P. 9. lin. 7 lege: *Anglice.*

P. 12. lin. 1 lege: Lubecae.

P. 27. post lin. 29: *Histoire de l'Empire Assyrien, ou des trois Monarchies de Ninive, de Babylone et d'Ecbatane.* à Paris 1782. II Voll. in 8.

P. 28. not. *) lin. 2 lege *au* loco *ou*.

P. 30. post lin. 11: FRID. GUIL. CAROLI SARTORII, *Doctoris iuris Lubbenensis in Lusatia*, dissertatio de rationibus, cur in exponendis vita et rebus gestis Cyri Xenophonti potius quam Herodoto sit credendum. *Lubben.* 1771. 4.

P. 34. lin. 22 lege: *promulgationem.*

P. 74. lin. 4 lege: *undecim.* lin. 5 lege 1784.

P. 109. lin. 34 lege: *geographia.*

P. 110. lin. 26. WARNEKROS commentationis ibi laudatae auctioris partem priorem inseruit Tomo XIV. p. 251-292 *Repertorii für bibl. und morgenländische*

[redacted]

tische Litteratur. Pars posterior prodiit Tomo XV.

P. 168. post lin. 22 adde: IOH. MICH. HUTERI Disp. de festis et feriis Iudaeorum, in specie biblicis. *Argent.* 1617. 4.

P. 170. lin. 18 lege: EYSELOHR.

P. 201. post lin. 24 adde: SEBALDI RAUII Diss. de armis veterum Hebraeorum Pars I. *Ultraj. ad Rhen.* 1781. 4. — Auctor in primis ope linguae Arabicae nomina, materiem et figuram armorum quorundam in codice sacro memoratorum explicare studet; haud quidem satis feliciter. Universum hocce de Hebraeorum armis argumentum meliores exspectat interpretes.

P. 209. post. lin. 14: SIMON. BORNMEISTERI Diss. de erroribus historicorum gentilium in rebus sacris recensendis. *Suobaci* 1688. 4.

Ibid. post lin. 29: ANTONII PAULI LUD. CARSTENS, *V. D. M. Monaster.* de monumentorum Iudaicorum ex scriptoribus exteris antiquis, cum Graecis tum Latinis, collectione, commentatio etc. *Hannoverae* [illegible]47. (6 plagg.) in 8. — Qua ratione collectio eiusmodi instituenda sit, docetur, Wormiusque ob methodum perversam vituperatur.

P. [illegible] lin. 9 lege: *Philosophie.*

P. [illegible] lin. 29. Recentissima versionis Theotiscae operis [illegible]deauxiani prodiit *Dresdae* 1771. II Voll. in 4.

P. [illegible] lin. 17 sqq. Proxime prodibit versio Theotisca libri [illegible]holmiani, cum notis interpretis, *E. Marti*, *Dresdae*, III Voll. in 8.

Consuli etiam possunt, quae amicus [illegible]nymus de parte prima bibliothecae historicae mon[illegible]it in MEUSELS *Hist. Litteratur* a. 1782. Iul. p. 33-48.

Ad Vol. I. P. II.

P. 2. lin. 7 post verbum *prodierunt* punctum ponendum.

Ibid. lin. 19 lege: Contra quem calamum strinxit.

P. 6. lin. 27 sqq. ASTRUCII liber ibi memoratus diligenter docteque recensitus (haud dubie a I. D. MICHAELE, Prof. Goetting.) in *Relatt. de libris novis* Fasc. XI. p. 162-194.

P. 9. lin. 7 lege: *Anglice.*

P. 12. lin. 1 lege: Lubecae.

P. 27. post lin. 29: *Histoire de l'Empire Assyrien, ou des trois Monarchies de Ninive, de Babylone et d'Ecbatane.* à Paris 1782. II Voll. in 8.

P. 28. not. *) lin. 2 lege *au* loco *ou.*

P. 30. post lin. 11: FRID. GUIL. CAROLI SARTORII, *Doctoris iuris Lubbenensis in Lusatia*, dissertatio de rationibus, cur in exponendis vita et rebus gestis Cyri Xenophonti potius quam Herodoto sit credendum. *Lubben.* 1771. 4.

P. 34. lin. 22 lege: *promulgationem.*

P. 74. lin. 4 lege: *undecim.* lin. 5 lege 1784.

P. 109. lin. 34 lege: *geographia.*

P. 110. lin. 26. WARNEKROS commentationis ibi laudatae auctioris partem priorem inseruit Tomo XIV. p. 251-292 *Repertorii für bibl. und morgenländische*

[redacted]

tische Litteratur. Pars posterior prodibit Tomo XV.

P. 168. post lin. 22 adde: IOH. MICH. BEUTHERI Disp. de festis et feriis Iudaeorum, in specie Iubilaeis. *Argent.* 1617. 4.

P. 170. lin. 18 lege: EYSELOHR.

P. 201. post lin. 24 adde: SEBALDI RAUII Diss. de armis veterum Hebraeorum Pars I. *Ultraj. ad Rhen.* 1781. 4. — Auctor in primis ope linguae Arabicae nomina, materiem et figuram armorum quorundam in codice sacro memoratorum explicare studet; haud quidem satis feliciter. Universum hocce de Hebraeorum armis argumentum meliores exspectat interpretes.

P. 209. post. lin. 14: SIMON. BORNMEISTERI Diss. de erroribus historicorum gentilium in rebus sacris recensendis. *Swobaci* 1688. 4.

Ibid. post lin. 29: ANTONII PAULI LUD. CARSTENS, *V. D. M. Monaster.* de monumentorum Iudaicorum ex scriptoribus exteris antiquis, cum Graecis tum Latinis, collectione, commentatio etc. *Hannoverae* [illegible]47. (6 plagg.) in 8. — Qua ratione collectio eiusmodi instituenda sit, docetur, Wormiusque ob methodum perversam vituperatur.

P. [illegible] lin. 9 lege: *Philosophie.*

P. [illegible] lin. 29. Recentissima versionis Theotiscae operis [illegible]deauxiani prodiit *Dresdae* 1771. II Voll. in 4.

P. [illegible] lin. 17 sqq. Proxime prodibit versio Theotisca [illegible] Bartholmiani, cum notis interpretis, *E. Marti*, *D*[illegible], III Voll. in 8.

P. 262. post lin. 10 adde: SAM. GOTTLOB DONETH *von dem Orte des Durchgangs der Kinder Israel durchs rothe Meer.* Görlitz 1775. 4.

P. 300. lin. 35: Latine etiam a *Silvestre de Sacy*, regi Galliae a consiliis monetariis, cum autographis et notis, in *Repert. für bibl. Litt.* T. XIII. p. 257-277. Ibidem p. 277-292 typis repetita est *Brunsii* prolusio a nobis laudata.